

महाराज श्रीनगवतप्रसादजिनी आज्ञायि सा० वसन्तजी वी०
कुबेरदासे छपावी प्रसीध कस्या.

मुंबईमां गणपत कृष्णाजीना छापखानाना माळेक
आत्माराम कान्होबा
अे ओ अे छाप्यां.

संवत् १९३३. सन १८७७.

छपावी प्रसिद्धकरनारे स० १८६७ ना आक्ट २५ मुजब कोपी
राइटनो हकराख्यो छे.

श्रीसहजानंदस्वामिनेनमानमः॥ ॥ पातुंधर्ममधर्ममुखनयितुंश्रीचक्रिधर्मागतोजातायोत्तरकोसलेषुदययासर्वं
श्वरेशायच ॥ तृप्तिवाक्यसुधारसैर्विदधतेनैर्निजानांमुहुस्तस्मैश्रीहरयेनमोस्तुसहजानंदायसद्वर्णिने ॥ १ ॥ ज्ञाने
नधर्मेणयुतांविरक्त्यामाहात्म्ययोधेनचयोजस्य ॥ प्रवर्तयामासनुविस्वचक्रिसश्रीहरिर्नोस्तुमतिप्रदाता ॥ २ ॥
अज्ञानसंज्ञंगहनांधकारंनिजाश्रितस्वांतगुहागतंयः ॥ अपाहरज्ज्ञानदिवाकरःश्रीधर्मागजन्माजयतिप्रभुःसः॥३॥
प्रोक्तानियानीहवचोमृतानिश्रीस्वामिनातेननिजाश्रितेच्यः॥ तेषांक्षिखामःकतिचित्तदीयतुष्टौयथाबुद्धियथाश्रुतंच
॥ ४ ॥ तत्रादौश्रीहरेस्तस्यजन्मादिचरितंशुभम् ॥ कथयामःसमासेनतदीयानंददायकम् ॥ ५ ॥ श्रीगोलाकनामध्यने
विषेन्नगवाननुंअक्षरधामछेतकेवुंछेतोकोटिकोटिसूर्यचंद्रनेअग्रितेसरखुंप्रकाशमानछेनेदिव्यछेनेअत्यंतश्वेतछेने
सच्चिदानंदरूपछे ॥ अनेजेनेब्रह्मपुरकहेछेअमृतधामकहेछेपरमपदकहेछे अनंतअपारकहेछेब्रह्मकहेछे चिदाकाश
कहेछेएवुंजेएअक्षरधामतेनेविषेशीरुष्णन्नगवानजेतेसदायविराजमानछेतकेवाछेतोजेनेपुरुषोत्तमकहेछेवासुदे
वकहेछेनारायणकहेछे परमात्माकहेछेब्रह्मकहेछेपरब्रह्मकहेछेईश्वरकहेछेपरमेश्वरकहेछेविष्णुकहेछे ॥ अनेवक्षीते
न्नगवानकेवाछे तोक्षरअक्षरथकिपरछेसर्वज्ञछेसर्वकर्ताछेसर्वनानियंताछेसर्वनाअंतर्यामिछे सर्वकारणनाकार
णछेनिर्गुणछेस्वप्रकाशछेस्वतंत्रछे ॥ अनेब्रह्मरूपएवाजेअनंतकोटिमुक्ततेमनेउपासनाकरवाजोग्यछे ॥ अनेअनंत
कोटिब्रह्मांडनिजेउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेरूपछेक्षीसाजेनिएवाछे ॥ अनेप्रकृतिपुरुषकाज्ञप्रधानपुरुषनेमहतत्वादिक
एजेपोतानिशक्तियांतेनाप्रेरकछे ॥ अनेअनंतकोटिब्रह्मांडनाराजाधिराजछेनेसदाकिशोरमूर्तिछेनेकोटिकोटिकंदर्प

સરસ્વાસુંદર છેનેનવીનમઘસરસ્વોશામ છેવર્ણજેનો એવા છે ॥ અને અમુલ્યને દિવ્ય એવાં જેનાના પ્રકારનાં વસ્ત્રને આન્નૂષ
 ણ તેણે જુક્ત છે ॥ અને કાંનને વિપે મકરાકારકુંડલ ધરિરત્યા છેને મસ્તકને વિપે નાના પ્રકારના રત્ને જડિત એવો જે મુગટ તેને
 ધરિરત્યા છે ॥ અને શરદક્રતુનું જે કમલ તેની પાંખડિ સરસ્વાં અણિયાલાં છેને ત્રકમલ જેનાં એવા છે ॥ અને રુદું એવું જે સુગં
 ધિમાન ચંદન તેણે કરિને ચરચ્યાં છે અંગ જેનાં એવા છે ॥ અને મધુરે સ્વરે કરિને વેણું ને વજાડે છે અને રાધિકા જિને લાક્ષ્મિ જિ
 તેણે પુજ્યા છે અને મૂર્તિમાન એવાં જે સુદર્શનાદિક આયુધ તથા નંદસુનંદને શ્રીદામાદિક જે અસંખ્ય પાર્ષદ તેમણે સેવ્યા છે
 અને કોટિકોટિ સૂર્યચંદ્ર સરસ્વા પ્રકાશ જુક્ત છે મૂર્તિ જેની એવા છે અને અનંત કોટિ એવા જે કલ્યાણ કારિગુણ તેણે જુક્ત છે
 અને ધર્મજ્ઞાનને વૈરાગ્યાદિક જે એશ્વર્ય તથા અણિમાદિક જે સિદ્ધિયો તેમણે સેવ્યાં છે ચરણ કમલ જેનાં એવા છે ॥ અને મૂ
 ર્તિમાન એવા જે ચાર વેદ તેમણે સ્તુતિને કસ્યા છે ॥ અને વાસુદેવાદિક જે ચતુર્ચૂહતથા કેશવાદિક જે ચોવિસ મૂર્તિયો તથા
 વારાહાદિક અવતાર એ સર્વેના ધરનારા છે એવા જે શ્રીરુણપુરુષોત્તમ નગવાને તે જે તે આજે પોતાનું સમગ્ર એશ્વર્ય તેણે જુક્ત
 થકા પૃથ્વીને વિપે એકાંતિક ધર્મને પ્રવરતાવવાને અર્થે ને પોતાના એકાંતિક નક્ત જે ધર્મ નક્તિને મરીચ્યાદિક ઋષિ તેમ
 નિરક્ષા કરવાને અર્થે ને તેમને સુખ આપવાને અર્થે ને અને કર્જાવનાં કલ્યાણ કરવાને અર્થે ને અધર્મનો ઉછેદ કરવાને અર્થે
 કોશલદેશને વિપે પ્રગટ થાતા હવા ॥ હવે નગવાન જે વિરિત્યે પ્રગટ થયા છે તે સંક્ષેપે કરિને કહિયે છૂડિયે ॥ એક સમે મરી
 ચ્યાદિક ઋષિ જે તવદરિકા શ્રમને વિષે શ્રીનરનારાયણ નગવાનનાં દર્શન કરવા સારુ આવતા હવા તે વાતને સાંઝલિને ધ
 મદેવ પણ પોતાની સ્ત્રી જે મૂર્તિ તેણે સહિત થકા શ્રીનરનારાયણનાં દર્શન કરવા આવ્યા પછે તે ઋષિની સન્માને વિષે ઉદ્ભવે સ

हितवेठाएवाजे श्रीनरनारायण ऋषितेनुदर्शनकरिने श्रीनरनारायण मांन्याथकाधर्मदेवजेते तेसज्जानेविषे वेसताह
वा॥अनेमरीच्यादीक ऋषिये श्रीनारायण ऋषिआगद्वयप्रथमकरिहतिजे नरतखंडनावृत्तांतनिवार्तातेने श्रीनारायण
ऋषिनामुखारविंदयकीएकाग्रचित्तथैने धर्मदेवजेतेसां जलताहतातथाते ऋषिने उद्धवतेपणतेवात्तानेएकाग्रचित्तथै
नेसां जलताहता तेसमयमांकैलासपर्वतथकिदुर्वासा ऋषिजेते श्रीनारायण ऋषिने दर्शनेआव्यातेनुकोइथिसन्मान
थयुंनहिमाटेतेदुर्वासा ऋषितां एधर्मादिकसर्वेनेशापदेताहवाजेमाराअपमाननाकरनाराजेतमेसर्वेते नरतखंडनेवि
षे मनुष्यपणानेपांमोनेत्यां असुरथकिअपमाननेनेकष्टनेपांमोएवाशापनेसां जलनेधर्मदेवघणीकप्रकारनाविनये
जुक्तवचनेकरिने शांतिपमाज्याएवाजे दुर्वासा ऋषितेबोल्याजेतमेसर्वे श्रीनारायण ऋषिनी वार्तासां जलवानेविषे
आसक्तहतामाटेमुनेनदेख्योनेमारुंसन्माननथयुंनमुनेखबरनोतितेसारुमेंतमनेशापदीधोपणतेमाराशापतांनि
वारणनहिथायपणतेशापनेलोडुंतमनेअनुग्रहकरुछुं जेहेधर्मदेवतमेनेआतमारिस्त्रिमूर्तितेब्राह्मणनाकुलनेविषे म
नुष्यदेहधरशोनेत्यां आनारायण ऋषितेमारापुत्रथाशेनेतमनेनेआ ऋषियोने माराशापथकिमुकावशेनेअसुरनाक
ष्टथकितमारिसर्वेनिरक्षाकरशेएमकहिनेदुर्वासा ऋषीतोपाछाकैलासपर्वतमांगया ॥ पछे श्रीनारायण ऋषिजेतेध
र्मादिकसर्वप्रत्येबोलाहवाजेअपराधविनाजे आशापतमनेथयोतेनेजोडुंटाजवाने इछुंतोडुंसमर्थछुंतेदखिजायप
णहमणे नरतखंडनेविषेकलिजुगनावलनेपांमिनेअधर्मनेअसुरतेवहुवृद्धीनेपांम्याछेतेमनानाशनेअर्थमारिइछाये
करिनेजएशापथयोछे तेमेंअंगीकारकस्योछे माटेहेधर्महुंतमारापुत्रथैनेतेअसुरनोनेअधर्मनो नाशकरिशनेतमारि

सर्वेनिरक्षाकरि शने पृथविने विषे एकांतधर्मने प्रवरताविशमाटे तमेकां ईचि ताराखशोमाने पृथविने विषे सर्वे मनुष्यदे
 हने धारो एवां वचनसां नक्षत्रां नेने श्रीनारायण ऋषिने नमस्कार करिने धर्मादिक सर्वे जेते मनुष्यदे ह धरवाने अर्थे पृथवी
 प्रत्ये जाताहवा ॥ हवे धर्मने मूर्ति जे विरित्ये प्रगटथयां छे ते कहिये छुइये जे कोशलदेशने विषे इटारना मे पुरछे ते मां शरव
 रीया ब्रह्माण सामवेदि पांडे वासुशर्माना मे हता ते यकी न्नाग्यवतीना मे जेते निपत्नी तेने विषे धर्मदेव जेते संवत् १७९६
 सतरसोने छुनुना कार्तिक शुदी ११ एकादशीने दिवस मध्याह्न पछे प्रगटथा ताहवा अने पिता जेते विधिये करिने ते मना
 जात कर्मादिक संस्कारने करताहवाने वारमे दिवसे देवशर्मा एवुं नाम धरताहवा ॥ अने ते कोशलदेशने विषे जछपैया
 नामे गांम मां त्रवाडि रूपण शर्माना मे ब्राह्मण तेथ कि न्नवानिना मे जेते निपत्नी तेने विषे मूर्ति जेते संवत् १७९८ सतरसो
 ने अठांणुना कार्तिक शुदि १५ पुन्यमने दिवस सायंकाले प्रगटथा तां हवां ते पछे दिवसे दिवसे मोटां थयां ने श्रीरूपण न्नग
 वाननी अतिशे न्नक्ति करवा द्वागां माटे न्नक्ति एवाना मने पांम तां हवां ॥ पछे ए न्नक्तिनो पिता जे रूपण शर्मा ते जेते पोतानि पु
 त्री जे न्नक्ति तेनो धर्मना अवतार जे देवशर्मा ते साये यथाविधिविवाह करताहवाने ए जे पोताना जमाइ तेने पोताना गांम
 मां पोताने घेर राखताहवा ॥ पछे ते देवशर्मा जेते न्नक्ति जे पोतानि पत्नी तेने सहित गृहस्थाश्रमना जे धर्म तेने आशरिने श्रीरु
 पण न्नगवाननि न्नक्ति करताहवा ॥ अने पोते धर्मने विषे अति द्रढपणे वरत्या तेने जोइने सर्वे लोक जेते धर्म एवेना मे करिने
 जयो द्वावताहवा ॥ पछे ए धर्म न्नक्तिने असुरथ कि अतिशे कष्ट थयुं तेना निवारणने अर्थे ते धर्म न्नक्ति जेते वंदावन मां जाइ
 ने मरिच्यादिक ऋषियें जुक्त थकां श्रीरूपण न्नगवाननि आराधना करतां हवां तेने करिने ते न्नगवान एमनि उपस्थ प्रसन्न

ययानेपोतानांअक्षरधाममां जेवापोतेसदाविराजमानछे तेवुंपोतानुंदर्शनआपिनेधर्मअक्तिप्रत्येबोझताहवाजेहेध
र्मअक्तितमनेकष्टनादेनाराजेअसुरतेमनेपूर्वेमेंरुष्णावतारनेविषेमास्याहतातेमारेउपर्यएमनेवैरछे माटेतमनेमारा
जांणिनेपीडेछेतेअसुरनानाशनेअर्थेहुंजेते नारायणअपिरूपेतमथकिप्रगटथइने हरिरुष्णनामे विख्यातथाइशने त
मारिनेअपिनीअसुरनाकष्टथकिरक्षाकरिशनेतमनेदुर्वासानाशापथकीमुकाविशनेअसुरनोने अधर्मनोउछेदकरि
शने पृथ्वीनेविषेएकांतिकधर्मनेप्रवरताविशएमकहिनेश्रीरुष्णअगवानजेते अंतर्धानथइगयानेधर्मनाहृदयकम
लनेविषेविराजमानथया ॥ पछेतेधर्मअक्तिजेतेअतिशेआनंदनेपांमीनेत्यांयिपाछांपोतानेगांमआविनेश्रीरुष्णअ
गवाननिअक्तिनेकरतांहवां॥अनेएविरित्येएधर्मनेअगवानप्रसन्नथयामाटेसर्वेजनजेतेतेमनेहरिप्रसादनामेकरिने
बोझावताहवा॥अनेपछेकेटलाकमासगयाकंडेतेहरिप्रसादजिथकिअक्तिनेविशेश्रीरुष्णअगवानजेतेसंवत् १८३७
अठारसोनेसाडत्रिसनाचैत्रशुदि ९ नवमीनिरात्रिदशघडिगइतारेप्रगटथाताहवातेसमयमांहरिप्रसादजिनाघरने
विषेमोटेउछवथातोहवां ॥ अनेइंद्रादिकदेवजेतेजयजयशब्दनेकरताथकानेहुंदुअनेवजाडताथकापुष्पनोवरसा
तकरताहवा ॥ अनेअपसराउंजेतेनृत्यकरतिहविनेगंधर्वजेतेगांनकरताहवाअनेमुनिजेतेआशीर्वाददेताहवाअनेदे
वतानेसाधुनांजेमनतेअतिप्रसन्नथातांहवां ॥ अनेअसुरनांजेमनतेतत्कासत्रासनपांमतांहवां ॥ अनेतेगाममारिहे
नारिजेस्त्रीयुंतेमंगलगातिहविनेबालरूपएवाजेहरितेनेआशिशदेतीहवां ॥ अनेतेसमयनेविषेमंदसुगंधनेशीतस्रए
वाजेवायुतेवाताहवाअनेतारानागणेशहितआकाशजेतेअतिशनिर्मलथातोहवां॥ तेवारपछेतेहरिप्रसादजिजेतेते

पोतानापुत्रनुं जे जातक कर्म ते ब्राह्मण पासे यथाविधिकरावीने ब्राह्मण ने घणिक प्रकार नांदांन आपताहवा ॥ पछे जन्म
 थिछठादिवसने विषे कोटरा आदिक बाल ग्रह जे ते बाल स्वरूप एवा जे ते जगवान तेने मारवा सारु आख्याते मन ते जगवा
 न जे ते पोतानि दृष्टि मात्रें करिने बालिने जगा विदेताहवा ॥ पछे जगवान त्रण महिना ने अगीयार दिवसना थयातारे मा
 केंडेय ऋषि जे ते ब्राह्मण ने वेशे ते हरि प्रसाद जी जे ते ते ऋषिनुं अतिशे सन्मान करिने ने
 ते मन ज्योतिशी जांणिने केताहवा जे ते मं अमारा पुत्रनुं नामकरण करो पछे ते ऋषि जे ते राजि थइने नामकरण करता थ
 का बोल्या जे हे हरि प्रसाद जी आतमारा पुत्र जे ते तमारि सर्वे आपदाने हरशे तथा जे जन एना आश्रित थाशे ते मनिसर्वे
 आपदाने हरशे अने कर्कराशिने विषे एना जन्म छे माटे एनुं हरि एवुं नाम थाशे ॥ अने वली आजे तमारा पुत्र तेना देह नो रु
 प्ण वर्ण छे तथा पोताना आश्रित जननां जे मन ते मन पोतानि मूर्तिने विषे तांणि लेखे तथा चैत्र मास मां जन्म छे माटे रुप्पण
 एवेना मे विख्यात थाशे ॥ अने एवेना मनोखां नोखां छे तो पण एवे जे द्वां मलिने हरि रुप्पण एवुं त्रिजुं नाम पण थाशे ॥ अने
 आतमारा पुत्र जे ते त्याग ज्ञान तप धर्म ने योग एपांच गुणे करिने तो शिव जी जे वा थाशे माटे नील कंठ एवेना मे करिने लोक
 ने विशेष सिद्ध थाशे ॥ अने आजे तमारा पुत्र तेना हाथ ने विशेष द्यनुं चिन्ह छे तथा पगने विशेष ऊर्ध्वरेखाने कमल तेनां
 चिन्ह छे ते माटे आतमारा पुत्र जे ते लक्षावधि मनुष्य नानियंता थाशे ॥ अने आतमारा पुत्र जे ते कल्याण कारि एवा अनंत
 गुणे युक्त थाशे ने तमारि समग्र कष्ट थकिरक्षा करशे एम कहिने विराम पांम्या एवा जे माकेंडेय ऋषि तेने हरि प्रसाद जी जे
 ते घणिक दक्षणा ने नारे नारे नवां वस्त्र ने आचूषण ते आपताहवा ॥ पछे ते ऋषि जे ते एक दिवस त्यांरहिने प्रयाग तीर्थ नी

જાત્રાકરવાસારુચાલ્લિનિસરતાહવા ॥ અનેતેપછે તેહરિપ્રસાદજીનેન્નક્તિમાતાજેતે પોતાનાપુત્રનાગુણનેસાંન્નલિનેબ
દુપ્રસન્નથાતાંહવા ॥ પછેતેશ્રીહરિજેતેપોતાનિવાલ્લલીલાયેકરિનેપોતાનામાતાપિતાનેનેસંબંધિજનનેબહુઆનંદઉપ
જાવતાથકાવાલ્લચંદ્રનિપેઠેવૃદ્ધિનેપાંમતાહવા ॥ અનેતેપછેહરિપ્રસાદજીજેતેતેપોતાનાપુત્રનેપાંચમેમહિનેપ્રથમપૃથ
વીઉપસ્યવેસારતાહવા ॥ અનેછઠામહિનાનેવિપેપ્રથમઅન્નજમવાશિખવતાહવા ॥ અનેસાતમેમહિનેકાનનેવિંધાવ
તાહવા ॥ અનેત્રિજુંવર્ષવેઠુંતારેચૌલ્લસંસ્કારજેગર્જનાકેશઉતરાવવાતેકરાવતાહવા ॥ અનેએજદિવસેમાયાવિએવો
જેકાલ્લિદત્તનામેઅસુરતેન્નગવાનેમારવાનેઆચ્યોતેનેન્નગવાનેપોતાનિદૃષ્ટિયેકરિને મોહપમાઙ્યોતેવૃક્ષનેવિશેઅ
થડાઈઅથડાઈનેમરિજાતાંહવા ॥ અનેતેપછે હરિપ્રસાદજીજેતેઅસુરનાઉપદ્રવથકિછપૈયાગામનોત્યાગકરિનેપોતા
નાકુટુંબેસહિતથકાઅયોધ્યાપુરીમાંનિવાસકરિનેરહેતાહવા ॥ અનેપછેહરિપ્રસાદજીજેતેપોતાનાપુત્રનેપાંચમાવરસ
નેવિપેપ્રથમઅક્ષરન્નવાશિખવતાહવા ॥ અનેઆઠમાવર્ષનેવિપેન્નારેન્નારેસામગ્રિયાનેન્નલ્લિકરિનેપોતાનાપુત્રનેય
જ્ઞોપવિતદેતાહવા ॥ અનેતેશ્રીહરિજેતેપોતાનાપિતાથકિયજ્ઞોપવીતનેપાંમીનેનેષ્ટિકવ્રહ્મચારીનાધર્મનેવિષેરથ્યાથકા
વેદાધ્યયનનેકરતાહવાઅને પોતાનાપિતાપાસે વેદશાસ્ત્રપુરાણઈતિહાસધર્મશાસ્ત્રએસર્વે ગ્રંથનુપોતેઅધ્યયનકરિને ત
થાશ્રવણકરિનેતેસર્વનુંજેરહસ્યતેને યથાર્થજાણતાહવાઅનેએસર્વેમાંથિપોતેચ્યારસારકાઢતાહવાતેમાં શ્રીમદ્ભાગવ
તપુરાણથકિતો પંચમસ્કંધનેદશમસ્કંધએસારકાઢ્યો તથાસ્કંદપુરાણથકિવાસુદેવમાહાત્મએસારકાઢ્યો તથાઈતિ
હાસજેમહાન્નારતેથકિન્નગવદ્વિતાવિદુરનિતિનેવિષ્ણુસહસ્રનામએસારકાઢ્યો તથાસર્વેધર્મશાસ્ત્રથકીયાજ્ઞવલ્ક્ય

स्मृति एसारकाद्यो एविरित्ये एच्यारसारकाढीने तेनो गुटकोलखाविने पोतानि पासेनित्ये राखताहवा ॥ पछे ते श्रीहरिजे
 ते जन्म थकि अगीयारवरसनाथयातारे पोतानि माताजं चक्रितेने धर्मज्ञानने वैराग्ये सहित एविजे चक्रितेनो उपदेश
 करिने दिव्यगतिने आपताहवाने दुर्वासानाशापथकी मुकावताहवा ॥ अने ते पछे केटलाक मास गया केडे ते श्रीहरिजे ते
 पोताना पिताजे हरिप्रसादजी तेने पोताना स्वरूपनुं यथार्थ ज्ञान आपिने दिव्यगतिने पमाडताहवाने दुर्वासानाशापथ
 कि मुकावताहवा ॥ अने एविरित्ये चक्रि धर्मजे ते दिव्यगतिने पांमिने पछे दिव्यदेह करिने निरंतर ते श्रीहरिने पासेरे तां हवां
 ते वार पछे ते श्रीहरिजे ते पोताना जे संबंधितेने पुछ्या विना जनित्य स्नानने मिशे करिने तीव्र वैराग्य नावे गथकां पोताना घ
 रनो त्याग करिने पोते एकलाज उत्तरदिशने विशेष तपकर वासारुचाक्षि निसरताहवा ते पोते केवाछे तो बहिर्वासे सहित जे
 कौपीन तेने धारीर त्याछे ने मृगचर्म धार्युंछे ने पलाश नोदंड धार्युंछे ने श्वेत एवुं जे यज्ञोपवित तेने धार्युंछे ने कंठने विशेष तु
 लसिनि वेमाझा धारिछे ने चांदसे सहित जे उर्ध्वपुंड्र तिलकनुं चिह्न ते धार्युंछे ने मस्तक उपस्थ जटाने धारिर त्याछे ने केड्यने
 विपं मुंजनि मेखझा धारिछे ने हाथने विषे जपमालाक मंडलु निक्ष्वापात्रने जलगरणुं एटलां वांनांने धारिर त्याछे ने शास्त्र
 ग्रामने बाक्ष मुकुंदनो जे यदुवांतेने गळाने विषे धारिर त्याछे ने च्यारसारनो जे गुटकोलने खजाने विषे धारिर त्याछे एवावे
 शने धरताथका श्रीनिखकंठ ब्रह्मचारिजे ते सरज्युन दीने तरिने उत्तरदिश मांजाताहवा ते चाक्षते चाक्षते केटले कदिवसे क
 रिने हिमादय पर्वतने तलाटि मांजे एक महामोठुं वन आव्युंतेने पांमताहवा ॥ पछे त्यांथि चाक्ष्याते केटले कदिवसे करिने ही
 मादय पर्वतने पांम्याने ते पर्वतने विषे चाक्षताथका केटले कदिवसे करिने मुक्तनाथ प्रत्ये आविने उग्रतप कर्युंते ते तपे करि

नेसूर्यनारायणनेप्रसन्नकरताहवाअने त्यांकंठलाकमासरहिनेपछे त्यांथिदक्षिणदिशमांचाव्यातेहिमाव्यपर्वतनी
तक्षाटिमांएकमहाघोरवनआव्युंतेनेविषेवारमाससुधिविचरताहवा॥ पछेश्रीनीलकंठब्रह्मचारिजेतेतेवननेविषेवढ
नादक्षतले बेठाने तपनेकरताएवाजेगोपाळजोगितेनेदेखताहवानेतेजोगिपासेरहिने अष्टांगजांगनेशीखताथकाए
कवरससुधीरव्यानेते जोगिनेपोतानास्वरूपनुज्ञानआपिने सिद्धगतिनेपमाडताहवा॥ अनेपछे त्यांथिउत्तरमुखेचा
व्याएवाजे श्रीनीलकंठब्रह्मचारिते जेतेआदिवाराहनामजेतीर्थतेनेपांम्याअनेत्यांथिचाव्यातेबंगालादेशनेविषेसी
रपुरनामेजेसेहेरतेनेपांमताहवा॥ अनेतेसेहेरनाराजासिद्धवल्हजनामेमहाधार्मिकहतांतेणेप्रार्थनानेकस्याएवाजे
श्रीनीलकंठब्रह्मचारितेजेतेचोमासानाच्यारमहिनासुधित्यारिताहवा॥ अनेतेसेहेरनेविषेकालिनेजैरवतेनाउपासक
नेसिद्धपणानुंछेअग्निमानजेमने एवाजेअसुरतेमनामदनेहरताहवानेपोतानासेवकजेगोपाळदासनामसाधुतनी
असुरनाअग्निचारथकिपोतानेसामर्थ्यकरिनेरक्षाकरताहवा॥ अनेवसितेसेहेरनेविषेदशासुपुराणनोअणेलोए
वोतैलंगदेशनोकोइकब्राह्मणहतांतेणेताराजाथकीहस्तीआदिकनुंमहादानलोधुंतेणेकरिनेतेब्राह्मणगौरवणहतोपण
स्यामवर्णयइगयोपछेतेब्राह्मणपोतानापापनिशांतिनेअर्थ्यश्रीनीलकंठब्रह्मचारिनेशरणेआव्योतेनेपोतानासामर्थ्य
करिनेतेपापथकिमुकाव्योतारेकावोमटिनेप्रथमनाजेवोगौरवणयातोहवो॥ पछेत्यांथिचाव्याएवाजेश्रीहरीतेजेते
कामाक्षादेविनेसमीपेकोईकगामहतुंतेनेपांम्यानेतेगांममां महाकालिनाउपासकएकब्राह्मणहतांतेपोतानागाममां
जेकोइसाधुतथाब्राह्मणतीर्थवासिआवेतेनेअग्निचारेकरिनेजितिनेपोतानाशिष्यकरेएवाअग्निमानिहतांतेब्राह्मण

व० मृ०
॥५॥

आविने श्रीहरिने उपस्थपोतानुं जंत्रमंत्रअन्निचारसंबंधि जे घणुं कसामर्थ्यतेने करतो हवो पण तेणे करिने पोते कांडपरा
न्नवपांम्या नहीने पोताने सामर्थ्य करिने ते ब्राह्मण नां समग्र मदुतारिने पोतानो आश्रित करता हवा ॥ पछे श्रीहरि जे ते
त्यांथि चाढ्याथ कानवलाखापर्वतने पांम्या जे नवलाखापर्वतने विपे नवलाख सिद्धनां स्थान कछे ने नवलाख ठेकांणे अ
ग्निनी ज्वाला निसरेछे तथा पांणिना कुंडछे ते पर्वतने विपे रथ्या जे सिद्धते मने पोतानुं दर्शन आपिने ते पर्वतथि उतरयाते वा
लवाकुंडना मेजे तीर्थतेने पांमता हवा ॥ अने त्यांथि चाढ्या जे श्रीहरि ते गंगासागरना संगमने पांमिने ने त्यां स्नान करिने
पछे ते समुद्रनिखाडिने वांणमांवे सिने उतस्याने कर्पाळाश्रमने पांमता हवाने त्यां नित्ये कपिलजिनां दर्शन करताथ काए
कमाससुधीरथ्या अने पछे त्यांथि चाढ्या ते जगं नाथपुरीप्रत्ये गयाने त्यां केटलाकमास निवास करिने पृथ्वीना चाररु
पएवा जे घणाक असुरते मने परस्पर वैर कराविने जुद्धे करिने नाश कराविनां खता हवा ॥ पछे श्रीनिळकंठब्रह्मच्यारि जे ते
त्यांथि दक्षिणदिशप्रत्ये चाढ्या ते आदिकूर्मना मेजे तीर्थक्षेत्रतेने पांम्याने पछे त्यांथि महावनने विपे चाळताथ कामानस
पुरने पांम्याने ते पुरनां सत्रधर्मानामेरा जाह तो ते पोतानो आश्रित थयोने तेराजाद्वारे असुरनो परा न्नवकरावता हवा ॥
अने त्यांथि चाढ्या एवा जे श्रीनीलकंठब्रह्मचारिते वेंकटाद्रिने पांम्याने त्यांथि शिवकांचिने विष्णुकांचिने पांम्याने त्यांथि
श्रीरंगमांजाइने वेमाससुधिरता हवाने त्यां वैष्णवसंघाथे संवाद करताथ काते मने विपेरथ्या जे दुराचारतेनो पोताने प्र
तापे करिने त्याग करावता हवा ॥ पछे त्यांथि चाढ्या एवा जे श्रीहरि ते सेतुबंधना मेजे तीर्थतेने पांमिने ने समुद्रने विपे स्नान
करिने नित्ये रामेश्वरमहादेवना दर्शन करताथ कावे माससुधित्यारिता हवा ॥ अने पछे त्यांथि चाढ्या ते सुंदरराजना मेजे

॥५॥

विष्णुतेनां दर्शन करिने त्यांथिचाळताथका मार्गने विपे एक घोरवन आव्युंते मां पांच दीवस सुधिचाड्यापण कांड अन्न
जलने नपां म्यापछे छठे दिवसे मध्यान समे वन मां एक कूप आव्युंते मां थिक मंडळु ये करिने जलने काढिने स्नान कर्युंते प
छे वडना वक्षतले वेसिने पोतानो नित्य विधी करता थका शाळ ग्रामनी सेवा करवा लागातारे ते शाळ ग्रामने पात्र मां मुकि
ने क मंडळु निधारे करिने स्नान कराववा मां ड्युंते जे टळुं पांणिरे ड्युंते टळुं शाळ ग्राम पीगयाते ए मकरतां करतां पांच सात क
मंडळुरे ड्युंते ने पीगयापछे जल पीने तमथया जांणिने ते शाळ ग्रामने चंदना दिके करिने पुजता हवा अने ए म विच्यार कर
वा लागा जे शाळ ग्रामने आठ खितर सदा गितारे न्मुख पण हसे खरि पण आपणि पासे कांड नैवेद्य धर्यानुं नथी माटे विष्णु
ने शुंज माडिये ए म विच्यार करे छे ते टळामां शीव जांने पार्वती ते पोठिया उपस्थ वेसिने कापडिने वेशेत्यां आविने प्रथम थि
ज उच्चां हतां ते श्री नील कंठ ब्रह्मचारिने ए विरित्ये शाळ ग्रामनि पूजा करता जोडने तेने साथ वाने मिठुं आपतां हवां पछे ते सा
थ वाने जल मां चोळिने ते विष्णुने नैवेद्य धरिने पोते जमता हवा अने पछे त्यांथिचाड्या ए वाजे नील कंठ ब्रह्मचारि ते जे ते न्नु
तपुरीने पां म्याने त्यां रहिजे रामानुज आचार्य निप्रतिमा तेनुं दर्शन तथा पूजन करिने त्यांथि कुमारिका क्षेत्र प्रत्ये आव्याने
त्यांथि पद्मनाभ गयाने त्यांथि जनार्दन गयाने त्यांथि आदिकेशवनामे जे विष्णुतेनां दर्शन करिने त्यांथि मलय चळनामे
जे कुल गिरिते ने पां मता हवा ॥ अने त्यां साक्षि गोपालनामे जे विष्णुतेनां दर्शन करता थका पांच दिवस रेता हवा ॥ अने त्यां
थिचाड्या ए वाजे श्री नील कंठ ब्रह्मचारि ते पंढरपुर गयाने त्यां विठ्ठलनाथनांमे जे विष्णुतेनां दर्शन करता थका वेमास सुधि
रेता हवा पछे ते विठ्ठलनाथने जे टिने त्यांथिचाड्या ते दंडकारण्यने पां म्याने ते दंडकारण्यनी प्रदक्षणा करिने नासिक पुर प्र

व० मृ०
॥६॥

त्येआव्यानेत्यांथ्यंबकेश्वरमहादेवनां दर्शनकरिनेतापि नदिप्रत्यं आव्यानेत्यांथिचाह्यातंनर्मदानदिने उतरिनेमहीन
दीनेपांम्यानेमहीनेउतरीनेतथासांनरमतीनदीनेउतरीनेनेआलदेशनेओलांधिनेजीमनाथआवताहवा॥ अनेत्यांथि
चाह्याएवाजे श्रीनीलकंठब्रह्मचारितेजेतेगोपनाथनामेशिवजीनां दर्शनकरिनेपंचतिथीकरताकरतामांगरोलबंदर
मांआवताहवा॥ एविरित्येतीर्थयात्रानेकरताएवाजे श्रीहरिकृष्णभगवानेजेतेजेजेतीर्थमांपोतेगयातेतेतीर्थनेविपे
रत्योजेअधर्मतेनाउछेदकरताहवानेएकांतिकधर्मनुंस्थापनकरताहवा ॥ अनेतेतेतीर्थमांरहे नाराजेजनतेमनेपोता
नां दर्शनआपिनेतथातेमनुअन्नजलादिकग्रहण करिनेतेमनेसंसारनाबंधनथकीछोडावताहवा॥ अनेपछेत्यांथिचा
ह्याजे श्रीनीलकंठब्रह्मचारितेजेतेसंवत् १८५६ अठारसोनेछपनानाआवणवदि६ छत्त्यनेदिवसलोजपुरमांआवता
हवाअनेतेलोजपुरमां उद्धवनाअवतारएवाजे श्रीरामानंदस्वामितेनाशिष्यजेमुक्तानंदस्वामिआदिकसाधुतेमनेदेख
ताहवानेतेमनेसाधुलक्षणेजुक्तएवा श्रीकृष्णभगवाननाभक्तजांणिनेतेनेलापांतेरेताहवा॥ अनेकेटलाकमासत्यां
रहिनेपछेत्यांथितेसाधुनेलाचाह्यातेगिरनारपर्वतनी छायामांजेपीपलांणुंगामतेमांरत्याजेनरसइमेतानामेब्राह्म
णतेनाधरनेविपेविराजमानएवाजे श्रीरामानंदस्वामितेनां दर्शन संवत् १८५६ अठारसोनेछपनानाज्येष्ठवदी १२
द्वादशीने दिवसकरताहवाते स्वामिकेवाछेतोगौरनेपुष्टछेमूर्तिजेनि एवाछेनेश्वेतवस्त्रपेस्यांछे नेनैष्ठिकब्रह्मचारिनावे
शनेधरिरयाछे एवाजेस्वामितेनेसाष्टांगनमस्कारकरिनेनेमलिनेस्वामीनेपासेवेसताहवापछेतेस्वामीजेतेते श्रीनील
कंठब्रह्मचारिनेजाइनेबहुआनंदपांमताहवानेतेमनुंजेसर्ववृत्तांततेनेपुछताहवापछेते श्रीनीलकंठब्रह्मचारिजेतेपोता

॥६॥

नुंजन्मस्थानकुंक्षमातापितागोत्रवेदप्रवरगुरुद्वष्टदेवएसर्वेनेजेमछेतमकेताहवातथापोतानोजेवैराग्यतथापोतेजेम
स्वजननांत्यागकस्योतथापोतेजेमवनमांनिवासकरिनेरत्यातथापोतेजेमनानाप्रकारेतपश्रय्याकरीतथापोतेजेमअ
ष्टांगजोगसाध्योतथापोतेजेमतीर्थ जात्राकरितथातेतीर्थमांरहेनाराजेपाखंडिगुरुतेनापोतेजेमपराजयकस्योएआ
दिकजेसर्वेपोतानुंवृत्तांततेनेअनुक्रमेकरिनेविस्तारसहितकहेताहवा॥तारेतेवात्तानेसांनक्षत्रिनेस्वामिजेतेअतिशेप्रस
न्नथयानेश्रीनीलकंठब्रह्मचारिप्रत्येबोदयाजेहेब्रह्मचारितमेतोअमाराछोकेमजेतमारापिताजेधर्मतेप्रथमप्रयागक्षे
त्रनेविषेअमथकिजन्नागवतीदिक्षानेपांम्याहतानेअमारिआज्ञायेकरिनेमुमुक्षुजनने धर्मसहितश्रीरूपणन्नगवान
निन्नक्तिनो उपदेशकरताथकाकांशलदेशमांरत्याहतातेधर्मनातमेपुत्रछेनेगुणेकरीनेतोतमारापिताथकीपणअधी
कछो॥एविरित्यनांजेस्वामिनांवचनतेनेसांनक्षत्रिनेश्रीनीलकंठब्रह्मचारिजेतेअतिशेप्रसन्नथयाथकातस्वामिपासेर
हेताहवा॥पछेसंवत् १८५७अठारसानेसतावनानाकार्तिकशुदि ११एकादशानेदिवसतेस्वामीथकीन्नागवतीदिक्षा
नुंग्रहणकरताहवातारेतेस्वामीयेसहजानंदएवुंपोतानुंनामधर्युंतथाविजुंनारायणमुनिएवुंनामधर्युंपछे पोतेअति
शेप्रीतियेकरिनेतेस्वामिनेसेवताहवा॥पछेतेस्वामीजेतसर्वसाधुगुणेंसंपन्ननेअतिसमर्थएवाजेनारायणमुनितेनेजो
इनेअनेपोतानिजेधर्मधुरतेनारायणमुनिनेसांपिनेपोतेसंवत् १८५८अठारसानेअठावनानामागशरशुदितरशनेदि
वसदेहत्यागकरिनेपाछाबदरिकाश्रमनेविषेजाताहवानेदुर्वासानाशापथकीमुकाताहवा॥पछेश्रीसहजानंदस्वामि
जेतेतेपोतानागुरुनिजेदेहक्रिया तेने यथाविधिकरीनेनेधर्मधुरनेउपाडिजेताहवाने श्रीरामानंदस्वामिनाआश्रितजे

साधुब्रह्मचारिने गृहस्थहतातमनिसतशास्त्रना उपदेशे करि संज्ञा बना करता हवा अने ते मन पोतानो अलोकिक प्रताप दे
खाडिने पोताने विपे ते मना चित्तने तांणि लेता हवा ॥ ते वार पछे स्वामी श्री सहजानंद जि महाराज जे ते पोताना शिष्य जेत्या
गिसाधु तथा ब्रह्मचारि तथा केटलाक ग्रहस्थ ससंगी ते मणे विटांणाय का सोरठ हलार कछु झाडा वाड काठिया वाड चाल
गुजरात ए आदिक जे सर्वे देश ते मने विशेष पोताना प्रतापने विस्तारता थकाने धर्मज्ञानने वैराग्ये जुक्त जे चकितेने प्रवरता
वता थकाने अधर्मनो उछेद करता थकाने अधर्मी एवा जे पाखंडि असुरांश गुरु ते मनो पराजव करता थका विचरता हवा
अने श्रीजी महाराज जे ते जे देशने विषे विचर्याते ते देशना जे जन ते श्रीजी महाराजना अलोकिक ऐश्वर्यने जोइने घ
णाक आश्रित थाता हवाने श्रीजी महाराज नुं प्रगट प्रमाण जन करता हवा पछे श्रीजी महाराज जे ते ते मना उछाहने अ
र्थने ते मनि बुद्धिनि द्रढताने अर्थे पोतानुं जे नाना प्रकारनुं ऐश्वर्य ते समाधिये करिने देखाडता हवा ते मां केटलाक मनुष्यने
तो गोलोकने मध्ये जे अक्षर धाम तेने विषे लक्ष्मीराधिकाने श्रीदामादिक पार्षदे सहित श्रीकृष्णरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा
अने केटलाकने तो वैकुण्ठलोकने विषे लक्ष्मीने नंद सुनंदादिक पार्षदे सहित विष्णुरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केटला
कने तो श्वेतद्वीपने विषे निरञ्जमुक्ते सहित महापुरुषरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केटलाकने तो अव्यक्त धामने विषे
लक्ष्मी आदिक शक्तियोने पार्षदे सहित नृमापुरुषरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केटलाकने तो बदरिकाश्रमने विषे मु
निये सहित नरनारायणरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केटलाकने तो क्षीरसमुद्रने विषे लक्ष्मीने शेषनागे सहित योगेश्व
ररूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केटलाकने तो मूर्यनामंडलने विषे हिरण्यपुरुषरूपे पोतानुं दर्शन देता हवा ॥ अने केट

लाकनेतोअग्निमंडलनेविपेयज्ञपुरुषरूपेपोतानुंदर्शनदेताहवा॥अनेकेटलाकनेतोप्रणवनाजेनादतेनेतत्कादसंज्ञदा
वताहवा॥अनेकेटलाकनेतोकोटिकोटिसूर्यसरखुंजेपोतानुंतेजतेनेदेखाडताहवा॥अनेकेटलाकनेतोजाग्रतस्वप्नसुपु
मिथकिपरनेसच्चिदानंदछेदक्षणेजनुंनेद्रष्टाछेनामजेनुंएवुंजेब्रह्मतरूपेपोतानुंदर्शनदेताहवा॥अनेकेटलाकनेतोब्रह्मा
डनाआधारनेपुरुषमूक्तनेविपेकल्याणवाजेविराटपुरुषतरूपेपोतानुंदर्शनदेताहवा॥अनेकेटलाकनेतोऋगोखनेखगो
दनेविषेरत्यांजेदेवतानांस्थानकनेऐश्वर्यतेनेदेखाडताहवा अनेकेटलाकनेतोआधारादिकजेछोचक्रतेनेविपेरत्याए
वाजेगणेशआदिकदेवतातेमनेपृथकपृथकदेखाडताहवा॥ अनेक्यारेकतोसोएसोगाउनेछेदेरत्याएवाजेपोतानाऋ
क्ततेमनेप्रत्यक्षप्रमाणपोतानुंदर्शनदेताहवा ॥ अनेक्यारेकतोछेदेरत्याएवाजेपोतानाऋक्ततेमणेपोतानाघरनेविपे
श्रीजीमहाराजनिप्रतिमानेआगत्यधर्युंजेनेवेद्यतेनेपोतेपोतानाऋक्तनेविस्मयपमाडताथकाजमताहवा ॥ अने
क्यारेकतोदेहत्यागनेकरताएवाजेपोतानाऋक्ततेमनेपोतानाधामप्रत्येदेइजावानेइछताथकात्यांपोतेआविनेतेऋ
क्तनागामनेविपेरत्याएवाजेविजाऋक्तअथवाअऋक्ततेमनेपणपोतानुंसाक्षातदर्शनदेताहवा ॥ एविरित्येमुमुक्षुअ
थवामुमुक्षुनहिएवाजेजनतेमनेपोतानाअलोक्तिकऐश्वर्यतेदेखाडताएवाजेश्रीसहजानंदजीमहाराजतेने जाइनेअ
तीशेविस्मयनेपांम्याएवाजेहजारोमनुष्यतेपोतपोतानामतनानेगुरुनात्यागकरिनेनेश्रीजिमहाराजनाअनन्यआश्र
यकरिनेप्रगटप्रमाणऋजनकरताहवा पछेघणाकजेमतवादिनेश्रीजीमहाराजसंघाथेविवादकरवाआव्यापणवांद
करिनेश्रीजीमहाराजनेजितवानेकाजेकाइसमर्थनथयापछे तेसर्वमतवादिजेतेश्रीमहाराजनाअलोक्तिकऐश्वर्य प्र

व० मृ
॥८॥

तापनेदेखिनेनेनमस्कारकरिनेयोह्याजेहेमहाराजतमेतोपरमेश्वरछोमाटेअमाराजेजेइष्टदेवछेतेनांदर्शनअमनेरु
पाकरिनेकरावो॥ एवीरित्येजेतेमनुंप्रार्थनावचनतेनेसांअखिनेतेसर्वेनेवेसारिनेनेपोतानेप्रतापेकरिनेतेमनेतत्काख
समाधिकरावताहवापछे तसर्वेजेतेश्रीजिमहाराजनेदर्शनमात्रेकरिनेखेंचाइगयाछेनाडिप्राणजेमनाएवाथकापो
तपोतानाहृदयनेविपेपोतपोतानाइष्टदेवरूपेश्रीजीमहाराजनेदेखताहवा॥तेमांजेवद्वलअकुलनेआश्रितएवावैष्णव
हतातथानीमानंदीहतातथामाध्वीसंप्रदायनाहताएत्रण्यतांगोपिनागणेविंटांणानेवृंदावननेविषेरह्याने बाखलीसा
येकरिनेमनोहरमूर्तिएवाजेश्रीरुष्णअगवानेतरूपेदेखताहवाअनेजेरामानुजसंप्रदायनाहतातेतोनांदसुनंदविष्वक
सेननेगरुडादिकपार्षदेसहितलक्ष्मीनारायणरूपेदेखताहवा अने जेरामानंदीहतातेतोसीतालक्ष्मणनेहनुमानेजुक्तथ
कादीव्यसींहासनउपस्थवेठाएवाजेश्रीरामचंद्रजीतेरूपेदेखताहवा अनेजेशंकराचार्यनामतवादाहतातेतोब्रह्मज्यो
तिरूपेदेखताहवा अनेजेशैविहतातेतोपार्वतिनेप्रथमगणेशहितजेशिवजितेरूपेदेखताहवा अनेजेसूर्यनाउपासक
हतातेतोसूर्यनामंडलनेविषेरह्याजेहिरण्यपुरुषतेरूपेदेखताहवा अनेजेगणपतिनाउपासकहतातेतोमहागणपति
रूपेदेखताहवा अनेजेदेवीनाउपासकहतातेतोदेवीरूपेदेखताहवा अनेजैनहतातेतोतीर्थंकररूपेदेखताहवा अनेजे
यवनहतातेतोपिगांबररूपेदेखताहवा एविरित्येसमाधियेकरिनेपोतपोतानाइष्टदेवरूपेश्रीजीमहाराजनेजोइनेनेस
र्वनाकारणजांणिनेनेपोतपोतानामतनां त्यागकरिने श्रीजिमहाराजनोद्रढआश्रयकरताहवानेप्रगटप्रमाणअजन
करताहवा एविरित्येश्रीसहजानंदजीमहाराजजेतेपोतानेप्रतापेकरिनेजीवनुंजेमूलअज्ञानतेनोनाशकरताथकापृथ

॥८॥

वीनेविषे नाशपांम्योएवोजेएकांतिकधर्मतेनुरुडिप्रकारेस्थापनकरताहवा अनेवदीधनाद्यएवाजेपोतानाचक्रगृह
स्थसत्संगितेपासेघणांकअन्नसत्रकरावताहवा तथाहिंसायेरहितएवाजेविष्णुयागमहारुद्रनेअति रुद्रादिकयज्ञते
नेकरावताहवा अनेतेयज्ञनेविषेहजारोब्राह्मणनेमिष्टअन्नकरिनेतृमकरावताहवा अनेतेब्राह्मणनेबहुप्रकारनांदांन
देवाडताहवा अनेसाधुब्राह्मणनेदेवतातेमनुंजेपूजनतथाज्ञोजनेकरिनेतृमितेनेवारंवारकरावताहवातथाअधर्मे
पाखंडतेनोवारंवारउछेदकरताहवा अनेश्रीजिमहाराजपोतेज्यांज्यांविचस्यात्यांत्यांरत्याजेपोतानाचक्रजनतेमनि
आगद्यवर्णाश्रमनोधर्म तथाआत्मज्ञानतथावैराग्यतथापोतानास्वरूपनुज्ञानतथापोतानामाहात्म्येसहितचक्रिए
मनाजेबहुप्रकारनाचेदतेमनेविस्तारेकरिनेयथार्थपणेकेताहवा एविरित्येनित्यप्रत्येपोतानाचक्रजननेआनंदपमा
डताएवाजेश्रीजिमहाराजतेजेंतेश्रीगढुडानगरनेविषेपोतानाचक्रएवाजे अन्नयनामेराजातेतेनिपुत्रियोनेतेनोपुत्र
एसर्वेनिचक्रिनेवशथईनेएमनेघेरपोते निवासकरिनेरेहेताहवा अनेत्यांरत्याथकाजन्माष्टमीरामनवमिप्रबोधनी
एकादशीहुतासणिनेअन्नकोटएआदिकजेउछवनादिवसतेनेविषे नारेनारेसामग्रीयोमगाविनेमोटाउछवकराव
ताहवाअने तेउछवनेविषे परमहंसतथाब्रह्मचारितथादेशदेशनाजेहरिचक्रसत्संगिते श्रीजिमहाराजनांदर्शनकरवा
नेअर्थेवारंवारआवताहवा अनेनानाप्रकारनांवस्त्रआचूषणचंदनपुष्पएआदिकजेपूजानिसामग्रियोतेमणेकरिने
श्रीजिमहाराजनेपूजताहवा अनेतेउछवनेविषेश्रीजिमहाराजजेतेनानाप्रकारनिज्ञोजनसामग्रियांकराविनेहजा
रोसाधुनेतथाब्राह्मणनेघणिकप्रकारेवारंवारतृमकरताहवा एवाजेश्रीसहजानंदस्वामिमहाराजतेनीमूर्तिनांजेचि

નહતે પ્રથમ લિખિયે છૂડ્યે શ્રીજિમહારાજના વેચરણા વિંદના તલામા ઉર્ધ્વરેલા છે તે કેવિ છે તો અંગુઠા નિપાસે નિજે આંગ
લિયું તે નિવેયકોરા નિકલિ છે ને પાં નિવેયકોરા નિકલિ છે અને જમણા પગના અંગુઠાના થડમા ઉર્ધ્વરેલા ને મલતું જવ
નું ચિહ્ન છે અને તે જમણા પગના તલામા ઉર્ધ્વરેલા નિવેયકોરે કમલ અંકુશ ધ્વજ અષ્ટકોણ વજ્ર સ્વસ્તિક જંબુફલ
મનાં ચિહ્ન છે અને જમણા પગના અંગુઠાના નખમાં એક ઝનિરાતિરેલા નું ચિહ્ન છે ને એ જ અંગુઠાને બાહરે પડે એક તિ
લ છે અને એ અંગુઠા નિપાસે નિજે આંગલિ તે નું જે અંગુઠા નિકોર નું પડેલું તે માં એક તિલ છે અને જમણા પગ નિ છે લિ આંગ
લિના બાહરના પડેલા માં નખ નિપાસે એક તિલ છે અને ઢાવા પગ નિ ઉર્ધ્વરેલા નિ ઢાવિ કોરે શ્યામ એવાં વેચિહ્ન પાસે પાસે છે
અને વડા એ ઉર્ધ્વરેલા ને મલતું જફણનાં થડમાં એક વ્યોમ નું ચિહ્ન છે અને એ ઢાવા પગના તલામા ઉર્ધ્વરેલા ને વેકોરે ધનુશ
કલશ મછ ત્રિકોણ ગોપદ અર્ધચંદ્ર એમનાં ચિહ્ન છે અને વેપગનાં તલાં રક્ત છે ને વેપગના અંગુઠાને આંગલિ યુના જે નખ તે
રક્ત છે ને ઉપડતા છે ને તે જ સ્વિ છે અને વેપગનાં અંગુઠાને આંગલિ યુનિ ઉપર સ્થાણાં સ્થાણાં ને કામલ એવાં રોમનાં ચિહ્ન છે અ
ને વેપગનાં અંગુઠાને તે નિપાસે નિવે આંગલિ યુને ઉપર ચાલ ઢિના ઘસારાનાં ચિહ્ન છે અને વેપગ નિજે બાહર નિ ધુંટિ યુને તે
થિહેઠે આસનના ઘસારાનાં ચિહ્ન છે અને જમણા પગ નિ ધુંટિ થિપાં ચતસુરં ચોનલિ ને ઉપર સ્થાણનાં નોતિલ છે અને એ પગ
ના સાયલ ને બારલિ કોરે એક મોટું ચિહ્ન છે અને ઢાવા પગ નિ ધુંટિ થિપાં ચતસુરં ચોનલિ ને ઉપર સ્થાણનાં મોટોતિલ છે ને તે થિ
પર સ્થાણ પાસે જ એક નાં નોતિલ છે અને એ પગના ઢિચળ ને બાહરે પડે એક ચિહ્ન છે અને કટિનાગ ને વિષે વેકોરે ધોતી યુને સ્થા
ના ઘસારાનાં શ્યામ ચિહ્ન છે અને સદાશીતલ એવું જે ઉદર તે ઉપર સ્થાણ ત્રિવલિ પડે છે અને ડંડિ ને ગોલ એ વિજેનાં નિતેની વેકોરે

તિલછે તેમાં જ મણિકોરે તો નાન્નિના કાંઠા ઉપર સ્થ છે ને ઢાલિકોર તો નાન્નિથી જ રાક છે ટે છે અને જ મણિકુલમાં એક મો
ટો તિલ છે ને તે નિપાસે વિજોનાં નો તિલ છે અને નાન્નિ થિ ઉપર સ્થ વેત સુને છે ટંચ એ તિલ છે તેમાં વેન લ નિ ઉપર સ્થ એક એક છે ને
એક વચ્ચે છે અને તે વચ્ચે તિલ થિ વેત સુ ઉપર સ્થ એક તિલ છે અને ઢાલે પડે છે કુલ થિ ઉંચે ને વગલ થિ હેઠે મોટા ચાર તિલ નિ
એક ઝંઝી હાસ્ય છે ને તે નીપાસે વાહેર લીકોરે એક વિજિનાં ના ચાર તિલ નિ ઝંઝી હાસ્ય છે અને હૃદય ને વિષે રોમ નુ શ્રી વહુ ચિ
હ છે અને છાતિ ને વચ્ચે અર્ધ ચંદ્ર ને આકારે પાંચ ત સુ પોલુ ને જ રાક રાતુ એવું એક મોટું ચિહ્ન છે તે જ મણિકોરે કાંઠા ક વિશેષ
ઠતું છે અને એ ચિહ્ન ને વચ્ચે જ રાક ઢાલિકોરે એક મોટો તિલ છે અને એ તિલ થિ ઢાલિકોરે વં આંગલ ને છે ટે એક તિલ છે ને તે થિ ઢા
લિકોરે વેત સુ ને છે ટે ઢાલ નિ થિ ઉપર સ્થ એક તિલ છે અને વેસ્ત નિ ઉપર સ્થ વે છાપ નાં ચિહ્ન છે અને જ મણિ નુ જા નિ પાસે માં
હિલિકોરે ઝંઝી આલ્યે ચાર તિલ છે અને જ મણિ નુ જા માં મૂલ થિ ત્રણ ત સુ હેટું એક છાપ નું ચિહ્ન છે ને તે છાપ ના ચિહ્ન ને પડ
લે વાહેર લીકોરે નાં ના ચાર તિલ છે અને જ મણી કું ણિ થિ હેઠા ને કાંઠા થિ ઉંચા વે તિલ છે અને જ મણા હાથ નિ ટચ લી આંગલિ
ના મૂલ થિ ઉપર સ્થ અર્ધ આંગલ ને છે ટે એક નાં નો તિલ છે અને ઢાલિ નુ જા ના મૂલ થિ ત્રણ ત સુ હેટું એક છાપ નું ચિહ્ન છે અને
ઢાલિ કું ણિ થિ વેત સુ હે ઠો હાથ ને ઉપલે નાગે એક તિલ છે અને ઢાલિ હાથ ના અંગુઠા પાસે નિ જે આંગલિ ત થા વચ્ચે લિ આંગલિ
એવે નિ વચ્ચે એક તિલ છે અને એ અંગુઠા પાસે નિ આંગલિ ના નિ પાસે મા હેલિકોરે એક નાં નો તિલ છે અને ઢાલિ હાથ ના પો
ચા ઉપર સ્થ એક તિલ છે અને વે હાથ ના જે નિ સ્વેત રક્ત છે ને ઉપડતા છે ને તે જ સ્થિ છે ને તે નિ સ્વના જે અગ્ર નાગે તે અતિ તીક્ષ્ણ છે અને
વે હાથ ના જે તલાં તે રક્ત છે ને તે તલાં માં જે રેલાં તે થોડિ થોડિ શ્યામ જણાય છે અને વે હાથ ના મૂલ થિ ઉપર સ્થ આઠ ત સુ ઉંચા

બહાપનાંચિહ્ન છે અને વેકુંણિશ્યામ છે અને કંઠના ઘાડા નિવચ્યે એક તિલ છે ને એ તિલ થિજરાક છે તે એક નાં નો તિલ છે અને
 ઢાદિ થિ હેઠો એક તિલ છે અને ઢાવા સન્નાથિ વે આંગલ હેઠો વાંસામાં એક રોમે સહિત એક મોટો તિલ છે ને એ તિલ થિ હેઠો એક તિ
 લ છે ને વલી તે થિ હેઠો વિજાં તિલ છે અને કરોડા નિ ઢાવિ કરોડો કથિ વેત સુ હેઠો એક તિલ છે અને જમણિ સ્વર પડિ ઉપર થયે
 કનાં નો તિલ છે અને કરોડા થિ જમણિ કોરે વાંસા નિ મધ્યે ચાર તિલ છે અને નાસિકા નિ પાસે જમણિ કોરે એક મોટો તિ
 લ છે અને એ તિલ થિ ઉંચાં ને આંસ્યના ધુણા થિ હેઠો પાસે જ એક નાં નો તિલ છે અને વેનેત્ર નિ જે હેઠો લિને ઉપલિ પાંપણ્યુ ને થિ ઉ
 પર્ય ને હેઠો ઝિણિ ઝિણી કર ચલિયું પડે છે અને નાસિકા ને ઉપર થિ શિલીના ચાઠાનાં ઝિણાં ઝિણાં ચિહ્ન છે અને મુખમાં જમ
 ણિ કોરે હેઠો લિ જે પ્રથમ નિ ઢાઘ્ય તે માશ્યાં મ ચિહ્ન છે અને જિઢ્ઠા તે કમલ ના પત્ર સર સ્વિર ક્ત છે અને ઢાવા કાં ને માં હિલિકો
 રેશ્યા મ વિંદુ નુ ચિહ્ન છે અને વિશાલ ને ઉપડતું એવું જે લલાટ તે ને વિપે તિલ કને આકારે ઝન્નિ વેરે રા છે અને વલી લલાટ ને વિ
 પે જમણિ કોરે કેશ થિ હેઠું એક ચિહ્ન છે અને જમણા કાં ને નીચું ટિ ઉપર થયે એક નાં નો તિલ છે અને તાલવાની ઉપર થયે એક મોટો
 તિલ છે અને શિશ્વા થિ આગલ્ય સમિપે એક તિલ છે અને શિશ્વા થિ પછવાડે જમણિ કોરે ત્રણ તિલ છે અને એ વિના વિજા
 પણ ઝિણા ઝિણા તિલ તે શરીર માં કેટલાક છે અને શ્રીજિ મહારાજ નિ જે મૂર્તિ તે અતિ શેરૂપ ને સુંદરતા ને મધુરતા તેણે જુક્ત
 છે અને તે મૂર્તિ પુષ્ટ છે ને અતિ શેશોન્નાય માં ન છે અને તે મૂર્તિ ના દર્શન ને કરનારા જે ન્નત્ત જન તે મના મન ને ને ને ત્રને હરિલે
 વિ તે મૂર્તિ છે અને તે મૂર્તિ ઘનશ્યામ છે ને શાંત સ્વન્નાવે જુક્ત છે અને દુર્ગ પત્તન ને વિપે શ્રીગોપિનાથ જિની મૂર્તિ જેટલી ડુંચિ
 છે તેટલિ જ શ્રીજિ મહારાજ નિ મૂર્તિ ડુંચિ છે અને શ્રીજિ મહારાજ નાં મૂર્તિ નાં જે કરચરણ આદિક સર્વે અંગ તે સામુદ્રિક શા

શ્રમાંજેવાંકલ્યાંછેતેવાંછેઆવિરિત્યશ્રીજિમહારાજનીમૂર્તિનાંજેચિહ્નતેપોતાનિસ્મૃતિનેઅનુસારેલિલ્યાંછે ॥હવેશ્રી
જિમહારાજનિજેસ્વાન્નાવિકચેષ્ટાતેલિલિયેછુડ્યે ॥ ॥શ્રીજિમહારાજનિત્યપ્રત્યેપાછલિચ્યારઘડિઅથવાત્રણઘ
ઢિરાત્રિરહેતારેઉઠિનેદાતણકરવાનોસ્વન્નાવછેઅનેતેપછેસ્નાનકરિનેનેધોયેલુજેકોરુંમૂક્ષ્મવસ્ત્રતેણેકરિનેશરીરનેલો
ડનેપછેઉન્નાથડનેપેચાનાવસ્ત્રનેવેસાથલવચ્યંત્રેલુકરિનેતેનેવેહાથેકરિનેનિર્ચોવિનેપછેસાથલનેનેપગનેલોડને
પછેધોયેલુંસૂક્ષ્મઘાટુંજેશ્વેતવસ્ત્રતેનેસારિપેઠેતાણિનેપેરેછેઅનેશ્વેતવસ્ત્રપેરવાનીછેરુચિજેનેએવાજેશ્રીજિમહારાજતે
તેપછેવિજુંધોયેલુંસૂક્ષ્મશ્વેતવસ્ત્રઓઢિનેનેચાંચડિઉપરચહિનેપોતાનાંનિત્યવિધિકરિનેજમવાપધારેછેઅનેપવિ
ત્રણુંજેજમવાવેસવાનુંસ્થાનકલ્યાંજડનેઆસનઉપરચવેસેછેઅનેજમવાવેસેતારેઓઢવાનાવસ્ત્રનેકાનનેપછવાંડે
રાખિનેનેકાનનેઉઘાડારાખિનેજમવાવેસેછેઅનેજમવાવેસેતારેઉગમણુંઅથવાઉત્તરાડુંમુખરાખિનેનેડાવાપગનિ
પલાંઠિવાલિનેનેજમણોપગઉન્નારાખિનેનેતેઉપરચજમણાહાથનીકુંળિરાખિનેજમેછેઅનેજમતાંજમતાંવારંવારપા
ણિપિવાનોસ્વન્નાવછેઅનેજમતાંજમતાંપોતાનેજેજમ્યાનિજણશસારિસ્વાદુજણાયતેવિજાકોંડકશ્રેષ્ઠહરિન્નક્તપો
તાનેમનગમતાહોયતેનેઅપાવેછેઅનેજમતાંથકાઓઢકારચાઈનેપેઠઉપરચહાથેફરવવાનોસ્વન્નાવછેઅનેક્યારેક
તોકોંડકન્નક્તજનનિઉપરચપ્રસન્નથયાથકાપોતાનિપ્રસાદિનોથાલતેનેઆપેછેઅથવાઅપાવેછેઅનેસાધુનેપિરસ
વુંહોયતારેડાવેચત્રેચેસનેનાચિનેનેતેચેસનાછેડાનેકેલ્લસંઘાથેતાંણિયાંધિનેપિરમેછેઅનેપિરમેતારેલાદુજલેવિઆ
દિકજેજમ્યાનિજણસુંતેનુંવારંવારનામલેતાથકાપંક્તિમાંવારંવારફરેછેઅનેમાધુહરિન્નક્તનેજમાડવામાંતથાપિર

સવામાં પોતાને શ્રદ્ધા આદરને પ્રસન્નતા તે ઘણિ છે અને શ્રીજિમહારાજ ક્યારેક તો વરશાક્રતુ તથા શરદક્રતુને વિષે દુર્ગ પત્તનને સમિપે ઘેડાન ડીનું નિર્મલ જલ જાળિને સાધુ તથા સત્સંગિ સહિતના વાપધારે છે અને તે નદીના જલને વચ્ચાંણ તથા કાપોતાના નક્તજનને આનંદ ઉપજાવતા થકા તે નક્તજનને લાવદુ પ્રકારે જલ ક્રિડા કરે છે અને જલમાં ડવકિમારે છે તારે પોતાના કાંતને ત્રને નાક તેને વેઠાથના અંગુઠાને આંગણિયે કરીને દવાવે છે તથા ડવકિમારિને ઝાજિવાર પછિ નિકલે છે તારે પોતાના મુખાર વિંદુપ સ્વજમણા હાથને ફેરવાને કોગલા કરવાનો સ્વચ્છાવ છે અને ક્યારેક તો નદીના પ્રવાહને મધ્યે ઉચ્ચારત્યાથકા સાધુની પાસે તાલિવ જાડિને કીર્તન ગવરાવે છે ને પોતે પણ તે જલા તાલિવ જાડતા થકા ઉછાહે સહિત કીર્તન ગાય છે અને જલમાં સ્નાન કરવાપે સે છે તથા સ્નાન કરિને નિસરે છે તારે પોતાને પ્રિય એવો કોઢક નક્તજન ચલવાન હોય તેના હાથને પોતાના હાથે કરિને ઝાલે છે અને પોતાને દર્શને કરીને હરશે જુક છે મુખ જેનાં એવા જે પોતાના નક્તજન તેમણે સહિત નદીના જલ થિવાહેર નિસરિને નદીના કાંઠાને વિષે ઉચ્ચારત્યાથકા પ્રથમ નિપેઠે પેરલાવ સ્વને નિચાંવિને ને શરીને લોડને ધોલાં સેસ સારિ પેઠે તાણિને પેરે છે ને પછે ધોલાં ફેંટા માથે વાંધે છે અને માથે ફેંટા વાંધે છે તારે ફેંટાના છેડાનું છોગલું મુકિને વાંધે છે તથા ફેંટાના એક આંટાનો પેચ નૃકુટિ નિપાંપણ્ય ઉપસ્ય લાવિને વાંધે છે અને તે પછે ધોલાં સેસને ડાવે સ્વં ને નાચિને ને તે સેસના છેડાને કેલ્ય સંઘાથે તાણિ વાંધિને પછે સુંદર નારે ધોંડી ઉપસ્ય અથવા ધોંડા ઉપસ્ય અશવારથ ઇને હજારે જે પોતાના નક્તજન તેમણે ચ્યારે કોર વિંટાંણ થકા ને પોતાના દર્શનને કરતા જે નક્તજન તેમના ને ત્રને આનંદ ઉપજાવતા થકા પોતાને ઉતારે પધારે છે અને શ્રીજિમહારાજ પોતે ચાલે છે તારે ધોલિ પછે હિને અથવા ધોલાં સેસને ડાવા સ્વચ્છાવ

પસ્યઆડસાંડેનારિનેજમણાહાથનેહલાવતાથકાચાલેછે અનંક્યારેકરુમાલેજુક્તજેજમણાહાથતનેહલાવતાથકા
ચાલેછે અનંક્યારેકતોડાવાહાથનેકેહ્યુપસ્યમુકિનેનેજમણાહાથમાંરુમાલનેલેડનેતેજમણાહાથનેહલાવતાહલા
વતાચાલેછે અનેશ્રીજિમહારાજનેસંજેજડતાવલુંચાલવાનોસ્વન્નાવછે અનેપોતેચાલેછેતારેપોતાનિકેડેચાલતાજેન્ન
ક્તજનતેદોડેતારેમાંડમાંડજેલેચાલિસકેવિરિત્યેઉતાડલાચાલેછે અનેજ્યારેપોતેચાંચાલિપેરિનેચાલેછેતારેચાંચાલિ
નાચટચટશબ્દથાયછે અનંક્યારેકતોપોતેકાંઈકકારજ્યકરવાનંતત્પરથયાથકાઉન્નાહાયતથાધિરેધિરેચાલતાહાય
તારેપોતાનાજમણાહાથનિમુઠિવાલિનેપોતાનાજમણાસાથલમાંધિરેધિરેમારવાનોસ્વન્નાવછે અનંક્યારેકતોઘણા
કમાણસનીઝીડ્યથાયછેનેરજડેછે તારેપોતાનીનાસિકાનેમુખારવિંદતેનેઆડોરુમાલેલેછે અનંક્યારેકતોપોતેદો
લિયાઉપસ્યવેસેછેનેક્યારેકતોઆછાડેસહિતગોદહુંપાથસ્યુંહોયતેઉપસ્યવેસેછેનેક્યારેકતોગાદિઉપસ્યવેસેછે નેક્યા
રેકતોચાકલાઉપસ્યવેસેછે નેક્યારેકતોદોલિયાઉપસ્યતકિયોપડ્યોહોયતેઉપસ્યવેસેછે અનેવેસેતારેક્યારેકતોપલાં
ઠિવાલિનેવેસેછેનેક્યારેકતોવસેકરિનેઠિંચણેનેવાંધિનેવેસેછે અનેજ્યારેજ્યારેવેસેતારેવદુધાતોતકિયાનુંઉઠિગણક
રિનેવેસેછે અનંક્યારેકતોપોતેદોલિયાઉપસ્યઅથવાઆસનઉપસ્યવેઠાથકાતર્કીયાનુંઉઠિગણકરિનેનેપોતાનાપગને
લાંબાકરિનેનેપગઉપસ્યપગનેમુકિનેવેસવાનો સ્વન્નાવછે અનંક્યારેકતો પોતેવેઠાથકાડાવાચરણારવિંદનિઉર્ધ્વેર
ચાઉપસ્યપોતાનાજમણાહાથનીઆંગલિનેઉન્નિફરવેછે અનંક્યારેકતોપોતાનિજિન્નનેએકકોરનાડાંતતલેડવાવિને
વેસવુંએવાસહજસ્વન્નાવછે અનંક્યારેકતોપોતેવેઠાથકાપોતાનિડોકનેવેપાસેમરોઢિનેકડાકાવગાડેછે અનંક્યારે

કતાં પોતાના ન્નક જનની પાસે પોતાના વાંસાને દવાવે છે તારે હૃદય નિત્યે તકિયો રાખિને દવાવે છે અને શ્રીજિ મહારાજ
 જ્યાં જ્યાં સેહે જોયે ઠાહોય તારે તુલસીની માલાને ફેરવે છે અને ક્યારેક તો રમત્ય નિપેઠે તે માલાને વેવડિ કરિને વેવે મણકાને
 લાફેરવે છે અને ક્યારેક તો વાર્તા કરતા થકાતે માલાને નેલી કરિને વેહાથના તલાવચ્ચે રાખિને ઘસે છે અને ક્યારેક તો મા
 લાને હોય તારે પોતાના હાથ નિઝાંગ લિના પર્વને ગણે છે અને ક્યારેક તો નેત્રક મલને મિચિને ધ્યાન કરતા થકાવે સે છે અ
 ને ક્યારેક તો નેત્રક મલને ડઘાડાં રાખિને ધ્યાન કરતા થકાવે સે છે અને ક્યારેક તો ધ્યાન કરતા થકાવે મકિને જાગે છે અ
 ને ક્યારેક તો પોતા નિઝાગ દય માધુવાજિ ત્રવજાડિને કીર્તન ગાતા હોય તારે પોતે ધ્યાન કરીને વેસે છે અને ક્યારેક તો ચપ
 ટિવજાડતા થકાતે સાધુ નેલા ગાવા લાગે છે અને ક્યારેક તો સાધુ તાલિવજાડિને કીર્તન ગાતા હોય તે નેલા પોતે તાલિવ
 જાડિને કીર્તન ગાય છે અને ક્યારેક તો પોતા નિઝાગ દય વાજિ ત્રવજાડિને સાધુ કીર્તન ગાતા હોય તથા પોતા નિઝાગ
 દય કથાવંચાતિ હોય તથા પોતે પોતાના ન્નક જનની ઝાગ દય વાર્તા કરતા હોય તારે રસિને તે મને સર્મા પેજાય છે અને ક
 થાવંચાવતા હોય તારે વારંવાર હરેણવા શબ્દનું ઉચ્ચારણ કરે છે અને વિજિજેજે ક્રિયા કરતા હોય તેને વિપેપણ તે કથાને જા
 ને કરિને ક્યારેક તો અચાનક હરેણવા શબ્દનું ઉચ્ચારણ કરે છે ને તે નિસ્મૃતિ થાય છે તારે પોતા પાસે જ ન્નક જનને ઠાહોય તે મ
 નિસામુજોડને મંદમંદ હસે છે અને ક્યારેક તો પોતે રાજિ પામાં વાર્તા કરતા હોય અથવા કથા કરાવતા હોય અથવા કીર્ત
 ન ગવરાવતા હોય અથવા કાંઈક વિચારમાં વેઠા હોય ને તેવચ્ચે માં કાંઈક જમ્યાનું પુછવા આવે અથવા કાંઈક પૂજા કરવા
 આવે અથવા દારચઢાવવા આવે તો તે ઉપર ચઢુકચવાઈ જાય છે અને ક્યારેક તો પોતાના ન્નક જન નિમજામાં વેઠાથ

काधर्मज्ञानवैराग्यजुक्तजेनक्तिरेसंबंधिजेवात्तातिपोतानाचक्रजननिआगद्वयकरेछेअनेक्यारेकतोयोगसांख्यपं
चरात्रवेदांतइत्यादिकजेशास्त्रतेनारहस्यनिवार्त्ताकरेछे अनेक्यारेकतोपोतानाचक्रजननिसन्नामांवेठाथकातेचक्र
जननीआगद्वयधर्मादिकसंबंधिवात्ताकरेछे तारप्रथमपोतानावेनुजउंचाउपाडिनेनेताखिवजाडिनेसर्वेनेछांनारा
खिनेवात्ताकरेछे अने क्यारेकतोघणाकचक्रजननासमूहनिमोटिसन्नाथई होयनेतेमनीआगद्वयधर्मादिक संबंधि
वात्ताकरविहोयतारे छेथिपणसंचलायतेनेअर्थे पोतेउच्चाथडिनेनेताखिवजाडिनेसर्वेने छांनाराखिनेवात्ताकरेछे
अनेक्यारेकतो तेवात्ताकरवानेविपेणकाग्रचितेकरिनेपोतानेओढवानुंवस्वस्वसिजायतेनीपणसुरतरेतीनथिएवांस्व
चावछे अनेक्यारेकतोपोतानाचक्रजननिसन्नामांवेठाथकापोतानामुखारविंदनेसमीपेवेठाजिसाधुतथाहरिचक्र
तेमनेपरस्परप्रश्नउत्तरकरावेछेनेतेमांकोइककठणप्रश्नपुछे तेनोउत्तरनआवडेतांसर्वेनेआनंदउपजावताथकापोते
उत्तरकरेछे अनेक्यारेकतोतेवात्ताकरताथकापुष्पनागुछेनेअथवाकोइकमोटापुष्पनेवेहाथेकरिनेचोखिनारखेछेअने
क्यारेकतोतेवात्ताकरताथकापोतानारुमालनाछेडानेवल्लदवांएवांसहजस्वचावछे अनेक्यारेकतोउछवनेविपेना
नाप्रकारनादेशथिआव्याजेपोतानाचक्रजननेमणेप्राप्तियेकरिनेकरिजेमोटिपूजातेनो अंगीकारकरेछेअनेक्यारेक
तोउछवनेविपेपोतानीपूजाकरवासारूघणाकहरिचक्रनेलाथईनेआवेछे तारनेमणेचढाव्याजेपुष्पनाहारतेनेपोता
नावेहाथेकरिनेग्रहणकरेछे तथाचरणारविंदेकरिनेग्रहणकरेछेतथाछुडियेकरिनेग्रहणकरेछे अनेक्यारेकतोपोता
नादर्शनमात्रेकरिनेपोतानाचक्रजननेसमाधिकरावेछेनेक्यारेकतोतेसमाधिमांथितल्कालउठांडेछे अनेक्यारेकतो

વ૦ મૃ૦
૧૧૩૧

પોતે સન્નામાં વેઠા હોયને કોંઈક જનને પોતાની પાસે તેડવાં હોય તારે નેત્રકમલ નિસાંને કરિને અથવા અંગુઠા પાસે ની
જ આંગલી તેની સાંને કરિને તે જનને વાંઝા વિલે છે અને ક્યારેક તો મોગરા આદિક પુષ્પના હારને તથા લીંબુ આદિક જે
લતેને શિતલ જાણિને પોતાની આંખ ઉપર ચારંવાર અડાડે છે અને ક્યારેક તો પોતે જગલ્લ થાકરા વિને સાંજ લે છે અ
થવા પોતે કથા કરે છે અથવા પોતે જગલ્લ થાકરા વિને તે જ લાપોતે ગાય છે અથવા મંદિર કરાવે
છે અથવા સાધુ વ્રાહ્મણને જ માંડે છે કેટલાંક સતક્રિયા કર્યા વિના ક્યારેય નવરું નરહેવું એવો સ્વચ્છાવ છે અને પોતે જન
ધર્મ સંબંધિ જે જે કાર્યનો આરંભ કરે છે તેને સંપૂર્ણ કરવામાં પોતાને શીઘ્ર પાળું પાળું છે અને ઈંદ્રિય કલાવિ હોય તારે પ્રથમ ત્રિ
પોતાના રુમાલને લોલિને તે રુમાલને મુખાર વિંદ આગલ્ય રાખિને છે તે સંજલાય એવિરિત્યે ઉંચે સ્વરે ઈંદ્રિય કલાય છે અને
જ્યારે જ્યારે એવિંદ્રિય કલાય છે તારે વેત્ર એજ નેલિંદ્રિય કલાય છે અને જ્યારે પોતે વગાસું સ્વાય છે તારે હરિ હરિ હરિ એવા શબ્દ નુ
ઉચ્ચારણ કરતા થકા પોતાને હાથે કરિને નેત્રકમલને વેત્ર એજ ચારંવાર ચોંડે છે અને નિષ્કામ જનને કરિને પોતાની સેવા તેને વિ
પે છે રુચિ જેની એવાં પોતાનાં સ્વચ્છાવ છે અને કોંઈક કર મુજે કરિને અતિ શેહ સે છે તારે હાથે કરિને પોતાના રુમાલને મુખાર વિં
દ આડોંડે નેહ સે છે અને ક્યારેક તો દેશાંતર થકિ પોતાને સમીપે આવ્યા જે સાધુ તથા પોતાને પ્રિય એવા જનને તે મને જો
ઈને પ્રસન્ન થયા થકા તલ્કાલ ઉઠિને તે મને વથ માં ઘાલિને મલે છે ને તે મને તે તે દેશના સમાચાર પૂછે છે અને ક્યારેક તો ઉછવ
ને વિષે પોતાને સમીપે રહિને પછે પોતાની આજ્ઞા કરિને પરદેશ માં જાતા જે સાધુ તે મને પ્રસન્ન થઈને મલે છે અને ક્યારેક તો
પોતાના જન ઉપર પ્રસન્ન થઈને તેનામ સ્તક ઉપર પોતાના વેહાથ મુકે છે અને ક્યારેક તો પ્રસન્ન થઈને કોંઈક જન

૧૧૩૧

जननाहृदयनेविषेपोतानाचरणारविंदनुधारणकरेछे अनेक्यारेकतोपोतानिआज्ञानेतल्कावपाववानेइछतोथको
तत्परथयाजेकोइकन्नक्तजनतथातेपोतानिआज्ञानेरुडिरित्येपावनेआव्योजेकोइकन्नक्तजनतेनेजोइनेतेनिउपर
प्रसन्नथयाथकातेनाहृदयनेविषेपोतानाचरणारविंदआपेछे अनेक्यारेकतोकोइकन्नक्तजनउपरप्रसन्नथइनेते
नेपोतानिप्रसादिपुष्पनाहारआपेछे तथातोरावाजुबंधआपेछे तथापोतानांवस्त्रआचूपणआपेछे अनेअतिशेउ
दारछेस्वन्नावजेनाएवाजेश्रीजिमहाराजतेपोतानेअतिशेप्रियएवुंजेपदार्थतेनारेमुखवाहुंहोयतोपणतेनेदेवानोम
नमांसंकल्पकरताथकातल्कावसत्यात्रनेदेईदेछे पणवारदगाडतानथिएवोस्वन्नावछे अनेक्यारेकतोपोतानाहाथ
पगनिजेआंगलियुंतेनेमरडिनेकडाकावगाडेछे अनेक्यारेकतोपोतानेसमिपेवेठाजेन्नक्तजनतेमनीपासेपोतानाहा
थपगनिआंगलियुंतेनेमरडाविनेकडाकावगाडेछे अनेक्यारेकतोकोइप्राणिनेदुखियोदेखिनेअथवासांनलिनेत
ल्कावदयायेजुक्तथकारामरामरामएविरित्येवोववानोस्वन्नावछे अनेवलीक्यारेकतोहरकोइमनुष्यनेदुखियोदेखि
नेदयायेकरिनेपोतानाचितमांखेदनेपामताथकाप्रसन्नथइनेतेमनुष्यनुदुखटझेएविरित्येअन्नवस्त्रादिकपदार्थे करि
नेउपगारकरेछे अनेक्यारेकतोकोइकनेकोइमारतुंहोयतेनेदेखिनेदयायेकरिनेतेनेनदेखिखमताथकातल्कावहांका
रकरिनेतेनुंनिवारणकरेछे अनेक्यारेकतोपोतानिआगद्व्यकोईकमाधुनुंअथवाकोइकहरिन्नक्तनुंकोइघसानुंवाले
तेनेसांनलिनेतेनिउपरपोतकचवाइजायछेनेतेनाअनादरकरिनेठवकादेछे अनेक्यारेकतोपोतानाशरीरमांकांइ
ककसरजेवुंहोयतारेपोतानाडावाहाथनिआंगलियेकरिनेजमणाहाथनिनाडिनेजुवेछे अनेपोतेज्यारेसन्नामांथिउ

ठेछेतारेजयसच्चिदानंदअथवाजयस्वामिनारायणएमकहितेनेमाधुनेनमस्कारकरिनेउठवानोस्वप्नावछे अनेज्यारे
पोतेपंथनेमार्गेघोडेचढिनेचाखेछेतारेक्यारेकतोखिलायेकरिनेघोडानिडोकउपरस्यपोतानाएकपगनेडांवांनांखिनेघो
डानेचलावेछे अनेसुवेतारेप्रथमजागताथकाहाथनिजेआंगलियुंतेतिळककरवानिपेठेचाखनेविपेउज्जिफेरवेछे अ
नेसुवानुंहोयतारेपोतानिमाखानेमागिनेजमणाहाथमांवेइनेफेरवताथकासुवेछे अनेपोतेपोढेछेतारेपोतानुंमुखार
विंदउघाडुंराखिनेपोढवानांस्वप्नावछे अनेपोतेजरनिद्रामांसुताहोयनेकोइकजराकअडिजायतोतत्काखजवकिने
जागिजायछेनेकोणछेएमतेनेपुछेछे आविरित्येश्रीजिमहाराजनिजेस्वप्नाविकचेष्टातेपोतानिस्मृतिनेअनुसारेखि
खिछे नेविजिपणकेटलीकचेष्टाछेएवाजेश्रीजिमहाराजतेमणेश्रीगढडामांरत्याथकापोतानाअक्तजननासंशयटाख
वानेअर्थे स्वधर्म आत्मज्ञानवैराग्यपोतानास्वरूपनुंज्ञाननेपोतानिमाहात्म्येसहितअक्तिएपांचवार्त्ता संबंधिजेजेवच
नामृतकल्यांछेतथात्यांथि विजागाममांजइनेजेजेवचनामृतकल्यांछे तेमांथिकेटलाकदिवसनांजेवचनामृततेश्री
जिमहाराजनाजेएकांतिकअक्ततेमनीप्रसन्नतानेअर्थेपोतानिजेस्मृतिनेबुद्धितेनेअनुसारेखिखियेछइये

श्री गढडाना प्रथम प्रकरणना वचनामृत

व. मृ.
॥१॥

संवत् १८७६ नामागसरशुदि ४ चतुर्थीनिदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां साधुर्नजा
यगानेविपेरात्रिनेसमेपधास्याहताअनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्याहतांनेपोतानामुखारविंदनि आगद्व्यसाधुतथादेश
देशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेवेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजेप्रश्नपुछ्युंजेसर्वेसाधनमां कियुंसाधनकठणछे तारेसर्वे
ब्रह्मचारिसाधुतथागृहस्थतेमणेपोतानिसमझण्यप्रमाणेउत्तरकस्योपणथयोनहिपछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेद्व्यो
अमेउत्तरकरियेजेन्नगवाननास्वरूपमांमननीअखंडव्रत्तिराखवीतेथीकोइसाधनकठणनथिअनेजेमनुष्यनामननि
व्रत्तिन्नगवाननास्वरूपमांअखंडरहेछेतनेतेथिविजीअधिकप्राप्तिशास्त्रमांकहिनथिकांजेन्नगवाननिमूर्तिछे तेतो
चिंतामणितुद्व्यछेजेमचिंतामणिकोइकपुरुषनाहाथमांहोयतेपुरुषजेजेपदार्थनेचितवेतेतेप्राप्तथायछे तेमन्नगवा
ननिमूर्तिनेविपेजेनामननिअखंडव्रत्तिरहेछे तेतोजीवईश्वरमायानेब्रह्मएमनास्वरूपनेजोजोवानेइछेतोतत्कालदे
खेछे तथावैकुण्ठगोलोकब्रह्ममांहोइएआदिकजेजेन्नगवाननांधामछेतेनेपणदेखेछे माटेन्नगवाननास्वरूपमांअखं
डव्रत्तिराखवितेथिकोइकठणसाधनपणनथिनेतेथिकोइमोटिप्राप्तिपणनथि तारपछेहरिचक्रसेठगोवर्धनन्नाइयेश्री
जिमहाराजप्रत्येप्रश्नपुछ्युंजेजेनेन्नगवाननिमायाकहेछेतुंरूपशुंछे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेन्नगवाननोन्न
कहोयतेनेन्नगवाननिमूर्तिनुंथ्यानकरतेजेपदार्थआडुआविनेआवर्णकरतेनेमायाकहिये पछेमुक्तानंदस्वामियेंप्र
श्नपुछ्युंजेन्नगवाननोन्नक्तज्यारंपंचभूतनादेहनेमुंकिनेन्नगवाननाधाममांजायछेतारेतेकेवादेहनेपांमेछे तारेश्री
जिमहाराजबोदयाजेधर्मकुलनेआश्रितएवांजेन्नगवाननोन्नक्तछे तेन्नगवाननिइछायेकरिनेब्रह्ममयदेहनेपांमेछे

ग० प्र०
१

॥१॥

अने ज्या रेदेहने मुंकिने नगवानना धाम प्रत्ये जायछे तारे कोइक तो गरुड उपस्थ वे सिने जायछे ने कोइक तो रथ उपस्थ वे
सिने जायछे ने कोइक तो विमान उपस्थ वे सिने जायछे ए विरित्ये नगवानना नक्त नगवानना धाम मां जायछे तेने योग
समाधिवाला छे ते प्रत्यक्ष देखे छे पछे हरि नक्त कर हर जिये श्रीजिमहाराज ने पुछ्युं जे केटला क तो घणा दिवस थि सत्सं
ग करे छे तो पण तेने जे विपोताना देहने देहना संबंधिने विपे गाढ प्रीति छे ते विसत्संग मां गाढ प्रीति नथि थाति तेनुं शुंकारण
छे पछे श्रीजिमहाराज बोध्या जे एने नगवाननुं माहात्म्य संपूर्ण जां एया मां आव्युं नथि अने जे साधुने संगे करिने नगवा
ननुं माहात्म्य परिपूर्ण जां एया मां आवे छे ते साधु ज्या रे पोताना स्वप्नाव उपस्थ वात करे छे तारे ते स्वप्नावने मुंकि सक तो न
थिने ते वात ना कर नारा जे साधु ते नो अवगुण ले छे ते पापे करिने सत्संग मां गाढ प्रीति थाति नथि कां जे अन्य स्थलने विपे
जे पाप कर्यां होय ते संतने संगे करिने जाय अने संतने विपे जे पाप करे छे ते पाप तो एक संतना अनुग्रह विना बिजा कोइ सा
धने करिने टल तां नथि ते शास्त्र मां कथ्युं छे जे अन्य क्षेत्रे कृतं पापं तीर्थ क्षेत्रे विनश्यति तीर्थ क्षेत्रे कृतं पापं वज्र क्षेत्रे पो न विष्य
ति १ ते माटे संत नो अवगुण जां न ले तो एने सत्संग मां दृढ प्रीति थाय ॥ ॥ इति वचना मृतम् ॥ १ ॥ ॥ संवत् १८७६
नामागशर शुदि ५ पंचमीने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादा खाचरना दरबार मां रात्रिने समे विराज मां नह
ता अने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण कर्यां हतां ने पोताना मुखारविंद नि आगदय साधु तथा देश देशना हरि नक्त नि सत्ता नराइने
वेठि हति पछे मयाराम नटे श्रीजिमहाराज प्रत्ये प्रश्न पुछ्यो जे हे महाराज उत्तम मध्यम ने कनिष्ठ एत्र एय प्रकार नो जे वैरा
ग्य तेनां शांलक्षण छे ते कहां तारे श्रीजिमहाराज बोध्या जे उत्तम वैराग्य जेने हांय ते परमेश्वर नि आज्ञाय करिने अथवा

पोतानाप्रारब्धकर्मवशेकरिनेव्यवहारमांरहेपणतेव्यवहारमांजनकराजानिपेठेसोपायनहिं अनेशब्दस्पर्शरूपरसने
 गंधएपंचप्रकारनाजेउत्तमविषयतेपोतानाप्रारब्धअनुसारेप्राप्तथायतेनेजोगवेपणप्रीतियेरहितउदासथकोजोगवे
 अनेतेविषयएनेजोपिसकनहिनेतेमांत्यागमांलोपडेअनेतेविषयनेविषेनिरंतरदोपनेदेखतोरहेनेविषयनेशत्रुजेवा
 जांणेअनेसंतसतशास्त्रनेजगवाननिसेवातेनोनिरंतरसंगराखे अनेदेशकालसंगआदिकजोकठणआविपडे तोपण
 एनिजेएविसमझण्यतेमांलीपडेनहितेनेउत्तमवैराग्यवालो कहिये अनेजेनेमध्यमवैराग्यहोयतेपणउत्तमएवाजेपं
 चप्रकारनाविषयतेनेजोगवेपणतेमांआसक्तनथायनेजोदेशकालसंगकठणप्राप्तथायतोविषयनेविषेबंधाडजायने
 वैराग्यमंदपडिजायतेनेमध्यमवैराग्यवालो कहियेअनेजेकनिष्ठवैराग्यवालोहोयतेनेसामान्यनेदोपेजुक्तएवापंचवि
 षयजोप्राप्तथायनेतेनेजोगवेतोतेमांनबंधायअनेजोसारापंचविषयप्राप्तथायनेतेने जोगवेतोतेमांबंधाडजायतेने
 मंदवैराग्यवालो कहिये ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ २ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरशुदि ६ छत्त्यनेदिवस श्रीजिमहा
 राजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां रात्रिनेसमेविराजमानहताअने सर्वे श्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेपोता
 नामुखारविंदनिआगढ्यमुनितथादेशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचराइनेवेठिहतिपछे श्रीजिमहाराजबोढ्याजेजेनेज
 गवाननिमूर्त्तिअंतरमांअखंडदेखातिहोयतेनेपणजगवानेजेजेअवतारेकरिनेजेजेस्थानकनेविषेजेजेलीलाकरिहो
 यतेसंचारिराखविनेब्रह्मचारितथासाधुतथासत्संगीतेनेसाथेहेतराखवुंने एसर्वेनेसंचारिराखवातेशासारुजेकदा
 पिदेहमुंक्यासमेजगवाननिमूर्त्तिनेजुलिजवायतोपणजगवानेजेस्थानकनेविषे लीलाकरिहोयतेजोसांचरिआवे

अथवासतसंगीसांनरिआवे अथवाब्रह्मचारिनेसाधुसांनरिआवे तांतेनेजोगेकरिनेनगवाननिमूर्तिपणसांनरि
आवेनेतेजिवमोटिपदविने पांमेनेतेनुंघणुंरुडुंथायतेमाटे अमे मोटा मोटा विण्णुयागकरियेछैये तथाजन्माष्टमीनेए
कादर्शाआदिकव्रतनावरसोवरसउछवकरियेछैयेनेतेमांनरिआवेसाधुसत्संगीनेनेलाकरियेछैयेअनेजांकोइकपा
पिजिवहोयनेतेनेपणजोएमनिअंतकावेस्मृतिथइआवेतांतेनेनगवाननाधामनिप्राप्तिथाय ॥ ॥इतिवचनान्तं
॥३॥ ॥संवत् ॥ १८७६ नामागशरशुदि ७सप्तमीनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवार
मां विराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयसाधुतथादेशदेशनाहरिचक्र
निसन्नाचराइनेवेठिहतिपछे श्रीजिमहाराजबोल्याजे नगवाननाचक्रने परस्परईर्षानकरवितारेआनंदानंदस्वामि
बोल्याजेहेमहाराजईर्षातोरहेछे तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेईर्षा करवितो नारदजीनाजेविकरविजेमएकसमयने
विपेनारदजीनेतुंवरुएवेवैकुंठनेविपे लक्ष्मीनारायणनांदर्शनकरवागयातेलक्ष्मीनारायणआगद्वयतुंवरुयेंगांनकरचुं
तेणेकरिनेलक्ष्मीजितथानारायणएवेयप्रसन्नथैनेतुंवरुनेपोतानांवस्वआच्युपणआप्यांतारे नारदजीनेतुंवरुउपस्थई
र्षाआविजेहुंतुंवरुनाजेविगांनविद्याशिखुंनेनगवाननेप्रसन्नकरुंनछे नारदजीगानविद्याशिखताहवानेनगवान
आगद्वयगाताहवातारेनगवानेकत्युंजेतमनेतुंवरुनाजेवुंगातांनथिआवहुंतुंपछेवद्विशिवउपरतपकरिनेशिवथकी
वरपांमिनेगांनविद्याशिखिने नगवानआगद्वयगावताहवातोपणनगवानएनिगांनविद्याउपस्थप्रसन्ननथयाएवि
रित्येसातमन्वंतरमुधिगानविद्याशिख्यानेनगवानआगद्वयगायातोपणनगवानप्रसन्ननथया पछेतुंवरुपासंगान

व० मृ०
॥३॥

विद्याशिख्याने श्रीरुण्णन्नगवानन्नागद्वयद्वारिकामांगावताहवातारे श्रीरुण्णन्नगवानप्रसन्नथयाने पोतानां वस्त्रं
लंकारनारदजीने आप्यां तारे नारदजीयेतुं वरुसाथे ईर्ष्यामेलिमाट्टईर्ष्याकरवितो एवी करविजे जे निउपस्थईर्ष्याहोयतेना
जे वागुणने ग्रहण करवाने पोताना अवगुणने त्याग करवाने ते बुंनथवायने जे ईर्ष्याये करिने न्नगवानना न्नक्तनोद्रोहथा
यते विईर्ष्यानो तो न्नगवानना न्नक्तने सर्व प्रकारे त्याग करवो ॥ इतिवचनामृतं ॥ ४ ॥ ॥ संवत् १८७६
ना मागशरशुदि ८ अष्टमीने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां विराजमान होता अने सर्वे
श्वेतवस्त्रधारण कस्यां हताने पोताना मुखारविंद निआगद्वय परमहंस तथा देशदेशना हरि न्नक्तनिस न्नान्नराईने वेठिहति
पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे राधिकाये सहित एवा जे श्रीरुण्णन्नगवान ते नुं ध्यांन करवुं अने ते ध्यांन करते मूर्तिरुदाने
विषे नदेखाय तो पण ध्यांन करवुं पण काय रथइने ते ध्यानने मुं किदेवुं नहि एविरित्यना जे आग्रहवाला छे तेने उपस्थ न्नग
वान निमोठि रुपायाय छे ने ए नि न्नक्तिये करिने न्नगवान एने वस्थै जाय छे ॥ इतिवचनामृतं ॥ ५ ॥ ॥ संवत्
१८७६ ना मागशरशुदी ९ नवमीने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां विराजमान होता
अने सर्वे श्वेतवस्त्रधारण कस्यां हताने पोताना मुखारविंद निआगद्वय मुनि तथा देशदेशना हरि न्नक्तनिस न्नान्नराईने वे
ठिहति पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे आसत्संगमां जावे वे किछे ते तो दिवसे दिवसे पोताने विषे अवगुणने देखे छे ने न्नग
वानने न्नगवानना न्नक्तने विषे गुणने देखे छे ने न्नगवानने साधु पोताना हितने अर्थ कठण वचन कहे छे तेने पोताना हित
कारि माने छे ने दुखन थिल गाढता ते तो दिवसे दिवसे सत्संगने विषे मोट्य पने पां मे छे अने जे अविवेकि छे ते तो जे मजे मस

ग० प्र०
६

॥३॥

संगकरेछे नेसत्संगनिवातसां नक्षेछे तेमतेमपोतानेविषेगुणपरछेछे अनेनगवाननेसंतएनोटापदेखाडिनेएनिआ
 गदयवातकरेछेतेवातनेमानेकरिनेअवलिलेछेने वातनाकरनारानांअवगुणलेछे तेतादिवसेदिवसेघटताजायछेने
 सत्संगमांप्रतिष्ठाहीनथैजायछेमाटेपोतानेविषेजेगुणनुंमानतेनो त्यागकरिनेशूरवीरथैनेनेनगवाननेनगवानना
 संतनेविषेविश्वासराखेतोएनोअविवेकटलिजायछेनेसत्संगमांमोक्षपनेपांमेछे ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ६ ॥
 संवत् १८७६ नामागशरशुदी १० दशमिनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां विराजमा
 नहताअनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांइतां नेपोतानामुखारविंदनिआगदयसाधुतथादेशदेशनाहरिभक्तनिसत्ताचरा
 इनेबेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेशास्त्रमांज्यांज्यांअध्यात्मवार्ताआवेछेतेकोइनेसमझातिनथिनेअमिजवा
 यछेमाटेएअध्यात्मवार्ताजेमछेतेमयथार्थपणेअमेकहियेछइयेतेसर्वेसांनक्षोजेस्थूलसूक्ष्मनेकारणएत्रएयदेहनेवि
 पेएकात्मपणेजंवत्तवुतेएजीवनुंअन्वयपणुंछेनेएत्रएयदेहथिपृथकपणेसत्तामात्रजेकवातेजीवनुंव्यतिरेकपणुंछे त
 थाविराटसूत्रात्मानेअव्याकृतएत्रएयशरीरसहितजेईश्वरनेकेवातेईश्वरनुंअन्वयपणुंछे अनेएत्रएयशरीरथिप्रथक
 नेसत्तामात्रपणेकेवातेईश्वरनुंव्यतिरेकपणुंछेतथामायानेमायानांकार्यजेअनंतकोटिब्रह्मांडतेनेविषेव्यापकपणेजे
 अक्षरब्रह्मनेकेवातेएनुं अन्वयपणुंछे अनेएसर्वथिव्यतिरेकसच्चिदानंदपणे जेअक्षरब्रह्मनेकेवातेएनुंव्यतिरेकपणुंछे
 तथाअक्षरब्रह्मनेईश्वरनेजीवनेमायानेमायानांकार्यजेब्रह्मांडएमनेविषेजेश्रीरूपेनगवाननेअंतर्यामिपणेकेवाने
 नियंतापणेकेवातेएनगवाननुंअन्वयपणुंछे अनेएसर्वथिपृथकपणेकरिनेपोतानागोक्षोकधामनेविषेजेब्रह्मज्योति

तेनेविपरत्याछे एमजेकेंवुंत ए नगवाननुं व्यतिरेकपणुंछे अने एपुरुषोत्तम नगवानने अक्षरब्रह्मने मायाने ईश्वरने जी
 व एजे पांचने दते अनादिछे ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ७ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरशुदी ११ ए
 कादशीने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां विराजमानहता अने सर्वेश्वेतवस्वधारणक
 स्यांहतांने पोतानामुखारविंदनि आगद्वयसाधुतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसन्नान्नराइने वेठिहति पछे श्रीजिमहाराज
 बोदयाजे इंद्रियोनिजे क्रियाछे तेने जो श्रीकृष्ण नगवानने तेना चक्रनिसेवाने विषे राखेतो अंतःकर्ण शुद्धथायछे ने अने
 तकाळनां जे पापजीवने वलगांछे तेना नाशथई जायछे अने जो इंद्रियोनिवृत्तियोने स्त्री आदिकना विषयमां प्रवर्त्तावेछे
 तो एनुं अंतःकर्ण भ्रष्टथायछे अने कल्याणना मारगथकि पडि जायछे माटे शास्त्रमां जेरित्ये विषय नोगव्यानुं कट्युंछे ते
 विरित्ये नियममां रहिने विषयने नोगववापण शास्त्रनि मरजादाने उलंघनकरिने नोगववानहि अने साधुना संगराख
 वाने कुसंगना त्याग करवो अने ज्यारे एकुसंगना त्याग करिने साधुना संगकरेछे तारे एने देहने विषे जे अहंबुद्धिछे ते निवृ
 त्तिपांमेछे अने देहनासंबंधिने विषे जे ममत्व बुद्धिछे ते निवृत्तिपांमेछे ने नगवानने विषे असाधारण प्रीति थायछे ने ते न
 गवानविना अन्यने विषे वैराग्यथायछे ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ८ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागश
 रशुदी १२ द्वादशीने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां विराजमानहता अने सर्वेश्वेतवस्व
 धारणक स्यांहतांने पोतानामुखारविंदनि आगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिसन्नान्नराइने वेठिहति पछे श्रीजि
 महाराज बोदयाजे श्रीकृष्ण नगवानना प्रत्यक्षपणनि श्वेकस्यो हांयने तेनि चक्रिकरतो हांयने तेनां दर्शनकरतो हांयतो

पण जे पोताने पूर्ण कामन मानेने अंतःकरण मां न्यूनतावरं जे गोलाक वैकुंठादिक धामने विषे जे आने आचगवान तुंते
जो मय रूप छे ते मुंने ज्यां सुधि देखां गुंन थित्यां सुधि मारुं परिपूर्ण कल्याण थयुंन थिएवुं जेने अज्ञान होय तेना मुख थि च
गवान निवात पण नसां च द्रवि अने जे प्रत्यक्ष चगवानने विषे दृढ निष्ठाराखे छे तेने दर्शन करिने जे पोताने परिपूर्ण माने
छे ते बिजुं कांडन थि इछे तो तेने तो चगवान पोते बलाकार पोताना धामने विषे जे पोतानां ऐश्वर्य छे तेने पोतानि मूर्तियां छे
तेने देखांडे छे माटे जेने चगवानने विषे अनन्य निष्ठा होय तेने प्रत्यक्ष चगवान विना बिजुं कांड इछे वुंन हि ॥ ॥ इति

वचनामृतं ॥ ॥ ९ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशर शुदि १३ तेरशने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये

दादाखाचरनादरबारमां विराजमान हता अने सर्वे श्वेत वस्त्रधारण कस्यां हतां ने पोताना मुखार विंदनि आगद्वय परमह
स तथा देश देशना हरि चक्रनिस च्चा चराइने वेठि हति पछे श्रीजिमहाराज बांढ्या जे अमे वेंकटाद्रि थि सेतु बंधरामेश्वर
जाता हता त्यां एक सेव करामना मे साधु हता ते श्रीमद्भागवतादिक पुराणेने च एयो हता ते मार्ग मां चाखतां मां दोष द्योते नि
पासे रुपैया हजार निसोना मोरुं हति पण चाकरिनां करनारां कांडन हिं माटे रोंवाला गोप छे तेने अमे कयुं जे कांड चितारा
खशो मां तमारि चाकरि अमे कर शुं पछे गां मने वाहेस्य एक के दानि फुलवा डिहति ते मां एक वडना वक्ष हता ते वडना वक्षने
विषे हजार चतुरेतां पण ते साधु तो चाखि संके एवोर ह्यां नहिंने अतिशे मां दोष यां ते उपस्थ अमने अतिशे दया आवि पछे ते ठे
कांणे अमे ते साधुने के द्यनां पत्र द्या विने हाथ एक उंचि पथारि करि आपि अने ते साधुने दोड खंड पेठे वसे एणुं हतुं तेने अमे धो
ताने चाकरि करताने ते साधु पोताने जे द्रुं जोइये ते द्रुं अमार पासे खांड साकर धि अन्न ते पोताना रुपैया आपिने मगाव

तोतेअमोलावीनेरांधिखवरावतानेअमोवस्तीमांजनेजमीआवतानेकोइकदिवसतोअमनेवस्तिमांअन्नमलतुंनहि
 तारेअमारउपवासथातोतापणकोइदिवसतेसाधुयेअमनेएमकयुंनहिजेअमपासेद्रव्यछे तेआपणेवेनेकाजेरसोइ
 करानेतमपणअमन्नलाजमा पछेएमसेवाकरतेथकेतेसाधुयेमासकांडकसाजोथयोपछेसेतुबंधरामेश्वरनेमार्गेचा
 दयातारेतेनोन्नारमणएकहता तेअमारपासेउपडाव्योनेपातताएकमालाखेनेचाखतोनेदहेपणसाजोने एकसेर घिज
 मिनेपचावेएवासमर्थथयातापणन्नारअमारपासेउपडावेनेपातेअमथोचाखेने अमारिप्रकृतितोएविहतिजेन्नारनां
 मेताएकरुमाझपणराखतानहिमाटेतेनेसाधुजांणिनेअमेणोमणएकनोन्नारउपाडिचाखताएविरित्येतेसाधुनिअमे
 चाकरिकरिनेसाजोकर्यापणतेसाधुयेअमनेएकपैसान्नारअन्नआप्युंनहि पछेअमेतेनेरुतघिजांणिनेतेनासंगनो
 त्यागकर्याएविरित्येजेमनुष्यकर्यारुतनेनजांणतेनेरुतघिजांणवो अनेकोइकमनुष्येकांडकपापकर्युंनेतेणेतेपाप
 नुंयथाशास्त्रप्रायश्चित्तकर्युंनेवलितेनेतेपापेजुक्तजेकहेतेनेपणतेरुतघिजेवोपापीजांणवो ॥ इतिवचनान्मृ

तम् ॥१०॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरशुदि १४ चौदशनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचर
 नादरबारमांविराजमांनहताअनेसर्वश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशना
 हरिभक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछेब्रह्मानंदस्वामियेपुछ्युं जेहेमहाराजवासनानुंशुंरूपछे तारे श्रीजिमहाराज
 बोदयाजेपूर्वेजेविषयज्ञोगव्याहोयनेदिठाहोयनेसांनद्व्याहोयतेनिजे अंतःकरणनेविषेइछावर्ते तेनेवासनाकहिये
 अने वल्लिजेविषयज्ञोगव्यामांनआव्याहोयनेतेनिजेअंतःकरणनेविषेइछावर्तेतेनेपणवासनाकहिये तारेमुक्तानंद

स्वामियेपुछुं जेहेमहाराजन्नगवाननोएकांतिकन्नक्तकेनेकहिये तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेनेन्नगवानविना
बिजीकोइवासनानहोयनेपोतानेब्रह्मरूपमांनिनेन्नगवाननिन्नक्तिकरतोहोयतेएकांतिकन्नक्तकेवाय ॥ ॥ इति
वचनान्तं ॥ ॥ ११ ॥ ॥ संवत् ॥ १८७६ नामागशरशुदी १५ पुन्यमनेदिवसश्रीजिमहाराजश्री

गढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांविराजमांनहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांइतानेपोतानामुखारविंदनिआ
गढ्यसाधुतथादेशदेशनाहरीन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजगतनांकारणएवांजेपुरु
षप्रकृतिनेकालनेमहतत्वादिकचोविशतत्त्वएमनास्वरूपनेज्यारेएजांणछे तारेपोतानेविपेरहिजेअविद्यानेतेनां
कार्यएवांजेचोविशतत्त्वतेनावंधनयकिमुंकायछे तारेमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजएमनुंस्वरूपकंमजांण्या
मांआवे तारेश्रीजीमहाराजबोल्याजेएमनांस्वरूपतोएमनालक्षणनेजांणवेंकरिनेजणायछेंतेंलक्षणकहियेछैयेजे
प्रकृतिनानियंताने प्रकृतियकिविजातिनेअखंडनेअनादिनेअनंतनेसत्यनेस्वयंज्योतिनेसर्वज्ञनेदिव्यविग्रहने समग्र
आकारमात्रनिप्रवृत्तिनाकारणनेक्षेत्रज्ञएवापुरुषछेअनेजेप्रकृतिछेतेत्रिगुणात्मकछेनेजडचिदात्मकछेनेनित्यछेने
निर्विशेषछेनेमहदादिकसमग्रतत्त्वनेजीवमात्रतेनुंक्षेत्रछेनेन्नगवाननीशक्तिछेअनेगुणसाम्यनेनिर्विशेषएदिजेमा
यातेनोजेक्षोन्नकरेछेतेनेकालकहिये अनेहवेमहतत्वादिकजेतत्त्वतेनांलक्षणकहुंतेसांनला जेचित्तनेनेमहतत्त्वने
अनेदपणेजांणवुं अनेजेमहतत्त्वनेविपेसूक्ष्मरूपेकरिनेसमग्रजगतरखुंछेनेपोतेनिर्विकारछे नेप्रकाशमानछेनेस्व
छेनेशुद्धसत्त्वमयछेनेशांतछे अनेहवेअहंकारनुंलक्षणकहियेछैये जेअहंकारजेनेत्रिगुणात्मकछे अनेचूतमात्रा

नेंद्रियोनेअंतःकरणनेदेवतानेप्राणएसर्वेनिउत्पत्तिनुंकारणछेनेएनेविपेशांतपणुंछेनेघोरपणुंछेनेविमूढपणुंछेअने
हवेमननुंलक्षणकहियेछैये जेमनजेतस्त्रीआदिकपदार्थनेजेसमग्रकामनातेनिउत्पत्तिनुंक्षेत्रछेनेसंकल्पविकल्परूप
छे अनेसमग्रइंद्रियोनुंनियंताछे हवेबुद्धिनुंलक्षणकहियेछैये जेबुद्धिनेविपेपदार्थमात्रनुंज्ञानरख्युंछे अनेसमग्रइंद्रि
योनेविपेजेविशेषज्ञानछेतंबुद्धिवतछे अनेजेबुद्धिनेविपेसंशयनिश्चयनिद्रानेस्मृतिएरत्यांछे अनेश्रोत्रत्वक्चक्षुर
सनाघ्राणवाक्पाणिपादपायुनेउपस्थएजेदशइंद्रियेतिमनुंलक्षणतोएछेजेपोतपोतानाविषयमांप्रवर्त्तवुं हवेपंचमा
त्रानांलक्षणकहियेछैये तेमांशब्दनुंलक्षणतोएछेजेशब्दजंतैअर्थमात्रनांआश्रयछेनेव्यवहारमात्रनांकारणछे अ
नेवांलनारानिजेजातिनेस्वरूपतेनांजणावनारांछेनेआकाशनेविपेरहेवापणुंछे नेआकाशनिमात्राछेअनेश्रोत्रइं
द्रियेकरिनेग्रहणकस्यामांआवेछेएशब्दनुंलक्षणछे हवेस्पर्शनुंलक्षणकहियेछैये जेस्पर्शछेतैवायुनितन्मात्राछे अ
नेकोमलपणुकठणपणुंशीतलपणुंउष्णपणुंनेत्वचाये करिनेग्रहणकरवापणुंएस्पर्शनुंस्पर्शपणुंछे हवेरूपनुंलक्षणक
हियेछैये जेपदार्थमात्रनाआकारनेजणविंदवापणुंनेतेपदार्थनेविपेगौणपणेरहेवापणुंअनेतेपदार्थनिरचनायेकरि
नेपरिणामपणुं अनेतेजतत्त्वनुंतन्मात्रापणुंनेचक्षुइंद्रियेकरिनेग्रहणकरवापणुंएरूपनुंरूपपणुंछे हवेरसनुंलक्षणक
हियेछैये जेमधुरपणुंतिखापणुंकपायलापणुकडवापणुंखाटापणुंखारापणुंनेजलनुंतन्मात्रापणुंनेरसनाइंद्रिये क
रिनेग्रहणकरवापणुं एरसनुरसपणुंछे हवेगंधनुंलक्षणकहियेछैये जेसुगंधपणुंदुर्गंधपणुंनेपृथ्वीनुंतन्मात्रापणुंने
घ्राणइंद्रियेकरिनेग्रहणकरवापणुंएगंधनुंगंधपणुंछे हवेपृथ्वीनुंलक्षणकहियेछैये जेसर्वजीवमात्रनुंधारवापणुंने

लोकरूपेकरिनेस्थानपणुनेआकाशादिकजेच्यारचूततनुंविजागकरवापणुनेसमग्रचूतप्राणिमात्रनाशरीरनुंप्रगट
करवापणुएविवीनुंलक्षणछेहवेजलनुंलक्षणकहियेछेये जेपृथिव्यादिकद्रव्यनुंपिंडीकरणकरवापणुनेपदार्थनेको
मलकरवापणुनेजिनुंकरवापणुनेतमिकरवापणुने प्राणिमात्रनेजीवाडवापणुनेतपानिनिवृत्तिपमाडवापणुनेता
पनेटालवापणुनेबहुपणुएजलनुंलक्षणछे हवेतजनुंलक्षणकहियेछेये जेप्रकाशपणुनेअन्नादिकनेपचविनांखवा
पणुनेरसनेग्रहणकरवापणुनेकाष्ठनुंहेतुद्रव्यादिकनुं ग्रहणकरवापणुनेटाढ्यनेहरवापणुनेशोपणकरवापणुनेक्षु
धानेतपाएतजनुंलक्षणछे हवेवायुनुंलक्षणकहियेछेये जेवृक्षादिकनेकंपाववापणुनेतणादिकनेजेझाकरवापणुने
शब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएजेपंचविषयतेनेश्रोत्रादिकपंचइंद्रियोप्रत्येपमाडवापणुनेसर्वइंद्रियानुंआत्मापणुएवायुनुं
लक्षणछे हवेआकाशनुंलक्षणकहियेछेये जेसमग्रजीवमात्रनेअवकाशदेवापणुनेचूतप्राणिमात्रनेजदेहनेमां
हिलोव्यवहारनेदेहनेवाहरनो व्यवहारतनुंकारणपणुनेप्राणइंद्रियोअंतःकरणनेजीवएसर्वेनुंस्थानकपणुएआका
शनुंलक्षणछे एविरित्येचोविशतत्त्वप्रकृतिपुरुषनेकाळएमनांजालक्षणजाणेतोएजीवअज्ञानथकांमुंकायछे अने
एजेसर्वेतेनिउत्पत्तिनेजाणवितेउत्पत्तिकहियेछेये जेपेतानाधामनेविपेरत्याएवाजेश्रीकृष्णजगवानतेअक्षरपुरुष
रूपेकरिनेमायानेविषे गर्जनेधरताहवातारतेमायाथकिअनंतकोटिजेप्रधाननेपुरुषतेथाताहवातेप्रधानपुरुषकेवा
छेतोअनंतकोटिब्रह्मांडनिउत्पत्तिनाकारणछे तेमध्येएकब्रह्मांडनिउत्पत्तिनाकारणजेप्रधानपुरुषतेनेकहियेछेये जे
प्रथमपुरुषोत्तमएवाजेश्रीकृष्णजगवानतेपुरुषरूपेकरिनेप्रधाननेविषेगर्जनेधरताहवापछेतप्रधानथकिमहत्तत्त्वउ

व ० मृ०
॥ ७ ॥

त्यन्त्रथातुं हवुं न महत्तत्त्वथ कित्र एय प्रकार नो अहंकार उत्पन्नथातो हवो ते मां सात्त्विक अहंकार थ किमनने इंद्रियो नादेव
ता उत्पन्नथाता हवा अने राजस अहंकार थ किदश इंद्रियो बुद्धिने प्राण ए उत्पन्नथाता हवा अने तामस अहंकार थ किपं
च चूतने पंच तन्मात्रा ए उपजता हवा ए विरित्ये एस मग्रतत्त्व उपज्यां पछे ते परमेश्वर निइछाये प्रेस्थां थ कां पोत पोताने अं
शे करिने ईश्वर ने जीवना देहने सृजतां हवां ते ईश्वर ना देह ते विराट् सूत्रात्माने अव्याकृतने जीवना देह ते स्थूल सूक्ष्मने कार
ण अने विराट् नामे जे ईश्वर ना देह ते नो द्विपरा र्द्ध काल पर्यंत आयु पछे अने ते विराट् पुरुष ना एक दिवस ने विषे चौद मन्वंत
रथाय छे अने जे वडो ए नो दिवस छे ते वडि जरा त्रि छे अने ज्यां सुधि ए नो दिवस होय त्यां सुधि त्रि द्वा किनि स्थिति रह्ये अ
ने ज्या रे ए निरा त्रि पडे छे तारे त्रि द्वा की नो नाश थाय छे तेने निमित्त प्रलय कहिये अने ज्या रे ते विराट् पुरुष ना द्विपरा र्द्ध काल
पुरो थाय छे तारे ए विराट् देह नो सत्यादिक द्वा के सहित नाश थाय छे अने महदादिक जे चो विशतत्त्वन प्रधान प्रकृति ने पुरु
ष ए सर्वे माहा मायाने विषे प्रलय पां मे छे तेने प्राकृत प्रलय कहिये अने ए महा माया ते अक्षर ब्रह्म ना प्रकाशने विषे प्रलय पां मे
छे जे म दिवस ने विषे रा त्रि प्रलय पां मे छे ते म प्रलय पां मे छे तेने आत्यंतिक प्रलय कहिये अने देव दैत्य ने मनुष्यादिक ना जे देह ते
नो जे क्षण क्षण प्रत्ये नाश तेने नित्य प्रलय कहिये ए विरित्ये जे विश्व नि उत्पत्ति स्थिति ने प्रलय तेने जो जां ए तो जीवने संसा
र ने विषे वैराग्य थायने जगवान ने विषे न क्ति थाय छे अने ज्या रे ए सर्वे ब्रह्मांड नो प्रलय थाय छे तारे जे सर्वे जीव छे ते तो मा
याने विषे रह्ये अने जे जगवान ना नक्त छे ते तो जगवान ना धाम मां जाय छे तारे वलि मुक्तानंद स्वामिये पुछ्युं जे ते जग
वान नुं धाम के वुं छे तारे श्री जिम हाराज बोल्या जे ते जगवान नुं धाम तो सनातन छे नित्य छे अप्राकृत छे सच्चिदानंद छे अ

ग ० प्र ०
१२

॥ ७ ॥

नंतछेनेअखंडछेतेनेद्रष्टांतेकरिनेकहियेछेये जेमपर्वतनेवृक्षादिकेसहितनेमनुष्यपशुपक्ष्यादिकनिजेआरुतितंणस
हितएविजेआसमग्रपृथ्वीतेकाचनिहोयनेआकाशने विषेजेसमग्रतारातेसर्वसूर्यहोयपछे तेनेतेजेकरिनेतेसमग्र
आरुतियेसहितकाचनिपृथ्वीजेवीशोच्चेतेविशोच्चाये जुक्तजगवाननुंधामछेएवुंजेजगवाननुंधामतेनेजगवान
नाज्जक्तछेतेसमाधिनेविषेदेखेछेनेदेहमुंक्कापछे एतेजोमयजेजगवाननुंधामतेनेपांमेछे ॥ इतिवचना
मृतं ॥ ॥ १२ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरवदि १ पडवानेदिवसरात्रिनेसमेश्रीजिमहाराज

श्रीगढढामध्ये दादाखाचरनादरबारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनेसमीपेलिबडानावृक्षनिहेठेओटाउपस्थढोलि
योढुलाविनेविराजमानहताअनेरातोसुरवाक्षपेस्योहतोअनेरातिडगक्षिपेरिहतिनेमांथेसोनेरिशेखुंवांध्युहतुंनेकटीने
विषेसोनेरिशेखुंवांध्युहतुंअनेकठनेविषेमोतिनिमाझायोपेरिहतिअनेपाघनेविषे मोतिनातोराक्षटकतामुंक्काहताअ
नेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिज्जक्तनिसज्जाजराईनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजनेनित्या
नंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेदेहदेहप्रत्यंजीवएकछेकेअनेकछेनेजोएककेशोतोवडापिंपस्थआदिकजेवृक्षछेतेनिडाखि
यो कापिनेविजंठकांणरोपेछेतारेतेवानेतंजोवृक्षथायछे एतेएकजीवबेप्रकारेथयोकेविजंजीवंप्रवेशकस्थानेके
शोजेएतोएनोएजीवछेतोजीवतोअखंडछेनेअच्युतछेतेकपांणोकेम तारेश्रीजीमहाराजबोद्ध्याजेद्वयोएनोउत्तरक
रियेजेश्रीरूपजगवानछेतेनिपुरुषनेप्रकृतिएवेशक्तियोछे तेजगतनिउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेनुं कारणछेतेपुरुषनेप्र
कृतिरूपजेपोतानिवेशक्तियोतेनुं ग्रहणकरिनेपोतेविराटरूपनेधारताहवानेतंविराटरूपजेजगवानतेजेतेप्रथमब्रा

सकल्पनेविषेतोपोतानाअंगथकिब्रह्मादिकस्तंवपर्यंतसमग्रजीवने सृजताहवानेपाद्यकल्पनेविषेतोएन्नगवानब्र
ह्मारूपेकरिनेमरीच्यादिकनेसृजताहवानेकक्षपनेदक्षरूपेकरिनेदेवदैत्यमनुष्यनेपशुपक्ष्यादिकसमग्रस्थावरजंगम
जेजीवतेनेसृजताहवाएवाजेश्रीरूपेणन्नगवानतेजजेतेपुरुषप्रकृतिरूपजेपोतानिशक्तितेणेसहितथकाजीवजीवप्र
त्येअंतर्यामिरूपेरत्याछे नेजेजीवेजेवांकर्मकस्यांछेतेजीवनेतेवादेहनेपमाडेछेनेतेजीवछेतेणेपूर्वजन्मनेविषेकेटलां
ककर्मतोसत्वगुणप्रधानपणेकरिनेकस्यांछेनेकेटलांककर्मतोरजोगुणप्रधानपणेकरिनेकस्यांछे नेकेटलांककर्मतोत
मोगुणप्रधानपणेकरिनेकस्यांछेतेकर्मनेअनुसारेकरिनेएजीवनेन्नगवानजेतेउद्गीजजातिनाजेदेहनेजरायुजजाति
नाजेदेहनेस्वेदजजातिनाजेदेहनेअंडजजातिनाजेदेहतेनेपमाडेछेनेसुखदुखरूपजेतेतेकर्मनांफलतेनेपमाडेछे अने
तेजीवनाकर्मनेअनुसारेकरिनेतेनादेहथकिविजादेहनेसृजेछे जेमकक्षपआदिकप्रजापतिनादेहथकिअनेकजाति
नादेहनेसृजताहवातेमएनाएन्नगवानअंतर्यामिरूपेकरिनेसमग्रजीवजीवप्रत्येरत्याथकाजेदेहथकिजेमउपज्यानि
रितिहोयतेमविजादेहनेउपजावेछे पणजेजीवथकिविजादेहनेउपजावेछेतेजीवजअनेकरूपेथायएमनथिएतोजे
जीवनेजेनादेहथकिउपज्यानोकर्मसंबंधप्राप्तथयोहोयतेजीवनेतेद्वारायेकरिनेउपजावेछे ॥ इतिवचनामृतम् ॥

॥ १३ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरवदि २ विजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदा
दाखाचरनादरबारमांश्री वासुदेवनारायणनामंदिरआगल्य लिंबडानावक्षहेठढो लिंयाउपस्थदक्षिणादेमुखारविंदे
विराजमानहतानेमाथेधोखिपाघबांधिहतिअनेधोखोखेसपेस्योहतोनेधोखिचादरओढिहति अनेपिस्नापुष्पनातोरा

पापमांबिराजमानहतानेबेकांनउपस्यपिदापुष्पनागुछबिराजमानहतानेतेगुछनिउपस्यगुदाबनांपुष्पबिराजमान
हतानेकंठनेविपेपिदापुष्पनाहारबिराजमानहता अनेजमणाहाथमांधोळुंजेसेवतिनुंपुष्पतेनेफेरवताहताअनेपोता
नामुखारविंदनिआगदयमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसञ्चाञ्चराइनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेमुनिप्रत्येप्रश्नपु
छ्योजेएकहरिजनछेतेसंसारनेतजिनेनिसस्योछेनेअतितीव्रवैराग्यवाढोतोतथि अनेदेहेकरिनेतोवर्त्तमानजथार्थ
पावेछेअनेमनमांथोडियोडिसंसारनिवासनारहिछेतनेविच्यारेकरिनेखोटिकरिनांखेछे एवोएकत्यागीन्नक्तछेअने
तेनेन्नगवाननोनिश्चेषणदृढछे अनेवखिविजोगृहस्थन्नक्तछेतेनेपणन्नगवाननोनिश्चेषणदृढछे अनेआज्ञायेकरिनेघर
मांरत्याछेनेसंसारयकिउदासछे अनेजेद्वित्यागीनेजगतमांवासनाछेतेद्वितेगृहस्थनेपणवासनाछे एवेजेन्नग
वाननान्नक्ततेमांकांणश्रेष्ठछेपछेमुक्तानंदस्वामिबोदयाजेएत्यागीन्नक्तश्रेष्ठछे तारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेआदयो
मुझाइनेपोतानिमेलेन्नेखलेइनेनिसस्योछेतेकेइरित्येश्रेष्ठछेनेगृहस्थतांआज्ञायंकरिनेघरमांरत्याछेतेकेइरित्येनुन्यछे
पछेश्रीजिमहाराजनाप्रश्ननुंमुक्तानंदस्वामियेबहुप्रकारेसमाधानकस्युंणसमाधानथयुनहि पछेमुक्तानंदस्वामि
बोदयाजेहेमहाराजतमेउत्तरकरो पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेत्यागीहांयनेतेनेसारिपेठेखावामलेअनेजोकाचिम
तिवाढोहोयतोपाछिसंसारनिवासनाहृदामांउदेथाय अथवाघणुंदुखपडेतांपणपाछिसंसारनिवासनाउदेथाय ए
वात्यागीकरतांतोगृहस्थघणोसारां केमजेगृहस्थन्नक्तनेज्यारेदुखपडेअथवाघणुंसुखआविपडेतारेतेएमविच्याररा
खेजेरखेमारआंमांथिवंधनथायएवुंजांणिनेतेसंसारमांथिउदासरहे माटेत्यागीतांतेखरोजेजेणेसंसारमुक्योनेपा

छिते संसारनिवासनारहे जनहि अने गृहस्थ तो वासनावाला त्यागी करतां घणो श्रेष्ठ छे जो गृहस्थना धर्म सच वाय तो प
 ण गृहस्थना धर्म तो घण कठण छे ने अनंत प्रकारनां सुख दुख आवि पडे तारे संत निसे वा मां थिने धर्म मां थि मनने आहुं अ
 वहुं डोलवां देन हिं अने एम समझे जे संत नो समागम मढ्यो छे ते तां मुने परम चिंता मणि ने कल्पवृक्ष मढ्यो छे ने धन दात्र
 तदिकरादिक रिण तो सर्वे स्वप्न तुल्य छे अने साचोला न ते संत नो समागम मढ्यो ए ज छे एम समझे अने गमे ते वुं नारे दु
 ख आवि पडे पण ते ए करि ने पाछो पडे न हिं एवो जे गृहस्थ ते अति श्रेष्ठ छे अने सौकरतां न गवानना न कृत्या वुं ए घणुं कठ
 ण छे अने न गवानना न कृत्य नो समागम मढ्यो घणो दुर्लभ छे एम कहि ने ते उपस्थ श्रीजिमहाराज न गवानने संतनाम
 हिमानां मुक्तानंद स्वामिनां किर्तन गवराव्या पछे मुक्तानंद स्वामि ये प्रश्न पुछ्यो जे श्रुति मां एम कथ्युं छे जे अंते यामतिः सा
 गतिः एविरित्ये कथ्युं छे जे अंतकाळे न गवानने विषे मति रहें तो गति थाय अने न रहें तो न थाय एवो ए श्रुति नो अर्थ न्ना से छे
 तारे जे न क्तिकरि होय ते नो शो विशेष छे पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे जे ने साक्षात् न गवाननि प्राप्ति थइ छे ते ने अंतका
 ले स्मृति रहें अथवा न रहें तो पण ते नुं अकल्याण थाय न हिते नितो न गवानरक्षा करे छे अने जे न गवान थकि विमुख छे ते
 तो बोला तां चाल तां देह मुके छे तो पण ते नुं कल्याण थातुं न थि ने मरि ने जमपुरि मां जाय छे ने केटला कपापिक साइ होय ते बो
 ला तां चाल तां देह मुके छे अने न गवान नो न क्त होय ने ते नो अकाल मृत्यु थयो ते माटे शुं ते नुं अकल्याण थाशे ने ते पापि नुं शुं
 कल्याण थाशे न हिं जथाय तारे ए श्रुति नो अर्थ एम करवो जे जे विहमणां ए ने मति छे ते वि अंतकाळे गति थाय छे माटे ते जे न
 क्त छे ते निमति मां ए मरत्युं छे जे मारुं कल्याण तो थइ रत्युं छे तां ते नुं कल्याण अंतकाळे थइ जरत्युं छे अने जे ने संत नि प्राप्ति न

थिथइनेनगवाननास्वरूपनिपणप्राप्तिनथिथइतेनिमतिमां तोएमवरतेछेजेहुंअज्ञानिछुंनेमारुंकल्याणनहिंथायतो
 जेविएनिमतिछेतेविएनिअंतकालेगतिथायछे अनेजेनगवाननादासथयाछेतेनेतोकांइकरवुंरखुंनथिएनादर्शनक
 रिनेतोबिजाजीवनंकल्याणयायछेतोएनुंकल्याणथायएमांशुंकेवुंपणनगवाननुं दासपणुंआववुंएघणुंकठणछेके
 मजेनगवाननादासहोयतेनां तोएवक्षणछे जेदेहनेमिथ्याजाणेनेपोतानाआत्मानेसत्यजाणेअनेपोतानाजेस्वामि
 तेनेनोगव्यानांजेपदार्थतेनेपोतेनांगववानेअर्थइछेजनहिंअनेपोतानास्वामिनुंगमतुंमुकिनेबिजुंआचरणकरेजन
 हिंएवोहोयतेहरिनोदासकेवाय अनेजेहरिनोदासहोयनेदेहरूपवरतेतेतोप्राकृतनक्तकेवाय ॥ ॥ इतिवचनान्तं १४
 संवत् १८७६ नामागशरवदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांविराजमान
 हता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयसर्वेसाधुतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसञ्चा
 राइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेएमवात्तांकरिजेजनाहइयामांनगवाननिन्नक्तिहोयतेनेएवित्तिरहेजेनगवान
 तथासंततेमुनेजेजेवचनकेहेशेतेमजमारेकरवुंछेएमतेनाहइयामांहिमत्यरहे अनेआटखुंवचनमुंथिमनाशेनेआटखुं
 नहिमनायएवुंवचनतोनुद्वेपणनकहे अनेवलिन्नगवाननिमूर्तिनेहइयामांधारवितेमांशूरवीरपणुंरहेनेमूर्तिधार
 तांधारतांजानधरायतोपणकायरनथायनेनित्यनविश्रद्धाराखेनेमूर्तिधारतांज्यारेनुंढाघाटसंकल्पथायनेतेहठव्या
 हठनहिंतोन्नगवाननोमोटोमहिमासमझिनेपोतानेपूर्णकाममानिनेतेसंकल्पने खोटाकरतोरहेनेन्नगवाननास्वरूप
 नेहइयामांधारतोरहेतेधारतां धारतांदशवर्षथायअथवाविशवरसथायअथवापचविशवरसथायअथवासोवरस

थायतोपणकायरथइनेजगवाननास्वरूपनेधारवुंतेमुकिदेनहिकेमजेश्रीरुणजगवानेगीतामांकस्युंछेजेअनेकज
 न्मसंसिद्धस्ततोयातिपरांगतिम् तेमाटेएमनेएमजगवाननेधारतोरहेएवुंजेनेवरतनुंहोयतेनेएकांतिकजक्तकहिये ॥
 इतिवचनामृतम् ॥१५॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरवदि ४ चोथ्यनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढढाध्येदादाखाच
 रनादरबारमांविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयसाधुतथादेशदेश
 नाहरिजक्तनिसजाजराइनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेएमवार्त्ताकरिजेजेजगवाननाजक्तनेसतअसतनोविवेक
 होयतेतोजेजेअवगुणपोतामांहोयतेनेजांणेनेविचारिनेतेनोत्यागकरिदेअनेसंतमांअथवाकोइसतसंगीमांकांइक
 अवगुणपोतानेजासतोहोयतोतेनेत्यागकरिदेनेतेनाजेगुणतेनुंजग्रहणकरे अनेपरमेश्वरनेविषेतोतेनेकोइअवगुण
 जासेजनहि अनेजगवाननेसंततेजेजेवचनकहेतेनेपरमसत्यकरिनेमानेपणतेवचननेविषेसंशेकरेनहिअनेसंतकहे
 जेतुंदेहइंद्रिमनप्राणथिजुदोछुंनेसत्यछुंनेएनोजांणनारोछुंनेएदेहादिकसर्वेअसत्यछे एमवचनकहेतेनेसत्यमानिने
 तेसर्वेथिजुदोआत्मारूपेवरतेपणमननाघाटनेलोचलिजायनहिअनेजेणेकरिनेपोतानेबंधनथायनेपोतानाएकांति
 कधर्ममांखोत्यआवेएवांजेपदार्थतथाकुसंगतेनेओलखिराखेनेतेथिछेटेजरहेनेतेनाबंधनमां आवेनहिअनेसवलो
 विचारहोयतेनेग्रहणकरेनेअवलोविचारहोयतेनोत्यागकरेएविरित्येजेवरततोहोयतारे जांणियेजेतेनेविवेकछे ॥
 इतिवचनामृतम् ॥१६॥ ॥ संवत् १८७६ नामागशरवदि ५ पांचम्यनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाच
 रनादरबारमांआथमणेधारणेओरडोछेतेमांकथावंचावताहताअनेधोखेसपेस्योहतो तथाधोलिचादरओढिह

तितथाधोलिपाघवांधिहतिअनेपिद्धापुष्पनिमालापेरिहतिनेपिद्धापुष्पनोतोरोपाघनेविषेखोशोहतो अनेअतिप्रस
न्नयकाविराजमानहतातेसमयनेविषेमुक्तानंदस्वामितथागोपालानंदस्वामिआदिकसाधुनेतेढाव्यानेश्रीजिमहारा
जतेसर्वेप्रत्येबोद्ध्याजेआपणासत्संगमांथोडोककुसंगनोआगरत्योजायछेतेआजकाढवाछेनेआप्रकरणएवुंचक्षा
ववुंचे जेसर्वपरमहंसतथासांख्यजोगीतथाकर्मयोगीसर्वेसत्संगीमांप्रवरततेसत्संगमांकुसंगतशुंछेतोजेवातनाक
रनाराहिमत्यविनानिवातकरेछे तेसत्संगमांकुसंगछेतेकेविरित्येवातकरेछेतोएमकहेछेजेअगवाननुंजेवचनतेनेय
थार्यकोंणपालिशकेछेनेवर्तमानधर्मपणयथार्यकोंणपालिसकेछे माटेजेटलुंपलेतेटलुंपालियेनेअगवानतोअधम
उधारणछेतेकल्याणकरशेअनेवलिएमवातकरेछे जेअगवाननुंस्वरूपजेहृदयमांधारवुंतेकांडआपणुंधारुंधरातुं
नथिएतोअगवानजेनेदयाकरिनेधरावेछेतेनेधरायछे एविरित्यनिमोलिवातकरिनेधर्मज्ञानवैराग्यअक्तिइत्यादिक
जेअगवाननिप्रसन्नतानांसाधनतेमांथिविजानेमोलापाडेछे माटेहवेआजदिनथिआपणांसत्संगमांकोइपणएवि
हिमत्यरहितवातकरशोनहिसदाहिमत्यसहितजवातकरज्यो अनेजेएविहिमत्यरहितवातकरेतेनेतोनपुंसकजांणवो
अनेएविहिमत्यविनानिवातजेदिवसथइजायतोतेदिवसउपवासकरवो ॥ ॥इतिवचनान्तम्॥ १७॥ ॥संवत्
१८७६ ना मागशरवदि ६ छळ्यनेदिवसरात्रिपाछलिपोरएकवाकिहितारेस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढ
ढामध्येदादाखाचरनादरबारमांआथमणेवारणेओरडानिओसरिने आगढ्यफलिमांढोलियाउपस्थबिराज्याइता
नेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां पछेपरमहंसतथासत्संगीनेतेढाव्यानेघणिवारसुधितोपोते विचारिरित्यानेपछे बो

વ૦ મ૦
૧૧૭ ૧૧

દયાજેએકવાતકહુંતેમાંજલોએમકહિનેશ્રીજિમહારાજબોદયાજેમારામનમાંતોએમથાયછેજેવાતનકહુંપણતમેઅ
મારાછોમાંટંજાંણિયેછેયેજેકહિયેજઅનેઆવાતછે તેનેસમક્ષિનેતેજપ્રમાંણેવરતેતેજમુક્તથાયછેનેતેવિનાતોચ્યાર
વેદપદ્શાસ્ત્રનેઅદારપુરાણનેનારતાદિકહૃતિહાસતેનેજાણવેકરિનેતથાતેનાઅર્થનેજાણવેકરિનેઅથવાતેનેશ્રવણેક
રિનેપણમુક્તથાયનહિતેવાતકેયેતેમાંજલોજેવાસ્વતોગમેતેટલિઉપાધિહોયપણતેનોજોમનમાંસંકલ્પનહોયતોતેનો
અમારેસ્વરસ્વરોનહિનેઅંતરમાંજોરંચજેટલોપદાર્યનોઘાટથાયતોતેનોત્યાગકરિયેતારેનિરાંત્યથાયએવોઅમારો સ્વ
નાવછે માટેઅમેહૃદયમાંવિચ્યારકસ્યોજેજગવાનનાજ્ઞતાહૃદયમાંવિક્ષેપથાયછેતેનુંકારણતેશુંછેપછેમનબુદ્ધિ
ચિત્તઅહંકારસામુંજોયુંત્યાંતોએઅંતઃકરણપણઉદ્દેગનુંકારણનથિઅંતઃકરણમાંતોજગવાનનાસ્વરૂપનાનિશ્ચેનુંબલ
અથવાઆત્મજ્ઞાનનુંબલતેનેજોગેકરિનેઅંતઃકરણનેગાફલતારહેછેજેજગવાનમદ્યાછેતેહવેકાંડકરવુંનથિએવુંગા
ફલપણુંરહેછેએટલોજઅંતઃકરણનોવાંકછેનેજ્ઞાજ્ઞોવાંકતોપંચજ્ઞાનદ્વિયોનોછેતેનિવિગતિકેયેછેયેજેજીવજના
નાપ્રકારનાંજાજનજમેછેતેજોજનજોજનપ્રત્યેજુદાજુદાસ્વાદછેઅનેજુદાજુદાગુણછેતેજોજનનેજ્યારેજમેછેતારેતે
ગુણઅંતઃકરણમાંતથાશરીરમાંપ્રવર્તેછેઅનેજોલિલાગચ્છાંગ્યપિયેનેતેપ્રજ્ઞનોજ્ઞતાહોયતોયપણલિલાગચ્છાંગ્ય
નેકેફેકરિનેવર્તમાનનીસ્વચરહેનહિનેપ્રજ્ઞનાજનનિપણસ્વચરહેનહિ તેમઅનંતપ્રકારનાજેઆહારતેનાગુણપ
ણલિલાગચ્છાંગ્યનિપેટેજઅનંતપ્રકારનાછેતેનોગણતાંપણપારઆવેનહિ તેમજજીવશ્રોત્રદ્વારેઅનંતપ્રકારનાશ
બ્દનેસાંજલેછેતેશબ્દનાપણઅનંતપ્રકારનાગુણજુદાજુદાછે તેજેવોશબ્દસાંજલેછે તેવોજઅંતઃકરણમાંગુણપ્રવર્તે

ગ૦ પ્ર૦
૧૮

૧૧૭ ૧૧

छेजेमकोइकहंत्यारोजीवहोयअथवाकोइकपुरुषव्यञ्जिचारिहोय अथवाकोइकस्त्रिव्यञ्जिचारणिहोयअथवादोक
नेवेदनीमरजादानेंलोपिनैवरततोएवोकोइकअष्टजीवहोयतेमनिजेवातसांअलवितेतो जेविलिदागस्यचांग्यपिये
अथवादारुपियेएविछेमाटेतेवातनासांअलनारानाअंतःकरणनेअष्टकरिनांखेछे नेअगवाननुंअजनस्मरणतथाव
र्त्तमांनतेनिविस्मृतिकराविनांखेछे तेमजत्वचानास्पर्शपणअनंतप्रकारनाछे नेतेनागुणपणजुदाजुदाअनंतप्रकार
नाछेतेमांपापीजीवनोजेस्पर्शतेजचांग्यदारुनाजेवोछेमाटेतेस्पर्शनोकरनारोहरिअक्तहोयतेनिपणसुधबुधनेअुदा
डिदेछे तेमजरूपपणअनंतप्रकारनाछे नेतेनागुणपणअनंतप्रकारनाजुदाजुदाछे तेकोइकअष्टजीवहोयनेजोतेनुंद
र्शनययुंहोयतोजेमलिदागस्यचांग्यतथादारुपिधेअुदुयायछेतेमजतेपापिनादर्शननाकरनारानुंपणअुदुजयायनेबु
द्धिअष्टथइजायछे तेमजगंधपणअनंतप्रकारनाछेनेतेनागुणपणअनंतप्रकारनाछेतेजोपापिजीवनाहाथनुंपुष्पअ
थवाचंदनतेनिजोसुगंधिलेतोजेमलिदागस्यपिधेबुद्धिअष्टथायतेमजबुद्धिअष्टथायछे एविरित्येजेमअुडानेंजोगेक
रिनेजीवनिबुद्धिअष्टथायछे तेमजपरमेश्वरअथवापरमेश्वरनासंततेनेजोगेकरिनेजीवनिबुद्धिसारिथायछे अनेजी
वनिबुद्धिअष्टहोयतोपणअगवाननेसंतनाशब्दनेसांअलवेकरिनेउत्तमथायछे तेमजएमनेस्पर्शकरिनेपणमतिउत्त
मथायछे अनेवर्त्तमांननिआड्येकरिनेमोटासंतनोस्पर्शनथायतोतेनाचरणनिरजलेइनेमाथेचडावेतेणेकरिनेपवि
त्रथाय अनेतेमजमोटासंतनेदर्शनेकरिनेपणपवित्रथायपणवर्त्तमांनराखिनेदर्शनकरवातेमजतेमोटानिप्रसादिछे
तेनेजमवेकरिनेपणपवित्रथायछेतेमांपणवर्णाश्रमनिमरजादापरमेश्वरेबांधिछेतेमरजादानेराखिनेप्रसादिदेविने

व० मृ
॥१२॥

जेने नखपेतेनेसाकरनिप्रसादिकराविनेप्रसादिलेवितेमजतेमोटापुरुषनेचदुं एवुं जेपुष्पचंदनतेनिसुगंधिलिधेपण
बुद्धिनिर्मलथायछे तेमाटेएपंचविषयनेसमझ्याविनाजेजोगवशेनेसारअसारनोविजागनहिकरेनेतेनारदसनकादि
कजेवोहशेते निपणबुद्धिअष्टथइजाशेतोजेदेहा निमानिहोयनेतेनि बुद्धिअष्टथायतेमां शुंकेवुंतेसारुएपंचेंद्रियोने
जोग्यअजोग्यविचारयाविनाजेमांकलिमेलसेतेनुंअंतःकरणअष्टथइजाशे अनेपंचेंद्रियोद्वारेजीवजेआहारकरेछे
तेआहारजोशुद्धकरशेतोअंतःकरणशुद्धथाशे अनेअंतःकरणशुद्धथाशेतोअखंडजगवाननिस्मृतिरहेशे अनेजोपं
चेंद्रियोनाआहारमांथिएकेंद्रिनाआहारमलिनथायछे तोअंतःकरणपणमलिनथइजायछेमाटेजगवाननाजक्त
नेजगवाननाजजननेविपेजेकांडिविषेपथइआवेछे तेनुंकारणतेपंचेंद्रियोनाविषयजछेपणअंतःकरणनथि अने
आजीवछेतेजेविसावतकरेछे तेवुंएनुंअंतःकरणथायछेतेज्यारेजीवविषयिजीवनिसन्नामांवेठोहोय अनेतेजग्या
पणसुंदरसातमाखनिहवेलिहोयनेतेहवेलिनेविषेकाचनातकतासुंदरजड्याहोयनेसुंदरबिछांणांकस्यांहोयनेतेमां ना
नाप्रकारनांअनुपणतथावस्त्रनेपेरिनेविषयिजनवेठाहोयअनेदारुनाशिशालेइनेपरस्परपाताहोयनेकेटसाकतोदारु
नाशिशान्नेरुपाड्याहोयनेवेस्याउंथेइथेइकारकरिरैयुंहोयनेनानाप्रकारनां वाजित्रवाजतांहोयनेतेसन्नामां जइने
जेजनबेसेतेसमेतेनुंअंतःकरणविजिजात्यनुंथइजायछेअनेतणनिझुपडिहोयनेतेमांफाटेसगोदडिवालापरमहंसनि
सन्नाबेठिहोयनेधर्मज्ञानवैराग्यचक्तिसहवर्त्तमानजगवतवार्त्ता थातिहोयतेसन्नामांजइनेजेजनबेसेतारेतेसमेतेनुं
अंतःकरणविजिरित्यनुंथायछेमाटेसत्संगनेनेकुसंगनेजोगेकरीनेजेवुंअंतःकरणथायछेतेनेजोविचारिनेजुवेतोजां

ग० प्र०
१७

॥१२॥

एयामां आवेछे अने गबरगंडने तो कांड खबर पडति नथि माटे आवार्ता छे ते छे कमुख पणे पशु ने पाडे वरत तो होय तेने तो
नसमझाय अने जे कांड कविवे कि होय ने कांड जगवाननो आश्रित होय तेने तो आवार्ता तुरत समझ्यामां आवेछे माटे
परमहंस तथा सांख्यजोगी हरिजन तथा कर्मजोगी हरिजन ए सर्वे ने कुपात्र मां ए शनिसंगत्य करवि नहि अने सतसंगमो
स्थितोगमे तेवो कुपात्र जीव होय तोय तेने नियम धरावि ने सतसंगमां लेवो पण सतसंगमां आव्यापछि कुपात्र पणुराखेतो
बाइ अथवा नाइ जे होय तेने सत्संग वास्य काढि मेलवो अने जो नको दतो एमां थि झाझुं चंडुं थाय जे मज आंगक्षि ने सरपे
कर दि होय अथवा कि डियारा नो रोग थयो होय ने ते दंडुं अंग जो तुरत कापि नां खेतो पंडे कुशल रहे ने तेने लोचन करे तो झाझो
बिगाड थाय ते मजे कुपात्र जीव जणाय तेनो तत काल त्याग कर ज्यो अने आअमारुं वचन छे ते नलायै ने सर्वे जरूर राख
ज्यो तो जांणि येत मे अमारि सर्वे सेवा करी अने अमे पण तमनें सर्वे ने आशीर्वादि दशुं ने तमो उपस्थ घणा प्रसन्न थाशुं कां जे
तमे अमारो दाखडो सुफल कर्यो अने जगवाननुं धाम छे त्यां आपण सर्वे ने लारहे शुं अने जो ए मन हिर होतो तमारने अ
मार घणुं छे दुं थइ जाशे अने नुतनुं के बहाराक्ष सनुं देह आवशे ने हेरान थाशो अने जे कांड जगवाननि चक्ति करि हशे तेनुं फ
ल तोर झल तां रझल तां कांड काले प्रगट थाशे तारे पण अमे वात करिते प्रमाणे रहेशे तारे पछि मुक्त थइने जगवानना धा
ममां जाशे अने जो कांड अमारो वाद लेशे तो तेनुं तो जरूर चंडुं थाशे कां जे अमारा हृदयमां तो नर नारायण प्रगट विराजे
छे अने हुं तो अनादि मुक्त जछुं पण कोइने उपदेश करि ने मुक्त नथि थयो अने मन बुद्धि चित्तनें अहंकार तेमनें तां हुं पकडि ले
उंछुं जे मसिंघ बकराने पकडे छे ते निपेठे अंतःकरणनें हुं पकडुंछुं अने बिजाने तो ए अंतःकरण देख्यामां पण आवतां नथि

व० मृ०
॥१३॥

माटेअमारोवादनैनेजाणेजेउपाधिमांरहिनेशुद्धपणेरहेशुं तेतोनारदसनकादिकजेवोहोयतेयिपणरेवायनहितोवि
जानिशिवार्त्ताकेविअनेअनंतमुक्तथैगयानेअनंतथाशे तेमांउपाधिमांरहिनेनिर्वेपरहेएवोकोईयेथयोनथिनेथाशे
पणनहि अनेहमणांपणकोईयेनथिअनेकोटिकल्पसुधिसाधनकरिनेपणएवोथावानेकोईसमर्थनथि माटेअमेकयुं
छेनेप्रमाणेरहेशोतोरुदुंयाशेअनेअमेजेकोईनेहेतकरिनेबोलावियेछैयेतेतोतेनाजीवनारुडासारुबोलावियेछैयेअ
थवाकोईनेहेतकरिनेसांमुंजोइयेछैये अथवाकोईसारांजोजनकरावेछेनेतेनेजमियेछैये अथवाकोईढोलियोबी
छाविदेछेतेउपस्थवेसियेछैये अथवाकोईवस्त्रआच्युपणतथापुष्पनाहारइत्यादिकजेजेपदार्थलावेछेतेनेअंगीकार
करीयेछैयेतेतोतेनाजीवनारुडावास्तेअंगीकारकरीयेछैयेपणअमारासुखनेवास्तेकरतानथिनेजोअमारासुखनेवा
स्तेकरताहै येतोअमनेश्रीरामानंदस्वामिनासमछे माटेएवुंविचारिनेकोईअमारोवादकरशोमांनेपंचइद्रियोनाआ
हारछेतेनेअतिशेशुद्धपणेकरिनेराखज्योएवचनअमारुंजरुराजरुरमांनज्योअनेआवाततोसर्वेनेसमझायएविसुग
मछेमाटेसर्वेनासमझ्यामांतुरतआविजाशेतेसारुसतसंगमांअतिशेप्रवर्त्तावज्योतेमांअमारोघणोराजिपोछे एम
वार्त्ताकरिनेजयसच्चिदानंदकहिनेश्रीजिमहाराजपोतानाउतारामांपधारताहवा ॥इतिवचनान्तं॥१८॥ संवत्
१८७६ नापोसशुदि१ पडवानेदिवसश्रीजिमहाराजसंध्यासमेश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांविराजमांन
हताअनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथा देशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्ना
राइनेबेठिहतिपछे श्रीजिमहाराजबोल्याजेआससंगनेविपेपोतानाआत्यंतिककल्याणनेइछतोएवोजेन्नक्तजनते

ग० प्र०
१९

॥१३॥

ने एकलि आत्मनिष्ठाये करिने जपोतानुं आत्यंतिक कल्याण रूप कार्य सरतुं नथितथा एकलि प्रिति जे प्रमे सहित नव प्रका
र निष्कृति करवी तेणे करीने पण ते कार्य सरतुं नथितथा एकलो जे वैराग्य तेणे करीने पण ते कार्य सरतुं नथितथा एकलो जे
स्वधर्म तेणे करीने पण ते कार्य सरतुं नथिते माटे ए आत्मनिष्ठा आदिक जे च्यारे गुण ते सिद्ध करवा शा माटे तो ए च्यारे गुणने
एक बिजानि अपेक्षा छे हवे ए च्यारे गुणने एक बिजानि अपेक्षा छे ते कहिये ते सां चलो जे आत्मनिष्ठा तो होय पण जो श्रीह
रिने विषे प्रीति न होय तो ते प्रीति ये करिने थई जे श्रीहरीनि प्रसन्नता तेणे करिने जपामवा जोग्य एवं माटुं ऐश्वर्य जे मायाना
गुणे करिने परा नवन पमाय एवं माटुं सामर्थ्य तेने ए नक्तन थि पां मतो अने श्रीहरिने विषे प्रीति होय पण जो आत्मनिष्ठान
होय तो देहान्निमानने जोग करिने ते प्रीति नि सिद्धि थातिन थि अने श्रीहरिने विषे प्रीतिने आत्मनिष्ठा एव होय पण जो द
ठ वैराग्य न होय तो माई कपंच विषयने विषे आसक्तिये करीने ते प्रीतिने आत्मनिष्ठा तेनी सिद्धि थातिन थि अने वैराग्य तो हो
य तो पण जो प्रीतिने आत्मनिष्ठान होय तो श्रीहरिना स्वरूप संबंधि जे परम आनंद तेनि प्राप्ति थातिन थि अने स्वधर्म तो हो
य तो पण जो प्रीति आत्मनिष्ठाने वैराग्य एत्र एयन होय तो नूलो क नूलो कने ब्रह्मना नुवन पर्यंत जे स्वर्ग लो क ते थ कि बा
हेर गति थातिन थि के तां ब्रह्मां दुने न्ने दिने मायाना तम थ कि पर एवुं जे श्रीहरिनुं अक्षर धाम तेनी प्राप्ति थातिन थि अने आत्म
निष्ठा प्रीतिने वैराग्य एत्र एये होय तो पण जो स्वधर्म न होय तो एत्र एये नि सिद्धि थातिन थि ए विरित्ये आत्मनिष्ठा आदिक जे
ए च्यारे गुण ते मने एक बिजानि अपेक्षा छे ते माटे नगवानना एकांतिक नक्तनो समागम करिने जे नक्तने ए च्यारे गुण अ
तिशे दृढ पणे वत्ते छे ते नक्तने सर्वे साधन संपूर्ण थयाने एने ज एकांतिक नक्त जां ए वां ते माटे जे नक्तने ए च्यारे गुण माथि जे

गुणनिन्यूनता होय तो जगवानना एकांतिक ज्ञानसे वासमागमे करि ने ते न्यूनताने दाखवी ॥

॥ इति वचनामृतं

॥ १९ ॥

॥ संवत् १८७६ नापास शुदि २ विजने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवार

मां उगमणे बाख्य ओरडानि ओसरियेंगा दित कियानं खाविने विराजताहता अने धोळो पाघमाथे बांधि हतिने ते पाघने विपे पिळा फुलनांतोरो विराजमांनहतो अने कंठने विपे पिळा पुष्पनाहार विराजमांनहतो अने बेकानने विषे धोळाने पिळा पुष्पना गुच्छ विराजमांनहतो अने धोळो चोफाळ ओढ्योहतो ने काळा छेडानो खेस पेस्योहतो ने कथावंचावताहता अने पोताना मुखार विंदनि आगद्वय परमहंस तथा देशदेशना हरिजननिस ज्ञानराइने वेठिहति पछे स्वामिश्री सहजानंद जो महाराज बोड्याजे सांज बोसर्वने एक प्रश्न पुछिये छे येतारं सर्वे हरि ज्ञाने हाथ जोडि ने कथुं जे पुछोतारं श्रीजिमहाराज बोड्याजे अज्ञानिमां अतिशे अज्ञानिने कोण छे पछे तो सर्वे विचारिरयापण उत्तर करि सक्यानहि पछे श्रीजिमहाराज बोड्याजे ह्यो अमेज उत्तर करियेतारं सर्वे येराजार्थने कथुं जे हे महाराज तमथिज जयार्थ उत्तरथाशे माटे कहो पछे श्रीजिमहाराज बोड्याजे आदे हे मारे नारो जे जीव छे ते रूपने जुवे छे ने कुरुपने जुवे छे तथा बाळ जोवनने वृधपणाने जुवे छे एवां अनंत पदार्थने जुवे छे पण जो नारो पोते पोताने जांतोन थि अने केवल बाळ्य द्रष्टिये करि ने पदार्थने जो या करे छे पण पोते पोताने नथि जो तो तेज अज्ञानिमां अतिशे अज्ञानि छे अने जे मने त्रे करि ने अनंत प्रकारनारूपना स्वादनले छे ते मज श्रोत्रत्वकरसना घ्राण इत्यादिक सर्वें इंद्रियो ये करि ने विषय सुखने जोग वेछे ने जांणे छे पण पोते पोताना सुखने जोगवतो नथि ने पोते पोताना रूपने जांणतो नथि एज सर्वे अज्ञानिमां अतिशे अज्ञानि छे ने एज घेक्षामां अतिशे घेक्षो छे अ

नेएजमुखमांअतिशेमुखछेनेएजसर्वनीचमांअतिशेनीचछे तारेशुकमुनियेआशंकाकरिजेपोतानुंस्वरूपजोवुंतेशुं
पोतानाहाथमांछेनेजोपोतानाहाथमांहोयतोजीवशिदअतिशेअज्ञानिरहेतारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेने सतसं
गथयोछेतेनेतोपोतानाजीवात्मानुंदर्शनपोतानाहाथमांजछेनेकेदांडेणपोतानास्वरूपनेजोयानो आदरकस्योनेन
दिठुंअनेएजीवमायानेआधिनयकोपरवशथइनेतोस्वप्ननेसुषुप्तिअवस्थामांअंतरद्रष्टिकरिनेजायछेपणपोतेपोताने
जांएयेकोइदिवसपोतानास्वरूपनेजोवानेअंतरद्रष्टिकरतोनेथि अनेजेअगवाननाप्रतापनेविचारिनेअंतरद्रष्टिकरे
छे तेतोपोतानास्वरूपनेअतिशेउज्ज्वलप्रकाशमानजुवेछे नेतेप्रकाशनेमध्यप्रत्यक्षएवाजेपुरुषोत्तमअगवानतेनिमु
र्त्तिनेजुवेछे अनेनारदसनकादिकजेवोसुखियोपणथायछे माटेहरिअक्तनेतोजेदक्षिकसररहेछेतेदक्षिपोतानेआद
सेकरिनेरहेछे ॥ ॥ इतिवचनान्तम ॥ ॥ २० ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसशुदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिम
हाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांसांअनेसमेउगमणेवास्याओरडानिओसरिये दोलियाउपस्थविराज
ताहता अनेकाछाछेडानोखेसपेस्योहतोनेधोदोचोफालओह्योहतोनेधोलिपाघमाथेबांधिहतिनेउगमणेमुखारविं
देविराजमानहतानेपोतानेआगदयसाधुझांझपखाजलेइनेकिर्त्तनगाताहतानेपोतानामुखारविंदनिआगदयसाधुत
थादेशदेशनाससंगिनिसअन्नराइनेवेठिहति पछेतेसर्वेनेश्रीजिमहाराजेछानाराख्यानएमबोदयाजेसर्वेसांअदो
एकवात्ताकरियेएमकहिनेझाझिवारसुधितोनेअकमलनेमिचिनेविचारिरत्नानेपछेबोदयाजेजेहरिअक्तनामनमां
अगवानने अतिप्रसन्नकरवानिइछाहोयतेअगवाननेप्रसन्नकरवानोतोएउपायछेजेपोतपोतानावर्णाश्रमनोजे

धर्मतेनेविषेअचलनिष्ठातथाआत्मनिष्ठानिअतिशेद्रढतातथाएकजगवानविनाविजासर्वपदार्थनेविषेअरुचितथा
 जगवाननेविषेमहात्मसहितएविनिष्कामभक्तिएच्यारसाधनेकरिने जगवाननिअतिशेप्रसन्नताथायछेअनेएजे
 च्यारसाधनतेनेएकांतिकधर्मकहियेनेएवाएकांतिकधर्मवालाजेभक्ततेआसमामांआपणासत्संगमांकेटलाकछेअ
 नेजेजगवाननोभक्तहोयतेनेखातांपितांनातांधोतांचालतांवेठतांसर्वक्रियानेविषे जगवाननिमूर्तिनुंचितवनकरवुं
 अनेज्यारेअंतरमांकांडविक्षेपनहोयतारेतोजगवाननुंचितवनकरवुंनेजगवाननिमूर्तिसांभुजांइरवुंअनेजांअंतर
 मांसंकल्पविकल्पनोविक्षेपथायतोदेहइंद्रियोअंतःकरणदेवताविषयएसर्वेथिपोतानुं स्वरूपजुदुंसमझवुंनेज्यारसं
 कल्पनोविरामथायतारेजगवाननिमूर्तिनुंचितवनकरवुंअनेआदेहनेतोपोतानुंस्वरूपमानवुंनहिनेदेहनांजसंबंधिते
 नेपोतानांसंबंधिमानवानहि केमजेआजीवछेतेचोराशिलाखजात्यनादेहनेपुर्वेधरिआव्योछे नेजेटलिजगतमांखि
 युंछेतेसर्वेनेपेक्षजन्मलिधाछे तथाजगतमांजेटलिकुतरियुंजेटलीमीनडियुंजेटलिवानरियुंएआदिकजेजेचोराशि
 मांजीवछे तेसर्वेनेपेक्षकेटलाकवारजन्मधस्याछे अनेआजगतमांजेटलिजात्यनिस्त्रियुंछे तेमांकेइएणेस्त्रियुंनथिक
 रिसर्वेनेपोतानिस्त्रियुंकरिछेतेमजएजीवेस्त्रीनादेहधरिधरिनेजगतमांजेटलिजात्यनापुरुषछे तेसर्वेनेपोतानाधणिक
 स्याछे तेटलामाटेजेमएचोराशिलाखजात्यनासगपणनेहमणेमानतानथितथाचोराशिलाखजात्यनादेहनेपोतानुंदे
 हमानतानथि तेमजआदेहनेपोतानुंस्वरूपमानवुंनहिनेआदेहनासंबंधिनेपोतानांसंबंधिमानवांनहिकेमजेचोराशि
 लाखजात्यनादेहधस्यांतेनोसंबंधरत्यो नहितांआदेहनासंबंधपणनहिजरहेतेमाटेदेहगहादिकसर्वपदार्थनेअसत्यजां

णिनेतथादेहइन्द्रियांश्चतःकरणतेथिजुदुपातानुंस्वरूपजाणिनेतथापोतानाधर्मभारहिनेन्नगवाननिनिष्कामन्नक्तिक
रवि अनेदिवसेदिवसेन्नगवाननुंअतिशमहात्मजणायतनेअर्थसाधुनांसंगनिरंतरराखवां अनेजेआविरित्येनथिस
मझतानेकेवलदेहात्तिमानिनेप्राकृतमतिवालोछेनेतेजांसत्संगमांपड्योछेतोपणएनेपशुजेवांजांणवांअनेआसत्सं
गमांतांन्नगवाननोमोटोप्रतापछेतेणेकरिनेपशुनुंपणकढ्याणथायछेतोमनुप्यनुंकढ्याणथायतेमांशुंआश्वर्यकंवा
यपणएनेखरेखरांन्नगवाननोएकांतिकन्नक्तनकंवायएकांतिकन्नक्ततांजेनिप्रथमकळ्युं एविसमझण्यहांयतनेजक
हिये अनेएवांजेएकांतिकन्नक्ततेदेहनोत्यागकरिनेनेसर्वेमायानाच्चावथिमुक्तथइनेनेअर्चिर्मार्गिकरिनेन्नगवानना
अक्षरधामनेपांमेछेतेअक्षरनांयेस्वरूपछेएकतोनिराकारएकरसचैतन्यछेतेनेचिदाकाशकहियेब्रह्ममोहोलकहियेने
एअक्षरविजेरूपेकरिनेपुरुषोत्तमनारायणनिसेवामांरहेछे अनेएअक्षरधामनेपांम्यांजेन्नक्ततेपणअक्षरनासाधर्म्य
पणानेपांमेछेनेन्नगवाननिअखंडसेवामांरहेछे अनेएअक्षरधामनेविषेशीरूपणपुरुषोत्तमनारायणतेसदाविराज
मानछेअनेएअक्षरधामनेविषेअक्षरनासाधर्म्यपणानेपांम्यांएवाअनंतकोटिमुक्तरत्नाछे तेसर्वेपुरुषोत्तमनादास
न्नावेवरतेछेनेपुरुषोत्तमनारायणतेसर्वेनास्वामिछेनेअनंतकोटिब्रह्मांडनाराजाधिराजछे मांटेआपणासत्संगीसर्वे
नेताएमजनिश्चेकरवांजेआपणपणएअक्षररूपजेमुक्ततेमनिपंक्तिमांन्नलवुंछे नेअक्षरधाममांजइनेअखंडन्नगवा
ननिसेवामांहजुररहेवुंछे पणनाशवंतनेतुछएवुंजेमायिकसुखतेनेइछवुंनथिनेएमां कोइठेकांणेलोच्चावुंनथिएवां
दृढनिश्चेराखिनेनिरंतरन्नगवाननिएकांतिकन्नक्तिकरवी अनेन्नगवाननुंअतिशमहात्म्ययथार्थसमझीनेन्नगवान

विना बिजां जे स्त्रीधनादिक सर्वपदार्थ तेनि जे वासना तेने देह छूते जटाक्षिनां खवि अने जो नगवान विना बिजा पदार्थ नि
वासनारहि गडहोयने तेनो देह पडेने तेने नगवानना धाममां जाते जो मार्गमां सिद्धियुदेखायतो ते नगवानने मुकिने ते
सिद्धियुमां लोकाइ जायतो तेने मोटुं विघ्नथायमाटे सर्वे पदार्थ निवासनाटाक्षिने नगवानने नजवा ॥ इति

वचनामृतं ॥

॥ २१ ॥

॥ संवत् १८७६ नापोस शुदि ४ चांथ्यने दिवस मध्यान समे श्री

जिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां उगमणे बास्यओरडानि ओसरिये होलिया उपस्थ विराजमान ह
ता अने सर्वेश्वत वस्त्रपेस्यां हताने पाघने विषे फुलनो तोरो खोशो हताने बेकांन उपस्थ पुष्पना गुच्छा स्याह ताने कंठमां गुल
दावदिना पुष्पनोहार पेस्यो हताने उगमणे मुखारविंदे विराजता हताने पोताना मुखारविंद निआगदय परमहंस तथा दश
देशना हरि नक्तनिसञ्चा नराइने वेठि हतिने परमहंस किर्तन गाता हता पछे श्रीजिमहाराज बोढ्या जे सां नक्षो एक वात
करिये तारे सर्वे परमहंस गावुं राखिने वात सां नक्ष वात त्परथया पछे श्रीजिमहाराज बोढ्या जे मृदंग सारंगी सरोदाता द
इत्यादिक वाजिं न्रवजाडिने कीर्तन गाववां तेने विषे जो नगवान निस्मृति नरहे तो एगायुं तेन गाया जे वुंछे ने नगवानने
विसारिने तो जगतमां केटला कजीवगायछे तथा वाजिं न्रवजाडेछे पण तेणे करिने तेना मनमां शांति आवतिन थिते मा
टे नगवानना किर्तन गाववां तथाना मरटन करवुं तथानारायण धुन्य करवि इत्यादिक जे जे करवुं ते नगवाननि मुक्तिने
सञ्चारिने ज करवुं अने नजन करवावे से तारे तो नगवानने विषे वृत्ति राखेने न्यारे नजनमां थिउठिने बिजि क्रियाने कर
तारे जो नगवानमां वृत्ति न राखे तो ते निवृत्ति नजनमां वेसे तारे पण नगवानना स्वरूपमां स्थिर थायनहि माटे हासतां चा

दतांखातांपितांसर्वक्रियानेविषेन्नगवाननास्वरूपमां वृत्तिराखवानो अच्यसकरवोतोतेने नजनमांवेसेतारेन्नग
वानमां वृत्तिस्थिरथाय अनेजेनेन्नगवानमां वृत्तिरहेवालागेतेनेतो कामकाजकरतेपणरहे अनेजेनेगाफलाइहोय
तेनेतो नजनमांवेसेतारेपण न्नगवानमां वृत्तिनरहेतेमाटेसावधानथईनेन्नगवाननास्वरूपमां वृत्तिराखवानोअच्य
सन्नगवानना न्नक्तनेकरवो एतद्विवातकरिनेश्रीजिमहाराजबोल्याजेहवेकिर्त्तनगाओ ॥ इतिवचनान्
तं ॥ ॥ २२ ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसशुदि ५ पंचमीनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादर
बारमांउगमणेवास्यओरडानिओसरियेढोद्वियाउपस्यविराजमांनहता अनेश्रीजिमहाराजेमाथेधोखोफेंढोबांध्यो
हतोतथाधोखुंअंगरखुपेरुंहुतुं तथाधोखोसुरवालपेस्योहतोतथाकेड्येकसुंबलशेखुंबांध्युंहुतुंनेपोतानामुखारविंदनि
आगद्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहती पछेकरुणाकरिनेपरमहंसनिआगद्यश्रीजिम
हाराजवातकरवालागाजेवासुदेवमाहात्म्यनामेजेग्रंथतेअमनेअतिशेप्रियछेकेमजे न्नगवानना न्नक्तनेन्नगवान
नेन्नज्यानिजेरितितेसर्वेएग्रंथमांकहिछे अनेन्नगवाननाजेन्नक्ततेवेप्रकारनाछेतेमांएकनेन्नगवाननोमिश्रेतोप्रथा
र्यछेपणतेदेहात्मबुद्धिसोतोन्नगवाननुं न्नजनकरेछे अनेबिजोतोजाग्रतस्वप्नसुषुप्तिएत्रण्यअवस्थायथास्थसूक्ष्म
नेकारणएत्रण्यदेहतेथिपरनेचैतन्यरूपएवुंपोतानास्वरूपनेमानेअनेतेपोतानास्वरूपनेविषेन्नगवाननिमूर्त्तिने धारि
नेन्नगवाननुं न्नजनकरे पछेत्रण्यअवस्थायिनेत्रण्यशरीरथिपरजेपोतानुंस्वरूपतेनेअतिशेप्रकाशमानन्नाक्षेनेतेप्र
काशनेविषेन्नगवाननिमूर्त्तिजेविप्रगटप्रमाणछे तेविअतिशेप्रकाशेजुक्तन्नासेएविरित्यनिस्थितिवालोहोय अनेए

व० मृ०
॥१७॥

विरित्यनिस्थितिज्यांमुधियडनथित्यांमुधिन्नगवाननोन्नक्तछेतोपणतेनेमाथंविघ्नछे अनेजोएविस्थितिमांशिवजी
नोतावरततातोमोहनिस्वरूपमांमोहपांम्या अनेएविस्थितिमांब्रह्मानोतावर्त्ततातोसरस्वतिनेदेखिनेमोहपांम्या अने
एविस्थितिमांनारदजीनांतावर्त्ततातोपरण्यानुंमनथयुं अनेइंद्रतथाचंद्रादिकतेमनेजोएविस्थितिनांतितोकलंकसा
ग्यां अनेन्नगवाननोन्नक्तहोयपणजोएविस्थितिनेनपांम्योहोयतो न्नगवाननेविषेपणप्राकृतनावपरठाइजवायछे
जमराजापरिक्षितएवोन्नक्तनोतोतारासकिडासांन्नक्षिनेश्रीकृष्णन्नगवाननेविषेसंशेययो अनेशुकजिजोएवा
कहतातंतितेकोइजात्यनोसंशेययोजनहि अनेजेएवोन्नक्तहोयतेतोएमसमझेजेमारेविषेकोइदोषअडिसकेनहि त
थातेदोषकांइबाधकरिसकेनहि तोजेनेन्नजनकरिनेहुंआवांथयोएवाजेन्नगवानतनेविषेतांकोइमायिकदोषहोयज
केमएमद्रदपणंसमझेछे अनेएवोजेएन्नगवाननोन्नक्ततेन्नगवाननिमूर्तिनेविषेज्यारेवृत्तिनेराखेछेतारेतेवृत्तिनाये
विजागथायछे तेमांएकवृत्तितांन्नगवाननास्वरूपमांरहेछेनेविजितोजेन्नजननांकरनारांतेमांरहेछेनेन्नगवाननास्व
रूपमांजेवृत्तिरहेछेतेप्रमेजुत्तरहेछे नेन्नजननाकरनारामांजेवृत्तिरहेछे तेतोविध्यारेजुत्तरहेछेनेतेवृत्तिजेतेन्नजनना
करनारानेविषेन्नगवाननान्नजनविनाविजाजेजेघाटसंकल्पथायछेतेसर्वेनेखोटाकरिनांखेछे तथातेन्नजननाकर
नारामांजेदोषतेसर्वेनेखोटाकरिनाखेछेएविरित्येतेनिवृत्तिन्नगवानमांअखंडरहेछे अनेघडिकतोएकाग्रचित्तेषेसि
नेन्नगवाननुं न्नजनकरेनेघडिकमांतांचालाचुंथतोफरंतेनेतोएविस्थितियातिनथिजेमपाणिनोघडांन्नरिने एकठे
कांणेंदोक्षिआविषेपछेवक्षि विजेदिवसअथवात्रिजेदिवसतेठेकांणेंपांणिनोघडांदोक्षियेतेणेंकरिनेत्यांपाणिनोधरो

ग० प्र०
२३

॥१७॥

चरायनहिकांजंआगद्व्यादिवसनं जलआगद्व्येदिवससुकाइजायनेपाछद्व्यादिवसनंपाछद्व्येदिवससुकाइजाय
अनेजांआंगलिजेविनांनिजपांणिनिसेस्यअखंडवेहेतिहोयतांमोटोपणिनोधरो चराइजायतेमखातांपीतांहालतां
चासतांतथाशुचक्रियानेविपेतथाअशुचक्रियानेविपेसर्वकालेअगवानमांअखंडवृत्तिराखवि पछेएविरित्येअग
वानमांअखंडवृत्तिराखतांराखतांएविद्वृत्तिस्थितिथायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ २३ ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसशुदि ६ छठ्यनेदिवससंध्यासमेश्रीजिमहाराजश्रीगढहामध्यदादाखाचरनाद
रवारमांउगमणेबास्यओरडानिओसरियेढोलियाउपस्थ विराजताहतानेमायेधोलाफेंटाबांध्याहतोने धोलाखेसंपे
स्थोहतोतथागरमपोसनिरातिडगलिपेरिहतिनेधोलाचोफालओढ्योहतो नेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यपरमहंस
तथादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजपरमहंसप्रत्येबांद्याजेजेरित्येज्ञानेकरिनेस्थि
तिथायछेतेकहियेछैये तेज्ञानकेबुंछे तोप्रकृतिपुरुषथिपरछेनेएज्ञाननेविपेस्थितिथायछे तारेप्रकृतिपुरुषनेप्रकृति
पुरुषनुंजेकारज्यतेकांड्येनजरमांआवतुंनथिनेएनुंनामज्ञानप्रलयकेवायछे अनेएविस्थितिथायछे तेनेएकरसचै
तन्यन्नासेछे नेतेनेविपेएकअगवाननिमूर्त्तिजरहछे पणविजोकांडआकाररहेतो नथिनेक्यारंकतांएप्रकाशमांअग
वाननिमूर्त्तिपणदेखायनहि एकलोप्रकाशजदेखायछे नेक्यारंकतांप्रकाशपणदेखायनेअगवाननिमूर्त्तिपणदेखा
यएनेज्ञानकरिनेस्थितिजांणविअनेजेविअगवाननिमूर्त्तिप्रगटदेखायछे तेमूर्त्तिनेविपेअखंडवृत्तिरहेतेणकरिनेए
विस्थितिथायछे नेजेनेजेवोअगवाननांमहिमासमझाणोहोयतनादहामांतेद्विजप्रकाशथायछे नेतेद्विजतेने

પ્રણવનેનાદસંજ્ઞાયછે નેજેટલોજેનેજગવાનનોનિશ્ચેનેમહિમાસમજાયછે તેનેતેટલાનુંડાપાટબંધથઈજાયછે ને
 જ્યારેજગવાનનોનિશ્ચેજથાર્થથાયછે નેયથાર્થમહિમાસમજાયછે તારેતેનેનુંડાપાટમાત્રટલિજાયછે જેમલિંબુનિ
 એકચિસ્ત્યચુશિહોય તોથોડાથોડાદાંતઅંબાયપણહલવાહલવાચણાચવાયસ્વરા નેજોઆશુલિંબુચુશુંહોયતોચણા
 ચવાયનહિનેમગનોદાંણોપરાંણેપરાંણેચવાયઅનેજોઘણાંલિંબુચુશુંહોય તોરાંધેલોનાતપણચવાયનહિ તેમજગ
 વાનનાનિશ્ચેનેમાહાન્મ્યરૂપિજેનેસ્વટાડુચડિહોયતેનિચ્યારઅંતઃકર્ણનેદશાંદ્રિયોરૂપજેડાદ્યોતેસર્વે અંબાઈજાયછે
 તારેજીવમનરૂપપોતાનિડાદ્યેકરિનેવિષયનાસંકલ્પરૂપિચણાનેચાવવાનેસમર્થથાતોનથિ તેમજચિત્તરૂપપોતા
 નિડાદ્યેકરિનેવિષયનુંચિતવનકરવાસમર્થથાતોનથિતેમજબુદ્ધિરૂપપોતાનિડાદ્યેકરિનેનિશ્ચેકરવાસમર્થથાતોન
 થિ તેમજઅંહકારરૂપપોતાનિડાદ્યેકરિનેવિષયસંબંધિઅન્નિમાનકરવાસમર્થથાતોનથિ તેમજપંચજ્ઞાનદ્રિયોને
 પંચકર્મદ્રિયોરૂપજેડાદ્યોછે તેડાદ્યેકરિનેતેતેદ્રિયોનાવિષયરૂપજેચણાતેનેચાવવાનેસમર્થથાતોનથિ અનેજે
 નેયથાર્થજગવાનનોનિશ્ચેનેહોયનેયથાર્થજગવાનનોમહિમાજણાંણોનહોય તેનાંદ્રિયોતથાઅંતઃકર્ણતેપોતપોતા
 નાવિષયથકોયથાર્થપણેનિવૃત્તિપાંમતાંનથી અનેજેજગવાનનું સ્વરૂપછેતેતોમાયાનેમાયાનાજેગુણતેથકિપરછે
 અનેસર્વવિકારેરહિતછે પણજીવનાકલ્યાણનેઅર્થેમનુષ્યજેવાનાસેછે તેજગવાનનેવિષેજેઅલ્પમતિવાસાછેતેજે
 વાજેવાદોષકલ્પેછે તેજગવાનનેવિષેતોએકેદોષનથિપણકલ્પનારાનિબુદ્ધિમાંથિએદોષકોડકાસેટલવાનાનહિતેમાં
 જેજગવાનનેકાંમિસમજેછેતેપોતેઅત્યંતકાંમિથઈજાયછે અનેજેજગવાનનેક્રોધિસમજેછેતેપોતેઅત્યંતક્રોધિથઈ

જાયછેનેજેઋગવાનનેલોઋસમઙ્ગેછેતેપોતેઅત્યંતલોઋતથઈજાયછેનેજેઋગવાનનેઈર્ષાવાનસમઙ્ગેછેતેપોતેઅત્યંત
ઈર્ષાવાનથઈજાયછેએઆદિકજેજેદોષઋગવાનનેવિષેકલ્પેછે તેતોજેમસૂર્યસાંમિધૂઙ્ગનીફાંચઋરિનેનાંસ્વિયેતેપો
તાનિઆંસ્યમાંપડેછે તેમઋગવાનનેવિષેજેજાત્યનોદોષકલ્પેછેતેદોષપોતાનેદુઃખદેછેઅનેપોતામાંગમેતેવાચુંડાસ્વ
ન્નાવહોયનેજોઋગવાનનેઅતિશેનિર્દોષસમઙ્ગેતોપોતેપણઅતિશેનિર્દોષથઈજાયછેપછેબ્રહ્માનંદસ્વામીયેપુછ્યુંજેકો
ઈવિષયમાંપણપોતાનાંદ્વિયોતણાતાંનહોયનેઅંતકર્ણમાંપણઘોટાઘાટયાતાનહોયનેઋગવાનનો નિશ્ચેપણ્યથાર્થ
છે તોપણઅપૂર્ણપણુંરહેછેનેઅંતરસુનુંરહેછેતેનુંશુંકારણછે તારેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેએપણહરિઋક્તમાંમોટિસ્વો
ત્યછે જેપોતાનુંમનસ્થિરથયુંછેનેઋગવાનનાંનિશ્ચેપણઅતિશેદૃઢછેતોયપણહૈયામાંઅતિશેઆનંદઆવતોનથિ જે
હુંધન્યછુંનેહુંકૃતાર્થથયોછું નેઆસંસારમાંજેજીવછેતેકામક્રોધલોઋમોહમદમહરઆશાઋણાતેનેવિષેહેરાંનયા
તાફરેછે અનેત્રિવિધિતાપમાંરાત્યદિવસચલેછે નેમુંનેતોપ્રગટપુરુષોત્તમેકરુણાકરિનેપોતાનુસ્વરૂપઓસસ્વાબ્યુંછે
નેકામક્રોધાદિકસર્વવિકારથિરહિતકસ્યોછેઅનેનારદસનકાદિકજેવાસંતેનાસમાગમમાંરાસ્યોછેમાટેમારુંમો
ટુંઋાગ્યછે એવોવિચ્ચારનથિકરતોનેઆઠોપોરઅતિશેઆનંદમાંનથિવરતોએમોટિસ્વોત્યછેજેમચાલકનાહાથમાં
ચિંતામણિદિધોહોયતેનુંતેનેમાહાત્મ્યનથિ એટલેતેનોતેનેઆનંદનથિ તેમઋગવાનપુરુષોત્તમમહ્યાછેનેતેનોઅંતરમાં
આઠોપોરકેફરેતોનથિજેમારુપુર્ણકામપણુંથયુંછે એવુંનથિસમઙ્ગતોએહરિનાઋક્તનેમોટિસ્વોત્યછે અનેજ્યારેકોઈહ
રિઋક્તનોદોષનજરમાંઆવેતારેએમસમઙ્ગવુંજેઆનાંસ્વન્નાવતોસતસંગમાંનથેટુંએવોછે તોયપણએનેજોસતસંગમ

119 911

दयोछेनेएजोजेवंतेवेछेतोयपणसतसंगमांपड्योछेतोएनोपूर्वजन्मनोअथवाआजन्मनोसंस्कारनारेछेतोआवो
सतसंगमदपोछेएमसमझनितेनोपणअतिशेगुणदेवोएमवात्ताकरिनेश्रीजामहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेयोताने
उतारेपधारया॥ ॥ इतिवचनामृतं॥ ॥ २४॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसशुदि ७सप्तमी

નદિવસપ્રજ્ઞાતસમે શ્રીજીમહારાજશ્રીગઢડામધ્યે દાદાલાચરનાદરવારમાંપરમહંસનિજાયગાને વિષેપધાર્યાહ
 તાનેધોલોલેશપેસ્યોહતોનેધોલોલોંચાંફાલઆદ્યોહતોનેધોલોલોંફેટોવાંધ્યોહતોનેઆથમણેપરથારેઉગમણુમુખારવિંદ
 કરિનેવિરાજમાનહતાનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્પપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિચક્રનિસન્નાન્નરાઈનેથેઠિહતિ પ
 છેશ્રીજીમહારાજકૃપાકરિનેવાંલ્યાજેસ્વધર્મેજુક્ત૯વોજેન્નગવાનનોચક્રતેનાઅંતરનેવિષેતોપોતાનુંયથાર્થપૂર્ણકા
 મપણુંમનાતુંનથીનેતેપૂર્ણકામપણુંતોઆત્મનિષ્ઠાનેન્નગવાનનામાહાત્મ્યનુજ્ઞાનતેણેકરિનેજથાયછે અને૯વેમાંજેટ
 લિન્યૂનતારહેછેતેટલિપૂર્ણકામપણમાંન્યૂનતારહેછે માટે૯વેવાંનાંતોન્નગવાનનાચક્રનેટટપણેસાધવાંઅને૯વેમાંજે
 ટલિલામિરહેતેટલિતાંસમાધિમાંપણનહછે અનેહમણાંઅમે૯કહરિચક્રનેસમાધિકરાવિહતિતેનેતેજઅતિશેદેશાં
 ણુંતેતેજનેજોઈનેચિસપાડવામાંહિનેકલ્યુંજેદુંવલુંદું માટેસમાધિવાલાનેપણઆત્મજ્ઞાનનુજરુરકાંમપડેછે અનેપો
 તાનુંસ્વરૂપઆત્માનજાણેનેદેહનેમાનેતાંતેનેધણિકાચ્યપરહિજાયછે અનેઅમેતેહરિચક્રનેસમજ્ઞાવ્યુંજેતારુંસ્વરૂપતો
 આત્માછેદેહનથિનેઆલાડકિવાઈનામનેન્નાટનોદેહતેતુંનથિનેઅછેઘઅન્નેઘ૯વોજેઆત્માતેતારુસ્વરૂપછે પછેઅમે
 તેનેસમાધિકરાવિનેકયુંજેગણપતિનેસ્થાનકેચ્યારપાંચહિનુંકમલછે ત્યાંજઈનેતારુસ્વરૂપજોઅનેજ્યારેસમાધિવા

१५

119911

લોગણપતિનેસ્થાનકેજાયછે તારેત્યાંનાદસંઝલાયછે નેપ્રકાશદેવાયછે નેતેથિપરબ્રહ્માનાસ્થાનકનેવિષેજાયછેતા
રેતેથિનાદપણઘણોસંઝલાયછે નેપ્રકાશપણતેથિઅતિશેષણોદેવાયછે અનેતેથિપરવિષ્ણુનેસ્થાનકેજાયછે તારેતે
થિઅતિશેનાદસંઝલાયછે નેતેથિતેજપણઅતિશેદેવાયછે એવિરિત્યેજેમજેમઉંચાઉંચાસ્થાનકનેવિષેજાયછેતેમતે
મવધુનાદસંઝલાયછે નેવધુવધુપ્રકાશદેવાયછે અનેએવિરિત્યેસમાધિમાંઅતિશેતેજદેવાયછે અનેઅતિશેનાદથા
યછે નેકઢાકાઅતિશેથાયછે તેગમેતેવાંધીરજ્યવાંનહોયતોપણકાયરપણુંઆવિજાયછે જોઅર્જુનઋગવાનનાઅં
શહતાનેમહાશૂરવીરહતાતોપણઋગવાનનું વિશ્વરૂપજોવાને સમર્થથયાનહિમાટેએમબોદ્યાજેહેમહારાજઆરૂપજો
વાનેદુંસમર્થનથિમાટેતમારુજેવુંપ્રથમરૂપહતુંતેવુતમારુંદર્શનકરાવો એવિરિત્યેએવાસમર્થનેપણસમાધિનેવિષેજ્યારે
બ્રહ્માંડફાટિજાયએવાકઢાકાથાયછે નેજેમસમુદ્રમરજાદામેલેએવાતેજનાસમૂહદેવાયછે તારંધિરજ્યરહેતૂનથિતેસા
રુદેહથકિપોતાનુંસ્વરૂપજુદુસમદુંજોડ્યે અનેએવિજેસમાધિથાયછેતેનાવેઝેદછે એકતોપ્રાણાયામેકરિનેપ્રાણનો
નિરોધથાયછે તેઝેલોચિત્તનોપણનિરોધથાયછે અનેવિજોપ્રકારછેજેચિત્તનેનિરોધકરિનેપ્રાણનોનિરોધથાયછે
તેચિત્તનોનિરોધક્યારેથાયછેતોજ્યારેસર્વેઠકાંણેથિવૃત્તિતુટિનેએકઋગવાનનેવિષેવૃત્તિજોડાયનેતેઋગવાનનેવિષે
વૃત્તિક્યારેજોડાયતોજ્યારેસર્વેઠકાંણેથિવાસનાતુટિને એકઋગવાનનાસ્વરૂપનિવાસનાથાયતારેતેવૃત્તિકોડંનિહઠાવિ
ઋગવાનનાસ્વરૂપમાંથિપાછિહઠેનહિં જેમકોડકુવોહોયનેતેઉપસ્થવિશકોશફરતાહોયનેતેનોપ્રવાહજુદોજુદોચાલ
તોહોયતારેતેપ્રવાહમાંજોરહોયનહિં અનેતેવિશેકોશનોપ્રવાહઝેલોકરિયેતોનદીનાજેવોઅતિશેવલવાંનપ્રવાહથા

યતેકોઈનોહઠાવ્યોપાછોહઠેનહિતેમજેનિવૃત્તિનિર્વાસનિકથાયછે તારેતેનુંચિત્તછેતેજગવાનનાસ્વરૂપમાંજોડાયછે
 અનેજેનાચિત્તમાંસંસારનાસુખનિવાસનાહોયતેનેતોશ્રોત્રંદ્રિદ્વારેઅનંતજાત્યનાજેશબ્દતેનેવિષેજુદીજુદીવૃત્તિફેલા
 ઇજાયછે તેમજત્વચાંદ્રિદ્વારેહજારુંજાત્યનાજેસ્પર્શતેનેવિષેજુદીજુદીવૃત્તિફેલાઈજાયછે તેમજનેત્રંદ્રિનિવૃત્તિતેહ
 જારુંજાત્યનાંજેરૂપતેનેવિષેફેલાઈજાયછે તેમજરમનાંદ્રિનિવૃત્તિતેહજારુંજાત્યનાજેરસતેમાંફેલાઈજાયછે તેમજ
 નાસિકાંદ્રિનીવૃત્તિતેઅનંતજાત્યનાજેગંધતેમાંફેલાઈજાયછે તેમજકર્મંદ્રિયોનિવૃત્તિયુંપણપોતપોતાનાવિષયને
 વિષેહજારુંપ્રકારેફેલાઈજાયછે એવિરિત્યેદશંદ્રિયોદ્વારેનુંઅંતઃકર્ણછેતેહજારુંપ્રકારેફેલાઈગયુંછે તેજ્યારેચિત્તતે
 જગવાનનુંજચિંતવનકરે અનેમનતેજગવાનનોજઘાટઘડે અનેબુદ્ધિતેજગવાનનાસ્વરૂપનોજનિશ્ચેકરે અનેઅહંકાર
 રતેહુંઆત્માહુંનેજગવાનનોજક્તહુંએવુજઅન્નિમાનધરેતારેનિએકવાસનાથઈજાંણવિ અનેપ્રાણેકરિનેજેચિત્તનો
 નિરોધથાયછેતેતોઅષ્ટાંગયોગેકરિનેથાયછે તેઅષ્ટાંગયોગતોયમનિયમઆસનપ્રાણાયામપ્રત્યાહારધારણાધ્યાનને
 સમાધિએજેઆઠઅંગતેણેજુક્તછે નેઅષ્ટાંગયોગતેસાધનરૂપછે નેનુંફલતેજગવાનનેવિષેનિર્વિકલ્પસમાધિછે તે
 જ્યારેનિર્વિકલ્પસમાધિથાયછેતારેપ્રાણનેનિરોધેકરિનેચિત્તનોનિરોધથાયછે અનેજોચિત્તનિર્વાસનિકથાઈને
 જગવાનનેવિષેજોડાયછેતોતેચિત્તનેનિરોધેકરિનેપ્રાણનોનિરોધથાયછે માટેજેમઅષ્ટાંગયોગસાધવેકરિનેચિત્તનો
 નિરોધથાયછે તેમજગવાનનાસ્વરૂપનેવિષેજોડાવેકરિનેચિત્તનોનિરોધથાયછે માટેજેક્તનિચિત્તવૃત્તિજગવાન
 નાસ્વરૂપનેવિષે જોડાંણીતેનેઅષ્ટાંગયોગવગરસાધેસધાઈરયાંમાટેઅમેકલ્યાંજેઆત્મનિષ્ઠાનેજગવાનનામાહાત્મ્યનું

ज्ञानएवेसाधनतद्वृत्तपणराखवांअनेवर्त्तमामधर्मततोअगवाननिआज्ञाछेतेजरुरराखवांजेमब्राह्मणनोधर्मछेजेना
 बुधोबुनेपवित्रपणरेवुंतेकोइदिवसशूद्रनाघरनुपाणिपियेजनहितमसत्संगीहोयतेनेअगवाननिआज्ञामांफेरपाडवां
 जनहिकेमजेअगवाननीआज्ञापाखेतोतेनिउपरअगवानराजिथायछे अनेअगवाननुंमाहत्म्यज्ञानतथावैराग्ये
 सहितआत्मज्ञानएवेनिअतिशेद्रढताराखविनेपोतानेविषेपूर्णकामपणुंसमझवुंजेहवेमारकांडन्यूनतारहिनथीएमस
 मझीनेनिरंतरअगवाननिअक्तिकरवीनेतसमझएयनेकफेरिनेछकिपणजावुंनहीअनेपोताने अकृतार्थपणुंपणमा
 नवुंनहिअनेजोअकृतार्थपणुंमानेतोएनेउपरअजे एविअगवाननिरुपाथइने जांणियेखारपाटमांबीजवाव्युंतेउग्युं
 जनहिनेजोछकिजाइनेजेमतेमकरवाद्यागेतोजांणियेअग्निमांविजनांख्युंतेवज्जिगयुं माटेअमेकयुंतेमजेसमझेतेने
 कोइप्रकारनिन्यूनतारहेनहिएमकहिनेश्रीजीमहाराजपोतानाआसनउपरअधारा ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ २५ ॥ संवत् १८७६ नापोसशुदि ११ एकादशीनेदिवसवोरनेसमेश्रीजीमाहाराजश्रीगढडामध्येदादाखा
 चरनादरबामांउगमणेबास्यओरडानिआंसरियेदोखियाउपर अजमानहतानेमाथेधोखोफेंटोवांथ्योहतो तथा
 धोखोखेसपेखोहतो तथाधोखोचोफाखओख्योहतोतथावेकाननेउपरअगुलदावदिनांमोटांमोटांवेपुष्पखांशांहतां त
 थापुष्पनोतोरोपाधनेविषेखांशोहतोनेपोतानामुखारविंदनिआगइयपरमहंसतथादशंदशनाहरिअक्तनिसनाअरा
 इनेवेठिहति नेपरमहंसतालपखाजखेइनेकिरतनगाताहता पछेश्रीजीमहाराजबोड्याजेहवेकिरतनबोखवांराखोने
 अमेआएकवातरूपकिरतनबोलियेतेसांअलो पछे परमहंसैकद्युंजेहेमहाराजबहुमारुनमांवातकरो पछे श्रीजीम

व० मृ०
॥२१॥

हाराज बोद्ध्या जे नगवाननां रसिक कीर्तन गातां गातां जो एक नगवानना स्वरूप मांजर सजणाय तो तो ठीक छे ने जो न
गवानना स्वरूप विना बीजे ठेकां एर सजणाय तो तो एमां मांढिखां छे के मजे ए नक्तने जे म नगवानना शब्द मांहेत था
य छे ने ते शब्द मां रसजणाय छे ते म जगित वाजि चना शब्द मां अथवा स्त्रियादिक ना शब्द मां रसजणाय छे ने हेत था य छे
मांढे ए नक्तने अविबंकि जांण वो अने नगवान अथवा नगवानना संततेनां जे वचने तेने विषे जे वो रसजणाय छे ते वो
जबि जा विषय ना शब्द मां रसजणाय छे ए विजे ए मुरखता तेनां त्याग करवो अने ए विमुरखता नां त्याग करि ने एक नग
वानने शब्दे करि ने जे सुख मानवुं ने ए विजात्य नां जे रसिक नक्त छे ते खरो छे अने जे म शब्दे ते म ज स्पर्श पण एक नगवान
नां जइ छे अने अन्य स्पर्शने तो काळा नागत था वल्ल तो अग्नि ते जे वो जांणेतारे ते रसीक नक्त साचो ते म जरूप पण नगवा
ननुं जो इने परम आनंद पांमे ने विजारूप ने तो जे वो नरक नांदगलां तथा सड्डल कुतरुं ते बुं जांणेतारे रसिक नक्त साचो ते म जर
सपण नगवानना महा प्रसाद ना होय ते ए करि ने परम आनंद पांमे पण बीजा जे नां ना प्रकार ना रस तेने स्वाद करि ने आनं
दने न पांमे ते रसिक नक्त साचो ते म ज नगवानने चड्या ए वाजे तुलसि पुष्प नाहार तथा ना ना प्रकार नि सुगंधिये जुक्त ए वां
अतर चंदनादिक तेनी सुगंधिने ग्रहण करि ने परम आनंद पांमे पण कांई अन्य विषइ जीवे देहे अतर चंदनादिक चरव्यां हो
य अथवा पुष्प नाहार पेखा होय ते ना सुगंधने पांभिने राजा न जथाय ए विरित्ये पंचे विषय नगवान संबंधि होय तेने विषे अ
तिशे प्रतिवान थाय अने जगत संबंधि जे पंच विषय तेने विषे अतिशे अजावे जुक्त वर तेने रसीक नक्त साचो छे अने रसी
क नक्त यइ ने जे म नगवान संबंधि विषयने जांगे करि ने आनंद पांमे छे ते म ज अन्य संबंधि जे शब्द स्पर्श रूप रस ने गंध तेने

ग० प्र०
२६

॥२१॥

जागेकरिनेजाअनंदपांमछेताएखाटोरसिकनक्तछेकमजेमजगवाननेविपेअनंदनेपांम्योतेमजविषयनेविपेप
णअनंदपांम्योमाटेएवारसिकपणानेनेएविउपासनानेखोटिकरिनांखविकांजेनगवानतोकांडखोटानथिपणएनो
जावखोटोछे अनेजेवांअन्यपदार्थनेजांएयांतेवाजजगवाननेपणजांएयामाटेएनीनक्तीनेएनुरसिकपणुंतेखोटुक
युंहवेजेमस्यूदहनेजाग्रतअवस्थामांपंचविषयनोविवेककयोतेमजसूक्ष्मदहनेस्वप्नअवस्थातेनेविपेसूक्ष्मपंचविष
यछेतेस्वप्नमांज्यारेनगवाननिमूर्तिनेदेखिनेतेनगवानसंबंधिशब्दस्पर्शरूपरसगंधेकरिनेजेवांअनंदपमायतेवोने
तेवांजजांअन्यपंचविषयनेदेखिनेस्वप्नमांअनंदपमायतोतेनक्तनुरसिकपणुंखोटोछे अनेस्वप्नमांकेवलजगवानने
संबंधेकरिनेअनंदपांमताहोयनेअन्यविषयनेविपेउलटाअन्ननीपिठेअजावरहेतोहोयतोएरसिकनक्तसाचोछे अने
एमनजांणतेहोयतोजेनगवानस्वप्नमांदेखांणतेतोसाचाछे पणएनक्तनेतोजेवांजगवानमांप्रेमतेवांअन्यविषय
मांप्रेमछे माटेएनिसमझणखोटोछेअनेएकजगवाननास्वरूपमांलोचाइरहेनेविजाविषयमांनलोचायतेसमझण
साचिछे अनेज्यारेकेवलजगवाननुंजचितवनरहेछे तारेचितवनकरतांकरतांशून्यजावनेपांमिजायछे तारेएनक्त
नेजगवाननिमूर्तिविनापिंडब्रह्मांडकांडचासतुंनथिपछेएवाशून्यनेविपे नगवाननिमूर्तिनेजांतांजांतांप्रकाशयइ
आवेछेनेतेप्रकाशमांजगवाननिमूर्तिदेखायछे माटेएविरित्येकेवलजगवाननास्वरूपमांप्रतिहोयणपनिव्रतानिन
क्तिछे अनेअमेपणज्यारेतमेरसीककिरतनगावांछोतारेआंखुंमिचिनेविचारियेछेयेतेआवांज विचारकरियेछेये
अनेअमारोविचारयोडोजछेपणजगवानविनातेविचारमांविजुकांडटकिसकतुंनथिअनेजगवाननास्वरूपमांज

व० मृ०
॥२२॥

रसीकप्रतिष्ठेनेतेमांजोकांइविषयअडोआवेतांतेनुंमाथुंउडिजायएवांअमारांबलवानविच्यारछे अनेतमेजेमकि
रतनजोडिराखाछेतेमअमेपणआवातकरिएठुंएकीरतनजोडिराखुंछेते तमआगल्यकयुंएमश्रीजीमहाराजेपो
तानुंमिशलेइनेपोतानाअक्तनेअर्थेवातकरिदेखाडि ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ २६ ॥ ॥ संवत्
१८७५ नापोसशुदि १२ द्वादशीनेदिवसश्रीजीमहाराजदिवसउग्यापेलाश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां
रमहंसनिजायगानेविषेपधास्याहतानेमाथेधोलाफेंढोबांध्याहतो तथाधोलाचोफालआब्बोहतोतथाखेसपेरयोहतो
नेओटाउपरआथमणुंमुखारविंदराखिने विराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसनिसन्नाचराइ
नेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजअर्धघडिसुधितापोतानिनासिकानाअग्रसामुंजोइरयानेपछेबोल्याजेपरमेश्वरनेअ
जवानितांसर्वनेइछाछेपणसमझएयमांफेररहेछे माटेजेनिआविसमझएयहोयतेनाहदामांअगवानसर्वप्रकारेनि
वासकरिनेरहेछेतेनिविगत्यजेजेएमसमझतोहोयजेआपृथवीजेनिराखिस्थिररहिछेनेढोलाविडोलेछे तथाआतारा
मंडलजेनुराख्युंअधररख्युंछेतथाजेनावरसाव्यामेघवरसेछेतथाजेनिआज्ञायेकरिनेसूर्यचंद्रउदेअस्तपणानेपांमेछे
तथाचंद्रमानिकलावधेघटेछेतथापाह्यविनानोसमुद्रजेनिमरजादामारहेछे तथाजलनाविंदुमांथीमनुष्यउतपन्न
थायछेनेतेनेहाथपगनाककांनएआदिकदशइंद्रियुंथइआवेछे तथाआकाशनेविषेअधरजलराखिमुक्युंछेनेतेमां
गाजविजथायछेएवांअनंतआश्चर्यछेतेसर्वमुनेमदयाएवाजेअगवानतेनांकस्यांजथायछे एमसमझपणप्रगटप्र
माणजेअगवानतेवीनाविजांकोइएआश्चर्यनोकरनारोछेएममानेनहि अनेपुर्वेजेजेअनंतप्रकारनांआश्चर्यथइग

ग० प्र०
२७

॥२२॥

યાંછેતથાહમણાંજેથાયછે તથાઆગદ્યથાશેતેસર્વેમુનેમદ્યાએવાજેપ્રત્યક્ષઞગવાનતેવતેજથાયછેએમસમઞ્નેઅ
નેવલ્લિપોતે એમજસમઞ્નતોહોયજેચાયેકોઙમારીઉપસ્યધૃઙ્યનાંચોચાયેકોઙગમેતેવુંઅપમાનકરોચાયેકોઙહાથિયે
બેસારોચાયેકોઙનાકકાંનકાપિનેગધેડેબેસારોતેમાંમારેસમઞ્નાવછેતથાજેનેરુપવાંનએવિજોબનસ્રી અથવાકુરુપ
વાનસ્રીઅથવાદૃઙ્સ્રીતેનેવિષેતુઙ્યઞ્નાવરહેછે તથાસુવર્ણનોઢગલોહોયતથાપથરનોઢગલોહોયતેબેયનેજેતુઙ્યજાં
ણેછે એવિજાત્યનાજ્ઞાનઞ્નકિવૈરાગ્યાદિકજેઅનંતશુઞ્નગુણતેણેયુક્તજેઞ્નકત્તહોયતેનાલ્હદામાંઞગવાનનિવાસકરે
છેપછેતેઞ્નકત્તજેતેઞગવાનનેપ્રતાપેકરિનેઅનંતપ્રકારનાંએશ્વર્યતેનેપાંમેછેનેઅનંતજીવનાઉધારનેકરેછેઅનેએવિસા
મર્થિજુક્તથકોપણઅન્યજીવનામાનઅપમાનનેસહનકરેછે એપણમોટિસામર્થિછેકાંજેસમર્થથકાજરણાકરવિતે
કોઙથિથાયનહિએવિરિત્યેજરણાકરેતેનેઅતિમોટાજાંણવાઅનેએસમર્થતોકેવોછે જેએનાનેત્રમાંઞગવાનજોનારા
છેતેમાટેબ્રહ્માંડમાંજેટલાજીવપ્રાણિછેતેનાનેત્રનેપ્રકાશકરવાંનેએસમર્થથાયછે અનેએનાપગમાંચાલનારાઞગવાં
નછેતેમાટેબ્રહ્માંડમાંસર્વજીવનાપગનેવિષે ચાલવાનિશક્તિનેપોશણકરવાંનેએસમર્થથાયછે એમએસંતનિસર્વેંદ્રિ
યોમાંઞગવાનરહ્યાછેતેમાટેએસંતતોબ્રહ્માંડમાંસર્વજીવુનિંદ્રિયોનેપ્રકાશકરવાંનેસમર્થથાયછે માટેએસંતતોસર્વ
જગતનાઆધારરુપછેતેતુછજીવનુંઅપમાનસહેતેએમનિએઅતિશેમોઙ્યપછેનેએવિરિત્યનિલ્લમાવાલાછેતેજઅતિમો
ટાછેઅનેજેઆસ્થુંકાદિનેપોતાથિગરિવહોયતેનેવિવરાવેછેનેમનમાંજાંણેજેહુંમોટોથયોછું પણએમોટોનથિઅથવા
સિદ્ધાદેઘાદિનેલોકુનેહરાવેછે એવાજેજગતમાંજીવછેતેઞગવાનનાઞ્નકત્તનથિએતોમાયાનાજીવછે અનેજમપુરિ

व० मृ०
॥ २३ ॥

ना अधिकारि छेने एवानिजे मोक्ष पछे ते संसार नामार्ग मां छे जे मसंसार मां जेने घोंदु चडवान होय ते थिजेने घोंदु होय ते
मोटो अने एक घोंदु जेने होय ते थिजेने पांच घोंडां होय ते मोटो एम जे मजे म अधिक संपत्ति होय ते मसंसार व्यवहार मां अ
ति मोटो के वायपण परमेश्वर न ज्यमां एमोटा न थि अने जे निमति ए वि होय जे आसी तो अति शेरूप वान छे अने आवस
तो अति शेरु सारु छे अने आमे डितो घणी सारी छे अने आनु बडी तो अति शेरु सारी छेने आपात्र तो अति शेरु सारु छे ए वि रित्य
ना जे ग्रह स्थत या जे स्वधारिते सर्वे तु छ बुद्धि वादा छे तारे त मे केशो जे एनु क द्याण था शे के नहि थाय तो क द्याण तो पां मर
जे वास त मंग मां होय ते नुं ये था य छे पण मोर कइ ए वि जे संत तात ए मां को इ द डे आवति न थित था पुर्वे क या ए वा ज संत ते
ना जे गुण ते पण ए वा मां आवतान थिकां जे ए पात्र थ यो न थि ए म वात करि ने जय म च्छि दानं द क हि ने श्री जी महाराज दादा
खाचर ना दरवार मां पोताने उतारे पधार्या ॥ ॥ इति वचना मृतम् ॥ ॥ २७ ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोस शुदि
१४ चौदशने दिवस श्री जी महाराज श्री गढ डामध्ये दादा खाचर ना दरवार मां श्री वासुदेव नारायण ना ओर डानि हारे जे
ओर डो ते नि ओ मरिये दो लिया उपस्थ विराज मान हता अने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण कस्यां हतां ने पोताना मुखार विंद नि आ
ग द्य साधु ने जम वानि पंक्ति थ इ हति ते समे श्री जी महाराज बो द्या जे जे मत्संगि मत्संग मां थि पाछो पडवानो होय तेने अ
स द्वास नानि वृद्धि थाय छेने तेने प्रथम तो दिवसे दिवसे मत्संगि मात्र तो अव गुण आवे छे ने पोताना हई या मां एम जां ए जे
सर्वे मत्संगि तो अण सम झु छेने हुं सम झु छुं एम सर्वे थि अधिक पोताने जां ए ने रात्रि दिवस पोताना हई या मां मुझा या क
रे अने दिवस मां को इ द कां ए मुख करि ने वसे नहि ने रात्रि मां मुवे तो निद्रा पण आवे नहि ने क्रोध तो क्यारे य मटे जनहि ने अ

ग० प्र०
२८

॥ २३ ॥

धवलेला काष्ठनिपेठे धुंधवाया करेणुं जेने वरतें तारे तेने एम जांणिये जे ए सत्संग मां थि पडवानां थयो छेने एवो होयने ते जे
टळा दिवस सत्संग मां रहे पण तेना हड्या मां कांड दिवस सुख आवे नहिने अंते पाछो पडि जाय छे अने सत्संग मां जेने वधा
रोथावानां होयतेने शुभवासना वृद्धि पांमे छे तारे तेने दिवसे दिवसे सत्संगि मात्र नां हड्या मां गुण ज आवे अने सर्व हरि
भक्तने मोटा समझने पांता ने न्युन समझने आठे पोर तेना हड्या मां सत्संग नां आनंद वर त्या करेणुं दक्षण ज्यारे होयता
रे जांणिये जे शुभवासना वधि पांमि छेने ते जे मजें मव धुव धुसत्संग करे ते मते मव धुव धुसमा सथा तो जायने अतिशे मां
दृष्ट पने पांमि जाय छे ए विरित्ये श्री जीमहाराज वात करीने जय सच्चिदानंद कहिने पांता ने आसने पधास्या ॥ ॥ इति व
चनान्तं ॥ ॥ २८ ॥ संवत् १८७६ नापांस शुदि १५ पुन्य मने दिवस सांझने समे श्री जीमहाराज श्री गढडामध्ये
दादाखाचरनादरवार मां आथ मणें वास्य ओरडानि ओं सरिये दालिया उपर्य विराजमान हताने धोला खेस पंस्यां हता
ने धोला चादर ओढि हतिने माथे धोला फेंटा बांध्यो हताने धोला पुष्पनाहार पेस्या हता ने पाघने विषे धोला पुष्पने तोरो द
ठक तो हताने पांताना मुखार विंदनि आगदय साधु तथा देश देशना हरि भक्त नि सच्चा चरईने बंठि हति पछे श्री जीमहारा
ज बोदया जे प्रश्न पुछो तारे गोपाळानंद स्वामिये पुछ्युं जे धर्म ज्ञान वैराग्ये सहित जे भक्ती तेनुं बल वृद्धिने के मपांमे तारे श्री
जीमहाराज बोदया जे एना उपाय च्यार छे एक तो पवित्र देश विजो रुडो काळ त्रीजी शुभ क्रिया अने चोथां सत पुरुष ना
संग ते मां क्रिया नुं समर्थ पणु तो थो दुछे ने देश काळने संगतु कारण विशे पछे के मजे जो पवित्र देश होय पवित्र काल होय
ने तम जे वासंत ना संग होय तो त्यां क्रिया रुडि जथाय अने जांमि धजे वां नुंडो देश होय तथा नुंडो काल होय तथा पातर गु

ने नडवा अथवा दाह मांसना नक्षण करनार तेना संगथाय तो क्रियापण जुंढी जथाय माटे पवित्र देश मां र हेवुं अने जुं
डो काळ वरत तो होय त्यां थो आघुं पाछुं खसिनि सरवुं अने संगपण प्रचुना नक्तने पंचवर्तमाने जुक्त एवा जे ब्रह्म वेत्ता सा
धुते ना करवो तो हरि नक्तने परमेश्वर निते नक्तीनुं ब्रह्म अतिशेवृद्धि पां मे एप्रश्न नो एउत्तर छे पछे मुक्तानंद स्वामी ये पुछ्युं
जं हे महाराज कोड कहरि नक्त होय तेने प्रथमतो अंतर गोवरु सरखु होय अने पछे तो अतिशे शुद्ध थइ जाय छे ते एने कोड पू
र्वना संस्कार छे ते एने करि ने एमथ युं के नगवान निरुपाये करी ने एमथ युं के एहरि नक्तने पुरुष प्रयत्ने करी ने थयु पछे श्रीजी
महाराज बोल्या जे पूर्वने संस्कारे करी ने जे सारु अथवा नर सुं थाय ते तो सर्व जगत ना जां एया मां आवे जे मन्नरत जीने मृ
गला मां आस की थइ एवे ठे कां ए प्रारब्ध लेवाय अथवा कोड कंगाल होय ने तेने मोटुं राज्य मले एविरित्ये थाय ते तो सर्व ज
गत ना जां एया मां आवे तारे तेने तो प्रारब्ध जां एवुं पछे श्रीजी महाराज पोतानि वात करी जे अमे जे जे साधन कस्यां हातां ते
ने विषे कोड रित्ये देहरहे जनहीने ते मां पण देहरयु तेने प्रारब्ध कै ये ते शुं तो अमे श्री पुरुषोत्तम पुरी मां र हेता तारे के टलाक मा
स सुधितां वायु नक्षण करी ने रया तथात्र एय च्यार गाउना पोला पाटवा लि ए कन दिहती तेने विषे एकवार शरीर तणा तु मे
दुं तया सिया लोउना लोने चो मासु तेने विषे छाया विना एक कौपीन नर र हेता तथा झाडि ने विषे वाघ हाथित था अर
ण पाडा ते नि न्ने ले फरता एवां एवां अनंत विकट ठे काणां तेने विषे फस्या तोय पण कोड रित्ये देह पड्यो न हितारे एवे ठे कां
णे तो प्रारब्ध तेवु अने जे मसां दीपनि नां मे ब्राह्मण तेना पुत्र तेने नर कथि मुकां ए अने वलि जे मपां चवर्षना ध्रुव जिये नगवा
न निस्तुति करवा मांडितारे वेदादि कना अर्थ निसे हे जे स्फुर्ति थई एविरित्ये अतिशुद्ध आवे करि ने प्रसन्न थया जे नगवान

तेनिइछायेकरिनेतथातेजगवानेवरदानेकरिनेअथवाअतिशुद्धज्ञावेकरिनेप्रसन्नथयाजेजगवाननाएकांतिकसा
धुतेनावरदानेकरिनेजेरुडिबुद्धिथायतेनेजगवाननीरुपाजांणवी ॥ अनेरुडासाधुनोसंगकरेनेपोतेपोतानेविच्यारे
करीनेजेसारोथायतेनेतोपुरुषप्रयत्नकहीयेमवातकरीने जयसच्चिदानंदकहिनेश्रीजीमहाराजहसताहसतापोताने
आसनेपधास्या ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ २९ ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसवदि १

पडवानेदिवससांझनेसमे श्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनी
हास्यउत्तरादेबास्यओरडोछे तेनिओसरियेढोळियाउपस्थविराजमानहताने धोळाखेसपेस्योहतोनेधोळिचादरओ
ढिहतीनेमाथेधोळाफेटोबांध्योहतो नेधोळापुष्पनाहारपेस्योहतानेवेकांननेविषेधोळापुष्पनागुछखोशाहतानेपाघने
विषेधोळापुष्पनातोराखटकताहतानेधोळापुष्पनावेरखापेस्योहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनीतथादेशदेश
नाहरिन्नक्तनिसन्नाचराईनेवेठिहति नेमुनिमंडळकीर्तनगाताहतापछे श्रीजिमहाराजबोल्याजेहवतांप्रश्नउत्तरक
रोतारेश्रीजीमहाराजप्रत्येदीनानाथचंठपुछ्युंजेहमहाराजकोइकसमेतोहजारुंघाटथाय पणतेनामननेविषेडंसबे
सेनहिअनेकोइकसमेतोअदपघाटथाय तेनांपणमननेविषेडंसबेसेछेतेनुंकारणशुंछे अनेजगवाननाचक्तनेएमन
नाघाटनिनिवृत्तिथयानोउपायशोछे तारेश्रीजीमहाराजबोल्याजेएनुंकारणतोगुणछे तेज्यारंतमांगुणप्रधानहोय
नेतेमांघाटथाय तारेसुषुप्तिसरखिअवस्थारहेतीहोय माटेतेमांघाटनोडंसबेसेनहिअनेज्यारंसत्वगुणवरततोहोयता
रेप्रकाशजेवुंवरतेनेतेसमेजेजेघाटथायतेनेविच्यारेकरीनेखोटाकरिनाखेमाटेतेघाटनोपणडंसबेसेनहि अनेज्यारेर

व० मृ०
॥ २५ ॥

ग० प्र०
३१

जोगुणवरतेतारेजेघाटथाय तेनोमननेविषेडंसवेमेमाटेडंसवेसेछेनेनथिवेसतोतेनुंकारणतोगुणनिवृत्तिछे अनेबु
द्धिवानहोयतोआवातनेविचारिनेजेसमेघाटथाय तेसमेतेघाटसामुजुंवेतोपोतामांजेगुणप्रधानवरततोहोयतेने
आलखेअनेघडिघडिपलपलमांसूक्ष्मघाटथायछे तेतोकोइनाओलस्यामांआवेनहिनेतमजेवोकोइकबुद्धिवानहो
यतोआखादिनमांवेत्रण्यचारस्थूलघाटथायतेतेनाओलस्यामांआवेअनेजेगुणनेप्रधानपणेपोतामांघाटथाताहो
यतेसांमिद्रष्टिराखेअनेसतसंगमांजेजगवाननिवार्त्ताथाय तेनेधास्याविचार्याकरेतोआसत्संगनोप्रतापएवोछेजे
जेगुणनाघाटथाताहोयतेघाटनितेनेनिवृत्ताथईजायछेनेनिरुत्यानथइनेअखंडपरमेश्वरनास्वरूपनुं चतवनथायछे
अनेसत्संगविनातो विजांकोटिसाधनकरेपणतेनेघाटनितथारजोगुणआदिकगुणनिनिवृत्तिथायनहि अनेजोनि
स्कपटपणेकरिनेसत्संगकरेने परमेश्वरनिवार्त्तानेधारेविचारेतो एमखिनघाटनानाशथायछे माटेसत्संगनोप्रताप
तोअतिशेमोरोछेअनेविजांसाधनछेतेकोइसत्संगतुह्यथायनहि कांजेकोइसाधनेकरिनेजेघाटनिनिवृत्तिनथिथा
ति तेनिनिवृत्तिसत्संगमांथायछे तेकारणपणामांजेनेरजोगुणसंबंधिमखिनघाटटाळवाहोय तेनेमनकर्मवचनेनि
स्कपटपणेसत्संगकरवातोसत्संगनाप्रतापथिएघाटनिनिवृत्तियइजाशे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ३० ॥

॥ संवत् १८७६ नापोसवदि २ विजनेदिवससांझनेसमेश्रीजिमहाराजश्रीगढढाम

ध्येदादाखाचरनादरबारमांपोतानेउतारेउगमणेदास्यओरडानिओसरीये गादितकियानंखाविनेबीराजमानहता
नेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां तेसमेयोगानंदमुनियेप्रभपुछुंजेहमहाराजजगवाननाचक्रबेहोय तेमांएकतोनि

॥ २५ ॥

वृत्तिपकडिनेबेसिरहेनेकांडनेवचनेकरिदुखवेनही नेएकतोपरमेश्वरअथवापरमेश्वरनाचक्रतेनिअन्नवस्त्रपुष्पादि
केकरीनेसेवाकस्याकरेपणवचनेकरीकांडनेदुखवायखरुंएविरित्यनावेचक्रतेमांकियोश्रेष्ठे पछेश्रीजीमहाराजे
एनोउत्तरकस्थोनहिनेमुक्तानंदस्वाभितयाब्रह्मानंदस्वामीनंतडाविनेएप्रश्नसंज्ञलाव्युनेपछेकथुंजेएनोउत्तरतमेकरो
तारेएबेजणेउत्तरकस्थोजेवचनेकरिकोइनेदुखवेछेपणनगवानअथवासंतनिसेवाकरेछे तेश्रेष्ठेनेनिवृत्तिनेविषे
रहेछेनेकांडनेदुखवतानथिनेतथिचगवाननितथासंतनिकांडसेवाथातिनयितेनेअसमर्थसरखोजाणवाने जेटेव्य
चाकरिकरेतनेतांचक्रिवालांकैयतंचक्रिवालांश्रेष्ठे पछेश्रीजीमहाराजवांद्याजेएउत्तरठीककस्थोनेएविचक्रिवा
लाहोयनेचगवाननावचनमांहृदपणेरत्योहोयनेतेने विपेकांडकअद्वयसरखांदापदेखायतेसांमुजोइनेतेनां अवगुण
क्षेवांतेमोटिखांछे अनेएविरित्येदोषजुवेतारेतोपरमेश्वरजीवनाकल्याणनेअर्थेदेहधर्याहोयतेमांपणदोपनाजो
नारानेखांछेदेखायखरि अनेअतिमांटाचगवाननाचक्रहोयतेमांपणखांछेदेखायखरिनेतेदोपनेजोनारेखांछेका
दितेणेकरिनेपरमेश्वरनाचवतारअथवासंततेशुंकल्याणकारिनहितेतांकल्याणकारिजछे पणजेनेअवलिबुद्धिहोय
तेनेअवधुंजमुझेमशिशुपालएमजकेतोजेपांडवतोवर्णसंकरछेनेपांचजणेएकस्त्रीराखिमांटेअधर्मीपणछे अने
रुपणछेतपणपाखंडिछे कमजेजन्मथयांत्यांथीप्रथमतोएणेएकस्त्रीमारितारपछीवगलांमास्थोवाछडोमास्थोनेम
धनापुडाउखेज्यातेणेकरिनेएनेमधुमुदनकेछे पणएणेकांडमधुनामदैत्यमास्थोनथिनेवर्णसंकरएवाजेपांडवतेणेपु
ज्यातेणेकरिनेशुंएचगवानथयांएविरित्येचगवानने चगवाननाचक्रनोअवगुणआसुरिबुद्धीवालांशिशुपालतेणे

व० मृ०
॥ २६ ॥

क्षीधोपणन्नगवाननान्नक्तहतातंणएवो अवगुणकांइनलिधोमाटेएविजात्यनोजेनेअवगुणआवेतंनेआसुरीबुद्धी
वाक्षोजाणवो तारेफरीनेतंमुनियेपुछुंजेहेमहाराजमांटाजेप्रचुनान्नक्तहोयतेनोतोअवगुणआवेनहि पणजेवोते
वांहरिन्नक्तहोयतेनोअवगुणतांआवेखरां पछे श्रीजीमहाराजबोल्याजेमममेसमझोछोतेमनांनप्यमोत्थपनथी
मोत्थपतोप्रत्यक्षन्नगवाननानिश्चयेकरिनेतथातेन्नगवाननिआज्ञानेविपेवरतवेकरिनेछे नेएवेवांनांजेनेनहोयनेते
गमेतेवोव्यवहारेकरिनेमोटाहोयतोपणएनांनांजछेअनेएप्रथमकहिएविमोत्थपतोआजआपणासत्संगमांसर्वेहरि
न्नक्तनेविपेछेकमजेआजजेसर्वेहरीन्नक्तछे तेएमसमझेछेजेअक्षरातीतएवाजेन्नगवानपुरुषोत्तमतेअमनेप्रत्यक्ष
मल्याछेनेअमेकृतार्थथयाछईयेएमसमझिनेप्रत्यक्षन्नगवाननिआज्ञामारत्याथकातेन्नगवाननिन्नक्तिकरेछे मांटे
एवाजेहरिन्नक्ततेनोकांइकदेहस्वभावजांईने तेनोअवगुणलेवोनहि अनेजेनेअवगुणलिधानोस्वभावहोयतेनितो
आसुरीबुद्धिथइजायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ ३१ ॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसवदि ३ त्रिजनेदि
वसप्रजातसमेश्रीगढडामध्यश्रीजीमहाराजदादाखाचरनादरवारमांआथमणेबास्यओरडानी ओसरियेहोक्षिया
उपस्थविराजमानहतानेधोखोखेशपंस्थोहतानेमाथेधोक्षिपाघवांधिहतिनेधोक्षिचादरओढिहति नेद्वयाटनेविषेके
सरनिआढ्यकरिहति नेधोक्षापुष्पनोहारपेस्थोहतानेपाघनेविपेधोक्षापुष्पनोतोरोत्तकतोहतो नेपोतानामुखारविंद
निआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनी सज्जानराइनेवेठिहतिनेकीर्त्तनगवातांहतां पछे श्रीजीमहाराजबोल्या
जेसांनक्षोएकप्रश्नकरियेतारेमुनितथाहरिन्नक्तकल्युंजेहेमहाराजपुछो पछे श्रीजीमहाराजघणिकवारमुधिविचा

ग० प्र०
३२

॥ २६ ॥

રિનેબોદ્યાજેઆસંસારમાંજેવિષ્ણુજીવહોયતેપંચવિષયવિનારહિસકેનહીતેજેમએવિમુખજીવનેપંચવિષયછે તેમહ
રિજનનેપણપંચવિષયછે પણતેમાંજેદહેતેજેદકેમછેતોવિષ્ણુજીવતોજગવાનવિનાઅન્યજેગ્રામ્યવિષયતેને જોગ
વેછેનેજગવાનનાજત્તછેતેનેતોજગવાનનિકથાસાંજગવિતેજશ્રોત્રનોવિષયછે અનેજગવાનનાચરણારવિદનો
સ્પર્શકરવોઅથવાસંતનાચરણનિરજનોસ્પર્શકરવોતેત્વચાનોવિષયછેઅનેજગવાનનાં અથવાસંતતેનાંદર્શનકર
વાંતેનેત્રનોવિષયછેઅનેજગવાનનો પ્રસાદલેવોતથાજગવાનનાગુણગાવાતેજીજનોવિષયછે અનેજગવાનનેચ
ઢ્યાંએવાંજેપુષ્પાદિકતેનિસુગંધિલેવિતેઘ્રાણનોવિષયછેએવિરિત્યેવિમુખનેહરિજત્તનાવિષયમાંજેદહે અનેએવીરિત્ય
નાવિષયવિનાતોહરિજત્તેપણરવાતુંનથી અનેનારદસનકાદિકજેવાઅનાદિમુક્તછે તેણેપણએવાંપંચવિષયવિનાર
વાતુંનથી તેસમાધિમાંઘણાકાલરહછે પણતેસમાધિમાંથીનિકલિનેજગવાનનિકથાકિરતનશ્રવણાદિકવિષયને
જોગવેછે અનેજેમપક્ષીહોયતેપોતાનામાલ્લાનેમુકિનેચરવાનીકલેછેતેચારાંકરિને રાત્રિસમેપોતપોતાનામાલ્લામાં
જડનેવિરામકરેછે પણપોતપોતાનાસ્થાનકનેકોઈદિવસજીવિનેચિજાનેસ્થાનકેજાતાનથીતેમજગવાનનાજત્તછે
તેજગવાનનિકથાકિરતનશ્રવણાદિકએવાંજેચારાંતેનેચરિનેપોતાનાંમાલ્લાંજેજગવાનનુંસ્વરૂપતેમાંજડનેવિરામકરે
છે અનેવલિપશુપક્ષિસર્વેજીવજેમપોતપોતાનાંચારાંકરિનેપોતપોતાનેસ્થાનકેજડનેવિરામકરેછે તેમમનુષ્યપણજે
જેકારજ્યહોયતેનેઅર્થેદેશવિદેશજાયછેપણપોતાનેઘેરઆવેછે તારેનિરાંત્યકરીનેવેસેછેએસર્વદૃષ્ટાંતસિદ્ધાંતકલ્યાંતે
ઉપસ્યતમેસર્વેહરિજત્તનેઅમેપ્રશ્નપુછિયેછેયેજેમવિમુખજીવગ્રામ્યપંચવિષયમાંબંધાણાછે નેતેવિષયવિનાપલ

व० म०
॥२७॥

ग० प्र०
३२

॥२७॥

मात्रचाह्यतुंनथीतेमतेनगवाननीकथावात्तानुंजश्रवणादिकतेरुपिजेविषयतेमां दृढपणेबंधाइनेएनाविषइथया
छोकेनहिंअनेवलिजुंप्रश्नपुछियेछुइयेजेमपक्षिचारोकरिनेपोतानामात्रामांआवेछे तेमतेसर्वेनगवाननी
कथाकीर्तनादिकरुपिचारोकरिनेपाछाअगवाननास्वरुपरुपिमात्रामांविशंमकरोछोकेविजेज्यांत्यांविशमकरोछो
अनेवलिजेमधणियातुंढोरहोयतेसीममांचरिनेसांझेपोतानेखिलेआवेछे नेजेहरायुढोरहोयतेखिलेआवेनहीनेजेनुं
तेनुंखेतरखाइनेज्यांत्यांवेमिरहे पछेकोकधोकाकुंकांवाघआवेतोमारतेमतेनेधणियाताढोरनिपेठपोतानेखिले
आवांछोकेहरायाढोरनिपेठकोइतुंखेतरखाइनेज्यांत्यांवेमिनेविशमकरोछोएसर्वेप्रश्ननाउत्तरपोतानाअंतरमां वि
चारिनेमांटांमांटाहांतेकरो पछेमुनितथाहरिअक्तसर्वेजुदाजुदावांख्याजेहेमहाराजअगवाननिकथाकीर्तनादिक
नाविषइपणथयाछेये नेअगवाननिमुक्तिरुपिजेमात्रांतथाखिलोतेनेमुकीनेविजेठकांणेरतापणनथीतेवारतानेसां
अलिने श्रीजीमहाराजघणुंप्रसन्नथयाअनेवलितेनेतेदिवसवपारनमतेश्रीजीमहाराजदादाखाचरनादरवारवच्ये
खिचडातले ढोलियाउपस्थविराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगव्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसअच
राइनेवेठिहतिनेपोतेश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरसनमुखविराजमानहतानमुनिकिर्तनवांखताहता पछे श्रीजीम
हाराजवांख्याजेहवेतोप्रश्नउत्तरकरो पछेदीनानाथअटतथाब्रह्मानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेकोइसमेतोअगवानना
अक्तनाहदामांआनंदथिअगवाननुं अजनस्मरणथायछेनेअगवाननिमुक्तिनुंचितवनथायछे अनेकोइसमेतोअं
तरढोलाइजायछे तेअजनस्मरणनुंसुखआवतुंनथितेनुंशुंकारणछेतारे श्रीजीमहाराजवांख्याजे एनेअगवाननिमृ

तिं धार्यानिजुक्ति आवडति नथि तारे मुक्तानंदस्वामिये पुच्छुं जे के विरित्ये जुक्ति जांण वितारे श्रीजिमहाराज बोध्याजे
जुक्ति तो एमछे जे अंतःकरणे विषे गुणना प्रवेश थाय छे ते ज्यार सत्व गुण वरत तो होय तारे अंतःकरणे निर्मल वरते ने नग
वाननि मुत्तिनुं न जनस्मरण सुखे थाय ने ज्यार रजोगुण वरत तारे अंतःकरणे दोषा इजाय ने घाट संकल्प घणा थाय ने न
जनस्मरण सुखे थाय नहि अने ज्यार तमोगुण वरत तारे तो अंतःकरणे शून्य वरत मोटे न जनना करनाराने गुण ओझख
वाने जे समे सत्व गुण वरत तो होय ते समे नगवाननि मुत्तिनुं ध्यान करवुं अने तमोगुण ज्यार वरत तारे कशो घाट थाय नहि
ने शून्य सरखुं वरत तमोपण नगवाननुं ध्यान न करवुं अने ज्यार रजोगुण वरत तो होय तारे घाट संकल्प घणा थाय मोटे
समे नगवाननुं ध्यान करवुं नहि ने ते समे तो एमजाणवुं जे हुं तो संकल्प थकि जु दोछुं ने आत्मा छु ने ए संकल्प नो जांण ना
रोछुं ने ते मोर विषे अंतर जामि रूपे पुरुषोत्तम नगवान सदा काल विराजे छे अने ज्यार रजोगुण नो वेग मटि जाय तारे न
गवाननि मुत्तिनुं ध्यान करवुं अने रजोगुण वरत तो होय तारे संकल्प घणा थाय ते संकल्प ने जाइ ने मुझावु नहि के मजे अं
तःकरणे तो जवुं नानुछो करुं तथा वानरुं तथा कुं रुं तथा वाड कनार माड नारने वुंछे ने ए अंतःकरणे ए वांस्व नाव छे ते वि
ना प्रयोजन चाझा कर्या करे मोटे जे ने नगवाननुं ध्यान करवुं ते ने अंतःकरणे ना घाटे ने जाइ ने कचवाइ जावुं नहि ने अंतःक
रणे ना घाटे ने मानवापण नहि ने पोताने ने अंतःकरणे ने जु दुं मानवुं अने पोताना आत्माने जु दो मानि ने नगवाननुं न जनक
रवुं ॥

॥ इति वचनान्तं ॥

॥ ३२ ॥

॥ संवत् १८७६ नापोसवदि ५ पंचमीने

दिवस पाछो पोरे दिवस हतो तारे श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामं

व० म०
॥२८॥

ग० प्र०
३३

दिरनिजांडजेओरडांतनिओसरियेउगमणेमुखारविंददोखियाउपस्थविराजमानहतानेधांडोखेशपेस्योहतो नेधो
खिचाइरओढिहतिनेमाथे कसुंविरंगनेछेदरेटावांय्याहतोनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितथादेशदेशना हरि
नक्तनिसन्नाचराइनेवेढिहति तेसमेमुक्तानंदस्वामीयेप्रश्नपुछ्युंजेनगवाननेप्रसन्नकरवानांसाधनअनंतप्रकारनां
शास्त्रमांकल्यांछे पणतेमध्येएवुंएकसाधनकियुंवलवानछे जेसमग्रसाधनकस्येजेवाचनगवानप्रसन्नथायतेवाएक
साधनेकरिनेनगवानराजिथायतेएवोएकउपायकहो तारेश्रीजीमहाराजबोदयाजे एकजसाधनेकरिचगवानरा
जिथायतेकैयेतेसांचलांजेनगवाननोजेद्रढआशरोएजएकसर्वसाधनमांमोटुंसाधनछे तेणेकरिनेनगवानराजि
थायछे नेतेआशरोअतिद्रढजांडयेजेनेविपेकांडपोदयरहेनहितेआशरामांचण्यजेदछे एकमुढपणेकरिनेनगवान
नोआश्रयथायछेतेअतिमुढहोयतेनेब्रह्माजेवांहायतेआश्रयमांडोलावेतायपणडोलेनहिअनेविजांप्रकारएछेजेन
गवानमांजेप्रीतितेणेकरिनेनगवाननोदढआशरोथायछे तेजेनेद्रढप्रीतिहोयतेपरमेश्वरनेमुकिनेविजापदार्थमां
जोरावरीप्रीतीकरेतायपणथातिनयिएविरित्येजेनेद्रढप्रीतिहोयतेप्रीतियेकरिनेनगवाननोदढआशरोकेवायछे अ
नेत्रिजांप्रकारएछेजेजेनेबुद्धिविशाखहोयतेनगवाननुंसगुणनिर्गुणपणुंतथाअन्वयव्यतिरेकपणुं तेनेसमझतोहोय
अनेनगवाननिमायाथकिजेजेसर्गथयोछेतेनेसमझतोहोय अनेनगवाननाजेवृथ्विनेविपेअवतारथायछे तेनिरि
त्यनेसमझतोहोयअनेजगतनिउत्पत्तिकालेनगवानजेप्रकारेअक्षररूपेवरतेछे तथापुरुषप्रकृतिरूपेवरतेछे तथावि
राटपुरुषरूपेवरतेछेतथाब्रह्मादिकप्रजापतिरूपेवरतेछे तथाजीवनाकल्याणनेअर्थेनारदसनकादिकरूपे वरतेछे ए

॥२८॥

सर्वेरित्यनेसमझिजांणेअनेपुरुषात्तमन्नगवाननेसर्वथिपरनेनिर्विकारसमझतोहोयएविरित्ये जेनिदृष्टिपोचतिहोय
तेनेबुद्धियेकरिनेन्नगवाननोदृढआसरोछेतेविजानोटादयोद्वेनहिनेपोतानोपणटादयोद्वेनहिअनेन्नगवानमनुष्य
देहनेग्रहणकरिनेसमर्थपणेअथवाअसमर्थपणेवरतताहोयतोतेनेदेखिनेतेनेबुद्धिनेविषेभ्रांतिथायनहि एमकहिने
पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेकोतोतमनेएकप्रश्नपुछुं तारेमुक्तानंदस्वामिबोदयाजेपुछोमहाराज पछेएमपुछुंजेअ
मेकयांजेत्रएयअंगतेमांतमारुकियुंअंगछेअनेएत्रएयअंगन्नगवाननान्नकनेमिश्रितहोयपणतेमांजेअंगप्रधानहो
यतनुंतेअंगकेवायमाटेमुढपणुंप्रीतिनेसमझएयएजेत्रएयअंगतेमांतमारुकियुंअंगछे पछेमुक्तानंदस्वामितथाब्रह्मा
नंदस्वामिबोदयाजेअमारतोसमझएयनुंअंगछे अनेविजासाधुयेपणजेनेजेअंगहतांतकल्यां ॥ इतिवचनासृतं

॥३३॥ ॥ संवत् १८७६ नापोषवदि ११ एकादशिनेदिवससवारमांश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखा
चरनादरबारमांआथमणेवास्यओरडानिओसरियेदोक्षियाउपस्थदक्षिणाहुंमुखारविंदराखिनेविराजमानहता अ
नेधोडोखेसपेस्योहतो नेधोडोचोफालओड्योहतोनेमाथेधोक्षिपाघवांधिहतिनेफुलनाहारपेस्योहतानेपाघनेविपेपु
प्पनातथाहिरनातोराखटकतामुक्याहतानेवेकांननिउपस्थपुप्पनागुछखोशाहताने पोतानामुखारविंदनिआगद्वयमु
नितथादेशदेशनासत्संगीनिसन्नान्नराइनेवेठिहतिनेमुनिवाजिन्नलइनेकिर्तनगाताहता पछेश्रीजिमहाराजबोदया
जेकिर्तनराखिनेप्रश्नउत्तरकरो पछेब्रह्मानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेसर्वसुखनाधामनेसर्वथकिपरएवापरमेश्वरछे ते
मांजिवनिवृत्तिचोटिनथिनेमायिकएवांजेनाशवंततुछपदार्थनेमांजीवनिवृत्तिचोटिजायछे तेनुंशुंकारणछे पछेते

व० मृ०
॥२९॥

नोउत्तरमुक्तानंदस्वामिकरवात्रागापणथयोनहिं तारंश्रीजिमहाराजवांद्याजेणप्रश्ननोउत्तरसांनदोअमेकरियेछे
ये जेजेदिवसथिपरमेश्वरआजगतनिष्ठष्टिकरिछेतेदिवसथिणविजकन्नचडाविमुकिछे जेफरिनेपरमेश्वरनेदाखडो
करवापडेनहिंनेसंमारनिजेवृद्धि करवितेपोतानिमंलेजथयाकरेणवांफेरचडाविमुक्याछे तेमाटेसहेजेजस्त्रीमांपुरुष
नेहेतथायछे नेपुरुषमांस्त्रिनेहेतथायछेनेएस्त्रीथाउपजिजेप्रजातेमांपणमेहेजेजहेतथायछे तेएहेतरूपीजन्नगवान
निमायाछेतेमायानाप्रवाहमांजेनवहेतनीवृत्तिन्नगवाननास्वरूपमारहेछे मांटेजेन्नगवाननोन्नक्तहोयतेमायिकप
दार्थनेविपेदोपबुद्धिराखिने वैराग्यनेपामेनेन्नगवाननेमर्वगुणमयजाणिने न्नगवानमांवृत्तिराखे अनेजोमायि
कपदार्थनेविपेवैराग्यनराखेने न्नगवाननास्वरूपथिजुदापडेतोशिवब्रह्मानेनारदादिकएजेवासमर्थमुक्तहोयतेपण
मायिकपदार्थमांतणाइजायछे तेदत्तामांटेन्नगवाननेमुकिनेमायिकपदार्थनांसंगकरेताजरुरतेमां जीवनिवृत्तिचो
टिजायतेसारुपरमेश्वरनान्नक्तनेपरमेश्वरविनाविजेकांडेठकांणेप्रीतिराखविनहिं पछेश्रीजिमहाराजवांद्याजेहवे
मुक्तानंदस्वामिनेप्रश्नकस्थानोवारांआव्योतेप्रश्नकरे पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेजीवने न्नगवाननिप्राप्तिथावि
तेअतिदुर्लभछेअनेन्नगवाननिप्राप्तिथई तारेणथिविजोमांटेलाअपणनथिनेतेथिआनंदपणविजोनथितेएवामो
टाआनंदनेमुकिनेतुछपदार्थमांटेकमकलेशनेपांमेछेणप्रश्नछे तारेश्रीजिमहाराजवांद्याजेदयोणनोअमेंउत्तरकरियें
जेपरमेश्वरनावचननेमुकिनेज्यारिआहोअवलोहोलेछे तारेकलेशनेपांमेछे अनेजोवचननेविपेरहेते जेवोन्नगवा
नोआनंदछेतेवाआनंदमारहेछेनेजेदुंजेन्नगवाननुवचनलोपेतेदत्तातेनेकलेशथायछे मांटेत्यागिनेजेजेआज्ञाक

ग० प्र०
३४

॥२९॥

રિછે તે પ્રમાણે ત્યાગી ને રહેવું ને ગ્રહસ્થ ને જે પ્રમાણે અજ્ઞા કરી છે તે પ્રમાણે ગ્રહસ્થ ને રહેવું ને તે માં જે ટલો ફેર પડે છે તે ટલો ક
 લેશ થાય છે અને ત્યાગી હોય તેને અષ્ટ પ્રકારે સ્ત્રીનો ત્યાગ રાખવો તારે તેનું વ્રહ્મચર્ય વ્રત પુરુષે વાય ને તે માં થિજે ને જે ટલો ફેર
 પડે તે ને તે ટલો કલેશ થાય છે અને ગ્રહસ્થ ને પણ વ્રહ્મચર્ય કયું છે જે પરસ્ત્રીનો ત્યાગ રાખવો તથા પોતાની સ્ત્રીનો પણ વ્રત ને દિ
 વસ ત્યાગ રાખવો ને કરતું મમે સ્ત્રીનો સંગ કરવો એ આદિક જે જે ત્યાગી ને ને ગ્રહસ્થ ને નિયમ કયા છે તે માં જે ટલો જે ને ફેર પડે
 તે ટલો તે ને કલેશ થાય છે અને જગવાન થિજે વિમુખ જીવ હોય તે ને જે ગુસ્વદુઃસ્વ આવે છે તે તો પોતાને કર્મ કરિ ને આવે છે ને
 જે જગવાન ના જનક હોય તે ને જે ટલું દુઃસ્વ થાય છે તે તુછ પદાર્થ ને અર્થે જગવાન નિઃપ્રજ્ઞા લોપ વે કરિ ને થાય છે ને જે ટલું
 સુખ થાય છે તે જગવાન નિઃપ્રજ્ઞા પાત્ર વે કરિ ને થાય છે ॥ ॥ ઇતિ વચનામૃતમ ॥ ॥ ૩૪ ॥ ॥ સંવત

૧૮૭૬ ના પોપ વદિ ૧૨ દ્વાદશિ ને દિવસ સ્વામિશ્રી મહાજાનંદજિ મહારાજશ્રી ગદ્દામધ્યે દાદાચરનાદરવાર માં શ્રી
 વાસુદેવનારાયણના મંદિર આગલ્ય સ્તિવદાના દ્વાદત્વે દોલિયાડપચ્ચગમણે મુખ્યારવિંદે વિરાજતા હતા અને સર્વે શ્વે
 તવસ્થાધારણ કર્યાં હતાં ને પોતાના મુખ્યારવિંદ નિઃપ્રાગલ્ય મુનિ નિમજ્જા તથા દેશંદશના હરિજન નિમજ્જા કરાડને વે
 ઠિહતિ પછે શ્રીજિમહારાજ મુનિ પ્રત્યે વોલ્યાજે તમે પ્રશ્ન પુછો કાં અમે પુછિયે તારે મુનિયે કયું જે હે મહારાજ તમે પુછો પ
 છે શ્રીજિમહારાજ વોલ્યાજે કોડ પુરુષ છે તે માં થોડિવુદ્ધિ છે તો પણ પોતાના કલ્યાણ ને અર્થે જે જતન કરવું તે માં થિપા
 છો પડતો નથિ અને કોડ વિજો પુરુષ છે તે માં વુદ્ધિ તો ઘણી છે અને મોટા મોટા માં પણ સ્વાલ્ય કોડે એવાં છે તોય પણ તે કલ્યા
 ણ ને માર્ગે ચાલતો નથિ તેનું શું કારણ છે તારે મુનિયે ઉત્તર કરવા માં જ્યો પણ શ્રીજિમહારાજે આશંકા કરિ તે ઉત્તર ન થયો

व० मृ
॥३०॥

पछे श्रीजिमहाराजबोल्याजेह्यांअमेउत्तरकरियेजेएमांबुद्धितोझाझिछेपणएनिबुद्धिदुषितछे माटेएकह्याणने
मार्गेचाक्षिसकतो नथिजेमसुंदरचेंशनुदुधहोय तेमांसाकरघोक्षिहोयनेतेमांसरपनिदादपडिएटलेएसाकरनेदुधह
तुंतेझेरथयु पछेतेनेजेपियेतेनाप्राणजायतेमबुद्धितोझाझिछेपणएणेकोइमोटासंतनोअथवा परमेश्वरनोअवगुण
लिधोछेतेअवगुणरूपदोपएनिबुद्धिमांआव्योछेतेसर्पनिदादसरखाछे माटेएतो कह्याणनेमार्गेक्यांथिचाक्षेपण
जोकोइकएनामुखनिवातसांनक्षेतांतेसांनक्षनारानिबुद्धिपणसतसंगमांथिपाछिपडिजायछे अनेएविदुषितबुद्धि
वाझांज्यांज्यांजनमधरत्यांत्यांनगवाननोअथवा नगवानना नक्तनोद्रोहजकरे अनेजेनिबुद्धिएविरित्येदुषितनहो
यनेतेजोथोडिजहोयतोपणतेपोतानाकह्याणनेअर्थेजतनकरतोथकोपाछोपडतो नथी तारेमुक्तानंदस्वामियेपुछुं
जेहेमहाराजएकोइदिवस नगवाननेसनमुखथायकेनथाय तारेश्रीजामहाराजेकल्युजेएतो कोइकाळे नगवानस
नमुखथायजनहि तारेवलीमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजकोईरित्येएविआसुरिबुद्धिनथायतेनोजेउपायहोय
तेकहोतारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेएकक्रोधविजुंमानत्रिजिईर्पाचोथुंकपटएच्यारवांनांपरमेश्वरसाथेतथासंतसा
थेराखेनहितोकोईदिवसएनिआसुरिबुद्धिथायनहि अनेएच्यारवांनांमांहेहुंएकेजोराखेतोजेमजयविजयवणाय
ढायाहतापणसनकादिकसंघाथेमानेकरिनेवैकुण्ठलोकमांथिपडिगया नेआसुरिबुद्धिथईतेमतेनिपणआसुरीबुद्धि
थायअनेज्यारआसुरिबुद्धिथायतारे नगवानतथा नगवानना नक्तनाजेगुणहोयतेदोषसरखांनासेछे नेएज्यांज्यां
जन्मधरत्यांत्यांकांतोशिवनोगणथायनेकांतोकोईदैत्यनोराजाथाय नेवैरचावेपरमेश्वरनुंनजनकरे॥ ॥इति

ग० प्र०
३५

॥३०॥

वचनान्तं॥ • ॥३५॥ ॥ संवत् १८७६ नापोसवदि १३ तेरशनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडाम
ध्यदादाखाचरनादरवारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्व्यर्द्धावडानाझाडेहेठओटाउपस्थदोखियोढखावि
नेविराजमानथयाहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्याहतां नेकंठनेविपेधोद्वानेपीडापुष्पनाहारधारणकस्याहताअ
नेबेकानउपस्थधोद्वानापुष्पनागुछखोशाहतानेपाधनेविपेपीडापुष्पनोतोरोद्वटकतोहतो तथाकर्णिकारनारातापुष्पनुं
छोगद्युंमुक्युंहतुं अनेजमणाहाथनेविपेधोद्वानापुष्पनादडोफेरवताहताएविरित्यनीशोन्नानेधारणकरतानेपोतानाअ
क्तजननेआनंदउपजावताथकाविराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनि तथादेशदेशनाहरिअक्तनिस
आन्नराइनैवेठिहतिपछेश्रीजीमहाराजबोद्व्याजेजेणेसंसारमुक्योनेत्यागीनोअनेखदीधो अनेतेनेपरमेश्वरनास्वरूप
विनाजेअसतपदार्थमां प्रितिरहछेतेनेकेवोजांणवोतोजेवोमोटाशाउकारमांणसनिआगद्व्यकंगालमांणसहोयते
वोजांणवोजेमकंगालमांणसहोयनेपरवावस्त्रनमलतुंहोयनेउकरडामांथांदांणविणीखातोहोयतेपोतेपोतानेपापि
समझेअनेबीजाशाउकारद्वोकपणतेनेपापिसमझेआंणपापकस्यांहशोमोटेएनेअन्नवस्त्रमलतुंनथि तेमजेत्यागी
थैनेसारांसारांजेवस्त्रादिकपदार्थतेनेअनेद्व्यांकरीराखे अनेतेनीतृप्णापणघणीराखे अनेधर्मज्ञानवैराग्यनेअक्तितेने
विपेप्रितियैरहितहोयएवोजेत्यागितेनेतोजेमोटाएकांतिकसाधुछेतेकंगालमांणसनीपेठपापीजांणछेकेमजेजोएपा
पिछेतोएनेधर्मज्ञानवैराग्यनेअक्तितेनेविपेप्रितियातिनथिनेपरमेश्वरविनात्रिजापदार्थमांप्रीतिथायछे अनेजेत्या
गीहोयतेनेतोकचरोनेकंचनएवेयवरोवरहोय अनेआपदार्थमारुनेआपदार्थचुंदुंएवितोसमझएयजहोयनहिअनेए

व० मृ०
॥३१॥

कञ्जगवाननेविपेजप्रितिहोयतेजसाचोत्यागीछे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ३६ ॥

ग० प्र०
३७

संवत् १८७६ नापापवदि १४ चौदशनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेव
नारायणनामंदिरआगद्वयल्लिबडातलेहोलियाउपस्थआथमेणमुखारविंदेविराजमांनहतानेमाथेधोखिपाधविराज
मांनहति अनेतेपाधमांपिडापुष्पनांताराविराजमांनहतो अनेवकांनउपस्थधोखापुष्पनागुछविराजमांनहता अने
कंठनेविपेपिडांनेंधोखापुष्पनाहारविराजमांनहतो अनेधोखिचादरआदिहतिअनेधोखोखसपेस्योहतो अनेपोता
नामुखारविंदनिआगद्वयमुनिनथादेशदेशनाहरिजननिसञ्जाञ्जराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेअण
समझुहोयनेतेणेजेखलिधोहोयतोपणतेनेज्यांज्यां पोतानीजनमन्नुमिहोयतेनेविपेहेतटलतुनथी एमकहिनेपछेपो
तानासाथलनेविपेनांनपणामां झाडनांखांपोलाग्योहतो तेसर्वनेदखाज्यांनेबोदयाजेआचिहनेज्यारेअमेदखियेंछे
येतारेतेझाडनेतडावडिसांजरिआवेछे माटेजन्मचूमी तथापोतानां सगांसंबंधीतेनेअंतरमांथिविसारिदेवांतेघणुं
कठणछेमाटेजेनेजेनेजन्मचूमी तथादेहनासंबंधितेनसांजरतांहोयतेबोलांनेजेजाजेकरिनेनबोलेतेनेश्रीनरनाराय
णनासमछे पछेसर्वेमुनिजेमजेनेवरततुंहतुंतेमबोदयापछेतेमांजलिनेश्रीजिमहाराजबोदयाजेज्यारेपोतानेआत्मा
रूपेमानियेंतारेतेआत्मानिजन्मचूमिकेइनेतेआत्मानुंसगुकोणनेतेआत्मानिजात्यपणकेई अनेजोसगपणखेवुंहोय
तोपूर्वेचोराशीलाखजात्यनांदेहधरयांछे तेसर्वेनुंसगपणसरखुंजाणवुंनेतेसगानुंकदयांणईछवुंतोसर्वेनुइछवुं अने
आमनुष्यदेहमांआव्यातारेचोराशीलाखजात्यनांजेमावापतेअज्ञानेकरिविसर्यांछेतेमआमनुष्यशरिरनांजेमावा

॥३१॥

પછે તેમને જ્ઞાને કરિને વિસારિ દેવાં અને અમારે તો કોઈ સગા સંબંધિ સાથે હેતન થિત થા અમારિ સેવા કરતાં હોય ને તેના ત્હદા
માં જો પરમેશ્વરની ચક્તિ નહોય તો તે ઉપર સ્થ હેત કરિયે તોય પળ ન થાય ને જો નારદજી જે વોગુણવાન હોય ને તેને ચગવાન
ની ચક્તિ નહોય તો તે અમને નગમે અને જેના ત્હદામાં ચગવાનની ચક્તિ હોય ને એમ સમજી તો હોય જે જેવા પ્રગટ ચગવાન પૃ
થવી ઉપર સ્થ વિરાજે છે અને જેવા તે ચગવાનના ચક્ત ચગવાન નિસમી પે વિરાજે છે તેવાને તેવા જગ્યારે આત્યંતીક પ્રલય
થાય છે તારે પળ રહે છે અને આ ચગવાનને ચગવાનના ચક્તે સદા સાકાર જ છે એમ સમજી તો હોય ને ગમે તેવા વેદાંતના ગ્રં
થ સાંચે પળ ચગવાનને ચગવાનના ચક્તને નિરાકાર સમજે જ નહિ અને એમ જાણે જે એ ચગવાન વિના વિજો કોઈ જગ
તનો કર્તા છે જ નહિ અને એમ જાણે જે એ ચગવાન વિના સુકું પાંડું પળ ફરવાને સમર્થ ન થિયે વિજેને ચગવાનને વિષે સા
કાર પળા નિદ્દ પ્રતિતી હોય ને તે જેવાં તેવાં હોય તો પળ એ અમને ગમે છે ને એને માથે કાલકર્મને માયા તેનો દુકમ ન થી અને
જો એને દંડ દેવો હોય તો ચગવાન પોતે દે છે પળ વિજા કોઈ નો એને માથે દુકમ ન થિ અને એ વિનિષ્ઠાન હોય ને તે જો ત્યાગ વેરા
ગ્યે જુક્ત હોય તો પળ તેનો અમારા અંતરમાં આર આવી નહિ અને જેના ત્હદામાં ચગવાન નિ એ વિનિષ્ઠા અચલ હોય ને તે ગમે તેટ
લાં શાસ્ત્ર સાંચે અથવા ગમે તેનો સંગ કરે તો પળ પોતાને જે ચગવાનના સાકાર પળાની નિષ્ઠા છે તેટલે નહિ અને તે જના થિ
બજેવા નિરાકાર ચગવાનને કોઈ દિવસ સમજે જ નહિ એ વિનિષ્ઠા વાઝો જે સંત છે તેના પગ નિરજને તો અમે પળ માથે ચડા
વિયે છે એ અને તેને દુઃખ વતાય કામ ન માં વિયે છે એ અને તેના દર્શનને પળ ઇછીયે છે એ અને એ વિનિષ્ઠા વિનાના જે જીવ છે
તે પોતાના સાધનને બલે કરિને પોતાનું કલ્યાણ ઇછે છે પણ એવા પરમેશ્વરના પ્રતાપે કરિને પોતાનું કલ્યાણ ઇછતા ન થિયે

व० मृ०
॥३२॥

ग० प्र०
३८

वाजेजडमतिवादापुरुषछेतंतोजमनावविनापोतानानावाहुबलेकरिनेंसमुद्रतरवानेइछे तेवामुरखछे अनेजेएवा
जगवाननेप्रतापेकरिनेपोतानुंकल्याणइछेछे तंतोजमनावमांवेसीनेसमुद्रतरवानेइछे एवाडायाछे अनेएवाजेज
गवाननास्वरूपनाज्ञानवालाछेतंसर्वदेहनेमुकिनें जगवाननाधाममांचैतन्यनीजमुक्तिथइनेजगवाननाहजुरमारहे
छे अनेएवीनिष्ठाजेनेनहोयनेतणेविजांसाधनजोकस्थांहोयतोते विजादेवतानाक्षोकमारहेछे अनेजेएवाजथार्थज
गवाननाजक्तछे तेनुंदर्शनतोजगवाननादर्शनतुल्यछे अनेएनादर्शनेकरिने अनंतपतितजीवनोउधारथायछे एवा
एमोटाछेएविरित्येवार्त्ताकरिनेश्रीजीमहाराजेकल्युंजेकिर्त्तनबोळो ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥३७॥
संवत् १८७६ नामहाशुदि १ पडवानेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांसांझनेसमेघो
डशालनिओसरियेगादलुनंखाविनेविराजमानहतानेधोळोखेसपेस्योहतोनेमाथेराताछेडानांधोळोफेंटोबांध्योहतो
नेदोरियानुंअंगरखुपेस्युहतुनेधोळोचोफादओव्योहतो अनेपोतानामुखारविंदनिआगव्यसाधुतथादेशदेशनाहरि
जक्तनिसज्जराइने बठिहतितेसमे श्रीजिमहाराजसर्वहरिजक्तसामुं जोइनेझाझिवार विचारिरयानेपछे एमबो
द्वयाजेसांजलोवातकरियेछइयेजे जेसत्संगिहोयतेनेज्यांथिपोतानेसत्संगथयोहोयत्यांथिपोतानामननोतपासकर
वोजेप्रथमनावरसमांमारुंमनआवुंहतुंनेपछेआवुंहतुं अनेआटलिजगवाननिवासनाहतिनेआटलीजगतनीहति
एमवरसोवरसनोसरवालोविचार्याकरवो अनेपोतानामनमांजेटलीजगतनीवासनायाकिरहिगइहोयतेनेथोडेथो
डेनिरंतरटाखवीअनेएमविच्यारेनहिनें बधिजेगीकरेतोतेवासनाएनिटलेनहिजेमवाणिकनेघेरनांमुंकस्युंहोयतेजोम

॥३२॥

हिनामहिनानुनिरंतरचुकाविदेइयेतोदेतांकठणनपडेने वरसदाडानुंजेगुंकरियेंतोआपवुं बहुकठणपडेतेमनिरंतरवी
अरकरवो अनेमनछे तेजगतनीवासनायेंकरिनेवसांणुछे जेमफुलेकरिनेतिखवसायछे तेममननेजगवाननांजे
चरित्रतेनुंजेमहिमायेंसहितनित्यस्मरणतेरूपफुलनेविषेवासवुं अनेजगवाननांचरित्ररूपजादानेविषेमननेधुंचवि
मेलवुंनेजगवाननाघाटमनमांकस्थाकरवाएकसम्योनेविजांकरवोविजोसम्योनेत्रिजोकरवोएमनेएममननेनवरुं
रेवादेवुंनहिएमकहिने पछेचुतनुंद्रष्टांतविस्तारिनेकहिंदखाड्युंने पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेएविरित्येजगवाननां
जेचरित्रतथावात्तातथादर्शनतेएकदिवसनां जोसंचारवामांडतोतेनोपारनआवेतोसत्संगथयांतोदशपनरवरसथ
यांहोयतेएनोतोपारजनआवेअनेतेएविरित्येसंचारवांजेआगाममांआविरित्येमहाराजतथापरमहंसनिसचाथई
अनेआविरित्येमहाराजनिपूजाथइनेआविरित्येवात्ताथईइत्यादिकजेजगवननांचरित्रतेनेवारमवारसंचारवांअ
नेजेझाझुनसमझतोहोयतेनेतोएमकरवुं एजश्रेष्ठउपायछे एजेवोबीजानथीतारेतमेकेशोजेअन्नथोडुखाईयेतथा
घणाउपवासकरियेंतोतेअमेकेतानथिएतोजेमजेनानियमकयाछे तेप्रमाणेसाधारणपणेरवुंअनेकरवानुतोआअ
मेतमनेकयुंतेछे अनेअमेतोएममान्युंछेजेमननिर्वासनांकजाइये अनेदेहेकरिनेगमेनेदलीप्रवृत्तिहोयनेतेनुंमनजां
शुद्धछेतोतेनुंअतिचुंडुंथायनहि अनेबाहेरलोकांमांतेप्रवृत्तिवादानुंनुंडाजेवुंजणाय अनेजेनेमनमांवासनाहो
यनेतेबाहेरसारिपेठेनिवृत्तिपरायणवरततोहोयतांतेनुंबाहेरलोकांमांतेसारुजणाय पणतेनाजिवनुंअतिचुंडुंथायके
मजेमुवाटांणेतोजेवामनमांसंकल्पहोयतेवास्फुरिआवेजेमजरतजिनेअंतकायमांमृगनुबालकस्फुरिआयुं तारेते

व० नृ०
॥३३॥

ग० प्र०
३८

मृगने आकारेथै गयाने प्रथमराज्यमेद्वयुं हतुं ने कपचे देव जगवान तो पोताना थापहता तो पण एमथयुं माटे मने करिने
निर्वासनी करे वुण अमारो मतछे अने जे उपवास करवाते एं करिने देह दुर्बल थाय तारे मन दुर्बल थाय तो खरुं पण ज्यारे दे
ह पुष्ट थाय तारे बलि मन पुष्ट थाय माटे देहे करिने त्यागने मन करीने त्याग एवे जे लाजांड्ये अने जेने मन मां जगवान ना
घाट थाता होय ने जगत ना घाटन थाता होय ते आपणा सत्संग मां मोटे रोछे ने एवो जे न होय ते नां ने रोछे अने गृहस्थ होय ते
ने पण देहे करिने व्यवहार करवाने मन करिने तो त्यागिनि पंठे जनिर्वासनि करे वुं ने जगवान नुं चितवन करवुं ने व्यवहार तो
जगवान ने वचने करिने राखवा अने मन तो त्याग साचो न होय तो जनक जे वारा जाहता ते राज्य करताने मन तो मोटा यो
गेश्वर ना जे वुं हतुं ते माटे मने करिने जे त्याग ते जठी कछे अने जे पोताना मन मां चुंडा घाट थाता होय ते केहे वापण जे मकुत
रानुं मुख कुतरां चाटत था सर्पने घेर परां णो साप मुख चाटिने बलियो आपत थारां डिने पासे सुवासणि स्त्री जाय तारे ते क
हे जे आव्य बाइ हुं जे वितुं पण थाते मपोतानि पंठे जेने चुंडा घाट थाता होय तेने आगद्वय जे घाट के वो ते तो आदृष्टांत दिधां ए
मछे माटे घाट के ने के वो तो जेना मन मां कोइ दिवस जगत नो चुंडो घाटन थातो होय एवो बलियो होय तेने आगद्वय के वो
अने एम घाटन थाय एवा पण घणा होय ते मां थि पण एवाने घाट के वो जे ते घाटने सां जलीने ते घाट उपस्थ वात करे ते ज्यां
सुधिते के नारा नो घाट टलि जाय त्यां सुधि बेट तो उठ तो खाता पीतो सर्व क्रिया मां वात कस्या करे अने तेना घाट टाह्या मां के
विचाइ होय तो जे मपोताना घाटने टाह्या निचाइ होय ते विहोय एवा आगद्वय घाट के वो अने जे नि आगद्वय घाट कहि
यें ने ते आविरित्ये वात तो न करे ने पोते आल सु होय तो शोस मास थाय माटे एविरित्ये पोताना मन नो घाट कहिने ते घाटने

॥३३॥

टालिनांखिनेपोतानामननेविषेकेवलन्नगवाननाघाटकस्याकरवानेजगतनासुखधिनिर्वासनिकथावुं अनेएकाद
शीनोउपवासकरवोतेनुंशुंलक्षणछे तोदशइंद्रियोनेअगियारमुमनतेमनेपोतपोतानाविषयमांथिकादिनेन्नगवान
मांजोडवांतेनेएकादशीनुंव्रतकरयुंकेवायनेएवुंव्रततोन्नगवाननान्नक्तनेनिरंतरकरवुं अनेएविरित्येजेनुंमननिर्वास
निकनहोयनेदेहकरिनेतोव्रततपकरतोपणतेनुंअतिशेसारुथातुनथी मांटेजेन्नगवाननोन्नक्तहोयतेनेपोतपोतानाध
र्ममांरहिनेतेन्नगवाननुंमाहात्मसमझिनेपोतानामननेनिर्वासनिककरवानानित्येअन्यासराखवांएमवार्त्ताकरी अ
नेवखीश्रीजिमहाराजेबिजिवार्त्ताकरिजेसाचांत्यागिकेनेकहियेंतो जेपदार्थनोत्यागकस्योतेनोपाछोकोइदिवसमन
मांसंकल्पपणनथायजेमविष्ठानोत्यागकस्योछे तेनोपाछोसंकल्पथातो नथीतेमसंकल्पनथायत्यांशुकजिप्रत्यंन
रदजीनोकहेखोश्लोकछेजे ॥ त्यजधर्ममधर्मच० ॥ अनेएश्लोकनुंहारदएछेजे एकआत्माविनाधिजांजेजेपदार्थ
छे तेनोत्यागकरिनेकेवलआत्मापणेवरतवुंनेन्नगवाननीउपासनाकरवींतेनेपुरोत्यागिकहिये अनेजेगृहस्थहरिन्न
क्तहोयतेतो जेमजनकराजायेंकस्युंजे आमारिमिथिलानगरीबलेछेपणतेमांमारुंकांइवलतुंनथीत्यांश्लोकछेजे मि
थिलायांप्रदीपायांनमेदत्यतिकिंचन एमसमझेनेगृहमांरहेतोहोयतेगृहस्थहरिन्नक्तखरोकेवाय अनेएविरित्यनोजे
त्यागिनहोयनेएविरित्यनोजेगृहस्थनहोयतेतोप्राकृतन्नक्तकेवाय अनेमांरकस्योएवोजेहोयतेतोएकांतिकन्नक्तके
वायएविरित्येवार्त्ताकरि पछेमोटाआत्मानंदस्वामियेश्रीजिमहाराजनेप्रश्नपुछ्यो जेदेहइंद्रियोतथाअंतःकरणतथादे
वतातेथिजुदोजेजीवात्मातेनुरुपकेइरित्येछे पछेश्रीजिमहाराजबोड्याजेथोडाकमांएनोउत्तरकरियेंछइये जेदेहने

इंद्रियादिकनास्वरूपनोजेवक्तातेसर्वेनास्वरूपनेजुदुजुदुंकरिनेश्रोतानेसमझावेछे तेजेसमझावनारोवक्तातेदेहादि
कसर्वनाप्रमाणनोकरनारोछेनेजाणनारोछेनेएसर्वेथिजुदोछे एनेजजीवकहिये अनेजेश्रोताछेतेदेहादिकनारूपने
जुदांजुदांसमझेछेनेएनुंप्रमाणकरेछेने एनेजाणछेनेएसर्वेथिजुदोछे एनेजजीवकहिये एविरित्येजीवनास्वरूपनेस
मझवानिरित्येछेएविरित्येवार्त्ताकरि ॥ इतिवचनामृतं ॥ ३८ ॥

॥ संवत् १८७६ नामहाशुदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढढामध्यंदादाखाचरनादरबारमां श्रीवासुदेव
नारायणनामंदिरनिआगद्व्यलिंबडानादक्षहेठओटाउपस्थदोलियोढळाविने विराजमानहता नेधोदोखेसपेस्योह
तानेधोदोखिचादरओढिहतिनेमाथेधोदोखिपाघवांधिहति नेपीलापुष्पनातोरापाघमांलटकताहतानेकांनउपस्थधोदोखाने
पीलापुष्पनागुछखोशाहतानेकंठमां पीलापुष्पनाहारपेस्योहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यसर्वेमुनि तथादेशदे
शनाहरिन्नक्तनिसन्नाचरईनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेएकवेदांतिब्राह्मणआव्यो हतोतेनेप्रश्नपुछ्योजेतमेएकब्र
ह्मनुप्रतिपादनकरोछेनेतेविनाजेजीवईश्वरमायानेजगततथावेदशास्त्रपुराणतेसर्वेनेमिथ्याकहोछो एवातअमने
समझातिनथीतथामांन्यांमांआवतीनथीमाटेतमनेपुछीयेछईयेतनो उत्तरकरोतेवेदशास्त्रपुराणस्मृतिइतिहासतेनि
साख्येकरिनेकरोपणकोईककद्विपतग्रंथनेवचनेकरिनेकरशोतोअमेतेनेनहिमांनिये अनेजोव्यासजिनेवचनेकरिने
करशोतोअमारामांन्यामां आवशेकेमजेअमारव्यासजिनावचनमांदृढप्रतितिछे पछेतेवेदांतियेंघणीकप्रकारनियु
क्तियोदोखिनेउत्तरकरवामांज्योपण श्रीजिमहाराजतेमांआशंकाकरिमांटेतेप्रश्ननुंसमाधानथयुंनहि पछेश्रीजिम

हाराजबोद्ध्याजे सांनलोएप्रश्नोउत्तरअमेकरियेछुइयेजेएतोपरमेश्वरनेअजिनेथयाजेमुक्ततेनिस्थितिनाचेदछे
जेममेरुपर्वतउपस्थउन्नाजेपुरुषतेजेतेमेरुथकीओराजेसर्वेपर्वत तथासर्वेवृक्षतथातेपर्वतवृक्षनुं आधारजेपृथ
वीनुंतलतेसर्वेनेपृथकपृथकपणेदेखेछेतेमसविकल्पसमाधिवालाजेज्ञानीमुक्ततेजेतेजीवईश्वरमायातथाएमनुंआ
धारजेब्रह्मएसर्वेनेपृथकपृथकपणेदेखेछे अनेवलीजेमलोकालोकापर्वतउपस्थउन्नाजेपुरुषतेजेतेलोकालोकापर्वत
थिओराजेपर्वततथावृक्षतेसर्वेनेएकपृथवीरूपेजेदेखेछे पणपृथकपृथकपणेनथादेखतातेमनिर्विकल्पसमाधिवा
लाजेमहामुक्ततेजेतेजीवईश्वरनेमायातेनेएकब्रह्मरूपेकरिनेजेदेखेछे पणपृथकपणेनथादेखताएविरित्येबेप्रकार
निस्थितिवाला मुक्तछेतेनिस्थितिनेजोगेकरिनेएसर्वेनुसत्यपणुकेवायछेनेअसत्यपणुकेवायछे अनेसविकल्पस्थि
तिवालानांवचनवेदशास्त्रपुराणादिकमांआवेछे तेएसर्वेनेसत्यकेछेनेनिर्विकल्पस्थितिवालानांजेवचनतेएसर्वेने
असत्यकहेछेपणकांडूएसर्वेअसत्यनथाएतोएनेनिर्विकल्पस्थितिनेबळेकरिनेदेखातानथिमाटेअसत्यकहेछे अनेव
लोजेमसूर्यनारथमांजेबेठाहोयतेनेरात्यनथापणजेपृथवीउपररत्याछे तेनेरात्रिदिवसछेतेमनिर्विकल्पस्थितिवा
लानेमतेएसर्वेछेनेहिपणविजानेमतेतोएसर्वेछे अनेआविरित्येब्रह्मनिरूपणकरेतोशास्त्रनावचनमांपूर्वापरबाधन
आवेनेएमनकरेतोपूर्वापरबाधआवेतेबाधनेतोसमझतोहोयतथाएविरित्यनिस्थितिनेपणनपांम्योहांय नेकेवल
शास्त्रमांथिशिखिनेवचनमात्रेकरिनेएकब्रह्मपणानुंप्रतिपादनकरतोहांय नेगुरुशिष्यजावईश्वरमायाजगततथावे
दपुराणशास्त्रएसर्वेनेकल्पितकहेतोहोयतेतोमहामूर्खछे नेअंतेनारकीथायछेएमकहिनेबोद्ध्याजेआअमेवार्ताकरि

तेमांतमनेआशंकायातिहोयतोबोलो तारेतेवेदांतिब्राह्मणबोदयोजेहेमहाराजहेप्रज्ञाहेस्वामिन्तमेतोपरमेश्वरछो
नेजगतनाकल्याणनेअर्थेप्रगटययाछोतेतमेजेउत्तरकस्योतेयथार्थछे एमांआशंकानोमागनथीएमकहिनेअतिप्र
सन्नथयानेपोतानीजेअणसमझण्यतेनोत्यागकरिनेश्रीजिमहाराजनेआश्रितथयो ॥ इतिवचनान्तम् ॥

॥ ३९ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामहाशुदिचोथ्य ४ नेदिवसेप्रातःकाक्षेश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनाद
रथारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगव्यक्षिबडानावक्षनिहेठेढोखियाउपस्थविराजमानहतानेधोखोखेसपे
स्योहतोनेधोखिचादरओदिहतिनेमायंधोखीपाघयांधिहतिनेपाघनेविषे पिलापुष्पनोतोरोलटकतोहतोनेकंठनेविषे
पीलापुष्पनोहारपेस्योहतो नेपोतानामुखारविंदनिआगव्यसर्वमुनितथादेशदेशना हरिचक्रनिसच्चाचराईनेबेठिह
ति पछेश्रीजिमहाराजनेमुक्तानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्यो जेहेमहाराजसविकल्पसमाधितेकेनेकहियेनेनिर्विकल्पसमा
धितेकेनेकहियेतारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेने जगवाननास्वरूपमांस्थितिथइहोयतेनेअशुचवासनातोहोयने
शुचवासनारहिहोयजेहुं नारदसनकादिकनेशुकजीतेजेबोथाउंअथवानरनारायणनाआश्रममांजाईनेतेआश्रम
नामुनिजेखोरहिनेतपकरुंअथवाश्वेतद्वीपमांजाईने तपकरिनेश्वेतमुक्तजेबोथाउंएविरित्यनोजेनेविकल्परहेतोहोय
तेनेसविकल्पसमाधिबालोकहियेअनेजेनेएविरित्यनोविकल्पनहोयनेअदरब्रह्मनासाधर्म्यपणानेपांमिनेकेवलज
गवाननिमूर्तिनेविषेजनिमग्नरहेतोहोय तेनेनिर्विकल्पसमाधिबालोकहिये पछेवलीमुक्तानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्योजे
हेमहाराजचक्रिमांनेउपासनामांनेशोचेदछे तारेश्रीजिमहाराजबोदयाजे श्रवणंकीर्तनंविष्णोःस्मरणंपादसेवनं

अर्चनं वंदनं दास्यं सख्यमात्मनि वेदनं एविरित्येन वप्रकारे करिने जे जगवानने जजवातेने जक्तिकहिये अने उपासनातो
तेने कहिये जे जगवानना स्वरूपने विषे सदा साकारपणानि द्रढनिष्ठा होयने पोते जे जजननो करनारो ते ब्रह्मरूपथायतो
पणते निष्ठा जाय जनहिने गमे तेवानिराकारप्रतिपादनना ग्रंथने सां ज्ञे तो पण जगवानना स्वरूपने सदा साकारजसम
झे अने शास्त्रने विषे गमे ते विवात आवे पण पोते जगवानना साकारस्वरूपनुं जप्रतिपादन करे पण पोतानि उपासनानुं खं
डनथा वादे जनहि एविरित्ये जे निदृढसमझ एय होय तेने उपासनावालो कह्यो ॥ ॥ इति वचनामृतं ॥ ॥ ४० ॥ ॥ संवत्
१८७६ नामहा शुदि ५ पंचमीने दिवस सां ज्ञने समे श्रीजिमहाराज श्रीगढा मध्ये दादा खाचरना दरबारमां श्रीवासुदेव
नारायणनामं दिरने समिपे खिं बडा तले चोतरा उपस्थ होखिये विराजमां नहताने सर्वे धोखां वस्त्रधारण कर्यां हताने पिछा
पुष्पनाहार पेस्या हताने पिछा पुष्पना गुच्छकां न उपस्थ धास्या हताने पाघने विषे पिछा पुष्पना तोरा द्यटकता मुक्या हताने पो
ताना मुखारविंदनि आगड्य मुनि तथा देशदेशना हरि जक्तनिस ज्ञा ज्ञराइने वेठा हति पछे श्रीजिमहाराज बोड्या जे प्रश्न
उत्तर करो पछे नृसिंहानंद स्वामिये पुछुं जे हे महाराज बहुस्यां प्रजायेय एजे श्रुति तेना जे अर्थ तेने जगतमां जे केटला कपं
डित छे तथा वेदांति छे ते एमसमझे जे प्रलयकालने विषे जे एक जगवान हता ते जपोतानि इच्छाये करिने सृष्टिकाक्षे सर्वे
जीव ईश्वररूपे थया छे ते एवात्ता तो मूर्ख होय तेना मां न्यामां आवेने अमारो तो तमारो आशरो छे एटले एवातनि घड्यबेस
तिन थिने अमे तो एवुसमझिये छैये जे जगवान तो अच्युत छे ते च्यविने जीव ईश्वररूपे थायन हि माटे एश्रुतिनां जे अर्थ ते तो
तमे कहो तो यथार्थ समझाय पछे श्रीजीमहाराज बोड्या जे एश्रुतिनां अर्थ तो ए सर्वे करे छे एमन थो एनां अर्थ तो बिजिरित्ये

व० मृ
॥३६॥

ग० प्र०
४९

छेते वेदस्तुतिना गद्यमां कयो छेजे ॥ स्वरुतविचित्रयोनिपुविशन्निवहेतुतयातरतमतश्चकास्स्यनलवत्स्वरुतानुरुतिः ॥
एनो अर्थ एमछेजे पुरुषोत्तमन्नगवाने पोते करि एविजे नाना प्रकारनियोनियुते मने विषे कारणपणे अंतर्यामिरूपे करि
ने प्रवेश करि ने न्युनाधिक जावे प्रकाश करे छे ते निविगतिजे अक्षराति त एवाजे पुरुषोत्तमन्नगवाने ते सृष्टि समे ने विषे अ
क्षरसां मिदृष्टि करे छे तारे ते अक्षरमां थी पुरुषप्रगटथ ई आवे छे पछे ते पुरुषोत्तम जे ते अक्षरमां प्रवेश करि ने पुरुषने विषे प्र
वेश करे छे ने पुरुषरूपें थ ई ने प्रकृति ने प्रेर छे एविरित्यें जे मजे मपुरुषोत्तमनो प्रवेश था तो गयो ते मते मसृष्टि निप्रवृत्ति थ ई ने
पछे ते प्रकृति पुरुष थ की प्रधान पुरुष थ या अने ते प्रधान पुरुष थ की महत्त्व थ युने महत्त्व थ कि त्रय प्रकारनो अहंकार थ
यो ने अहंकार थ कि नृतविषय इंद्रिया अंतःकरणे देवता ते थ याने ते थ कि विराटपुरुष थ याने ते निना जिकमल मां थि ब्र
ह्मा थ याने ते ब्रह्मा थ की मरिच्यादिक प्रजापति थ याने ते थ की कश्यप प्रजापति थ याने ते थ कि इंद्रादिक देवता थ याने दैत्य
थ या अने स्थावरजंगम सर्वे सृष्टि थ ई अने पुरुषोत्तमन्नगवाने जे ते ए सर्वे मां कारणपणे अंतरजामिरूपे प्रवेश करि ने रया
छे पण जे वा अक्षरमां छे ते विरित्यें पुरुषप्रकृति मां नथि ने जे वा पुरुषप्रकृति मां छे ते वा प्रधान पुरुष मां नथि ने जे वा प्रधान
पुरुष मां छे ते वा महत्त्वादिक चो विशतत्त्व मां नथि ने जे वा चो विशतत्त्व मां छे ते वा विराटपुरुष मां नथि ने जे वा विराटपु
रुष मां छे ते वा ब्रह्मा मां नथि ने जे वा ब्रह्मा मां छे ते वा मरिच्यादिक मां नथि ने जे वा मरिच्यादिक मां छे ते वा कश्यप मां नथि ने
कश्यप मां छे ते वा इंद्रादिक देवता मां नथि ने जे वा इंद्रादिक देवता मां छे ते वा मनुष्य मां नथि ने जे वा मनुष्य मां छे ते वा पशु
पक्षि मां नथि एविरित्यें पुरुषोत्तमन्नगवाने जे ते तारतम्यतायें सर्वे मां कारणपणे अंतर्यामिरूपे करि ने रया छे जे मकाष्ठने

॥३६॥

વિષે અગ્નિરયો છે તે મોટા કાષ્ઠમાં મોટો અગ્નિરયો છે ને લાંબા કાષ્ઠમાં લાંબો અગ્નિરયો છે ને વાંકા કાષ્ઠમાં વાંકો અગ્નિરયો
છે તેમ એ પુરુષો ત્તમન્નગવાન છે તે જે દ્વારે જેટલું કાર્ય કરાવવું હોય તેને વિષે તેટલો સમાર્થિયે જુક્ત થકાર હે છે અને અક્ષરને
પુરુષ પ્રકૃતિ આદ્યે સર્વેને વિષે પુરુષો ત્તમન્નગવાન અંતરજામિરૂપે રયા છે પણ પાત્રનિતારતમ્યતાયે કરિને સાં મર્થિમાં તાર
તમ્યપણું છે એવિરિત્યે એક પુરુષો ત્તમન્નગવાન છે તે અંતર્યામિરૂપે કરિને એ સર્વેને વિષે પ્રવેશ કરિને રયા છે પણ જીવઈશ્વર
પણાને પોતે પાંમીને બહુ રૂપે નથી થયા એવિરિત્યે એ શ્રુતિનો અર્થ સમજવો ॥ ॥ ૬૧ ॥ ॥ સંવત
૧૮૭૬ નામહાશુદ્ધિ ૬ છઠ્ઠ્યને દિવસ શ્રીજિમહારાજ શ્રીગઢડામધ્યે દાદાલાલ ચરનાદરબારમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણ
નામંદિર આગલ્ય લીંબડાના વક્ષની જેઠે ઓટા માથે દોલિયા ઉપર અથમણે મુખાર વિંદે વિરાજ માં નહતા અને માથે ધો
લિપા ઘાંધિ હતિને ધોલી ચાદર ઓઢિ હતિને ધોલાં રેસ પેસ્યો હતાં ને વેકાં નને ઉપર પીલા પુષ્પના ગુચ્છ વિરાજ માં નહતા અ
ને પોતાના મુખાર વિંદનિ આગલ્ય મુનિ તથા દેશ દેશના હરિન્નકતનિ સન્નાચરાઈને બેઠિ હતિ અને તે સન્નાને વિષે કોઈક વે
દાંતિ બ્રાહ્મણ પણ આ વિને બેઠા હતા તેને જોઈને શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે વેદાંત શાસ્ત્રને જે જે ન્ન છે તે ત્યાં સાં ન્ન છે તે એમ
કે છે જે વિધિ નિષેધ તો મિથ્યા છે અને વિધિ નિષેધ કરિને પમાય એવા જે સ્વર્ગ ને નરક તે પણ મિથ્યા છે અને તેને પાંમનારો જે
શિષ્ય તે પણ મિથ્યા છે અને ગુરુ પણ મિથ્યા છે ને એક બ્રહ્મજ સન્નરન્ન સ્થો છે તે સત્ય છે એવિરિત્યે જે કે છે તે શું સમજિને કેતા હ
શે અને સર્વે વેદાંતિના આચાર્ય જે શંકરાચાર્ય તેણે તો પોતાના શિષ્યને દંડક મંડલુધારણ કરાવ્યાં અને એમ કહ્યું જે ન્નગ
વદ્દીતાને વિષ્ણુ સહસ્રનામનો પાઠ કરવો તથા વિષ્ણુનું પૂજન કરવું અને જેને જ્ઞાજ્ઞાંચો માસાં થયાં હોય તેનું ચોડા ચામાસા

व० मृ०
॥३७॥

ग० प्र०
४२

वाज्ञानेवंदनकरवुं अनेंसारोपवित्रब्राह्मण होय तेनाघरनिज जीक्षाकरविणविरित्यें जे विधिनिषेधनुं प्रतिपादन करवुं ते
शुं एनेयथार्थज्ञाननहि होय अने जे हमणां नाज्ञानिथयाते मणे विधिनिषेधनें खोटा करिनां स्याते शुं शंकराचार्य करतां ए
मोटा ययामाटे एतो एमजणाय छे जे एतो केवल मुखाई मांथी बोले छे अने विधिनिषेधशास्त्रमां खोटा कल्या छे ते तो एम
कल्या छे जे मकोई मोटुं वांण होय अने ते वांण महासमुद्रने विषे एक वरस सुधिचाट्युं जाय छे तेने आगदयोकां ठोपण दे
स्यामां आवे नहि अनपाछदयोकां ठोपण दे स्यामां आवे नहि अने ते वेकां ठाउपस्य जे मोटा मोटा पर्वत ते पण दे स्यामां आ
वे नहि तो झाडवांत थामनु प्यते तो क्यांथि दे स्यामां आवे अने ज्यां देखेत्यां एक दुं जल ज देखाय पण जल विना बिजो कोई
आकार दे स्यामां आवे नहि अने उंचुं जुवे तो मोटि मोटि समुद्रनि लेखुं उठति होय माटे उंचुं पण जल ज जणाय तारे ते वांण ने
विषे बेठा एवा जे पुरुष ते एम कहे जे एक दुं जल ज छे बिजुं कांई नथि एदृष्टांतनुं सिद्धांत ए छे जे जेने ब्रह्मस्वरूपने विषे निर्विक
ल्पस्थिति थइ होय ते एम बोले जे एक ब्रह्म ज छे अने ते विना बिजु जे जीव ईश्वरने माया ए आदिक सर्वे ते मिथ्या छे अने तेनां
वचन शास्त्रमां सखाणां होय तेने सां चलिने पोताने तो ए विस्थिति नथइ होय तो पण विधिनिषेधने खोटा कहे छे अने स्त्रीनी
शुश्रूषा करेने छोकरां निशुश्रूषा करे अने जे टलो संसारनो व्यवहार होय ते सर्वे ने तो साचो जांणिने सावधान थैने करे छे अ
ने शास्त्रे प्रतिपादन कस्या एवा जे विधिनिषेधने खोटा कहे छे एवा जे आजगतने विषे ज्ञानना कथनारा छे तेने तो महाअ
धम जांणवानें नास्तिक जांणवा अने शंकराचार्य तो जिवना हैयामां नास्तिक पण आविजाय ते निबीके करिने चज
गोविंदं चज गोविंदं गोविंदं चज मूढमते ए आदिक घणां कविष्णुनां स्तोत्र कस्यां छे तथा शिवजितथागणपति तथा सूर्य

॥३७॥

एआर्घेदेनेजेघणाकदेवतातेनांस्तोत्रकस्यांछे जेनेसांनदीनेसर्वदेवतासत्यआसेएवोआशयजांणीनेशंकराचार्य
सर्वदेवतानांस्तोत्रकस्यांछेअनेआजनाजेज्ञानिथयातेतोसर्वेनेखोटांकरिनांखेछेनेवलीएमकेछेजेज्ञानितोगमेतेवु
पापकरेतोपणकांईअडतुंनथी तेमुखपणामांथीकहेछे अनेजेटझात्यागिपरमहंसथयातेसर्वेनेविषेजडनरतश्रेष्ठछे
अनेजेटझापुराणमात्रतथावेदांतनाग्रंथतेसर्वेनेविषेजडनरतनीवारतासखांणिछे एवामोटाजेजडनरततेपूर्वज
न्ममांक्रषन्नदेवन्नगवाननापुत्रहतानेराज्यनोत्यागकरिने वनमांगयाहतातेनेदयायेकरिने पणजोमृगसंघाथेप्रीति
थइतोतेनोदोषझागेनेपोतानेमृगनोजन्मलेवोपड्यो अनेमृगनासरखाच्यारपगनेटुंकिपुंछडिने माथेनांनिसिंगडियुं
एवोआकारपोतानेप्राप्तथयो अनेपरमात्माजेश्रीरुष्णन्नगवानतेनिसंघाथेव्रज निगोपियुंयेकांमधुद्वियेंकरिनेप्रीति
करितोपणसर्वेन्नगवाननिमायानेतरिगईयुंनेपोतेगुणातीतथैने निर्गुणएवुंजेन्नगवाननुंअक्षरधामतेनेपामियुंतेनुं
कारणएछेजेश्रीरुष्णन्नगवानपोतेसाक्षात्पुरुषोत्तमगुणातीतदिव्यमूर्तिहतातोतेसंघाथेगोपियुंयेजांणेअजांणेप्री
तिकरितोपणतेगोपियुंगुणातीतथईयुं अनेनरतजीयेदयायेकरिने मृगझामांप्रीतिकरितोपोतेमृगधुंथयामाटेगमेते
वामोटाहोयतेनुंपणकुसंगेकरिनेतोचुहुंजथायछे अनेगमेतेवोपापीजीवहोयनेतेजोसत्यस्वरूपएवाजे न्नगवानते
नोप्रसंगकरेतोपरमपवित्रथईनेअन्नयपदनेपांमे अनेजोश्रीरुष्णन्नगवानपोतेगुणातीतनहोततोएनान्नकजे गोपी
युंतेगुणातीतपणानेनपांमतेनेजो गुणातीतपदनेपांमियुंतोश्रीरुष्णन्नगवानगुणातीतकैवल्य दिव्यमूर्तिजछेअनेवे
दांतिकेहेछेजेसर्वत्रब्रह्मसन्नरन्नस्योछे तारेजेमगोपीयुंये श्रीरुष्णन्नगवाननेविषेप्रीतिकरितेमजसर्वेस्त्रीयुंपोतपो

व० मृ०
॥३८॥

ग० प्र०
४३

तानाधणिनेविषेप्रीतिकरेछे तथासर्वपुरुषपांतानि स्त्रियुनेविषेप्रीतिकरेछे तोपणतेमनेगोपीयुंनाजेवि प्राप्तिथातिन
थीतेमनेतोघोरनरकनिप्राप्तिथायछे माटेजेविधिनिषेधछे तेसाचाछे पणखोटानथीनेजेएविधिनिषेधनेखोटाकरेछे
तेतोन्नारकीथायछे एमवार्त्ताकरिनेश्रीजिमहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपांतानेउतारेपधास्या ॥इतिवचनान्तं॥
॥४२॥ संवत् १८७६ नामहाशुदि ७सातम्यनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांउगमणे
बास्यओरडानिओसरियेंढोलीयाउपस्थसांझनेसमे विराजमानहताअनेमायेधोलिपाघबांधिहतिनेधोलिचादरओ
ढिहति नेधोलोखेसपेरघोहतानेपाघनेविषेपीडापुष्पनातोराखटकताहतानेकंठनेविषे पीडापुष्पनाहारपेरघाहतानेबे
कांननेउपस्थपीडापुष्पनागुछखोशाहतानेपोतानामुखारविंदनीआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसञ्जाअरा
ईनेबेठिहतीतेसमेश्रीजिमहाराजसर्वअक्तजनउपस्थकरुणानीद्रष्टियेकरिनेसर्वसामुंजोइनेबोल्याजे सर्वसांअलोए
कप्रश्नपुछीयेछेयेजेश्रीमद्भागवतपुराणमांकल्युंछेजेजेअगवाननाअक्तहोयतेअ्यारप्रकारनिमुक्तिनेनथीइछताअने
बिजापणजेजेअगवाननामोटाअक्तछेतेएमकहेछेजेअगवाननाअक्तहोयतेअ्यारप्रकारनिमुक्तिने नथीइछतातेअ्यार
प्रकारनिमुक्तिनेशुंतोएकतोअगवाननालोकमांरहेवुं अनेबिजुंअगवाननेसमीपेरेहेवुं अनेत्रिजुंअगवाननासरखुं
रूपपांमवुंअनेचोथुंअगवाननासरखुंऐश्वर्यपांमवुंएविरित्येजेअ्यारप्रकारनिमुक्तिछे तेनेतोअगवाननाअक्तनथिइ
छतोनेकेवलअगवाननी सेवानेइछेछेतेएअक्तअ्यारप्रकारनिमुक्तिनेशासारुनथिइछतोएप्रश्नछेतेनोउत्तरजेनेजेवो
आवडेतेवोतेकरो पछेसर्वपरमहंसउत्तरकरवाद्यागापणउत्तरथयो नहि तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेएप्रश्ननोउत्तर

॥३८॥

अमेकरियेछईयेजंजंनगवाननांनक्तथईनेएच्यारप्रकारनिमुक्तिनिइछाराखे तोतंसकामनक्तकेहेवायनंजेएचतु
र्धामुक्तिनेनइछेनेकेवलनगवानीसेवानेजइछेते निष्कामनक्तकेवायतेश्रीमद्भागवतमांकत्युंछे जेमत्सेवयाप्रतीतं
चसाक्षोक्त्यादिचतुष्टयनेछंतिसेवयापूर्णाःकुतोऽन्यत्कास्यविपुलं साक्षोक्त्यासाष्टिसामीप्यसारूप्यं कत्वमप्युतदीयमानं
नगृह्णंतिविनामत्सेवनंजनाःएनोऽर्थएछेजंजंनगवाननानिष्कामनक्तछे तेसेवाजेनगवाननीपरिचरज्याकरवीते
जोएचतुर्धामुक्तिमानहोयतोएने इछेजनहिनेएकसेवानेजइछेछेअनेएवाजेनिष्कामनक्ततेमनेनगवानपोतानिसे
वामांराखेछेनेएनक्तनथी इछतातोपणबलात्कारे नगवानएनेपोतानांऐश्वर्यसुखने पमाडेछेतेकपिद्वेदवन्नगवाने
कत्युंछेजे अथोविन्नूतिंमममायाविनस्तामैश्वर्यमष्टांगमनुप्रवृत्तं श्रियंनगवतींवास्पृहयंतिन्नद्रांपरस्यमेतेश्च
वतेतुलोके अनेएनिष्कामनक्तनेजगीतामांनगवानेज्ञानीकत्यांछे नेजेसकामनक्तछे तेनेअर्थार्थीकत्यांछेमाटेन
गवाननानक्तनेनगवाननि सेवाविनाबिजुंकांयनइछवुंनइछेतांएमांएटलीकाच्यपकेवायअनेजोकाच्यपहोयतो
निष्कामएवाजेनगवाननाएकांतिकनक्ततेनासमागमकरिनेएकाच्यपनेटालवि ॥ ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ४३ ॥

संवत् १८७६ नामहाशुदि ८ आठम्यनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदाढाखाचरनादरबारमांश्रीवासुदेवना
रायणनामंदिरनीआगड्यलिबंडानाब्रह्महंतेआठामध्ये ठांलियाउपस्थआथमाणेमुखारविंदेसवारनापोरमांविराज
मानहताने धांलोखेसपेस्योहतानेधांलिचादरओढिहतिनेमाथेधांलोफेंटावांध्योहतानेतेफेंटानेएकआटेकरिनेवांकां
निवालीहति नेतेपाघउपस्थधांलापुष्पनाहारविराजमानहतो नेपोतानामुखारविंदनिआगड्यमुनितथांदशदेशनाह

रिन्नक्तनीसजाचराईनेवेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजेप्रश्नपुछुंजेन्नगवाननेविषेस्नेहहोयतेनुंशुरुपछेपछेब्रह्मानंदस्वामियेस्नेहनुरुपकरवामांडुंणसमाधननथयुं पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेतमनेतोस्नेहनिदिशजजडिनहि अनेतमे जेपींडब्रह्मांडथीनिस्पृहरवुंतेनेस्नेहकयोएस्नेहनुरुपनहिएतोवैराग्यनुरुपछेअनेस्नेहतोएनुंनामजेन्नगवाननिमूर्तिनि अखंडस्मृतिरहेएनुंनामस्नेहकहिये नेजेन्नक्तनेपरीपुरणन्नगवाननेविषेस्नेहहोयतेनेएकन्नगवानविनाबिजोसंकल्प जनथाय अनेजेटलोन्नगवानविनाबिजोघाटथायछे तेटलोतेनास्नेहमांफेरछे अनेजेनेपरिपुरणन्नगवानमांस्नेहहो यनेतेनेजोजांणअजांणन्नगवाननिमूर्तिविनाबिजो कांडकघाटथायतोजेमपंचासृतजो जनजमतो होयतेमांको ईककांकरा तथाधुळनोखोबोन्नरिनेनांखेनेजेवुंवसमुंलागेअथवाकपालमांबलबलतोडांनदेनेतेजेवोवसमोलागे तेवोन्नगवानविनाबिजोघाटथाय तेवसमोलागेएविरित्येजेनेवरततुंहोयतेनेन्नगवाननें विषेप्रीतिछे एमजांणबुं ते सर्वेपोतपोतानाल्ददामांतपाशीजुवोतोजेनेजेविप्रीतिहशेतेनेतेविजणाईआवशे पछेब्रह्मानंदस्वामियेपुछुंजेएवि द्रढप्रीतिन्नगवाननेविषेथायतेनुंशुंसाधनछे पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेसतपुरुषनोजेप्रसंगएजपरमेश्वरनेविषेद्र ढप्रतिथावानुंकारणछे तारेसोमलोखाचरबोदयाजेएवोप्रसंगतोअतिशेकरियेछैयेपणएविद्रढप्रीतिकेमथातिन थि पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेप्रसंगतोकरोछोपणअरधोअमारो प्रसंगकरोछोनेअरधोजगतनोप्रसंगकरोछोते माटेन्नगवाननेविषेद्रढप्रीतिथातिनथि पछेगांमवसोनाविप्रवालाधुतेणेप्रश्नपुछुंजेहेमहाजदेहनेदेहनासंबंधिनेवि षेअहंममत्वपाणानाघाटथायछे तेकेमटले तारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेएतोएजीवनेविपरीतनावनाथईछे जेपोता

નેદેહથી પૃથક જે જીવાત્મા તે રૂપે નથી માંનતાં નેદેહ રૂપે માંનું છે ને એ જીવાત્મા ને વિષે દેહ તો કવિ રિત્યે વક્ષ્ય ગોછે તો જે મકોઈ
 કપુરુષ હોય તેણે દરજી ને પેસ્ય જૈને ડગલો શીવાડી ને પેસ્યો તારે તે એમ માંને જે દરજી તે મારો બાપ છે ને દરજી એય તે મારિ માછે
 એમ જે માંને તે મૂર્ખ કેવાય તે મઆજીવને આદેહ રૂપ જે ડગલો તે ક્યારેક તો બ્રાહ્મણ ને બ્રાહ્મણી થકી ઉત્પન્ન થાય છે અને ક્યા
 રેક તો નિચ જાતિ માંથી ઉત્પન્ન થાય છે તથા ચોરા શીલા યજ્ઞ જાત્ય થકિ દેહ ઉત્પન્ન થાય છે તે દેહ ને વિષે પોતા પણું માંને ને તે દે
 હના માબાપ ને પોતાનાં માબાપ માંને તે મૂર્ખ કેવાય ને તેને પશુ જેવાં જાંણવો અને ચોરા શીલા યજ્ઞ જાત્ય માં જે પોતાની માબો
 નદિકરિયું નેં સ્ત્રીયું છે તે પતિવ્રતાનો ધર્મ એકે પાલતી નથી માટે જે એવા સગપણ ને સાચું માંને છે તેને અહં મમત્વના ઘાટ કેમ ટ
 લશે અને આ વિરિત્ય ની સમજણ એય વિના જન્મ જૂમીની જે દેશવાસના તેટલ વિઘણિ કઠણ છે અને જ્યાં સુધિ દેહ ને પોતાનું રૂ
 પ માંને છે ત્યાં સુધિ એ નિર્સર્વે સમજણ થાય છે અને જ્યાં સુધિ વર્ણનું કે આશ્રમનું માંને છે તેને ફરે છે ત્યાં સુધિ એ ને વિષે સાધુ પણું
 આવતું નથી માટે દેહ ને દેહના સંબંધિ ને વિષે અહં મમત્વ નો ત્યાગ કરી ને ને પોતાના આત્મા ને બ્રહ્મ રૂપ માંનિ ને ને સર્વ વાસના
 નો ત્યાગ કરિ ને સ્વધર્મ મારિ ત્યો થકો જે જગવાન ને જ જ છે તે સાધુ કેવાય છે અને જે ને એવું સાધુ પણું આવ્યું તે ને ને પુરુષોત્તમ
 જગવાન ને કાંઈ છે દુરે તું નથી અને વિજું સર્વે થાય પણ એ વિ સાધુતા આવવિ તો પળી કઠણ છે ને એવા સાધુ તો ઢુંઢું જે મારે વ
 ણાં શ્રમનું દેશ માત્ર પણ માંન નથી એ વિરિત્યે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા તે તો જ્ઞાને શિક્ષાને અર્થે છે એમ જાંણવું ને પોતે તો સા
 ક્ષાત પુરુષોત્તમ નારાયણ છે ॥

॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥

॥ ૪૪ ॥

સંવત્ ૧૮૭૬

નામહાશુદિ ૩૦ દશમને દિવસ સાંજ ને સમે સ્વામિશ્રી સહજાનંદજી મહારાજ શ્રીગદ્ગામધ્યે દાદાચરનાદરવારમાં

श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्व्यओटाउपस्थदक्षिणादेमुखारविंदेविराजमानहता अनेंधोसिचादरओदिह
तिनेधोसोखेसपेस्योहतोनेमाथेधोसिपाघवांधिहति अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितयादेशदेशनाहरिच
क्तनिसन्नान्नराइनवेठिहति पछेगोपाखानंदस्वामियेंपुछुंजेहेमहाराजकेटलाकवेदांतिएमकेछेजेन्नगवाननेआ
कारनथी अनेतेवाजप्रतिपादननीश्रुतियुंनेन्नणेछे अनेकेटलाकजेनारदशुकसनकादिकसरखाजगवाननान्नक्त
छेतेतोन्नगवाननुंसाकारपणुंप्रतिपादनकरेछेतेएवेमांथीकोणसाचाछे पछेश्रीजिमहाराजवोल्याजेजेन्नगवानपु
रुषोत्तमछेतेतोसदासाकारजछे नेमहातेजोमयमूर्तिछे अनेअंतर्यामिपणकरिनेसर्वत्रपुरणएवुंजेसच्चिदानंदब्रह्म
छेतेतोमूर्तिमानएवाजेपुरुषोत्तमन्नगवानतेनुंतेजछे अनेश्रुतियेंपणएमकयुंछेजेतेन्नगवानमायासांमुंजोताहवा
अनेन्यारेजुवेतारेतेनेंशुंएकलीआंस्वजहोयहाथपगपणहोयमाटेसाकाररूपनुंप्रतिपादनथयुं अनेवलीजेमसमग्र
जसछे तेनाजीवरूपजवरूपतेपोतानासोकनेविषेसाकारछेनेजलनिराकारकेवायछेनेजेमअग्नीनीजेज्वालाछेते
नीराकारकेवायछे अनेतेनादेवताजेअग्नीतेअग्निदोकनेविषेसाकारछेनेजेमसमग्रतडकोतेनिराकारकेवायछेनेसू
र्यनामंडलनेविषेजेसूर्यदेवछे तेसाकारछेतेमसच्चिदानंदजेब्रह्मतेनिराकारछेअनेपुरुषोत्तमजेन्नगवानतेसाकारछे
अनेएसर्वत्रपूर्णएवुंजेसच्चिदानंदब्रह्मतेपुरुषोत्तमन्नगवाननुंतेजछे अनेकोईएमकदेशेजेश्रुतिमांएमकयुंछेजेपरमे
श्वरतोकरचरणादिकेरहितछेनेसर्वत्रपूर्णछेतोएजेश्रुतियेंकरचरणादिकनोनिषेधकस्योछेतेतोमायीककरचरणादि
कनोनीषेधकस्योछे अनेन्नगवाननोआकारछेतेतोदिव्यछेपणमायिकनथि अनेअंतर्यामिपणकरिनेजीवईश्वरने

विषेव्यापकएवुंजेपुरुषोत्तमन्नगवाननुंस्वरूपतेजतेनिराकारछे तोपणजीवईश्वरसर्वेनेतेमनाकर्मनेअनुसारेयथा
योग्यपणेकर्मनाफलनेदेवानेविषेनियंतापणुंछेनेसाकारनिषेठ्येनियंतारूपक्रियानेकरेछेमाटेतेतेजेनेपणसाकारजे
वुंजाणवुंएविरित्येन्नगवानपुरुषोत्तमतोसदासाकारजछे पणनिराकारनथीनेजेनिराकारकहेछेतेतोसमझतानथी
इतिवचनामृतं॥४५॥ ॥संवत् १८७६ नामहाशुदि ११ एकादशीनेदिवससांझनेसमेश्रीजीमहाराजश्रीगढ

डामध्येदादाखाचरनादरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनि समिपेओटाउपस्थदक्षणादेमुखारविंदेविराज
मांनहतानेधोक्षोखेसपेस्योहतोनेधोक्षिचादरओढिहतिनेमाथेधोक्षिपाघबांधिहति नेपोतानामुस्वारविंदनिआगद्वय
मुनिनिसन्नातथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेबेठिहति तेसमेन्नद्वमाहेश्वरनामंवेदांतिब्राह्मणहतो तेणेश्रीजी
महाराजनेप्रश्नपुछुंजेसमाधिनेविषेसर्वेक्षीनथायछे तारेआकाशकंविरित्येक्षीनथायछे पछेश्रीजीमहाराजबोल्या
जेआकाशनुंरूपअमेरुडिप्रकारेकरियेतेतमेसर्वेसावधानथईनेसांनक्षोजेआकाशतेअवकाशनेकैयें अनेजेजेपदा
र्थरहेछेतेअवकाशमांजरहेछे अनेतेपदार्थमांपणआकाशव्यापिनेरहेछेनेएवुंकोईपदार्थनथिजेजेनेविषे आकाश
नहोयकेमजेपृथ्वीनिएकरजअतिझीणीहोयतेनेविषेपणआकाशछे नेतेएकरजनाकोटांनकोटिकटकाकरियेतोपण
तेनेविषेआकाशछे माटेआकाशनिद्रष्टियेंज्यारंजोईयें तारेपृथ्वीआदिकव्यारन्नूतदेखातांनथिएकक्षोआकाशजदे
खायछे तेआकाशसर्वनोआधारछे अनेस्थूलसूक्ष्मनेकारणएजेन्नएयशरितेआकाशनेविषेछे अनेआब्रह्मांडछेतप
णआकाशनेविषेरयुंछे अनेब्रह्मांडनुंकारणजेप्रकृतिनेपुरुषतेपणआकाशनेविषेछे एवोजेआकाशतेप्रकृतिपुरुषने

व० मृ०
॥४१॥

तेनुंकार्यजेपिंडब्रह्मांडएसर्वनेमांहिपणरयोछेनेसर्वनोआधारथईनेवास्थपणरयोछे एवोजेएआकाशतेतोसुषुप्तिने
विषेअथवासमाधिनेविषेक्षिनथातोनाथि अनेकोईकेशेजेआकाशादिकपंचनूततोतमोगुणथिउपनाछे तेआकाश
पुरुषनेप्रकृतिना आधारकेमकेवायनेसर्वमांव्यापककेमकेवायतांअनोउत्तरएछेजेप्रकृतिमांजोअवकाशरूपआ
काशनहोयतोजेमब्रह्ममांथिफलपुष्पादिकवास्थनिसरेछेनेजेमगायनापेटमांथिवाछहुंवास्थनिसरेछे तेमप्रकृतिमां
थिमहत्तत्वनिसरेछेतेकेमनिसरेमाटे प्रकृतिनेविषेआकाशरयोछे अनेमहत्तत्त्वमांथिअहंकारनिसरेछे माटेमहत्तत्त्व
मांआकाशरयोछे अनेअहंकारमांथित्रयगुणनिसरेछेमाटेअहंकारनेविषेआकाशरयोछे अनेतमोगुणमांथिआ
काशआदिकपंचनूतनिसरेछे माटेतमोगुणनेविषेपणआकाशरयोछेनेतमोगुणमांथिजेआकाशनिसरेछेतेआका
शतोतमोगुणनुंकार्यछेनेविकारवानछेनेसर्वनोआधारजे आकाशछे तेनिर्विकारिछेनेअनादिछेनेएवोसर्वाधारजे
आकाशछेतेआकाशने ब्रह्मकैयेचिदाकाशकैयेनेएआकाशनेविषे पुरुषनेप्रकृतितेसंकोचअवस्थानेविकाशअव
स्थानेपांमेछेकेविरित्येतोज्यारेपुरुषप्रकृतिसांमुजुवेछे तारेजेमस्त्रीपुरुषथकिसंतांननित्पत्तिथायछेतेमपुरुषजेपति
नेप्रकृतिरूपजेस्त्रीतेथकिमहत्तत्वादिकसंतांनउत्पन्नथायछेएविरित्येजेएप्रकृतितेचोविसतत्वरूपेनेपिंडब्रह्मांडरूपेथा
यछे एप्रकृतिनिविकाशअवस्थाछे अनेजेटलांप्रकृतिनांकार्यछेतेनेविषेपुरुषपोतानिशक्तियेंकरिनेव्यापकपणरहेछे
तेपुरुषनिविकाशअवस्थाछे अनेज्यारेकाक्षेकरिनेप्रकृतिनुंकार्यसर्वनाशपांमिजायछे अनेप्रकृतिपणपुरुषनाअंग
मांक्षिनजेविरहेछे एप्रकृतिनिसंकोचअवस्थाछे अनेपुरुषपणप्रकृतिनांकार्यसर्वनाशपांम्यांतारेपांतानेस्वरूपेरयो

ग० प्र०
४६

॥४१॥

एपुरुषनिसંकोचअवस्थाछेजेमकाचबाछेतेज्यारेविकाशनेपांमेछे तारेपोतानांअंगसर्वेबास्थकादेछेअनेज्यारेसंको
 चनेपांमेछे तारेसर्वेपोतानांअंगतांणिलेछेतेरुढमुंद्यईरेछेतेमपुरुषप्रकृतिनिसंकोचविकाशअवस्थाछे अनेएप्रकृ
 तिनेप्रकृतिनाकार्यनेविषेअन्वयव्यतिरेकपणपुरुषनुंजछे पणसर्वनोआधारएवांचिदाकाशतेनुंनथीकेमजेजेसर्वा
 धारहोयतेकोणथकीव्यतिरेकहोयतेतोसदासर्वमारयाजहोय अनेआब्रह्मांडछेतेनेच्यारेकोरेलोकालोकापर्वतछे तेग
 ढनिपेठेरयोछे नेतेलोकालोकानिबास्थतेअलोकाछे नेतेअलोकाथिपरसमआवरणछेनेतेथिपरएकदुंअंधारुंछे नेतेअं
 धाराथिपरप्रकाशछे तेप्रकाशनेचिदाकाशकैयेतेमजउंचुपणब्रह्मलोकासुधिकेवायनेतेनिउपरसमआवरणछे नेते
 आवर्णनेपास्थअंधकारछेनेअंधकारनेपास्थप्रकाशछे तेप्रकाशनेचिदाकाशकैयेनेतेमजहेठेपणसमपातालसुधिके
 वायनेतेथिहेठांसमआवरणछेनेतेथिहेठुंअंधकारछे तेथिहेठाप्रकाशछेतेप्रकाशनेचिदाकाशकैयेएविरित्येब्रह्मांडनि
 च्यारेपासेचिदाकाशछेअनेब्रह्मांडनिमांहिपणछे अनेएवांजेएसर्वाधारआकाशछे तेनेआकारेजेनीदृष्टिवरततिहो
 यतेनेंदहरविद्याकैयेअनेअक्षिविद्याआदिकघणीकप्रकारनिब्रह्मविद्याकहिछेतेमांयलिएपणएकब्रह्मविद्याछे अनेए
 चिदाकाशछेतेअतिप्रकाशवांनछे अनेतेचिदाकाशअनादिछेनेतेनिउत्पत्तिविनाशनथि अनेजेआकाशनिउत्पत्ति
 नेविनाशकयोछेते आकाशतोतमोगुणनुंकार्यछेनेअंधकाररूपछेतेनीक्षीनताथायछे पणसर्वनोआधारएवांजेचि
 दाकाशतेनितोक्षीनताथातिनथि एविरित्येतमाराप्रश्ननोउत्तरकल्होहवेतेमांकोईनेशंकारहिहोयतोपुछो पछेतेवेदां
 तिब्राह्मणतथासर्वेहरिजनबोदयाजेहवेकोईनेलेशमात्रसंशयनथि॥ ॥इतिवचनान्तम्॥ ॥४६॥

व० नृ
॥४२॥

ग० प्र०
४७

॥ संवत् १८७६ नामहाशुदि १२ द्वादशीनेदिवससवारनापोहोरमांस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्ये
दादाखाचरनादरवारमांश्रोवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगल्यलिंबडानाब्रक्षनिहेठे ओटामध्येढोलियाउपर्यवि
राजमांनहताअनेसर्वे श्वेतवस्त्रधारणकरणांहतांनैपोतानामुखारविंदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिभक्तनिस
भक्तनिराईनेवेठिहतिपछेश्रीजीमहाराजजमणेहाथेचपटिवगाढिने बोल्याजेसर्वेसावधानयैनेसांभलोएकवातकरि
येछईयेनेतेवाततोस्युल्लेखे पणमुधिसुरत्यदैनेसांमलशांतोसमझाशेनहिंतोनहिंसमझाय पछेसर्वेहरिभक्तकयुंजे
हेमहाराजकहोपछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेपरमेश्वरनाभक्तहोय तेमांकोईकनेधर्मनिष्ठाप्रधानहोयनेकोईकनेआ
त्मनिष्ठाप्रधानहोयनेकोईकनेवैराग्यनिष्ठाप्रधानहोयनेकोईकनेभक्तिनिष्ठाप्रधानहोय अनेगौणपणेतोएसर्वेअंग
सर्वहरिभक्तमांहोयछे हवेजेनेआगवतधर्मनिष्ठाप्रधानहोयतेतोअहिंसाब्रह्मचर्यादिकरूपजेपोतानोवर्णाश्रमसं
बंधिसदाचारतेणे जुक्तथकोनिर्दभपणेकरिनेभगवानने भगवाननाभक्तनि सेवाचाकरिकरवितेनेविषेप्रीति
येजुक्तवरते अनेतेभक्तनेभगवाननांमंदिरकरवांतथाभगवाननेअर्थबागवगिचाकरवातेनेविषेरुचिवरतेतथाभ
गवाननेनानाप्रकारनांवेद्यधरवांतेमांरुचिवरतेअनेभगवाननामंदिरमांतथा संतनिजायगामांलिंपवुं तथावाळवुं
तेनेविषेरुचिवरते अनेभगवाननीश्रवणकीर्तनादिकजेभक्तितेनेनिर्दभपणेकरेअनेतेधर्मनिष्ठावालाभक्तनेआग
वतधर्मेजुक्तएवुंजेशास्त्रतेनाश्रवणकीर्तनादिकनेविषेअतिशेरुचिवरते अनेजेनेआत्मनिष्ठाप्रधानहोयतेतोअणदे
हनेअणअवस्थातेथिपरनेसत्तारूपएवोजेपोतानोआत्मातेरूपेनिरंतरवरते अनेपोतानाइष्टदेवएवाजेप्रत्यक्षश्रीरु

॥४२॥

एषपरमात्मातेनेसर्वथिपरनेअतिशुद्धस्वरूपनेसदादिव्यसाकारमूर्तिसमझेअनेतेपोतानो आत्मातथातेपरमात्माते
नाशुद्धस्वरूपनाप्रतिपादननिकरनारिजेवात्तातेनेपोतेकरेनेबिजाथीसांजले तथातेविरित्यनाशास्त्रमांप्रीतियेजुक्त
वरतेअनेपोतानेआत्मसत्तापणेवरतवुंतेमांविषेपआवेतोतेनेसहनकरिनसकेएवीप्रकृतिवालोहोयअनेजेनेवैराग्य
निष्ठाप्रधानहोयतेनेतोएकजगवाननीमूर्तिविनाजेसर्वेमायिकपदार्थमात्रतेनेविषे निरंतरअरुचिवरतेअनेअसत्य
रूपजांणिनेपोतेमल्लनिपेठेत्यागकर्यांजेगृहकुटंबिआदिकपदार्थतेनिनिरंतरविस्मृतिवरते अनेतेजक्तजेतेत्यागिए
वाजेजगवाननाजक्ततेनासमागमनेजकरेअनेजगवाननीजक्तिकरे तेपणपोतानात्यागमांविरोधनआवेतेविरि
त्येकरेअनेत्यागछे प्रधानपणेजेमांएविवात्तानेपोतेकरेअनेत्यागनेप्रतिपादनकरनारुजेशास्त्रतेनेविषेरुचिवालोहो
यअनेपोतानात्यागनेविषे विरोधकरनारांजेस्वादुजोजननेसदवस्त्रादिकपंचविषयसंबंधिमायिकपदार्थमात्रतेने
पांमवानेविषेअतिशेअरुचिवरतेअनेजेनेजक्तिनिष्ठाप्रधानहोयतेनेतोएकजगवाननास्वरूपनेविषेजअतिशेदृष्टप्री
तिवरतेनेतेजगवाननास्वरूपथिअन्यएवांजेमायिकपदार्थतेनेविषेपोतानामननिवृत्तिनेधारीसकेनहि अनेप्रेमेकरि
नेजगवाननेवस्त्रअलंकारनुंधारणकरेअनेतेजक्तनेजगवाननांजेमनुष्यचरित्रतेनाश्रवणनेविषे अतिशेरुचिवरतेत
थाजगवाननिमूर्तिनानिरूपणनेकरनारुजेशास्त्रतेनेविषेअतिशेरुचिवरते अनेजेजक्तनेजगवाननेदिपेप्रेमनेदेखे
तेजक्तनेविषेजतेनेप्रीतिथायनेतेविनातोपोतानापुत्रादिकनेविषेपणक्यारयप्रीतिनथाय अनेतेजक्तनेजगवानसं
बंधिक्रियानेविषेजनिरंतरप्रवृत्तिहोय एविरित्येआच्यारनिष्ठावालाजक्तनालक्षणनिवारतानेविच्यारिनेजेनुजेवुंअं

व० मृ०
॥४३॥

गहोयतेवुंतेकहोअनेआवारताछेततोदरपणतुह्यछेतजेनुंजेवुंअंगहोयतेवुंतेनेदेखाडिआपेछेअनेअगवाननाअक्त
होयतेतोअंगविनानाहोयनहि पणपोतानाअंगनेओखखेनहिएटलेपोतानाअंगनीदृढताथायनहि अनेज्यांसुंधिपो
तानाअंगनिदृढतानथईहोयत्यांसुधिजेविवातथायतेवुंतेनुंअंगव्यञ्जिचरिजायमाटेआवात्तानेविच्यारिनेपोतपोता
नाअंगनिदृढताकरोनेजेनुंजेवुंअंगहोय तेतेमबोझोपछेहरिअक्तसर्वेजेवुंजेनुंअंगहतुंतेतेविरित्येबोझ्यापछेश्रीजीम
हाराजबोझ्याजेजेनुंएकसरखुंअंगहोयतेउठिउन्नाथावो पछेजेनुंजेनुंएकसरखुंअंगहतुंतेसर्वेउन्नाथयापछेश्रीजीम
हाराजेएसर्वेनेपाछाबेसास्या पछेनित्यानंदस्वामियेपुछुजेएच्यारंअंगवादानेपोतपोतानाअंगमांकांईगुणदोषछे
केनथिपछेश्रीजीमहाराजबोझ्याजेगुणदोषछे तेकहियेतेसांअलोजेएच्यारंअंगवादाजेअक्ततेमनांजेअमेप्रथमल
क्षणकत्यांतेप्रमाणेजेवरतेतेतोएमनेविषेगुणछे अनेएप्रमाणेजेनवरतायतेदोएमनेविषेदोषछे पछेमुक्तानंदस्वा
मियेपुछुजेएच्यारनिष्ठावादानेविषेकांईअधिकन्यूनछे केएच्यारेतुह्यछे पछेश्रीजीमहाराजबोझ्याजेज्यांसुधिए
कएकनिष्ठानेविषेवरतताहोयत्यांसुधितोएच्यारेसरखाछे अनेज्यारेएच्यारनिष्ठाएकनेविषेवर्त्ततारेतेसर्वेथकिअधि
कछे अनेज्यारेएच्यारेनिष्ठाएकनेविषेवर्त्ततारेतेनेपरमआगवतकहिये अनेएनेजएकांतिकअक्तकहिये ॥ ॥इति
वचनान्तं ॥ ॥४७॥ ॥संवत् १८७६ नामहाशुदि १३ तेरशनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहारा
जश्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरयारमां श्रीवासुदेवनारायनणनामंदिरनिआगह्य खिबडानावदक्षनिहेठेओटाम
ध्येदोक्षियाउपस्थआथमाणेमुखारविंदेसंध्यासमेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रपेस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंद

निष्प्रागव्यमुनि तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसञ्ज्ञाञ्जराईनेवेठिहति अनेपोतानामुखारविंदनिष्प्रागव्यधेमशाखुं
झताहति अनेश्रीवासुदेवनारायणनिसंध्याआरति तथानारायणधुन्यथईरहितेकेडेश्रीजिमहाराजबोह्याजेसर्वसा
वधानथईनेसांज्ञाएकवार्ताकरियेछईये तारेसर्वमुनितथाहरिन्नक्तबोह्याजेहेमहाराजकहो पछेश्रीजिमहाराज
बोह्याजेजेन्नगवाननोन्नक्तहोयतेनेनित्यप्रत्येन्नगवाननी पूजाकरिनेनेस्तुतिकरिने न्नगवानपासेएममागवुंजेहे
महाराजहेस्वामिनहेरूपासिंधोहेशरणागतप्रतिपादककुसंगिथकीमारिरक्षाकरज्योतेकुसंगिच्यारप्रकारनाछे एक
कुंडापंथिविजाशक्तिपंथि त्रिजाशुष्कवेदांतिनेचोथानास्तिकएच्यारप्रकारनाकुसंगिछे तेमांजांकुंडापथिनोसंगथा
यतोवर्त्तमानमांथिचुकाडोनेअष्टकरे अनेजोशक्तिपंथिनोसंगथायतोदारुमांसखवराविनेस्वधर्मथकिअष्टकरे अ
नेजोशुष्कवेदांतिनोसंगथायतोन्नगवाननुंधामतथान्नगवाननोजेसदादिव्यआकारतथान्नगवाननाअवतारनिमृ
त्तिपुंनाजेआकारतेसर्वनेखोटाकरिनेन्नगवाननिन्नक्तिनेउपासनातेथकिअष्टकरे अनेजोनास्तिकनोसंगथायतोक
र्मनेजसाचांकरिनेपरमेश्वएवाजेश्रीपणन्नगवानतेने खोटाकरिदेखाडेनेअनादिसतशाखनामार्गथकिअष्टकरे माटे
न्नगवाननिपासेमागवुंजेएच्यारप्रकारनामांणसनोकोईदिवससंगथाशोनहि अनेवखीएमप्रार्थनाकरवीजेहेमहा
राजकामक्रोधखोन्नमाहअंहकारईषादेहान्निमानएआदिकजेअंतरशत्रुतेथकी रक्षाकरज्योने नित्येतमारान्नक्तनो
समागमदेज्योएविरित्येनित्येन्नगवाननीप्रार्थनाकरवानेएकुसंगिथकिनेअंतरशत्रुथकीनिरंतरडरतारेहेवुं॥ ॥इति
वचनामृतं॥ ॥४८॥ ॥संवत् १८७६नामहाशुदि १४चौदशनेदिवससंध्यासमेस्वामिश्रीसहजानंदजीमहारा

व० नृ०
॥४४॥

ग० प्र०
४९

जश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनानंदिरनिआगद्वयदिवडानादक्षहेठेआंतामध्यदो
द्वियाउपस्थ विराजमांनहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयवेदिविचुंबलतिहति अनेकंठनेविषेपीलापुष्पनोहा
रपेस्योहतो अनेवेहाथमांपिदापुष्पनागजराधारणकस्याहता अनेसर्वेधाळांवस्त्रपेस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंद
निआगद्वयमुनितयादेशदेशनाहरिन्नक्तनीसजाचरार्इनेवेठिहति पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेप्रश्नउत्तरकरो पछेब्र
ह्मानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेन्नगवाननेविपेवृत्तिराखीयेछैयेतेतोसुधिजोरेकरिनेराखीयेछैयेतारेरहेछे अनेजगतना
पदार्थसन्मुखतोएनिमेलेजरहेछेतेनुंशुंकारणछे पछेश्रीमहाराजबोदयाजेन्नगवाननान्नक्तहोयतेनीवृत्तितोन्नगवा
नविनाविजेरहेजनहि अनेतेनेतोएजफकस्थरहेछेजेमारेजगतनापदार्थमांवृत्तिराखवितेतोघणुंकठणपडशेमाटेप
रमेश्वरनान्नक्तहोयतेनेतोजगतनापदार्थमांवृत्तिराखवीएजकठणछे अनेजेजगतनाजीवछेतेनेपरमेश्वरमांवृत्ति
राखवितेघणिकठणछेमाटेजेनेपरमेश्वरमांवृत्तिनरहेतेपरमेश्वरनोन्नक्तनहि अनेतेसतसंगमांआवतोहोयतोएधिरे
धिरेसंतनिवारतासांन्नदतांसांन्नदतांपरमेश्वरनोन्नक्तथाशे पछेब्रह्मानंदस्वामियेवद्वीपुछुंजेएविरित्येन्नगवान
मांवृत्तिराख्यानुंशुंसाधनछे पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेएनुंसाधनतोअंतरदृष्टिछेतेअंतरदृष्टितेशुंतोजेवापोतानेप्र
त्यक्षन्नगवानमदयाछेतेनिमूर्तिसांमुंजोईरहेवुंअंतरदृष्टिछेअनेतेमूर्तिविनाषडचक्रदेखायअथवागोळोकवैकुंठा
दिकन्नगवाननां धामदेखायतोपणतेअंतरदृष्टिनहिमाटेन्नगवाननिमूर्तिनेअंतरमां धारिनेतेसांमुंजोईरहेवुंअथवा
बास्थन्नगवाननीमूर्तिसांमुंजोईरहेवुंतेनुंनामअंतरदृष्टिछे अनेतेमूर्तिविनाविजेज्यांज्यांवृत्तिरहेतेसर्वेबात्यदृष्टिछे

॥४४॥

पछेवलिश्रीजिमहाराजपरमहंसप्रत्येबोदयाजेहवेंतोवेंबेजणथईनेसांमसांमाप्रश्नउत्तरकरो पछेघणिवारसुधिपर
महंसेपरस्परप्रश्नउत्तरकस्यांतेनेसांनलताथकाश्रीजिमहाराजतेमनिबुद्धिनिपरीक्षाकरताहवा ॥ ॥ इतिवच
नामृतं ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ संवत् १८७६ नामहावदि १ पडवानेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादा
खाचरनिमेडिनिआसरिआगद्यप्रातःकाळेविराजमानहतानेसर्वेश्वतवस्त्रधारणकर्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनि
आगद्यमुनि तथादेशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचरार्इनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजमुनिप्रत्येएमपुछ्युं जेजेनेकुशा
ग्रबुद्धिहोयतेनेब्रह्मनिप्राप्तिथायछेतेकुशाग्रबुद्धितेजेसंसारव्यवहारमां बहुजांणतोहोयतेनिकेवायकेनहि अथवा
शास्त्रपुराणनाअर्थनेबहुजांणतोहोयतेनिकेवायकेनहि पछेएनोउत्तरमुनियेकरवामांज्योपणययोनहितारंश्रीजिम
हाराजबोदयाजेकेटलाकतोव्यवहारमांअतिडायोहोयतोपणपोतानाकल्याणनेअर्थेकांईजतनकरेनहि तथाकेटला
कशास्त्रपुराणइतिहासतेनाअर्थनेसारिपेठेजांणताहोय तोपणपोतानाकल्याणनेअर्थेकांईजतनकरेनहिमाटेएनेकु
शाग्रबुद्धिवालाजांणवाएनेतोजाडिबुद्धिवालाजांणवा अनेजेकल्याणनेअर्थेजतनकरेछेनेतेनिबुद्धियांछेतो
पणतेकुशाग्रबुद्धिवालोछे अनेजेजगतव्यवहारनिकोरेसावधानथईनेमंज्योछेनेतेनिबुद्धिअतिझिणिछेतोपणतेजा
डिबुद्धिवालोछे एउपरचगवद्गीतानां ॥ श्लोकछेजे ॥ ॥ यानिशासर्वचूतानांतस्यांजागर्तिसंयमी यस्यांजाग्र
तिचूतानिसानिशापश्यतामुनेः ॥ १ ॥ ॥ एश्लोकनोएमअर्थछेजेचगवाननुंनजनकरवुंतेमांतोसर्वेजगतनार्जीव
निबुद्धिरात्रिनिपेठेअंधकारेजुक्तवरतेछेकेतांचगवाननुंनजननर्थाकरताअनेजेचगवाननाभक्तछेतेतोतेचगवान

नाञ्जननेविषेजाग्याछेकेतांनिरंतरञ्जगवाननुञ्जनकरताथकावरतेछे अनेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएजेपंचविष
यतेनेविषेजावमात्रनिबुद्धिजाग्रतवरतेछेकेतांविषयनेञ्जागवताथकाजवरतेछेअनेजेञ्जगवाननाञ्जकछेतेनिबुद्धि
तोतंविषयञ्जागनेविषेअंधकारेजुक्तवरतेछे केतांतंविषयनेञ्जागवतानथिमाटेएविरित्येजेपोतानाकल्याणनेअर्थ
सावधानपणेवरतेछेतेजकुशाग्रबुद्धिवाद्याछेनेतेविनातोसर्वेमूर्खछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ ५० ॥ ॥ संवत्
१८७६ नामहावदि२ विजनेदिवसरात्रिनेसमेस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबा
रमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्व्यआथमणंवास्थआरडानिआसरियेंढोक्षियाउपस्थविराजमानहताअ
नेधोखोसुरवालपेस्योहतोनेधोख्योअंगरखोपेस्योहतो नेमाथेधोखिपाघबांधिहतिनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्य
मुनितथादशदशनाहरिञ्जकनिसञ्जाञ्जराईनेवेठिहति पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेकांईप्रश्नपुछो पछेपुर्णानंद
स्वामियेंप्रश्नपुछ्युंजेदशईद्रियुंछेतेतोरजोगुणनिछे अनेच्यारअंतःकरणछेतेतोसत्वगुणनांछेमाटेएसर्वेइंद्रियुंनेअं
तःकरणतेतोमाइकछेनेञ्जगवानतोमायाथीपरछे तेनोमाइकअंतःकरणेकरिनेकेमनिश्चेथाय अनेमाइकएवीजेच
क्षुआदिकइंद्रियुंतेणेकरिनेञ्जगवानकेमजोयामांआवे पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेमाईकवस्तुयें करिनेमाईकप
दार्थहोयतेजणायमाटे माइकजेअंतःकरणेइंद्रियुंतेणेकरिने जोञ्जगवानजणांणातो एञ्जगवानपणमाइकठस्याए
रित्येतमारुप्रश्नछे पछेपुर्णानंदस्वामितथासर्वेमुनियेंकयुंजेएजप्रश्नछे तेनेहेमहाराजतमेपुष्टकरिआप्युं पछेश्रीजी
महाराजबोदयाजेएनोतोउत्तरएमछे जेपचाशकोटिजांजनपृथ्वीनुं पिठछे तेपृथ्वीउपस्थघटपटादिकअनेकपदार्थ

છે તે સર્વ પદાર્થ માં એ પૃથ્વી રહ્યું છે ને પોતાને સ્વરૂપે કરિને નોંખિ પળ રહે છે અને જ્યારે પૃથ્વી ની દૃષ્ટિ એકરિને જોઈયે તારે એ સર્વ
પદાર્થ રૂપે પૃથ્વી થઈ છે ને પૃથ્વી વિના બિજું કાંઈ પદાર્થ નથી ને તે પૃથ્વી જલના એક અંશ માં થી થયે છે અને જલ તો પૃથ્વી ને
હેઠે પળ છે ને પડરે પળ છે ને ઉપર પળ છે ને પૃથ્વી ના મધ્ય માં પળ જલ સર્વ ત્રવ્યા પિર યું છે માટે જલ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં કરિને જોઈયે
તો પૃથ્વી નથી એકલું જલ જ છે અને એ જલ પળ તે જના એક અંશ માં થી થયું છે માટે તે જ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં કરિને જોઈયે તો જલ નથી
એકલું તે જ જ છે અને તે તે જ પળ વાયુના એક અંશ માં થી થયું છે માટે તે વાયુ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં કરિને જોઈયે તો તે જ નથી એકલો વાયુ
જ છે ને તે વાયુ પળ આકાશના એક અંશ માં થી થયો છે માટે જો આકાશ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં કરિને જોઈયે તો વાયુ આદિક જે ચ્યાર
નૂતને તે નું કાર જ્ય જે પીંડને બ્રહ્માંડ તે કાંઈ ના સે જ નહિ એકલો આકાશ જ સર્વ ત્રના સે અને એ આકાશ પળ તામ સાહંકાર
ના એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થયો છે ને તે તામ સાહંકાર રાજ સાહંકાર સાત્વિકાહંકાર ને નુતરું દ્રિયું અંતઃકરણ ને દેવતા એ સ
ર્વ મહત્ત્વના એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થયા છે માટે મહત્ત્વ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં જોઈયે તો ત્રણ પ્રકારના અંહંકાર તથા નૂતરું દ્રિયો અં
તઃકરણ દેવતા એ સર્વ નથી એકલું મહત્ત્વ જ છે અને તે મહત્ત્વ પળ પ્રધાન પ્રકૃતિના એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થયું છે માટે એ
પ્રકૃતિ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં જોઈયે તો મહત્ત્વ નથી એકલો પ્રકૃતિ જ છે અને તે પ્રકૃતિ પળ પ્રલય કાલ માં પુરુષના એક અંશ માં સ્થિત થ
જાય છે અને પાછી સૃષ્ટિ સમે એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થાય છે માટે પુરુષ નિદ્રા દૃષ્ટિયેં કરિને જોઈયે તો એ પ્રકૃતિ નથી એકલો પુરુષ
જ છે અને એવા અનંત કોટિ પુરુષ છે તેમ હામાયાના એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થાય છે માટે એમ હામાયા નિદ્રા દૃષ્ટિયેં જોઈયે તો એ
પુરુષ નથી એકલો મહામાયા જ છે અને એમ હામાયા પળ મહાપુરુષના એક અંશ માં થી ઉત્પન્ન થાય છે માટે એમ હામાયા પુરુષ ની દ્ર

व० मृ०
॥४६॥

ष्टियेजोईयेतोएमहामायानथीएकसोमहापुरुषजछे अनेएमहापुरुषपणपुरुषोत्तमन्नगवाननुंधामजेअक्षरतेनाए
कदेशमांथिउपजछेमाटेएअक्षरनिद्रष्टियेकरिनेजोईयेतोएमहापुरुषादिकसर्वेनथीएकअक्षरजछेअनेतेअक्षरथकि
परअक्षरातितएवाजेपुरुषोत्तमन्नगवानतेछेनेतेसर्वेनिउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेनाकर्ताछेनेतेसर्वनाकारणछेअनेजे
कारणहोयतेपोतानाकारज्यनेविषेव्यापकहोयनेतेथिजुदुंपणरहेमाटेएसर्वनाकारणजे पुरुषोत्तमन्नगवानतेनिद्रष्टि
येकरिनेजोईये तारेएपुरुषोत्तमन्नगवानवीना विजुंकांइन्नासेजनहिएवाजे एन्नगवानतेजफ्फाकरिने जीवनाक
दयाणनेअर्थेपृथवीमांसर्वेमनुष्यनेप्रत्यक्षदर्शनआपेछे तारेजेजीवसंतनोसमागमकरिनेएपुरुषोत्तमन्नगवाननो
आवोमहिमासमझेछे तारेएनांइंद्रियोअंतःकरणसर्वेपुरुषोत्तमरूपथैजायछे तारेतेमणेकरिनेएन्नगवाननो निश्चे
थायछे जेमहिरेकरिनेजहिरावेधायछे पणविजावतेनथीवेधातोतेमन्नगवाननोनिश्चेतेन्नगवानवतेजथायछेनेन्न
गवाननुंदर्शनपणन्नगवानवतेजथायछे पणमाईकएवांजेइंद्रियोअंतःकरणतेणेकरिनेनथियातोएमवात्ताकरिने
श्रीजिमहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपोतानेउतारेपधारया ॥ ॥इतिवचनान्तमू॥५१॥ संवत् १८७६ना
महावदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजीमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनीमेडिनिओसरिमां कथावंचावताहताअनेस
र्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईने बेठिहतिप
छेतेकथामां अमआव्युंजेसांख्ययोगवदांतनेपंचरात्रएच्यारशास्त्रेकरिनेजे न्नगवाननास्वरूपनेसमझेतेपुरोज्ञानिके
वायतारेमुक्तानंदस्वामियेंपुछुं जेहेमहाराजएच्यारशास्त्रेकरिने न्नगवाननेकेमजांणवानेएच्यारेशास्त्रेकरिनेजेन्न

ग० प्र०
५२

॥४६॥

ગવાનનેનજાણેતેમાંશિન્યૂનતારહેછેતેકહો તારેશ્રોજિમહારાજવોદ્યાજંજેસાંસ્યશાસ્ત્રછેતેજગવાનનેપચવિશમા
કહેછે નેચોવિશતત્વજેમજગવાનવિનાકાંઈકરવાનેસમર્થનથીથાતાંતેમજીવઈશ્વરપણજગવાનવિનાકાંઈકરવા
નેસમર્થનથીમાટેએનેપણચોવિસતત્વજેદ્વાજગણેછે નેજીવઈશ્વરેસહિતઆજેચોવિસતત્વતેનેક્ષેત્રકહેછે નેપચવિ
સમાજેજગવાનતેનેક્ષેત્રજ્ઞકહેછે અનેયોગશાસ્ત્રછેતેજગવાનનેછવિસમાકહેછેનેમૂર્તિમાનકેહેછેનેજીવઈશ્વરનેપ
ચવિસમાકહેછેનેચોવિસતત્વનેપૃથકકહેછે નેએતત્વથકીપોતાનાઆત્માનેપૃથકસમક્ષિનેજગવાનનુંધ્યાનકરવુંએમ
કહેછે અનેવેદાંતશાસ્ત્રછેતેજગવાનનેસર્વકારણસર્વવ્યાપકસર્વાધારનિર્ગુણઅદૈતનિરંજનનેકર્તાથકાઅકર્તાને
પ્રાકૃતવિશેષણેરહિતનેદિવ્યવિશેષણેસહિતએમકહેછે અનેપંચરાત્રશાસ્ત્રછેતેજગવાનનેએમકહેછેજેએકજેશ્રીકૃષ્ણ
પુરુષોત્તમનારાયણછેતેજવાસુદેવસંકર્ષણઅનિરુદ્ધપ્રદ્યુમ્નએચતુર્વ્યૂહરૂપેથાયછેનેપૃથવીનેવિષેઅવતારનુંધારણકરે
છેનેતેનેવિષેજેનવપ્રકારનિજક્તિનેકરેછે તેનુંકલ્યાણથાયછેએવિરિત્યેએચ્યારેશાસ્ત્રજગવાનનેકહેછેતેનેયથાર્થસમ
જેતારેપુરોજ્ઞાનિકેહેવાય અનેજોબિજાંત્રણ્યશાસ્ત્રનેમુકિનેએકસાંસ્યશાસ્ત્રકરિનેજજગવાનનાસ્વરૂપનેસમજેતોએ
બાધઆવેજેસાંસ્યશાસ્ત્રમાંજીવઈશ્વરને તત્ત્વથિનોસ્વાનથિકલ્યાતેજ્યારેતત્ત્વનોનિષેધકરિનેતત્ત્વથિપોતાનાજીવા
ત્માનેનોસ્વોસમજેતારેપચવિસમાંપોતાનાજીવાત્માસમજાયપણજગવાનનેસમજાય અનેજોએકલેયોગશાસ્ત્રેકરિ
નેજજગવાનનાસ્વરૂપનેસમજેતોએદોષઆવેજેયોગશાસ્ત્રજગવાનનેમૂર્તિમાનકલ્યાછે તેનેપરિહિન્નસમજેપણસ
ર્વાંતર્યામિનેપરિપૂર્ણઆનમમજે અનેજોએકવેદાંતશાસ્ત્રેકરિનેજજગવાનનાસ્વરૂપનેસમજેતોએદોષઆવેજેજંજગ

વ૦ મૃ૦
॥૪૭॥

ગ૦ પ્ર૦
૫૩

વાનને સર્વ કારણને સર્વ વ્યાપકને નિર્ગુણ કહ્યા છે તેને નિરાકાર મમઝે પળ પ્રાકૃત કરચરણાદિકે રહિતને દિવ્ય અવયવે
સહિત એવો સનાતન જે જગવાનનો આકાર છે તેને ન સમઝે અને જો એકલે પંચરાત્ર શાસ્ત્રે કરિને જ જગવાનના સ્વરૂપને સ
મઝે તો એવો દોષ આવે જે જગવાનના અવતારને વિષે જ્ઞાતિક હી છે તેને વિષે મનુષ્ય જાવ આવે તથા એક દેશ સ્થપણું સમ
ઝાઈ જાય પણ સર્વાતિર્યામિ પણું ને પરિપૂર્ણ પણું ન સમઝાય માટે એ સર્વે શાસ્ત્રે કરિને જો જગવાનને ન સમઝે તો આવા દોષ
આવે છે ને જો એ સર્વે શાસ્ત્રે કરિને સમઝે તો જે એક એક શાસ્ત્ર નિસમણે કરિને દોષ આવે છે તે વિજા શાસ્ત્ર નિસમઝણે કરી
ને દક્ષિ જાય છે માટે એ ચાર શાસ્ત્રે કરિને જ સમઝે તે પરિપૂર્ણ જ્ઞાનિકે હેવાય અને જો એ ચાર માં થિ એકને મુકિદે તો પુણો જ્ઞા
નિકે વાય ને બેને મુકિદે તો અરધો જ્ઞાનિકે વાય ને ત્રણને મુકિદે તો પા જ્ઞાનિકે વાય ને એ ચારેને મુકિને જ પોતાના મન નિ
કલ્પનાયે કરિને ગમે તે વિરિત્યે શાસ્ત્રને સમઝિને વરતે છે ને તે જો વેદાંતિ છે અથવા ઉપાસના વાલો છે તે બેય જુલા પડ્યા છે
પણ કહ્યાણનો માર્ગ એવે માં થિકોઈ ને જ જ્યોનથી માટે એ વેદાંતિ તે દંત્રિ જ્ઞાનિ છે ને એ ઉપાસના વાલો તે પણ દંત્રિ જ્ઞાનિ છે

॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥

॥ ૫૨ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૭૬ નામહાવદિ ૯ નવમિ

ને દિવસ શ્રીજિમહારાજ શ્રીગઢદામધ્યે દાદા શાચરનાદરવારમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણના મંદિર નિઆગલ્ય આથમણે
બાસ્ય આરડા નિઓસરિયે દોલિયા ઉપર આથમણે મુઘાર વિંદે વિરાજમાન હતા અને ધોલો સુરવાલ પેસ્યો હતો ને ધોલો
અંગરવો પેસ્યો હતો ને જરક સિછેડાનું કસું બલ્લારે શેલું કેલ્યે વાંધું હતું ને જરક સિછેડાનો ચારેક સુંબલરે ટોમાથે વાંધ્યો
હતો ને તે પાઘમાં પુષ્પના તોરાડ્ડુ કિરત્યા હતા ને કંઠમાં પુષ્પના હાર પેસ્યા હતા અને પોતાના મુઘાર વિંદ નિઆગલ્ય સર્વે મુનિ

॥૪૭॥

तथादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाञ्चराइनेबेठिहति पछेश्रीजामहाराजबोल्याजेकोईप्रश्नपुछोतारेमुक्तानंदस्वामियेपु
 छुंजेकोईकतोसत्संगमारहिनेदिवसदिवसप्रत्येद्विनेपांमतोजायछे नेकोईकतोसत्संगमारहिनेदिवसदिवसप्रत्ये
 घटतोजायछे तेनुंशुंकारणछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेमोट्टाजेसाधुतेनोजेअवगुणक्षेछेतेघटतोजायछे नेतेसा
 धुनोजेगुणक्षेछेतेनुंअंगद्विपांमतुंजायछे नेतेनेअगवाननेविपेअक्तिपणद्विपांमेछेमाटेतेसाधुनोअवगुणनक्षेवो
 नेगुणजक्षेवो अनेअवगुणतोतारेक्षेवोज्यारेपरमेश्वरनीबांधेअजेपंचवर्त्तमाननिमर्यादातेमांथिकोईकवर्त्तमाननो
 तेसाधुअंगकरे तारेतेनोअवगुणक्षेवोपणकोईवर्त्तमानमांतोफेरनहोयनेतेनिस्वाञ्चाविकप्रकृतिठीकनजणातिहोय
 तेनेजोईनेनेतेसाधुमांविजाघणाकगुणहोय तेनोत्यागकरिनेजोएकदाअवगुणनेजग्रहणकरेतेतेनाज्ञानवैराग्या
 दिकजेशुअगुणतेयटिजायछे माटेवर्त्तमानमांफेरहोयतोजअवगुणक्षेवोपणअमथोअगवाननाचक्रनोअवगुण
 क्षेवोनहीनेजोअवगुणक्षेनहिततेनेशुअगुणनिदिवसदिवसप्रत्येद्विथातीजायछे ॥

॥ इतिवचना

मृतं ॥

॥ ५३ ॥

॥ संवत् १८७६ नामहावदि ११

एकादशीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहा

राजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्व्यआथमणेवास्यओरडानिआं
 मरियेंदोखियाउपस्थगादितकियानंखाविने विराजमानहता नेधोखोखेसपेस्योहतोनेजरियानछेडावाखोकमुंवलर
 टोओद्व्योहतो अनेअसमानिरंगनोजरियांनिरेशमनोफेंटोमाथेबांध्योहतोनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनित
 थादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाञ्चराइनेबेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेहमहाराजश्रीमद्भागवतनाएका

व० मृ
॥४८॥

दशस्कंधमांजनकराजानेनवयोगेश्वरनासंवादकरिनेकत्याजेन्नागवतधर्मतेनुंजेपोषणतेकेमथाय अनेवद्विजिव
नेमोक्षनुंजेद्वारतेउघाडुंकेमथाय पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेस्वधर्मज्ञानवैराग्यनेमाहात्मज्ञानतेणेसहितजेन्नाग
वाननिष्कितेणेंजुक्तएवाजेन्नागवाननाएकांतिकसाधुतेनाप्रसंगथकिन्नागवतधर्मनुंपोषणथायछे अवेवद्विजि
वनेमोक्षनुंजेद्वारतेपणएवासाधुनाप्रसंगथकिउघाडुंथायछे तेकपिद्वेवन्नागवानेदेवहुंतिप्रत्येकयुंछेजे ॥ प्रसं
गमजरंपाशमात्मनःकवयांविदुःसएवसाधुपुरुतोमोक्षद्वारमपावृत्तम् ॥१॥ जेवांएजिवनेपोतानासंबंधिनेविषे
दृढप्रसंगछे तेवोनेतेवोजप्रसंगजोन्नागवाननाएकांतिकसाधुनेविषेथायतोएजिवनेमोक्षनुंद्वारउघाडुंथायछे पछे
शुकमुनियेपुछ्युंजेगमेतेवोआपतकाळपडेनेपोतानाधर्ममांथिनखसेतेकीयेदक्षणेकरिनेओदखाय पछेश्रीजिम
हाराजबोल्याजेजेनेपरमेश्वरनावचननिखटकरहेअनेनांनुंमोदुंवनलोपीसकेनहिएविरित्यनांजेनोस्वप्नावहोयते
नेगमेतेवोआपतकाळआवेतोयपणएधर्मथकिपडेजनहिमाटेजेनेवचनमांदृढताछेतेनोजधर्मद्रढरहे अनेतेनोजस
तसंगपणद्रढरहे ॥ इतिवचनामतम् ॥ ॥५४॥ ॥ संवत् १८७६ नामहावदि ११

एकादशाने दिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमां पोतानाउतारानेविषेउगमणेबास्यओर
डानिओसरिउपस्थविराजताहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधाणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयसंततथादेशदेश
नाहरिन्नक्तनिसन्नाचराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेप्रश्नउत्तरकरापछेमुक्तानंदस्वामियेपुछ्युंजेजिव
नेन्नजनस्मरणनोतथावरतमाननोएकदृढावकेमरेतोनाथि पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेएतोअशुन्नएवाजेदेशकाळ

ग० प्र०
५५

॥४८॥

દ્યાજેદ્યોદ્ધુપ્રશ્નપુછુંછુંજેશ્રીકૃષ્ણનગવાનેગીતામાંચારપ્રકારનાનક્તકયાછેતેમાંજ્ઞાનિનેઅધિકકયોછેઅનેચ્યા
 રેનેનગવાનનાસ્વરૂપનોનિશ્ચેતોસરખોછેમાટેજ્ઞાનિનેકેદરિત્યેવિશેષછેપછેએપ્રશ્નનોઉત્તરમુનિયેંકરવામાંઢ્યોપણથ
 યોનહિ પછેશ્રીજીમહારાજબોદ્યાજેજ્ઞાનિછેતેતોબ્રહ્મસ્વરૂપેવરતેછેનેનગવાનનોમહિમાયથાર્થપણેજાણેછેમાટેએ
 નગવાનનાસ્વરૂપવિનાવિજિમનમાંકાંડકામનારેતિનથિ અનેવિજાજેત્રણપ્રકારનાનક્તછેતેનેનગવાનનોનિશ્ચે
 તોછેતોયપણનગવાનનોમહિમાયથાર્થપણેજાણતાનથિ તેમાટેએનગવાનવિનાવિજિકામનારહિજાયછેતેમાટે
 જ્ઞાનિનેવરોબસ્યથાતાનથિ તેસારુનગવાનનાનક્તનેનગવાનવિનાવિજિકોઈજાત્યનિકામનારહેએમોટિરોત્યછેઅ
 નેજેનેકોઈજાત્યનિવાસનાનહોયનેતિવૈરાગ્યવાનહોય અનેજોતેવૈરાગ્યનેજોગેઅહંકારેયુક્તવર્તેતોએપણએનેવિષે
 મોટિરોત્યછે અથવાઅત્યંતઆત્મજ્ઞાનનુંબલહોયઅથવાનગવાનનેવિષેદૃઢનક્તિનુંબલહોયનેતેનામાનનેજોગંકરિ
 નેજોગરિવહરિનક્તનેનમાયનહિ અથવાતેનીઆગદ્યદિનવચનબોલાયનહિતોએપણએનેવિષેમોટિરોત્યછે તેરોત્યે
 કરિનેએહરિનક્તનુંઅંગદ્વિનેનપાંમેજેમશલાટકુવોલોદતોહોય અનેજોહેટેપાંણોપોલોલોલોતોશલાટએમકહેજેપા
 ણિઘણુંથાશેનેજોઉપસ્યર્થારણકતોહોયનેમાંડકાપેતારેઅગ્નિહરેતોશલાટએમકહેજેઆકુવામાંપાંણિથાશેતોઅર્દા
 કોશનુંકેપાકોશનુંથાશેપણવધુનહિથાય તેમજ્ઞાનવૈરાગ્યનેનક્તીતેનામાંનમાંજેઅટંટરહેતોએમોટોતોકેહેવાય પણ
 જેવુંઅર્દાકોશનુંકેપાકોશનુંપાણિથયું એવોમોટોથાયપણજેવાનિર્માનિનક્તમાંમોટાગુણઆવેતેવામોટાગુણએમાં
 નઆવેમાટેજેનેનગવાનનેપ્રસન્નકરવાહોય તેનેજ્ઞાનવૈરાગ્યનક્તિતથાવિજાકોઈશ્રેષ્ઠગુણહોયતેનેઅન્નિમાનેકરિ

નેઅંટટયાવુંનહિ તોએપુરુષનાહ્દાનેવિષેપ્રગટપ્રમાણેવાજેશ્રીકૃષ્ણનારાયણતેપ્રસન્નથૈનેનિવાસકરિનેરહેછે પછેમુ
ક્તાનંદસ્વામિયેંપુછું જેહેમહારાજજ્ઞાનવૈરાગ્યચક્તિતથાવિજાજેશુચ્ચગુણતેનેજોગેકરિને માનઆવેતેમાનનેકિયા
ઉપાયેકરિનેદાસવું પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેચ્ચગવાનનાચ્ચક્તનુંમાહાત્મ્યજાણિનેપોતેદેહેકરિનેતેમનેનમસ્કારક
રેતથાતેમનિસેવાચાકરિકરેનેજોહૃદયામાંમાનનોસંકલ્પથાયતો તેનેઓલ્લસેનેવિચારનુંબલરાલેતોમાનદલિજાય
અનેઅતિશેપ્રેમલક્ષણાચ્ચક્તિહોયનેતેચ્ચક્તિયેકરિનેચ્ચગવાનતેનેવશવરતતાહોય અનેજોતેચ્ચક્તિનુંચ્ચક્તનાહ્દામાં
માનઆવેતોયપણેનેઅતિસ્વોલ્લે અનેઆત્મજ્ઞાનનુંમાંનહોયઅથવાવૈરાગ્યનુંમાનહોયપણેતેઅન્નિમાનતોદેહાત્મ
બુદ્ધિનેજદૃઢકરાવેમાટેચ્ચગવાનનાચ્ચક્તહોયતેનેકોઈપ્રકારે અન્નિમાનરાલવુંનહિજેચ્ચગવાનનેરાજિકસ્થાનોઉપા
યછે અનેઅંતરદ્રષ્ટિવાલાજેચ્ચગવાનનાચ્ચક્તહોયતેજોતપાશિનેપોતાનાહ્દામાંમુંજુવેતોજ્યારેલગારેમાનઆવતુંહશે
તારેહ્દામાંરહિજેચ્ચગવાનનિમૂર્તિતેનિનજરકરદિદેસ્વાતીદશેઅનેજ્યારેનિર્માનિપણેવરતાતુંહશેતારેપોતાનાહ્દામાં
રહિજેચ્ચગવાનનિમૂર્તિતેનિદૃષ્ટિઅતિપ્રસન્નજણાતિદશે માટેચ્ચગવાનનાચ્ચક્તહોયતેનેવિચારનુંબલરાલેતોકોઈપ્રકાર
નુંમાનઉદેયાવાદેવુંનહિઅનેજોમાનસહિતજ્ઞાનવૈરાગ્યચ્ચક્તિહોયતોજેમસોનુંહોયનેતેમાંચેગચ્ચલેતારેસોનુંપનરવ
લુંકેવાય અનેતેથિવધતોચેગચ્ચલેતોધારવલુંકેવાયનેતેથિવધતો ચેગચ્ચલેતોઆઠવલુંકેવાયતેમએચ્ચક્તનેજ્ઞાનવૈ
રાગ્યચ્ચક્તિમાં જેમજેમઅહંકારનોચેગચ્ચલેતોઆવેતેમતેમએચ્ચએઓછાંથાતાંજાયછે માટેમાનરહિતજેજ્ઞાનવૈરા
ગ્યનેચ્ચક્તિતેતોસોલવલાસોનાજેવાંછે અનેમાનસહિતહોયતેઉપસ્થિતોએનેઘણાંશોનાડેપણેનાઅંતરમાંસાક્ષીબ

लहोयनहि त्यां दृष्टांतछे जेमपचासकोटियां जनपृथविते समुद्रपरवतने सर्वचूतप्राणिमात्रतनो आधारछे माटे घणि
 बलवानजणायछे ने तेथ किजलवलिघणुं बलवानजणायछे जे जलने विपे पृथ्विछांणानि पेंठे तेरेछे अने जलथकि तेज
 मांघणुं बलजणायछे अने तेजथकि वायुमांघणुं बलजणायछे अने आकाशनुं तोकां ई बलजणातुं नथि पण आकाश
 सर्वेथि बलवानछे कांजिएच्यारेनो आकाशआधाररूपछे तेममानरहितजे एनक्तनां ज्ञानवैराग्यने नक्तिते आकाशस
 रखां बलवानछे माटे उपस्थितो जणायनहि पण निर्मानि नक्तते सउथि श्रेष्ठछे ने जेम बालकहोयते दिवसकां इमाननो
 घाटसंकल्पहोयनहि तेमजसाधुने तो गमेते दलिपूजाप्रतिष्ठायातिहोय पण बालकनि पेंठे मानरहितवर्त्तवुं पछे वलिमु
 क्तानंदस्वामिये प्रश्नपुछुं जे इंद्रियुं अंतःकरणने प्राणतथा जाग्रतस्वप्नने सुषुप्ति एत्र एय अवस्था तथा स्थूल सूक्ष्मने कार
 ण एत्र एय शरीर ए सर्वथ किजिवनुं स्वरूपन्यारुंछे एवुं सत्संगमांथिसां नलिने दृढनिश्चयछे तोय पण इंद्रियुं अंतःकर
 णादिकने लोचनलिने सुखरूप एवो जे जिवात्मा ते परमात्मानुं न जनस्मरण करतोथ कोसंकल्पने जांगे करीने दुखियां के
 मथइ जायछे पछे श्रीजिमहाराज बाढ्याजे केटलाकसिद्धयायछे ने केटलाकसर्वज्ञयायछे ने केटलाकदेवतायायछे इ
 त्यादिक अनंतप्रकारनि मोक्षपपांमेछे तथा परमपदने पांमेछे ए सर्वे नगवाननि उपासनाने बले पांमेछे पण उपासना
 विना कोई वातसिद्धयातिनथि माटे शास्त्रमांथि आत्मा अनात्मानि विगत्य समझिने अथवा कोई कर्मोटासंतना मुखथि
 वातसां नलिने जांणे जे हुं आत्मा अनात्मानि विगतिकरिले उं एम विगति यातिनथि एतो एजिवने जे दलिपोताना इष्टदेव
 जे परमेश्वरतने विपे निष्ठाहोयते दलो ज आत्मा अनात्मानो विवैकथायछे पण इष्टदेवना बलविना तो कोई साधनसिद्ध

थातांनयिनेजेनेगोपियुंनाजेविप्रेमलक्षणाचक्रिछेतेनेतोसर्वेसाधनसंपूर्णथयाछे अनेजेनेएवंप्रेमनहोयतेनेतोच
गवाननोमहिमासमझवोजेचगवानतोगोलाकवैकुण्ठव्येतद्विष्वहमोहोदनेनापतिछे अनेमनुष्यजेवाजणायछे ते
तोचक्रनामुखनेअर्थेजणायछे पणएनिएमूर्तिछेतेगोलाकादिकजेपोतानांधामतेनेविपेएकएकनखमांकोटिकोटि
सूर्यनाप्रकाशजुक्तजणायछे नेमृत्युलोकेनेविपेतोएचगवाननिमनुष्यसेवाकरेछेनेदिवोकरे तारेनेआगद्व्यप्रका
शथायछे पणएतोसूर्यचंद्रादिकसर्वेनेप्रकाशनादाताछे नेगोलाकादिकजेधामछेतेनेविपेताराधिकाक्ष्मीआदिक
जेपोतानाचक्रछेतेमणेनिरंतरसेव्याएवाएचगवानछेअनेज्योब्रह्मांडुनोप्रलयथईजायछे तारेआप्रगटचगवान
छेतेजएकरहेछेनेपछेस्थिरचवानेसमेपणप्रकृतिपुरुषद्वारेकरिनेअनंतकांठिब्रह्मांडुनेएजचगवानउपजावेछेएविरि
त्येचगवाननोमहिमाविचारवोएजआत्माअनात्मानाविवेकनुं कारणछेनेजेद्विएचक्रनेचगवाननामहात्म्येसहि
तचगवाननेविपेनिष्ठाछे तेद्विजएचक्रनाहृदयमांवैराग्यआवेछेमांठिविजासाधननावलनेतजिनेएकबुंजगवान
निउपासनानुंबलराखवुं अनेजेएवोचक्रहोयतेतोएमसमझेजगमेतेवोपापिहोयनेअंतसमेजेतेनेस्वामिनारायण
एवानामनुंउच्चारणथाय तोतेसर्वपापथकिछूटिनेब्रह्ममोहोदनेविपेनिवासकरेतोजेएचगवाननोआश्रितहोय नेते
एचगवाननाधामनेपांमेएमांशोसंशयछेएममहात्म्यसमझेतेसारुजेचगवाननोचक्रहोयतेनेचगवाननीउपासनां
नुबलसत्संगकरिनेदिवसेदिवसेद्विपमाडवुं ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ५६ ॥ ॥ संवत् १८७६ नाफागणशु
दि २ द्वितियानेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगदडामध्येदादागवाचरनादरवारमांसाधुनिजायगानेविपेविराजमानहता

ने सर्वे श्वेतवस्त्रधारणकस्यां हताने पोताना मुखारविंदनि आगद्वयसाधुतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनि सन्नाचराईने वेठिह
ति पछे श्रीजिमहाराज बोढ्याजे जेने प्रश्न उत्तरकरतां आवडे ते एक एक प्रश्न पुछो पछे मुक्तानंद स्वामियें पुछ्युं जे हे महारा
ज मोक्षनुं असाधारण कारण तें शुंछे पछे श्रीजिमहाराज बोढ्याजे नगवानना स्वरूपनुं ज्ञानने नगवाननुमाहात्म्यजां
णवुं एवं असाधारण मोक्षनाहेतुछे पछे वस्त्रिमुक्तानंद स्वामियें पुछ्युं जे नगवानने विषे जे स्नेह तेनुं शुरुं पछे पछे श्रीजी
महाराज बोढ्याजे स्नेह नुरुप तो एछे जे स्नेह मां कोई जात्यनो विचारन जोईयें अने न्यारे जे गुण विचारिने स्नेह करे ते तो
ज्यारे अवगुण देखे तारे ते नो स्नेह त्रुटि जाय माटे हेत तो जे मथयुं होय ते मने ते मरे वादेवुं पण विचार करिने वारे वारे स्थापन
उत्थापन करवुं नहिने मुढपणे नगवानने विषे हेत करवुं ने जे गुणने विचारिने हेत करे ते हेत नो विश्वास नहि माटे हेत तो जे मदे
हना संबंधि संघाथे छे तवुं नगवानने विषे हेत करवुं ने हेतने मूढपणानुं हेत कहीये अने नगवाननुं माहात्म्यजांणिने जे हे
तथाय छे ते तो बिजिजरित्यनुं छे एमजांणवुं पछे शिवानंद स्वामियें पुछ्युं जे सत्संग मारे वानो खपछे तो पण कोइ कअयो
ग्यस्व न्नाव छे ते के मटल तो नथी पछे श्रीजिमहाराज बोढ्याजे जे स्वन्नाव सत्संगमां अंतराय करतो होय ते उपर्यजेने अ
न्नावन आवेत्यां सुधि एने क्थां सत्संगनो पुरोख पछे ने ते स्वन्नावने पण क्थां पुरोशत्रुजां एयो छे त्यां द्रष्टां तछे जे मकोइ कपु
रुष आपणो मित्र होय ने ते जपुरुषे आपणा न्नाईने मारीनां ख्यो होय तो पछे ते साथे मित्र पणुं न रहे अने तेनुं माथुं कापवाने ते
यारथाय कां जे मित्र करतां न्नाईने संबंध अधिक छे ते मजो एने पोतानो स्वन्नाव वरतमां नमां नंग पडाविने सत्संगथी
विमुख करे एवो छे ने तोय पण एनि उपस्थ वैर न्नाव आवतो नथी अने ते स्वन्नाव उपस्थरी सच हतिन थितो जो एने सत्संग

मांपुरुहेतनथी अनेजोजेवुं जाईमांहेतमनुष्यनेछेतेवुं जोसत्संगउपस्थहेतहोयतोचुंडास्वप्नावनेततकाद्यटाक्षिनांखे
शामाटेजेजीवतोअतिसमर्थछे केमजेमननेहंद्रियुंएसर्वेतोक्षेत्रछे अनेजीवतोएनाक्षेत्रज्ञछेमाटेजेकरेतेथाय ॥ ॥

॥ इतिवचानामृतं ॥

॥ ५७ ॥

संवत् १८७६ नाफागणशु

दि ५ पंचमीने दिवससंध्याआरतिनेसमेस्वामिश्रीसहजानंदजी महाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांजे
परमहंसनिजायगात्यां विराजमानहातानेसर्वेधोक्षांवल्लधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनि
तथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचराइनेबेठिहति पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेप्रश्नकरो पछेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्न
पुछ्युंजेहेमहाराजज्यारचनजनस्मरणकरवावेसेतारे चगवाननाचक्रनाअंतरमारजोगुणतमोगुणनावेगआवेतारे
चजनस्मरणनुं सुखआवतुंनर्थीतेएगुणनावेगकेमटले तारेश्रीजीमहाराजबोदयाजेएगुणनिप्रवृत्तिनाकारणतोदह
कुसंगनेपूर्वसंस्कारएत्रण्यछे तेमांदेहनेजोगेकरिनेजेएगुणप्रवरत्याहोयतेतोआत्माअनात्मनाविच्यारकरिनेट क्षी
जायछे नेकुसंगेकरिनेप्रवरत्याहोयतेसंतनेसंगेकरिनेटलेछेनेजरजांगुणतमोगुणनावेगएवेयेकरिनेपणनटले तेतो
कोईकपूर्वनाचुंडासंस्कारनेजोगेकरिनेछे माटेएटलवाघणाकठणछे पछेआनंदानंदस्वामियेपुछ्युंजेपूर्वनासंस्कार
मक्षिनहोयतकेमटले तारेश्रीजीमहाराजबोदयाजेअतिशेजेमोटापुरुषहोयतेनोजेउपस्थराजीपोथायतोतेनागमेते
वामक्षिनसंस्कारहोयतानाशपांमेनेमोटापुरुषनाराजीपोथयोहोयतोरांकहोय तेराजाथायनेगमेतेवांचुंडांप्रारब्ध
होयतोरुडांथायनेगमेतेवुंतेनेमाथेविघनआवनारुंहोयतेनाशथैजाय पछेवल्लिआनंदानंदस्वामियेपुछ्युंजेशोउपा

व० मृ०
॥५२॥

ग० प्र०
५८

यकरतोमोटापुरुषराजायाय पछेश्रीजिमहाराजवाड्याजेप्रथमतोमोटासंतसाथेनिष्कपटपणेवर्तेनेकामक्रोधलो
नमोहमदमछरआशातृष्णाअहंकारइष्याएसर्वनोत्यागकरेअनेसंतनोगुलामथैनेरहेनेअंतरमांमानटलेआवरहेप
णदेहेकरिनेसर्वेनेनमतारहेतोएनेउपस्थमोटासंतराजीयायछेपछेमाहानुआवानंदस्वामियेंपुछुं जेहेमहाराजसत्सं
गमारहेतेथकेजेटलाअवगुणहोय तेसर्वेनाशपामांजायअनेदिनदिनप्रत्येजगवाननिचक्तिवृद्धिपांमतीजायएनो
शोउपायछेपछेश्रीजिमहाराजवाड्याजेमोटापुरुषनोजेमजेमगुणग्रहणकरतोजायतेमतेमएनिचक्तिवृद्धिपांमती
जायनेअतिशेजेमोटाहोयतेनेजोअतिशेनिष्कामिजांणेतोपोतेकुतराजेवांकांमिहोयतेनिष्कामिथायअनेजोमोटा
पुरुषनेविषेकामिपणानांदापपरठतांगमेतेवांनिष्कामिहोयतोयपणअतिशेकामिथायअनेमोटानेविषेक्रोधिदोन्नि
पणुंपरठतोपोतेक्रोधिदोन्निथायनेजोमोटापुरुषनेअतिशेनिष्कामिनिर्लोन्निनिःस्वादिनिर्मानिनिःस्नेहिसमझेतोपो
तेपणएसर्वविकारथोरहितथैजायनेपाकोहरिचक्तथायतेपाकाहरिचक्तनुंशुद्धक्षणछे तांसारजेशब्दस्पर्शरूपरस
नेगंधएपंचविषयतेनोजेमदुखदायकवस्तुनोसहेजेअनावरहेछे तेमजेनेसहेजेअनावरहेछेनेएकपरमेश्वरनास्वरू
पनेविषेअचलनिष्ठावरतेछेतनेपाकोहरिचक्तजांणेतोएवांपाकोहरिचक्तथयानोतोएजउपायछेजेपरमेश्वरनादा
सनोगुलामथइनेरहेनेएमजांणजेएसर्वेचक्तमोटाछेनेहुंतासर्वथिन्यूनछुंएमजांणिनेहरिचक्तनोदासानुदासथईरहे
नेएविरित्येजेवरतेतनासर्वविकारनाशपांमेनेतेनेदिवसेदिवसेज्ञानवैराग्यचक्तिआदिकजे शुचगुणतेवृद्धिपांमता
जायछे ॥ इतिवचनामृतं ॥ ५८ ॥ संवत् १८७६ नाफागणशुदि

॥५२॥

१४ चतुर्दशीनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआग
द्वयआथमणवारखओरडानिओसरियेदोखियाउपस्थ विराजमानहतानेधोलाखेसपेरयोहतानेधोखिचादरओढिह
तिनेमाथेहिरकोरनुंधोदुंधोतियुंवांथुंहतुंनेल्लाटनेविपेचंदननिअरचाविराजमानहतिनेपोतानामुखारबिंदनि आ
गदयमुनितथादेशदशनाहरिन्नक्तनिसच्चाचरईनेवेठिहतिपछेश्रीजीमहाराजबांद्याजेप्रभउत्तरकरोपछेमुक्तानंद
स्वामियेप्रभपुछुंजेहेमहाराजन्नगवाननेविपेअसाधारणप्रमथायतेनुंशुंकारणछे पछेश्रीजीमहाराजबांद्याजे
एकतोन्नगवाननोविश्वासहोयजेआमुनेमदयाछेतेनिश्वेजन्नगवानछे तथाआस्तिकपणुंहोयतथान्नगवाननांजे
ऐश्वर्यतेनेजांणेजेआन्नगवानछे तेब्रह्ममोहोदगोदोकश्वेतद्विपएआदिकसर्वेधामनापतिछे तथाअनंतकोटिब्रह्मां
डनापतिछे तथासर्वनाकरताछेअनेपुरुषकालकर्ममायात्रएयगुणचोविसतत्वब्रह्मादिकदेवएकोइनेआब्रह्मांडनाक
रताजांणेनहिएकन्नगवानपुरुषोत्तमनेजकरताजांणे अनेसर्वनाअंतर्जामीजांणेएविरित्यनिसमझएयेसोतोजेप्र
त्यक्षन्नगवाननास्वरुपनेविपेनिश्वेतेजपरमेश्वरनेविपेअसाधारणस्नेहनुंकारणछे पछेवलिमुक्तानंदस्वामियेपुछुं
जेएवोन्नगवाननोमहिमापणजांणतोहोय अनेअसाधारणहेतनथायतेनुंशुंकारणछेपछेश्रीजीमहाराजबांद्याजे
जांएन्नगवाननोआवोमहिमाजांणछे तांएनेन्नगवाननेविपेअसाधारणहेतछेपणएजांणतानथांजेमहनुमानजि
मांअपारबलहतुंपणकोडकनाजणाव्याविनाजणांणुंनहि अनेजेमप्रलंबासुरबलदेवजीनेल्लेचादयोतारंपोतामां
बलतोअपारहतुंपणपोतेजांणतानोतापछे ज्यारेआकाशवांणियेकयुंतारंजांण्युंतेविरित्येएन्नक्तनेन्नगवाननेविपेअ

व० मृ०
॥५३॥

साधारणप्रितितोछेपणजणातिनथी पछेवलिमुक्तानंदस्वामीयेपुछ्युंजेएप्रीतिनाबलनेजणायानुंशुंकारणछे पछे
श्रीजिमहाराजबोदयाजेसतसंगनेसतशास्त्रनुंश्रवणकरतेसतेएनेजगवाननेविषेअसाधारणप्रितिछे तेजणाइआवे
छे पछेवझामुक्तानंदस्वामियेपुछ्युंजेदेशकालनेक्रियातेचुंढाथायअथवाचलाथायतेनुंकारणतेसंगछेकेकोइधिजो
छे पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेदेशतोप्रथविकेवायतेसर्वठेकांणेरखांछेअनेकालपणसरखांछे पणअतिशेजेमो
टासमर्थपुरुषहोयतेजेदेशमारहेताहोयतेनेप्रतापकरिनेचुंढादेशहोयचुंढाकालहोयचुंढाक्रियाहोय तेसर्वेसाराथई
जायछे नेअतिशेचुंढापपिपुरुषजेदेशमां रहेताहोयतेनेजागकरिनेसारोदेशनेसारिक्रियानेसारोकालहोयतेपण
चुंढाथइजायछे माटेशुचनेअशुचएवाजेदेशकालनेक्रियातेनाहेतुतोपुरुषछेतेपुरुषजोअतिशेसमर्थ होयतोसर्वपृ
थवीमांदेशकालनेक्रियातेपोतानास्वभावप्रमाणेप्रवर्त्ताविनेतेथीउतरतोहोयतोएकदेशमांप्रवर्त्ताविनेतेथीउतरतोहो
यतोएकगाममांप्रवर्त्ताविनेतेथीउतरतोहोयतोएकफलितथाएकपोतानुं घरतेमांप्रवर्त्ताविएविरित्येएशुचअशुचजेदे
शकालनेक्रियातेनाहेतुतोशुचनेअशुचएवेप्रकारनापुरुषछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ५९ ॥ संवत् १८७६ ना
फागणवदि १ प्रतिपदानंदिवसश्रीजीमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरधारमांपरमहंसनिजायगाने विषेवि
राजमांनहतानेधोखोखेसपेस्योहतानेधोखिचादरओदिहति अनेमस्तकउपस्थश्वेतपाघबांधिहतिनेतेपाघनेविषेधो
खापुष्पनातोराविराजमांनहतानेकंठमांधोखापुष्पनाहारविराजमांनहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनित
थादेशदेशनाहरिचक्रनिसचाचराईनंबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेसर्वसाधनकरतांवासनादालविणसाध

ग० प्र०
६०

॥५३॥

नमोदुच्छे तेवासनाटाखवानिएमविगतिछे जेशब्दस्पर्शरूपरसनेंगंधएजेपंचविषयतेनेविषेजेटक्षिपोतानेतृष्णाहोय
तेनोविचारकरवोजेमारेजेटक्षिन्नगवाननेविषेवासनाछे तेटक्षिजजगतनेविषेछे केओछिवधुछेतेनिपरीक्षाकरवोने
जेटक्षिन्नगवाननिवातसांनलवामां श्रोत्रइंद्रिखोच्चाती होयतेटक्षीजजगतनिवातसांनलवामां खोच्चातिहोयतो
एमजांणवुंजेन्नगवानमांनेजगतमांवरंबस्यवासनाछे एविजरित्येस्पर्शरूपरसनेंगंधएसर्वेविषयनातपासकरवो
अनेज्यारेएविरित्येतपासकरतोकरतो जगतनिवासनानेघटाडतो जायनेन्नगवाननी वासनानेवधारतो जायतेणेक
रिने एनेपंचविषयनेविषेसमबुद्धिथईजायछेनेसमबुद्धिथयापछेनिंदानेस्तुतिसरखांलागे अनेसारोस्पर्शनेचुंडोस्प
र्शसरखोलागेतेमजसारुरूपने चुंडुरूपतथावाखजांवननेवृद्धएविजंखियुंतथाकचरोनेंकंचनएसर्वेसरखुंन्नासेतेम
जसारानेचुंडाजेरसनेंगंधतेपणसरखाच्चासेएविरित्येस्वाच्चाविकपणेवरतायतारेजांणियेजेवासनाजितांणि अने
वासनारहितवरतवुंएएकांतिकनोधर्मछे अनेवासनाजराकरहिजायतांसमाधिवाखोहोय अनेनाडिप्राणतणाताहो
यतोयपणवासनासमाधिमांथिपाछोखेंचिदावेछे माटेवासनाटाखेतेजएकांतिकन्नक्तछे पछेमुक्तानंदस्वामियेंपु
छयुंजेवासनाटाख्यानोशोउपायछे पछेश्रीजीमहाराजबोख्याजेएकतोआत्मनिष्ठानिदृढताजोइयेंअनेबिजुंपंचविष
यनुंतुछपणुंजांणयुंजोइयें अनेत्रिजुंन्नगवाननुंअतिशेमाहात्म्यजांणयुंजोइयेंजेन्नगवानवैकुण्ठगोखोब्रह्ममोहांलए
सर्वेधामनापतिछे माटेएवान्नगवाननेपांमिनेतुछविषयनासुखमांहुंशुंप्रितिराखुंएविरित्येन्नगवाननामहिमानांवि
चारकरे अनेवल्लीएमविचारकरेजेन्नगवाननेन्नजतांयकांपणजोकाईकखोख्यरहिजशेनेकदापिजोन्नगवाननाधा

व० मृ
॥५४॥

ग० प्र०
६१

ममांनहिजवाय नेइंद्रलोकतथाब्रह्मलोकनेविषेन्नगवानमुकशेतायपणआलोकनाकरतांतोत्यांकोटिगणांवधुसुख
छेएवाविचारकरिनेपणआसंसारनातुछसुखथकिवासनायेंरहितथावुंअनेएविरित्येन्नगवाननोमहिमाजांणिनेवा
सनायेंरहितथायछे तारपछेएनेएमजणायछे जेमारकोईकावेवासनाहतिजनहि अनेएतोमुनेवच्यमांकांडकभ्रम
जेवुंथयुंहतुपणहुंतोसदावासनायेंरहितहुंएवुंआसेछे अनेआविरित्यनोजेएकांतिकधर्मतेतोजेएवानिर्वासनिकपुरु
पहायअनेजेनेन्नगवाननेविषे स्थितिथइहायतेनेवचनेंकरिनेंजपमायपणग्रंथमांलखिराख्योहोयतेणेकरिनेंनथिप
मातोअनेकोइकसांअज्ञानेतेविनेंतविवातकेवाजायतोकेतांपणआवडेनहि माटेजेनेंएकांतिकनाधर्ममांस्थितिथइ
होयतेथकिजएकांतिकनोधर्मपमायछे ॥ इतिवचनमृतं ॥ ॥६०॥ ॥संतत् १८७६

नाफागणवदि३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्यंदादाखाचरनादरवारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिर
निआगद्वयद्विबडानादक्षनिहंठओटाने विषेदोखियाउपस्थविराजमानहतानेहिरकोरनुंश्वेतधोतिपुंमस्तकेबांधुंहुतुं
नेश्वेतपछेडिओढिहतिनेश्वेतखेसपेस्योहतानेकंठमांश्वेतपुष्पनाहारधारणकरयाहता नेश्वेतपुष्पनातारापाघमांडावि
कोरेखटकताहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेवेठिहति पछेमुक्तानं
दस्वामियप्रभपुछ्युंजेकामक्रोधलोअतथाअयएमनेजोगेकरिनेपणधीरज्यडगेनहितेनोशोउपायछेपछेश्रीजिमहा
राजबोदयाजेहुंदेहनहिहुंतोदेहथिनोखानेसर्वनोजांणनारोएवांजेआत्मातेछुं एविजेआत्मनिष्ठातेज्यारे अतिशेदद
थायतारेकोईरित्येकरिनेधीरज्यडगेनहि नेआत्मनिष्ठाविनाविजाअनेकउपायकरेतोपणधीरज्यरहेनहि पछेब्रह्मानं

॥५४॥

दस्वामियेपुच्छुं जे जे आत्मनिष्ठा होय ते अंतसमें कंटलिक सहाय करेछे पछे श्रीजिमहाराज बोध्या जे जे मनदीतर विहो
यत्यां तो जे नेतरतां आवडतुं होय ते तरि जायने जे नेतरतां न आवडतुं होय ते तो उच्चो थईरहे पण ज्यारिस मुद्रतर वो होय तारे
तो ते येयने वांणनुं काम पडेछे ते मटाद्वयतडको नुखतर समान अपमान सुख दुख ते रूपि जे नदी तेने तो आत्मनिष्ठा वादो
होय ते तरि जाय पण मृत्युसमो तो समुद्र जे वोछे माटे त्यां तो आत्मनिष्ठा वादो होय तथा वगर आत्मनिष्ठा वादो होय ए बेय
ने नगवान नीउपासनारूपि वांणनुं काम पडेछे माटे अंतकाक्षे तो नगवान नो दृढ आशरो होय ते जकाम मां आवेछे पण
अंतसमें आत्मनिष्ठा कांई काम मां आवति नथी ते सारु नगवान निउपासनाने दृढ करि ने राखवी पछे वलि मुक्तानंदस्वा
मिये पुच्छुं जे नगवान नो नक्त होय तेने सिद्धियुं आडि आवेछे ते जेने नगवान नानि श्वे मांडग मगाट होय तेने ज आवेछे
के निश्वे वादाने आवेछे पछे श्रीजिमहाराज बोध्या जे सिद्धियुं तो जेने परिपक्व नगवान नो निश्वे होय तेने ज आवेछे ने बि
जाने तो सिद्धियुं घणि दुर्लभ छे अने ए सिद्धियुं ने पण ए नक्त निपरिक्षा लेवामारु नगवान ज प्रेरछे जे एने हुं उपस्य घणुं हे
तछे के सिद्धियुं उपस्य घणुं हेतछे ए विरित्ये नगवान पोताना नक्त निपरिक्षा जुवेछे पछे जो एपाकां नक्त होय तेने नगवान
बिना बिजुं कांई नइछे ने निवास निक एवो एकांतिक नक्त होय तो नगवान पोतें ते नक्त ने वश थै जायछे जेम वामन जीयें
बलिरा जानुं त्रिलोकिनुराज्य लेई लिधुं अने चोद लोकनां वेपगलां कस्यां अने त्रिजापगला सारु ते बलिरा जायें पोतानुं श
रिर आप्युं ए विरित्ये श्रद्धा सोत नगवान ने सर्वस्व आप्युं तोय नगवाने एने वगर वांके वां ध्या तो पण नक्ति थकि पढ्यां
हितार ए विपातानी अनन्य नक्ति जोई ने पोतें नगवान ते बलिना वंधन मां आवता हवा अने नगवाने तो बलिरा जाने क्ष

एमात्रबांध्योहतो अने नगवानतो एनि नक्तिरुपि दोरियें करिने बंधां णाछे ते आज दिवस सुधि पण अखंड नगवान ब
 लीने दरवाजे उचाछे अने बलिराजा निदृष्टि थकि पक्षमात्र पण नगवान छे ते थातान थिए विरित्यें आपण पण विजिसर्वे
 वासना टालिने ने नगवानने सर्वस्व अरण करिने नगवान नादास थइरे शुं अने एमकरतां य नगवान आपण ने वधुदु
 ख देशे तो नगवान पण पोते आपणे वश थै जाशे शामाटे जे पोते नक्त वत्स छे अने रुपासिंधु छे ते जे निपोताने विषे अ
 तिदृष्ट नक्ति देखे तेने पोते आधिन थइ जाय छे पछे ते प्रेम नक्तियें जुक्त जे नक्तनुं मन ते मन रूपि दोरियें करिने बंधन मां आ
 वे छे पछे छुटवाने समर्थ थातान थि माटे जे मजे म नगवान आपण ने कसणि मां राखे ते म ते म वधुराजि थयुं जो इये जे न
 गवान जे मजे म मुने वधुदुख देशे ते म ते म वधु मारे वश थाशे अने पक्षमात्र मुज थि छे ते न हिरहे एवुं समझिने जे मजे म न
 गवान अतिकसणि देता जाय ते म ते म अतिराजि थावुं पण कोई रित्ये दुख देखिने अथवा देहना सुख सारुपाछो पग नर
 वो नाहिं ॥ इति वचनामृतं ॥ ॥ ६१ ॥ ॥ संवत् १८७६ नाफागणवदि ४ चोथ्यने दिवस श्रीजीमहारा
 ज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरबार मां चोकवच्ये ठालिया उपस्थ विराजमान होता अने धोलाखे सपेस्योहतो अने
 धोखिचादर आंढिहति अने माथे श्वेत पाघ विराजमान हति अने ते पाघने विषे श्वेत पुष्पनाहार तथा श्वेत पुष्पना तोरा वि
 राजमान हताने पोताना मुखारविंद निआगव्य मुनि तथा देश देशना हरि नक्तनिस नाना रईने बंढिहति पछे स्वयं प्रका
 शानंद स्वाभि ये पुछुं जे श्रीमद्भागवत मांकत्युं छे जे सत्यशौच दया क्षांति इत्यादिक जे अंगण चाक्षि स कल्याण कारि
 गुण ते नगवान नास्वरूपने विषे निरंतर रहे छे ते एगुण संतने विषे केई रित्ये आवे छे पछे श्रीजीमहाराज बोदया जे एगुण स

તમાંઆવ્યાનુંકારણતોએછે જંએનેઋગવાનનાસ્વરૂપનોજથારથનિશ્ચેથાયતોએકલ્યાણકારિગુણઋગવાનનાછેતેસં
તમાંઆવેછે તેનિશ્ચેકેવોહોયતોજેઋગવાનનેંકાલજેવાનજાંણેકર્મજેવાનજાંણેસ્વન્નાવજેવાનજાંણેમાયાજેવાન
જાંણેપુરુષજેવાનજાંણેનેસર્વથકિઋગવાનનેંજુદાજાંણેએસર્વનાનિયંતાજાંણેનેસર્વનાકર્તાજાંણેઅનેએસર્વનેકર્તા
થકાપણેનિર્લેપછેએમઋગવાનનેંજાંણે અનેએવિરિત્યેંજેપ્રત્યક્ષઋગવાનનાસ્વરૂપનોનિશ્ચેકસ્યોછે તેકાંદરિત્યેંકરિ
નેંડગેનહિતેગમેતેવાંતરેતરેનાંશાસ્ત્રસાંઋક્ષે અનેગમેતેવામતવાદિનિવાતસાંઋક્ષેઅનેગમેતેવાપોતાનુંઅંતઃકરણકુત
ર્કકરેપણકોદરિત્યેંકરિનેઋગવાનનાસ્વરૂપમાંડગમગાટથાયનહિએવિજાત્યનાંજેનેંઋગવાનનાસ્વરૂપનોનિશ્ચેહોયતે
નેઋગવાનનોસંબંધથયોકેવાયમાટેં જેનેજેસંઘાથેસંબંધહોયતેનાગુણતેમાંસહજેઆવેજેમઆપણાંનેંત્રછેતેનેજ્યાર
દિવાસંઘાથેસંબંધથાયછે તારેતેદિવાનોપ્રકાશનેંત્રમાંઆવેછેતેણેકરિનેંત્રઆગલ્યઅંધારુંહોયતેનોનાશથડજાય
છે તેમજેઋગવાનનાસ્વરૂપનોદૃઢનિશ્ચયેકરિનેસંબંધથાયછેતેનેવિષેઋગવાનનાકલ્યાણકારિગુણઆવેછેપછેજેમ
ઋગવાનસર્વેપ્રકારેનિર્બંધછેનેંજેચાયતેકરવાનેસમર્થછેતેમએઋક્તપણઅતિશેસમર્થથાયછે નેનિર્બંધથાયછે પછે
નિર્વિકારાનંદસ્વામિયેંપુછ્યુંજેનિશ્ચેહોયતોયપણરુઢાગુણતોઆવતાનથિ અનેમાનનેંઈર્ષાતોદિવસેદિવસેવધતિજા
યછેતેનુંશુંકારણહશે પછેશ્રોજીમહારાજવોલ્યાજેઋગવાનપાસેંએકઅમૃતલાવિયેંઅનેસિંઘડિયાંવછનાગલાવિયેં
અનેદુધપાકનેંસાકરલાવિયેંઅનેઅફિણલાવિયેં અનેતેસર્વેંઋગવાનનાથાલમાંધરિયેંતોપણજેનોજેવોગુણહોય
તેનોતેવોનેંતેવોજરેપણપલટાઈજાયનહિતેમજેજીવઆસુરોનેંઅતિકુપાત્રહોય તેઋગવાનનેસમિપેઆવેંતોયપણ

पोतानास्वप्नावनेमुकेनहि पछेएकोईकगरिवहरिन्नक्तनोद्रोहकरतेणेकरिनेएनुं चुंडुं थायशामाटेजेन्नगवानसर्वमां
 अंतर्यामिरुपेकरिनेरत्त्याछे तपोतानिइछाआवेतहांतेदलिसामर्थिजणवेछेमाटेन्नक्तनेअपमानेकरिनेतेन्नगवाननुं
 अपमानथायछे तारेतेअपमाननाकरनारानुंअतिशेचुंडुंथइजायछेजेमहिरण्यकशिपुहतोतेणेत्रिलोकिपोतानेवश
 करिराखिहतिएवोवदवानहतो पणतेणेजोप्रव्हादजिनोद्रोहकस्योतोन्नगवानथंनमांथिनृसिंहजिरूपेप्रगटथइनेते
 हिरण्यकशिपुनोनाशकरिनांख्या एमविचारिनेंन्नगवाननान्नक्तहोयतेनेअतिशंगरिवपणुंपकडवुंपणकोईनुंअपमा
 नकरवुंनहिंकांजेन्नगवानतोगरिवनाअंतरनेविषेपणविराजमानरत्त्याछे तेएगरिवनाअपमाननाकरतलनुंचुंडुक
 रिनांखेछे एवुंजाणिनेकोइअल्पजीवनेपणदुबवोनहिंअनेजोअहंकारनेवशथइनेजेनेतेनेदुबतोफरेतोगर्वगंजनए
 वाजेन्नगवानतेअंतर्जामिरुपेंसर्वमांव्यापकछेतखमिसकेनहिं पछेगमेतेद्वारेप्रगटथइनेएअग्निमांनिपुरुषनाअग्नि
 माननेसारिपेठेनाशकरेछे तेमाटेतेन्नगवानथिडरिनेंजेसाधुहोयतेनेलेशमात्रअग्निमांनराखवुंनहिअनेएककिडि
 जेवाजिवनेपणदुबवोनहिंएजनिर्मानिसाधुनोधर्मछे ॥ ॥इतिवचनान्तं॥ ॥६२॥ ॥सं
 वत् १८७६ नाफागणवदि ७ सममीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबार
 मां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरआगद्व्यआथमणेबास्यओरडानिओसरियेढोलियाउपस्थविराजमानहता अने
 धोलोखेसपेस्योहतोनेधोलिचादरओढिहति नेधोलुंहिरकोरनुंधोतियुंमाथेबांध्युंहतुंनेकोटनेविषेश्वेतपुष्पनाहारविरा
 जमानहता अनेपाचनेविषेगुलाबनापुष्पनातोराविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितथादेश

देशनाहरिभक्तनिसञ्जाचराइनेवेठिहति पछेनृसिंहानंदस्वामियेपुछुंजेभगवाननानिश्चेमांकसरहोयतेनेकवासंक
ल्पथाय पछेश्रीजीमहाराजबोढ्याजेजेनेनिश्चेमांकसरहोयतेनेज्यारभगवानमांकांडिसामर्थिदेखाय तारेअतिआ
नंदथायअनेज्यारेसामर्थिनदेखायतारेअंतरझांखुंथैजाय अनेपोतानाल्हादामांभुंडासंकल्पथाताहोयनेतेनेटाळेतोय
पणटलेनहि तारेभगवानमांअवगुणपरठेजेहुंआटलादाहाथिसतसंगकरिकरिमरिगयोतोय पणभगवानमाराभुं
डाघाटटालतानथिएविरित्येभगवानमांदोषपरठे अनेजेपदार्थमांपोतानेहेतहोयनेकोइप्रकारेतेपदार्थमांथिमनपा
छुंनवलतुंहोय तारेतेवोनेतेवोदोषभगवाननेविषपरठेजेजेममारेविषकामादिकदोषछे तेमभगवाननेविषपणछेप
णएभगवानछेतेमोटाकेवायछे एविरित्यनाजेनेअंतरमांघाटथाताहोयतेनानिश्चेमांकसरजांणविएनोपरिपक्कनि
श्चेनेकेवाय पछेपरमचैतन्यानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजजेनेभगवाननोपरिपक्कनिश्चेहोयतेनेकेविजात्यनाघाट
थाय पछेश्रीजीमहाराजबोढ्याजेजेनेपरिपक्कनिश्चेहोयतेनेतामनमांएमरहेजेमारेसर्वेप्राप्तिथैरहिछे अनेज्यांप्रत्य
क्षभगवानरयाछेत्यांजपरमधामछे अनेआसंतसर्वेतेनारदसनकादिकजेवाछे अनेसतसंगिसर्वेतेतोजेवाउद्धव
अक्रूरविदुरसुदामानेवृंदावननागोपतेवाछे अनेजेवाइयुंहरिभक्तछेतेतोजेविगोपीयुंतथाद्रौपदिकुंताजिसीतारु
क्मणीलक्ष्मिपार्वतिएवियुंछे अनेहवेमारेकांडिकरवुरयुंनर्यानेगोलांकवैकुंठब्रह्मपुरतेनेहुंपांमिरयाछुंएविरित्यनाघा
टथाय अनेपोतानाल्हादामांअतिआनंदवर्त्तेएविरित्यजनाअंतरमांवर्त्ततुंहोयतेनेपरिपक्कनिश्चेजांणवां एमकहिनेप
छेश्रीजीमहाराजएमबोढ्याजेतत्वेकरिने भगवाननुंस्वरूपजांएयापछिएनेकांडिजांणवुरेतुंनथितेतत्वेकरिनेजांएया

વ૦મૃ૦
॥૫૭॥

મ૦પ૦
૬૩

॥૫૭॥

નિરિત્યકહિયેતેસાંનલોજેસાંનલિનેપરમેશ્વરનાસ્વરૂપનોઅડગનિશ્ચેથાયછે જેપ્રથમતોએનેનગવાનનિમોટાઈજાં
ણિજાંડયેજેમકોઈકમોટોરાજાહોયતેનાજેગોલાનેગોલિયુંહોયતેનેપણસાતનોમિનિતોહવેલિયુંરેવાનિહોય અનેવા
ગવગોવાનેઘોઢાવેદ્યુંધરેણાંએઆદિકજેસાંમગ્રિયુંતેણેકરિનેદેવલોકસરસ્વાંતિનાંધરજણાય તારેતેરાજાનોજેદરવા
રતથાતેમાંજેસામગ્રિયુંતેતોઅતિશોનાયમાનહોયતેમશ્રીપુરુષોત્તમનગવાનનીઆજ્ઞામાંવર્તતાએવાજેબ્રહ્માંડનાઅ
ધિપતિબ્રહ્માદિકતેનાજેલોકનેતેલોકનાવૈનવતેનાપારનેપમાતોનથિ તોજેનાનાન્નિકમલમાંથિબ્રહ્માઉત્પન્નથયા
વાજેવિરાટપુરુષતેનાવૈનવનોપારતોવ્યાંથિપમાય અનેએવાઅનંતકોટિજેવિરાટપુરુષતેમનાસ્વામિજેપુરુષોત્તમન
ગવાનતેનુંધામજેઅક્ષરજેનેવિષેએવાંઅનંતકોટિબ્રહ્માંડતેએકએકરોમપ્રત્યેઅણુનિપેઠેઉડતાંફરેછે એવુંએનગવાનનું
ધામછેનેતેધામનેવિષેપુરુષોત્તમનગવાનપોતેદિવ્યરૂપેકરિસદાવિરાજમાનછે અનેતેધામમાંઅપારદિવ્યસામગ્રિ
છે તેનગવાનનિમોટ્યપનોપારતોઆવેજકેમએવિરિત્યેનગવાનનીમોટ્યપસમજે અનેજેજેથકિમોટોહોયતેતેથકિ
સૂક્ષ્મહોય અનેતેતેનુંકારણપણહોય જેમપૃથ્વીથકિજલમોટુંછે અનેતેપૃથ્વીનુંકારણછે અનેતેથકિસૂક્ષ્મપણ
છે નેજલથકિતેજમોટુંછેનેતેજથકિવાયુમોટોછેનેવાયુથકિઆકાશમોટોછે એવિરિત્યેઅહંકારમહત્ત્વપ્રધાનપુ
રુષનેપ્રકૃતિપુરુષનેઅક્ષરએસર્વેએકવિજાથિમોટોછે નેએકવિજાથિસૂક્ષ્મછેનેકારણછે અનેએસર્વેમૂર્તિમાનછેપણ
નગવાનનુંજેઅક્ષરધામછેતેતોઅત્યંતમોટુંછે જેનાએકએકરોમનેવિષેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડઅણુંનીપેઠેઉડતાંજફરેછે
જેમકોઈમોટોહસ્તિહોયતેનાશરીરઉપસ્યકિડિચાલિજાતિહોયતેકશીગણતીમાંઆવેનહિ તેમએઅક્ષરનિમોટાઈઆ

गद्यविजुंकोइकांडगणतीमांआवतुंनथोजेमझिणांमछरहोयतेनेमध्येकिडिहोयतेमोटिदेखाय अनेकिडिनेमध्येवि
छिहोयतेमोटोदेखाय नेविछिनेमध्येसापहोयतेमोटोदेखाय अनेसापनेमध्येसमझाहोयतेमोटिदेखाय नेसमझाने
मध्येपाडोहोयतेमोटोदेखाय नेपाडानेमध्येहाथिहोयतेमोटोदेखाय नेहाथिनेमध्येगिरनारसरखांपर्वतहोयतेमोटो
देखाय अनेतेपरवतनेमध्येमेरुपरवतमोटोदेखाय अनेतेमेरुजवापरवतनेमध्येद्वोकाद्वोकपरवततेअतिमोटोजणा
य अनेद्वोकाद्वोकपरवतथकिपृथ्वीअतिमोटिजणाय अनेपृथ्वीनुकारणजंजलतंतेथकिमोटुंपणछे अनेसूक्ष्मप
णछेएविरित्येजलनुंकारणतेतेजछे तेजनुंकारणवायुछे वायुनुंकारणआकाशछे आकाशनुंकारणअहंकारछेअहं
कारनुंकारणमहतत्वछे महतत्वनुंकारणप्रधाननेपुरुषछे अनेप्रधाननेपुरुषनुंकारणमूलप्रकृतिनेब्रह्मछे अनेएसर्वनुं
कारणअक्षरब्रह्मछेनेतेअक्षरतांपुरुषांतमन्नगवाननुंधामछे अनेएअक्षरनिसंकांचनेविकाशअवस्थाथातिनथिस
दायएकरूपेरहछे अनेतेअक्षरमूर्तिमानछेपणअतिमोटोछेमोटोकांडिनिनजरेअक्षरनुंरूपआवतुंनथिजेमचांविशत
त्वनुंकारज्यजेब्रह्मांडतेपुरुषावतारकेवायछेनेतेविराटपुरुषजंतेकरचरणदिकेकरिनेयुक्तछे पणतेनिमूर्तिअतिशेमो
टिछे माटेनजरेआवतिनथिअनेतेनिनात्रिमांथियुंजेकमलतेनानालमांब्रह्मासांवरसलगिचाट्यापणतेनोअंतन
आव्योनेजोकमलनोजअंतनआव्योतांविराटपुरुषनापारकेमआवे माटेतेविराटनुंरूपनजरेआवतुंनथि तेमअक्षर
धामपणमूर्तिवानछे पणकांडिनेनजरेआवेनहितेशामाटेजएवांएवांब्रह्मांडएकएकराममांअसंख्यातउडतांजफरेछे
एवडामोटोछेतेअक्षरधामनेविषेपुरुषांतमन्नगवानपोतेसदाविराजमानछे अनेपोतानिअंतयामिशक्तीयेकरिने

अक्षरधामअनंतकोटिब्रह्मांडअनंतब्रह्मांडुनाजेईश्वरतेसर्वेनेविपेअन्वयपणेरयाछे अनंतअक्षरधामनेविपेपो
 तानासाधर्म्यपणानेपाम्याएवाजेअनंतकोटिमुक्ततेएअगवाननिसेवानेविपेरहेछे अनंतअगवाननासेवकनाएकए
 करोमनेविपेकोटिकोटिसूर्यनाजेवोप्रकाशछे माटेजनासेवकएवाछे तोएमनास्वामिजेपुरुषोत्तमअगवानतेनोम
 हिमातोकेमकेवायएवाअतिसमर्थजेअगवानतेपोतेअक्षरमांप्रवेशकरिनेअक्षररूपेथायछेने पछेमूलप्रकृतिपुरुष
 रूपेथायछेने पछेप्रधानपुरुषरूपेथायछेनेपछेप्रधानमांथिथयांजेचोविशतत्वतेनेविशेप्रवेशकरिनेतेरूपेथायछे ने
 पछेतेतत्वेकरिनेसरजांणजेविराटपुरुषतेनेविपेप्रवेशकरिनेतेरूपेथायछेने पछेब्रह्माविष्णुशिवमांप्रवेशकरिनेते
 रूपेथायछेएविरित्येअतिसमर्थने अतिप्रकाशेजुक्तनेअतिमोटाजेएअगवानतेपोतानुंजेआवुंऐश्वर्यनेतेजतेनेपोता
 मांसमाविनेजीवनाकल्याणनेअर्थेमनुष्यजेवाथायछेनेमनुष्यदर्शनकरिसंकतथासेवाअर्चनादिककरिसकेएवुं रू
 पधारणकरेछे जेमकिडिनापगमांझिणांकांटावागोहोयतेनेवरछितथानरेणियेकरिनेकाढेतोनी सरेनहितेतोअतिशे
 झिणुंढोढुंहोयतेणेकरिनेनिसरे तेमअगवानपणपोतानिमोटाइनेपोतामांसमाविनेअतिशेअल्परूपनुंधारणकरेछे
 छे जेमअग्निपोतानांप्रकाशनेज्वालातेनेसमाविनेमनुष्यजेवोथाय तेमअगवानपणपोतानिसामर्थिछपाविनेजिव
 नाकल्याणनेअर्थेमनुष्यनिपेठेवर्त्तेछे अनेजेमुखहोयतेतोएमजांणेजेअगवानकांडसामर्थिकेमप्रगटकरतानथि
 पणअगवानतोमुद्गगिजीवनाकल्याणनेअर्थेपोतानिसामर्थिहांकिनेवर्त्तेछे अनेजोपोतानिमोक्षपप्रगटकरेतोब्र
 ह्मांडपणनजरमांनआवेतोजिवनिशिगणनाएविरित्ये महिमायेसोतोजेअगवाननोनिश्चतेजेनेलहदामांढपणथयो

होयतेने कालकर्ममायाकोईबंधनकरवासमर्थनथिमाटेएविरित्येतत्वेकरिनेजेअगवाननेजाणेतनेकांडीकरवुरयुंन
थी पछेनित्यानंदस्वामियेंपुछयुंजेएविरित्येंअनुक्रमेकरिनेअगवानमनुप्याकृतिधरंछे केअनुक्रमविनापणमनुप्या
कृतिधरंछे पछेश्रीजोमहाराजबोल्याजेअनुक्रमनाकांडीमेद्वनथित्यांहृष्टांतजेमकांडीपुरुषहोयनेतलावनेविपेडबकि
खायतेडबकिखाइनेगमेतोत्यांनित्यांनीसरेअथवाकांठनिसरेअथवाआसपासनिसरेतमपुरुषोत्तमअगवानछे तेअ
क्षररूपधामनेविषे डबकिखाइनेगमेतोत्यांथिपाधराजमनुप्याकृतिनेधारेछे नेगमतोएविरित्येंअनुक्रमेकरिने मनु
प्याकृतिनेधारेछे एमवार्त्ताकरिनेपछेवल्लिश्रीजोमहाराजबोल्याजेजेने अतिदृढनिश्चयेहोयतेनुंथोडाकमांलक्षणक
हुंतसांअलोजेजेनेपरिपक्वनिश्चयेहोयनेतेपोतेअत्यंतत्यागिहोयतोयपणतेपासेगमेतेविप्रवृत्तिमार्गनीक्रीयाकरावियें
तातेकरपणतेमांथिपाछोहठनहिनेकचवाइनेपणकरेनहिराजिथकोकरनेविजुंएलक्षणजेगमेतेवोपोतामांकोडकस्व
भावहोयनेतेकोटिकउपायकरेतोयपणद्वेएवोनहोयनेजेतेस्वभावनेमुकाव्यानां परमेश्वरनो आग्रहदेखेतोतेस्व
भावनेततकालमुकेनेत्रिजुंएलक्षणजेपोतामांकांडीकअवगुणहोयतोपणपरमेश्वरनीकथाकिर्त्तन तथाअगवानना
संततेविनाघडिमात्रेवायनहिनेपोतानो अवगुणलेनेसंतनोअतिगुणग्रहणकरे अनेअगवाननीकथाकिर्त्तनने
अगवाननासंतनोअतिमहिमासमझेएवुंजेनेवर्त्ततुहोयतेनेपरिपक्वनिश्चयेजाणवोएवा निश्चयेवादानेकोडकदिवसको
डकप्रारब्धनेजोगेकरिनेकांडीकवर्त्तवामांफेरपडिजायतोयपणतेनुंअकल्याणनथायनेएवोनिश्चयेनहोयनेते गमेतेवो
त्यागिहोयतोयपणतेनाकल्याणमांफेरछे ॥ ॥ इतिवचनान्मनं ॥ ६३॥ संवत् १८७६ नाफागणवदि ९ नवमि

व० म०
॥५९॥

ग० प्र०
६४

नेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्यंदादाखाचरनादरवारमां उगमणेबास्यआरडानिओसरिये
दोस्त्रियाउपस्य विराजमानहता नंधाखोखेसपेस्योहता नेकाखाछेडानोखेसआदयोहता नेमस्तकेहिरकोरनुंधोतियुंभां
ध्युंहतुं नेतुलसीनिनविकंठीकंठनेविषेपेरीहतिनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनी तथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चा
नराइनेबेठिहतिपछे श्रीजिमहाराजेमुनीप्रत्यं प्रश्नपुछ्युं जेपुरुषोत्तम एवाजे नगवान तेनुं शरीर आत्मा तथा अक्षर छे ए
मश्रुतिये कयुं छे ते आत्माने अक्षर ते तो विकार रहित छे ने ते आत्माने अक्षर ने विषे कांइ हेय उपाधिन थि ने जे म नगवान मा
या थ कि पर छे ते म आत्माने अक्षर पण माया थ कि पर छे एवा जे आत्माने अक्षर ते के ईरित्ये नगवान नुं शरीर के वाय छे ने
जीवनुं शरीर तो जीव थ कि अत्यंत विलक्षण छे ने विकार वान छे ने देहि जे जिव ते तो निर्विकार छे माटे देह ने देहि ने तो अत्यं
त विलक्षण पणुं छे ते म पुरुषोत्तम ने ने पुरुषोत्तम ना शरीर जे आत्माने अक्षर ते ने विषे अत्यंत विलक्षण पणुं जो ईये ते कहो
के म विलक्षण पणुं छे पछे सर्वे मुनी ये जे नी जे विबुद्धि ते एते वा उत्तर करयो पण यथार्थ उत्तर को ईय कि थ यो नहि पछे श्री
जिमहाराज बोदया जे द्यो अमे उत्तर करिये जे आत्माने अक्षर एवे ने जे पुरुषोत्तम नगवान नुं शरीर पणुं ते तो व्याप्य पणुं
ने आधिन पणुं ने असमर्थ पणुं ते ए करी ने छे के विरित्ये तो नगवान जे ते पोतानि अंतर्यामि शक्तिये करि ने आत्माने अक्षर
ते ने विषे व्यापक छे ने एवे य तो व्याप्य छे अने नगवान जे ते स्वतंत्र छे ने आत्माने अक्षर ते तो नगवान ने आधिन छे ने परतं
त्र छे अने नगवान जे ते अतिसमर्थ छे ने आत्माने अक्षर ते तो नगवान नि आगद्वय अति असमर्थ छे ए विरित्ये नगवा
न जे ते एवे य ना शरीरी छे ने एवे य जे ते नगवान नुं शरीर छे अने शरीरी एवा जे पुरुषोत्तम नगवान ते तो सदाय दिव्य मूर्ति

॥५९॥

मानछे नेएवाजेएन्नगवानतेजेतेव्यापकनेदृष्टाएवाजेसर्वेआत्मानेतेआत्मानेव्याप्यनेआत्मानेदृश्यएवाजेदेहएसर्वे
मांपोतानिअंतर्यामिशक्तियेकरिनेआत्मापणेरह्याछे अने एविरित्येसर्वेनाआत्माजेपुरुषोत्तमन्नगवानतेज्यारेरूप
वानएवुंजेदृश्यतेनाआत्मापणेकरिनेशाखनेविषेकल्याहोय तारेतेपुरुषोत्तमनेदृश्यरूपेकरिनेप्रतिपादनकर्याहोय ने
ज्यारेएदृष्टानाआत्मापणेकरिनेप्रतिपादनकर्याहोय तारेएपुरुषोत्तमनेअरूपपणेकरिनेशाखमांकल्याहोयछे नेवस्तु
तायेतोरूपमानजेदृश्यनेअरूपजेआत्माएवेयथकिपुरुषोत्तमन्नगवानन्याराछेनेसदामूर्तिमानछे नेप्राकृतआकारे
रहितछेनेमूर्तिमानथकापणदृष्टानेदृश्यएवेयनादृष्टाछे नेएआत्मानेअक्षरएसर्वेनाप्रेरकछेनेस्वतंत्रछेनेनियंताछेनेस
कलऐश्वर्येसंपन्नछे नेपरथकिपरएवुंजेअक्षरतेथकिपणपरछेएवाजेपुरुषोत्तमन्नगवानतेजीवनाकल्याणने अर्थ
रूपायेकरिनेपृथ्वीनेविषेमनुप्यजेवाजणायछे तेनेजेआविरित्येसदादिव्यमूर्तिमानजाणिनेउपासनाअक्तिकरेछेते
तोएन्नगवाननासाधर्म्यपणानेपांमेछेनेअनंतऐश्वर्यनेपांमेछेनेब्रह्मजावनेपाम्योजेपोतानोआत्मातेणेकरिनेप्रेमेस
हितनिरंतरपरमआदरथकिपुरुषोत्तमन्नगवाननीसेवानेविषेवर्त्तेछे अनेजेएन्नगवाननेनिराकारजांणिनेध्यानउ
पासनाकरेछे तेतोब्रह्मसुषुप्तिनेविषेदानथायछे तेपाछोकांडिदिवसनिसरतोन्तीनेकांडिऐश्वर्यनेपणपांमतोन्तीअ
नेआजेवात्ततिअमेप्रत्यक्षदेखिनेकहिछे मांटेएमांकांडिसंशयनथि अनेआवात्तातोंजेनेएन्नगवाननास्वरूपमांसदा
दिव्यसाकारपणे उपासनानिदृढनिष्ठाथईहोयतथकिजपमायछेपणविजायकिनोपमातिजनथिमांटेआवात्तानिअ
तिदृढकरिनेराखज्यो ॥ इतिवचनान्तं ॥ ६४ ॥ संवत् १८७६ नाफागणवदि १४ चौदशनेदिवसश्रीजिमहारा

व० मृ
॥६०॥

ग० प्र०
६५

जश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां पंतानेपोढवानाओरडानिओसरियेंगादितकियानंखाविनेविराजमान
हतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथा देशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नरा
इनेवेठिहति नेश्रीजिमहाराजकथाकरावताहतातसमे मोटामोटपरमहंसनेपोतानेसमिपेबोदयाव्यापछेकथानोअ
ध्यायपुरोथयोतारेश्रीजिमहाराजबोदयाजहवेजेटलामोटामोटसाधुछो तेपरस्परप्रश्नउत्तरकरोकेमजेप्रश्नउत्तरक
रोतारंजनेजेविवुद्धिहोयतेजांण्यामांआवे पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेंपरमानंदस्वामिनेप्रश्नपुछुंजेआकाशनिउ
त्पत्तिनेल्लयतंकीयंप्रकारेछे तारेपरमानंदस्वामिएप्रश्ननोउत्तरकरवालागापणथयोनहि पछेश्रीजिमहाराजबोदया
जेजेमवालकहोयनेतेज्यारेप्रथममातानाउदरमांहोय तारेतथाजन्मसमयमांतेनेहृदयादिकजेइंद्रियुंनंछिद्रतेसूक्ष्म
होयनेपछेजेमजेमतेवालकवृद्धिनेपांमताजायतेमतेमतेछिद्रनिवृद्धिथातिजायनेतेमां आकाशपणउत्पन्नथातो
जणाय अनेज्यारेएवद्धअवस्थानेपांमेतारेएनांइंद्रियुंनंछिद्रतेसंकोचनेपांमतांजायनेतेमां आकाशपणल्लयथातो
जणायतंमज्यारेविराटदेहउपजेतारेतेनेअवांतरहृदयादिकछिद्रमां आकाशउत्पन्नथातो जणायअनेज्यारेएविराटदेह
नोल्लयथायतारेआकाशल्लयपांम्योजणाय एमआकाशनिउत्पत्तिनेल्लयछे पणजेआकाशसर्वेनोआधारछे तेतो
जेमप्रकृतिपुरुषनित्यछेतेमनित्यछेएनिउत्पत्तिनेल्लयतंकवायनहि अनेवलिसमाधियेकरिनेपणआकाशनिउत्पत्तिनेल्ल
यछेतेनिरित्यनेतोजेसमाधिवालाछेतेजांणेछेपछे परमानंदस्वामियेस्वयंप्रकाशानंदस्वामिनेप्रश्नपुछुंजे सुषुम्णा
नाडितेदेहनेमांहिलिकोरेकेमरहिछेनेदेहथिबाहेरंकेमरहिछे तारेएप्रश्ननोउत्तरस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेंकरवामांङ्यो

॥६०॥

પણ થયો નહિ પછે શ્રીજી મહારાજ વોલ્યાજે આ બ્રહ્માંડ માં જે ટલું કારવાનું છે તે ટલું જ આ પિંડ માં પણ છે ને પિંડ માં અલ્પ
છે ને બ્રહ્માંડ માં મહત્ત્વ છે ને જે વો આ પિંડ નો આકાર છે તે વો જ બ્રહ્માંડ નો આકાર છે ને જે મ બ્રહ્માંડ માં નંદિયું છે તે મ પિંડ માં ના
દિયું છે ને જે મ બ્રહ્માંડ માં સમુદ્ર છે તે મ પિંડ માં કુક્ષિને વિષે જલ છે ને જે મ ત્યાં ચંદ્ર સૂર્ય છે તે મ પિંડ માં ઇંડા પિંગલાના ઢિને વિ
ષે ચંદ્ર સૂર્ય છે ઇત્યાદિક સામગ્રિ જે મ બ્રહ્માંડ માં છે તે મ પિંડ માં છે અને આ પિંડ માં જે ઇંદ્રિયું નિનાદિયું છે તે નિ બ્રહ્માંડ સાથે એ
કતા છે તે જિઘ્નાના અંતને પામે તારે વરુણ દેવ પમાય છે અને વાક ઇંદ્રિના અંતને પામે તારે અગ્નિ દેવ ન પામે છે અને ત્વચાના
અંતને પામે તારે વાયુ દેવ ને પામે અને શિશ્નના અંતને પામે તારે પ્રજા પતિ ને પામે છે અને હાથના અંતને પામે તારે ઇંદ્ર ને પામે છે
અને તે મ જલ દય ને વિપેર હિ જે સુપુમણાના ઢિ તેનું અંત જે બ્રહ્મરંધ્ર તેને જ્યારે પામી તારે શિશુમાર ચક્ર ને વિપેર હિ જે વૈશ્વાનર
નામે અગ્નિ અન્નિમા નિ દેવતા તેને પામે છે તારે બ્રહ્મરંધ્ર થિ લેઢ ને પ્રકૃતિ પર પુરુષ સુધિ એક તે જ નામાર ગસલંગર યાં છે તેને દેવ
છે તે તે જ નામા ગરગને સુપુમણા કહિયે એ વિરિત્યે સુપુમણાના ઢિ પિંડ માં ને બ્રહ્માંડ માં રહિ છે પછે વલિ પરમાનંદ સ્વામિયે સ્વ
યં પ્રકાશાનંદ સ્વામિને પ્રશ્ન પુછ્યો જે પ્રથમ જાગ્રત અવસ્થા નો લય છે કે સ્વપ્ન નો લય છે કે સુપુતિ નો લય છે તારે એ પ્રશ્ન નો ઉ
ત્તર સ્વયં પ્રકાશાનંદ સ્વામિને ન આવડ્યો તારે શ્રીજી મહારાજ વોલ્યાજે જાગ્રત અવસ્થા ને વિષે સ્નેહ કરિને જગવાન નિમ્
ત્તિને વિષે લક્ષ્ય થાય તારે પ્રથમ જાગ્રત અવસ્થા નો લય થાય છે ને પછે સ્વપ્ન નો ને સુપુતિ નો લય થાય છે અને જ્યારે મને કરિ
ને ચિંતવન કરતે કરતે સ્વપ્ન ને વિષે જગવાન નિમ્ત્તિ માં લક્ષ્ય થાય તારે પ્રથમ સ્વપ્ન નો લય થાય ને પછે જાગ્રત નો ને સુપુતિ નો
લય થાય છે અને જ્યારે જગવાન નિમ્ત્તિ નું ચિંતવન કરતે કરતે ઉપશમ પણે કરિને લક્ષ્ય થાય છે તારે પ્રથમ સુપુતિ નો લય

થાયછેનેપછેજાગ્રતનાંનેસ્વપ્નનોલયથાયછે એવિરિત્યેએપ્રશ્નનોઉત્તરકસ્યો પછેવલિસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિયેંપરમા
 નંદસ્વામિનેપ્રશ્નપુછ્યોજેન્નગવાનનેવિપેજ્ઞાનશક્તિક્રિયાશક્તિનેદ્વિચાશક્તિછેતેકેમસમજાવિ તારેશ્રીજિમહારાજહ
 સિનેબોલ્યાજેનાંઉત્તરતોતમનેપણનહિઆવડતોહોયએમકહિને પોંતેઉત્તરકરવાલાગાજેઆજીવજ્યારેસત્વગુણપ્ર
 ધાનપણેવરતતોહોયને તારેજેકર્મકરેતેકર્મનુંફલતેજાગ્રતઅવસ્થાછે અનેઆજીવજ્યારેરજોગુણપ્રધાનપણેવરતે
 નેતેસમયમાંજેકર્મકરેતેકર્મનુંફલસ્વપ્નઅવસ્થાછે અનેજ્યારેઆજીવતમોગુણપ્રધાનપણેવરતતોહોય નેતેસમય
 માંજેકર્મકરેતેનુંફલતેસુષુપ્તિઅવસ્થાછેઅનેતેસુષુપ્તિઅવસ્થાનેઆજીવપાંમેછે તારેજેવીપાંણાનિશીલાહોયતેજેવો
 જડથૈજાયછે અનેએનેકોઈપ્રકારનુંજ્ઞાનરેતુંનથીજેદુંપંડિતછુંકેમૂર્ખછુંકેઆકામકસ્યુંછે કેઆકામકરવુંછેકેઆ
 મારિજાતિછેકેઆવોમારોવર્ણછેકેઆવોમારોઆશ્રમછે કેઆમારુંનામછેકેઆરૂપછેકેદુંદેવછુંકેમનુષ્યછુંકેબા
 લકછુંકેવૃદ્ધછુંકેધર્મિષ્ઠછુંકેપાપિષ્ઠછુંકેઆદિકકોઈપ્રકારનુંજ્ઞાનરેતુંનથી અનેએવિરિત્યનોજ્યારેઆજિવથૈજાયછે
 તારેજેન્નગવાનછેતેએનેજ્ઞાનશક્તિયેંકરિનેસુષુપ્તિમાંથિજગાડિનેએનેએનીસર્વેક્રિયાનુંજ્ઞાનઆપેછેતેનેજ્ઞાનશક્તિકહિ
 યે અનેએજીવજેજેક્રિયાનેવિષેપ્રવરતેછેતેન્નગવાનનિજે ક્રિયાશક્તિતેનુંઅવલંબનકરિનેપ્રવરતેછે તેનેક્રિયાશક્તિ
 કહિયે અનેએજીવજેજેકોઈપદાર્થનીદ્વિચાનેપ્રાપ્તથાયછે તેપરમેશ્વરનીદ્વિચાશક્તિનેઅવલંબનેકરિનેપ્રાપ્તથાયછેતેને
 દ્વિચાશક્તિકહિયે અનેએજીવનેજાગ્રતસ્વપ્નસુષુપ્તિએત્રણઅવસ્થાઓગવાયછે તેકેવલકર્મકરિનેજનથીઓગવાતિ
 એતોએનેકર્મનાફલપ્રદાતાજેપરમેશ્વરતેએજીવનેજ્યારેકર્મફલનેઓગવાવેછે તારેઓગવેછેકેમજેઆજીવજ્યારેજા

ग्रतअवस्यानाफलनेजोगवतोहोयने तारेण्डछेजेमारस्वप्नमांजावुंछे तोएनीवतेस्वप्नमांजवायनहिशामाटेजेफडा
प्रदाताजेपरमेश्वरतेएनीवृत्तियुनेरुंधीराखेछेअनेस्वप्नमांथिजाग्रतमांआववानेइछेतोजाग्रतमांअवायनहिअनेसु
पुमिमांपणजवायनहिअनेसुपुमिमांथिस्वप्नमांतथाजाग्रतमांअवायनहिएतांज्यारेजेकर्मनाफलनाजोगवावनारा
परमेश्वरछे तेएनेजेअवस्यानाकर्मफलनेजोगवावेतेनेजजोगवीसकेछेपणएजीवपोतानिइछायेकरिनेअथवाक
मेंकरिनेकर्मनाफलनेजोगवीसकतोनथिएविरित्येजगवाननेविषेज्ञानशक्तिक्रियाशक्तिनेइछाशक्तिरहिछेएमश्री
जीमहाराजेकृपाकरिनेउत्तरकस्थो ॥इतिवचनान्तं॥६५॥ संवत् १८७६ नाफागणवदिअमांसनेदिवसस्वा
मिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां उगमणेवास्यआरडानिओसरियेंढोलियाउप
स्थविराजमानहताअनेकाळाछेडानोखेसपेस्थांहतोनेधोलिपछेडिओदिहतिनेमाथेधोलाफेंढोवांथ्योहतो नेपोताना
मुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशंदशनाहरिचक्रनिसच्चाचराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबाढ्याजेश्रीमद्भा
गवतनेविषेवासुंदवसंकर्षणप्रद्युम्ननेअनिरुद्धएचतुर्व्यूहनिजवात्ताछे तेकांइठकांणेंएनेसगुणकरिकहेछे अनेकांइठ
कांणेंएनेनिर्गुणकरिकहेछे तेज्यारेनिर्गुणकरिनेकहेछे तारेवासुंदवजगवाननेकहेछे नेज्यारेसगुणकरिनेकहेछे तारे
संकर्षणअनिरुद्धप्रद्युम्ननेकहेछे माटेज्यारेनिर्गुणपणेंकल्याहोयतारेसांचननारानिनेवांचनारानिमतिभ्रमिजायछे
अनेएमजांणेंछेजेजगवाननोतोआकारनथितसमझनारानिअवलिसमझण्यछेअनेशास्त्रमांजेशब्दछुलछे तेएकां
तिकचक्रविनाविजानेंसमझातानथि तेकियाशब्दछुलतोजेजगवानअरूपछे ज्योतिस्वरूपछेनिर्गुणछेनेंसर्वत्रव्या

પકછે એવાંવચનસાંન્નલિનેમૂર્ખહોયતેએમજાણેજેશાસ્ત્રમાંતોન્નગવાનનેઅરૂપજકલ્યાછે અનેજેએકાંતિકન્નકત્તહો
 યતેતોએમજાણેજેશાસ્ત્રમાં ન્નગવાનનેજેઅરૂપનેનિર્ગુણકલ્યાછે તેતોમાયિકએવાંજેરૂપનેગુણતેનાનિષેધનેઅર્થેક
 લ્યાછેપણન્નગવાનતોનિત્યદિવ્યમૂર્તિછે નેઅનંતકલ્યાણગુણજુક્તછે નેતેજનાપુંજરૂપકલ્યાછે તેતોમૂર્તિવિનાતેજ
 હોયનહિ માટેએતેજતેમૂર્તિનુંછે જેમઅગ્નિનિમૂર્તિછે તેમૂર્તિમાંથિઅગ્નિનિજ્વાલાપ્રગટથાયછે તેણેકરિનેતેઅગ્નિનિમૂ
 ર્તિદેશ્વાતિનથિ અનેજ્વાલાદેશાયછેપણસમદ્રુહોયતેએમજાણેજેઅગ્નિનિમૂર્તિમાંથિજ્વાલાનિકલેછેતેમજવરૂણ
 નિમૂર્તિમાંથિજલપ્રગટથાયછેતેજલદેશાયછેઅનેવરૂણનિમૂર્તિદેશ્વાતિનથિ પણસમદ્રુહોયતેએમજાણેજેવરૂણનિ
 મૂર્તિમાંથિસર્વેજલછે તેમબ્રહ્મસત્તારૂપજેકાંટિસૂર્યજેવોપ્રકાશછે તેપુરુષોત્તમન્નગવાનનિમૂર્તિનોપ્રકાશછે અને
 શાસ્ત્રમાંએવાંવચનહોયજેજેમકાંટિકરિનેકાંટોકાઢિને પછેયેયનોત્યાગકરે તેમન્નગવાનપૃથવિનોન્નારુતારવાનેકા
 જેદેહનેધરેછે તેન્નારુતારિનેદેહનોત્યાગકરેછે એવાજેશબ્દનાછલતેનેસાંન્નલિનેમૂર્ખહોયતેન્નૂલાપડેછે અનેન્નગવાન
 નેઅરૂપસમજેછે પણન્નગવાનનિજેમૂર્તિતેનેદિવ્યજાણતાનથિ અનેએકાંતિકન્નકત્તહોયતેતોએમજાણેજેજ્યારેશ્રીકૃ
 ણન્નગવાનઅર્જુનનિ પ્રતિજ્ઞારાખવાને કાજેબ્રાહ્મણનાપુત્રલેવાનેગયા તારેદ્વારિકામાંથિ રથઉપરચ્ચેસિનેઅર્જુન
 સોતાચાહ્યાતેલોકાલોકપર્વતનેઓલંધિનેમાયાનોજેઅંધકારતેનેસુદર્શનચક્રેકરિને કાપિનેતેનેવિષેરથનેહાકિને
 નેતેજપૂંજનેવિષેપ્રવેશકરિને અનેન્નમાપુરુષપાસેથિબ્રાહ્મણનાપુત્રનેલેઈઆવતાહવામાટેશ્રીકૃષ્ણન્નગવાનદિવ્યમૂ
 ર્તિહતાતોતેનેપ્રતાપેકરિનેલાકડાનોજેરથ અનેપંચન્નૂતનાદેહવાલાજેઘોડાતેસર્વદિવ્યનેમાયાપરજેચૈતન્યતેરૂપેંથા

ताहवा अनेंजोदिव्यरूपनथयाहोयतो जे टडुं माया नुं कारज होय ते टडुं माया मां जखिन थाय पण माया थि पर जे ब्रह्म त्यां
 सुधि पोचे नहि माटे जे जगवान निमूर्त्तिने प्रतापें माइक पदारथ हतां ते पण अमाई कथयां एवुं जे जगवान नुं स्वरूप तेनें
 मूर्ख होय ते माइक समझे अने जे एकांतिक संत छे ते तो जगवान निमूर्त्तिने अक्षराति त समझे छे नें मूर्त्तिवान एवा जे पुरुषो
 त्तम जगवान तेने ब्रह्म रूप जे अनंत कोटि मुक्त अनें अक्षर धाम एसर्वेना आत्मा जांणे छे माटे कोइ गमे ते वां शाख वंचातां
 होय नें ते मां जगवान नुं निर्गुण पणे करि ने प्रतिपादन आवे ते ठकांणे एम जांण वुं जे ए जगवान निमूर्त्तिनो महिमा कथ्यो छे
 पण जगवान तो सदा मूर्त्तिवान जछे ए विरित्यें जे समझे तेनें एकांतिक चक्र कइयें ॥ इति वचनान्मृतं ॥

॥६६॥ संवत् १८७६ नाचैत्र शुदि ७ सातम्यने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री गढढामध्ये दादा खाचर
 नादरवार मां मुनिने उतारे विराजमान होता अने सर्वेश्वेत वस्त्रधारण कस्यां हतां ने पोताना मुखार विंदनि आगदय मुनि त
 था देश देशना हरि चक्र नि सच्चा चरार्इने बठि हति पछे श्री जि महाराजे मुनि प्रत्ये प्रश्न पुछ्युं जे कोइ पुरुष छे तेने आलोकना
 सुख मां तो प्रीति जन थि ने परलोक जे जगवान नुं धाम तथा जगवान निमूर्त्ति तेने विषे वासना छे अने जे तेनो संग करे ते नुं
 पण ए विज जात्य नुं हेत करे जे आमारे संगी छे तेने आसंसार निवासना तुटि जायने जगवान ने विषे प्रीति थाय तो घणुं सा
 रुं छे अने जे टडुं कांइ जतन करे ते सर्वे देहने मुक्तिने जगवान ना धाम मांगयां कंडे सुख आपे एवुं ज करे पण देहना सुखने अ
 र्थ तो कांइ क्रीया करे जन हि एवा जे पुरुष होय तेना सरखा जे गुण ते मुमुक्षु ने विषे के म समंतां आवे ने के म समंतां न आ
 वे ए प्रश्न छे पछे मुक्तानंद स्वामिये कयुं जे जेने आलोकना सुख मां इच्छा नथि ए वासत पुरुष छे तेने विषे दं वनि बुद्धिराखे अ

વ૦ ૮૦
॥૬૩॥

નેજેવચનકહેતેસત્યમાનેનેતેપ્રમાણેવર્તેતોએસતપુરુષનાગુણહોયતેમુમુક્ષુમાંઆવેનેજેએવોનહોયતેમાંનઆવે પછે
શ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેઉત્તરતોસ્વરોપણઆમસમઝેતોમોટાસતપુરુષનાગુણમુમુક્ષુમાંઆવેછે તેસમઝ્યાનિરિત્ય
કહિયેતેસાંનજોજેપુરુષનેપરમેશ્વરવિનાનિર્વાજેક્યાંઈપ્રીતિનહોયતેનોએમગુણગ્રહણકરેજે આપુરુષતોઅતિશેમો
ટાછે નેએનેઆગદ્યલાલુંમાંણસહાયજોડિનેઉત્તરિછે તોપણલેશમાત્રસંસારનાસુખનેહછતાનથી અનેહુંતોઅતિ
શેપાંમરછુંજેકેવલસંસારનાસુખમાંઆસક્તથઈરયોછું અનેપરમેશ્વરનિવાતમાંતોલેશમાત્રસમઝતોજનથી માટેમુ
નેધિકારછે એવિરિત્યેઅનુતાપકરે અનેમોટાપુરુષનાંગુણગ્રહણકરે અનેપોતાનાઅવગુણગ્રહણકરિનેઅનુતાપકરે પ
છેએમનેએમપરિતાપકરતેકરતેએનાલ્હદાનેવિપેવૈરાગ્યઉપજે નેપછેતેમાંસતપુરુષનાજેવાગુણઆવેછે હવેજેનાલ્હદા
માંસતપુરુષનાગુણનજઆવેતેનાલક્ષણકહિયેતેસાંનજોજેપુરુષએમસમઝેજેઆમોટાકેવાયછેપણવિવેકતોકો
ઈપ્રકારનોનથિ અનેસ્વાતાંપીતાંપણઆવડતુંનથી અનેઓઢતાંપેરતાંપણઆવડતુંનથિનેપરમેશ્વરેસુખઘણુંઆપ્યુંછે
તેનેઓગવતાંપણઆવડતુંનથિ અનેકોઈનેઆપેછેતેપણવિવેકવિનાનુંઆપેછે એવિરિત્યેસતપુરુષમાંઅનંતપ્રકારના
અવગુણપરઠેએવોજેકુમતિપુરુષહોયતેનેવિપેકોઈકાલેસતપુરુષનાગુણઆવેજનહિ ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥

॥૬૭॥

॥ સંવત્ ૧૮૭૬ નાચૈત્રશુદ્ધિ ૯ નવમિનેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજ

શ્રીગઢડામધ્યેદાદાસ્વાચરનાદરબારમાંશ્રીવાસુદેવનારાયણનામંદિરનિઆગદ્યલિંગવદાનાલ્હદાલેહોલિયાઉપસ્યવિ
રાજમાનહતાનેધોલોલેસપેસ્યાહતો નેધોલિચાદરઓઢિહતિઅનેમાથેધોલુંહિરકોરનુંધોતિયુંવાંધુંહતું અનેપોતાના

ગ૦ પ્ર૦
૬૮

॥૬૩॥

मुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसञ्जाञ्जराईनेबंदिहति पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेअमेएक
प्रश्नपुछियेछइयेतारेमुनियेकयुंजेपुछो पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेओगणतेराकाळमांअमनेएकमैनासुधियारे
निद्राआवे तारेएमन्नासतुंजेअमेंपुरुषोत्तमपुरिनेविषेजेनेश्रीजगन्नाथजीनीमूर्तिनेविषेप्रवेशकरिनेरद्याछइये ने
तेमूर्तितोकाष्टनिजणायपणतेनेनेत्रकरिनेअमे सर्वनेदेखताअनेपुजारिनोन्नक्तीन्नावतथाछलकपटसर्वदेखता अ
नेएविरित्येआपणासतसंगमांजेसमाधिनिष्ठपुरुषहोय तेपणसमाधियेकरिनेविजानादेहमांप्रवेशकरिनेसर्वनेदेखे
छे अनेसर्वशब्दनेसांजलेछेअनेशास्त्रमांपणएवांवचनछेजेशुकजीवक्षमांरहिनेबोल्याहतामाटेमोटाजेसत्पुरुषहो
यअथवाजेपरमेश्वरहोयतेज्यांइछाआवेत्यांप्रवेशकरेछेमांटेपरमेश्वरपांतानिआज्ञायकरिनेजेमूर्तिपूजवाआपि
होयतेमूर्तिअष्टप्रकारनिकहिछे तेमांपोतेसाक्षात्प्रवेशकरिनेविराजमानरेछे तेमूर्तिनेजेन्नगवाननोन्नक्तपुजतोहो
यतारेजेमप्रत्यक्षन्नगवानविराजताहोय नेतेनिमर्यादाराखेतेमतेमूर्तिनिपणराखीजांइयेअनेतेमजसंतनाह्दामां
न्नगवाननिमूर्तिरहिछे तेसंतनीपणमर्यादाराखिजांइयेतेतोएन्नक्तदशमात्राराखतोनर्था अनेमूर्तिनेतोचित्रामण
निअथवापाषाणादिकनिजांणेछे अनेसंतनेविजामांणसजेवाजांणेछे अनेन्नगवानेतोश्रीमुखेएमकयुंछे जेमारी
अष्टप्रकारनिजेप्रतिमातथाजेसंतनेविषेहुंअखंडनिवासकरिनेरहुंछुंनेएन्नक्ततोन्नगवाननिप्रतिमाआगद्यतथा
संतआगद्यगमेतेदळांफलफतुरकरेछेपणदशमात्रन्नगवाननोडराराखतोनर्थाएनेन्नगवाननोनिश्चेछेकेनथिएप्रश्न
छे तारेपरमहंसबोल्याजेज्यारेएन्नगवाननेअंतरजांमांजांणिनेमर्यादानथिराखतोतोएनेन्नगवाननोनिश्चेजनथिप

छे श्रीजिमहाराज बोध्याजे एनेनिश्चेतो नथि अने उपस्थयी पाखंड जेवी नक्की करे छेतारे एनुं कल्याण थाशं केन हि थाय
 पछे संत बोध्याजे एनुं कल्याण न हि थाय पछे श्रीजीमहाराज बोध्याजे जेने नगवान निमूर्तिने विषे नास्ति कपणु आवे
 ने संतने विषे नास्ति कपणु आवे तेने एट्ठे जन हिरहे एने तो जेनुं न जन स्मरण करे छे एवा जे प्रत्यक्ष नगवान तेने विषे पण
 नास्ति कपणु आवशे अने ए नगवान नां जे गोळो क ब्रह्मपुर आदिक धाम छे तेने विषे पण नास्ति कपणु आवशे अने जग
 त निजे उत्पत्ति स्थितिने प्रलय तेने पण काले करिने ने माया ये करीने ने कर्म करिने मांन शोपण परमेश्वर व ते करिने नहि मां
 ने एवो पाको नास्ति कथाशे पछे मुक्तानंद स्वामियें पुछुं जे एनास्ति कपणु हेतु ते कोइ पुर्वनु कर्म छे के कोइ कुसंग छे पछे
 श्रीजीमहाराज बोध्याजे नास्ति कपणु ना हेतु तो नास्ति कनाग्रंथ सां न लवा ए ज छे अने नास्ति कनाग्रंथ ने विषे जेने प्रती
 ति होय तेनां ज संग ते पण नास्ति कपणु ना हेतु छे अने वलिकाम क्रोध लो न अहंकार मान ने ईर्ष्या ए पण नास्ति कपणु ना
 हेतु छे के मजे ज्यारे ए मांय लो ए के स्वप्नाववर्त्त तो होय तारे नारद सनकादिक जे वासाधु वात करे तोय पण मनाय नहि अ
 ने एनास्ति कपणु मंठ्यारे तो ज्यारे श्रीमद्भागवत जे वा आस्ति कग्रंथ ने विषे कहि जे जगत नि उत्पत्ति स्थिति प्रलय रूप ए वि
 नगवान निर्लीला तेने सां न लेत था नगवान नुं ने संतनुं माहात्म्य समझे तारे एनुं नास्ति कपणु जायने आस्ति कपणु आवे ॥
 ॥ इति वचनामृतं ॥ ॥ ६८ ॥ ॥ संवत् १८७६ नाचैत्र शुदी

१२ द्वादशीने दिवस स्वामि श्रीसहजानंद जीमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवार मां श्रीवासुदेवनारायण
 नामंदिर आगदय आथ मणे वास्य ओर डानि ओसरिये दोलिया उपरय विराजमान होता अने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण करुं

हतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछे श्रीवासुदेवना
रायणनिसंभ्याआरतिथैरहि तेपछेनारायणधुन्यकरिनेपछे श्रीजीमहाराजबोदयाजेधर्मतेकेनुं नामछे एनोशाख
निरित्येकरिनेउत्तरकरो अनेजेहिंसकराजाहतातेपणशरणेआव्याहोयतेनेमारतानहि अनेमारवापणदेतानहिमा
देशरणेआव्याजेजीवतेनेमास्यानुंजेमपापछे तेमविजानेमास्यानुंपापछेकेनथी पछेएनोउत्तरजेमजेनेआशोतेमते
णेकरवामांढ्यो पणश्रीजीमहाराजेआशंकाकरिएटलेकोइथीउत्तरथयोनहि पछेमुनिसर्वबोदयाजेहेमहाराजअमे
एजतमनेप्रश्नपुछियेछैयेजेयज्ञादिकनेविपेपशुहिंसासहितधर्मकयोछे अनेअहिंसारूपपणधर्मकयोछे माटेएजेम
जथार्थहोयतेमकहो पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेहिंसायुक्तजेधर्मछेतेतोधर्मअर्थनेकामपरछे तेपणहिंसानासंका
चनेअर्थेकयोछे अनेअहिंसामयजेधर्मछेतेमोक्षपरायणछे अनेएसाधुनोधर्मछेनेहिंसामयजेधर्मछेतेतोरागप्रा
मछे पणकल्याणनेअर्थेनथि अनेजेअहिंसारूपधर्मछेतेतोकेवलकल्याणने अर्थेछेमाटेग्रहस्थअथवात्यागी एस
र्वेनेअहिंसारूपजेधर्मतेजकल्याणनेअर्थेकयोछे जेमराजाउपरिचरवसुराज्यमांहतातोयपणअहिंसाधर्मनेविषे
याहतातेमाटेसाधुनेतोमनक्रमवचनेकरिनेकोईनुंनुंदुवांचवुंनहि अनेकोइवातनोअहंकारपणराखवोनहि नेसर्व
नादासानुदासथैनेरहेवुं अनेक्रोधयुक्तजेप्रकृतिततादुष्टनोधर्मछे अनेशांतस्वन्नावेवरतवुंतेजसाधुनोधर्मछे अने
कोइकेशेजहजारुंमाणसनेनिममांवरताववांहोयतेनेकमसाधुताग्रहणकस्येचाखेताएनोउत्तरएछेजे राजायुधिष्ठि
रनुंहजारोगाउमां राज्यहतुंतोयपणसाधुताराखिहति नेडारादेनारातांनिमसनजेवाहजारुंहोयतेवारियेतोयपणते

व० मृ०
॥६५॥

करयां विनानुरहेवायनहि मांतिखास्वजाववाला नितोकांडखोद्यनथि एवातोघणाय होयपणसाधुथावुं एजघणुं दु
हृन्नछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥६९॥ ॥ संवत् १८७६ नाचैत्रशु
दि ३५ पुन्यमनेदिवस श्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां उगमणे वास्यओरडानिओसरिये ठो
खियाउपस्थविराजमानहता अनेमाथेहिरकोरनुंधोखुंधोतियुंवांभ्युहनुंनेधोखोखेसपेस्योहतोनेधोखिचादरओढिह
तिनेहस्तकमलमांतुलसीनीमालाखेइनेफेरवताहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादंशदेशना हरिन्न
क्तनिसन्नाचराडनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेमोटा मोटापरमहंसमां होमां हिप्रश्नउत्तरकरो तथाकोईहरि
न्नक्तनेपुछवुं होयतोपरमहंसनेपुछो तारेगांमरोजकानाहरिन्नक्तकाकाचाईयेनित्यानंदस्वामिनेप्रश्नपुछयुंजेअंतरने
मां हिखिकोरएककहछेजेविषयनेआंगवियेनेएकतेनिनापाडेछे तेनापाडेछेतेकोणछेनेहापाडेछेतेकोणछे तारेनित्या
नंदस्वामियेकयुंजेनापाडेछेतेजीवछेनेहापाडेछेतेमनछे तारेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेढ्यांएप्रश्ननोउत्तरअमेकरिये
जेआआपणछेयेतेजेदिवसथिसमझणाथयानेमावापनिओलखांएयपडिते दिवसथिमावापेनिश्चकराव्योजे आ
तारिमाने आतारांवापने आतारांकाकोनेआतारां चाइनेआतारांमांमोने आतारिवोननेआतारिमांमिने आतारि
कार्कीनेआतारिमाशिनेआतारिन्नशने आतारिगायने आतारांघोडोनेआतारुंदुगडुंने आतारुंघरनेआतारिमेडिने
आतारुंखेतरनेआतारांघरणांईत्यादिकजेकुसंगीनाशब्दते आजिवनिबुधिमांरत्याछेतेकेविरित्येरत्याछेतो जेमको
ईकस्त्रियुंनरतनरेछे तेमांकाचनोकटकोहोयछे तेमन्नरतनेठेकांणेषुद्धिछे नेकाचनाकटकानेठेकांणेतोजीवछे तेबु

ग० प्र०
७०

॥६५॥

દ્વિમાંકુસંગીનાશબ્દનેતેનાંરુપતેપંચવિષયેસહિતરયાંછેનેતેજીવનેપછેસત્સંગથયોતારેસંતેપરમેશ્વરનામહિમાનિને
વિષયલ્લહનનિનેજગતમિથ્યાનિવાર્તાકરિતેસંતનિવાર્તાનેતેસંતનાંરુપતેપણજીવનિબુદ્ધિમાંરયાંછે તેએબેલ્લશકર
છેનેસાંમસાંમાંડનાંછે જેમકુરુક્ષેત્રનેવિપેકૌરવનેપાંડવનાંલશકરસાંમસાંમાંડનાંહતાંનેપરસ્પરતીરનેબરછિનેબંધુ
કનેતાંપનેજંજાલુંનિલડાઈથાતિહતિ અનેકોંડકતરવાસ્યેલ્લહતાહતાનેકોંડકગદાયેલ્લહતાહતાનેકોંડકવથોબથલ્લહ
તાહતાતેમાંકોંડનુંમાથુંડીગયુંનેકોંડનિમાથલ્લકપાડુંગૈમ્મકચરધાંણડહતોહતોતેમઆજીવનાઅંતઃકર્ણમાંપણજે
કુસંગીનાંરુપછેતેપંચવિષયરૂપિશસ્ત્રવાંધિનેડનાંછે અનેવલ્લિજેઆસંતનાંરુપછેતેપણજગવાનસત્યનેજગતમિથ્યા
નેવિષયલ્લહતાએવાજેશબ્દતેરૂપિશસ્ત્રવાંધિનેડનાંછે નેએવેનેપરસ્પરશબ્દનિલ્લહાઈથાયછેતેજ્યારેકુસંગીનુંવલ્લથાયછે
તારેવિષયજોગવ્યાનીલ્લહાઈથાયેઆવેછે નેજ્યારેઆસંતનુંવલ્લથાયછેતારેવિષયજોગવ્યાનીલ્લહાઈથાયેતિ એમપરસ્પર
અંતઃકર્ણમાંલ્લહાઈથાયછેતેજેમ ॥યત્રયોગેશ્વરઃકૃણાયત્રપાર્થોધનુર્ધરઃતત્રશ્રીવિજયોન્મૂર્તિર્ધુવાનોતિર્મતિર્મમા॥૧
એશ્લોકમાંકયુંજેજ્યાંયોગેશ્વરેવાજેશ્રીકૃણજગવાનછેનેધનુપનાધરતલ્લઅર્જુનછેત્યાંજલ્લક્ષ્મીછેવિજયછેએશ્વર્ય
છેનેઅલ્લનિતિછેતેમજેનિકોરેઆસંતમંડલ્લછે તેનાંજજયથાશે એમનિશ્ચેરાગ્વવાં તારેવલ્લિતેકાંકનાંઈયેપ્રશ્નપુછ્યું
જેહેમહારાજએમંતનુવલ્લવધેનેકુસંગીનુવલ્લવધેતેનોશોડપાયછે તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેઅંતરમાંજેકુસંગીરયા
છે નેવાસ્થરયાછેતેએકછે અનેવલ્લિઅંતરમાંસંતરયાછેનેવાસ્થરયાછેતેએકછે પણજેઅંતરમાંકુસંગીછે તેનુંવા
સ્થનાકુસંગીનેપોપણેકરિનેવલ્લવધેછે અનેઅંતરમાંજેસંતછે તેનુંપણવાસ્થજેમંતછે તેનેપોપણેકરિનેવલ્લવધેછેમાટે

व० मृ
॥६६॥

वास्थनाकुसंगिनोसंगनकरनेवास्थनाजसंतछे तेनोजसंगराखेतोकुसंगिनुंवलघटिजायनेसंतनुंवलवधेएमछे एम
श्रीजीमहाराजकयुंतारेवलिकांकनाइयेप्रश्नपुछुंजेहमहाराजएकनेतोकुसंगीनिबडाईआलशिगैछेनेसंतनुंजवल
छेएकएवोछेअनेएकनेतोएमनेएमबडाइथातिरंछेतएवेमांजेनेबडाइआलशिगैछेतमरेतारेतेनेअगवाननाधामनि
प्रामिथायतेमां तोकांडसंशयनथिपणजेनेबडाइएमनेएमथायछे तेमरेतेनिशिगतिथायतेकहो तारेश्रीजीमहाराज
वांदयाजेजेमएकबडवानिसस्योतेनेआगदयवांणियाकंगरिववर्णआव्यातेनेजितिगयोतेपणजित्याजतोअनेएक
तोबडवानिसस्योतेने आगदयआरवनिवेरखआवितथारजबुतआव्यातथाकाठि तथाकोलिआव्यातेनेतोजितवा
कठणजछेपणकांडएवांणियानिपेठतरतजिताइजवायएवानथिमाटेएतोएमनेएमबडेछेनेतेमांजोजित्योतोजित्यो
नेजोबडतेबडतेशत्रुनाहठाय्योतेनहठ्यो पणदेहनोआयुशअविरह्योनेमृत्युनेपांम्योतोपणजेएनोधणिछे तेशुंनहि
जांणेजेएनेआगदयआवां करडांमाणसआव्यांहतांतनहिजितायनेआनिआगदयतोवांणियाआव्याहतातेजिता
यएवाहताएमएवेयधणिनिनजरमांहोयतेमएनिअगवानसहायकरे जेआंनेआवासंकल्पविकल्पनुंवलछे नेबडा
इसेछेमाटेएनशावाशछेएमजांणिनेअगवानएनिसहायकरेछे माटेवेफकस्थरेवुंकांडिचितारापविनहिअगवाननेए
मनेएमअज्याकरवुंनेसंतनोसमागमअधिकराखवोनेकुसंगीथीछेंटेरेवुं एमप्रसन्नथैनेश्रीजीमहाराजबोलताहवा
तारेगांमजसकावालेजीवानाइयेनित्यानंदस्वामिनेप्रश्नपुछुंजेअगवाननोअडगनिश्वेकेमथायतारेनित्यानंदस्वा
मिबोदयाजेकुसंगीथकिछेंटेरहियेनेसंतनो समागमअतिशोराखियेतोतेसंतनिवातेकरिनेअगवाननोअडगनिश्वेथा

ग० प्र०
७२

॥६६॥

यनेजोकुसंगीनोसंगकरियेता अडगनिश्चनथाय तारेवलिश्रीजीमहाराजबोल्याजेद्योंअमे एनाउत्तरकरियेंजेन
गवाननानिश्चकरवांतएकलोपोतानाजिवनाकल्याणनेजअर्थेकरवो पणकोइकपदार्थनिइछायेकरिनेनकरवो जे
हुंसत्संगकरुंतोमारोदेहमांदोछेतसाजांथायअथवावांक्रियाछुंतदिकरोआवेकदिकरामरिमरिजायछे तेजीवतार
हेकनिर्धनछुं तेधनवानथाउंकेगामगरासगयांछेतसत्संगकरियेतापाछोआवे एविजात्यनिजेपदार्थनिइछातेरा
खिनेसत्संगनकरवोअनेजोएविजात्यनिइछाराखिने सत्संगकरेनेएपदार्थनिइछापुरिथायतोअतिशेपाकोसत्संगी
थैजाय अनेजोइछापुरिनथायतोनिश्चघटिजायमाटेसत्संगकरवांत पोतपोतानाजीवनाकल्याणनेजअर्थेकरवो
पणकोइपदार्थनिइछातोराखविजनहि कांजेघरमांदशमाणसहोइयेनेतेदशेनुमृत्युआव्युंहोयतेमांथिएकजणोजो
उगरेताशुंथांढोछे केहाथमांरामपत्तरआववानुंहोयनेरोटझाखावामलेतांशुंथांढोछे सर्वेजानारुंहंतुंतेमांथिएटलुं
रयुंततोघणुंछे एममानवुंएमअतिशेदुखथावानुंहोयतोतेमांथिपरमेश्वरनोआशरोकरियेतांथांढुंकआछुंथायखरुं
पणएजीवनएमसमझातुंनथि अनेजांसुखिद्विखिहोयतोकांटेथिटलिजायएटलोतोफरपडेछे त्यांएकवात्ताछेजेएक
गाममांचोरबहुरेतातेमांथिएकचोरसाधुनेपासेवेसवाआवताहतातेनेमार्गनेविपेपगमांकांटेवागोतेपगमांसोंसरो
निकद्योंतेणकरिनेपगसुंण्यांतचारियेनजवाणुंनेविजाचोरतोचोरि करवागयातेएकराजानोखजिनोफाडिनेघणुं
कधनवैआव्या अनेसौएमांहोमांहिवेचिदिधुंतपैसाबहुआव्यातेनेसांच्छिनेजेचोरसाधुपासेआवताहता नेकांटे
लागोहतेतेनांमावापखीनेसगांसर्वेवढवालागांजेतुंचोरिकरवानगयानेसाधुपासेगयानेआपणुंचुदुंथयुं नेतेचोर

चोरिकरिनेलाव्यातोकेटलायपैसाएमनेआव्याएमवार्ताकरेछेत्यांराजानुंलशकरआव्युंतेतेसर्वेचोरनेझालिनेसुखि
येदिध्यातेनेजेजेएनेपणझालिनेसुखियेदेवासारुद्वैगया तारेतेसर्वेगांमनेमाणसेतथासाधुयेंसाख्यपुरिजेआतोचो
रिकरवानांतांगया एनेतोकांटेवागोहता तारेतेउगस्थोएमसत्संगकरेछे तेनेसुखिजेटलुंदुखहोयतोकांटेमटेछे कांजे
अमेरामानंदस्वामिपासेमागिलिधुंछे जेतमारासत्संगीहोयतेनेएकविंछिनुंदुःखथावानुंहोयतोतेमुनेएकएकरुंवाडे
कोटिकोटिविंछिनुंदुःखथावो पणतमारासत्संगिनेतेथाआनहि अनेतमारासत्संगीनेप्रारब्धमांरामपत्तरलख्युंहोयते
रामपत्तरमुनेंआवे पणतमारासत्संगीअन्नवस्त्रकरिनेदुखिनथाय एवेवरमुनेआपोएममेरामानंदस्वामिपासेमाग्युं
तारेमुनेएरामानंदस्वामियेंराजीथईनेवरआप्योछे माटेजेकोइसत्संगकरेछेतेनेव्यवहारेदुखथावानुंलख्युंहोयते था
यनहि तांयपणपदार्थनाशवंतछे माटेपदार्थनिइछायेसत्संगकरेतोएनेनिश्चेमां संशेथयाविनानोरहेजनहि माटे
सत्संगकरवोतेतोएकलोनिष्कामपणेपोताना जिबनाकल्याणनेजअर्थकरवांतोअडगनिश्चेथाय इत्यादिकघणिक
वाततोरिछे पणआतोदिशमात्रलखिछे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ७० ॥

संवत् १८७६ नाचैत्रवदि ४ चतुर्थिनेदिवससांझनेसमेश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांआ
थमणेवारयमेडिनिआगल्यआंटाउपस्थटोखियोढलाविनेविराजमानहतानेधोखोखेसपेस्योहता नेधोखिचादरओ
ढिहतिनेमाथेधोखोफेटोवांध्योहता नेपोतानामुखारविंदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनि सन्नाचराईने
बेठिहतिनेमुक्तानंदस्वामिआदिकसाधुवाजिचवजाडिनेकीर्तनगाताहता पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेहवेकीर्तन

જક્તિનિસમાપ્તિકરિનેમાંહોમાંહિપ્રશ્નઉત્તરકરો પછેસોમલેલાચરેપ્રશ્નપુછ્યુંજેજગવાનપોતાનાજક્તનાસર્વેઅપરા
ધમાફકરેછે પળેવોકોયોઅપરાધછેજેજગવાનમાફનકરતારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેબિજાસર્વેઅપરાધજગ
વાનમાફકરેછે પળજગવાનનાજક્તનોદ્રોહકરેઅપરાધનેજગવાનમાફનથિકરતામાટે જગવાનનાજક્તનોકોઈ
પ્રકારેદ્રોહકરવોનહિ અનેવલ્લિજગવાનનાસર્વેઅપરાધથકીજેજગવાનનાઆકારનુંખંડનકરવુંએમોટો અપરાધ
છે તેમાટેઅપરાધતોક્યારેપળકરવોનહિઅનેઅપરાધકરેતોએનેપંચમહાપાપકરતાંપળ અધિકપાપલાગેછેઅ
નેજગવાનતોસદાસાકારમૂર્તિછે તેનેજેનિરાકારસમજાવાજેજગવાનનાઆકારનુંખંડનકર્યુંકેહેવાયછે અને
પુરુષોત્તમએવાજે જગવાનતેજેતેકોટિસૂર્યચંદ્રસરખુંતેજોમયએવુંપોતાનુંઅક્ષરધામતેને વિષેસદાદિવ્યાકારથકા
વિરાજમાનછે અનેબ્રહ્મરૂપએવાજેઅનંતકોટિમુક્તતેમણેસંવ્યાંછે ચરણકમલજેનાંએવાછે અનેપરબ્રહ્મપુરુષોત્તમ
એવાજેજગવાનતેજપોતેરૂપાયેકરિનેજીવનાકલ્યાણનેઅર્થેપૃથ્વીનેવિષેપ્રગટથાયછે તારેજેતત્ત્વનોઅંગિકાર
કરેછેતેસર્વેતત્ત્વબ્રહ્મરૂપછે કાંજેરામરૂપણાદિકઅવતારનેવિષેસ્થૂલસુક્ષ્મનેકારણઅત્રણ્યદેહતથાજાગ્રતસ્વપ્નનેસુપુ
તિઅત્રણ્યઅવસ્થાતેજણાયછે તથાદશાંદ્રિપંચપ્રાણાદિકસર્વેતત્ત્વમનુષ્યનિપેઠ્યજણાયછેપળેસર્વેબ્રહ્મછેપળ
માયિકનથિતેમાટેજગવાનનાઆકારનુંખંડનક્યારેપળનકરવું પછેમાતેરધાધલેપ્રશ્નપુછ્યુંજેઈર્ષાનુંસુંરૂપછેતારે
શ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજેનિઉપસ્યજેનેઈર્ષાહોય તેનુંરુદુંથાયતારેતેથિસ્વમાયનહિનેતેનુંચુદુંથાયતારેરાજાંથાયએઈ
ર્ષાનુંલક્ષણછે પછેશ્રીજીમહારાજેમુનિપ્રત્યેપ્રશ્નપુછ્યુંજેજગવાનનિપ્રત્યક્ષમુર્તિનોનિશ્ચયનેજનનકરતાંહોયને

સત્સંગનાનિયમપ્રમાણેવરતતોહોય નેતેનુંકલ્યાણથાયએતોસત્સંગનિરિતિછેપણશાસ્ત્રમાંકલ્યાણનિકેમરિતિછેઅ
 નેવેદનોઅર્થતોઅતિકઠણછેમાટેતેનિકથાયાતિનથિ અનંશ્રીમદ્ભાગવતપુરાણનેચારતેમાંવેદનોજઅર્થછેનેસુગમ
 છેમાટેતેનિજગતમાંકથાયાયછે માટેશાસ્ત્રનિરિત્યંકરિનેકલ્યાણથાતુંહોયતેમકહોઅનેશંકરાચાર્યેતોનિરાકારપણે
 જગવાનનુંપ્રતિપાદનકર્યુંછે અનેરામાનુજાદિકજેઆચાર્યતેમણેતોસાકારપણેજગવાનનુંપ્રતિપાદનકર્યુંછેમાટે
 વિરિત્યંશાસ્ત્રનોમતલેનેઉત્તરકરોપછે મુનિયેંશાસ્ત્રનિરિત્યંનિરાકરનોપક્ષઘોઠોકરિનેસાકારજગવાનનંજનેકરિ
 નેકલ્યાણછેએવિરિત્યેપ્રતિપાદનકર્યું પછેશ્રીમહારાજબોધ્યાજેઅમેપણેજપક્ષનુંગ્રહણકરિયેછુદ્વયેપણેતેમાંતમ
 નંએકપ્રશ્નપુછિયેછેયેજેનિરાકારએવુંજેઅક્ષરબ્રહ્મતેથીપરનેસદાસાકારએવાજેપુરુષોત્તમજગવાનતે પૃથ્વીઉપર્યપ્રગ
 ટમલ્યાતેકેડેબ્રહ્મપુરતથાગોલોકવૈકુંઠશ્વેતદ્વિપેઆદિકજેજગવાનનાંધામતેધામનેદેશવાનિજેનેલાલચરહેતારે
 નેનિશ્વેછેકેનથિ પછેમુનિબોધ્યાજેજગવાનમલ્યાપછિજેનામનમાંએમેરુંહોયજેજ્યારેઅક્ષરાદિકધામદેશશું અથ
 વાકોટિકોટીસૂર્યનોપ્રકાશદેશશું તારેઆપણુંકલ્યાણથયુંએવિસમઘણવાલાનેતોજથાર્થજગવાનનોનિશ્વેનથી
 પછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેએણેબ્રહ્મપુરાદિકધામનેતથાબ્રહ્મસ્વરૂપનેદેશ્યાનિલાલચરાશિએતેશુંએણેપાપકર્યુંજેનિ
 શ્વેનિનાપાડોછો પછેમુનિબોધ્યાજેજેણેપ્રત્યક્ષપ્રમાણજગવાનનેદર્શનિકરિનેકલ્યાણમાન્યુહોયતેબ્રહ્મપુરગોલોક
 આદિકજેધામછેતેપણજગવાનનાંજછે માટેતેનિપણઅરુચિશાસારુરાલંકારજગવાનવિનાએનેહોછેનહિ પછેશ્રીજિ
 મહારાજબોધ્યાજેતેધામનેતેધામનેવીષેરયાજેપાર્ષદતેતોત્રૈતન્યમૂર્તિછેનેમાયાપરછે માટેઆમાંશુંદુષણછેજેએનેહો

નહિ॥અનેઋગવાનપૃથ્વીઉપરથપ્રગટવિરાજતાહોયનેત્યાંજેસેવકહોયતેપણમરિજાયેવાહોયઅનેઘરહોયતેપણપહિ
જાયેવાંહોયતેકેમસમझोछो॥ પછેમુનિબોધ્યાજેઘરનેતોઅમેબ્રહ્મપુરાદિકધામસમझियेछइयेनेएसेवकनेतोअ
मेब्रह्मरूपसमझीयेछइये॥ પછેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેબ્રહ્મપુરનેવિષેરયાજેઋગવાનનાપાર્ષદતેતોઅર્ચવંદછેનેઅદિ
નાશિછે તેનેમર્ત્યલોકનાનાશવંતેવાંજેઘરનેપાર્ષદતેવેવરોચસ્થકેમકહોછો॥ પછેનિત્યાનંદસ્વામિબોધ્યાજેહેમહા
રાજાનોઉત્તરતોતમેકરો॥ પછેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેઋગવાનજીવનાકલ્યાણનેઅર્થેજ્યારેમૂર્તિધારણકરેછે॥
તારેપોતાનુજેઅક્ષરધામઅનેચૈતન્યમૂર્તિવાજેપાર્ષદઅનેપોતાનાંજેસર્વેશ્વર્યતેસહિતજપધારેછે પણએવિજાના
દેશ્યામાંઆવેનહિ અનેજ્યારેકોઢકઋક્તનેસમાધિનેવિષેઅલોકિકદૃષ્ટિથાયછેતારેતેનેઋગવાનનિમૂર્તિનેવિષેકોટિ
કોટિસૂર્યનાસરખોપ્રકાશઆસેછે અનેઅનંતકોટિજેમુક્તતેપણમૂર્તિનેલાઆસેછે અનેઅક્ષરધામપણેઋગવાન
નિમૂર્તિનેલુંજઆસેછે માટેએમર્વેઋગવાનનેલુંછેતોયપણઋગવાનમનુષ્યજેપોતાનાઋક્તહોયતેનીજસેવાનેઅંગી
કારકરેછે॥ અનેતેપોતાનાઋક્તનાગારથમાટિનેપાંણનાંજેઘરતેનેવિષેવિરાજમાનરેછે॥ અનેતેઋક્તધુપદિપઅન્નવ
સ્નાદિકજેજેઅરપણકરેછેતેનેઋગવાનપ્રીતિયેકરિનેઅંગીકારકરેછે તેએમનુષ્યસેવકછેતેનેદિવ્યરૂપપાર્ષદનેલાને
લવવાવાસ્તેકરેછે॥ અનેજેઋક્તજનજેજેવસ્તુઋગવાનનેઅર્પણકરેછેતેતેવસ્તુઋગવાનનાધામનેવિષેદિવ્યરૂપથા
યછેનેએઋક્તદિવ્યરૂપથૈનેતેનેપાંમેછે માટેએવુંઅચલઅર્ચવંદમુખઋક્તજનનેપમાડવાનેઅર્થેઋગવાનજેતેમનુષ્યવા
જેપોતાનાઋક્તજનનેનિર્મલસેવાનેઅંગીકારકરેછે॥ માટેઋગવાનનાઋક્તનેઋગવાનનુંસ્વરૂપઅક્ષરધામસાંતુંપૃથ

વીરપરચવિરાજમાનછે એમસમઙ્ગવું અને વિજાઆગલ્યપણ એવિરિત્યેવાર્તા કરવી ॥ ॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૭૧ ॥
 સંવત્ ૧૮૭૬ ના ચૈત્રવદિ ૧૧ એકાદર્શને દિવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદજિ મહારાજશ્રી ગઢડામધ્યે દાદાચરનાદરબારમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણના મંદિરને સર્માપે ઉત્તરાંદવાસ્ય આરડાની આસરિયે ઢોલિયા ઉપર ચુગમણે મુખારવિંદે વિરાજમાન હતા અને સર્વેશ્વર ત્રિલોકધારણ કર્યાં હતાં ને પોતાના મુખારવિંદની આગલ્ય મુનિ તથા દેશદેશના હરિન્નકત નિસનાન્નરાજને વેઠિહતિ પછે મુક્તાનંદ સ્વામિયે પુછ્યું જે મહારાજ કાલ્યને દિવસ તમે દાદાચર આગલ્ય બહુ રુડિવાર્તા કરિહતિ તે વાર્તા સાંન્નલવાની અમારે સર્વેને ઘણિ ઇછાછે પછે શ્રીજિ મહારાજ બોલ્યા જે જન્મગવાનનાન્નકતને જન્મગવાન નો નિશ્ચે મહાત્મ્યે સહિત હોયને સંતનું ને સત્સંગીનું માહાત્મ્ય ઘણું જાણતો હોયને તેન્નકતનું જો કર્મકઠણ હોયને કાલ્પણક ઠણ હોયતો પણ તેન્નકતને એવિન્નકતિનું અતિશોબલ છે તે કાલને કર્મ એવેય મલિને તેનું નુકરિ સકતાં નથિ ॥ અને જેને જન્મગવાનને જન્મગવાનના સંતને વિષે જો નિષ્ઠામાં કાંઈક ફેર હોયતો તેનું જન્મગવાન રુડું કરવાને ઇછેતોય પણ રુડું થાતું નથી ॥ અને જેગરિબને કલ્પાવે તેનું તો કોઈરિત્યે રુડું જ થાય નહિ ॥ અને મહાન્નારતમાં નિષ્પિતાયે રાજાયુધિષ્ઠિરને એમ કહ્યું છે જે જોતું ગરિબને કલ્પાવિશતો તું તારા વંશે સહિત ચલિનેન્નસ્મથર્જાઈ શમાટે જન્મગવાનનોન્નકત હોય અથવા કોઈ વિજો હોય પણ ગરીબ માત્રને લેશ માત્ર દુઃખાવવો નહિ ॥ અને જો ગરીબને દુઃખાડેતો તેનું કોઈ પ્રકારે સારુ થાય નહિ ॥ અને જો ગરીબને દુઃખાડેતો બ્રહ્મહત્યા જેટલું પાપ થાય છે ॥ અને તેમજ કાંઈકને માથે જુડું કલંક દેવું તે પણ બ્રહ્મહત્યા જેવું જ છે ॥ અને જો સાચું કલંક હોયતો પણ તેને એકાંત્યે તેડિને તેનું રુડું થાય એમ કેવું પણ તેને ફજત કરવો નહિ ॥ અને તેમજ પાંચ પ્રકાર નિજે

स्त्रियुंछेतेनाजोधर्मज्ञंगकरावतंतनेपणब्रह्महत्यानुंपापलागेछे तेपांचप्रकारनिस्त्रियुंकेइतोएकतोपोतानेशरणेआ
विहोया॥ अनेविजितेपोतानिस्त्रिहोयनेव्रतउपवासनेदिवसेपोतानोसंगकरवानइछतिहोयअनेत्रिजितपतिव्रताहोय
अनेचाथितेविधवास्त्रि॥ अनेपांचर्मातेविश्वासिस्त्रिएपांचप्रकारनिस्त्रियुंनेसंघायेजोव्यन्निचारकरेतोतेनेब्रह्महत्यानुं
पापलागेछेतेमांजेविधवास्त्रिछेतनुंजोमनकुमारगनेविपेडोलतुंहायतोतेनेसमझाविनेधर्ममांराखवि॥ पछेमुनिजेते
जगवाननारसिककिरतनगावालागातेनेसांजलिनेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजगवानजीवनाकल्याणनेअर्थदेहध
रेछेतारेमनुष्यनाजेविजसर्वेक्रियाहोयतेनेदेखिनेजेजगवाननाजक्तहोयतेतोचरित्रकरिजांणे॥ अनेविमुखजीवहो
यअथवाकाचोपोचोहरिजक्तहोयतेतोचरित्रनेविपेदोषपरठेजमशुकजियेरासपंचाध्यायीनुंवर्णनकरुंतारेराजा
परिक्षितनेसंशेथयो पछेएमपुछुंजेजगवानतोधर्मनिमर्यादास्थापनकरवानेअर्थप्रगटथयाहतातेणेपरस्त्रीनोसंग
करिनेधर्मनोजगंकेमकरुंएविरित्येदोषलिधो अनेशुकजायेतोसमझिविच्यारिनेजगवाननुंगुणगानकरुंजेकाम
देवेब्रह्मादिकदेवतानेजितनेपोतानेवशकरुयातनोकामदेवनेअतिशंगर्वथयातेगर्वनेउतारवानेकाजेजगवानेकाम
देवनेपडकास्यो तेजेमकोइबलवानराजाहायतेशत्रुनेपोतानागांठ्यनिदारुगोळिअपाविने पछेतेसाथेदडवाजायते
मजगवानेकामदेवरूपीशत्रुनेदड्यानोसांमांनमोरथिआप्यो तेथुंतोकामदेवनुंबलज्यारेस्त्रीनोसंबंधहोय तारेथा
यतेमांपणशरदक्रतुनेविषेरात्रिमांकांमदेवनुंबधुबलथाय तथास्त्रिनारागरंगविलासनाशब्दसांजलवातथास्त्रीनुरु
पजोवुंस्त्रीनोस्पर्शकरवातेणेकरिनेकामदेवनुंअतिशेवदवधेछे एसर्वेसांमांनश्रीरुघ्नजगवानेकामदेवनेआपिनेते

નેજિતિલીધાં અનેઅવંદબ્રહ્મચારિનિપેઠઉર્ધ્વેરતારત્યા ॥ અનેએવિરિત્યંકામનોગર્વઉતાર્યોએવુંઅસ્રોકિકસામર્થ્યજ
ગવાનવિનાવિજામાંહોયનહિએવું અતિજગવાનનુંસામર્થ્યજાંણિનેશુકજિયેજગવાનનાંચરીત્રગાનકર્યાં ॥ અનેરા
જાપરિક્ષિતનેતેવાતસમઝાંણિનહિતારેદોષપરઠ્યાંમાટેકોઢકામકહેજે તમેપરમહંસયજીનેરસિકકિરતનકેમગાવો
છો તંતેનેએમકેવુંજેજોઅમેરસિકકિરતનનગાઈયેઅનેજગવાનનારસિકચરિત્રનેવિષેદોષપરઠિયેંતોઅમેપણરાજા
પરિક્ષિતતથાવિજાજેનાસ્તિકવિમુખજીવતેનિપંક્તિમાંજલિયે માટેઅમારેતોવિમુખનિપંક્તિમાંજલ્લવુંનથિશામા
ટેજે પરમહંસમાત્રનાગુરુજેશુકજિતેજેજગવાનનાંરસિકચરિત્રગાયાંછે માટેઅમારેપણજરુરગાવવાં ॥ અનેક્ષરઅ
ક્ષરથિપરેવાજેપુરુષાંતમજગવાનછે તેજ્યારેજીવનાકલ્યાણનેઅર્થેબ્રહ્માંડનેવિષેમનુષ્યજેવિમુર્ત્તિકરિનેવિચરેછે
તારેસર્વેમનુષ્યનાજેવાંજચરિત્રકરેછે અનેજેમમનુષ્યનેવિષેહારવુંજીતવુંજયશોકકામક્રોધહાનમોહમદમછર
આશાત્રણાઈપ્યાઈત્યાદિકમાયિકસ્વચ્છાવહોયતેવાજસ્વચ્છાવજગવાનપણપોતામાંદેખાડેછે તેસર્વેજીવુંનાકલ્યાં
ણનેઅર્થેછેપછેજેજન્મક્રોધોયતેતોએચરિત્રનેગાડેનેપરમપદનેપાંમેછે ॥ અનેજેવિમુખહોયતેદોષપરઠેછે ॥ અનેજગવાં
નતોજેમક્ષરનાઆત્માછેતેમજપ્રકૃતિપુરુષથકિપરજેઅક્ષરબ્રહ્મતેનાપણઆત્માછે ॥ અનેક્ષરઅક્ષરએબેયનેપોતાનિ
શક્તિયેકરિનેધરિરયાછે ॥ અનેપોતેતોક્ષરઅક્ષરથિન્યારાછે ॥ અનેજગવાનનિમોટાઈતોએવિછેજેજેનાએકએકરોમ
નાછિદ્રનેવિષેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડપરમાણુનિપેઠેરયાંછે એવાજેમોટાજગવાનતેજીવનાકલ્યાણનેવાસ્તેમનુષ્યજેવડા
જથાયછે તારેજીવનેસેવાકર્યાનોજોગઆવેછે ॥ અનેજોજગવાનજેવડાછે તેવડાનેતેવડારહેતોબ્રહ્માદિકજેબ્રહ્માં

ડનાઅધિપતિંદવતેનેપણદર્શનકસ્યાનુંકેસેવાકસ્યાનુંસામર્થ્યરહેનહિતોમનુષ્યનેતોરહેજક્યાંથિ॥ અનેજેમવડવાન
લઅગ્નિછેતેસમુદ્રનાજલનેવિપેરત્યોછેનેસમુદ્રનાજલનેપિયેછે નેસમુદ્રનોઓલાવ્યોઓલાતોનથિএবংমাটোছে তেঅ
ગિજ્યોરઆપણેઘરમાંદિવોજોઈતોહોય તારેઆવિનેઆપણાઘરમાંવેસેતોઆપણનેદિવાજેવુંસુખથાયનહિ॥ અનેં
લિનેસર્વેંનસ્મથજાડયે॥ અનેંતેજઅગ્નિદિવારુપેહોય તોઅજવાલુંકરેનેંઆનંદથાયઅનેતેદીવોછેતોતેનોતેજઅગ્નિ
પણફુકિયેતથાહાથેકરિનેંઓલાવિયેતોઓલાડજાય એવોઅસમર્થછેતોપણતેથકિજઆપણનેસુખથાયપણવડ
વાનલઅગ્નિથિસુખનથાયતેમજનગવાનમનુષ્યજેવાઅસમર્થજણાતાહોયપણ અનેકજીવનુંકલ્યાણેથકિજથા
યપણજેનાએકએકરોમમાંઅનંતકોટીબ્રહ્માંડરયાંછે એવિમૂર્તિનુંતોજીવદર્શનકરવાપણસમર્થથાયનહિ માટેએવેરુપે
કરિનેકલ્યાણનથાયતેમાટેનગવાનમનુષ્યજેવિમૂર્તિધારિનેજવાંજેવાંચરિત્રકરેછે તેસર્વેંગાંનકરવાજોગ્યછેપણ
એમનસમજીવુંજેનગવાનથઈનેએમશુંકરતાહશે ॥ અનેનગવાનનાંચરિત્રતાંસર્વેંકલ્યાણકારિજસમઝવાંએજનક
નોધર્મછે ॥ અનેએવુંસમજેતેજનગવાંનનોપુરોક્તકેવાયછે ॥ પછેરોજકાનાહરિનકતકાકેનાડયેપુછ્યુંજેનેમા
હાત્મ્યવિનાનોએકલાંનગવાનનોનિશ્ચેહોયતેનાંશાંલક્ષણછે અનેજેનેમાહાત્મ્યેસહિતનિશ્ચેહોયતેનાંશાંલક્ષણછે॥પ
છેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેનેએકલાંનિશ્ચેહોયતેનેએમઘાટથાયજેનગવાનતોમલ્યાછે પણશુંજાંણિયેંકલ્યાણતો
થાશેકેનહિથાય ॥ અનેજેનેમાહાત્મ્યેસહિતનિશ્ચેહોયતેનેતોએમસમજાયજેજેદિવસેનગવાંનનુંદર્શનથયુંતેદિવસથિ
જકલ્યાણતોથઈરયુંછે ॥ અનેજેજિવનાવેકરિનેમારુંદર્શનકરેતથામારુંવચનમાંનેતેનુંપણકલ્યાણથઈજાયતોમા

व० मृ०
॥ ७१ ॥

रेकदयांणनांशोसंशेच्छेदुंतोक्तार्थंयुं ॥ अनेजेकाईसाधनकरुंयुं तेतोन्नगवाननिप्रसन्नतानेअर्थकरुंयुंएमसमझेते
नेन्नगवाननामाहात्म्येसहितनिश्चेजांणवो ॥ पछेवखिकाकेजाईयेपुछुंजेउत्तममध्यमनेकनिष्ठएअण्यप्रकारनाजे
न्नगवाननान्नक्ततेनांशांलक्षणछे ॥ पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेन्नक्तपोतानेदेहयकिजुदोजेआत्मातेरुपमाने ॥
अनेदेहनागुणजेजडदुःखमिथ्याअपवित्रपणुंइत्यादिकछेतेआत्मानेविषेमानेनहि ॥ अनेअछेयअनेयअविनाशि
इत्यादिकजेआत्मानागुणतेदेहनेविषेमानेनहि ॥ अनेपोतानाशरीरनेविषेरयोजेजीवात्मातेनेदेखे ॥ अनेतेआत्माने
विषेरयाजेपरमात्मातेनेपणदेखे ॥ अनेयिजानादेहमांजेआत्मारयोछे तेनेपणदेखेनेएवोसमर्थथयोछेतोपणएआ
त्मदर्शनथकिन्नगवाननेन्नगवाननासंततेनेअधिकजांणेछे पणपोतानेआत्मदर्शनथयुंछेतनुंअजिमानलेशमात्र
नहोयएवांजेनांलक्षणछेतेउत्तमन्नक्तकेवाय ॥ हवेजेनेन्नगवाननोनिश्चेहोयनेआत्मनिष्ठापणहोयतोपणन्नगवान
नान्नक्तउपस्थईर्प्याआवे ॥ अनेजोन्नगवानएनुंअपमानकरेतोन्नगवानउपस्थपणइर्प्याआवे जेमोटाथइनेवगरवां
केआंमशिदकरताहशे एवांजेनांलक्षणहोयतेमध्यमन्नक्तजांणवो ॥ अनेन्नगवाननोनिश्चेतोहोयपणआत्मनिष्ठान
होय ॥ अनेन्नगवाननेविषेप्रितिहोयनेजगतनाव्यवहारनेविषेपणप्रितिहोय ॥ अनेसंसारिकव्यवहारनेविषेहर्षशोक
नेपांमतोहोयतेनेकनिष्ठन्नक्तजांणवो ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ७२ ॥ ॥ संवत् १८७६ नाचैत्रवदिअमांसनेदिवस
रात्रिनेसमेस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां पोतानाउतारानेविषेउत्तरादेवा
स्यओरडानिओसरियेविराजमानहतानेश्वेतखेसपेस्थोहतो ॥ अनेश्वेतचादरओढिहतितथाश्वेतफेंटोमस्तकउपस्थ

ग० प्र०
७३

॥ ७१ ॥

बांध्योहतो॥अनेपोतानामुखारविंदनी आगदयमुक्तानंदस्वामिआदिकमोटेरासाधुच्यारतथापंचासनेआशरेहरिभ
क्तनिसच्चाचराइनेवेठिहति ॥ पछेगोपालानंदस्वामियेंप्रभपुछुंजेकांमनुंशुरुपछे ॥ पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजे
विज्यएजकामनुरुपछे ॥पछेआशंकाकरिजेवीज्यतोसातधातुमांयदोधातुछे ॥माटेएजकामनुरुपकेमकेवाय॥अने
तेविज्यनिउत्पत्तिशांणेकरिनेछे ॥ पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेमनोवहानामेनाडिनेविषेमनरयुंछे तेमननेविषेज्या
रेस्त्रीसंबंधिसंकल्पथायछे तारेजेमदहिंहोयतेरवाइयेंकरिनेमथायतारेघीहोयतेसर्वउपस्यतरीआवेछे तेमस्त्रीसंबं
धिसंकल्पेकरिनेवीज्यजेतेशरिरमांथिमथाइनेमनोवहानाडिनेविषेनेदुंथइनेशीभद्वारेआवेछे ॥ अनेजेनेवीज्यशी
भद्वारेनआवेतेउर्ध्वरेतापुरुषकेवाय ॥ अनेतेनैष्ठिकब्रह्मचारिकेवाय ॥ अनेश्रीकृष्णभगवानेरासक्रीडानेविषेस्त्रीयुं
नोसंगकरीने पणवीज्यपातथावादिधोनहितेमाटेउर्ध्वरेताब्रह्मचारीकेवांणानेकामनेजीत्यो माटेवीज्यतेजकामनुरु
पछे जेणेवीज्यनेजीतीनेवशराख्युंतेणेकामनेजीत्यो ॥ पछेबलिगोपालानंदस्वामियेपुछुंजेज्यारेदेहनेबालिदेछेता
रेसप्तधातुदेहनेबालिजायछे माटेजोविज्यजकामनुरुपहोयतोदेहनेवेवीज्यनेबलवेकरिनेकांमपणबलीगयोजो
ईये तारेएजीवबीजादेहमांजायछेतारेकामनाकेमउदेथायछे ॥ पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेसूक्ष्मदेहनेदुंवीज्यर
हेछे तेसूक्ष्मदेहनेजोगेकरिनेस्थुलदेहउदेथैआवेछे जेमनुतहोयतेसूक्ष्मदेहप्रधानहोयपछेसूक्ष्मदेहमांथिस्थुलदेहनेध
रिनेस्त्रीनोसंगकरेछेनेतेस्त्रीनेनुतथकिवाल्कलउत्पन्नथायछे माटेसूक्ष्मदेहनेदुंजविज्यरहेछे पछेबलिगोपालानंदस्वा
मियेंपुछुंजेजीवजीउर्ध्वरेताहतापणमोहनिरुपनेजोइनेवीज्यपातथयोतेमजेनादेहमांवीज्यहोयनेतेनेजाग्रतमांअ

व० मृ०
॥७२॥

ग० प्र०
७३

थवास्वप्नमांस्त्रिनोजोगथाय तारेवीज्यपातथयाविनारहेनर्ह माटेज्यांसुधीदेहमांविज्यहोयत्यांसुधिनिष्कांमिकेमके
वाय ॥ पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेशीवजीनेपणएट्ठीजोगकलामांखोव्यकेवायछेअनेजेनेजाग्रतअथवास्वप्ने
जोगेकरिनेस्त्रीनासंकल्पथकिवीज्यपातथायतोतेनेपाकोब्रह्मचारिकेवायनहि माटेआसंसारमांदृढब्रह्मचर्यवाला
तोएकनरनारायणऋषिछे ॥ अनेतेनरनारायणनोआपणेआश्रयछे तेनाप्रतापथकिधिरेधिरेएनरनारायणनुंनज
नकरिनेआपणएसखाजनिष्कामिथाशुं ॥ अनेदेहमांजेवीज्यरेछेतेनेवाडीनांखवानेअर्थेजोगीकेटलाकप्रकारनुं
जतनकरेछे ॥ अनेश्रीकृष्णनगवानेस्त्रीयुंनेसंगेरहीनेनैष्ठिकब्रह्मचर्यराख्युंतेएवुंसामर्थ्यतोन्नगवानमांजहोयपण
विजार्थीएमरेवायनहि माटेबीजाजोगिनेतोजाग्रतमांअथवास्वप्नमांस्त्रिनोसंकल्पनथायएवुंजतनकरवुं ॥ पछेशुक
मुनियेपुछ्युंजेद्वारिकामांशेद्वहजारएकशोनेआठजेन्नगवाननिस्त्रीयुंहतियुंतेमां एकएकस्त्रीनेविषेदशदशपुत्रनेए
कएकपुत्रीथईएमपणकयुंछे तेनुंकेमसमझवुं ॥ पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेश्वारिकांनिवातबिजिछे नेव्रजनिबिजि
छेद्वारिकामांतोन्नगवानसांख्यमतनेआशस्याहतानेसांख्यमतवालो होयतेदेहइंद्रियोमनसर्वथकिपोतानुंस्वरूपजी
न्नसमझेनेसर्वक्रियानेकरताथकोपोतानेअकर्तासमझेनेतेक्रियायेंकरिनेहर्षशोकनेपांमेनहिएमतनेन्नगवानआश
स्याहतामाटेन्नगवाननेनीर्लेपकया ॥ अनेन्नगवानद्वारिकांमांजेसांख्यमतनेआशस्याहतातेमततोजनकजेवाराजा
उंनोछेजेराजाग्रहस्थाश्रममांरहिनेप्रचुनेन्नजतेजसांख्यमतनेअनुसरे एमन्नगवानपणग्रहस्थाश्रममांहता ॥ अने
द्वारिकांनाराजाकेवाताहता माटेसांख्यमतनेअनुसरथाथकाएमनिर्लेपहता अनेवृंदावननेविषेतोजोगकलानेआश

॥७२॥

स्याहतातेस्त्रियुंनोसंगकरिनेपणनैष्ठिकब्रह्मचर्य्यवतराख्युंएठकांणेतो पोतानेविषेनरनारायणऋषिपणुंदेखाड्युतेश्री
मद्भागवतमांकपिलदेवेदेवहूतिप्रत्येकयुंछे जेस्त्रीरूपजेमारिमायातेनेजीतवानेअर्थेनरनायणऋषिविनाविजोकोई
समर्थनयिमाटेश्रीरुष्णऋगवानेस्त्रीयुंनेसंगेरहिनेकामनेजित्यो॥अनेज्यारेदुर्वासाऋषिआव्यातारेऋगवानेसर्वेगो
पियुंनेअन्ननाथाऋगवानेमोकलवामांडीतारेगोपियुंनोस्त्रियुंजेअमेजमुनांजिकेमउतरशुंपछे श्रीरुष्णऋगवाने
कत्युंजेजमुनांजिनेएमकेजोजेजोश्रीरुष्णसदाब्रह्मचारिहोयतोअमनमागदेज्यो॥पछेगोपियेएमकयुंतारेजमु
नांजियेमागदिधो॥पछेसर्वेगोपियुंऋषिनेजमांडिनेबोस्त्रियुंजेअमारेआडांजमुनांजिछे॥तेअमेघेरकेमकरिनेजा
शुंपछेऋषियकयुंजेकेमकरिनेआव्याहतां॥पछेगोपियेकयुंजेअमेजमुनांजिनेएमकयुंजेश्रीरुष्णसदाब्रह्मचारिहो
यतोमागदेज्योएटलेजमुनांजियेमागदिधोपणहवेकेमकरिनेघेरजाइये पछेदुर्वासाऋषिवोदयाजेजमुनांजिनेएम
केज्योजेदुर्वासाऋषिसदाउपवासिहोयतोमागदेजो पछेगोपियेएमकयुंतारेजमुनांजियेमागदिधो तारेगोपियुंना
मननेविषेअतिआश्चर्य्यथयुं पणऋगवाननोतथातेऋषिनोजेमहिमातेनेनजांणिसकतिहवियुंअनेऋगवानतोनेष्ठि
कवतराखिनेगोपियुंनेसंगेरम्याहतामाटेब्रह्मचारिहता अनेदुर्वासाऋषितांविश्वात्माजेश्रीरुष्णऋगवानतेनेविषेपो
तानाआत्मानेएककरिनेसर्वेगोपियुंनाथाऋगवानजमिगयामाटेऋषिपणउपवासिजहता नेअन्नतोसर्वेऋगवाननेजमा
ड्युंहतुंमाटेएवाअतिमोटाहोयतेनिक्रियाकल्यामांआवेनहि॥अनेमांख्यवादानेखोस्त्रियेतोहजारुंजडेपणजोगक
लायेकरिनेउर्ध्वरेताहोयएवातोएकनरनारायणजछे॥अथवाजेनरनारायणनाअनन्यऋक्तहोयतेपणनेनाऋजनने

व. मृ. ०
॥ ७३ ॥

प्रतापेकरिनेंदृढब्रह्मचर्य्यवालाथायछे ॥ पणविजाथिथवातुंनथिअनेजेनेइंद्रिद्वारेकरिनेंजाग्रत अथवास्वप्नमांवि-
ज्यनोपातथायछेतेब्रह्मचारिकेवायनहि ॥ अनेजेस्त्रीनोअष्टप्रकारेत्यागराखेछेतेतोब्रह्मचर्यनेमार्गेचादयोछेतेहवेनर-
नारायणनप्रतापेकरिनेधिरेधिरेदृढब्रह्मचारिथाशे ॥ अनेज्यारेअमेनांनाहतातारेएमसांअद्युंहतुंजेविरज्यतोपरशेवा-
द्वारंकरिनेपणनिकझिजायछे ॥ पछेतेविज्यनेउर्ध्वराखवानेंसारुअमेवेप्रकारनिजझिस्तिशिख्याहता ॥ अनेंकुंजर-
क्रियाशिख्याहताअनेकामनेजित्यासारुकेटलांकआसनशिख्याहता ॥ अनेरात्रियेसुतातारेगोरखआसनकरिनेंसु-
ताजेणंकरिनेस्वप्नमांपणविज्यनोपातथावापांमेनहि ॥ पछेतेकांमजित्यानुंएवुंसाधनकस्युंजेशरीरमांथिपरशेवोज-
नीकलेनहि ॥ अनेटाढ्यतडकोपणलागेनहिपछे अमेरामानंदस्वामिपासेआव्यातारेस्वामियेपरशेवोवद्व्यासारुबधे-
शरिरेआवद्व्यनापाटाबंधाव्याहतातोपणशरिरमांपरशेवोआव्योनहि माटेकामजित्यानुसाधनतोसौथियणुंकठण-
छे एतोजेनेअगवाननास्वरूपनिउपासनानुदृढबलहोय ॥ अनेअतिशेपंचविषयमांथिनिर्वासनिकथयोहोय ॥ अनेते-
निर्वासनिकपणानिअतिशेगांठ्यबंधांणिहोयतोतेपुरुषअगवाननेप्रतापेकरिनेनिष्कामिथायछे ॥ पछेनित्यानंदस्वा-
मियेपुछुंजेनिर्वासनिकथयानुकारणतेआविवातसांअलवितेछेकेवैराग्यछे ॥ पछेश्रीजिमहाराजबोद्व्याजेवैराग्य-
तोएकझोटकिसकेनहिअंतेजातानाशथइजायछे ॥ अनेज्यारेआत्मनिष्ठाहोय ॥ अनेअगवाननिमूर्तिनुंयथार्थज्ञान-
होय पछेएमविचारंजेहुंतोआत्माछुंसच्चिदानंदरूपछुं अनेपिंडब्रह्मांडतोमायिकछेनेनाशवंतछे माटेहुक्यांनेएपिंड-
ब्रह्मांडक्यां ॥ अनेंमाराइष्टदेवजेपुरुषोत्तमअगवानततोअनंतकोटिब्रह्मांडनाआधारजेअक्षरतेथकिपणपरछे तेअ-

ग. प्र. ०
७३

॥ ७३ ॥

ગવાનનોમારેદૃઢઆશરોથયાંછે એવાવિચારમાંથિજેવૈરાગ્યઉદ્ધાયાતેવૈરાગ્યજ્ઞાનેયુક્તકેવાયનેએવૈરાગ્યનોકોઈકા
લેનાશયાયનહિજેમઅગ્નિવલ્લતોહોયતેનમાથેજલપડેતોઆંલાઈજાય ॥ અનેવડવાનલ્લઅગ્નિસમુદ્રનેવિષેછે તેજલ
નોઆંલાવ્યોઆંલાતોનથિતેમજેજ્ઞાનેયુક્તવૈરાગ્યછે તેતોવડવાનલ્લઅગ્નિતથાવિજલિનોઅગ્નિતેવોછેતેકોઈકાલેઓ
લાયનાહિં ॥ અનેતેવિનાથિજાવૈરાગ્યનાતાંવિશ્વાસઆવેનહિ ॥ અનેઅમારોજેવૈરાગ્યતેતોજેવોવિજલિનોઅગ્નિતથા
વડવાનલ્લઅગ્નિતેસરજોછે ॥ તેઅમારાસ્વચ્છાવનેતોજેઅતિશેઅમારેન્નેદારયાહશેતેજાંણેછે ॥ અનેજેછેટરહેછે તેને
અમારોસ્વચ્છાવજાંણ્યામાંઆવતોનથિ અનેઆમુકુંદબ્રહ્મચારિછેતેનોદ્વાજેવાજણાયછેતોપણઅમારાસ્વચ્છાવનેય
થાર્થજાંણેછે જેમહારાજતોઆકાશજેવાનિર્લેપછે ॥ અનેએમનેકોઈપોતાનુપણનથિ ॥ અનેપારકુંપણનથિનેએવિરિ
ત્યેજોઅમારાસ્વચ્છાવનેજાંણેછેતોજેવાઈશ્વરમાંગુણહોય તેવાગુણેબ્રહ્મચારિમાંવર્તેછે અનેઅંતર્જામિસૌમાંરહ્યા
છેતેવાઈનાઈનેમનમાંએમસમજાવેછે જેબ્રહ્મચારિમાંકોઈવાતનિસ્તોત્યનથિ ॥ તેએવારુઢાગુણઆચ્યાનુંકારણછેજે
મોટાપુરુષનેવિષેજેનિર્દોષબુદ્ધિરાખેછે તેપોતેસર્વદોષથકિરહિતથાયછે ॥ અનેજેમોટાપુરુષનેવિષેદોષપરઠેછેતેદોષ
નાપરઠનારાનિબુદ્ધિઅપૃથેજાયછે અનેકામાદિકજેશત્રુતેસર્વેતેનાહૃદયમાંઆવિનેનિવાસકરેછે ॥ પછેએસતુરુષને
વિષેદોષબુદ્ધિનોપરઠનારોજેપુરુષતેનાહૃદયમાંચુંડાચુંડાઘાટપણપિડ્યાકરેછે ॥ અનેએસતસંગકરેછેતોયપણદુઃખિ
યોમટેનાહિં ॥ અનેજેબુદ્ધિમાંનછે તેતોઅમારેસમિપેરહિને અમારિસર્વેપ્રકૃતિનેજાંણેછેજેજેટલાંસંસારમાંમોહઉપજા
વવાનાંપદાર્થધનસ્ત્રિઅલંકારાદિકતથાસ્વાનપાંનાદિકછે તેકોઈમાંમહારાજનેહતનથિ ॥ અનેમહારાજનોસર્વેથકિડ

વ૦ મૃ૦
॥ ૭૪ ॥

ગ૦ પ્ર૦
૭૩

દાસિ છે ॥ અને કાંઈ કને દયા કરિને પાસે વેસવા દે છે કે જ્ઞાન વાર્તા કરે છે તે તો કેવલ તેના જિવના કલ્યાણને અર્થે દયા કરિને કરે છે ॥ અને જે મુર્ખ હોય તે તો પાસે રહે તોય પણ અમારા સ્વચ્છાવને એમન જાણે ॥ અને છેટે રહે તે પણ એમન જાણે ॥ અને આવા તસમ જ્ઞાન પણ તેને જને આત્મ નિષ્ઠા હોય અને તે આત્માને વિષે પરમેશ્વર નિમૂર્તિને ધારિને તેની ચક્તિ કરતો હોય અને પોતે બ્રહ્મરૂપ થઈ ગયો હોય તોય પણ જગવાન નિરૂપાસના તો ત્યાગ કરે નહિ ॥ માટે આત્મ નિષ્ઠા અને જગવાન નિમૂર્તિનો મહિમા સમજ્યા થકિ કોઈ પદાર્થને વિષે વાસના રેતિ નથી ॥ અને વાસના ટલ્યા પછે જે વું પોતાના દેહનુ પ્રારબ્ધ હોય તે વાસુ સ્વદુઃસ્વને જોગ વેશરો પણ ઇંદ્રિયું નિતિ ક્ષણ તામટિ જાય છે અને મનોમય ચક્ર નિજે ધારા તે તો ઇંદ્રિયું છે તે જ્યારે બ્રહ્મને તે થિ પરજે પરબ્રહ્મ તેનું સાક્ષાત્ દર્શન થાય છે તો રે વુઠિયું થૈ જાય છે ॥ પછે જેમ કોઈ પુરુષે ક્ષિંબુ ચુશાં હોય ને દાંત અતિશે અંબાઈ ગયા હોય ને પછે તેને ચણા ચાવવા પડે તો રે તે થિકોઈ રિત્યે ચવાય નહિ અને અતિશે જૂઝ્યાં થયો હોય તો તે ચણાને ગલિ જાય પણ ચવાય નહિ તેમજે આત્માનો ને જગવાનનોય થાર્થ મહિમા જાણ્યો છે તેને કાંઈ લોકના વિષય સુખને વિષે આનંદ થાય નહિ ॥ અને દેહનું પ્રારબ્ધ હોય ત્યાં સુધિ સ્વાન પાંનાદિક સર્વે જોગ જોગ વેશરો પણ જેમ દાંત અંબાઈ ગયા હોય ને ચણા આગલિ જાય એમ જોગ વે ॥ અને વાસના ટલવિ પણ કાંમ અતિશે જારે છે ॥ વાસના તો સમાધિ નિષ્ઠ થાય તો પણ રહિ જાય છે ॥ અને સમાધિ થયા કેડે તો બ્રહ્મના સ્વરૂપ માં થિ દેહ માં કોઈ રિત્યે અવાતું નથી ॥ અને જો અવાય છે તો તેના ત્રણ હેતુ છે તે માં એક તો જો કાંઈ સંસારના સુખ નિવાસના હોય તો સમાધિ માં થિ પાછો દેહ માં આવે ॥ અને કાંતો અતિસમર્થ હોય તે સમાધિ માં જાય ને પોતાની ઈચ્છા યે પાછો દેહ માં આવે ॥ અને કાંતો કોઈ કપોતા થકિ અતિસમર્થ હોય તે પાછો સમાધિ માં થિ દેહ

॥ ૭૪ ॥

માંલાવેત્રણ્યપ્રકારેસમાધિમાંથિપાછોદેહમાંઆવેછે ॥ અનેજ્યારેસમાધિથાયછેનેતેમાંબ્રહ્મનુંદર્શનથાયછેતારેકો
 ટિકોટિસૂર્યસરખોબ્રહ્મનોપ્રકાશદેહીનેજાંથોડિસમજાણ્યહોય તોપ્રત્યક્ષપુરુષોત્તમન્નગવાનનિજેમૂર્તિછેતેનેવિષે
 ન્યુનપણુસમજે ॥ અનેબ્રહ્મમાંઅધિકપણુંમાંનિલેપટલેઉપાસનાનોન્નગથયામાંપ્રત્યક્ષમૂર્તિનેવિષેઅતિદૃઢનિશ્ચેય
 યાજોડ્યેતોસર્વેકાંમસરે ॥ અનેઅમેપણુમદૃઢનિશ્ચેયકર્યોછેજેકોઈઅમનેસાચોથડીનેમનઅર્પેઅનેલેશમાત્રઅંત
 રાયરાખેનહિતોતેમાંઅમેકોડવાતનિકસરેરવાંદેઈયેનહિ ॥ પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેંપુછ્યુંજેજેણેમનદિધુંહોયતેનાંકેવાં
 લક્ષણહોય ॥ અનેમનનદિધુંહોયતેનાંકેવાંલક્ષણહોય ॥ પછેશ્રીજિમહારાજબ્રાહ્મ્યાજેજેણેમનઅર્પણકર્યુંહોયતેનેજો
 પરમેશ્વરનિવાનથાતિહોયતથાપરમેશ્વરનાદર્શનથાતાંહોય અનેતેસમેજોપોતેનહોયતોતેનિઅતિશેપોતાનાંહયામાં
 દાઙ્યથાય ॥ અનેજ્યારેન્નગવાનનિવાતસાંન્નલેતથાન્નગવાંનનાંદર્શનકરેતેનેવિષેઅધિકઅધિકપ્રિતિથાતિજાયપણ
 તેમાંથિમનપાછુંહેઠનહિ ॥ અનેપરમેશ્વરજ્યારેકોડકનેપરદેશમુક્યાનિઆજ્ઞાકરતાહોયતારેજેણેમનઅરપ્યુંહોયતે
 નામનમાંમથાયજેજોમુંનેઆજ્ઞાકરેતોબુંરાનપુરતથા કાશિજ્યાંમુકેત્યારાજિથકોજાઉંવિરિત્યેંપરમેશ્વરનાગમ
 તામારંડીનેજેરાજિરેતોહોયતેતોહજારગાઉગયોહોયતોયઅમારંપાસેછે ॥ અનેજેણેવિરિત્યેંમનનઅરપ્યુંહોયતેનેઅ
 તિશેઅમારેસમિપેરેતોહોયતોયતેલાલુંગાઉછેટેછે ॥ અનેજેણેઅમનેમનનઅરપ્યુંહોયતેનેતોઉપદેશકરતાંપણવિક
 લાગેજેશુંજાંણિયેસવલુંસમજશેકેઆવલુંસમજશેવિરિત્યેંમનઅરપ્યુંહોયતેનેઅરપ્યુંહોયતેનાંલક્ષણછે ॥ ॥ ઇ
 તિવચનામૃતમ્ ॥ ॥ ૭૩ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૭૬ નાવેશાખશુદિ ૩૧ એકાદશીનેદિવસસવારમાં

व० मृ०
॥ ७५ ॥

स्वामिश्रीमहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्वय
विचडानाव्रक्षनिहेठआटाउपस्थदोलियोविछाव्योहता तेउपस्थविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां
नेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादशंदशनाहरिचक्रनिसच्चाचरईनेवेठिहति॥ पछेश्रीजीमहाराजबोल्या
जेजेनोजेठलांवेराग्यहोयनेजेनेजेठलिसमझण्यहोयतेतो ज्यारेकाईकविषयजोगनिप्राप्तिथायअथवाज्यारेकाईक
आपतकाळआविपडेतारेकलायपणतेविनाकलायनहि ॥ अनेझाझिसंपतकेआपतआवेएनिवातशिकेविपणआ
दादाखाचरनेथोडुंजआपतकाळजेवुंआव्युहंतुंतेमांपणजेनुंअंतःकरणजेवुंहशेतुंसौनेजणांणुंहशे ॥ पछेमुक्तानंद
स्वामिबोल्याजेनगवाननाचक्रनोपक्षतांहईयामारंहेछेखरंतेपणसमझिनरंहेछे जेजोसत्संगनुंउत्कृष्टपणुंहोयतो
घणाजीवुंनेसमासथायअनेज्यारेकाईसत्संगनुंअपमानजेवुंहोयतारेकाईजीवनेसमासथायनहिएटला माटेहर्षशो
कजेवुंथईआवेछे ॥ पछेश्रीमहाराजबोल्याजेआपणतांश्रीकृष्णनारायणनादासछईयेतश्रीकृष्णनारायणनेजेम
गमेतेमराजिरहेवुंनेएश्रीकृष्णनगवाननिईछाहशेतोसत्संगनिवृद्धिथाशेनेजोएमनेघटाडवोहशेतोघटिजाशे ॥ अ
नेएनगवानआपणनेहाथियेवेसारेतोहार्थियेवेसिनेराजिरवुं अनेगंधेवेसारेतोगंधेवेसिनेराजिरहेवुं अनेएन
गवाननाचरणारविंदविनाविजेक्यांइप्रीतिराखवीनहि॥ अनेएनगवाननिइछायेंकरिनेजेविरित्येसत्संगनिवृद्धिथा
तिजायतेवीरित्येराजिरहेवुंपछे एनगवाननिइछाहोयतोवधुंजगतसत्संगिथाओअथवाएनिइछायेंकरिनेसर्वेसत्सं
गिमटिजाओपणकाईरित्येहर्षशोकमनमांधारवोनहिएनगवाननुंकखुंसर्वेथायछे माटेसुकुंपानहुंजेमवायुनेआ

ग० प्र०
७५

॥ ७५ ॥

धारे फेरछे तेमएन्नगवाननेआधीनरहिनेआनंदमांएपरमेश्वरनुंनजनकरवुंअनेकोईजात्यनोमनमांउद्देगआववा
देवोनहि ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ ७४ ॥ ॥ संवत् १८७६ नावैशाखवदि ११ एकादशनेदिव
सस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढढामध्यंदादाखाचरनादरवारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरआगद्व्यालि
बडानाब्रह्महेंठोदियाउपस्थविराजमांनहता ॥ अनेपिझापुष्पनाहारकंठनेविपेविराजमानहताअनेंसर्वेश्वतवस्त्रधा
रणकर्याहतां ॥ अनेपोतानामुखारविंदनीआगद्व्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति ॥ पछेसु
राखाचरेप्रभपुछ्युंजेनाकुलमांनगवाननोएकन्नक्तथायतोतेनाइकोतेरपरीयाउधरेछे एमकयुंछेअनेतेनागोत्र
मांकेटझाकतोसंतनानेनगवाननाद्वीपणहोयतारेतेनोकेडरित्येउधारछे ॥ पछेश्रीजीमहाराजबोद्व्याजेजेमकदम
ऋषिनांदेवद्वितियेपतिबुद्धियेंकरिनेप्रसंगकस्याहतातोपणकदमऋषिनेविपेस्नेहहता तोएनोउद्धारथयां ॥ अनेमांन
धाताराजानिदिकरियुंपंचासतेसौन्नरिऋषिनुंरुपजोईनेवरियुंतेनकांमनायेकरिनेसौन्नरिनेविपेहेतहतुं तोतेसर्वेनुंक
द्व्याणऋषिनाजेवुंजथयुं ॥ माटेजेनाकुलमांनक्तथयांहोयनेतकुटंघिसर्वएममांनेजे आपणुंमोटुंनग्यछेजेआप
णाकुलमांनगवाननोन्नक्तथयांछे एविरित्येन्नक्तनुंमाहात्म्यसमझीनेहेतराखेतोतेसर्वकुटंघीनुंकद्व्याणथाय अने
मरिनेपित्रिजेस्वर्गमां गयाहोयतेपणजोएमजांजेजेआपणाकुलमां नगवाननोन्नक्तथयां तेआपणुंमोटुंनग्यछे
एमसमझीनेनगवाननोन्नक्तमांहेतराखेतो तेपीत्रिनुंपणकद्व्याणथायअनेजेनगवाननोन्नक्तसंघाथेवरबुद्धिराखे
तेनुंनोंकद्व्याणनथाय ॥ अनेजेमजेमवरकरतोजायतेमतेमतेनिबुद्धिभ्रष्टयातिजाय अनेदेहमुकेंतारेपंचमहापाप

व० मृ०
॥ ७६ ॥

ग० प्र०
७६

नाकरनाराजं नरकनाकुंडं मां पडेंते पण तेजकुंडं मां पडेंते ॥ ते माटे नगवानना नक्त मां जे ने हेत होय तो संबंधि होय अथ
वा विजो को ई होय ते सर्व नुं कल्याण थाय छे ॥ पछे ना जे नक्त प्रश्न पुछ्युं जे नगवानना नक्त होय ते एक तो दृढ निश्चै वा लो
होय अने एक तो थोडा निश्चै वा लो होय ते वेकें मओद स्यामां आवे अने उपस्थितो वेय सारा देखाता होय ॥ पछे श्रीजी
महाराज वांढ्या जे जे ने आत्माना स्वरूप नुं यथार्थ ज्ञान होय अने दृढ वैराग्य होय अने नक्तने स्वधर्म पण परिपूर्ण होय ते
नानिश्चै परिपूर्ण जाणवो अने ए मां थो जा एके वानुं ओछुं होय तो निश्चै तो पण माहात्म्य विनानो छे अने ए चार वानां
संपूर्ण होय ते माहात्म्य सो तो नगवानना निश्चै जाणवो ॥ ॥ इति वचनामृतं ॥ ॥ ७५ ॥ ॥ संवत्
१८७६ नाप्रथम ज्येष्ठ शुदि ११ एकादशिने दिवस श्रीगढडामध्यंदादाखाचरनादरवारमां स्वामिश्रीसहजानंदजिमहा
राजपोताना उताराने विषे विराजमाहताने सर्वेश्वत वस्त्रधारण कर्यां हतां नेपोताना मुखारविंद निआगदय मोटा मोटा
साधु कंठलाक वेठाहता तेमनि आगदय श्रीजिमहाराज वार्ता करिजे कोधिई र्थावा लोकपटिने मां नि ए चार प्रकारनां
जेमनुप्यते जो हरि नक्त होय तो पण ते साथे अमार वने नहि अने क्रोधने इर्पा एवेय मानने आशेर रहे छे ॥ अने कामिनो तो
अमार को ई कावे विस्वास जनर्था जे ए सत्संगि छे ॥ अने कामितो सत्संग मां होय तो यवि मुख जे वो छे ॥ अने जे ने पंचवर्त्त
मां न मां को ई वा ते खोद्यन होय ॥ अने गमे ते वा वचनना जिडामां लेइ येने ए नुंग मतुं मुकाविने अमारा गमता मां राखिये
तो पण को इरित्ये देह पर्यंत मुझायन हि ए वो होय ते पाको सत्संगि छे ॥ अने ए वा हरि नक्त उपस्थ अमार वगर कर्युं सहजे ज
हेत थाय छे ॥ अने ए वा गुण न होय तो हेत करवा जाइये तो य पण हेत थाय नहि अने अमारितो एज प्रकृति छे जे जे ना दृढ

॥ ७६ ॥

यमां नगवाननि एवि परिपूर्णं नक्ति हं यतं उपस्थ जहे तथा यच्छे ॥

॥ इति वचनान्तं ॥

॥ ७६ ॥

॥ संवत् १८७६ नाद्वितीय ज्येष्ठ वदि अमावास्याने दिवस स्वामिश्री सहजानंद जी महाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचर
नादरवार मां श्रीवासुदेव नारायण नामंदिर आगद्य अथ मणवास्थ ओरडानि ओसरियेंढो लिया उपस्थ विराजमान
हता ॥ अने सर्वे श्वेत वस्त्रधारण करयां हतां ॥ अने पोताना मुखारविंद नि आगद्य मुनितथा दंश देशना हरि नक्त नि सजा
नराईने बेठि हति अने मुनि मां हो मां हि प्रश्न उत्तर करता हता ॥ पछे एक मुनिये अण समझाये करि ने नगवान नानि श्वेनुं
बल्लेने धर्मने खोटा जे वाकर वामां व्या ॥ पछे श्रीजी महाराज बोदया जे नगवान ना ज्ञान ना ओव्यले इने जे धर्मने खोटा
करि नां खेतने असुर जांण वां ॥ अने नगवान ना स्वरूप मां तो एवा कल्याण कारि अनंत गुण रयाछे ते श्रीमद्भागवतने वि
षे प्रथम स्कंध मां प्रथीये धर्म प्रत्ये कयाछे मां जे ने नगवान ना आशरो होय ते मां तो नगवान ना कल्याण कारि गुण आ
वेछे ॥ अने जे ने नगवान ना स्वरूप ना नि श्वे होय ते मां तो एका दश स्कंध मां कयां एवां जे साधु नां त्रिसलक्षण ते आवेछे
मां जे मां त्रिसलक्षण संत नां होय ते ने पुरो साधु नां जांण वां ॥ अने जे ने नगवान ना नि श्वे होय ते ना हईया मां तो प्रचु
ना कल्याण कारि गुण जरूर आवे ॥ अने ज्यार प्रचु ना गुण संत मां आवे तारे ते साधु त्रिसलक्षण जुक्त होय मां ते आजर्था
जे कोई पंच वरत मां न रूप जे धर्म ते ने मुकिने ज्ञान नुं के नक्ति नुं बल्ले शेत गुरु द्रोहि वचन द्रोहिछे ॥ अने एवि धर्म नगवात
जे कोई करता होय ते ने विमुख के वां ॥ अने एमक बुं जेत मे तो असुर नां पल्लि धोछे ते अमेन हि मां निये एमक हिने ते अध
र्मा नि वात ने खोटि करि नां खवि ॥ पछे संत प्रश्न पुछ्युं जे हे महाराज कोई नगवान ना अति दृढ नक्त होय ते हे मुकवाटां

व० मृ०
॥ ७७ ॥

एतेनेपिडाथइआवेछेनेवाड्यानुपणकांडेकांणुरेतुंनथि अनेकांडकतोकांडपाकांहरिअक्तजणातोनहोयनेतेदेहमु
कवासमेतोअतिसमर्थजणायछे नेअतिशेअगवाननाप्रतापनेजांणिनेनेअगवाननामहिमामुखेकहिनेसुखियोथ
कांडहमुकेछेएनुंशुंकारणछे जेसाराहोयतेनुंअंतसमेसारुंनदेखायनेजेवांतेवांहोय तेनेअंतसमेसारुदेखायछेएनुं
कारणकहोएप्रश्नछे पछेअर्जामहाराजबोड्याजेदेशकाद्वक्रियासंगध्यानमंत्रदीक्षानेशास्त्रएआठजेवांहोयतेविपु
रुपनिमतिथायछे तेजोसाराहोयतांसारीमतिथायछेनेचुंडाहोयतोचुंडीमतिथायछे अनेपुरुषनात्तदयनेविषेपरमे
श्वरनिमायानाप्रस्थाथकाच्यारेजुगनाधर्मवाराफरतिवर्त्तताहोय तेजाअंतसमेसतजुगनोधर्मआविजायतोमृत्युब
हुशोचिउठे अनेत्रेनानेद्वापरनोधर्मआवेतोतेथियोदुंशोअनेकलिनोधर्ममृत्युसमेआवेतांअतिशेचुंडुदेखायएम
अंतसमेसारुंनरसुंतेतोकाळेकरिनेछे अथवाजाग्रतस्वप्ननेसुपुमिएत्रएयअवस्थाछेतेमांजोअंतसमेजाग्रतअवस्था
वर्त्ततिहोयतोपार्पीहोयतेपणबोद्धतांचाद्धतांदेहमुकेछे अनेअंतसमेस्वप्नअवस्थावर्त्ततिहोयतोझंख्याजेवुंकांडनेकांड
बोद्धतांथको अगवाननाअक्तहोयतोपणदेहमुके अनेअंतसमेसुपुमिअवस्थाप्रधानवर्त्ततांअगवाननाअक्तहोय
अथवाविमुखहोयतोपणधेनमांनिधेनमारहिनेदेहमुकेपणसारुकेनरसुंकांडबोद्धायनहि अनेअंतकालेएत्रएयअव
स्थाथकिपरनेब्रह्मरूपएवांपोतानाजीवात्मानेसाक्षातकारमानतोथकोजेदेहमुकेतेतोजेविईश्वरनेसामर्थिहोयतेवि
सामर्थिजणाविनेदेहमुकेछे नेएमब्रह्मरूपथइनेनेसामर्थिजणाविनेदेहमुकेवांतेअगवाननाअक्तनेजथायछे पण
बिजाविमुखजिवनेएमथायजनहि एविरित्येकाळेकरिनेअंतसमेसारुंनरसुंजणायछे अथवाअवस्थाउंनेजोगेक

ग० प्र०
७७

॥ ७७ ॥

रिनेसारुनरसुंजणायछे अनेविमुखहोयनेतेनेअंतकावेजाग्रतअवस्थावर्त्ततिहोयनेबोदतोबोदतो देहमुकेतेणेक
रिनेकांडितेनुंकदयाणथातुंनथिविमुखतोसारिरित्येदेहमुकेअथवाचुंडिरित्येदेहमुकेपणनरकेजजाय अनेनगवान
नोन्नक्तहोयते बोदतोबोदतोदेहमुके अथवाझंख्याजेवुंबोदतीनेदेहमुके अथवाशुन्यमुन्यरहिने देहमुकेपणतेनुंक
दयाणजछे पणएमांकांडिसंशेनथोएमन्नगवाननान्नक्तनेजाणवुं अनेनगवाननोन्नक्तहोयतेनेअंतसमेस्वप्नादिक
नेजांगेकरिनेउपस्थथि पीडाजेवुंजणातुंहोयपणएनेअंतरमांतोन्नगवाननेप्रतापेकरिनेअतिआनंदवर्त्ततोहोय मा
टेनकिहरिन्नक्तहोयनेअंतसमेस्वावांझखांकरतोयकोदेहमुकेपणएनाकदयाणमांवेशमात्रसंशेराखवोनहि ॥ ॥

॥ इतिवचनामृतम् ॥

॥ ७७ ॥

॥ संवत् १८७७

नाआपादशुदि ३ त्रिजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्यदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदे
वनारायणनामंदिरआगद्वयआथमणेवारणेओरडानिआंसरियेविराजमानहतानेश्वेतखसपेस्योहतो नेश्वेतचादर
ओदिहति नेमस्तकउपस्थश्वेतपाघविराजमानहतिनेकंठनेविपेश्वेतपुष्पनोहारपेस्योहतोनेपातानामुखारविंदनिआ
गद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसञ्जानराईनेवेठिहति पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेसर्वेसंतसांनदोएकप्रश्न
पुछियेछइयेपछेसंतकयुंजेपुछोमहाराज पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेदेशकाद्वक्रियासंगमंत्रदेवतानुंध्यानदोक्षा
नेशास्त्रएआठसाराहोय तोपुरुपनिबुद्धिनिर्मलथायछेनेएआठचुंडाहोयतोपुरुपनिबुद्धिअपृथायछे माटेएआठमां
पूर्वसंस्कारकर्मनुंकांडीजोरछेकेनथि पछेमुनिबोदयाजेपूर्वकर्मनुंजोरजणायछे तोखरुंजोसारांपूर्वकर्महोयतोपवि

व० मृ०
॥७८॥

ग० प्र०
७८

त्रदेशनेविषेजन्मआवेनेचुंडापूर्वकर्महोयतोचुंडादेशनेविषेजन्मआवेनेमजदेशकालादिकसातछेतेमांथिपणजेवां
पूर्वकर्महोयनेवानोयोगवणछे माटेसर्वेमांपूर्वकर्मनुंप्रधानपणुंजणायछे नेदेशकालादिजेआठतेनुंतोकोईकठेकां
णप्रधानपणुंहोयनेपूर्वकर्मनुंतोसर्वेठकांणप्रधानपणुंछे पछेश्रीजामहाराजबोदयाजेदेशकालादिकथिलेईनेदेवताजेपर
मेश्वरत्यांहांपर्यंतसर्वनेविषेपूर्वकर्मनेप्रधानकहोछोतकीयाशाखनेमतेकहोछोतेनुंकोइवचनअणिदेखाडोअनेएक
कर्मनुंजप्रधानपणुंताजेननाशाखमांछे पणविजामांनथिविजाशाखमांतोपरमेश्वरनेपरमेश्वरनाअक्तनोसंगतेनुं
जप्रधानपणुंछे माटेतमेकेवलपूर्वकर्मनुंप्रतिपादनकरोछोतेउपस्थितिसंतसंगिछोनेछोनानास्तिकछोकेशुं केमजे
नास्तिकविनाविजांतोकोईकर्मनुंप्रतिपादनकरतोनथा अनेनास्तिकतोवेदशाखपुराणनेइतिहासजेचारतादिकते
नेखांटांजांणछेनेपोतानामागधिआपानाजेग्रंथतेनेजसाचामांनेछेमाटेमुख्यथाकर्मनुंप्रतिपादनकरेछे अनेजो
पूर्वकर्मकरिने देशादिकआठफरताहोयतोमारवाड्यनेविषेकेटलाकपुन्यवाला राजाथयाछे तेमनेअर्थेसाहायउंडां
पाणिहतांतेउपस्थित्वांथयांनथिनेजोपूर्वकर्मनेवशदेशहोय तोपुन्यकर्मवादानेअर्थेपाणिउचांआव्यांजोइयेनेपा
पिनेअर्थेउंडागयांजोइयेपणएमतोथातुंनथिनेमारवाड्यदेशमांतोपापिहोयअथवापुन्यवालाहोय पणउंडापाणि
उपजेपणतेदेशपोतानागुणनोत्यागकरतोनथिमाटेदेशकालादिकतोपूर्वकर्मनाफेरव्याफेरनेहि तेमाटेजेपोतानाक
व्यांणनेइछेतेनेतानास्तिकनिपेठकर्मनुंबलराखवुंनहिअनेचुंडादेशकालादिकआठहोयतेनो त्यागकरिनेरुडाजेश
कालादिकआठतेनुंमेवनकरवुंअनेदेशतोचारणपणसारोनरसोहोय अनेपोतानोदेहरूपजेदेशतेपणसारोनरसोहो

॥७८॥

यतेज्यारदेहरूपजेसारांदेशतेनेविषेजीवहोय तारेर्शाखसंतोशदयाधर्मईत्यादिकजेकल्याणकारिगुणतेवर्त्तताहोय
अनेज्यारेआदेहरूपजेचुंडोदेशतेनेविषेजीवरत्योहोय तारेकांमक्रोधलोचनमोहमदमछरइत्यादिकचुंडागुणवृद्धि
पांमेछे अनेसारांचुंडाजसंगथायछेतेनिविगतिएमछेजेजेनोसंगथायतेसाथेकोईरित्येअंतररहेनहि तारेतेनोसंग
थयाजाणवो अनेउपस्थयीतोशत्रूनेपणहइयामांघातिनेमलेछे पणअंतरमांतातेसाथेदाखुंगाउनुंछेदुंछे एविरित्यें
उपस्थयीसंगहोयतेसंगनकेवाय अनेमनक्रमवचनेंकरिनेजेसंगकरतेजसंगकस्योकेवाय माटेएविरित्येमनक्रमव
चनेसंगतोपरमेश्वरअथवापरमेश्वरनाचक्रतेनोजकरवोजेथीजीवतुंकल्याणथाय पणपापिनोसंगतोकारेयनक
रवो पछेमध्यानसमेश्रीजिमहाराजेसर्वेनानानानाविद्यार्थीसाधुने पांतानेसमिपेबोलाव्यानेएमकयुंजेतमेसर्वेवि
द्यार्थीमुनेप्रश्नपुछोपछेमोटाशिवानंदस्वामियेपुछ्युंजेजेनेचगवाननोअचलनिश्चेहोयतेकेमआदखाय पछेश्रीजी
महाराजबोल्याजेजेनेअचलनिश्चेहोयतेनेचगवानसारिक्रीयाकरेअथवानरशीक्रियाकरते सर्वेकल्याणकारिचा
सेअनेचगवानजातेअथवाहारेअथवाकोइकठेकांणेजागेअथवाकारकराजीथायकारकशोककरइत्यादिकअनं
तप्रकारनिचगवाननिक्रियाउंतेनेजोईनेनिश्चेवालोचक्रहोयतेएमकहेजेप्रभुनिस्वकीयाकल्याणनेअर्थेछे तेज्यार
बोलेतारेएवुंनेएवुंबोलातोहोयतातेनेपरिपक्वनिश्चेवालोजाणवो पछेनिर्मानानंदस्वामियेपुछ्युंजेचगवाननेचगवा
ननासंततेनेविषेदोषवृद्धिआवेतेनोशोउपायछे पछेश्रीजामहाराजबोल्याजेजेवोप्रथमकयाएवोचगवाननोअ
चलनिश्चेहोयतातेनेकोइरित्येचगवाननेविषेदोषवृद्धिआवेनहिं अनेएवामोटाजेचगवानतेनादासनोमहिमाज्या

व ० मृ ०
॥ ७९ ॥

ग ० प्र ०
७८

रे विच्यारतारं नगवानना नक्तनोपणको इरित्ये अवगुण आवेनहि पछे निर्मानानंद स्वामिने नाना प्रज्ञानानंद स्वामि ए
वे ये मस्तिने पुछुं जे जाग्रत स्वप्नने सुपुमि एत्र एये अवस्थाने विषे नगवाननि मूर्ति अखंड के मजणाय पछे श्री जी महाराज
बोल्या जे पूर्व जन्मनो कोई कशु न संस्कार वलि प्हाय तेने नगवाननि मूर्ति त्र एये अवस्थामां अखंड देखाय छे अथवा
नय कामने स्नेह एत्र एये जेने विषे अखंड होय तेतो नगवान विना बिजुं पदार्थ होय ते पण त्र एये अवस्थामां अखंड देखाय
छे तो नगवान देखाय एमां शुं के वुं एतो देखाय ज पछे नाना शिवानंद स्वामिये पुछुं जे सत्संगने विषे अचक्ष पायोजे नो हो
य ते के मजणाय एकां ए प्रश्न छे अने बिजुं प्रश्न एछे जे मान काम क्रोध लोभ मद मरु रईष्या इत्यादिक जेश त्रु ते किये प्र
कारे करिने नाश पां मे पछे श्री जी महाराज बोल्या जे जेने सत्संगनो अति दृढ पक्ष होय ते ज्यारे कोई सत्संगनुं घसातुं बोले ता
रे खमी सके जनहि जे मपोताना कुंठ वि होय तेने साथे कचवां एय थै होय तोय पण ज्यारे तेनुं कोई घसातुं बोले तारे खमाय न
हिं ए विरित्ये जे बोदेहना संबंधिनो पक्ष छे तेवोजेने सत्संगनो पक्ष होय तेनो पायो सत्संगने विषे अचक्ष छे अने बिजा प्रश्न
नो ए उत्तर छे जे जेने एवो सत्संगनो पक्ष छे ते संत अथवा सत्संगी ते संघाथे मान मरु रईष्या कि मराखि सके माटे जेने सत्स
गनो पक्ष होय तेनामां न मद मरु रईष्या आदिक सर्व शत्रुनो नाश थई जाय छे अने जेने सत्संगीनो पक्ष न होय अने सत्संगी
ने कुसंगीने विषे समजाव होय तो गमे तेवो सत्संगमां माटो के वातो होय पण अंत जातां जरु वि मुख थाय पछे नाना आ
त्मानंद स्वामिये पुछुं जे नगवानने नगवानना संत ते कोई कने तो निधडक थैने जे म के वुं घटे ते म के छे अने तेनिको रनो ए
म नरुं सो आवे छे जे आनुमान करि शुं अथवा तिरस्कार करि शुं तोय पण कोई रित्ये ए पाछो नहि पडे एवोजे नरुं सो ते न

॥ ७९ ॥

गवाननेनगवाननासंतनेकेमआवेएकतोएप्रश्नछे अनेबिजुं प्रश्नछे जेजेसंतनेपासेरताहोईयतेनेजेवुं आपणाउप
स्थहेतहोयतेवुंसमग्रसंतनेकेमरहे पछे श्रीजीमहाराजबोदयाजेजेबोशिवानंदस्वामिनाप्रश्ननोउत्तरकस्योछे तेवोस
त्संगनोजेनेदृढपक्षहोयतोतेनेकेतांसां नलतां नगवाननेनगवाननासंतनेसंशयथायनहि अने एनोकोइरित्येकुविस
वासआवेनहिजेआनेकेशुं तोआसत्संगमांथीजातोरंशे तेनिकारनोतोदृढविश्वासजहोयजे एनासत्संगतोअचलछे
माटे एनेकेशुं तेनिकांडफकस्यनथि अनेबिजाप्रश्ननोउत्तरछे जेजेनेपासेपोतेप्रथमरेताहोईये अनेतेनेसाथेपोताने
नबन्युंतारेबिजापासेजेनेरहेतोपणजेनेपासेप्रथमरयोहोयतेनुजोकांडकघसातुंबोलेतोखमीसकेनहि तारेसर्वेसंतने
एमसमझायजेआतोकृतघ्नीनथांजेनेपासेचारअक्षरनएयोछे तेनांगुणमुकतानथि माटेवदुरुढोसाधुछेएमजांणि
नेसर्वेसंतनेहेतरहे अनेजेनीपासेप्रथमरयोहोयतेनेमुकिनेबिजापासेजाय तारेप्रथमजेनीपासेरयोहोयतेनीनिंदा
करे तारेसर्वेसंतनेएमजणायजेआकृतघ्नीपुरुषछे तेज्यारआपणिसाथेनदिवनेतारेआपणिपणनिंदाकरंशे पछेतेउ
पस्थकेनेहेतरहेनहि पछेदहरानंदस्वामियेपुछुंजेनगवानतोअक्षरातितछे अनेमनवांणियकीपरछे अनेसर्वेनेअ
गोचरछे तेसर्वेनेप्रत्यक्षदेखायछेतेनांशोहेतुछे पछे श्रीजीमहाराजबोदयाजेअक्षरातितनेमनवांणियकीपरनेअगो
चरएवाजेनगवानतेजपोतेरूपाकरिनेएमधारेछे जेजानीअज्ञानि एवांजेमर्त्यलोकनांमनुष्यनेसर्वेमुनेदेखांएमधा
रिनेसत्यसंकटपएवाजेनगवानतेरूपायेकरिनेमर्त्यलोकनांमर्वेमनुष्यदेखांएवाथायछे पछेत्यागानंदस्वामियेपुछुं
जेनगवानराजीकेमथाय पछे श्रीजीमहाराजबोदयाजेजेनेनगवाननेराजीकरवाहोयतेनेतोदेहनासुखनेइछुवुंन

व० मृ०

॥८०॥

हिं अने दर्शन नो पण दो न राखवो न हिने न गवान जे म कहे ते म करवुं ए ज न गवान ने राजी थ या नु साधन छे पछे लक्ष्म
णानंद स्वामिये प्रभु छुं जे न गवान ने न गवान ना संत नो जे समागत ते आश्चर्य सरखो के म समझिये तारे जणा य अ
ने आठ पोर अहो अहो सरखुं के म रहे पछे श्री जी महाराज बोल्या जे जे न क्त ए म समझे जे आ न गवान ने आ संत ते सर्वे वै
कुंठ गोदो कने ब्रह्म पुर ते ना निवासि छे ते संत ने परमेश्वर ज्या बि राज मान छे त्यां ज ए सर्वे धाम छे अने ए संत ने दो मारो नि
वास थ यो छे ते मारुं अति बडुं नाग्य छे ए विरित्ये समझे तो आठ पोर आश्चर्य सरखुं रहे अने आठ पोर आनंद ना समुद्र मांझि
ल तो रहे पछे परमात्मानंद स्वामिये पुछुं जे संत नां एकादश स्कंध मां जे त्रिसद्वक्षण कयां छे ते शो उपाय करे तो आवे प
छे श्री जी महाराज बोल्या जे जे त्रिसद्वक्षणे जुक्त संत होय तेने विषे गुरु बुद्धि ने देव बुद्धि राखि ने मन क्रम वचने ए नो संग क
रे तो ए संग ना कर नाराने विषे पण ए त्रिसद्वक्षण आवे छे ए विरित्ये सर्व शास्त्र मां कयुं छे जे संत ने सेवे तारे संत सरखो था
य छे पछे शांतानंद स्वामिये पुछुं जे एक तो अखंड न गवान ना स्वरूप मां ब्रति राख तो होय अने विजो तो न गवान नुं न
जन स्मरण पण करे अने कथा किर्तन पण करे न सां न ले ए प्रेकार ना जे न गवान ना न क्त ते मां कियो श्रेष्ठ छे पछे श्री जी
महाराज बोल्या जे जे ने निर्विकल्प समाधि था ति होय अने देह निख बस्थ रहे न हि ए वो होय तो ते कथा किर्तन न करे तो पण
श्रेष्ठ छे अने जे ने देह निख बस्थ रे ति होय ने न जन मां थि पोतानि मेले उठि ने खावुं पिबुं देह नि क्रिया ते सर्वे कर तो होय अने
जो न गवान नी कथा किर्तन न करे न सां न ले तो ते थ कितो न गवान नि कथा किर्तन कर तो होय ने सां न ले तो होय ते श्रेष्ठ
छे पछे आधारा नंद स्वामिये पुछुं जे के विरित्ये वर्तिये तो न गवान ने न गवान ना संत प्रसन्न थाय पछे श्री जी महाराज

ग० प्र०

७८

॥८०॥

बोद्ध्याजे पंचवर्त्तमानसंपुरणराखियेने ते मां कोईरित्यें खोद्य आववादेइयेनहि तो नगवानने नगवाननासंत प्रसन्न
थाय छे ए मां देशमात्रसंशेनहि पछे वेदां तानंदस्वामिये प्रश्नपुछ्युं जे जे ए प्रथम कांडक गोबरुं वरतां हुं होय पछे तेशो
उपाय करे तारे ते निउपर नगवानने नगवाननासंतराजि थाय पछे श्रीजी महाराज बोद्ध्याजे जे पोता मां चुंडो स्वभाव
होय तेने देखिने नगवानने नगवाननासंत कुराजि थाता होय ते स्वभाव साथे ज्यारें वैर करिये तारे जेने जे साथे वैर होय
ते तो सर्वे जगत जां ए वुं होय ते संतने पण खबर स्थपडे पछे संत तो ते स्वभाव नावे रिछे ते आपणा पक्ष मां न लिने अने आप
ण उपस्थ दया करे अने जे प्रकारे ते स्वभावने जितिये एवो उपाय वतावे माटे जे स्वभाव पोताने फजत कस्यो होय ते स्वभा
व साथे मुधुदृढ वैर बांधिने ते नुं मुल उखाडि जाय एवो उपाय करवोने ज्यारे एविरित्यें वर्त्तिये तारे नगवानने नगवाननासं
त आपण उपस्थ पुरण दया करे अने ज्यारे हरिनिने हरिजननि जे उपस्थ दया थाय तारे तेने हईया मां अतिशे सुख वर्त्त्या करे
अने कल्याणने मार्गे चाड्या निपण सामर्थि वधे अने पोताना शत्रु जे काम क्रोध लोभादिक ते नुं बल घटि जाय छे माटे जे
पोताना हृदयने विषे अतिशे शत्रु पिडतो होय ते साथे अतिशे वैर करिये तो ते निपरमेश्वर सहाय करे छे माटे पोताना शत्रु
जे कामादिक ते साथे जरूर वैर करवुं घटे छे ने पोताना अंतर शत्रु साथे वैर कस्या मां घणोजना छे पछे नगवाननंदस्वा
मियें पुछ्युं जे हे महाराज जे विनगवाननि वीक पासं वेठा हईयेने रछे ते विने ते विधिक छे टंजाइये तो पण रेहें ते कंम समझि
ये तो रेहे पछे श्रीजी महाराज बोद्ध्याजे जे विपासे नगवाननी मरजादार छे ते विछें टंजाय तो यपण रेहे जां नगवाननुं पु
रुं माहात्म्य समझें तो ते माहात्म्य एमसमझवुं जे अक्षरातीत एवाजे पुरुषोत्तम नगवानने निइछाये करिने अनंत कोटि

વ૦ મૃ૦
॥૮૩॥

છાંડનિઉત્પત્તિથાયછેઅનેતેવ્રહ્માંડનેપોતાનિશક્તિયેકરિનેંધરિરયાછે અનેતેન્નગવાનવ્યતિરેકથકાસર્વમાંઅન્વયપ
ણરયાછેઅનેઅન્વયથકાપણવ્યતિરેકછે અનેતેન્નગવાનજેવાપ્રત્યક્ષપ્રમાણછે તેવાનેતેવાઅણુઅણુપ્રત્યેઅંતરજાં
મિરૂપેવિરાજમાનછે અનેતેન્નગવાનનાડોંલાવ્યાવિનાએકત્રણપણડોંલવાનેસમર્થનથી અનેઅનંતકોટિવ્રહ્માંડને
વિપેજેઉત્પત્તિસ્વીર્તાપ્રલયથાયછે અનેતેનેવિપેસુખદુઃખનોજીવુંનેસંબંધથાયછેતેસર્વેપુરુષોત્તમન્નગવાનનાહાથમાં
છેજેટલુંન્નગવાનકરેતેટલુંજથાયછેએવાજેન્નગવાનતેજીવુંનાકલ્યાણને અર્થેપૃથવીઉપરસ્થપધારેછેતારેપોતેઘોઢેચ
ડિનેચાલેતારેઘોડોન્નગવાનનેઉપાડિચાલેછેપણેતોઘોડાનાઆધારછે અનેપૃથવીઉપરબેઠાહોયતારેએમજણાયજે
પૃથવીન્નગવાનનેંધરિરહિછેપણેતોસ્થાવરજંગમસોતિસમગ્રપૃથવીનેંધરીરયાછે અનેંજ્યારેરાત્રીહોયતારેચંદ્રમાકે
દિવોકેમશાલતેનેઅજવાલેકરિનેન્નગવાનનુંદર્શનથાય અનેદિવસેસુર્યનેઅજવાલેકરિનેદર્શનથાયપણેન્નગવા
નતોસુર્યચંદ્રમાઅગ્નિએસર્વનેપ્રકાશનાદાતાછે એવિઅદ્ભુતસામર્થીછેતોપણજીવુંનાકલ્યાણનેઅર્થેમનુષ્યજેવાથેને
મુંનેદર્શનઆપેછેએવિરિત્યેમાહાત્મ્યસમક્ષતોજેવિપાસંરચેમરજાદારેછેતેવિનેતેવિછેટેજાયતોયપણરહેપછેવલ્લિન્નગ
વદાનંદસ્વામિયંત્રિજુંપ્રશ્નપુછ્યુંજેન્નગવાનનાકલ્યાણવિનાકાંઈથાતુંનથીસર્વેન્નગવાનનુંજકસુંથાયછે તારેન્નગવાન
નેઅથવાન્નગવાનનાન્નક્તનેકાંઈકજ્યારેનુંડોંદેશકાલઆવેછે તારેતેદુઃખનેકેમન્નગવાનટાલતાનથીઅનેતેનેટાલ્યા
નામનસુધાકેમકરેછે પછેશ્રીજિમહારાજવોલ્યાજેતોજ્યારેન્નગવાનમનુષ્યદંહધારણકરેછે તારેન્નગવાનનિએવિ
રિત્યજછેજેમનુષ્યનિપેઠ્યેસર્વવ્યવહારકરેપણઅલ્લોકિકસામર્થિનેપ્રગટકરેનહિ એવિરિત્યેસર્વશાસ્ત્રમાંન્નગવાનનાં

ગ૦ પ્ર૦
૭૮

॥૮૩॥

चरित्रकयाछेतेथी ज्यारेन्नगवानकांडूकनवांचरित्रकरतारसंशयकरज्यापणज्यांसुधिपूर्वेअवतारथयाछे तेनाजेवां
चरित्रकरेत्यांसुधितोसंशयकरवानहि पछेनिर्मलानंदस्वामियेपुछुंजेकेमसमझीये तारेप्रचुनासंतनोमहिमाअ
तिशेजणाय पछेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेमछुकछवाराहवामनफरशुरामअनेरामकृष्णादिकएजेन्नगवाननाअनं
तअवतारतेनोमहिमाविच्यारेजेजेन्नगवानेरामकृष्णादिकअवतारेकरिनेअनंतजीवनाउद्धारकस्थोछे तेन्नगवान
नाआसंतछेतनोमारसमागममह्याछे तमाटेहुंपणअतिवडजागीछुं एमसमझेतादिवसेदिवसेसंतनोमहिमाअति
शेजणातोजाय पछेनारायणानंदस्वामियेप्रश्नपुछुं जेस्थूदसुक्ष्मनेकारणएत्रएयदेहनेविषेजीवअन्वयपणेकेमछे
नेव्यतिरेकपणेकेमछेपछेश्रीजीमहाराजवाढ्याजेज्यारेदेहने विषेसुखदुखनांजागथायछे तारतेसुखदुखनेजीवपो
तानेविषेमानेतारेतेजीवअन्वयपणेछे अनेज्यारेत्रएयदेहनासुखदुखथीपोतानेन्यारोसमझे तारेएजीवव्यतिरेकछे
पछेशुन्यातितानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेज्यारेसत्संगकरेछेतारतांसंतमानेसत्संगीमांअतिशेहतहाय अनेपछेकेमओ
छुंथेजायछेपछेश्रीजीमहाराजवाढ्याजेप्रथमतोएनेसंतनेविषेअज्ञांकिकमतिहोयनेपछेतांसंतनोअल्पदोषजोइ
नेपोतानिकुबुद्धियेकरिनेझाझादोषपरठेछे पछेएनिअसदवासनाथेजायछेतेणेकरिनेसंतनेविषेओछांचावथेजाय
छेतजांविच्यारिनेअसदवासनानेदोषप्रथमहोतेवांशुद्धथायअनेजांअसदवासनानेदोषप्रथमहोतेजातांविमुखथ
इजायछेपछेप्रसादानंदस्वामियेपुछुंजेजीवनेमोक्षनांशोहेतुछे पछेश्रीजीमहाराजवाढ्याजेजेमसंतकहेतेमजसं
शयरहितथकांकरेएजजीवनेमोक्षनांहेतुछेपछेत्रिगुणानितानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेदेशकादिक्रियासंगएनुंविषमप
णुंहोयतारेत्यांशोउपायकरवो पछेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेदेशादिकविषमहायत्यांतांउगस्थानोएजउपायछेजेत्यां

थोजेते प्रकार करिने नागिछुटवुं पछेनांनानिर्वीकारानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजे नगवाननोनिश्चेछे तोपण असदवास
 नाकेमटलतिनथि पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजे नगवाननुंमाहात्म्ययथार्थजाणुंनथिएटले असदवासनाटलतीन
 थापछेमोटाजोगानंदस्वामियेपुछुंजे नगवाननोनिश्चेपरिपुरणछे तोपण नगवाननेविषेनेंनगवाननीकथानेविषे
 हेतकमथातुंनथीपछेश्रीजीमहाराजबोदयाजे नगवाननुंजेवुंमाहात्म्यछेतेवुंएनेसमझ्यामांआव्युंनथीअनेजोजथा
 र्थनगवाननुंमाहात्म्यसमझायतो नगवानविनाविजामांहेतराखेतोपणरहेनहिनेएकनगवाननेनगवाननासंतअ
 नेंनगवाननिकयाकीर्तनतेनेविषेजअचलहेतथायछे पछेप्रतोषानंदस्वामियेपुछुंजे नगवाननिश्चितअचलकेम
 रहे पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेअनिरुद्धप्रधूमसंकर्षणनेवासुदेवएजेचतुर्व्यूहतथाकेशवादिकजे चाविसमूर्तियुं
 तथावाराहादिकजेअवतारएसर्वेनाकारणएवाजेप्रत्यक्षश्रीकृष्णपुरुषोत्तमनगवानतेनोमहिमाअतिशेषणेकरिने
 समझेतोतेनगवाननिश्चवणादिकजेनवधानकीतेअचलरहेएविरित्येसर्वेमुनिनाप्रश्ननोउत्तरकरिनेपछेश्रीजीम
 हाराजसर्वेनेपुछताहवा जेकांमक्रोधनेलोअएअनरकनांद्धारछेएमांथीजेनेजेअतिशेजित्यामां आव्योहोयतेस
 र्वेकहो पछेजनेजेवातनिअतिशेदृढताहिततेविरित्येबोदयातेमुनिनांवचनसांअक्षिनेश्रीजिमहाराजअतिशेराजि
 थया अनेंआत्मानंदस्वामितथाजोगानंदस्वामितथानगवदानंदस्वामितथाशिवानंदस्वामिएच्यारजणानेराजीये
 नेददानेविषेचरणारीविदधिधानेएमबोदयाजेजेममहानुन्नावानंदस्वामीआदिकमोटेराछे तेनेद्वाराच्यारपणछे
 माटेएमनुंकोइनेअपमानकरवादेशोमांएममुक्तानंदस्वामीआदिकजेमोटेरासाधुतेमनेअलांमएकरिने श्रीजिम
 हाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपोतानेउतारेजमवापधारया ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ७८ ॥ ॥ ८२ ॥

श्रीसारंगपुर कारियाणी दाया पंचाक्षाना वचनामृतं

संवत् १८७७ नाश्रावणवदि ५ पंचमीनेदिवसस्वामिसहजानंदजी महाराजगामश्रीसारंगपुरमध्येजीवाखाचरनादर
 वारमां उत्तरादेवाख्य ओरडानि ओसरियेविराजमानहता अने सर्वे श्वेतवस्त्रधारणकस्यां हतां अने पोताना मुखारविंद
 नि आगद्य मुनितथा देशं देशना हरि चक्रनिसच्चा चराईने बंठिहति पछे मुक्तानंद स्वामियें प्रभृच्छुं जे जितं जगत्केन
 मनोहियेन ए० श्लोक मां ए० मकयुं छे जे जे पोतानुं मनजित्युं ते ए० सर्वजगतजित्युं ते मनजित्युं कमजणाय पछे श्रीजीम
 हाराज बोढ्या जेशब्दस्पर्शरूपरसने गंध ए० जे पंचविषय ते मां थिज्यारे इंद्रियो पाछां हेठे अने कोई विषय पामवानि इच्छा
 रहन हितारे सर्वे इंद्रियुं वश थाय छे नेज्यारे इंद्रियुं विषय नो स्पर्श जनकरे तारे मनपण इंद्रियुं लगण आवे नहिं नेहइया
 मां नेहइया मां रह ए० विरित्ये जे ने पंचविषय नो त्याग अतिद्रष्टपण करि ने थयो तारे तेनुं मनजित्युं जांणवुं अने जो विषय उ
 परय कांइ प्रीति होय तो मनजित्युं होय तो पण जित्युं न जांणवुं पछे वलि मुक्तानंद स्वामिये पुच्छुं जे विषय नि निवृत्ति थया
 नुं कारण ते वैराग्य छे के परमेश्वर ने विषे प्रीति छे पछे श्रीजीमहाराज बोढ्या जे एक तो विषय नी निवृत्ति नुं कारण आत्मनि
 ष्ठा छे अने बिजुं माहात्म्ये सहित जे नगवान नुं ज्ञान ते छे ते मां आत्मनि ष्ठा तो ए० विरित्ये निजोइये जे हुं चैतन्य छुं ने देह जड छे
 ने हुं शुद्ध छुं ने देह न कं रूप छे अने हुं अविनाशियुं ने देह नाशवंत छे ने हुं आनंद रूप छुं ने देह दुःख रूप छे ए० विरित्ये ज्यारे देह थ
 को पोताना आत्माने सर्व प्रकारे अतिशे विषय क्षण समझे तारे देह ने पोतानुं रूप मां निने विषय मां प्रीती करे जनहिं ए० विरित्ये
 आत्मज्ञाने करि ने विषय नि निवृत्ति थाय छे अने नगवान नो महिमा ए० मविच्यारे जे हुं आत्मा छुं अने जे प्रत्यक्ष नगवान
 मद्या छे ते परमात्मा छे अने गोश्लोक वैकुण्ठ श्वेत द्वीप तथा ब्रह्मपुर तथा अनंतकोटि ब्रह्मांड नापति जे ब्रह्मादिक देव ए० सर्वे ना

[illegible]

व० मृ०
॥२॥

तथाश्वेतखंसपेस्योहता अनं पातानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाचराईनेवेठिहति
पछेश्रीजीमहाराजमुनिप्रत्येबोदयाजेमां होमां हिं प्रश्न उत्तर करों पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रश्नपुछुं जेचगवान
नाचक्रनेचगवाननिमूर्तिमां अतिशेहेतकियेप्रकारेथाय पछेतेप्रश्ननोउत्तरमुनियेमां होमां हिकरवामां ड्योपण थयो
नहि पछेश्रीजिमहाराजतेनोउत्तरकरवामां ड्यो जेस्नेहतोरुपेकरिनेपण थायछे तथाकांमेकरिनेपण थायछे तथालो
नेकरिनेपण थायछे तथास्वार्थेकरिनेपण थायछे तथागुणेकरिनेपण थायछे तेमां रुपेकरिनेजेस्नेहथायछे तेतो ज्यारेते
नादेहमां पितनिसरे अथवाकांठनिसरेतारेस्नेहथयो होयतेनाशपां मेछे तेमजलोचक्रकामनेस्वार्थेकरिनेजेहेतथयुं होय
तेपण अंतनाशपां मेछे अनेजेगुणेकरिनेस्नेहथयो होयतेतो अंतरहेछे तारे श्रीजिमहाराजप्रत्येसोमलोखाचरबोदया
जे एतेगुणकियाउपस्यलाकेमां हिं ला पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेउपस्यलेगुणेशुं थाय एतोवचनेकरिनेदेहेकरिनेने
मनेकरिनेजेगुणहोयनेतेगुणेकरिनेजेहेतथयुं होयतेनथिनाशपां मतुं अनेतमपुछोछोतेचक्रनेचगवानउपस्यस्नेहथा
य एमजकेवद्वपुछोछोकेचगवाननेचक्रउपस्यस्नेहथाय एमपणपुछोछो तारेस्वयंप्रकाशानंदस्वामिबोदयाजे एबेय
नेपुछियेछैये पछेश्रीजिमहाराजतेनिविस्तारेकरिनेवार्त्ताकरवामां डिजेवचनेकरिनेतोकोइजीवप्राणिमात्रनेदुखव
वानहि अनेपरमेश्वरसाथेअथवामांठासंतसाथेप्रश्नउत्तरकरताहैये अनेतेमांपरस्परवादविवादथातोहोयनेतेमां
पांतजितिये एमजणायतापणजेमांठाथिनांनोहोयतेनेमांठानेसमीपेनमिदेवुं अनेआपणकरतांमांठासंतहोयतेस
जामांप्रश्नउत्तरेकरिनेचुंठापडेएमकरवुंनहि मांठासंतआगेनेपरमेश्वरआगेतोजरुहरिजावुं अनेपरमेश्वरतथा

सारं०
२

॥२॥

मोटासंततेपोतानेकांडवचनजोग्यकहेअथवाअजोग्यकहे तारंतवचननेतत्कालसंहसहितमानवुं तेमांजोग्यवचन
होयतेमांतोआशंकाथायनहि पणकांडअजोग्यवचनकळुंहोयनेतेमांआशंकाथाय एवुंहोयतोपणतेसमानेविषे
नापाडविनहिंएतोहाजपाडवि अनेएमकेवुंजेहेमहाराजजेमतमेकेशोतेमहुंकरिश अनेतेवचनपोतानेमनायनहिं
वुंहोयतोपरमेश्वरतथामोटासंततेनिमरजीहोयतोतेमनेहाथजोडिनेअक्तियेसहितएमकहेवुं जेहेमहाराजतमेजेवच
नकळुंतेतोठिकछे पणआटलिमुनेतेमांआशंकाथायछेएप्रकारनुंदिनथइनेवचनकेवुं अनेजोपरमेश्वरनिमरजीन
होयतोतेमनेसमीपेरहेताहोय जेमोटासंततथाहरिअक्ततेमनेआगेकहेवुंजेआविरित्येपरमेश्वरेवचनकयुंछे तेतोमुं
नेमांन्यामांआवतुंनथि पछेतेनुंमोटासंतसमाधानकरेतथापरमेश्वरआगेकहिनेएवचननुंसमाधानकरावे पणपर
मेश्वरेवचनअजोग्यकेजोग्यकळुंहोयतेसमेनापाडविनहिं एविरित्यनिजुक्तियेमोटानावचननेपाछुंठेवुं पणकयुं
नेतत्कालनापाडविनहिं एविरित्येतावचननेगुणेकरिनेवरतवुं पछेतेअक्तनेउपस्थपरमेश्वरतथामोटासंततेनेसंहथा
यछे अनेतेअक्तनेपणअगवाननेविपेदहसंहथायछे हवेदेहनेगुणेकेमवरतवुं तोपोतानादेहमांजोकांडउनमत्तपणुंज
णायतोअजनमांवेसवेकरिनेअथवाचांद्रायणव्रतकरिनेदेहनेनिर्वलकरिनांखवुं पछेतेनेदेखिनेतेनादेहनिमोटासंत
अथवापरमेश्वरखवस्थरखावेतोअलेपणपोतानेजांणेदेहनुंजतनकरवुंनहितथादेहेकरिनेअगवाननिनेअगवानना
अक्तनिंद्यचाकरिकरवि एविरित्येज्यारेणदेहनेगुणेकरिनेवरततारंतनेदेखिनेतेनेउपस्थपरमेश्वरनेमोटासंततेनेसंह
थायछेअनेएअक्तनेपणअगवाननेविपेप्रीतिथायछे हवेमननेगुणेजेमवरतवुंतेनिरित्यकहियेछेये जेपरमेश्वरनां

व. ८८
॥३॥

ज्यारेदर्शनकरवांतारेमनेसहितदृष्टिनेएकाग्रराखिनेकरवां अनेपरमेश्वरनांदर्शनकरतोहोयनेत्यांकोइमनुष्यआव्युं
अथवाश्वानआव्युंकेविजुंकोइपशुपक्षिआव्युं तारेपरमेश्वरनादर्शनमांथिवृत्तित्रोडिनेआडिअवल्लिउंचिनिचिदृष्टि
करिनेतेनांपणजेलांदर्शनकरतोजाय पछेएविफाटेलदृष्टिवालांनेपरमेश्वरकेमोटासंतदेखिनेराजिथातानथिअनेए
दर्शनकरेछेतेंकेवांकरेछेतोजेमअन्यमनुष्यकरेछेतेंमतेपणकरेछे अनेएविलौकिकदृष्टिवालांतोजेमखिलकोडिवां
देछेतेंजेपुछदुंउंचुंकरेछेतेंवोजांणवांशासारुजेपरमेश्वरजेलेविजांदर्शनकरेछे अनेएवांलौकिकदर्शनज्यारेएक
रवामांडितारेजेवांप्रथमसाराहोयतेवोरहेनहि अनेतेदिवसेदिवसेउतरतोजाय तेमाटेपरमेश्वरनांदर्शनकरतांकर
तांआडिअवल्लिदृष्टिकरविनहि परमेश्वरनांदर्शनतोप्रथमपेलेनविनथयांहोयनेतेसमयनेविषेजेवुंअंतरमांअलो
किकपणुंहोयतेवुंनेतेवुंमनमांअलौकिकपणुंरहेतुंजायनेएकदृष्टियेकरिनेमूर्तिनेजोतेजावुं नेदृष्टिपलटिनेअंतरमांते
विनेतेवितेंमूर्तिनेउतारविजेमधर्मपुरमांकुशलकुंवरबाइहतांतेअमारांदर्शनकरतांजातांहतां अनेदृष्टिपलटाविनेमू
र्तिनेअंतरमांउतारतांतेमदर्शनतोमनेजुक्तदृष्टिनेएकाग्रराखिनेकरवांपणजेमविजांदर्शनकरेछेतेंमनकरवां अने
जोपरमेश्वरनादर्शनजेलेविजांदर्शनमनुष्यनांकेकुतरावड्याडानांकरेछे तांतेनेज्यारेस्वप्नथायतारेपरमेश्वरपणदे
खायनेतेअन्यपदार्थपणजेलेदेखाय तेमाटेपरमेश्वरनांदर्शनतोएकदृष्टियेकरवांपणचपलदृष्टियेनकरवां अनेज्यारे
परमेश्वरनांदर्शनदृष्टिनेनियममांराखिनेकरेछेतेंनेएदर्शननविननांनविनरहेछे अनेपरमेश्वरजेजेवचनकत्यांहोयते
पणतेनेनविननांनविनरहेछे अनेलौकिकबात्यदृष्टियेंकरिनेदर्शनकर्यांहोयतेनेपरमेश्वरनांदर्शनतथावचनएसर्वजु

सारं ०
२

॥३॥

नाथईजायछेतरोजदर्शनकर्याकरेपणएवानेतोजेमनथाहोयतेवानेतैवारहेछे तेज्यारेजजनमांवेसेतारेतेनुंमन
स्थिररहेनहिं बहुधारायेजुक्तथायअनेपरमेश्वरनेधारतारतेजेलेविजांदर्शनजेजेकर्याछे तेपणवगरधार्यांआवि
नेहैयामांस्फुरेछतेमाटेदर्शनतोएकपरमेश्वरनांजकरवानेएमजेदर्शनकरेछे तेनुंमनजजनस्मरणकरतेएकपरमेश्व
रमांजरहेछेपणतेनिबहुधारानथिरहेतीएकरहेछेअनेजेचपलदृष्टियेंदर्शनकरेछे तेनेहुंजांणुंछुंअनेजेनांदृष्टिनेमननि
यममांहोयएवाजेमोटासंततेपणजांणेजेआतोखौकिकदर्शनकरेछे पछेतैखौकिकदर्शननांकरनारोआसमागममां
थिदिवसेदिवसेउतरतोजायछे अनेजेमकोइककांमिपुरुषहायतेनिरूपवंतिस्त्रीमांएकमनेकरिनेदृष्टिप्रोवांलिहोयते
समेवच्यमांकोइकपशुपक्षिआवेजायकेबोलेपणतेनितेनेखबस्यरहेनहिं एविरित्येएकाग्रदृष्टियेकरिनेपरमेश्वरमां
जोडावुंपणखौकिकदर्शननकरवां तारेनिर्विकारानंदस्वामियेआशंकाकरिजेहेमहाराजअमारतोदेशदेशमांमनुष्य
आगद्व्यवार्त्ताकरविपडेतेणेकरिनेमननुंएकाग्रपणुरहेतुंनथि तारेश्रीजीमहाराजबोल्याजेमनुष्यआगद्व्यवार्त्ताक
रवितेनितोअमेआज्ञाआपिछेपणआंहिमृत्तिनांदर्शनमेखिनेविजांदर्शनकरवांएविकेदिवसअमेआज्ञाआपिछे ए
मकहिनेवलीवार्त्ताकरवालागाजेप्रथमज्यारेंमृत्तिनादर्शनथायछेतारेणनेकेवुंअखौकिकपणुरहेछेतैवुंनतेवुंअखौकि
कपणुंतोतारहेजोमनेसहितद्रष्टिएकपरमेश्वरमांराखे एविरित्येमननेगुणंकरिनेवरतेतारेतेजक्तनेउपरयनित्यप्रत्ये
जगवाननेनविननेनविनहेतरहेछे नेतेजक्तनेपणजगवाननेविपेनित्यप्रत्येनविननेनवीनहेतरहेछे अनेवखिनेजने
श्रोत्रएबनेतोविशेषकरिने नियममांराखवांशासारु जेज्यांत्यांग्राम्यवार्त्ताथानिहोयनेतेनेश्रोत्रनिव्रत्तिद्वारेणई

જાઈ ને સાંઝલિયે તો તે સર્વે ગ્રામ્ય શબ્દ જન માં વિસે તાર સાંઝરિ આવે છે અને ફાંટણ ને ત્રિવ્રતિયે કરિ ને જે જે રૂપ જાં
 યું હોય તે સર્વે જન કરતાં સાંઝરિ આવે છે તે સારુ એવે ડંડિ ને તો અતિ શો નિયમ મારાં રાખવાં અને ને ત્રિ ને શ્રોત્ર નિ વ્રતિ
 જ્યારે મૂર્તિનાં દર્શન કરતા હૈયે ને મૂર્તિ ને મેલિ ને અન્ય માં તણાય તો તે ને એમ ઉપદેશ દેવો જે હે મુરખ તું જગવા નિ મૂર્તિ વિ
 ના અન્ય રૂપ ને જુવે છે કે પરમેશ્વર નિ વાર્તા વિના અન્ય વાર્તા નિ સાંઝલે છે તે માં તું ને શું પ્રાપ્ત થાશે અને હજિતું ને સિદ્ધ દશા
 તો આ વિનયિ જે જે વું ચિત્ય તે વું તું ને તત્કાલ મલે શા સારુ જે હજિતો તું સાધક છું માટે જે વિષય ને તું ચિત વિશ તે વિષય મ
 લ શે નહિ અને ઠાલાં વલ્લ રાં કરિ ને પરમેશ્વર ને શાવાસ્તે મેલિ દે છે અને કાંઈ કજો તું ને અલ્પ વિષય મલ શે તો તે ના પાપ માં
 જમ પુરિ નો મારાં રાખા તાં રાખા તાં અંત નહિ આવે એવિરિત્યે ને ત્ર ને ને શ્રોત્ર ને ઉપદેશ દેવો અને વલિ એમ કે વું જે જ્યારે તું જગવા
 ન નિ મૂર્તિ માં એકાગ્ર થઈ શતો તે માં થિતું સિદ્ધ દશા ને પાંમિશ પછે તું જે જગવાં ડમાં વાર્તા થાય છે તે ને સહ જે સાંઝલિ શ
 અને બ્રહ્મા વિષ્ણુ ને શિવ ના જે વારુ પનેં ઇંછિ શતો તે વારુ પનેં પાંમિશ અને લક્ષ્મિ કેરાધિકા જે વોં જગવાં ઇંછિ શતો તે
 વોથઈ શ અને જગવાં નું જન કરતાં કરતાં સિદ્ધ દશા ને દેહ છુ તે નહિ પાંમ્ય તો દેહ પડ્યા પછે મુક્ત થાઈ શતારે સિદ્ધ દશા
 મલ શે પણ સિદ્ધ દશા આ વ્યા વિના રૂપ ને જોઈ જોઈ ને મરિ જાઈ શતો પણ તે રૂપ મલ શે નહિ અને ગ્રામ્ય શબ્દ ને પણ સાંઝ
 લિ સાંઝલિ ને મરિ જાઈ શતો તે ને કરિ ને વુદ્ધિ તો અતિ શો અષ્ટ થઈ જાશે પણ તે માં થિકાંઈ પ્રાપ્તિ નહિ થાય એવિરિત્યે ને ત્ર ને ને
 શ્રોત્ર ને ઉપદેશ દેવો ને એક જગવાં ની મૂર્તિ માં જરા રાખવાં અને એવિરિત્યે જે વરતે તે ને જગવાં નિ મૂર્તિ માં દિવસે દિવસે અ
 ધિક સ્નેહ થાય છે ને તે જગવાં પરમેશ્વર ને ને મોટા સાધુ ને સ્નેહ હોય તે થિ પણ દિવસે દિવસે વધતો જાય છે ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ २ ॥

॥ ८० ॥

॥ संवत् १८७७ नाश्रावणवदि ७ सातम्यनेदिव

ससांझनेसमेश्राजिमहाराजगांमश्रासारंगपुरमध्ये जीवाखाचरनाओरडानिओसरियेढोदियाउपर्यविराजमान
हताअनेश्वेतपाघमस्तकेवांधिहति नेकाळाछेडानोखेसओदयोहतांनेधोळाखेसपेस्योहतांनेपोतानामुखारविंदनि
आगद्यमुनितथांदशंदशनाहरिचक्रनीसचाचराइनेवेठिहति पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेश्राजिमहाराजनेप्रश्रपु
छुंजेहंमहाराजएकचक्रतोनानाप्रकारनिपूजासामग्रीझेइनेप्रत्यक्षचगवाननीपूजाकरेछे अनेएकचक्रतोनाना
प्रकारनामानसिकउपचारेकरिनेचगवाननिमानसिपूजाकरेछे एवेचक्रमांश्रष्टतकाणछे तारेश्राजीमहाराजबो
दयाजांनगवाननेविषेप्रेमेकरिनेअतिरोमांचितगात्रथईनेतथागदगदकंठथईनेजांनगवाननीप्रत्यक्षपूजाकरेछेअ
थवाएवीरीत्येजचगवाननीमानसिपूजाकरेछे तोएवेयश्रष्टछे अनेप्रेमेकरिनेरोमांचितगात्रनेगदगदकंठथयाविना
केवलशुक्लमनेकरिनेप्रत्यक्षचगवाननीपूजाकरेछे तोयन्यूनछेनेमानसीपूजाकरेछेतोयन्यूनछे तारेसामझेखाचरे
पुछुंजे एविरित्येजेप्रेममगनथईनेप्रत्यक्षचगवाननिपूजाकरतांहायअथवामानसीपूजाकरतांहायतेचक्रकियेद
क्षणेकरिनेओलखाय तारेश्राजिमहाराजबोदयाजेजेनेचगवाननीपूजासेवानेविषेतथाकथावार्ताकीर्तननेविषेअ
तिशेश्रद्धाहाय तथाचगवाननुंअतिशोमाहात्म्यसमझतांहाय नेएवेवांनांदिवसेदिवसेनवांनेनवांजरहेतांहाय पण
क्यारेयगौणनपडेजेममुक्तानंदस्वामिनेअमेप्रथमझाजपुरमांदिठाहता नेजेविश्रद्धानेचगवाननुंमाहात्म्यहतुंतेवुंने
तेवुंजआजदिवससुधिनवुंनेनवुंछेपणगौणपड्युंनथि एवेदक्षणेकरिनेतेचक्रनेओलखवांअनेएविरित्येमाहात्म्यने

श्रद्धाविनानासर्वे जादवश्रीरुष्ण नगवान नैलाजरहेताने जेमविजाराजानि सेवाचा करिकरे तेमसेवाचा करीकरता
 तोपण तेनुं कोईनां मजाणतुं नथोने ते नक्तपण केवायानथी अने उद्धवजी जो श्रीरुष्ण नगवाननी श्रद्धामाहात्म्ये सहित
 सेवाचा करिकरता तो ते परम नगवत केवायाने ते निशाख मां तथा लोक मां अतिशे प्रसिद्धि छे पछे निर्विकारानंद स्वामि
 ये प्रश्न पुछुं जे हे महाराज श्रवण मनन निदिध्यासने साक्षात्कार ते केने केवाय तारे श्रीजी महाराज बोधया जे श्रोत्रे करि
 ने वार्त्ता सां नक्षवितेने श्रवण कहिये अने जे वार्त्ता श्रवण करि होय ते वार्त्ता नो मने करि विचार करिने जे टलि वार्त्ता त्याग
 कस्या जोग्य होय ते टलि नो त्याग करिने जे टलि वार्त्ता ग्रहण कस्या जोग्य होय ते टलि नुं ग्रहण करिने ते मनन कहिये अने जे वा
 र्त्ता निश्च करिने मनन विषे ग्रहण करि होय तेने रात्य दिवस संचारवानो जे अध्यास राखवो तेने निदिध्यास कहिये अने ते
 वार्त्ता जे वि होय ते विने ते विजर्चित वन कस्या विनापण सर्वे मूर्तिमाननी पेटे इदं सां नरि आवे तेने साक्षात्कार कहिये अ
 ने जो एविरित्ये आत्माना स्वरूप नुं श्रवणादिक करुं होय तो आत्म स्वरूप नो एविरित्ये साक्षात्कार थाय अने जो नगवान
 नो एविरित्ये श्रवण मनन निदिध्यास कस्या होय तो नगवान नो एविरित्ये साक्षात्कार थाय छे पण मननने निदिध्यास ए
 वे कस्या विना केवल श्रवणे करिने साक्षात्कार था तो नथी अने जो नगवानना स्वरूप नुं दर्शन करिने तेनुं मननने निदिध्या
 सतेन कस्या होय तो लाख वरस सुधि दर्शन करे तो पण ते स्वरूप नो साक्षात्कार न थायने ते दर्शन तो केवल श्रवण मात्र सर
 खुं केवाय अने जे नगवानना अंग अंग नुं दर्शन करिने पछे ते अंग अंग नुं मननने निदिध्यास ते कस्या हशे तो ते अंग आ
 ज सहजे सां नरि आवतुं हशेने जे अंग नुं दर्शन मात्र जथयुं हशे तो ते अंगने संचार तो हशे तो पण नही सां नरतुं होय अने के

टडाकहरिभक्तकहेछेजेअमेतामहाराजनिमूर्तिनेध्यानमांवेसिनेघणायसंचारियेछइये तांपणएकेअंगधास्यामां
नथीआवतुंतोसमग्रमूर्तितोक्यांथिआवेतनुंपणएजकारणछेजेएअगवाननिमूर्तिनांदर्शनमात्रजकरेछेपणमनन
नेनिदिध्यासनथिकरतांमाटेकेमधास्यामांआवेकांजेजेमायिकपदार्थछेतेपणकेवलद्रष्टिमात्रेदेखुंहोयनेकेवलश्रव
णमात्रेसांनखुंहोयनेतेनेजोमनमांसंचारिनराखुंहोयतांतेविसरिजायछेतोजेअमायीकनेदिव्यएवुंजेअगवाननुं
स्वरूपतेतोमनननेनिदिध्यासकस्याविनाक्यांथिसांनरे माटेअगवाननुंदर्शनकरिनेतथावार्तासांनखिनेजोतनुंमन
ननेनिदिध्यासनिरंतरकर्याकरे तोतेनोसाक्षात्कारथायनहिंतांआखिउमरदर्शनश्रवणकरेतांपणसाक्षात्कारथायन
हिं ॥इतिवचनान्तं॥३॥८१॥ संवत्१८७७नाश्रावणदि८अष्टमिनेदिवसश्रीजिमहाराजगांमश्रीसारंगपुरम
ध्येर्जावाखाचरनाओरडानिओसरियेदोखियाउपस्थउत्तरमुखारविंदविराजमानहता नेमस्तकेश्वेतपाघवांधिहतिने
श्वेतपछेडिओढिहतिनेश्वेतखेसपेस्योहतोनेपोतानामुखारविंदनिआगइयमुनितथादेशदेशनाहरिभक्तनिसञ्चार
इनेवेठिहति पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्युंजेहमहाराजआत्माअनात्मानिचोखिजेविकितेकेमसमझविजे
समझवेकरिनेआत्माअनात्माएकसमझायजनहिंपछेश्रीजिमहाराजबाढ्याजेएकश्लोककरिनेअथवावे२श्लोकक
रिनेअथवापांचश्लोककरिनेअथवासो२श्लोककरिनेअथवाहजारश्लोककरिनेजचोखुंसमझायतेठीकछेजेसमझां
णकेडेआत्माअनात्मानाएकपणानांशोचोजरहेनहिअनेचोखुंसमझाइजायतेजसमझायमुखदाइथायछे अनंगो
वरिसमझायमुखदाइथातिनथि माटेएमचोखुंसमझेहुंआत्मानेमाराजेवोगुणदेहनेविषेएकेयआवतोनथि अ

नेजडदुखनेमिथ्यारूपजं देहतेनाजंगुणतेहुंचैतन्यतंमारविषेएक्यआवतानथिएविवक्तिसमझिनेनेअत्यंतनिर्वास
निकथैनेचैतम्यरूपयकांपुरुषांतमन्नगवाननुंचितवनकरेएवांजेजडचैतन्यनोविवेकतेनेद्रढवीवेकजाणवो अनेघ
डिकपोतानेआत्मारूपमानेनेघडिकदेहरूपमानिनेस्त्रिनुंचितवनकरेएनेगोवरोजाणवोमाटेएनाअंतरमांसुखनआवे
जमसुंदरअमृतसरखुंअन्नहोयनेतेमांथाहुंकझेरनांखुंहोयतोतेअन्नसुखदाइनथायसांमुंदुखदाइथायछे तेमआठ
पोहारआत्मानोविचारकरिनेएकघडिपोतानेदेहरूपमानिनेस्त्रिनुंचितवनकरेएटलेएनोसर्वे विचारधूड्यमांमलिजा
यछे माटेअत्यंतनिर्वासनिकथवायएवोचोखांआत्मविचारकरवो अनेकोइकनेएवोसंशयथायजअत्यंतनिर्वास
निकनहिथवायनेकाचानेकाचामरिजाशुंतोशाहवालथासंतोएवोविचारन्नगवाननान्नक्तनेकरवोनहिनेएमसमझ
वुंजेमरशेतोदेहमरसेपणहुंतोआत्माहुंनेअजरअमरहुंमाटेहुंमरुंनहीएवुंसमझिनेहईयामांहिमत्यराखवि अनेपर
मेश्वरविनासर्वेवासनात्यागकरिनेअचलमतिकरवि अनेएमवासनाटालतांटाळतांजांकांईकथोडिघणिवासनारै
गैतोजेवामांक्षधर्ममांनर्ककल्याछेतवानर्कनीप्राप्तीथासे तेनरकनिविगति जेन्नगवाननोन्नक्तहोयतेनेकांईजगत
निवासनारहेतेनेइंद्रादिकंदेवतानाजेलोकतेनिप्राप्तिथायनेतेलांकुंनेविषेजेनेअपछराउंतथा विमानतथामणिमय
मांहोलात्यएआदिदेनेजेवन्नवतेसर्वेपरमेश्वरनाधामनिआगल्यनरकजेवाछेतनेन्नोगवेछे पणविमुखजीवनिपेठ
जमपुरिमांजायनहिअनेचोराशिमांपणजायनहि माटेजोसवासनिकन्नगवाननान्नक्तहशोतोपणघणुंथाशेतोदेव
नाथावुंपडशेनेदेवतामांथिपडशे तोमनुष्यथाशोनेमनुष्यथैने वसिपाछिन्नगवाननिन्नक्ति करिनेनेनिर्वासनिकथैने

अंत्येन्नगवाननाधामनेपांमशोपणविमुखजीवनिपेठनरकचाराशिनेनहिन्नांगवां एवुंजांणिनेन्नगवाननोन्नक्तहां
य तेनेवासनानुबलदेखिनेहिमत्यहारविनहिनेन्नानंदमांन्नगवाननुन्नजनकस्याकरवुं अनेवासनाटाड्यानाउपाय
मारेवुं अनेन्नगवाननेन्नगवाननासंतनावचनमांदृढविश्वासराखवां ॥ इतिवचनान्तं ॥ ४ ॥ ॥ ८२ ॥
संवत् ॥ १८७७ नाश्रावणवदि ९ नवमीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजगांमश्रीसारंगपुरमध्येजीवा
खाचरनादरवारमांउत्तरादेवास्यअरडानिआंसरियेदोखियाउपस्यविराजमांनहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांह
तां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनंबेठिहतिपछेमुक्तानंदस्वामियेप्र
श्रपुछ्युंजेवासनानिनिवृत्तिथयानांएवांशोजवरोंउपायछेजेएकउपायनेविषेसर्वसाधनआविजाय पछेश्रीजिमहा
राजबांल्याजे जेनेश्रद्धातथाहरिनेहरिजननावचननेविषेविश्वासतथान्नगवाननेविषेप्रीतितथान्नगवाननास्वरूप
नुंमाहात्म्यएच्यारवांनांजेनाल्हदामांहोयतेनिवासनानिवृत्तिथैजायछे तेमांपणजोएकमाहात्म्यअतिशेदृढहोयतोश्र
द्धातथाविश्वासतथाप्रितिएत्रएयदुबलांहोयतांपणमहाबलवानथायछे अनेमाहात्म्यविनानिन्नक्तिजोआझिजणा
तिहोयतांपणअंत्येनाशथैजायछे जेमदशवारवरसनिकन्याहोयनेतेनेक्षयरोगथाय पछेतेकन्याजुवानथयामोर
जमरीजाय पणजुवांनथायनहीतेमजेनेमहात्म्यविनानिन्नक्तिहोयतेपणपरिपक्वथातिथातिनाशथैजायछे अनेजे
नाल्हदामांमहात्म्येसहितन्नगवाननिन्नक्तिहोयतोविजाकल्याणकारिगुणनहोयतांपणतेनाल्हदामांसर्वेआवेछेअने
जोमहात्म्येसहितन्नक्तिजेनाल्हदामांनथितोशमदमादिकजेकल्याणकारिरुडागुणतेतेनाल्हदामांछेतोयपणनहि जे

व० मृ०
॥७॥

वाजछेकंमजेअंत्येनाशपांमीजाशेमाटेएकमहात्म्येसहितचक्तिहोयतोतेनिवासनापणनिवृत्तिथैजाय अनेकदया
णकारिजेगुणतेसर्वेआविनेहृदानेविषेनिवासकरिनेरहेते माटेमहात्म्येसहितचगवाननिचक्तिएजवासनादृष्ट्यानुं
महामांटुअचलसाधनछे पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेजिवअन्वयपणेकेमछेनेव्यतिरेकपणेकेमछे अ
नेईश्वरअन्वयपणेकेमछेनेव्यतिरेकपणेकेमछे अनेअक्षरब्रह्मअन्वयपणेकेमछेनेव्यतिरेकपणेकेमछे अनेपुरुषोत्त
मचगवाननेअन्वयपणेकेमजाणवानेव्यतिरेकपणेकेमजाणवा पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजन्ममरणनुंनोक्ता
एवुंजेजावनुस्वरूपतेअन्वयजाणवुं अनेअछेद्यअनेद्यअविनाशिएवुंजेजीवनुस्वरूपतेव्यतिरेकजाणवुं अनेविराट्
मुत्रात्मानेअव्याकृतएत्रायशरिरमांएकरसपणेवर्तेएईश्वरनुंअन्वयस्वरूपजाणवुं अनेपिंडनह्यांडथिपरसच्चिदानंद
पणेकरिनेजेनीरूपणकल्युंछेतेईश्वरनुव्यतिरेकस्वरूपजाणवुं अनेप्रकृतिपुरुषतथासूर्यचंद्रादिकसर्वदेवतातेनुंजेप्रेर
कतेअक्षरनुंअन्वयस्वरूपजाणवुंअनेजेस्वरूपनेविषेपुरुषप्रकृतिआद्येदेनेकांडउपाधिरेतिनथिएकपुरुषोत्तमचगवा
नजरेछेएअक्षरनुव्यतिरेकस्वरूपछे अनेबद्धजीवतथामुक्तजीवएवेनाल्हद्रामांसाक्षिरुपथकारयाछे अनेबद्धपणुं
नेमुक्तपणुंजेनेअदुतुंनयितेमजईश्वरनानेअक्षरनाल्हद्रामांसाक्षिरुपेययाछे अनेतेतेउपाधियकिरहितछेएपुरुषोत्तम
नुअन्वयस्वरूपछे अनेजीवईश्वरनेअक्षरतेथकिपरजेअक्षरातितस्वरूपएपुरुषोत्तमनुव्यतिरेकस्वरूपजाणवुंएविरि
त्येअन्वयव्यतिरेकपणुंछे पछेवस्त्रिमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेचगवाननादर्शननोजेमहिमातथाचगवाननानामस्म
रणनोजेमहिमातथाचगवाननास्पर्शनोजेमहिमातेचगवाननाचकनेअर्थछेकंसर्वजीवनेसारुछे पछेश्रीजीमहा

सारं०
५

॥७॥

विदनिआगव्यमुनितथादशदेशनाहरिचक्रनिसञ्जाचराईनेवेठिहति पछेनित्यानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेएकएकअ
 वस्थानेविषेविजिवेवेअवस्थाआंकेमरहिछे पछेश्रीजीमहाराजबाढ्याजेआजीवात्माजेतेजेनेविषे रहिनेविषय
 आंगनेआंगवेछे तेनेअवस्थाकहियेतेअवस्थाजाग्रतस्वप्ननेसुषुप्तिएत्रएयप्रकारनिछेतेमांजेजाग्रतअवस्थाछे तेवै
 राजपुरुपनिजेस्यितिअवस्थातेनुंकारज्यछे नेसत्वगुणात्मकछेनेनेत्रस्थानकनेविषेरहिछे एविजेजाग्रतअवस्थाते
 नेविषेविश्वाग्निमानिनामंजेआजीवात्मातेजेतेस्थूलदहनाअग्निमानेसहितथकोदशइंद्रियोने चारअंतःकरणेकरि
 नेविवेकेमहितयथार्थपणेपातानापूर्वकर्मनेअनुसारेवात्यशब्दादिकपंचविषयनाआंगनेआंगवेछे तेनेसत्वगुणप्र
 धानएवीजाग्रतअवस्थाकहिये अनेएजाग्रतनेविषेजांएजीवात्माआंतियेकरिनेअयथार्थपणेवात्यविषयआंगने
 आंगवेछेतातेनेजाग्रतनेविषेस्वप्नकहीय अनेएजांवात्माजेतेजाग्रतनेविषेशोकतथाश्रमादिकेकरिने विवेकेरहित
 थकोजांवात्यविषयआंगनेआंगवेछे तातेनेजाग्रतनेविषेसुषुप्तिकहिये अनेजेस्वप्नअवस्थाछेतेहिरण्यगर्भनिजेउ
 त्यत्तिअवस्थातेनुंकारज्यछेनेरजांगुणात्मकछेनेकंठस्थानकनेविषेरहिछे एविजेस्वप्नअवस्थातेनेविषेतजसाग्निमा
 निनामंजेजांवात्मातेसूक्ष्मदहनाअग्निमानेसहितरत्याथकोइंद्रियोअंतःकरणेकरिने पूर्वकर्मनेअनुसारेसुखदुःखरु
 पवासनामयआंगनेआंगवेछे तेनेरजांगुणप्रधानस्वप्नअवस्थाकहियेअनेएस्वप्ननेविषेएजीवात्माजेतेज्यारेजाग्रत
 निपंठजविवेकेकरिनेजांएताथकोवासनामयआंगनेआंगवेछे तारेतेनेस्वप्ननेविषेजाग्रतअवस्थाकहियेअनेएस्व
 प्ननेविषेजांएजांजेवासनामयआंगतेमनेएजिवात्माजेतेआंगवतोथकोपणजेजडपणेकरिनेनजांएतातेनेस्वप्नने

વિષેસુષુપ્તિકહિયે અનેસુષુપ્તિઅવસ્થાછેતેઈશ્વરનીજેપ્રલયઅવસ્થાતેનુંકારજ્યછે નેતમોંગુણાત્મકછે નેહૃદયસ્થાન
કનેવિષેરહિછે એવિજેસુષુપ્તિઅવસ્થાતેજ્યારેજીવનેઆવેછે તારેઈંદ્રિયાઅંતઃકરણનિજેવૃત્તિયોતથાવિષયજોગનિ
વાસનાતથાજ્ઞાતાપણુંનેકર્તાપણુંએસર્વેકારણદેહનેવિષેલીનથડજાયછે અનેતેકારણદેહનોઅગ્નિમાનિજેપ્રાજ્ઞનામે
જીવાત્માતેનુંપ્રધાનપુરુષરૂપસગુણબ્રહ્માનાસુખલેશનેવિષેઅતિશેલીનપણુંથડજાયછેતેનેતમોંગુણપ્રધાનસુષુપ્તિઅવ
સ્થાકહિયે અનેએસુષુપ્તિનેવિષેકર્મસંસ્કારેકરિનેકર્તાવૃત્તિનુંજેઉત્પન્નથાવુંતેનેસુષુપ્તિનેવિષેસ્વપ્નકહિયે અનેજાગ્રત
નેસ્વપ્નનેવિષેજેપિડાતેનાતાપથકિવલિતેસુષુપ્તિનાસુખનેવિષેપ્રવેશકરતિજેકર્તાવૃત્તિતેનાપ્રતિલોમપણાનુંજેજ્ઞાનતે
નેસુષુપ્તિનેવિષેજાગ્રતકહિયે એવિરિત્યેએકએકઅવસ્થાનેવિષેવિજિવેવેઅવસ્થાઆરહિછે અનેએજેઅવસ્થાનાજેદ
તેનુંજેજ્ઞાનતેજીવાત્માનેજેવતેથાયછે અનેવલિતેતેઅવસ્થાનેવિષેએજીવનેકર્માનુસારેજેફલનાપમાડનારાછેતેનેનુ
રીયપદકહેછે અંતર્યામિકહેછેદૃષ્ટાકહેછેબ્રહ્મકહેછેપરબ્રહ્મકહેછેપછેવલિનિત્યાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યુંજેપરાપશ્યંતી
મધ્યમાનેવૈશ્વરીએજે ચ્યારવાળીતેનેકેમસમજીવીતારેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેએવાત્તાતોબહુમોટિછેનેઅતિશેસૂક્ષ્મ
છે નેશ્રીમદ્ભાગવતનાએકાદશસ્કંધનેવિષેશ્રીકૃષ્ણજગવાનેઉદ્ભવજાપ્રત્યેકહિછે તેનેસંલેપેકરિનેકહિયેતેસાંજલો
જેપ્રથમઉત્પત્તિકાલનેવિષેપુરુષોત્તમજગવાનેજેતે વૈરાજપુરુષનામસ્તકનેવિષેરત્યુંજેસહસ્રદલનુંકેમલતેનેવિષેપ્રવે
શકરિને અક્ષરબ્રહ્માત્મકએવોજેનાદતેનેકરતાહવાપછેતેનાદજેતેસુષુપ્તિમાર્ગેકરિને તેવિરાટપુરુષનાનાજિકંદપ્ર
ત્યેવ્યાપિનેમહાપ્રાણેસહિતથકોત્યાંથિઉંચોવૃદ્ધિનેપામતોહવોતેણેકરિનેતે વિરાટપુરુષનુંજેનાજિપદ્યતેઅધોમુખહનું

व ० मृ ०
॥ १५ ॥

ते उर्ध्वमुखया तु हवुं एविरित्येते विराट्पुरुषनानात्रिकंदने विपे जनादथ योतेने परावांणिकहिये अने ते परावांणि जे ते वे
दनि उत्पत्तिने अर्थे पोते नगवानने विजरूपे करिने प्रकाशीछे ने ते जनाप्रवाहरूपछे ने अर्द्धमात्रारूपछे पछे ते परावां
णि जे ते त्यांथ किते विराटना हृदयाकाशने पांमिने पश्यंतीनामे थाती हवी ने त्यांथ किकंठदेशने पांमिने मध्यमानामे था
तिहवीने त्यांथिते विराटना मुखने पांमिने वैखरीसंज्ञाने पामतिहवी अने अकारउकारने मकार एत्र एयवर्णरूपे थइने प्र
णवरूपे थाती हवीने पछे बावन अक्षररूपे थइने चारवेदरूपे थाती हवी एविरित्ये विराट्पुरुषने विषे परापश्यंती मध्यमा
ने वैखरी एच्यारवांणी समझवी हवे आर्जावनादेहने विषे पण च्यारवांणिकहिये ते सांज्ञोजे एना एपुरुषोत्तम नगवा
न ते जीवने विषे अंतर्यामिरूपे करिने रत्याछे ने एजीवनी जे त्रएय अवस्थातेने विषे स्वतंत्र थका अनुस्यूतछे एवा जे नग
वान ते जजीवनाकट्याणने अर्थे पृथ्वीने विषे अवतारधारेछे तारे एजीव जे ते ते नगवानना स्वरूपनुं जे प्रतिपादन करे
तथा ते नगवानना जे धामगुणने ऐश्वर्यतेनुं प्रतिपादन करे तथा तेना चरित्रनुं वर्णन करे तथा आत्मा अनात्मानो विवेक
करिदेखाडे तथा जीवईश्वरमायाब्रह्मपरब्रह्मतेना जे दने पृथक्पृथक् कहिदेखाडे एवी जे वांणी तेने परावांणी कहीये अने
जे मायिकपदार्थ तथा विषय तेमने विवेके सहित यथार्थपणे कहिदेखाडे तेने वैखरीवांणी कहीये अने एपदार्थनेने विष
यने भ्रांतिये सहित अयथार्थपणे कहिदेखाडे तेने मध्यमावांणी कहीये अने एपदार्थनेने विषयने अंधधंधसरखुंकहिदेखा
डेने कांडसमझ्यामांन आवे तेने पश्यंतीवांणी कहीये एविरित्ये जीवनी जाग्रत अवस्थाने विषे एच्यारवाणी नुरूप सम
झ्यामां आवेछे ने स्वप्नने सुषुप्तिने विषे तो कोइक समाधिवाद्याने एच्यारवाणी नारूप समझ्यामां आवे पण बिजाने सम

सारं ०
६

॥ १५ ॥

શ્યામીઆવતાંનથી ॥

॥ ઇતિવચનામૃતમ્ ॥ ૬ ॥

॥ ૮૪ ॥

॥ સંવત્ ૩૮૭૭ નાશ્રાવણવદિ ૧૩

एकादशीनेदिवसरात्रिनेसमेश्रीजिमहाराजगांमश्रीसारंगपुरमध्ये जीवाखाचरनादरबारमांउत्तरादेवाख्यओरडा
निओसरियेढोखियाउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपोतानामुस्वारविंदनिआगस्यमुनि
तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसच्चाचराइनेबेठिहती अनेश्रीजिमहाराजेश्रीमद्भागवतपुराणनाप्रथमस्कंधनिकथावं
चाववानोआरंभकराव्योहता तारेतेमांएमवात्ताआविजेज्यांमनोमयचक्रनिधाराकुंठितथायत्यांनैमिशारण्यक्षेत्र
जाणवुंएवात्तानेसांअखिनेमुक्तानंदस्वामियंपुच्छुं जेहेमहाराजएमनोमयचक्रतेशुंछेनेएनिधारातेशिसमझवी पछे
श्रीजिमहाराजबोल्याजेमनोमयचक्रतेमननेजाणवुं नेएनिधारातेदशइंद्रियोछेएमजाणवुं अनेतेइंद्रियोरूपजेम
ननिधारातेजेठेकाणेशसाईनेधुंठिथइजाय तेनेनैमिशारण्यक्षेत्रजाणवुंतेठेकाणजपतपत्रतध्यानपूजाएआदिकजे
सुकृततेनोजेआरंभकरेतेदिनदिनप्रत्येवृद्धिपामेएवुंजनिमिशारण्यक्षेत्रतेजेठेकाणजगवाननाएकांतिकसाधुरहेता
होयतेठेकाणजाणवुं अनेज्यारेमनोमयचक्रनिइंद्रियुरूपजेधारातेवुंठिथैजाय तारेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएपंचविष
यनेविषेक्यांइप्रितीरहेनहि अनेज्यारेकोइरूपवानस्त्रिदेवायअथवावस्त्रअक्षंकारादिकअतिसुंदरपदार्थदेखाय तारे
मुखगोतेनामनमांअतिशेअन्नावआवेपणतेमांइंद्रियुंनिवृतिजाइनेचोटेनहि जेमअतिनिखिअणिवायुंवांणहोय ते
जेपदार्थमांचोटाडेतेपदार्थनेविंधिनेमांइप्रवेशकरिजायछे अनेपाछुकाछुंपणनिसंरनहि अनेतेनातेवांणमांथिफ
लकाढिसिधुंहाय नेपछेथोयुरत्युंहोयनेतेनोजित्यमांघाकरेनोत्यांयिउथडकिनेपाछुंपढेछे पणजेमफलसोतुंजित्य

नेविषेचोदितजायछेतेमचोटनहि तेमज्यारमनोमयचक्रनिधाराजेइंद्रियुंतेयुंठियुंथैजायतारगमेतेवोश्रेष्ठविषयहोय
 तेमांपणइंद्रियुंनिवृत्तिचोटनहि अनेथोथानिपेठेइंद्रियुंनिवृत्तियुंपाछियुंहठेएवुंवरताय तारेजांणियंजेमनोमयच
 क्रनिधाराकुंठितथैगैएवुंसंतनासमागमरूपिनैमिशारण्यक्षेत्रज्यादिखायत्यांकल्याणनेइछवुंनेत्यां अतिदृढमनकरि
 नैरेवुं ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ७ ॥ ॥ ८ ॥ संवत् १८७७ नाश्रावणवदि १२ द्वादशनेदिवसस्वामिश्री
 सहजानंदजिमहाराजगांमश्रीसारंगपुरमध्येजिवाखाचरनाउत्तरादेबास्थआरडानिओसरिये द्वाक्षियाउपस्थविरा
 जमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनि तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिस
 चान्नराइनैबेठिहति पछेचैतन्यानंदस्वामियेप्रश्नपुछुं जेहमहाराजइर्षानुशुंरुपछे पछेश्रीजिमहाराजबाह्याजेजे
 नाहृदयमांमानहोयतेमानमांथिइर्षाप्रवरतेछेअनेक्रोधमत्सरनेअसूयातेपणमानथिप्रवरतेछेनेइर्षानुएरुपछेजे
 ताथिजेमोटाहोयतोपणतेनुज्यारेसनमानयायतारेतेनेदेखिसकेनहि एवोजेनांस्वप्नावहोयतेनेएमजांणवुंजेआंना
 हइयामांइर्षाछे अनेजथार्थइर्षावालोजेहोयतेतोकांइनिमोटाइनैदेखिसकेजनहि ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ८ ॥ ॥ ९ ॥
 संवत् १८७७ नाश्रावणवदि १३ तेरशनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजपोतानाचक्रजननसुखदेवानेअर्थ
 सारंगपुरथिचाह्यातेगांमश्रीकुंडलपधास्थानेतेकुंडलमध्ये अमरापटगरनाआथमणाओरडानिओसरियेद्वाक्षिया
 उपस्थउत्तरमुखारविंदेविराजमानहता अनेमस्तकउपस्थधोक्षीपाघवांधिहति तथाधोक्षिपछेडिओढिहति तथाधो
 क्षोसुरवाक्षपेस्थोहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसचान्नराइनैबेठिहति प

छेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्नपुच्छुंजेहंमहाराजजिवनात्तदयमांजुगनाधर्मप्रवरतेछेतेनुशुंकारणछे पछेश्रीजीमहाराज
बोल्याजेजुगनाधर्मप्रवरतेछे तेनुंकारणतांगुणछे तेज्यारेशुद्धसत्वगुणवरतताहोय तारेतेनात्तदयमांसतजुगनिप्र
वृतिहोय अनेज्यारैरजांगुणवरतताहोय तारेतेनाहइयामांत्रेताजुगनिप्रवृतिहोय अनेज्यारैरजांगुणनेतमांगुणने
खावरतताहोय तारेतेनाहइयामांहापरजुगनिप्रवृत्तिहोय अनेज्यारैरजांगुणवरतताहोय तारेतेनाहइयामांक
क्षिजुगनिप्रवृत्तिहोय एमगुणेकरिनेजुगनिप्रवृत्तिछे पछेवल्लिमुक्तानंदस्वामियेपुच्छुंजेगुणनिप्रवृत्तिथयानांशोहेतु
छे पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेगुणनिप्रवृत्तिनुकारणतांकर्मछे तेजेवांपूर्वकर्महोयतवागुणनिप्रवृत्तिथायछे मांटे
जेनेरजांगुणनेतमांगुणवरतताहोयनेतेजांएकाग्रथेनेजगवाननुध्यानकरवाजायताथायनहि मांटेएवानेतांआत्म
निष्ठानुबलराखवुं अनेजगवाननामहिमानुबलराखवुंनेएमसमझवुं जेहुंतांआत्माछूतेमांरेविषमायाकृतउपाधि
होयनहि अनेहुंतांगुणातितछुं अनेजगवाननामहिमाएमविचारवां जेअजामेलमहापापिहतोनेदिकरानेजांगेना
रायणएवुंनामक्षिधुंतेसर्वपापथिछूटिनेपरमपदनेपाम्यांतांमुनेतांतेजगवानप्रत्यक्षमद्व्याछे अनेरात्यदिवसतेजग
वाननुंहुंनामक्षेउछुं मांटेहुंतांकृतार्थथयांछुं एविरित्येविचारिनेआनंदमांरहेवुं पणजेनेतमांगुणरजांगुणवरतताहां
य तेनेध्यानधारणानेअर्थआग्रहकरवानहि अनेजेवुंअनिआवेतवुंजजनस्मरणकरवुंनेदेहेकरिनेजगवाननितथा
संतनिपरिचर्याश्रद्धायेसहितकरविनेपोतपोतानाधर्ममांरहेवुंनेपोतानेपुरणकाममांनवुं पछेवल्लिमुक्तानंदस्वामिये
पुच्छुंजेजेनेतामसिकर्मघणांहोय तेनाहइयामांकक्षिजुगवर्तेकोइउपायदळेकेनदळे पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजे

व ० मृ ०

॥ ११ ॥

जाणेनेसंततथापरमेश्वरनावचननेविषेअतिशेश्रद्धाहोय अनेअतिदृढविश्वासहोयतोगमेतेवांतामसिकर्महोयपण
तेनांनाशर्थजाय अनेकलिजुगनाधर्ममटिनेसतजुगनाधर्महोयतेवर्ते माटेअतिसाचेआवेकरिनेसत्संगकरेतोतेने
कोइजात्यनांदोषहैयामारंहेनहि अनेदेहछतांजब्रह्मरूपथैयाय पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेपुछ्युंजेस्थानतेकेनेकै
ये पछेश्रीजिमहाराजबांल्याजेच्यारवर्णनेच्यारआश्रमतेनेजेपोतपोतानाधर्मतेनेस्थानजांणवुं अनेतमेत्यागीछो
तेतमथिजेत्यागनोपक्षमुकिनेग्रहस्थनेमार्गेचलायतोतेस्थानकथकिअष्टथवांणुंएमजांणवुं माटेगमेतेवोआपत
काक्षपडेअथवाअमंआज्ञाकरियेतांपणतमारंपोतानाधर्ममांथिचलवुंनहि अनेजमग्रहस्थवस्तुतथाअलंकारेकरि
नअमारिपूजाकरवानेइछेतेमतमारंइछवुंनहि तमारंपोतपत्रपुष्पफलनजलेकरिनेपूजाकरविनेएविपूजायेकरिनेज
आनंदमानवो पणपोतानाधर्मथिचलायमानर्थनेपरमेश्वरनिपूजाकरविण्टिकनहि माटेसर्वेनेपोतानाधर्ममारंत्यां
थकांजेटलिपूजाथायतेटलिकरवि एअमारिआज्ञाछेतेनेदृढकरिनेसर्वेराखज्यां ॥ इतिवचनामृतं ॥ ९ ॥

॥ ८७ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाश्रावणवदि १४ चौदशनेदिवसश्रीजीमहाराजसर्वेसंतनुंमंडललेइनेगां
मकुंडलथीचाह्यातेवाटमांगांभखांनडेआव्यानेत्यांपिपस्थनाब्रह्महेठउतस्या पछेतेगांमनामांणसेढोखियोलाविने
तेउपस्थपधराय्या अनेतेसमेश्रीजीमहाराजेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपोतानेच्यारकोरेसाधूतथा दशदेशनाह
रिन्नक्तनिसन्नायेठिहतीनेसाधुकीर्तनगाताहतातेकीर्तनरखाविने श्रीजीमहाराजेतेगांमनांमांणसआगद्व्यवातक
रिजेआसंसारनेविषेधर्मवादानेअधर्मीएवेप्रकारनां मांणसछेतेमांधर्मवादांजेमांणसहोयतेतोचोरितथापरस्त्रिनो

सारं ०

१०

॥ ११ ॥

સંગતથાચાઢિચુગલિએઆદિકસર્વેપાપનાંત્યાગકરિનેને પરમેશ્વરથીઢરિનેધર્મમર્યાદામાંચાલેછે તેનાંસંસારમાંજે
પોતાનાકુટંબિહોયઅથવાકોઢિબિજાહોયપણતેસર્વેવિશ્વાસકરેનેતેજેબોલેતેવચનસૌનેસત્યજનાપે અનેએવાજેધર્મ
વાલાહોય તેનેજસાચાસંતનોસમાગમગમેછે અનેજેઅધર્મીમાંણસહોય તેતોચોરિપરિભિનોસંગમઘમાંસનુંનક્ષણ
વટસવુંવટસાવવુંઆદિકજેસર્વેકુકર્મતેનેવિષેજનરપુરહોયનેતેનો સંસારમાંકોઢિવિશ્વાસકરેજનહિનેનાં સગાં
હોયતેપણકોઈએનોવિશ્વાસનકરે અનેએવાજેઅધર્મીહોયતેનેસાચાસંતનોસમાગમતોગમેજનહિ અનેજોકોઢિબિજો
તેસંતનો સમાગમકરેતોતેનોપણદ્રોહકરેમાટેજેનેકલ્યાણનેહુવુંતેનેઅધર્મીનેમાર્ગેચાલુવુજનહિ અનેધર્મવાલા
નેમાર્ગેચાલિનેસાચાસંતનો સમાગમકરેવાંતોનિશ્ચેજાજીવનુંકલ્યાણથાય એમાંકાંઈસંશયનથીએટલીવાત્તાક
રિતેનેસાંનક્ષિનેતેગાંમનાંકંઠસાંકમાંણસે શ્રીજિમહારાજનોઆશ્રયકર્યાપછેત્યાંથિશ્રીજીમહારાજપાછાસારંગપુ
રપધાર્યા પછેજીવાસ્વાચરનાદરબારમાં ઉત્તરાંદેશાસ્થાંરડાનિઆસરિયેદોલિયાઉપસ્થિરિજમાનથયાનેતેસમે
પોતેસર્વેશ્વેતવસ્થધારણકર્યાંહતાં અનેપોતાનામુસ્વારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાંદેશદેશનાહરિનક્તનિસનાનરાહ
નેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેગોસાંકવેકુંઠશ્વેતદ્વિપબ્રહ્મપુરણસર્વેજનગવાનનાંધાસતેનેધાત્યદૃષ્ટિયેકરિ
નેજોડયેતોપણાંછેટેછે અનેઆત્મદૃષ્ટિએકરીનેજોડેતાંએકઅણુજેદુષ્ટપણછેદેનથી માટેયાત્યદૃષ્ટિવાલાનીસમક્ષણ્ય
છેતેમિથ્યાં અનેઆત્મદૃષ્ટિવાલાનિસમક્ષણ્યછેતેસત્યછે અનેજસાધુએમસમક્ષતાંહોયજેમારાચેતન્યનેવિષેનગવા
નસદાયબિરાજમાનછે તેજેમંદહમાંજીવહોયતેમમારાજીવનેવિષેનગવાનરયાંછેનેમારાજીવેતેતાંશરિરેછે અને

જગવાનતામારાજીવનાશરીરીછે અનેપોતાનાજીવાત્માનેસ્થુલસૂક્ષ્મનેકારણેત્રણશરીરથકિપૃથકમાનેઅનેતેને
 વિષેઅસ્વંડજગવાનવિરાજમાનછે એમસમજ્ઞતાંતેસંતથકિજગવાનઅથવાજગવાનનાંધામતેઅણુમાત્રછેટનથિ
 અનેએવિરિત્યનોજે સંતહોયતેતોજેવાશ્વેતદ્વિપમાંમુક્તછેતેસરસ્વોછે અનેએવાસંતનુદર્શનથયુંતારેએમજાણવુંજેમુને
 સાક્ષાત્કારજગવાનનુદર્શનથયુંનેએવીસમજ્ઞણવાક્ષોજેસંતેતોરૂતાર્થછે અનેજેનેઆવિસમજ્ઞણ્યતોઆવિસકેન
 હિનેજોતેસંતનાસમાગમમાંપડ્યોરહેનેતેસંતનિત્યપાંચસ્વાસડાંમારેતો પળતેઅપમાનનુંસહનકરેનેસંતનાસમાગમ
 મુકોસકેનહી જેમઅપીણનોબંધાણીહોય તેતેનેમુકોસકતાંનથીતેમણેકોઈરીત્યે સંતનાસમાગમતજીસકેનહી
 તોજેવાપ્રથમસંતકયાંતેસરસ્વોએનેપણજાણવો અનેજેવિપ્રાપ્તિસંતનેથાયછેતેવિજજેસંતસમાગમમાંપડ્યોરછેતે
 નેપણથાયછે ॥ ઇતિવચનામૃતં ॥૧૦॥ ॥૮૮॥ ॥સંવત્ ૧૮૭૭નાશ્રાવણવદિઅમાંસ
 નેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનંદજિમહારાજગામશ્રીસારંગપુરમધ્યેજીવાસ્વાચરનાદરબારમાંઉત્તરાદેવાસ્થાઓરડાનિઓ
 સરિયેદોલિયાઉપસ્યવિરાજમાનહતા અનેસર્વેશ્વેતવસ્ત્રધારણકર્યાંહતાંઅનેપોતાનામુખારવિંદનિ આગસ્યમુનિત
 થાદેશદેશનાહરિજ્ઞકનિસન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતી પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યુંજેપુરુષપ્રયત્નશાસ્ત્રમાંકયુંછેતેપુરુષ
 પ્રયત્નેકરિનેકેટલુંકામથાયછે અનેપરમેશ્વરનિકૃપાયેકરિનેકેટલુંકામથાયછે પછેશ્રીર્જીમહારાજબોલ્યાજેસદ્ગુરુને
 સતશાસ્ત્રનેવચનેકરિનેદૃઢવૈરાગ્યનેષાંમ્યાંહોયઅનેદ્રઢશ્રદ્ધાવાનહોય અનેઅષ્ટપ્રકારનુંજંબહાચર્યતેનેઅતિદૃઢપાલ્લતો
 હોયઅનેઅહિંસાધર્મનેવિષેદ્રઢપ્રિતીવાનહોય અનેઆત્મનિષ્ઠાપણઅતિપરિપક્વહોયતોતેનેમાથેર્થાજન્મમરણનિનિદ

स्तिथे जायछे जेमशाखने माथे थिफांतरु उतस्युत शाख पाछि उगनहितं मकया एवं गुणे करिने जं जुक्त होय ते अनादि अ
ज्ञान रूप जे माया तेथी छुटे छेने जन्म मरण थकिरहित थायछे ने आत्म सत्ताने पां मेछे आठ बुंतो पुरुष प्रयत्ने करिने थाय
छे अने परमेश्वर निरुपापण जे एवेक्षणे जुक्त होय ते उपस्थ ज थायछे ने ज्वारे परमेश्वर निरुपा थायतारे ए नगवान
नो एकांतिक नक्त थायछे अने श्रुति ये कयुंछे जे निरंजनः परमं साम्यमुपैति ए श्रुति नो ए अर्थ छे जे अंजन जे माया तेथ
कि जेरहित थयो ते नगवान ना तुल्य पणाने पां मेछे केतां जे म नगवान शु न अशु न कर्म करिने बंधातान थिते म ते मुक्त प
ण शु न अशु न कर्म करिने बंधाय नहि अने जेमक्ष्मी जी छे ते हेते करिने क्यारे कतो नगवान ना स्वरूप मां क्षीन थई जाय
छे ने क्यारे कतो नो खारत्यां थकां नगवान नीसे वामार हेछे ते म ते नक्त पण अतिशे हेते करिने नगवान ने विषे क्यारे कतो
क्षीन थई जायछे ने क्यारे कतो मूर्ति मान थको नगवान नीसे वामार हेछे अने जेम नगवान स्वतंत्र छे ते म ए नगवान ना
नक्त पण स्वतंत्र थायछे आविरित्य निजे सामर्थ्य तेतां नगवान निरुपा थकि आवेछे पछे नित्यानंद स्वामि ये पुछ्यं जे जे
मां ए सर्व अंग संपूर्ण होय ते नि उपस्थ तो नगवान निरुपा थायछे अने जो ए अंग मां थिकां इ कन्यून ता होय तां ते नि शि गति
थायछे पछे श्री जी महाराज बोल्या जे वैराग्य ब्रह्म चर्य श्रद्धा अहिंसा धर्म ने आत्म निष्ठा ए मां थिकां इ अंग मां न्यून ता होय
तो आत्यंतिक मोक्ष जे नगवान नु अक्षर धाम तेने तो न पां मे अने ए विना बिजां जे नगवान ना धाम छे तेने पां मे अथवा व
धुस वासनिक होय तो देव लोक ने पां मे जे देव लोक ने नगवान ना धाम आगद्वय मोक्ष धर्म ने विषे नर क तुल्य कया छे अने
देवता मां थि मनुष्य थायने मनुष्य मां थि वसि देवता थाय अने अने क जन्म संसिद्ध स्त तां याति परांगति ए लोक नो पण ए

जअथंछे जेजेजगवाननांजक्तसवासनिकहोयतेनरकचाराशिमांतोनजाय अनेदेवतामांनंमनुष्यमांतोअनंतज
 न्मधरे पछेज्यारेपूर्वेकयांएवांवैराग्यादिकदक्षणेजुक्तथायतारेजजगवाननिरूपानुंपात्रथायनेपछे जगवाननोए
 कांतिक्रजक्तयइनेगुणातितएवुं जेजगवाननुअक्षरधामतेनेपांमेछे माटेएकजन्मअथवाअनंतजन्मेपणजेदिवस
 प्रथमकयांएवेदक्षणेजुक्तयइने अतिशेनिरवासनिकथाशंतारेजजगवाननिरूपानुंपात्रथाशेनेआत्यंतिकमोक्षने
 पांमशेपणतेविनातोहजपामे पछेनृसिंहानंदस्वाभिधेपुछुंजेआदेहकरिनेजसर्वेकसरमात्रमटिजायएवाकोइ
 पायछे पछेश्रीजीमहाराजबांख्याजेजोखबडुदारथेनेमंडेतोआदेहेजसर्वेकसरमटिजायअथवादेहपर्यंतकसरनम
 टिहोयने अंतसमेजनिरवासनिकथायनेजगवाननेविषेअतिशेप्रितियाय तोअंतकालेपणजगवाननिरूपाथायने
 जगवाननाधामनेपांमे माटेएकदेहेअथवाअनंतदेहेअथवाअंतसमेएकघडिमृत्युआडिरेहोयतारेपणजो अतिशे
 जगवाननेविषेवृत्तिजोडाइजायतांतेजक्तनेकोइजात्यनिकसरंतिनथी ॥ ॥इतिवचनामृतम्॥१३॥ ॥८९॥
 संवत् १८७७नाच्चादरवाशुदि १ पडवानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजगामश्रीसारंगपुरमध्येजीबाखाब
 रनादरबारमां उत्तरांदेबाख्यओरडानिओसरियंढोलियाउपस्थविराजमांनहता अनेसर्वेश्वतबखधारणकर्यांहता
 अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितयादेशंदशनाहरिजक्तनिसच्चाजराईनेबेठिहति पछेनिर्विकारानंदस्वामि
 येप्रभपुछुंजेसाधुनेविषे कियागुणअखंडरेछेनेकियागुणआवेजायएवाछे पछेश्रीजीमहाराजबांख्याजे एकतो
 आत्मनिष्ठाअनेविजोखधर्मनेत्रिजांजगवाननास्वरूपनानिश्चएत्रयगुणतांअखंडरेछे अनेविजागुणतांआवेख

રાનેપાછાજાયપણસ્વરામટેબિજાગુણતોઆવ્યાગયારહે અનેએચાચગુણતોઅર્ચંડરંછે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેપુછ્યું
જેદેહનિનેઆત્માનિનોસ્થિવિક્તિસમજાણિહોયતોયપણતેવિગતિનેચુલ્લિનેપાછોદેહાન્નિમાનિકેમથાયછે પછેશ્રીજી
મહારાજબોલ્યાજેદેહઆત્માનિવિક્તિએકવારચોસ્થિસમજાણિહોયતોપછેપાછીચુલ્લાયનહિ અનેએમમાનેજેદેહદેહ
તોપણદેહપોતાનુરુપમનાયજનહિ અનેજગવાનનાંનિશ્વેપણજોએકવારદેહથયાંહોયતોપાછોટાલેતોપણટલેનહિ અ
નેએમજણાયછેજેઆત્મબુદ્ધિમટિનેદેહબુદ્ધિઆવિજાયછેએતોસ્વોટોસ્વોટોમનમાંનરમપડેછે પણદેહાન્નિમાનતોઆ
વતુંજનયિ અનેએવોજેપરિપક્કજાનિતેનેતોઆત્માનુંજઅન્નિમાનદેહરેછેનેતેપોતાનાઆત્માનેબ્રહ્મરૂપમાનેછે અનેવે
બ્રહ્મનેવિષેપરબ્રહ્મજેપુરુષોત્તમજગવાનતેઅર્ચંડવિરાજમાનછે અનેતેજગવાનનાસ્વરૂપનાંનિશ્વેપણએનેઅર્ચંડનેઅ
ર્ચંડરેછે પછેસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેપોતાનાઆત્માનોવિચારકેમકરવો પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજ્યારે
અંતઃકરણમાંમુદ્રાએવોજેજીવાત્માતેજોદેહ તારેવાચ્યજેસ્થૂલશરિરઅંતેસંબંધિજેવિષયતેસર્વેવિસરિજાયછે
અનેઅંતઃકરણનેદૃષ્ટાએવેનાવચ્યમાંજેવિચારઠરેછે તેવિચારેકરિનેમનબુદ્ધિચિત્તઅહંકારેસર્વનારૂપનેજાણવાંપછે
વિચારનિદૃષ્ટિએઅંતકર્ણનાઘાટમાંજોતાંજોતાંજ્યારેઘાટવંધર્યજાય તારેજગવાનનિમૃત્તિનુધ્યાનકરવુંઅનેજ્યાં
સુધિઘાટસંકલ્પનુબલ્લહોયત્યાંસુધિતોસંકલ્પસામુંજોદેરેવુંપણધ્યાનનકરવું અનેજેવાચ્યસ્થૂલદેહનેવિષેપંચજ્ઞાનદં
દ્રિયોછેતેજ્યારેપોતાનાવિષયમાંજાયછેતારેવિચારનેબંધપ્રકારેકરવો એકતોજેવિષયનેઆકારેદંદ્રિયોથયાંહો
યતેવિષયનેઆકારેવિચારકરવોઅનેવિજોતેદંદ્રિયોનાગોલકનેવિષેજેજોનારોદૃષ્ટાછેતેદૃષ્ટાનેઆકારેવિચારકરવો

व. म.
॥१४॥

पछे विषयने आकारने दृष्टाने आकारेण बे प्रकारे जे विचार छे ते एक थै जाय छे पछे ते विषय मां थि वृत्ति अति शंतु टि जाय
छे ने एम विचार्या आ विना जो बलाकारे करि ने विषय मां थि वृत्ति ने तो डे तो तं वृत्ति ने विषय मां थि प्रिति मटे नहि अने ज्यारे
विचारि ने वृत्ति ने पाछि वासे तारे ते वृत्ति पाछि विषय मां जो डाय जनहि माटे ज्यां सुधि इंद्रियुं नि वृत्ति ने विषय सन मुख
प्रिति होय त्यां सुधि नगवाननु ध्यान करवुं नहि ने ज्यारे इंद्रियुं नि वृत्ति स्थिर थाय तारे नगवाननु ध्यान करवुं अने ज्यारे
बारय स्थूल देह मां दृष्टावरत तां होय तारे चाखो विना ग करी राखवो जे ज्यारे स्थूल देह मां वरतवुं तारे सुक्ष्म देह ना पाटसां मुं
तो जो वुं जनहि अने ज्यारे अंतःकरण सन मुख जो वुं तारे स्थूल देह ने विसारि देवुं अने दृष्टाने ने दृश्य ने मध्ये जे विचार छे ते वि
चार करि ने एम समझवुं जे दृष्टाने दृश्य ते अति शे जुदां ज छे एम समझि ने देह ना जावतं देह ने विषे होम वा अने दृष्टा जे चैतन्य
ते ना जावतं चैतन्य ने विषे होम वा अने बाल जो बन वृद्ध स्थूल कृश जीव बुं मरवुं ए सर्व देह ना जाव छे ते आत्माने विषे मां न
वा जनहि अने अछे घ अछे घ अजर अमर ज्ञान रूप सुख रूप सत्ता रूप ए जे सर्व आत्माना जाव छे ते फोड़ कासे देह ने विषे
समझ वा जनहि ए गुण तो आत्माने विषे ज समझ वा ए वां जे विचार ते ज्यां सुधि पाट संकस्पनुं बल होय त्यां सुधि मुकवान
हि जे मरा जा होय ते ज्यां सुधि शत्रुनुं बल होय त्यां सुधि राज गादिये बसि ने सुख नगवे नहि अने ज्यारे शत्रु मा प्रतो ना
श थै जाय तारे पांताना राज्य ना जे वै न व छे ते ने नगवे छे ते मजे नगवान नो न क होय ते ने ज्यां सुधि मन ने इंद्रियुं कृषि श
त्रु पिढ ता होय त्यां सुधि पूर्व कयो एवो जे विचार ते दृढ पणे राखवो अने ज्यारे मन इंद्रियुं ना पाट सर्वे श मि जाय तारे परमे
श्वर ना स्वरूप नु ध्यान करवुं ॥

॥ इति वचनामृतं ॥ १२ ॥

॥ ९० ॥

॥ संवत् १८७७

सारं०
१२

॥ १४ ॥

नाच्चादरवाशुदि २ विजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजगामश्रीसारंगपुरमध्येजीवाखाचरनादरबारमा
उत्तरादेवास्थआरडानिओसरियेविराजमानहवा अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्याहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआ
गद्यमुनितथादेशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचरार्इनेवेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछूं जेजेनेजगवाननास्वरूपनो
निश्वेप्रथमयेनेपछेमटिजायछे तेनेतप्रथमनिश्वेथयांतोकेनांतोथया पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामिबोल्याजेजेनेपो
तानाजीवात्मानेविषेनिश्वेथयोहोयतेतोकोइरित्येदखेनहि अनेशाखनिरित्येजोनिश्वेथयोहोयतोशाखमानमसेएवुं
चरित्रज्यारपरमेश्वरकरेतारेजगवाननोनिश्वेहोयतेदखिजायछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेशाखनेविषेतोपरमं
श्वरनुंसमर्थपणुंअसमर्थपणुंकर्तापणुंअकर्तापणुंएविअनंतजात्यनिवातछं माटेएवुंकियुंशाखबास्यचरित्रपरमेश्व
रेकरुंहुंशेजेणेकरिनेएनोनिश्वेदखिगयोएप्रश्ननोउत्तरकरा पछेसर्वमुनिबोल्याजेशाखबास्यतोकोइचरित्रनथिमा
टेहमहाराजएजीवनेनिश्वेथेनेपाछांदखिजायछेतेनुंशुंकारणछे पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेजेनेजगवाननोनिश्वे
थायछेतेनेशाखेकरिनेजथायछेकांजेशाखमांपरमेश्वरनांपणलक्षणकयाहोयअनेसंतनांपणकयाहोयमाटेशाखेक
रिनेनिश्वेथायतेजअचक्षरहेछेअनेशाखविनापोतानेमनेकरिनेजेनिश्वेकस्याहोयतेनिश्वेदखिजायछे अनेवसिधर्म
नीप्रवृत्तिनुंजेकारणछेतेपणशाखजछेअनेजेणेशाखकोइदिवससांचल्यांजनथिएवाजेअज्ञानिजीवतेमनेविषपण
माबोनदिकरिनेस्वितेनिविगतिरूपजेधर्मनिमर्यादातेआजसुधीचालिआवंचे तेनुकारणपणशाखजछेकेमजेशाख
मांथिकोइकेप्रथमएविवातसांचलिछे तेपरंपरायेकरिनेसर्वलोकमांप्रवरतिछे माटेजेनेजगवाननोनिश्वेथेनेदखि

जायछेतेनेतांशास्त्रनावचननिप्रतितिजनयि एतांकेवलमनमुखिछे नेनास्तिकछेनेजोशास्त्रनिप्रतितीहोयतोकोइका
 द्वेपरमेश्वरयिविमुखथायजनहि कांजेशास्त्रमांतांअनंतजात्यनांअगवाननांचरित्रछे माटेपरमेश्वरगमेतेवांचरित्र
 करे पणशास्त्रार्थावारणेहोयजनहि माटेजेनेशास्त्रनावचननो विश्वासहोयतेनेजअगवाननास्वरूपनोनिश्चेअडगथ
 याछे नेकल्याणपणतेनुंजथायछे अनेतेधर्ममांथिपणकोइकाद्वेडगेजनहि ॥ इतिवचनान्तं ॥

॥१३॥

॥११॥

॥ संवत् १८७७ नाच्नादरवाशुदि ३ त्रिजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहा
 सजगामश्रीसारंगपुरमध्येजीवाखाचरनाओरडानिओसरियेढांलियाउपस्थविराजमानहता अनेकाद्याछेडानोश्वे
 तस्वेषपेस्योहता अनेश्वेतचादरओढिहतिनेमस्तकउपस्थश्वेतप्राधवांधिहति नेकांतउपस्थपिद्यापुष्पनागुछविराज
 मानहता अनेपाधमांपिद्यापुष्पनांछोगांधारणकस्यांहतां अनेकंठनेविषेपिद्यापुष्पनोहारनाजिसुधिहिंदुलतोविस
 जमानहता अनेआथमणुंमुखारविंदकरिनेश्रीजीमहाराजविराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगस्यमुनित
 यादेशदेशनाहरिअक्तनिसच्नाचराइनंवेठिहति पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रभपुछुंजेअगवाननोअक्तहोयतेअ
 गवाननांधामजेवैकुंठादिकतेनेपांमिनेपाछापडतानयि एमअगवानेगीतामांकल्युंछे नेजेपडतोहशेतेशेदोशेकरि
 नेपाछापडतोहशे पछेश्रीजीमहासजबोल्याजेकोणअगवाननाधामनेपांमिनेपाछोपड्योछे एकतोयतावोपछेस्व
 यंप्रकाशानंदस्वामियेकल्युंजेएकतोवैकुंठमांथिजयविजयअगवाननापार्षदपड्या अनेगोसोकमांथिराधिकाजिने
 श्रीदामपड्या पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेजयविजयपड्या एतोअगवानेपोतानासंतनोमहिमादेखाडवासारुपा

ડ્યાજેસનકાહિકજેવાસંતનોદ્રોહકરેતોબૈકુંઠાદિકજેવાધામનેપામ્યોહોયતોયપણપડિજાયછે અનેજયવિજયતો
પાછાત્રિજેજન્મેન્નગવાનનાવૈકુંઠધામમાંપોતામાટેએકાંડપડ્યાનકેવાય એતોન્નગવાનનિહછાયેથયું અનેપડ્યોતો
તેકેવાયજેતેનેપાછોન્નગવાનનોસંબંધજનરહે અનેગોલોકથિરાધિકાજિપડ્યાં તેપણન્નગવાનનીજહછાહતિ અને
પોતાનેપણમનુષ્યદેહધરિનેઅનંતજિવનોઉદ્ધારકરવોહતો અનેપોતાનાંકલ્યાણકારિજેચરિત્રતેનેવિસ્તારવાંહતાં મા
ટેરાધિકાજીનેકોંડપડ્યાંકહેતોન્નગવાનપણતેન્નેલેપડ્યાકેવાયતેસારુ ન્નગવાનનિહછાયેજેગોલોકથિપૃથ્વિનેવિષે
આવ્યાંએતેકાંડપડ્યાંનકેવાય એઠેકાંણેતોન્નગવાનનિજહછાજાંણવિતેન્નગવાનનિહછાયેતોઅક્ષરધામમાંથિપણ
દેહધરે અનેજહહોયતેચૈતન્યથૈજાય અનેચૈતન્યહોયતેજહથૈજાયકેમજેન્નગવાનતોઅતિસમર્થછેતેજેમકરેતેમથા
યપણતેન્નગવાનનિહછાવિનાતોન્નગવાનનાધામનેપાંમિનેકોંડપડેજનહિ અનેજેપડેછેતેતોઆધુનિકન્નકહોયતેસા
ધનકાલમાંથિજપડેછેતેતોજોગશ્વરકેવાય પણવૈરાગ્યનેઆત્મનિષ્ઠાનેન્નગવાનનિન્નકિનેબ્રહ્મચર્યાદિકજેધર્મતેણે
કરિનેજેસિદ્ધથયાતેતોજેવાશ્વેતદ્વિપનેવિષેમુક્તછેતેસરલાછે તેતોકોંડકાલેપડતાનથિ એવિરિત્યેશ્રીજીમહારાજએટ
લિવાતકરિનેપછેબોલ્યાજેલ્યોહવેઅમેંએકપ્રશ્નપુછીયે પછેમુનિયેંકલ્યુંજેપુછોતારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેમહાન્ના
રતનાઉઘોગપર્વનેવિષેસનતસુજાતઋષિયેધૃતરાષ્ટ્રપ્રત્યેકલ્યુંજેએકતોપ્રમાદનેબિજોમોહ એબેયનોજેત્યાગકરેતોતે
સર્વેપ્રકારેન્નગવાનનિમાયાનેતરિરિત્યોછેઅનેપ્રમાદનેમોહએનુંજનાંમમાયાછેમાટેંઆપણેંત્યાગીએવાન્નગવાનનાન્ન
કકેવાઈયેંછીયે નેતેમાંજેનેપ્રમાદનેમોહવરતતાહશેનેન્નગવાનનામહિમાંનુંબલલેનેતેન્નકપ્રમાદનેનેમોહનેંટાલ્યાનો

સ્વટકોનહિરાસતોહોયતેનકતનેદહછતેકેવુંસુખહશે અનેમરિનેતેકેવાસુખનેપાંમશેપ્રશ્નછે પછેસ્વયંપ્રકાશાનંદ
 સ્વામિબોધ્યાજેજેનગવાનનોનકતહોયતેનગવાનનુંમહાત્મ્યઅતિશે વિચારિનેપ્રમાદકેમોહનટલે તોપણતેનિકાંઈ
 જ્ઞાણિચિંતારાસેનહિ પછેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેનગવાનનોનકતહોયતેનેપ્રમાદનેમોહવરતતાહોયતેનેટાલ્યા
 નોસ્વટકોરાસેતેનેસ્વોત્થકેટલિછે અનેજેટાલ્યાનોસ્વટકોનરાસેતેમાંશોવિશેષછે પછેસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિબોધ્યા
 જેનગવાનનુંબલરાસે અનેસાધનનુંબલનરાસેમાટેવિશેષજછેતો પછેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેનેપ્રમાદનેમોહરુ
 પશત્રુરયાછે તોયપણજેગાફલરહેછે તેનેતોતમેશ્રેષ્ઠકહોછો જેમપતિવ્રતાસ્ત્રિહોયતેતેપોતાનાપતિનિર્બાકેનેપતિવ્રતા
 નોધર્મરાસ્યાનિથિકેઅતિશેમનમાંસ્વટકોરાસેનેકોડપુરુષસાથેહસીનેતાલિલેનહિને તેનેએમમનમાંચિકરહેજેજોડું
 ગાફલાઈરાસિશતોમારોપતિમુંનેવ્યન્નિચારણિજાણશેતોમારિસેવાઅંગીકારનહિંકરે એટલેમારેપતિવ્રતાનાધર્મમાં
 સ્વોત્થપડશે એવુંજાણિનેમનમાંસ્વટકોરાસેછે તેમજેનકતપતિવ્રતાનાજેવિનકતિરાસેનેપ્રમાદનેનેમોહનેટાલવાનો
 સ્વટકોરાસેતેનેતોતમેમુક્તગીસ્વોત્થવતાવોછો અનેવલીજેમકોઈકસ્ત્રીપોતાનેમનમાંઆવેતેપુરુષસાથેતાલિયુંદેતિફ
 રેનેપતિવ્રતાનાધર્મપાલવાનોસ્વટકોનરાસેતેમજેનકતપ્રમાદનેનેમોહનેટાલ્યાનોસ્વટકોનરાસેતેનેતોતમેશ્રેષ્ઠવતાવો
 છો એતેશુંતમારિએવિઅવલિસમજાણ્યછેકેકેમછે અનેજેગાફલાઈરાસશેનેતેનગવાનનોનકતહશેતોપણતેનેપ્રમા
 દનેમોહએબેશત્રુનડ્યાવિનાનહિરહેજેમમદિરાપિયેંતથાન્નાંગ્યપિયેંતોજેમવિમુખનેકેફચડેછે તેમજનગવાનનોન
 કતહોયતેનેપણકેફચડેનેગાંડોથાયતેમમદિરાનેન્નાંગ્યરુપજેપ્રમાદનેમોહતેતોજેમવિમુખજીવનેનડેતેમજ નગવાન

નાનકતનેપણનહે અનેવિમુખમાનેહરિનકતમાંનટલાંજફરછે જેવિમુખનેએવેશત્રુટલેનહિં અનેનગવાનનોનકત
જોઘટકોરાશિનેટાલવાનો ઉપાયકરેતોએવેશત્રુનાશપાંમિજાયનટલાંનગવાનનાનકતનેવિશેષછે અનેજેગાફ
લાઈરાખેતેતોનગવાનનોનકતહોયતોયસારાંનહિં પછેશ્રીજીમહારાજેફરિનેપ્રશ્નપુછ્યું જેસૂલશરિરતેકેટલાતત્વનું
છે અનેસૂક્ષ્મશરિરતેકેટલાતત્વનુંછે અનેસૂલદેહમાનેસૂક્ષ્મદેહમાંવરોવસ્યતત્વછેકેકાંઈઓછાંઅધિકાંછેએવેશરિ
રનુંરૂપકરોપછેસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિયેં એપ્રશ્નનોઉત્તરકરવામાંઢ્યોપણથયાંનહિંપછેસર્વેમુનિબોધ્યાજેહેમહારાજ
એનોઉત્તરતમેરૂપાકરિનેકરો પછેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેસૂલદેહછેતેતોપૃથ્વીઆદિકપંચમહાનૂતનામેજેપાંચત
ત્વતેનુંછે અનેસૂક્ષ્મદેહછેતેતોપાંચજ્ઞાનેંદ્રિયોપાંચકર્મેંદ્રિયોપંચપ્રાણને ચારઅંતઃકરણનામેજેઆગણિસતત્વતેનું
છે અનેતેસૂલદેહનેવિષેપણજ્યારેસૂક્ષ્મદેહઅનુસ્યુતપણેવરતેછે તારેજસર્વેક્રિયાયથાર્થપણેથાયછે પણતેવિનાથા
તિનથિ કેમજેકાંનનેત્રઆદિકજેઈંદ્રિયોનાંગોલકતેમણેજુક્તએવોજેસૂલદેહતેનેવિષેતેતેઈંદ્રિયાદિકેજુક્તએવોજેસૂ
ક્ષ્મદેહતેનલેછે તેણેકરિનેતેતેઈંદ્રિયોનાવિષયનુંગ્રહણથાયછેપણકેવલસૂલદેહનાગોલકેકરિનેથાતુંનથી તેમાટેપં
ચતત્વનુંજેસૂલદેહતેનેવિષેઓગણિસતત્વનુંજેસૂક્ષ્મદેહતેઅનુસ્યુતપણેરત્યુંછેતેસારુસૂલદેહનેવિષેપણચોવિશતત્વછે
અનેતેમજસૂક્ષ્મદેહનેવિષેપણપંચતત્વનુંજેસૂલદેહતેએકત્વપણેવર્તેછે તારેજસૂક્ષ્મદેહનાઓગસિદ્ધથાયછેઅનેસૂક્ષ્મ
દેહઓગણિસતત્વનુંછે તેનેવિષેપંચતત્વનુંસૂલદેહનલેછે માટેસૂક્ષ્મદેહપણચોવિશતત્વનુંછે અનેજોસૂક્ષ્મદેહમાંસૂલ
દેહછેતોસૂક્ષ્મદેહમાંશિનોસંગકરેછે તેનાંસૂલદેહમાંવિર્યપાતથેજાયછે માટેસૂલદેહનેસૂક્ષ્મદેહનિજાગ્રતઅવસ્થાને

વિષેનેસ્વપ્નઅવસ્થાનેવિષેએકતાછે પછેમુનિયેંપ્રશ્નપુછુંજેહેમહારાજઆતોજેવુંસ્થૂલદેહછે તેવુંજસૂક્ષ્મદેહથયુંતારેજે
 મસ્થૂલદેહમાંકર્મલાગેછે તેમજસૂક્ષ્મદેહમાંલાગેછેકંકાંફરેછે પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેસ્થૂલદેહનેવિષેજેવિદ્રઢ
 પોતાપણાનિમાનીનતાછે તેવિજજોસૂક્ષ્મદેહનેવિષેમાનિનતાહોયતોજેવુંસ્થૂલદેહમાંકર્મલાગેછે તેવુંજસૂક્ષ્મદેહમાંપ
 ણલાગેઅનેજેસૂક્ષ્મદેહનાકર્મનેઅલ્પકયાંછેતેતોજીવનેહિંમત્યદેવાસારુછેઅનેજેનેસ્થૂલદેહનેવિષેતથાસૂક્ષ્મદેહનેવિ
 ષેઅન્નિમાનનથિતેનેતોસ્થૂલદેહનુંકર્મપણલાગતુંનથીનેસૂક્ષ્મદેહનુંપણલાગતુંનથિકેમજેાતોકેવલઆત્મસત્તારૂપેજ
 વરતેછે માટેઆજેઆત્મજ્ઞાનિહોયતેનેતોસ્થૂલદેહસંબંધિતથાસૂક્ષ્મદેહસંબંધિકર્મલાગેનહિંઅનેતેઆદેહેકરિનેઅશુ
 ચ્ચકર્મનેતોકરેજનહિનેપ્રારબ્ધાનુસારેજેસુખદુઃસ્વઆવેતંનેજોગવેનેજોગવતોથકોએમમાંનેજેહુંએનો જોક્તાનથીહું
 તોઆત્માછુ અનેજેઅજ્ઞાનિદેહાન્નિમાંનિહોયતેનેતોસ્થૂલદેહઅથવાસૂક્ષ્મદેહસંબંધિસર્વકર્મલાગેછે અનેતેકર્મપ્રમા
 ણેસુખદુઃખનેપણજોગવેછેકેમજેજેઅજ્ઞાનિછે તેજેજેવિષયનેજોગવેતેજોગવતોથકોપોતાનેદેહરૂપેમાંનિનેએમમાં
 નેજેહુંએવિષયનોજોક્તાછું પછેજ્યારેઅંતસમોઆવેતારેતેઅજ્ઞાનિજીવનેતોજમનાદુતદેશાયનેદેહનિવિસ્મૃતિથૈજાય
 નેમૂર્છાઅવસ્થાઆવેછે પછેતેજમનાદૂતદેહનેમુકાવિનેજીવનેજુદોકરેછે તારેજીવનેપ્રેતનોદેહબંધાયછે પછેતેદે
 હેકરિનેજમપુરિનાકષ્ટનેજોગવેછે અનેજ્ઞાનિએવોજેજગવાનનોજગતેનેતોઅંતકાલેજગવાનકેજગવાનનાસંતદે
 શાયછેનેએનેપણદેહનીવિસ્મૃતિથૈજાયનેમૂર્છાઅવસ્થાઆવેછે પછેએદેહનેમુકિનેજુદોથાયછે તારેજગતનેજગવાન
 જાગવતિતનુંઆપેછેનેતેદેહેકરિનેજગવાનનાધામનેવિપેરહેછે॥ ॥૬૧૪॥ ॥૧૨॥ ॥સંવત્

૧૮૭૭ નાનાદરવાશુદિ ૪ ચાંચ્યનેદિવસશ્રીજીમહારાજગાંમશ્રીસારંગપુરમધ્યેજીવાસ્વાચરનાઓરડાનિઓસરિયે
ઢોલિયાઉપસ્યવિરાજમાનહતા અનેસર્વેશ્વેતવસ્ત્રધારણકસ્યાંહતાનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાદેશદેશ
નાહરિન્નક્તનિસન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેલ્યોઅમેપ્રશ્નકરિયેછૈયે જેવેપ્રકારનાન્નગવાન
નાન્નકછે તેમાંએકનેતોન્નગવાનનેવિષેઅત્યંતપ્રિતિછેઅનેન્નગવાનનાદર્શનવિનાક્ષણમાત્રપણરેવાતુંનથિ અનેતેનો
પ્રેમવાસ્યપણઘણોદિઠામાંઆવેછે અનેવિજોજેન્નગવાંનનોન્નકછે તેનેતોઆત્મનીષ્ઠાપણછે અનેવૈરાગ્યપણપરિપુર
ણછે અનેન્નગવાનનેવિષેપ્રિતિપણછેતોપણતેનોપ્રેમપ્રથમકલ્યાંજેન્નક્તતેનાજેવોજણાતોનથિ અનેપ્રથમકલ્યાંતેને
તોઆત્મનિષ્ઠાનેવૈરાગ્યએબંધનથિતોપણનિન્નક્તિઅતિશેશોન્નછે અનેઆત્મનિષ્ઠાનેવૈરાગ્યેયુક્તછેતોપણતેનિન્નક્તિ
તોપ્રથમકલ્યાંજેન્નક્તતેનાજેવિશોન્નતિનથિ એવેપ્રકારનાન્નક્તમાંકેનિન્નક્તિશ્રેષ્ઠછે નેકેનિન્નક્તીકનિષ્ઠછેએપ્રશ્નછે
પછેસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિબોલ્યાજેઆત્મનિષ્ઠાનેવૈરાગ્યનથિતોપણજેનેન્નગવાંનમાંઅતિશેપ્રેમછેતેજસરસછે પછે
શ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજેનેવૈરાગ્યનેઆત્મનિષ્ઠાનથીતેનેશ્રેષ્ઠકાંછોતેશિસમઙ્ગણ્યેકહાંછોકેમજેઆંદેહા નિમાનિ
છે માંદજ્યોરેનાદેહનેસુખથાયેવાપંચવિષયનોજોગથાશેતારેનેવિષયમાંપ્રિતિથઈજાશે પછેન્નગવાનનેવિષેએવિ
પ્રિતિનહિરહેતેનેતમેશ્રેષ્ઠકેમકોછો પછેસ્વયંપ્રકાશાનંદસ્વામિબોલ્યાજેજેનેવિષયમાંપ્રિતિથઈજાયેનેઅમેપ્રેમિકે
તાનથિઅમેતોગોપીયુંજેવાન્નક્તહોયતેનેકૈયેછૈયે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેગોપીયુંકાંઈનોલિયુંનાંતિયુંએતોઆ
ત્મનિષ્ઠાનેવૈરાગ્યેયુક્તહોયતેનિસમઙ્ગણ્યેનેઉલંઘિજાયેવિડાઈયુંહતિયુંજેમકોઈકરાજનિતિનોજાણનારોહોયનેતેવો

क्षेतनाजेंवुंतांगोपीयुंनेबोल्यामांडापणहतुं अनेजगवाननेपणजेमयथार्थपणेजांण्याजोईयेतंमजांणतियुंहतियुं
अनेसर्वेयादवमांअतिशेढायानेजगवननाचोवटियाएवाजेंउद्धवजीतेगोपियुंनीसमझएयनेजोईनेगदगदकंठयैग
याअनेतेउद्धवजीएमबोल्याजेंगोपीयुपासेमुनेज्ञानकेवामोकल्या तेतोजगवानेमारेउपस्यअतिशेअनुग्रहकरयो
अनेपोतेगोपीयुंनेउपदेशकरवागयाहतापणगोपीयुंनावचनसांजलिनेपोतेसांमोउपदेशग्रहणकरयो अनेतमेकेशो
जेंगोपीयुंतांएविबुद्धिमाननोतितोएमांतोमुग्धामध्यानेप्रौढाएत्रयप्रकारनाजेदहतातेमांमुग्धानुंएवुंलक्षणछे जे
एकतोजगवानउपस्यधांखोघणोकरे अनेएमबोलेजेअमेतमारेअर्थेकरिकरिनेमरिगयांतोपणतमेनजरमांझावता
नथि अनेएमकरतांजोवधुछे डेतोजगवानसाथेरिशकरे अनेतोछडांतोछडांवचनबोलेजेजांणीयेहमणांविमुखथ
ईजाशेएवीजात्यनांजेनांशास्त्रनेविषेवचनहोयतेगोपीनेमुग्धाजांणवि अनेजेमध्याहोयतेतोकोइदिवसजगवांन
सांमोक्रोधनकरे अनेतोछडुंवचनपणनकहेअनेडापणेकरिनेजुक्तियेंजुक्तियेंपोतानुंस्वार्थिपणुंविजानेजणावादेन
हि अनेपोतानुंकांमसाधेतेजेहुंजगवांननुंगमतुंकरेपणएकहुंजगवाननुंगमतुंकरेनहि अनेजोजगवांननुंजगमतुं
करवुंपडेतोपणकांईकपोतानुंगमतुंकरवानिजुक्तिजरुरराखेएवांजेनांशास्त्रनेविषेवचनहोयतेगोपीनेमध्याजांणवि
अनेजेप्रौढाहोयतेतोकेवलजगवाननागमताप्रमाणेजचाळेअनेकोइरित्येपोतानास्वार्थनेअर्थेजुक्तिकरेनहि अने
केवलजगवांननेराजीकरवानेईछे अनेजेरित्येजगवांनराजीथायतेरीत्येजपोतेराजीरहेअनेपोतानिबराबरयनिजे
बिजिगोपीयुंहोयतेउपस्यईषाक्रोधकरेजनहि अनेमांनमछरआदिकसर्वविकारनोत्यागकरिनेजगवांननिसेवामां

सावधानरहे अनेजेणेकरीअगवानकुराजीथायतंवुंआचरणतोमनक्रमवचनेकरिनेकोडकाढेकरेनहि एवांजेनां
शास्त्रमांवचनहोयतेगोपीनेप्रौढाजाणवि एविरित्येमुग्धामध्यानेप्रौढाएवागोपीयुंनान्नेदछे माटेगोपीयुंनिसमझ
एयमांतोअतिशे विवेकहतोतेमाटेएनीप्रितिअणसमझएयनिकेवायनहिनेगोपीयुंतोजथार्थ अगवाननामहिमाने
जाणतिहतियुंनेतेमहिमानेप्रतापेकरिनेआत्मनिष्ठानेवैराग्यसहेजेएनाहइयामांवरतताहता माटेएगोपीयुंनेविषेतो
आत्मनिष्ठानेवैराग्यआदिकअनंतजे कइयाणकारिगुणतेअगवाननामाहात्म्यनेप्रतापेकरिनेसर्वेसंपूर्णहता अनेए
वाअक्तनिरित्यतोआंमछेजेशब्दस्पर्शरूपरसनंगंधएजेपांचविषयतेअगवानसंबंधिजईछे पणबिजाकोइसंबंधिई
छेनहिं अनेअगवाननेविषेएपंचविषयेकरिनेजेअतिशेहेततेहेतेकरिनेवैराग्यनेआत्मनिष्ठानथितो पणअगवानवि
नाबिजाकोईजगतनोघाटहइयामांथायनहि अनेजेमवरसातनवरशोहोयतारेनानाप्रकारनाटणनांजेविजतेपृथ
विउपरकांईयेआसेनहि अनेज्यारेवरसातवरसेतारेएटक्षांणउगेजेपृथ्वीजदेखायनहितेमजेआत्मनिष्ठानेवैराग्ये
करिनेरहितछे तेनेजोअगवानविनाबिजाकोईविषयनाघाटजणातानथीतोयपणज्यारेएनेकुसंगनोजोगथाशेता
रेविषयनाघाटथावाक्षागशेनेबुद्धिअष्टथैजाशेनेपरमेश्वरनितोहईयामांस्मृतिपणनहिरहेने अखंडविषयनुंध्यानथा
शे पछेएजेवैराग्यनेआत्मनिष्ठाविनानोप्रेमितेनेएमआसशेजेमारेअगवानमांदेशमात्रप्रीतिनथीमाटे आत्मनिष्ठा
नेवैराग्यविनानोजेप्रेमिअक्तजणातोहोयततोअतिशेन्युनछे अनेजेनेआत्मनिष्ठाछेनेवैराग्यछेनेअगवानमांप्रीति
पणसाधारणजेविछेतेतोएमजांणेछेजेमाराजीवात्मानेविषेजआअगवाननिमृत्तिअखंडविराजमानछेएमजांणि

व० मृ०
॥ १९ ॥

नेउपस्थितोऽगवाननिमृत्तिनादर्शनस्पर्शादिकनेविषेऽप्रातुरताजेवुंनर्थाजणातुंनेशांतपणाजेवुंजणायछे तोपण
एनिप्रतिनांमूलउडांछेतेकाईकुसंगनेजांगेकरिनेपणएनिप्रतिआछीथायएविनर्थाभाटेएचक्रश्रेष्ठछेनेएकांतिकछे
॥ इतिवचनामृतं ॥ १५ ॥ ॥ १३ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाचादरवाशुदि ५ पंचमीनेदिवसश्री
जीमहाराजगांमश्रीसारंगपुरमध्येजीवास्वाचरनाओरडानिओसरियेंढोलियाउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेत
वस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचराईनेवेठिहति पछे
परमानंदस्वामियेंप्रश्नपुछुंजेश्रीमद्भागवतमांकत्युंछेजेश्रीनरनारायणऋषिजेतेबदरिकाश्रममांरत्याथकाआच
रतखंडनासर्वेमनुष्यनाकल्याणनेअर्थनेसुखनेअर्थतपनेकरेछेतारेसर्वेमनुष्यकल्याणनामार्गनेविषेकेमनथिप्रवर
ततांपछेश्रीजीमहाराजबोद्याजेएनोउत्तरतांतेश्रीमद्भागवतनापंचमस्कंधनेविषेजछेजेएअगवानतपकरेछे तेतो
पोतानाचक्रनेअर्थकरेछेपणअचक्रनेअर्थनथिकरताकेविरित्ये तोआचरतखंडनेविषेअतिशेदुर्लभएवुंजेमनुष्यदे
हतेनेजांणिनेजेजनअगवाननाशरणनेपांमेछेने अगवाननिचक्रिकरेछेतेजननाअनुग्रहनेअर्थतपस्विनाजेवोछेवें
शजेनोएवाजेश्रीनरनारायणअगवानतेजेतेरूपायेकरिनेमांरुतपकरेछे अनेपोतानेविषेनिरंतरअधिकपणेवरतता
एवाजेधर्मज्ञानवैराग्यउपशमऐश्वर्यएआदिकगुणतेणेजुक्तएवुंजे तपतेनेकरताथकातेअगवानजेतेआजगतनोरा
त्रिप्रलयथायत्यांसुधिबदरिकाश्रमनेविषेरत्याछेअनेअरतखंडनेविषेरत्याजेतेपोतानाचक्रजनतेमनाजेधर्मज्ञाना
दिकगुणतेजेतेअतिशेअद्वयहोयतोपणतेअगवाननागुणेजुक्ततपनेप्रतापेकरिनेथोडाककालमांजअतिशे वृद्धिनेपां

सारं०
१६

॥ १९ ॥

મેછે અને તે પછે તે નક્કજનના હૃદયને વિષે નગવાન નિહાળે કરિને જણાતું જે અક્ષર બ્રહ્મ મય એવું તે જ તેને વિષે સાક્ષાત
એવા જે શ્રીકૃષ્ણ નગવાન તેનું દર્શન થાય છે એવિરિત્યે જે પોતાના નક્ક છે તે મનું તે નગવાનના તપે કરિને નિર્વિઘ્ન કલ્યાણ
થાય છે પણ જે નગવાનના નક્ક ન થિતે મનું કલ્યાણ થાતું ન થિ એવિરિત્યે એ પ્રશ્નનો ઉત્તર છે ॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥ ૧૬ ॥
॥ ૧૪ ॥ સંવત્ ૧૮૭૭ ના આદરવા શુદ્ધિ ૬ છઠ્ઠીને દિવસ સંધ્યા સમે શ્રીજીમહારાજ ગાંધીશાંતીપુર મધ્યે જીવા
સ્વાચરના ઓરડા નિઝોસરિયે ઢોલિયા ઉપર સ્થવિરાજ માનહતાને સર્વશ્વેતવસ્ત્રધારણ કર્યાં હતાં ને પોતાના મુખાર વિંદ
નિ આગલ્ય મુનિ તથા દેશદેશના હરિ નક્ક નિસના નરાઈને બેઠિહતિ પછે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે નગવાનના નક્ક જન
નો કરનારો જે જીવતે નિદ્રા જે મજે મસૂક્ષ્મ થાતિ જાય છે તે મતે મને પરમેશ્વરનું પરપણું જણાતું જાય છે ને નગવાનનો મ
હિમા પણ અધિક અધિક જણાતો જાય છે તે જ્યારે નક્ક પોતાને દેહરૂપે માનતો હોય તારે નગવાનને જાગ્રત સ્વપ્ન મુષુપ્તિ
ના સાક્ષિ જાણે અને જ્યારે પોતાને જાગ્રત સ્વપ્ન મુષુપ્તિ થકિ પરમાને તારે નગવાન તે થકિ પરના સે છે પછે જે મજે મસૂક્ષ્મ દ્ર
ષ્ટિ થાતિ જાય તે મતે મને નગવાનને પોતા થકિ પરના જાણતો જાય અને મહિમા પણ વધુ વધુ સમજાતો જાય અને પછે જે મજે
મ પોતા નિવૃત્તિ હેતે કરિને નગવાન સંઘાથે ચોટતિ જાય તે મતે મને ઉપાસના સુધિ દ્રવ્ય થાતિ જાય ત્યાં દ્રષ્ટાંત છે જે મને મુદ્ર છે
તેને વિષે કિંદિપણ જડને પાંણિ પિયે અને ચરકલું પણ પિયે ને મનુષ્ય પશુ ઘોડા હાથિ તથા મોટા મોટા મગર મછા એ સર્વ સમુ
દ્રનું જલ પિને બલિયા થાય છે પણ સમુદ્ર સ્થેશ માત્ર ઓછો થાતા ન થિ અને જે જે જીવનું જે વુજે વું મોટું ગજું હોય તે તે જીવતે
પ્રમાણે સમુદ્રનો મહિમા વધુ જાણે છે વલ્લિ બિજું દ્રષ્ટાંત છે જે મને આકાશ છે તેને વિષે મછર ઉડે ને ચરકલું ઉડે ને સમજા ઉડે ને

व० मृ०
॥२०॥

सिचांणोपणउडेनेअनसपक्षिपणउडेनेगरुडपणउडेतोपणएसर्वेनेआकाशअपारनोअपाररहेछेअनेजेनेपांखनेवि
षेवधुवधुहांयतेआकाशनोमहिमावधुजांणछे अनेपोतानेविषेन्यूनपणुसमझतोजायछेतेममरिथ्यादिकप्रजापति
निपेठेअल्पउपासनावालाअक्ततोमछरजंवाछे अनेब्रह्मादिकनिपेठेतेथिअधिकउपासनावालाअक्ततोचरकलाजे
वाछे अनेविराट्पुरुषादिकनिपेठेतेथिअधिकउपासनावालाअक्ततोसमलाजेवाछे अनेप्रधानपुरुषनिपेठेतेथिअधि
कउपासनावालाअक्ततोसिचांणजेवाछेअनेशुद्धप्रकृतिपुरुषनिपेठेतेथिअधिकउपासनावालाअक्ततोअनसपक्षि
जेवाछे अनेअक्षरधाममारिहनाराजेअक्षरमुक्ततेनिपेठेतेथिअधिकउपासनावालाअक्ततोगरुडजेवाछे अनेएस
र्वेअक्तजेमजेमवधुवधुसामर्थिनेपांम्याछे तेमतेमअगवाननोमहिमावधुवधुजांणतागयाछे अनेजेमजेमवधुसा
मर्थिनेपांमतागयातेमतेमअगवाननेविषेस्वामिसेवकपणानोआवपणअतिद्रढयातोगयोछे अनेज्यारेअजननो
करनारोजीवरुपेहतोतारेएजीवमांखद्योतजेटसोप्रकाशहतो पछेजेमजेमअगवाननुअजनकरतांकरतांआवरणट
सतुगयुंतेमतेमदिवाजेवोथयो पछेमशालजेवोथयो पछेअग्निनिज्वालाजेवोथयो पछेदावानलजेवोथयो पछेवि
जलिजेवोथयो पछेचंद्रमाजेवोथयो पछेसुरज्यजेवोथयो पछेप्रलयकालनाअग्निजेवोथयो पछेमहातेजजेवोथ
योएविरित्येप्रकाशपणवृद्धिनेपांम्योअनेसामर्थिपणवृद्धिनेपांमि अनेसुखपणवृद्धिनेपांम्युंएविरित्येस्वद्योतथीकरि
नेमहातेजपर्यंतआद्यमध्यनेअंतजंजेदकयातेसर्वेमुक्तनाअदेछेतेजेमजेमअधिकस्थितिनेपांमतागयानेअगवान
नोमहिमाअधिकजांणतागयातेमतेममुक्तपणामां विशेषपणुंआवतुंगयुंमकहिनेश्रीजीमहाराजजयसच्चिदानंद

सारं०
१७

॥२०॥

કહિનેઁઠ્યાપછેઆંબલિ નિઢાલલિનેશ્ચાલિનેઁગમણેમુશ્ચારવિંદેઁઞ્ચારયાથકાબોઢ્યાજેજેમપુન્યમનાચંદ્રમાનુમંઢ
લહોયતેઆંહિયીતોનાંનાંથાલિજેવુંદેશાયછે પણજેમજેમઁનિસમિપેજાયતેમતેમમોટુંમોટુંજણાતુંજાયપછેઅતિશે
ટુંકડોજાયતારેતોદૃષ્ટિપણપોચિસકેનહિઁવુંમોટુંજણાયતેમમાયારૂપીઅંતરાયટલિનેજેમજેમઞ્ચગવાનનેટુંકડુંથવા
યછે તેમતેમઞ્ચગવાનનિપણઅતિઅપારમોઢ્યપજણાતિજાયછે અનેઞ્ચગવાનનેવિષેદાસપણુંપણઅતિઢ્રઢથાતુંજા
યછે ॥ ॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૧૭ ॥ ॥ ૧૫ ॥ ॥ સંવત ૧૮૭૭ નાઞ્ચાદરવાશુદિ ૮ આઠમ્યનેદિવસસ્વામિ
શ્રીસહજાનંદજીમહારાજગાંમશ્રીસારંગપુરમધ્યે જીવાશ્ચરનાઁત્તરાદેશ્ચઆરઢાનિઓસરિયેંવિરાજમાનહતા
નેધોલોલેસપેશ્ચોહતોનેધોલિચાદરઓઢિહતિ અનેમસ્તકઁપસ્યશ્વેતપાપબાંધિહતિનેઁત્તરાદેમુશ્ચારવિંદેવિરાજમા
નહતાનેપોતાનામુશ્ચારવિંદનિઆગઢ્યમુનિતથાદેશદેશનાહરિઞ્ચક્રનિસઞ્ચાઞ્ચરાઈનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજબો
ઢ્યાજેજેશ્રદ્ધાવાનપુરુષહોયનેતેનેજોસાચાસંતનાંસંગમલેનેતેસંતનાવચનનેવિષેશ્રદ્ધાવાનથાયતોઁનાહ્દયનેવિષે
સ્વધર્મવૈરાગ્યવિવેકજ્ઞાનઞ્ચક્તિઆદિકજેકઢ્યાણકારિગુણતેસર્વેપ્રગટથઢ્ઢઆવેછેને કામક્રોધાદિકજેવિકારતેય
લિજાયછે અનેજોકુસંગમલેનેંકુસંગિનાવચનનેવિષેશ્રદ્ધાવાનથાયતોવૈરાગ્યવીવેકાદિકજેગુણતેસર્વેનાશપાંમિ
જાયછે જેમશ્ચારઞ્ચુમીહોયનેતેનેવિષેગમેતેટ્લોમેઘવરસેપણતેમાંઞ્ચણ્યાદિકઁઁગતાંનહોયનેતેજશ્ચારઞ્ચુમીનેવિષેજો
પાંણિનિરેલ્યઆવેતોશ્ચારસર્વેધોવાઢ્ઢજાય અનેજેઠેકાંણેશ્ચારહતોતેઠેકાંણેકાંપચઢિજાય પછેતેકાંપઞ્ચેલાંવઢપિ
પલાઆદિકઢક્ષનાંચિજઆવ્યાંહોયતેચિજઁગિનેમોટાંમોટાંઢક્ષથાયછે તેમજેનાહ્દયનેવિષેપૂર્વેકયાજેસ્વધર્મા

દિકગુણતદ્દહોયને જગતસંવંધિવિષયસુખનોઅંકુરપણઉઠેઅમનહોયનેતેનેજોકુસંગથાયતોતેનાહૃદયનેવિષેકુસં
 ગરૂપિપાંણિનેવેગેકરિનેજગતવાર્તારૂપિયોઆવિનેકાંપનરાય પછેતેકાંપમાંકામક્રોધલોભમોહમદમહારાદિક
 જેથિજરત્યાંછે તેસર્વેઉગિનેમોટાંમોટાંદક્ષથાયછે માટેજગવાનનાઅક્તહોયતેનેકોઈદિવસકુસંગનકરવો અનેવ
 ળીપોતામાંકોઈસ્વન્નાવહોયનેતેનેસંતનોસમાગમકરીનેસમઝિવિચારિનેટાલેતોતેસ્વન્નાવનોનાશથૈજાયછે પણમુ
 ર્વાઈયેકરીનેગમેતેટલાઉપાયકરેતોયન્નુંડોસ્વન્નાવટલેનહિ અનેમુર્ખહોયતેજ્યારેમુઝાયતારેકાંતોસુઝરહેનેકાંતોરુવે
 અનેકાંતોકોઈકસાથેવઢેનેકાંતોઉપવાસકરે એચ્યારપ્રકારેકરિનેમુઝવણ્યટાલ્યાનોઉપાયકરે અનેઅમકરતાંજો
 અતિશેમુઝાયતોછેલ્લિવાકિમરેપણસ્વરોએવિરિત્યેમુર્ખનેશોકટાલ્યાનોઉપાયછે પણઅમકસ્યાથકિદુઃખપણમટેન
 હિનેસ્વન્નાવપણટલેનહિ અનેસમઝિનેટાલેતોદુઃખને સ્વન્નાવએબેયટલિજાયમાટેસમઝુહોયતેજસુખિથાયછે અને
 જેમઅગ્નિનિમોદિજ્વાલાહોયનેજોઉપસ્યથિજલ્લવરસેતોતલ્લાલોલાહજાય અનેવિજલિનાઅગ્નિનોતોથોડોકઠ
 થકારોથાતોહોયપણતેઅગ્નિમેધનિષ્ટામાંરહેછે તોપણઓલાતોનથિતેમસમઝ્યાવિનાગમેતેટલોવૈરાગ્યહોયઅથવા
 જગવાંનમાંપ્રિતિહોયપણઅગ્નિનિજ્વાલાનિપેઠેકુસંગરૂપિજલેકરિનેસર્વેનાશથઈજાયછે અનેસમઝિનેજેવૈરાગ્યને
 પ્રિતિહોયતેતોવિજલિનાઅગ્નિજેવિછે તેથોડિહોયતોપણનાશનપાંમે પછેનિર્વિકારાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેહેમહારાજ
 કોઈકપુરુષમાંક્રોધાદિકન્નુંડાસ્વન્નાવહોયતેટલેકેનટલે પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેજેમવાંણિયોહોયતેજેટલોવે
 પારકરેતનુંનાંમુંમાંડિરાલેછે તેનિપેઠેજેદિવસથકિસત્સંગથયોછે તેદિવસથિજેણેનાંમુંમાંડિરાલ્યુંહોયતેનોસ્વન્નાવટ

લેછે અને તે એમ વિચારે જે જ્યારે મારે સત્સંગનો તો તારે મારે આટલો મલિન સ્વચ્છાવહ તો અને સત્સંગ કર્યા પછે આટલો સ્વ
ચ્છાવહ ઉત્તમ થયો છે અને વરસો વરશ પોતાનો વધારો થાતો હોય અથવા કાંઈ ફેરરે તો હોય તે સર્વેને તપાશા કરે પણ મુર્ખવાં
ણિયો જે મનામું માંહે નહિ તે નિષેઠન કરે એવિરિત્યે જે સત્સંગ કરિને પોતાનો જોત પાસ કરતો રહેતાં તેના જે જે સ્વચ્છાવહોય તે
સર્વેના શપાં મિજાય છે પછે મુક્તાં નંદસ્વામિયે પુછ્યું જે કુસંગ હોય તારે તો ખુંડો સ્વચ્છાવહોય જ પણ સંતનો સમાગમ કરિને
પછે મલિન સ્વચ્છાવહ આવી જાય છે તેનું શું કારણ છે પછે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે જ્યારે બાલ અવસ્થા હોય તારે કામ ક્રોધ
લોભાદિક શત્રુ હોય નહિ અને જગવાન માં પ્રિતિ પણ વિશેષ હોય પછે જ્યારે જવાન અવસ્થા આવે તારે કામાદિક શત્રુનો વ
ધારો થાય અને દેહાન્નિમાન પણ વધે પછે તે જો જે સંતને વિષે કામાદિક શત્રુ ન હોય તથા દેહાન્નિમાને રહિત હોય એવા સંત
નો સમાગમ રાખે તો જવાન અવસ્થા રૂપિસ મુદ્રને તરિ જાય છે અને જો એમન કરે તો કામાદિક શત્રુ થેં કરિને પરાન્ન વર્ષા
મિને અપ્રથ્યુઈ જાય છે અને જે નિપ્રૌઢ અવસ્થા હોય અને તે સત્સંગ કરતાં થકાં વગડે છે તેનું તો કારણ છે જે મોટા પુરુષ હોય
તેને વિષે જે જે જાત્યના દોષ પરઠે તે તે જાત્યના દોષ પોતાના હૃદયમાં આ વિને નિવાસ કરે છે અને જો મોટા પુરુષના ગુણનું ગ્ર
હણ કરે અને એમ જાણે જે મોટા પુરુષ જે જે સ્વચ્છાવરાં છે તે તો જીવના કલ્યાણને અર્થે છે અને મોટા પુરુષ તો નિર્દોષ છે અને
મુંને દોષ જણાંણો તે તો મારિકુમતિયે કરિને જણાંણો છે એમ વિચારિને સતપુરુષના ગુણ ગ્રહણ કરે અને પોતાના અપરાધને
ક્ષમા કરાવે તો તે પુરુષ નિમલિનતા મટિ જાય છે પછે મહાનુચ્છાવાનંદસ્વામિયે પુછ્યું જે રાજસીતામર્સાને સાત્વકો એજ અ
ણ્ય ગુણના સ્વચ્છાવરે સાધન કરતાં થકાં લે છે કે નથિ દલતા પછે શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે એ સર્વે સ્વચ્છાવરે દલ્યા દલે છે

पछेवलीमहानुच्चावानंदस्वामियेपुछ्युंजेदुर्वासादिकमुक्तथयाछे तोपणतेतामसिकेमरत्याछे पछेश्रीजीमहाराज
 बोढ्याजेदुर्वासादिकमांजेतमोगुणआदिकगुणवर्त्तेतेतोपोतानेएगुणराखवाछेमाटेरत्याछे नेतेएमजांणेछेजे
 कोईकअवलोचावतोहोयतेनेशिखाकस्यासारुआपणेतमोगुणछे तेवदुरुडोछेएमगुणजांणिनेराख्योछे अनेज्यारे
 पोतामांजेस्वच्चाववर्त्ततोहोयनेतेउपस्थअच्चावआवेजेहुंजगवाननो नक्तछुंतेमारेआवोचुंडोस्वच्चावजोईयेनहि
 एविरित्येदोषरूपजांणिने जेजेस्वच्चावनेतजवानेइछेतोचगवाननेप्रतापेकरिनेतेतेस्वच्चावनिनिवृत्तिथईजायछे ॥
 इतिवचनामृतं ॥ १८ ॥ ॥ १६ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाच्चादरवाशुदि १२ द्वादशीनेदिवसगांमश्रीकारियां
 णिमध्येवस्ताखाचरनादरबारमांउत्तरादेवास्यओरडानिओसरियें सुरतनाहरिन्नक्तजादवजीछपरपक्षंगलाव्याह
 तातेढाढ्योहतोनेते पक्षंगउपस्थरेशमनुंगादबुंधोलाओछाडेसहितविछायुंहतुंनेतेनिउपस्थधोलोतकीयोतथाबाल
 मशरुनांदिंचणियांमुक्यांहतां अनेतेपक्षंगनिउपस्थचारेकोरेसोनेरिक्सबनासेजबंधलटकताहताएविशोच्चायेंजुक्त
 जेतेपक्षंगतेनि उपस्थश्रीजीमहाराजउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहता अनेसोनेरिछेडानोधोलोफेटोमस्तकेबां
 ध्योहतो अनेसोनेरिछेडानुंशेबुंधोहंतुंनेकाळाछेडानोधोलोखेसपेस्थोहतो अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमु
 नितयादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसच्चाचरार्इनेवेठिहति अनेश्रीजीमहाराजनामुखारविंदरूपचंद्रमासांमाचकोरनिपेठे
 सर्वेन्नक्तजनजोइरत्याहता पछेश्रीजीमहाराजपरमहंसप्रत्येबोढ्याजेमांहोमांहिप्रश्नउत्तरकरो तारेन्नूधराननंद
 स्वामियेप्रश्नपुछ्युंजेचगवाननोनिश्चेथायछे तेअंतःकरणमांथायछेकेजीवमांथायछे तारेतेनोउत्तरशिवानंदस्वा

મિયેકરવામાંડયોપણથયાંનહિ પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેઆજીવછે તેબુદ્ધિયેકરિનેજાંણેછે નેતેબુદ્ધિછેતેસર્વનું
કારણછેનેસર્વથિમોટિછે માટેતેબુદ્ધિમનનેવિપેરહિછે ચિત્તનેવિપેરહિછે અહંકારનેવિપેરહિછે શ્રોત્રનેવિપેરહિછે ચ
ક્ષુનેવિપેરહિછે ગ્રાણનેવિપેરહિછે જિઘ્ઘાનેવિપેરહિછે વાણિનેવિપેરહિછે ત્વચાનેવિપેરહિછે હાથનેવિપેરહિછે પગનેવિ
પેરહિછેશિષ્ઠનેવિપેરહિછેગુદાનેવિપેરહિછે એવિરિત્યેબુદ્ધિજેતેનસ્વશિસ્વાપરજંતઆશરીરનેવિપેવ્યાપિનેરહિછે નેતેબુ
દ્ધિનેવિપેજીવરયોછે પણતેજીવજણાતોનથિનેએકલિબુદ્ધિજણાયછેત્યાંદ્રષ્ટાંતછે જેમઅગ્નિનિજ્વાલાઘટેછેનેવધેછે
તેવાયુયેકરિનેવધેછેનેઘટેછેઅનેતેઅગ્નિનિજ્વાલાવધતિઘટતિજણાયછેપણવાયુજણાતોનથિઅનેજેમઅગ્નિલૈનેછાં
ણામાંમુકિયેનેતેછાંણામાંસલગવામાંડેતેનેલૈને જ્યાંવાયુનહોયત્યાંમુકિયેતેધુંવાડોડુંચોચડવામાંડેતેધુંવાડોજડું
ચોચડતોજણાયપણતેમાંવાયુજણાતોનથિ અનેજેમઆકાશનેવિપેવાદલાંચાલેછે તેવાયુયેકરિનેચાલેછે તેવાદ
લાંચાલતાંજણાયછે પણતેમાંરયોએવોજેવાયુતેજણાતોનથિ તેમજ્વાલાંધુવાડોને વાદલાંતેનેઠેકાંણેબુદ્ધિજાંણવિને
વાયુનેઠેકાંણેજીવજાંણવોતેજીવકેવોછેતોબુદ્ધિયેકસ્યોજેનિશ્ચેતેનેજાંણેછે નેતેબુદ્ધિમાંનિશ્ચેનિવિગતિનાંકરનારો
જેબ્રહ્માતેનેપણજાંણેછેનેમનનાસંકલ્પનેજાંણેછેઅનેતેમનનાસંકલ્પનિવિગતિનોકરનારોજેચંદ્રમાતેનેપણજાંણેછે
અનેચિત્તનાચિત્તવનનેજાંણેછે અનેતેચિત્તનાચિત્તવનનિવિગતિનાકરનારાજેવાસુદેવતેનેપણજાંણેછે અનેઅહંકાર
નિઅહંમતિનેજાંણેછે અનેતેઅહંમતિનિવિગતિનાકરનારાજેરુદ્રતેનેપણજાંણેછે એવિરિત્યેજેચ્યારઅંતઃકરણનેદશ
ઈન્દ્રિયોતેનાજેવિષયનેતેવિષયનિવિગતિનાકરનારાજેદેવતાએસર્વેનેએકકલાવહિન્નજાંણેછે એવોજેજીવતેજીવજે

વ૦મ૦
૥૨૩૥

તેએકદેશસ્થજણાયછે અનેવરછિનિઅણિજંવાંતિજણાયછે અનેઅતિશેસૂક્ષ્મજણાયછે તેબુદ્ધિયેસહિતછે માટે
એવાસૂક્ષ્મજણાયછે પણજ્યારેજીવનેદેહદ્વંદ્રિયુઅંતઃકરણદેવતાનેવિષયતેનાપ્રકાશકપણેજાણિયેતારેતોજીવબ
હુમોટોજણાયછે અનેવ્યાપકજણાયછે તેબુદ્ધિયેરહિતછેનેઅનુમાનેકરિનેજણાયછે પણસાક્ષાત્કારનથિજણાતો
ત્યાંદ્રષ્ટાંતછેજેમકોઈકદશમણનિતરવાચ્યહાયતેનેજોઈનેમાંણસઅનુમાનકરેજેએતરવાચ્યનોઉપાડનારો બહુમોટો
હશેતેમએસર્વદેહદ્વંદ્રિયાદિકનેએકકાલેપ્રકાશેછેમાંટેજીવબહુમોટોછેએવિરિત્યેઅનુમાનેકરિનેજણાયછેએવિરિત્યે
શ્રીજીમહારાજઉત્તરકચો તારેનિત્યાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેહેમહારાજએમાંતેશુંઉત્તરથયો તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યા
જેએમાંતોએઉત્તરથયોજેજ્યારેબુદ્ધિમાંનિશ્ચેથયો તારેજીવમાંપણનિશ્ચેથેગયોએમજાણવુંતેકેવિરિત્યેથાયછે તોપ્રથ
મદ્વંદ્રિયુમાંનિશ્ચેથાયછે પછેઅહંકારમાંનિશ્ચેથાયછે પછેચિત્તમાંનિશ્ચેથાયછે પછેમનમાંનિશ્ચેથાયછે પછેબુદ્ધિમાં
નિશ્ચેથાયછે પછેજીવમાંનિશ્ચેથાયછે એમશ્રીજીમહારાજેકયુંતારેનિત્યાનંદસ્વામિયેવલ્લિપુછ્યુંજેહેમહારાજદ્વંદ્રિયું
માંનિશ્ચેહોયતેકેમજણાયને અંતઃકરણમાં નિશ્ચેહોયતેકેમજણાયનેજીવમાં નિશ્ચેહોયતેકેમજણાય તારેશ્રીજીમ
હારાજબોલ્યાજેદ્વંદ્રિયુંમાંનિશ્ચેતેએમજાણવોજેઆજગતનેવિષેજેજેપદાર્થછે તેદિઠામાંસાંનદ્યામાંસુંધ્યામાંઅઢ્યા
માંઆવેછે તેમાંકેટલાંકશુન્નછેને કેટલાંકઅશુન્નછેને કેટલાંકસુખરૂપછેને કેટલાંકદુઃખરૂપછેને કેટલાંકપ્રિયછે
ને કેટલાંકઅપ્રિયછે નેકેટલાંકજોગ્યછે કેટલાંકઅજોગ્યછે એસર્વેનગવાનમાંજણાયતેણેકરિનેકોઈસંશયનથાય
તોએનેદ્વંદ્રિયુંમાંનિશ્ચેજાણવો અનેસત્ત્વરજનેતમએત્રણગુણનાંજેકાર્યછે તેમાંઆલસનિદ્રાદિકતમોગુણનુંકાર્યછે

કારિ૦
૧

૥૨૩૥

नेकामक्रोधादिकरजोगुणनुंकार्यछे अनेशमदमादिकसत्वगुणनुंकार्यछे एसर्वेन्नगवानमादिस्वायपणतेमांकाईसं
शयनथायतोएनेअंतःकरणमांन्नगवाननोनिश्वेजाणवो अनेजेमक्कषन्नदेवन्नगवाननिर्विकल्पसमाधियेकरिनेउ
नमत्तयकाविचर्यानेमुखमांणोराख्याने पातानोदेहदावानलमांवलिगयोतोयखवस्थनरहि एविरित्येजेगुणाती
तस्थितितेन्नगवानमांजणायतेमांकांइसंशेनथायतोएनेजिवनेविषेनिश्वेजाणवोत्यांदृष्टांतछेजेमसमुद्रमांवांणचा
लेछे तेमांजेदोढानांनांगलहोयतेनेसमुद्रमांनांखे तेजोधरतिद्वगणनपुग्याहोयनेतेनेजोतरततांणिलेतोळाजिमें
नत्यनपडेनेतरतनिसरिआवे अनेतेनेधरतिद्वगणजावादइनेतांणेतोघणिमेंनत्येनिसरअनेजोधिरेधिरेजावादेनेधर
तिमांखुतेनेन्नराईजायतोपाछोतेताएयो तणायनहिनेनिसरपणनहिंएमजेनेजिवनेविषेनिश्वेथायतोतेनोनिश्वेको
इप्रकारेतांणयोतणायनहिंएविरित्येश्रीजीमहाराजेवार्त्ताघणिककरिपणआतोदिशमात्रदखिछे पछेचैतन्यानंदस्वा
मियेपुछुंजेहेमहाराजन्नगवानतोमनवाणिथकिपरछे अनेगुणातीतछेतेनेमायिकएवांजेइंद्रियुंअंतःकर्णतेकेम
पांमे तारेश्रीजीमहाराजबोदयाजेआदेइंद्रियुंनेअंतःकर्णतेनेजांणनारोजेजीवतेज्यारेसुषुप्तिमांखिनथायछेतारे
एनांइंद्रियुंअंतःकर्णपणसुषुप्तिमांखिनथायछे तारेतेसमयमांएजीवनेन्नगवानप्रकाशेछेअनेज्यारेसुषुप्तिमांथीस्व
प्तिमांआवेछे तारेतेस्वप्नसंबंधिजेस्थानन्नोगविषयनेजीवएसर्वेनेन्नगवानप्रकाशेछे अनेजाग्रतमांपणन्नगवान
प्रकाशेछे एविरित्येरुपपणेनेअरुपपणेकरिनेरयोजेजीवतेनेन्नगवानप्रकाशेछेअनेप्रधानमांथीमहतत्वययुंअने
महतत्वमांथीत्रयप्रकारनोअहंकारथयो नेतेअहंकारमांथीइंद्रियुंदेवतापंचचतुपंचमात्राएसर्वेथयांतमनेपणजे

જગવાન પ્રકાશ્યાં છે અને એ સર્વે તત્ત્વે મલિને રચ્યો એ વાંજે વિરાટ તેને પણ જગવાન પ્રકાશ્યો છે અને એ સર્વે જ્યારે માયામાં લિ
 ન થાય છે તારે તે માયાને પણ જગવાન પ્રકાશ્યો છે એ વિરિત્યે જીવને ઈશ્વર એ બંધ જ્યારે રૂપ પણ થાય છે તારે જે જગવાન પ્રકા
 શ્યો છે અને જ્યારે જીવને ઈશ્વર થયે નામ રૂપ રહિત થકા સુષુપ્તિ માં ને પ્રધાન મારે છે તારે પણ જે જગવાન પ્રકાશ્યો છે ને જે કા
 લ તે એ માયા દિક તત્ત્વને નામ રૂપ પણ ને પમાડે છે ને અરૂપ પણ ને પમાડે છે એ વાંજે કાલ તે કાલ ને પણ જે જગવાન પ્રકાશ્યો
 છે એ વાંજે જગવાન તે જે તે ઇન્દ્રિયો અંતઃકર્ણ કરિને કે મજાંણ્યામાં આવે એ તમારો પ્રશ્ન કે નહિ તારે સૌંયે કયું જે હે મહારા
 જ એ જ પ્રશ્ન છે તારે શ્રી જી મહારાજ બોલ્યા જે એ નો એ મ ઉત્તર છે જે એ વાંજે જગવાન તેને આજગત નિ ઉત્પત્તિ ને સ્થિતિ નું કર
 વું છે તે કાંઈ પોતાને અર્થ ન થિ કાંજે શ્રી મદ્વાગવત માં કયું છે જે બુદ્ધિંદ્રિય મનઃપ્રાણા ન જનાનામ સ્ત જત્ત્વ નુઃ માત્રાર્થ ચ
 જ્ઞવાર્થ ચ ત્યાત્મ ને કલ્પનાય ચ ૧ એ શ્લોક માં એમ કયું છે જે સર્વે જનના બુદ્ધિંદ્રિયો મન ને પ્રાણ તેને જગવાન જે તે સ્ત જ
 તાહવા તે જીવને વિષય જાગ ને અર્થ તથા જન્મ ને અર્થ તથા જ્ઞોકાંતર માં જાવા ને અર્થ તથા મોક્ષ ને અર્થ સ્વજ્યાં છે માટે આ
 જગત નિ ઉત્પત્તિ કરે છે તે પણ જીવના કલ્પાણ ને અર્થ કરે છે અને સ્થિતિ કરે છે તે પણ જીવના કલ્પાણ ને અર્થ કરે છે અને પ્ર
 લય કરે છે તે પણ જીવને અર્થ કરે છે કાંજે નાના પ્રકાર નિ સંસ્કૃતિયે કરિને થાકા જે જીવ તેના વિશ્રામ ને અર્થ પ્રલય કરે છે એ
 વિરિત્યે સર્વ પ્રકારે જીવના હિત ને અર્થ પ્રવરત્યા એ વાંજે જગવાન તે જે તે જ્યારે રૂપાકરિને મનુષ્ય સરસ્વા થાય છે તારે જે જી
 વ તે જગવાન ના સંતનો સમાગમ કરે છે તે જીવના જાંણ્યામાં કે મન આવે એ તો આવે જ એમ શ્રી જી મહારાજે કયું તારે જ જ
 નાંદ સ્વામિયે પુછ્યું જે હે મહારાજ આશ્રુતિ માં એમ કેમ કયું છે જે યતો વાંચો નિવર્તે તે આપ્રાપ્ય મન સાસહ તારે શ્રી જી મ

હારાજ પ્રસન્ન થકા બોલ્યા જે એનું એમ છે જે જેમ પૃથ્વી આકાશમાં રહિ છે પણ આકાશના નાવને નથિ પામતિ અને જલ
આકાશને વિષે રયું છે પણ આકાશના નાવને નથિ પામતું અને તે જ આકાશને વિષે રયું છે પણ આકાશના નાવને નથિ
પામતું અને વાયુ આકાશને વિષે રયું છે પણ આકાશના નાવને નથિ પામતો એમ મનવાં છિન્ન ગવાને નથિ પામતાં તા
રે નિત્યાનંદ સ્વામિયે પુછ્યું જે હેમ હારાજ શ્રુતિ સ્મૃતિમાં એમ કયું છે જે નિરંજનઃ પરમં સામ્યમુપૈતિ બહવો જ્ઞાન તપસા પૂ
તામદ્ભાવમાગતાઃ તારે શ્રીજિમ હારાજ બોલ્યા જે એ તો અમે અન્નક્તનાં મનદંદ્રિયું ને કયું છે પણ અન્નક્તનાં મનદંદ્રિયું તો અ
ગવાને ને સાક્ષાત્કાર પામે છે જેમ આકાશને વિષે રહિ છે જે પૃથ્વી તે પ્રલય કાલને સમે આકાશરૂપ થૈ જાય છે અને
જલ પણ આકાશરૂપ થૈ જાય છે અને તે જ પણ આકાશરૂપ થૈ જાય છે અને વાયુ પણ આકાશરૂપ થૈ જાય છે એમ જે અગ
વાનના અન્નક્રોધ તેનાં જે દેહદંદ્રિયો અંતઃકર્ણને પ્રાણ તે સર્વ અગવાને જ્ઞાને કરિને અગવાને આકારે થૈ જાય છે ને દિવ્ય
થૈ જાય છે કાં જે અગવાને પાતે દિવ્ય મૂર્તિ છે તેનાં દંદ્રિયો અંતઃકર્ણ દેહ તેને આકારે અન્નક્તનાં દેહદંદ્રિયો અંતઃકર્ણ થાય છે
માટે દિવ્ય થૈ જાય છે ત્યાં દૃષ્ટાંત છે જેમ અમરિદ્વયલને ઝાલિલા વે છે ને તેને ચટકો લેને ઉપર ચગુંજાર વકરે છે તેણે કરિને તે
દ્વયલ તેને તે દેહ કરિને તદાકાર થૈ જાય છે પણ કોઈ અંગ દ્વયલ નુરે તું નથિ અમરિજે વિજ અમરિ થૈ જાય છે તેમ અગવાને નો
અન્નક્રપણ એને દેહ કરિને અગવાને આકારે થૈ જાય છે અને આજે અમે વાર્તા કહિ તેનું હારદ છે જે આત્મજ્ઞાને સહિત જે
અક્તિ નિષ્ઠાવાલો છે તથા કેવલ અક્તિ નિષ્ઠાવાલો છે તે બેય નિર્ગતિક હિ છે પણ કેવલ આત્મ નિષ્ઠાવાલો જે કેવલ્યાર્થિ
તેનાં દેહદંદ્રિયું ને અંતઃકર્ણ તેનું અગવાને નિર્મૂર્તિ ને તદાકાર પામું નથિ થાતું એ તો કેવલ બ્રહ્મ સત્તાને પામે છે એમ વાર્તા કરિ

व० मृ०
॥२५॥

नेबोल्याजेहवंपुटलिवात्ताराखांअनेसन्नासर्वेशून्यथैगइछे माटकोइकसारांसारांकित्तनबोलाएमकहिनेपांतेध्य।न
करवामंढ्यानेसंतकीर्तनगावालागा ॥इतिवचनान्तं॥३॥ ॥९७॥ ॥संवत् १८७७ नाआसांशु
दि २ द्वितीयानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजगांमश्रीकारयाणिमध्येवस्ताखाचरनादरबारमां उत्तरादेवा
स्यआरढानिआंसरियेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपांतानामुखारविंदनिआगद्वयपरम
हंसतयादेशदेशनाहरिभक्तनिसन्नान्नराइनंबेठिहति अनेश्रीजीमहाराजनिआज्ञायेकरिनेनानानापरमहंसआ
गद्वयआविनेप्रश्नउत्तरकरताहता पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेद्वयोअमेएकप्रश्नपुछिये तारेसर्वेश्वोल्याजेपुछोमहा
राज पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेएकनिबुद्धितोएविछेजेजेदाडाथिसत्संगकस्योहोयतेदाडाथिभगवाननोतथासं
तनोअवगुणआवेखरोपणरहेनहिंदलिजाय पणएमनेएमगुणअवगुणआव्याकरेपणसत्संगमुकिनेकोइदिवसजा
यनहिंशाभाटेजेएनेबुद्धिछेतेएमजांणेजेआवासंतब्रह्मांडमांक्यांइनथिअनेआमहाराजविनाबिजांकोइभगवानन
थि एमसमकांणुहोयमाटेसत्संगमांअडगपणरहेछे अनेएकनितोएविबुद्धिछेजेसंतनोअथवाभगवाननोकोइदिव
सअवगुणजआवतो नथिअनेबुद्धितोएबेयनिसरखिछे अनेभगवाननोनिश्वेपणवेयनेसरखांछेपणएकनेअवगुण
आव्याकरेछेनेएकनेनथिआवतो तेजेनेअवगुणआवेछेतेनिबुद्धिमांशोदोषछे एप्रश्नानाशिवानंदस्वामिनेपुछि
येछेये पछेएशिवानंदस्वामियेएनोउत्तरकरवामांढ्यापणउत्तरथयोनहिं पछेभगवदानंदस्वामिबोल्याजेएनिबुद्धि
शापितछे पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेएठिकेछे एनोउत्तरएजछेजेकोइजगतमांकेतानथि जेएनेतोकोइकनाफ

कारि०
२

॥२५॥

टकारलागोछे एममोटासंतनेंदुखाव्याहोयअथवाकोइगरिवनेंदुखाव्याहोयअथवामावापनिचाकरिनकरिहोयते
माटेएमणेशापदिधोहोयतेणेकरिनेएनिबुद्धिएविछेपछेअगवदानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजएनिशापितबुद्धिछेते
केमसारिथाय तारेश्रीजीमहाराजवाढ्याजेएनुंताएमछेजेएकताअमेअमाथेवांधिरयाएवखनेधावुंहोय अनेएक
तोमोयजेवुंजेजाडुंवखनेधावुंहोय तारेतेकांडसरखेदाखडेधावायनहिं कांजेआणिणुंवखधावुंहोय तारेतेमांलग
रकसाबुदेइनेधाइनांखियेएटलेतरतउजडुंथायअनेज्यारेजाडावखनेधावुंहोय तारेतेनेवचारदिवससुधिपाणिमांप
लालिमुकनेपछेअग्रियेकरिनेवाफनेपछेसाबुदेइनेधुवतारेउजडुंथायतमजेनिबुद्धिशापितहोयतेसर्वेपालेछेएटबुंज
पालेतोएदाषटलेनहिं नेविजाजेमनिष्कामिरहेछेनिःस्वादिरहेछेनिर्लोअिरहेछेनिःस्त्रहिरहेछे निर्मानिरहेछेतमजेने
नरेवुं विजानिष्कामिरहेताहोयतेथिएनेविशेषेनिष्कामिरहेवुं अनेविजानिर्लोअिरहेताहोयतेथिएनेविशेषेनिर्लोअि
रहेवुं अनेविजानिःस्वादिरहेताहोयतेथिएनेविशेषेनिःस्वादिरहेवुं अनेविजानिःस्त्रहिरहेताहोयतेथिएनेविशेषेनिःस्त्र
हिरहेवुं अनेविजानिर्मानिरहेताहोयतेथिएनेविशेषेनिर्मानिरहेवुं अनेविजासुइरहेतेकेडघडिमोडुंएनेसुवुं अनेविजा
माळाफरवेतेथिएविशेषेमाळाफरवेअनेविजाउठेतेथियडिवेलाउठे एमसर्वथिविशेषेपालेतोएनिबुद्धिशापितटलेने
ताटलेनहिं पछेमोटाशिवानंदस्वामियेमोटाजोगानंदस्वामिनेप्रश्नपुछुंजेकर्ममूर्तिमानछेकेअमृत्तछे तारेमोटाजो
गानंदस्वामियेकयुंजेएनाउत्तरतोमुनेआवडेएमजणातुंनथि तारेश्रीजीमहाराजवाढ्याजेवस्तुतायेकर्मताअमृत्त
छे अनेकर्ममांथिययुंजेशुअथवाअशुअणुंफलतेतामूर्तिमानछे अनेजेकर्मनेमूर्तिमानकेछेतेतानास्तिक

व० नृ०
॥२६॥

केछेकांजेकर्मजेक्रियातेकांडमूर्तिमाननहोय एविरित्ये श्रीजिमहाराजेघणिकवात्ताकरितेमांथिआतोदिशमात्रद
खिछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ २ ॥ ॥ १८ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाआसोवदि ७ सातम्यनेदि
वससायंकादनेसमेश्रीजिमहाराजगांमश्रीकारियांणिमध्ये वस्ताखाचरनादरबारमांउत्तरादाबास्यनाओरडानि
ओसरियेढोळियाउपस्थविराजमानहतानेमाथेश्वेतफेंटोबांध्योहतो अनेश्वेतखेसपेस्योहतो अनेश्वेतचादरओढिह
तिनेउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहता नेपोतानामुखारविंदनिआगदयपरमहंसनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिस
नाचराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेआशुकमुनिबहुमोटासाधुछेनेजेदिवसथिअमारेपासेरयाछे ते
दिवसथिएनोचढतोनेचढतोरंगछेपणमंदतोपढतोनथि माटेएतोमुक्तानंदस्वामिजेवाछेएमकहिने श्रीजिमहाराज
बोल्याजेमनुष्यनेपरस्परहेतथायछेतेगुणेकरिनेथायछे नेअवगुणआवेछेतेदोषेकरिनेआवेछे तेगुणनेदोषतोमां
णसनिउपस्थनिप्रकृतियेकरिनेओलखातानथि कांजेकोइकमनुष्यतोबल्याडानिपेठेहेठुंजोइनेचाळतोहोय पणमां
हितोअतिकांमिहोय तेनेदेखिनेअणसमझुंहोयतेकहेजेएतोबहुमोटासाधुछे अनेकोइकतोफाटिद्रष्टियेचाळतोहोय
तेनेजोइनेअणसमऊण्यवाळोहोयतेएमकहेजेआतोअसाधुछे पणतेमांहीतोमहानिष्कामिहोयमाटेशरीरनिउपस्थ
थिप्रकृतिजोइनेमनुष्यनिपरिक्षाथायनहिंपरिक्षातोनेद्वारयांथायछे नेद्वारहेतारेबोल्यामांजणायवाल्यामांजणा
यखातेजणायपीतेजणायसुतेजणायउठतेजणायबेठतेजणायइत्यादिकक्रियानेविषेजणायछे अनेविशेषेकरिने
तोगुणअवगुणजवांनिअवस्थामांजणायछे पणबाह्यअवस्थामांतथावद्दअवस्थामांतोनथिजणाताकांजेकोइ

कारि०
३

॥२६॥

कबाह्यअवस्थामांठीकनहोयनेजवांनिमां सरसथायनेकोइकबाह्यअवस्थामांसारोहोयनेजवांनिअवस्थामां
गडिजायछे अनेजेनेखटकोहोयजेमुनेआघाटथयोतेठिकनहिनेतेघाटनेटाह्यानोजतनकस्याकरेनेतेज्यांसुधितलेन
हित्यांसुधिखटकोराखेएवोजेनोस्वन्नावहोयतेजवांनिअवस्थामांवधिजायअनेजेनेखटकोनहोयनेप्रमादीहोयतेव
धेनहिनेएवोसारोहोयतेतोबाह्यकपणामांथिजजणायते उपस्यपोतेपोतानाबाह्यकपणानात्यागिस्वन्नावनिघणिक
वार्त्ताकरिनेबोह्याजेसारोहोयतेनेतो बाह्यपणामांथिजछोकरानिसोवतगमेनहिनेजीव्हानोस्वादियोहोयनहिं ने
शरीरनेदम्याकरेजुवोनेंमुनेबाह्यपणामांस्वामिकार्त्तिकनिपेठेएवोजविच्यारउपनोजेमारेमाराशरीरमांमातानोआ
गजेरुधिरनेमांसतरेवादेवुंनथि माटेघणेकप्रयत्नेकरिनेशरीरएवुंसुकविनाख्युंजेशरीरमांकांइकवागेतोपाणिनुंटिपुं
निसरेपणरुधिरतोनिसरेजनहिं एविरित्येजेसारोहोयतेतोबाह्यपणामांथिजजणाय तारेअजनानंदस्वामियेपुछुं
जेहेमहाराजएवोविच्यारतेमनेकरिनेराखेतेठिककेशरीरनेदमेतेठिक तारेश्रीजिमहाराजबोह्याजेकेटलाकतोशरी
रनादोषछे तेजांण्याजोइयेनेकेटलाकतोमननादोषछे तेपणजांण्याजोइयेतेमांशरीरनादोषतेशुंजेशिश्रद्धंद्रिवारं
वारजाग्रतथायतथातेमांचल्लथाय तथाठेकडोअरवोतथाघडियेकमांसर्वनेजोइवल्लवुंतथाघडियेकमांघणाकप्र
कारनागंधसुंधिलेवातथाविशपचीसगौनिमजलकरवीतथाबलेकरिने कोईकनेमलिनेतेनांहाडकांजांगीनांस्ववांत
थास्वप्नमांवीर्यपातथायइत्यादिकजेदोषछे तेसर्वदेहनादोषछे पणमननानथितेएशरीरनाजेदोषतेअतिशेक्षिणयइ
जायतोयपणमनमांजेकांमनो संकल्पतथाखाधानो तथापिधानो तथाचाह्यानो तथास्पर्शनो तथागंधनो तथाश

व ० मृ ०
॥ २ ७ ॥

बुद्धनां तथा स्वादनां जसंकल्पतरयाकरे ते मननादोषजां एवा एममननानेशरीरनादोषजां णिने शरीरनादोषने शरीरने
दमवेकरिने टालवानेशरीरक्षिणथया पछे जेमनमादोषरयातेने विच्यारे करिने टालवाजे हुं आत्मा छुं ने संकल्प थकि
जिन्न छुं ने सुखरूप छुं एविरित्येशरीरनुंदमनने विच्यार एवे जेने होय ते मोठो साधु छे ने जेने एक बुंद मन छे ने विच्यार न
थितो ते ठीक न हित था जेने एक दो विचार छे ने दमन न थिते पण ठीक न हिमाटे एवे जेने होय ते श्रेष्ठ छे अने शरीरनुंदमनने
विच्यार एवे वां नां तो ग्रहस्थ सत्संगीने पण जरुर राख्यां जोइये तारे त्यागीने तो जरुर राख्यां जोइये तारे निष्कुलानंद
स्वामिये पुछुं जे हमहाराज एमजे रवाय छे ते विच्यारे करिने रवाय छे के वैराग्ये करिने रवाय छे तारे श्रीजिमहाराज बो
दया जे एतो मोठा संतना समागमे करिने थाय छे अने जेने मोठा संतना समागमे करिने पण न थाय ते तो महापापि छे एम
कहिने वल्लि श्रीजिमहाराज बोदया जे त्यागी थइने ग्रहस्थने जोगववा जो ग्यजोग निइछाराखे छे ते खड्गवाय छे कां जे
एने एजोग प्राप्त थनारा छे नहि ने ते निइछाराखे छे माटे एना समझ्यामां एवा त आ विनथिकां जे जेगां मजावुं नहि तेनुं नां
मशुं पुछवुं तेम एणे जे पदार्थ नो त्याग कस्यो छे ने ते निपाछि अजिज्ञा खाराखे छे तंशुं आदंहे करिने एने प्राप्त थावानुं छे ते तो
जो आसत्संगमां थि विमुख थाय तो प्राप्त थाय पण सत्संगमां रहै थके तो थाय नहि माटे सत्संगमां रहै थके ते जोग निजइ
छाराखे छे ते मुख छे के मजे सत्संगमां जे रहै शे तेने तो जरुर पादयुं जोइ शे जे मकोइ सति थावाने निसरिने पछे अभिजोइने
पाछि वल्ले तो तेने श्रुतेनां सगां पाछि वल्ले वादे एतो जारे करिने बाल अने जे मकोइ कब्राह्मणि होयने ते विधवा थइने ते जो सु
वासणि ना जे वां वेशराखे ते श्रुतेनां सगां राखवां देन राखवां दे तेम जे सत्संगमां रहिने अजोग्य स्वप्नावराखे छे तेने एविरि

कारि ०
३

॥ २ ७ ॥

त्येवातसमऊच्यामांआविनथिनेजांआविहोयतांअजोग्यस्वप्नावरहेनहिं एविरित्येवातकरिनेश्रीजिमहाराजजय
स्वामिनारायणकहिनेशयननेअर्थेपधारताहवा ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ३॥ ॥ ९९ ॥ ॥ संवत् १८७७
नाआसावदि ८ अष्टमिनेदिवसडाढपोर दिवसचढतेश्रीजिमहाराजगांमश्रीकारयांणिमध्यं बस्ताखाचारनादरबा
रमाउत्तरादेबाखओरडानिओसरियेविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनि
आगढ्यपरमहंसतयादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेबेठिहति तारेश्रीजिमहाराजबोढ्याजेमांहांमांहिप्रश्नउ
त्तरकरो तारेगोपालानंदस्वामियेन्नजनानंदस्वामिनेपुछुंजेआदेहनेविषेजीवनुंजांणपणुंकेटबुछेनेसाक्षिनुजांणप
णुंकेटबुछे पछेन्नजनानंदस्वामियेउत्तरकरवामांढ्योपणउत्तरथयांनहि तारेश्रीजिमहाराजबोढ्याजेबुद्धिछेतेआ
देहनेविषेनखशिखापर्यंतव्यापिनेरहिछे तेबुद्धिजेतेसर्वइंद्रियुनिक्रियानेएककळावछिन्नजांणछेतेबुद्धिनेविषेजीव
व्यापिनेरयाछे तेजीवनाजांणपणानेकेवेकरिनेबुद्धीनुंजांणपणुंकेहेवाणुंनेतेजिवनेविषेसाक्षिरयाछे माटेसाक्षिना
जांणपणानेकेवेकरिनेजीवनुंजांणपणुंपणकहेवाणुं तारेश्रीजिमहाराजनेनित्यानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजजे
आजिवनेविषेसाक्षिरयाछे तेसाक्षिजेहोयतेतोमूर्त्तिमानहोयनेजेमूर्त्तिमानहोयतेव्यापककमहोय तारेश्रीजिमहा
राजबोढ्याजेमूर्त्तिमानहोयतेपणव्यापकहोयजेमअग्निदेवछे तेपोतानालोकनेविषेमूर्त्तिमानछेनेपोतानिशक्तिये
करिनेकाष्टनेविषेरत्याछे तेमन्नगवानपणपोतानाअक्षरधामनेविषेमूर्त्तिमानथकापोतानिअंतर्यामिशक्तियेकरि
नेजीवुंनेविषेव्यापिनेरत्याछेनेमूर्त्तिमाननिपेठेक्रियानेकरेछेमाटेएनेपणमूर्त्तिमानजांणवा ॥ इतिवचनान्तं ॥

व० मृ०

॥२८॥

॥४॥

॥१००॥

॥ संवत् १८७७ नाआसांवदि १४ चौदशनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंद

जिमहाराजगामश्रीकारियांणिमध्येवस्ताखाचरनादरवारमां उत्तरादेवास्वआरडानिओसरियेछपरपदंगउपस्थ
विराजमानहता अनेसर्वश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिच
कनिसच्चाचराइनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेअमेएकप्रश्नपुछियेछैये पछेमुनिबोदयाजेपुछोमहाराज
पछेश्रीजिमहाराजेपुछ्युंजेअगवानजीवनाकल्याणनेअर्थेपृथवीउपस्थअवतारधरेछे तेअवतारधस्याविनापोता
नाधाममांरयाथकाशुंकल्याणकरवानेसमर्थनथी अनेकल्याणतोअगवानजेमधारेतेमकरेतारेअवतारधस्यानुंशुं
प्रयोजनछे अनेजोअवतारधरेतारेअगवानमांकल्याणकरवानिसामर्थिहोयअनेअवतारधस्याविनाजीवनांक
ल्याणनकरिसकताहोयतोअगवाननेविषेपणएट्ठुंअसमर्थपणुंआवे माटेअगवानतोअवतारधरिनेपणकल्याण
करेअनेअवतारनधरेतोपणजीवनांकल्याणकरवासमर्थछे माटेएवाजेअगवानतेनेअवतारधस्यानुंशुंप्रयोजनछे
एप्रश्नछे पछेमोटामोटासंतहतातेमणेजेनिजेविबुद्धितेणेतेवोउत्तरकरयोपणश्रीजीमहाराजनाप्रश्ननुंकोइथीसमा
धाननथयुं अनेश्रीजीमहाराजेआशंकाकरितेसर्वनाउत्तरखांटाथैगया पछेमुनिसर्वेहाथजोडिनेबोदयाजेहेमहारा
जएप्रश्ननाउत्तरतोतमेजकरोतोथाय पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेअगवाननेअवतारधस्यानुंएजप्रयोजनछेजेअ
गवाननेविषेअतिशेप्रीतीवालाजेअक्तहोय तेनिअक्तीनेआधिनथइनेतेअक्तनेसुखदेवानेअर्थेजेविअक्तनिइछाहो
यतेवारूपनुंधारणकरेछे पछेजेवाजेवापोतानाअक्तनामनारथहोयतेसर्वेपुराकरेछे अनेतेअक्तहोयतेस्थूलआवेजु

कारि०

५

॥२८॥

कछे अनेदेहधारिछेमाटेजगवानपणस्थूलजावनेधारणकरिनेदेहधारिजेवाथायछे अनेतेपोतानाचक्रनेलाडल
डावेछे अनेपोतानिसामर्थिनेछपाडिनेतेचक्रसंघाथेपुत्रजावेवर्तेछेअथवासखाजावेवर्तेछेअथवामित्रजावेव
र्तेछेअथवासगासंबंधिनेजावेवर्तेछेतणेकरिनेएचक्रनेजगवाननिष्ठाफिमरजादारहेतिनथि पछेजेविएचक्रनेइ
छाहोयतेविरित्येलाडलडावेछे माटेपोतानाजेप्रमीचक्रनेनामनारथपुराकरवाएजजगवाननेअवतारधस्यानुं प्र
योजनछे अनेतेजेदुंअसंख्यजीवनुंकल्याणपणकरेछेनेधर्मनुंस्थापनपणकरेछेहवेएमांआशंकाथातिहोयतांबो
खो पछेमुनियेकयुंजेहेमहाराजजथारथउत्तरथयो ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ ५ ॥

॥ १०१ ॥

॥ संवत् १८७७ नाआसांवदिअमांसजेदिवाहितेनेदिवसगांमश्रीकारयांणिमध्येवस्ताखाचरनादरवारमां उत्त
रादेवास्यआरडानिआगद्यदिपमालपुरिहति अनेतेदिपमालमध्येमंचबांध्याहतोनेतेमंचउपर्यछपरपद्मंगविछा
व्योहतो तेउपर्यस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजविराजमानहता अनेसोनेरिबुटादारराताकीनखापनांसुरवालपे
स्योहतो अनेनरनारायणस्वामिनारायणनामेअंकितएवाकाळाकिनखापनिडगलिपेरिहति अनेमाथाउपरसोनेरि
तारनाफरताछेडानिकसुंबलपाघबांधिहति अनेअसमांनिरंगनोफेटोकमरकसीनेबांध्याहतो अनेकंठनेविपेपीला
पुष्पनाहारधारणकस्याहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचरार्इनेवेठिह
ति पछेदिवबंदरनाहरिचक्रआव्याहतातेणेश्रीजीमहाराजनिपुजाकस्थानेअर्थेप्रार्थनाकरि पछेश्रीजीमहाराजते
सिंहासनउपर्यथाउतरिनेनेतेचक्रजनसांमाजेनेतेनिपुजाअंगीकारकरि पछेतेनांआपेक्षवस्रतथार्पाहुंछत्रतथापा

દુકાતેનુંગૃહણકરિનેપાછાતેસિંહાસનઉપસ્યવિરાજમાનથાતાહવાપછે શ્રીજીમહારાજએમબોલ્યાજેઆટલાંઆટલાં
 વરસથયાંતેમાંઅમારેઅર્થેકેટલાકહરિન્નકતવસ્ત્રતથાહજારુંપૈયાનાઅલંકારલાવેછે પણઅમેઆવિરિત્યેકોઈસાં
 માજેનેલેતાનથી અંનેઆવિરિત્યેકોઈનાંવસ્ત્રધરેણાંપેરિનેરાજીથયાનથી અંનેઆજતોઅમારેહરિન્નકતઉપસ્યઅતિ
 શેરાજીપોથયોપછેમુનિબોલ્યાજેએવાજએપ્રેમિહરિન્નકતછે એવાસમામાંદિનાનાથન્નદૃઆવિનેશ્રીજીમહારાજનેપગે
 લાગીનેવેઠા પછેશ્રીજીમહારાજેનારેનારેવસ્ત્રહતાંતેસર્વેદિનાનાથન્નદૃનેઆપ્યાં પછેમુક્તાનંદસ્વામીયેપુછ્યુંજેહેમ
 હારાજન્નગવાનપોતાનાન્નકતઉપસ્યકિયેગુણેકરિનેરાજીથાતાહશે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજેન્નકતજનકામ
 ક્રોધલોન્નકપટમાનદૃષ્ટિનિમહરણટલાંવાનાંયેરહિતથઈનેન્નગવાનનિન્નકતિ કરેતેનિઉપસ્ય ન્નગવાનરાજીથાયછે
 તેમાંપણમહરણટેતેસર્વવિકારમાત્રનાંઆધારછે માટેશ્રીવ્યાસજીયંશ્રીમદ્ભાગવતનેવિષેનિરમહરણવાજેસંતતેનેજ
 ન્નગવતધર્મનાઅધિકારિકયાછે માટેમહરણટેસર્વવિકારથીઊણોછેઅનેમહરણટલવોતેપણઘણોકઠણછેપછેબ્રહ્મા
 નંદસ્વામિયેપુછ્યું જેમહરણટલ્યાનોશોઉપાયછે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેસંતતેનાર્ગેચાલેનેજેસંતહોયતેનોતોમ
 હરણટલે અંનેજેનેસંતતેનાર્ગેનચાલવુંહોયતેનેતોમહરણટલે પછેવલિમુક્તાનંદસ્વામિયેપુછ્યું જેમહરણઉપજ્યાનોશોહ
 તુછે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેએકસીધનઅનેસારુંસારુંઓજનએત્રણમહરણાંહિતુછે અંનેજેનેએત્રણવાંનાંનહો
 યતેનેમાનછેતેમહરણાંહિતુછેઅંનેજેમહરણવાલોહશંતેનેતોઅમેઆન્નદનેવસ્ત્રદિધાંતેમાંપણમહરણઆવ્યોહશે પણમહર
 ણવાલાનેએવોવિચારનઆવેજેવસ્ત્રલાવ્યાહતાતેનેધન્યછેજેઆવાંનારેવસ્ત્રમહારાજનેપેરાવ્યાં અંનેમહારાજનેપણધ

न्यछेजेतरतब्राह्मणनेंदइदिधांएवोजेविच्यारतमछरवाझानाहदामांनआवे अनेकोइकलेनेकोइकदेतोपणमछरवा
लोहोयतेठालोठालोवच्यमांवल्लिमरे अनेअमारंतोकांमक्रोधलोअमानमछरइर्ष्याएसर्वेनो क्यारेयहइयामांलेश
पणआवतोनथी अनेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएजेपंचविषयतेनोतोहईयामांअतिशेअभाववर्तेछे पणपंचविषयमां
थीएकेनेविषेलेशमात्रभावथातोनथिअनेजेठलुंकांइकअन्नवस्त्रादिकनुंग्रहणकरताहशुंतेतोअक्तनिअक्तीनेदेखीने
करताहशुंपणपोतानादेहनासुखनेअर्थनथीकरता अनेअमारजेखावुंपीवुंओढवुंपेरवुंछेतेसर्वेसंतनेसतसंगीनेअर्थ
छे अनेजोएमनेअर्थनजणायनेपोतानेअर्थजणायतोअमेअनोततकालत्यागकरिंदइये अनेअमेआदेहराखीयेछे
येतेपणसतसंगीनेअर्थजराखीयेछेयेपणबिजोकोइदेहराख्यानोअर्थनथीतेअमारास्वभावनेतोमूलजीब्रह्मच्यारिने
सोमलोखाचरआदिकजेहरिजनछे तेकेटलाकवरसथीअमारपासेनेपासेरेछेतेजांछेजेमहाराजनेएकप्रचुनाअ
क्तविनाकोइसंघायेहेतसंबंधनथी नेमहाराजतोआकाशसरखानिरलेपछे एमनिरंतरअमारपासनारेनाराछेतेअ
मारास्वभावनेजांछे अनेअमेतोजेमनकर्मवचनेपरमेश्वरनाअक्तछे तेनेअर्थअमारोदेहपणश्रीरुघ्नापणकरिरा
ख्योछेमाटेअमारंतोसर्वप्रकारेजेकोइअगवाननाअक्तछे तेसंघायेसंबंधछे अनेअगवाननाअक्तविनातोअमारचौ
दलोकिनिसंपत्तितेअखलाजेविछे अनेजेअगवाननाअक्तहशेअगवानसंघायेजद्रढप्रितिहशेतेनेपणरमणीकजेप
चविषयतेनेविषेतोआनंदउपजेजनहि अनेदहेनराख्यासारुतोजेवातेवाजेशब्दादिकविषयतेणेकरीनेगुदराणकरेप
णरमणिकविषयथकीतोततकालउदासथैजाय अनेएवाजेहोयतेजअगवाननापरिपूरणअक्तकेवाय ॥ ॥ इति

व० मृ०

॥३०॥

वचनामृतं ॥६॥ ॥१०२॥ संवत् १८७७ नाकार्तिकशुदि ३ पडवाने दिवसरात्रिने समंगां मश्रीकारयाणि मध्ये व
स्ताखाचरनादरवारमां उत्तरादेयास्य ओरडानि आगद्यदिपमाळापुरिहति अने ते दिपमाळा मध्ये मंचहतोने ते उपस्थप
झंगबिछाव्यां हतोने ते पक्षंग उपस्थ श्रीजीमहाराज वीराजमानहता अने सर्वे श्वेतवस्त्रधारण कस्यां हतां अने पोतानामु
खारविंदनि आगद्य परमहंस तथा देशदेशनाहरि चक्रनिस चान्नराइने वेठिहति पछे गांम बोचासण वाळाकाशिदासे
श्रीजीमहाराजने प्रश्न पुछ्युं जे हे महाराज त्यागी होय ते तो निवृत्ति मार्गने अनुसस्थाछे ते अखंड जगवानना स्वरूप मां व
त्तिराखेछे अने जंग्रहस्थाश्रमिछे ते तो प्रवृत्ति मार्गने अनुसस्थाछे मांटे ते तो संसारनि अने तविटमनावलगीछे मांटे ते
ग्रहस्थाश्रमिके मसमळे तो अखंड जगवानना स्वरूप मां वत्तिरहे पछे श्रीजीमहाराज बोल्या जे ग्रहस्थने तो एमसमळुवुं
जे जेमपूर्वे चोराशीला खजात्यनां मारे मायापतथा स्त्रीछोकरां थयां हतां ते वांने ते वांज आदेहनां पणछे ने केटलाक जन्म
निमायांनदिकरियुं ते केटलिकरळलतिहं ते निजं ममारे ममतानर्थी ते मआदेहनां संबंधिते निपण मारे ममतानराखवि
एविरित्ये विचार करिने सर्व मां थो प्रितितोडिने जगवांनने विपेदद प्रितिकरने साधुनो समागमराखेतो ग्रहस्थने पणत्या
गीनिपेठे अखंड जगवान मां वत्तिरहे पछे एविरित्ये श्रीजीमहाराज निवातसां नलिने जे ग्रहस्थ सर्वे सजामां वेठाहता
ते मणे हाथ जोडिने पुछ्युं जे हे महाराज जे ग्रहस्थने एविरित्ये नवरताय ते नाशाहालथाशे पछे श्रीजीमहाराज बोल्या जे
एतो जे जगवान विना अन्य पदार्थ मां थिवासना मात्रने टालिने जगवान मां अखंड वत्तिराखे ते निवातकेछे अने जे एवो
बलियोन होय ते ते तो सत्संगनि धर्म मरजादामारे हेवुं ने संतने जगवान ते तो जे पोताने आशरोछे ते नुं वलराखवुं जे जग

कारि०

७

॥३०॥

वांनतोअधमउधारणनेपतितपावनछेतेमुंनेसाक्षातमदयाछे पछेएवांश्रीजोमहाराजनांवचनसांअलीनेंसर्वहरिज
नअतिशेराजोथयापछेश्रीजोमहाराजसंतनेंप्रध्नपुछ्युंजेवैराग्यउदथयानुंशुंकारणछेपछेजेनेजेवोआशोतेवोउत्त
रकरखोपणश्रीजोमहाराजनाप्रध्ननुंसमाधानथयुंनहिं पछेसर्वमुनिबोदयाजेहेमहाराजएनोउत्तरतमेकरो पछेश्री
जोमहाराजबोदयाजेवैराग्यनुंकारणतोएछे जेसदग्रंथनेसतपुरुषनांवचनतेनेसांअलिनेजेनेचटकिलागेअनेचटकि
लागेतेपाछिमटेजनीहिं एविजेचटकितेजेवैराग्यनाहेतुछे विजोवैराग्यनाहेतुनथीअनेजेनेचटकिलागतिहोयनेतेता
मसीहोयतथाराजसीहोयतथासात्वकीहोयतेसर्वनेवैराग्यउपजे अनेजेनेचटकिलागतिनहोयतेनेवैराग्यनउपजेअ
नेजेनेचटकिलागीनेथोडादिवसकंडेलिजातिहोय तेनेतोएचटकिनोवैराग्यअतिशेखवारकरेकमजेज्यारेचटकिला
गेतारेघरमुकिनेजातारेहेपछेजेखलीधाकंडेजेचटकिलागीहोयतेउतरिजाय अनेपछेवांडेघरतोधुडधांणिथईगयुंहो
य पछेजेमधोबिनोकुतरोवाटनोनहिनेघाटनोनहिं तेमतेपुरुषउन्नयअष्टयायछे अनेजेदृढवैराग्यवालाहोयछेतेपर
मपदनेपांमेछे पछेश्रीजोमहाराजअतिप्रसन्नयकाविजुंप्रध्नपरमहंसप्रत्येपुछताहवाजेआत्यंतिककल्याणतेकने
कहिये अनेआत्यंतिककल्याणनेपांमिनेजेसिद्धदशानेपांम्योहोयतेपुरुषनिसर्वक्रियानेविषेकविदशावरततिहोय
पछे जेनेजेवोआशोतेवोसर्वमुनियेंउत्तरकरखोपणश्रीजोमहाराजनाप्रध्ननुंसमाधानथयुंनहिं पछेसर्वमुनिहाय
जोडिनेश्रीजोमहाराजप्रत्येबोदयाजेहेमहाराजएनोउत्तरतमेकरो पछेश्रीजोमहाराजबोदयाजेज्यारेब्रह्मांडनांप्रल
यथायछेतारेप्रकृतिनांकार्यजेचोविसतत्वतेसर्वेप्रकृतिनेविषेद्विनथैजायछे अनेतेप्रकृतिपुरुषपणअक्षरब्रह्मनातेज

व० मृ०
॥३१॥

मांअदृश्यथैजायछे अनेपछेएकदुंसच्चिदानंदचिदघनजेतजंतरहेछे अनेततेजनेविषेदिव्यमूर्तिएवाजैपुरुषोत्तमन्न
गवानवासुदेवतेअखंडविराजमानरहेछे अनेतेजपोतेदिव्यमूर्तिथकाजीवनाकल्याणनेअर्थेमनुष्याकृतियेकरिने
पृथवानेविषेसर्वजननेनयनगोचरथकाविचरेछे तारेजंजगतमांअणसमकुमूर्खजीवछेतेतेन्नगवाननेमायिकगुणे
जुक्तकहेछेपणएमायिकगुणेजुक्तनथीएतांसदागुणातितदिव्यमूर्तिजछे अनेतनुंतेजेन्नगवाननुंसाकारदिव्यस्वरूप
तेनेजेवेदांतशास्त्रछेतेनिर्गुणअछेद्यअज्ञेद्यसर्वत्रव्यापकएविरित्येकरिने प्रतिपादनकरेछेतेजीवनिबुद्धिमांथीमाइ
कजावटाखवानेअर्थेनिर्गुणपणकरिनेप्रतिपादनकरेछे अनेएन्नगवानताउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयएसर्वेकासनविषेए
करूपेकरिनेजविराजमानछे पणमाइकपदार्थनिपेठयेविकारनेपांमतानथीसदादिव्यरूपेकरिनेविराजमानरहेछे ए
विरित्येप्रत्यक्षपुरुषोत्तमनेविषे जेदृढनिष्ठातेनेआत्यंतिककल्याणकहिये अनेएविनिष्ठानेपांमिनेजेसिद्धदशानेपां
म्योहोयतेनिआविदशाहोयजंपिंडब्रह्मांडनोतथाप्रकृतिपुरुषनांप्रलयथयापछेअक्षरधामनेविषेजे न्नगवाननिमू
र्त्तिअखंडविराजमानरहेछेतेमूर्तिनेस्थावरजंगमसर्वेआकारनेविषे ज्यांज्यांद्रष्टिजायत्यांत्यांसाक्षात्कारदेखेनेएमू
र्त्तिविनाविजुंअणुमात्रपणनासेनहिएसिद्धदशानुंबक्षणछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ ७ ॥ ॥ १०३ ॥
संवत् ॥ १८७७ नाकार्तिकशुदि ४ चतुर्थीनेदिवसश्रीजिमहाराजगांमश्रीकारियांणिमध्येवस्ताखाचरनादरबार
मांउत्तरादेवास्यओरडानिओसरियेढोखियाउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपोताना
मुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनवेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्युंजेहेम

कारि०
८

॥३१॥

હારાજવેદશાસ્ત્રપુરાણનેઈતિહાસતેનેવિષેનગવાનનુંસગુણસ્વરૂપનિરૂપણકર્યુંછે અનેનિર્ગુણસ્વરૂપપણનિરૂપણક
ર્યુંછે તેનગવાનજેશ્રીપુરુષોત્તમતેનુંનિર્ગુણસ્વરૂપકેઈરિત્યેસમઝવું અનેસગુણસ્વરૂપતેકેઈરિત્યેસમઝવું અનેતેનગ
વાનનુંનિર્ગુણસ્વરૂપસમઝવેકરિનેનગવાનનાનક્તનેકેટલોસમાસછે અનેતેનગવાનનુંસગુણસ્વરૂપસમઝવેકરિને
કેટલોસમાસછે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેનગવાનનુંનિર્ગુણસ્વરૂપછેતેતાંસુક્ષ્મથકિપણઅતિસુક્ષ્મછે અનેપૃથિ
વ્યાદિકજેસર્વેતત્વતેનુંઆત્માછે અનેતેથકિપરજેપ્રધાનપુરુષતેનુંઆત્માછે અનેતેપ્રધાનપુરુષથકિપરજેશુદ્ધપુરુષ
નેપ્રકૃતિતેનુંઆત્માછે અનેતેથિપરજેઅક્ષરતેનુંપણઆત્માછે અનેએસર્વેનગવાનનુંશરિરછે અનેજેમદેહથકિજીવ
છેતેસુક્ષ્મછેનેશુદ્ધછેનેઘણાંપ્રકાશમાનછે તેમએસર્વેથકિનગવાનઅતિશેસુક્ષ્મછે અનેઅતિશેશુદ્ધછે અનેઅતિશે
નિર્લેપછે અનેઅતિપ્રકાશેજુક્તછે અનેજેમઆકાશછેતેપૃથિવ્યાદિકચ્યારન્નુતમાંવ્યાપકછેનેપૃથિવ્યાદિકચ્યારન્નુ
તથકિઅસંગીછે અનેએચ્યારન્નુતનિઉપાધિતેઆકાશનેઅડતિનથી આકાશતાઅતિશેનિર્લેપથકોએચ્યારન્નુતનેવિષે
રયોછે તેમપુરુષોત્તમનગવાનસર્વનાઆત્મારૂપેકરિનેસર્વનેવિષેરયાછે તોપણઅતિશેનિર્વિકારછેનેઅસંગીછેને
પોંતપોતાંસ્વનાવેજુક્તછે અનેતેસરસોયાવાનેકોઈસમર્થનથીયાતોજેમઆકાશચ્યારન્નુતમાંરયોછે પણચ્યારન્નુ
તઆકાશ જેવાંનિર્લેપતથાઅસંગીથાવાનેસમર્થનથીયાતાંતેમજપુરુષોત્તમનગવાનસર્વનાઆત્માછે તોપણઅ
ક્ષરપર્યંતકોઈપણપુરુષોત્તમનગવાનજેવાસમર્થ થાવાનેસમર્થનથીયાતા એવિરિત્યેજેઅતિશેસુક્ષ્મપણું અનેઅતિ
શેનિર્લેપપણુંઅનેઅતિશેશુદ્ધપણુંઅનેઅતિશેઅસંગીપણું અનેઅતિશેપ્રકાશેજુક્તપણું અનેઅતિશેએશ્વર્યેજુક્તપણુંતે

व० मृ०
॥३२॥

एजगवाननिमूर्तिनेविषेनिर्गुणपणुंछे अनेजेमगिरनारपर्वतछेतेनलांकाळाकपर्वतनिपासेमुकीयेतारेतेअतिशेनां
नांजासेपणगिरनारपर्वतकांडनांनानथयोनथी एतोलांकाळाकनिअतिशेमोटाईआगद्वयनानांजणायछे तेमपुरुषां
तमजगवाननिमोटाईआगद्वयअष्टआवरणजुक्तजंअनंतकोटिब्रह्मांडतेअणुनिपेठअतिसूक्ष्मजासेछे पणतेब्रह्मांड
कांडनांनानथईगयानथिएतोजगवाननिमोटाइपआगद्वयनानांजणायछे एविरित्येजगवाननिमूर्तिनेविषेजेअतिशे
मोटाईतेजगवाननुंसगुणपणुंछे तारेकोईकनेएमआशंकाथायजेजगवाननिर्गुणरूपेतोअतिसूक्ष्मकरतांपणसूक्ष्म
छे अनेसगुणरूपताअतिस्थूलकरतांपणस्थूलछेतारेएवेयरूपनुंधरनारुंजेजगवाननुमूलस्वरूपतेकेवुंछेतातेनाउत्त
रएछेजेजप्रगटप्रमाणमनुष्याकारेदेखायछेएजजगवाननुंसदायमूलस्वरूपछे अनेनिर्गुणपणुंनेसगुणपणुंएतोए
मूर्तिनुंकोइकअलांकिकएश्वर्यछे जेमश्रीरुध्नजगवानब्राह्मणनापुत्रलेवासारुअर्जुनसोतारथेवेसिनेचाद्व्याते
लांकाळाकपर्वतनेआलंधिनेमायानुंतमआव्युंतनेसुदर्शनचक्रेकरिनेकापिनेतेथिपरजेब्रह्मज्योति तेनेविषेरत्याजे
चूमापुरुषतेनिपासेथिब्राह्मणनापुत्रनेलेई आव्यातारेतेरथनेघोडातेमाइकहतानेस्थूलजावेजुक्तहतापणतेश्रीरुध्न
जगवाननेजोगेकरिने अतिसूक्ष्मनेचैतन्यरूपथइनेजगवाननानिर्गुणब्रह्मधामनेपांम्याएविरित्येजेस्थूलपदार्थने
सूक्ष्मपणानेपमाडिदेवुंएश्रीरुध्नजगवाननिमूर्तिनेविषेनिर्गुणपणुंछे अनेएजश्रीरुध्नजगवानतेणेपोतानिमा
ताजेजसोदाजितेनेपोतानामुखनेविषेअष्टावरणजुक्तसमग्रब्रह्मांडदेखाड्युं अनेवक्षीअर्जुननेपोतानिमूर्तिनेविषे
विश्वरूपदेखाड्युं अनेअर्जुनविनाजेविजाहतातेतासादात्रएयहाथनिजगवाननीमूर्तिनेदेखताहता अनेज्यारेजग

कारि०

८

॥३२॥

वानेवामनावतारधारयांतरप्रथमतोवामनरूपेदर्शनप्राप्युंअनेत्रएयपगलांधरतिबलिपासेश्रीरुघ्नापणकराव्याप
 छिएवुंपोतानास्वरूपनेवधास्युंजेसातपातावनुंतोएकपगलुंकस्युंअनेआकाशमांतोपोतानुंशरीरबधेयमाईरयुंअने
 बिजुंपगलुंउंचुंमेदयुंतेणेसातस्वर्गनेवेधिनेईडकटाहफोड्युंएवुंजेअगवाननुंमोटुंस्वरूपथयुंतनेबलिराजायेदितुंअने
 बलिविनाजेबिजाहतातेणेतांजवुंवामनस्वरूपअगवानंधारणकस्युहनुंतवुंतेवुंदितुंएविरित्येजेअगवाननेविषंअ
 तिशेमोटाइथकिजेमोटाइदेखायएअगवाननिमूर्तिनेविषेसगुणपणुजांणवुंजेमआकाशछेतेशीतकावेतथाउध्न
 कावेवादलांयेरहितहोयअनेज्यारवर्षाक्रतुआवेतारेअसंख्यवादलांनिघटायकरिनेअराईजायछेतकावेकरिने
 आकाशमांवादलांउपजेछेनेपाछांलिनथैजायछेतमअगवानपोतानिइछायकरिनेपोतामांथीनिर्गुणनेसगुणरूप
 जेऐश्वर्यतेनेप्रगटकरिनेपाछुंपोतानेविषेलिनकरेछेअनेएवाजेअगवानतेमनुष्यजेवाजाणताहोयपणतेनामहिमा
 नोपारकोइपांमतोनथीअनेजेअक्तएविरित्येअगवाननिमूर्तिमांनिर्गुणपणुंनेसगुणपणुंसमजेतेअक्तनेकादकर्म
 नेमायातेबंधनकरवानेसमर्थथातानथीअनेतेनेआठपारअंतरमांआश्वर्यरयाकरेछे॥ ॥इतिवचनामृ

तमू॥८॥ ॥१०४॥ ॥संवत् १८७७ नाकार्तिकशुदि ५ पांचमनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहारा
 जगांमश्रीकारियाणिमध्ये वसताखाचरनादरवारमांउत्तरादाआरडानिआसरियेढावियाउपस्थविराजमानहता
 अनसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांअनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसजाअराइने
 वेठिहति पछेश्रीजीमहाराजेनित्यानंदस्वामितथाब्रह्मानंदस्वामिप्रत्येप्रश्नपुछ्युंजेजेनेएविमलिनरिसहायजेजेनि

व ० मृ ०
॥ ३३ ॥

उपस्थ आंतिपडेते संघाथे आंतिमुके जनहि पाडानिपेठ्ये रिसराख्या जकरे एवो जे होय तेने ते साधु के ये केन के ये पछे एव
बोदया जे जे एवो होय तेने तो साधु न के वाय पछे मुक्तानंद स्वामिये प्रश्न पुछ्युं जे हे महाराज जे जगवान नो ज्ञात होय तेने
कोइ क जगवदिना हइया मां अवगुण आवतो होय अने तेणे करिने ते जगवान ना ज्ञात उपस्थ रिस चढति होय तां ते अवगु
ण टक्ष्या नो शो उपाय छे पछे श्रीजी महाराज बोदया जे जे ना हइया मां जगवान निजक्ति होय ते जगवान नो महिमां जणा
तां होय तेने जगवान ना ज्ञात नो अवगुण आवे नहि अने जगवान ना ज्ञात उपस्थ रिस नि आंति बंधाय जनहि जे मउद्व
जी जो जगवान नामहि माने समळताहता तो एमवर माग्यो जे आगो पियुं ना चरण रजना अधिकारि एवां जे ब्रंदावन ने
विषे लता तथा त्रण तथा गुछतेने विषे हुंपण कोइ कथा उं अने श्रीरुक्म जगवाने ब्रंदावन ने विषे वक्षने तथा पक्षिने तथा
गलाने बल देव जां आगदय अति मोटा नाग्य बाळा कया छे अने ब्रह्माय पण श्रीरुक्म जगवान पासे एमवर माग्यो छे जे
हे प्रजो आजन्म ने विषे अथवा पशु पक्षि ना जन्म ने विषे हुं जे ते तमारा दासने विषे रहिने तमारा चरणारविंद ने सेवुं एवुं मा
रुं मोटुं नाग्य थाओ माटे एवो ज्यारे जगवान ना ज्ञात नो महिमा समळे तारे तेने जगवान ना ज्ञात उपस्थ कोइ दिवस अव
गुण निगांठ्यन बंधाय अने पोताना ईष्ट जे प्रत्यक्ष जगवान तेनां जे ज्ञात तेने विषे जे कांई क अल्प दोष होय ते महिमानास
मळ नारा निद्रिमां आवे जनहि अने जे जगवान नामहि माने जांणतो होय ते तो जगवान ना संबंधने पांम्या एवा जे पशु
पक्षि तथा वृक्ष वंक्षि आदिक तेने पण देव तुह्य जांणतो जे मनुष्य होय तेने जगवान निजक्ति करता होय तथा वर्त्तमान पाद
ता होय तथा जगवान नुं नाम स्मरण करता होय तेने देव तुह्य जांणतेने अवगुण नखे ते मां शुं केवुं माटे जगवान नो महि

कारि ०
९

॥ ३३ ॥

मासमंतेनेत्रगवाननात्रक्तसंघाथेवैरनबंधाय अनेजेमहात्म्यनसमंतेनेतोत्रगवाननात्रक्तसंघाथेवैरबंधाय
खरुं मांटेजेत्रगवाननुंतथात्रगवाननात्रक्तनुंमाहात्म्यनजांणतोहोयनेतेसत्संगीछे तोपणतेनेअरधोविमुखजांण
वो अनेत्रगवाननोनेत्रगवाननात्रक्तनोजेमहिमासमंतेनेजपुरोसत्संगीजांणवां॥ ॥इतिवचनामृतं॥९॥

॥ १०८ ॥ ॥संवत् १८७७ नाकार्तिकशुदि १० दशमीनेदिवसरात्रिनेसमेस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजगांम
श्रीकारियांणिमध्येवस्ताखाचरनादरबारमांडगमणेबास्यआरडानेविषेविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनि
आगद्यदशबारमांटेरासाधुवेठाहता तथापांचछोहरिन्नक्तवेठाहता अनेश्रीजीमहाराजनाशरिरमांकांडकतावजे
वुंजणातुहतुं अनेआगद्यशघडिमेलिनेतापताहता पछेश्रीजीमहाराजेमुक्तानंदस्वामिनेकयुंजेअमारिनाडिजुवो
शरीरमांकांडकसरजणायछे पछेमुक्तानंदस्वामियेनाडिजोईनेकयुंजेहेमहाराजकसरतांवहुछेनेवक्षिणमकयुंजे
हेमहाराजहमणांसत्संगिनेकठणकालवर्तेछे केमजेहेमहाराजतमेतोसर्वेसत्संगीनाजिवनप्राणछोतेमहाराजनश
रिरकसरजेवुंछेएजसर्वेसत्संगीनेकठणकालछेपछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेत्रगवाननेप्रसन्नकरवानेअर्थनारदजी
येकटलाकजुगपर्यंतटाट्यतडकानेतथानुखतरसनेसहनकरिनेमहातपकरुं अनेतेतपकरिनेत्रगवाननेराजिकर्या
एविरित्येजेविवेकिहोयततोजांणिनेपोतानादेहइंद्रियोनेदमिनेतपकरंछे मांटेजेविवेकिसाधुहोयतेनेतोजांणिनेद
हइंद्रियुंनेकष्टथायएमवर्त्युंजांडये तोइश्वरइछायेजेकांडकष्टआवेतेनेशीटटालवानेइछे अनेवक्षित्यागिसाधुनेतापो
तानामनमांएमजदृढरुचिराखिजांडयेजे मारेतोदवलोकब्रह्मलोकनेवैकुंठादिकलोकनांजेपंचविषयसंबंधिन्नोगसु

स्वतेन थीजोईताने मारे तो हमणा देह छुते तथा देह नो त्याग करिने वदरिका श्रम तथा श्वेत द्वीप मांजाई नेने तप करिने जग
वानने राजिकरवाछे ते एक जन्म तथा वेजन्म तथा सहस्र जन्म मुधि पण तप करिने जगवानने राजिकरवाछे अने जी
वनुं कल्याण तो आटलिजवात मांछे जे प्रगट प्रमाण एवा जे श्री कृष्ण नारायण तेनुं जरुं सर्वे थायछे पण काल कर्मने
मायादिक कोइनुं जरुं कांई थातुं नथि एविरित्ये जगवानने विषे जे एक कर्ता पणुं सम ऊवुं एज कल्याणनुं परम कारणछे
अने जे तप करवुं ते तो जगवाननि प्रसन्न तानुं कारणछे अने ते तपने विषे पण जे वोराधिका जित था लक्ष्मी जि जगवानने
विषे प्रेम लक्षणा न किये करिने नावराखेछे ते वो नावराखवो अने जो तपन करेने जगवानने जे सर्व कर्ता जांणे तो यप
ण जन्म मरण ना दुख थितो जीव तरि जाय पण तप कस्या विना ते जीव उपस्थ जगवाननो राजि पोथाय नहि अने जे जी
व जगवानने सर्व कर्ता हर्ता नथि जांणे तो ते थि विजा कोई पापि नथि अने गौह त्यागुरु स्त्री नो संग तथा ब्रह्म वेत्ता सदुरु
नो द्रोह ते थकी पण एने वधु पापि जांणे वोकां जे जगवान विना विजा जे काल कर्मादिक तेने एक कर्ता जांणेछे माटे एवा जे
नास्ति कचंडाल होय ते नितो छाया मां पण उचुरे वुं नहिने नुद्वय मां पण तेना मुखनुं वचन सां नल वुं नहि अने जे जगवान
ना नक्त होय ते जगवानने प्रतापे करिने ब्रह्मा शिव शुक्र जी नारद ते जे वापण थाय अने प्रकृति पुरुष जे वापण थाय अने
ब्रह्म तथा अक्षर जे वापण थाय तो पण श्री पुरुषोत्तम नारायण जे वो थावाने तो कोई समर्थ नथी माटे जे नो संग करथा
कित था जे शास्त्र सां नल वाथ कि जगवाननि उपासनानुं खंडन थईने स्वामि सेवक नावटलि जातो होय तो ते संग नो तथा
ते शास्त्र नो श्वपच निपेठे तत्का द त्याग करवो पछे मुक्तानंद स्वामि ये पुछुं जे हे महाराज जे नक्त मुंदर वस्त्र तथा अलंकार

तथानानाप्रकारनां भोजनादिकवस्तुतेणेकरिने भगवाननिसेवाकरेछेतेपण भगवाननेराजिकरवानेईछेछे अनेत
मेतोतपेकरिनेज भगवानराजिथाय एमकहोछोतेतपविना एविसेवायेंकरिनेराजिकरेतेमांशोबाधछेपछे श्रीजिमहा
राजबोदयाजेजं सारां सारां पदार्थें करिने भगवाननिभक्तिकरेछे तेजो निष्काम भवेकरिनेकवल भगवांननिप्रसन्न
तानेअर्थेजकरतो होयतो तोठीकछे पण जोपोतेपण भगवाननिप्रसादीजांणिनेतेपदार्थनेविषेदोआइनेने भगवांनने
पड्यामेखिनेअनेतेपदार्थनेविषेप्रितिकरेतोतेपदार्थने भगवतोथकांविषइथैनेभ्रष्टैजायछे एबाधछेमाटेजेत्यागि
भक्तहोयतेनेतो भगवाननेसर्वेकरताजांणिनेतपेकरिनेज भगवाननेराज। करवाअने राधिकाजितथादक्षिमीतेनि
पेठेभगवाननेप्रेमलक्षणाभक्तियेकरिनेभजवाएअमारोसिद्धांतछे पछेब्रह्मानंदस्वामियेपुछ्युंजेहेमहाराजअमारुं
आलोकनेविषेतथापरलोकनेविषेसारुंथायतेकहो पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेअमारुंजेआसिद्धांतछेतेजआलो
कनेपरलोकनेविषेपरमसुखनुहेतुछे पछेगोपालनंदस्वामियेपुछ्युंजेहेमहाराजत्यागनोनेंतपकरवानोमनमांडसक
तोहोयअनेत्यागकेतपकरतांवच्यमांकोइकविघनआविपडेतातेनुंकेमकरवुं पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेजेनेजेवा
तनोईसकहोयनेतेवच्यमांहजारुंअंतरायआवेतोपणते अंतरायनोरोक्योराकायनहिं तारतेनोसाचांडसकजांण
वोजुवोअमेएकविसवरसथयांश्रीरामानंदस्वामिपासेआव्याछे येतेमांअनंतआत्यनांवस्रतथाअलंकारतथाखान
पानादिकतेणेकरिनेसेवानाकरनाराअनंतभक्तमदयाछेपण अमारुंमनकोइपदार्थमांलोआणुंनर्याशामाटेजेअ
मारेत्यागनोजइसकछे अनेआसंसारनेविषेकेदलिकरांडुछेतेधणिमरिगयोहोयतोतेनेवांसंछातिकुटिकुटिनेरायाज

व० मृ०
॥३५॥

करछे अनेकेटकबार्डयुंछेंतेपोतानापरएयाधणिनोपणत्यागकरिनेंनगवाननुंनजनकरछे अनेकेटलाकमुख
पुरुषहोयछेतेपोतानिखोमरिगइहोयतांतेनेवांसेरोयाकरछे अनेंविजीखीनेंवास्तेहायवोयकरताफरेछे अनेकेटला
कवंराग्यवानपुरुषहोयतेधरमांपरण्णीखीहोयतेनोत्यागकरिनेंपरमेश्वरनुंनजनकरछे एविरित्येसौसौनाइसकजु
दिजुदिजात्यनाछे अनेअमारोताएजइसकछेनेएजसिद्धांतछेजेतपेकरिनेंनगवाननेराजिकरवानेनगवाननेसर्व
नाकर्ताहर्ताजांणिने अनेस्वामिसंवकनेन्रावेकरिनेंतेनगवाननिनक्तिकरवीअनेकोइरित्येते नगवाननिउपासना
खंडनथावादेविनहिमाटेतमांपणसर्वेआअमारावचननेपरमसिद्धांतकरिमानज्यो ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥
॥ १० ॥ ॥ १०६ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाकार्तिकशुदि ११ एकादशीनेदिवसश्रीजिमहाराजगांम
श्रीकारियांणिमध्येवस्ताखाचरनादरवारमांउगमणेबास्यओरडानिओसरियेंरात्रिनेसमेविराजमानहता अनेधो
लोखेसपेस्याहतांनेधोखिछिंछ्यनिडगलिंपरीहती अनेमस्तकउपस्यधोखिपाघबांधिहति अनेपिदानेरातांजेगुलदा
वदिनांपुष्पतेनाहारपेस्याहताअनेपाघमांपिदापुष्पनातोराखटकताहताअने पोतानिआगद्व्यवेकोरेवेवाखंदमशाल
लेइनेउन्नाहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछेश्री
जीमहाराजनेसच्चिदानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्युं जेनगवाननेविषंप्रतिहोयतेनांशांलक्षणछे पछेश्रीजामहाराजबो
ह्याजेजेनेपोतानाप्रितमजेनगवानतेनेविषे प्रीतिहोयतेपोतानाप्रितमनिमरजीनेलोपेनहिंप्रीतिनुंलक्षणछे जो
गोपीयुंने श्रीकृष्णनगवाननेविषे प्रीतिहति तांज्यार श्रीकृष्णनगवानमथुरांजावातयारथयातारे गोपीयुंसर्वम

कारि०
११

॥३५॥

द्विने एम विचार कर्यो जे आपणे कुटुंबिनि तथा लोकनि द्वाजना त्याग करि ने नगवानने जो राईये राख शुं पछे चाख
वासमे श्री कृष्ण नगवाननाने त्रसां मुंजो युं तारे नगवाननिरयानि मरजी देखी नहिं तारे सर्वे डरिने छंटे रहियुं अने अं
तरमां एम बिनियुं जे जो आपण नगवानना गमता मां नहिं रहियेतो नगवानने आपणा उपस्थि हेत उतरि जाशे एम
विचारिने कांड कहिस कियुं नहिं पछे नगवानमथुरां पधास्या तारे पण त्रयगाउ उपस्थ नगवानहता तो पण गोपियुं
कोइ दिवस मरजि लोपिने दर्शने गइनहिं अने गोपिये एम जाणुं जे नगवाननि मरजी विना जो आपण मथुरां जा शुं तो
नगवानने आपणा उपस्थ हेत छंटे तटि जाशे माटे हेत नु एंज रूप छं जे जेने जे साथे हेत होय ते ते निमरजी प्रमाणे रहे अने
जो पोताना प्रीतमने पासे रयेराजी जांणे तो पासे रहे अने जो पोताना प्रीतमने छंटे रयेराजी जांणे तो छंटे रहे पण कोइ रि
त्ये पोताना प्रीतमनि आज्ञाने लोपे नहिं ए प्रेमनुं ब्रक्षणे छं जे गोपियुं ने नगवानने विपेसाचो प्रेमहतो तो आज्ञा विना
नगवानने दर्शने गइनहिं अने ज्यारे नगवानने कुरुक्षेत्र मां तडी तारे नगवाननुं दर्शन कर्युं पण कोइ रि त्ये नगवाननाव
चननो नग कर्यो नहिं माटे जेने नगवानने विषप्रति होय ते नगवाननि आज्ञा कोइ काल लोपे नहिं जे म नगवाननुं गम
तुं होय ते मजर हे ए प्रीतिनुं ब्रक्षणे छं पछे श्रीजी महाराज बोल्या जे ब्यो एक अमे प्रश्न पुछिये पछे मुनिये कयुं जे हे महारा
ज पुछो पछे श्रीजी महाराज बोल्या जे जे नगवाननो नक्त होय ते नगवाननि मूर्तिना संबंध विना ना जे अन्य संबंधी पंच
विषय तेने तुछ करि नांखे छं अने पंच प्रकार एक नगवाननो संबंध राखे छं एवो जे नक्त तेने नगवान एम आज्ञा करे जे
तमे अमथ कि छंटे रहो तारे ते जो नगवानना दर्शननो आं न राखे तो एने आज्ञानो नगथाय अने जो आज्ञान पावतां नग

વ૦ મ૦
॥૩૬॥

વાનનેંએનકતુપસ્યહેતનરહે માટેએનકતજેમમાઠકશબ્દાદિકપંચવિષયનાંત્યાગકર્યોછે તેમજનગવાનસંબંધિજે
શબ્દસ્પર્શરૂપરસનેગંધાપંચવિષયછે તેનાંપણત્યાગકરેકનકરેપ્રશ્નછે પછેસર્વેમુનિમલિનેંજેનેજેવિબુદ્ધિહતિ તેણે
તેવોઉત્તરકર્યોપણપ્રશ્નનુંસમાધાનથયુંનહિંપછેશ્રીજીમહારાજનેકયુંજેહેમહારાજેનોઉત્તરતમેકરોપછેશ્રીજીમ
હારાજબોલ્યાજેજેનેનગવાનનેવિષેદૃઢપ્રિતિછે અનેનગવાનનેઅર્ચંડસંબંધેરહિતજેમાઠકપંચવિષયતેનેતુછકરિના
સ્થાછે અનેશબ્દાદિકપંચવિષયકરિનેંનગવાનસંબંધેદૃઢપણેજોડાંણોછે તેનકતનગવાનનિઆજ્ઞાયેકરિનેંજ્યાં
જ્યાંજાયછે ત્યાંત્યાંનગવાનનિમૂર્તિપણએનકતનેલિજજાયછે નેજેમએનકતનેનગવાનવિનારેવાતુંનથિ તેમજનગ
વાનનેપણએનકતવિનારેવાતુંનથિ અનેએનકતનાત્તદામાંથીઆંખનુંમટકુંનરિયેએટલિવારછેટેરેતાનથિ માટેએનકત
નેપાંચેપ્રકારેનગવાનસંબંધેઅર્ચંડસંબંધેરહે કેમજેજેશબ્દાદિકપંચવિષયવિનાજિવમાત્રનેરેવાતુંનથિ તેશબ્દાદિ
કપંચવિષયનેએણેતુંછકર્યાછેનેપંચેપ્રકારેકરિનેંનગવાનનેવિષેજોડાંણોછે તેમાટેએનકતનેનગવાનસાથેઅર્ચંડસં
બંધરહેછે ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૧૧ ॥

॥ ૧૦૭ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૭૭ નાકાર્તિકશુદિ ૩૧

પુન્યમનેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજગાંમશ્રીકારિયાંણિમધ્યેવસ્તાચરનાદરબારમાં ઉગમણેબાસ્યઓ
રડાનિઓસરિયેઢોલિયાઉપસ્ય વિરાજમાનહતાઅનેધોલોએશેપસ્યોહતાનેધોલિછિંઠ્યનિહગલિપેરિહતિઅનેધોલો
ફેંટોબોકાંનાસહિતવાંધ્યોહતો અનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યપરમહંસતથા દેશદેશનાહરિનકતનિસન્નાનરાઈ
નેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેપ્રશ્નઉત્તરકરોપછેમુનિયેમાંહોમાંહિધણિવારસુધિપ્રશ્નઉત્તરકર્યાતેમાં સ્થ

કારિ૦
૧૨

॥૩૬॥

लसूक्ष्मनेकारणएत्रएयशरिरनांविचारनिसस्यो तथाविराटमूत्रात्मानेअव्याकृतएत्रएयशरीरनांविचारनिसस्यो
पछेश्रीजिमहाराजबांढ्याजेकारणशरीरछे एजीवनिमायाछेतजकारणशरीरतेस्यूलसूक्ष्मरूपेथायछे माटेस्यूल
सूक्ष्मनेकारणएत्रएयजिवनिमायाछे तेमजविराटमूत्रात्मानेअव्याकृतएईश्वरनिमायाछेतजीवनिकारणशरीररूप
जेमायातेवज्जसारजेविछेतकोइरित्येजीवथीजुदिपडतिनथि माटेज्यारेएजीवनेसंतनोसमागममलेनेतेसंतनेवच
नेकरिनेपरमेश्वरनुंस्वरूपओलस्यामांआवे नेतपरमेश्वरनास्वरूपनुंध्यानकरे नेतपरमेश्वरनावचननेददामांधारे
तेणेकरिनेएकारणशरीरछेतबलिनेखोखुंजेवुंथइजायछे जेमआंबलिनुंविजहोयनेतेबीजनिछाड्यविजसाथेअति
द्रढचोटिहोय पछेतेनेज्यारेअग्निमांशेकेतारतेछाड्यदाफिनेखोखुंजेविथइजायने पछेहाथमांलइनेचोलेतोजुदियइ
जायतेमजगवाननुंध्याननेजगवाननुंवचनतेणेकरिनेकारणशरिरशेकाइनेआंबलिनाफोतरानिपेठेजुदुंथइ जाय
छेनेतेविनाविजाकांठिउपायकरेतोयपणकारणशरिररूपजेअज्ञानतेनोनाशयातोनाथि एविरित्येश्रीजीमहाराजे
वार्त्ताकरि पछेश्रीजीमहाराजेमुनिप्रत्येप्रश्नपुछ्योजेजाग्रतअवस्थामांसत्वगुणवर्त्तेछे अनेसर्वेपदार्थनुंजथार्थज्ञा
नवर्त्तेछे तोपणजाग्रतअवस्थामांजेश्रवणकस्युंहोय तेनेसूक्ष्मदेहमांज्यारेमननकरे तारेतेसांजदयुंहोयतेपाकुंथाय
छेअनेसूक्ष्मदेहमांतोरजागुणवर्त्तेछेतेरजागुणमांतोअजथार्थज्ञानरयुंछेतोपणजेजाग्रतमांसांजदयुंहोयतेनुंसूक्ष्म
देहमांमननकरे तारेयथार्थज्ञानथायछेएनुंशुंकारणछे पछेमुनिसर्वेमलिनेजेनिजेविबुद्धिहतितेणेतवाउत्तरकस्योप
णश्रीजीमहाराजताप्रश्ननुसमाधानथयुंनहिं पछेमुनिसर्वेहाथजांढिनेबांढ्याजे हेमहाराजआप्रश्ननाउत्तरतांने

व० मृ०
॥३७॥

करोतांथाय पछे श्रीजीमहाराज बोध्याजे एनो उत्तरतो एछे जे दृढयने विपक्षे ब्रज जे जीवते नों निवास छे ते क्षेत्र ब्रज चौदंड
द्रियानों प्रेरक छे ते मां अंतःकरण जे ते क्षेत्र ब्रजने समीपेव तें छे माटे अंतःकरण मां मनन करे तारे दृढथाय छे कां जे क्षेत्र ब्रज छे
ते सर्वे इंद्रियो अंतःकरण थकिस मर्थ छे माटे क्षेत्र ब्रज प्रमाण करे एवात अति दृढथाय छे एविरित्ये एप्रश्नो उत्तर करयो ता
र सर्वे मुनिये कयुं जे हे महाराज जे थार्थ उत्तर करयो एवो उत्तर बिजा कोई थियाय नहि पछे श्रीजीमहाराज बोध्याजे गमे
ते वो कां मित्रां धिखो निलं पट जीव होय अने जो आ विरित्य निवात मां विश्वास राखिने प्रित्ये करिने सां नक्षे तो तेना सर्वे
विकार टलि जाय छे जे मको इ पुरुषने प्रथमतो काचा चणाचावे एवुं दांत मां बल होयने ते जो काचिके रिसारि पेटे खाय तो
ते थो न्नात पण चवाय नहि ते मग मे ते वो कामादिकने विषे आसक्त होय पण आ विरित्य निवातने आस्तिक थइने श्रद्धाये
सहित सां नक्षे तो ते पुरुष विषयनां मुख न्ना गवाने समर्थ रहे नाहि अने त मरुछु चां द्रायणादिक व्रते करिने जो देहने सुक
विनां खेतो पण जे वुं आवि न्ना गवत वार्त्ता सां नक्षे नारा नुं मननिर विषइ थाय छे ते वुं ते नुं थातुं नथि अने आवि वात सां न
लिने जे वुं त मां सर्वे नुं मननि विंकल्प थातु हशे ते वुं ध्यान करता हशे तो था माझा फेरवता हशे तो तारे नहि थातुं होय माटे वि
श्वास राखिने प्रीतिये सहित जे न्ना गवान पुरुषोत्तम नारायण निवात सां नक्षे वि एथी बिजुं मनने स्थिर थावानुं ने निरविष
इ थावानुं कोई मोटुं साधन नथि ॥ इति वचनामृतं ॥ १२ ॥ ॥ १०८ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाकार्तिक व
दि १० दशमीने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज गांम श्री धोया मध्ये सुरा न्ना कना दरवार मां परमहंसना उतारा
मध्ये ढोलिया उपर्य विराजमान होता अने रुनों न्नेर खो धो धो सुरवाल पेस्यो हतो अने धो लि छिं छ्य निडग लि पे रि हति अ

लोया०
१

॥३७॥

नेमाथे धोला फेंटा बांध्या हता अने पोताना मुखार विंदनि आगव्य मुनि तथा देश देशना हरि चक्र निस ज्ञा चराई ने वेळि ह
ति पछे श्रीजिमहाराज मुनि प्रत्ये बांध्या जेशंकर शब्दनो शो अर्थ छे पछे मुनि बांध्या जे सुखने करे तेने शंकर कहिये पछे
एवातने सांज खिने श्रीजिमहाराज बांध्या जे आज पाछे खि च्यार घडिरात्य हती ते समे स्वप्न मां अमने शिव जियें दर्शन दि
धांते शिव जी मोटा ज बरो नंदि श्वर ते उपस्थ वेठा हता अने शरीर बद्द पुष्ट हताने चाखि सवर्ष नि अवस्था हतिने मोटी ज बरी
जटा हतिने ते शिव जी चले पारवति हतां ते ए धोला वस्त्र पेस्यां हतां अने ते शिव जी मोटा संत निपेठे शांत मुर्ति हताने मारे उप
स्थ तो शिव जिन घणुं हेत जाणां गुतां पण मारे तो शिव उपस्थ हेत न जणां गुं के मजें हुं ए मजां गुं छुं जे शिव तो तमो गुण ना देव
ता छे अने आपण ता शांत मुर्ति एवा जे श्री कृष्ण नारायण तेना उपासक छुं इये ते माटे रजोगुणित मो गुणि देव एवा जे ब्रह्मा
शिव न इंद्रादिक देवता ते मनी उपस्थ जाव बेसे नहि अने ते मां पण क्रोध उपस्थ तो मारे घणुं वेर छे ने क्रोधी जे मां पण स अथ
वा देवता ते मुं ने गमे जन हित थापि जे शिव जिन अमे मां नये छुं इये तेनुं शंकारण छे तो शिव जी तो त्यागि छे ने जोगी छे ने ज
गवानना मोटा चक्र छे माटे शिव ने मानिये छे ये अने क्रोध तो केवो छे तो जे बुं हड कायुं कुतरुं हाय ते वो छे जे महड काया कुत
रानि जे लास ते दोर अथ वामनुप्य जे ने अडे ते हड काया कुतरानि पेठे डाचियुं नां खिने मरि जाय ते मक्रोध नी जे ने लास अडे
ते पण हड काया कुतरानि पेठे डाचियुं नां खिने संतना मार गथ कि पडि जाय अने वडी क्रोध केवो छे तो जे वाकसाई आर
व चावर वाघ दीप डोका लां मर्प ते जे मसर्व ने विवरा वे छे ने विजाना प्राण ने हरि छे ते मक्रोध छे ते पण सौने विवरा वे छे ने
विजाना प्राण ने हरि छे एवा जे क्रोध ते जो साधु मां आवे ते तो अति चुंडो लागे के मजें साधु तो शांत होय पण ज्यार ते मां

ક્રોધ આવે તારે તે સાધુ વિજાને ક્રૂર ત્રાગેને તે સાધુની આકૃતિ પળ ફરિ જાય કેમ જે એકો ધનું નામ વિરુપ છે માટે એકો ધ જે નાંદે માં આવે તે નાંદે હને વિરૂપ કરિ નાંશે તારે શુક મુનિયે પુછ્યું જે હેમ હારાજ જે લગારે ક્રોધ ચઢિ આવે ને પછે તેને ટાલિ નાંશે એવો જે ક્રોધ તે કાંઈ નડતર કરે કે ન કરે તારે શ્રીજીમ હારાજ બોલ્યા જે જેમ આસ નાવે ઠિ છે તે માં જો હમણે સર્પ નિ કલેને કાંઈ ને કરડે નહિ તો પળ ઉઠિ ને સૌને નાગ બું પડે તથા સૌના અંતર માં ત્રાસ થાય અને વલિ જે મગામ ને ઝાંપે આવિ ને વાઘ ઢુંકારા કર તો હોય ને કાંઈ ને મારે નહિ તો પળ સૌ માં ણ સને અંતર માં નય લાગે ને વારણે નિકાલ ય નહિ તે મથો ડોક ક્રોધ ઉપજે તે પળ અતિ શેદુરુ દાઈ છે પછે નાં નાનિર્માના નંદ સ્વામીયે પ્રશ્ન પુછ્યો જે કામ ને મૂલ માં થિ ઉર લે ઢિ નાં શ્વો તેનું શું સાધ ન છે તારે શ્રીજીમ હારાજ બોલ્યા જે એક તો આત્મ નિષ્ઠા અતિ દૃઢ હોય અને અષ્ટ પ્રકારે બ્રહ્મ ચર્ય વ્રત રાશ્વ બું આદિ ક જે પંચ વર્ત માન તેને દૃઢ કરિ ને પાલે ને નગવાન નો મહિમા અતિ શે સમઝે એ ઉપાયે કરિ ને કામ નું મૂલ ઉર લે ઢિ જાય છે અને કામ નું મૂલ ઉર લે ઢિ જાય તો પળ બ્રહ્મ ચર્યાદિક નિયમ માં થિ કોઈ રિત્યે ઢગ બું નહિ અને અતિ શે કામ નું મૂલ ઉર લે ઢિ જાય તો ઉપાય એ છે જે નગવાન નો મહિમા સારિ પેઠે સમઝવો અને તે પછે ન જના નંદ સ્વામીયે પ્રશ્ન પુછ્યો જે હેમ હારાજ કનિષ્ઠ વૈરાગ્ય ને મધ્ય મ વૈરાગ્ય ને ઉત્તમ વૈરાગ્ય એ ત્રણ પ્રકાર ના વૈરાગ્ય નું શું રૂપ છે પછે શ્રીજીમ હારાજ બોલ્યા જે કનિષ્ઠ વૈરાગ્ય વાલો જે હોય તે તો ધર્મ શાસ્ત્ર માં કયા જે સ્ત્રીના ત્યાગ સંબંધિ નિયમ તે માં સારિ પેઠે વર તે ત્યાં સુધિ તો એને ઠિ કર હે પળ જો કોઈ સ્ત્રીના અંગ ને દેખિ જાય તો તે અંગ માં એનું ચિત્ત ચોટી જાય ને એનું ઠકાં ણું ન રહે તેને કનિષ્ઠ વૈરાગ્ય વાલો કહિયે અને જે મધ્ય મ વૈરાગ્ય વાલો હોય તે તો કદાચિત જો સ્ત્રીને ઉઘાડિ થિ કિંદે સ્ત્રી જાય તોય પળ જેમ પશુ ને ઉઘાડાં દે સ્ત્રીને ક્ષો ન થા તો ન થિ તે મતે ના

मनमांक्षोन्नथायनेतेस्त्रिनांअंगमांचित्तचोटिजायनहितेनेमध्यमवैराग्यवालोकोहिये अनेजेउत्तमवैराग्यवालोहो
यतेनेतोकोकदाचितएकांतमांस्त्रीयादिकपदार्थनोयोगथायतोपणएडगेनहितेनेउत्तमवैराग्यवालोकोहिये अनेवस्त्रि
जजनानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्योजेकनिष्ठमध्यमनेउत्तमएत्रएयप्रकारेजेजगवाननुज्ञानतेनुंशुंस्वरूपछे तारेश्रीजीम
हराजबोल्याजेकनिष्ठज्ञानवालोतेतोप्रथमजगवाननोप्रतापदेखिनेनिश्चयकरेनेपछे तेवोप्रतापनदेखायनेजगवा
ननोकोइकदुष्टजीवद्रोहकरताहोयतेनुंकांडचुंडुनथायतारेतेनेनिश्चयरहेनहि एनेकनिष्ठज्ञानवालोकोहीयेंअनेमध्यम
ज्ञानवालो जेहोयतेतो ज्यारेजगवाननांशुजअशुजएवांमनुष्यचरित्रनेदेखेतारेतेमांमोहथायनेनिश्चयरहेनहितेनेम
ध्यमज्ञानवालोकोहिये अनेउत्तमज्ञानवालातेतो एमवर्त्तेजेजगवाननेगमेतेवि शुजअशुजक्रियानेकरतादेखिनेप
णतेमांमोहथायनहिनेनिश्चयजायनहितथाजेणपोतानेनिश्चयकराव्योहोयनेतेजवलिकहेजेएजगवाननथी तारेते
नेएमजांणेजेएनुंमाथुंफस्युंछेएवोजेहोयतेनेउत्तमज्ञानवालोकोहिये अनेतेमांजेकनिष्ठज्ञानवालोतेतोअनेकजन्मे
करिनेसिद्धथायअनेमध्यमज्ञानवालोवेत्रएयजन्मेकरिने सिद्धथायनेउत्तमज्ञानवालोतेजजन्मेकरिनेसिद्धथायए
विरित्येवार्त्ताकरि तारपछेमोटाशिवानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्योजेजगवाननोनिश्चयतोसंपूर्णहोयतोपणअंतरमांरुता
र्थपणुंमनानुंनर्थातेनुंशुंकारणछे तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेकामक्रोधलोअस्वादस्नेहमानइत्यादिकजेशत्रुतेणेक
रिनेजनुंअंतःकरणदग्धवर्त्ततुंहोयनेतेनेनिश्चयहोयतोपणपोतानेक्रतार्थमांनेनहि पछेनित्यानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्यो
जेएकामादिकशत्रुनेटाड्यानांशोउपायछे तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेएकामादिकशत्रुतोतोदलेजोएनेउपस्थनि

વ ૦ મૃ ૦
॥૩૯॥

દેયથકાંદંડદેવાનેતત્પરરહેજેમધર્મરાજછેતેપાપિનેમારવાનેઅર્થેદંડલેઈનેરાત્યદિવસતયારરહે તેમહંદ્રિયુંકુમાર્ગેચા
લેતોહંદ્રિયુંનેદંડદેનેઅંતઃકરણકુમાર્ગેચાલેતોઅંતઃકરણનેદંડદેતેમાંહંદ્રિયુંનેરુછૂંચાંદ્રાયણેકરિનેદંડદેનેઅંતઃકરણ
નેવિચારેકરિનેદંડદેતોએકામાદિકશત્રુનો નાશથઈજાયનેપોતાનેજગવાનનાનિશ્ચયેકરિનેસંપૂર્ણકૃતાર્થમાને તા
રપછેમુક્તાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યો જેસંપૂર્ણસત્સંગથયોતેકેનેકહિયે પછેશ્રીજામહારાજબાંહ્યાજેએકતોઅતિશેદ્રઢ
આત્મનિષ્ઠાહોયનેતેપોતાનાઆત્માનેદેહહંદ્રિયોઅંતઃકરણથિઅતિશે અસંગીમાનેનેએદેહહંદ્રિયાદિકનિક્રિયાડંતેપો
તાનેવિષેનમાનેતોપણપંચવર્તમાનનાનિયમમાંલેશમાત્રફેરપડવાદેનહિ અનેપોતેબ્રહ્મસ્વરૂપેવરતેતોપણપરબ્રહ્મજે
પુરુષોત્તમજગવાનતેનુંદાસપણુંમુકેનહિસ્વામિસેવકપણેકરિનેજગવાનનિદ્રઢઉપાસનાકરે અનેપ્રત્યક્ષમુર્તિજેજ
ગવાનતેનેઆકાશનિપેઠેઅતિશેઅસંગીસમઝેજેમઆકાશછે તેચ્યારજૂતમાંઅનુસ્યૂતપણેવ્યાપિનેરયોછેનેચ્યારજૂ
તનિજેક્રિયાતેઆકાશનેવિષેથાયછે તોપણઆકાશનેએપૃથ્વીઆદિકચ્યારજૂતનાવિકારઅડતાનથીતેમપ્રત્યક્ષ
જેશ્રીક્રષ્ણનારાયણતે શુજ્જશુજ્જસર્વક્રિયાનેકરતાથકાઆકાશનિપેઠેનિર્લેપછેએમજાણે અનેતેજગવાનનાંજે
અસંસ્થાતેશ્વર્યછેતેનેસમઝેજેઆજગવાનજીવુનાકલ્યાણનેઅર્થેમનુષ્યજેવાજણાયછેતોપણએઅનંતકોટીબ્રહ્મા
ડનાકર્તાહત્તાંછે અનેગોલોકવૈકુંઠશ્વેતદ્વિપ્રબ્રહ્મપુરહત્યાદિકજેધામતેસર્વનાસ્વામિછે અનેઅનંતકોટિએબાજેઅક્ષ
રરૂપમુક્તતેસર્વનાસ્વામિછે એવાજગવાનનોમહિમાજાણિનેતેજગવાનનેવિષેશ્રવણાદિકજ્ઞકિનેદ્રઢકરિનેરાસે અ
નેતેજગવાનનાજ્ઞકનિસંવાચાકરિકરેવિરિત્યેજેવરતેતેનોસંપૂર્ણસત્સંગકહિયે પછેનાનાશિવાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુ

લોયા ૦

૭

॥૩૯॥

छद्योजेकारं कतां न गवानना न क्तनो महिमा अतिशंसमजायछे नेकारं कतां अतिशंसमजातां न थितेनुशुंकारणछे
पछे श्रीजीमहाराज बोद्ध्याजे संतछे ते तो धर्मवाला छे ते ज्यारे कोई कने अधर्ममां चाखतो देखे तारे तेने दो के पछे जे देहा
त्रिमानि होय तेने सब सो विचार करिने शिक्षा ग्रहण करतां आवडेन हिने सां मां ते संतनो अवगुण से मारे ज्यां सुधि एने दु
खाडिने कहेन हित्यां सुधि माहात्म्य रेहेने ज्यारे हित निवात पण दुखाडिने कहे तारे अवगुण से ने माहात्म्य न जां एने जेने
संतनो अवगुण आव्यो तेने कोई रित्ये प्रायश्चित्ते करिने पण शुद्ध थातुं न थिजे मकामादिक दोषनां पाप निवारण छे तेम
संतना द्रोहनुं पाप निवारण छे नहि अने जे मकोइने क्षयरोग थाय तेने टाढ्यानुं कोई औपदन थो ते तो निश्चे मरे ते मजे मे
संतनो अवगुण आव्यो तेने तो क्षयरोग थयो जां एवो ते तो पांच दिवस मोढो वेक्षो निश्चे विमुख थाशे अने वसी जे ममनु
प्यनां हाथ पगना कआं स्य आंगलियुं एआदिक जे अंग ते कपायतां पण एमनुष्य मुवां के वाय नहि अने ज्यारे धडमां थि
माथुं कपाइ जाय तारे तेने मुवां के वाय तेम हरिजन नोजेने अवगुण आवे तेनुं तो माथुं कपां एने बिजावर्त्तमान मां क
दाचित फेर पडे तो अंग कपां एके वाय पण ते जीवे खरो के तां ते सत्संग मां टके खरो ने जेने संतनां अवगुण आव्यो ते तो निश्चे
सत्संग थि ज्यारे तारे विमुख जथाय एनुं माथुं कपां एजां एवुं पछे न गवदानंद स्वामिये प्रभु पछ्यो जे हरिजन नो अ
वगुण आव्यो होय तेने टाढ्यानो कोई ये उपाय छे के न थि तारे श्रीजीमहाराज बोद्ध्याजे उपायतां छे पण अति कठण छे ते
अतिशे श्रद्धावाला होय ते थि थाय छे ज्यारे कोई संतनो अवगुण आवे तारे एम विचार करे जे में अति मोटुं पाप करुं जे मा
टे ब्रह्म स्वरूप एवा जे न गवानना न क्तने नो अवगुण लिधो एवा विचार मां थि अतिशे दाइय है यामां थाय न दाइय ने मारे अ

न्रजमंतोतेनास्वादुकुस्वादुपणानिखवस्यपडेनहि तथारात्रिनेविषेनिद्रापणआवेनहि अनेज्यांसुधिसंतनोअवगुण
हैयामांथिटलेनहि त्यांसुधीजेमजलविनानुंमाछुंतडफडेतेमअतिव्याकुलथाय अनेज्यारेएसंतनोहैयामांअतिशे
गुणआवेनेतसंतकोइवातदुखांणहोयतोतेनेअतिदिनथईनेप्रसन्नकरे एविजात्यनोजेनाहृदयमांविचाररेतोहोय
तोतेनेसंतनोअवगुणआव्याहोयतेपणटलिजाय नेसत्संगमांथिपणविमुखनथायपणएविनाविजोकोईएनोउपाय
नथिकयोएजएकउपायछे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ १ ॥

॥ १०९ ॥

॥ संवत् १८७७ नाकार्तिकवदि ११ एकादशीनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजगामश्रीलोयामध्येसुराक्षत
नादरबारमांदक्षणादेमुखारविंदेहोखियाउपस्थविराजमानहता अनेराताकिनखापनोसुरवालपेस्योहतो अनेनर
नारायणनामैअंकितएवोजेकाखोकिनखापतेनिडगलिपेरिहती अनेमांथेचुरानपुरिअसमानिरंगनारेटोसोनेरितार
नाफरताछेडानांवांथ्याहतो अनेकसुंवीरंगनारेटोकेखेबांध्योहतो अनेपोतानामुखारविंदनीआगद्वयमुनितथादेश
देशनाहरिअक्तनिसन्नाअराइनेवेठिहति अनेमुक्तानंदस्वामिआदिकजेपरमहंसतेदुकडसरोदासतारमंजिरादिकवा
जिअनेवजाडीनेकीर्तननुंगानकरताहता पछेकीर्तननिसमाप्तिथईरहि तारेश्रीजीमहाराजबोदयाजेसर्वेपरमहंस
सांअखोहुंतमनेएकप्रश्नपुछुंछुं तारेमुनिबोदयाजेहेमहाराजपुछो पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेआसत्संगमांहरिअ
क्तनेक्यारेमृत्युनोअयटलिजाय अनेदहछतेजपोतानुकल्याणमनाईजाय पछेमुक्तानंदस्वामियेजेवोआवड्योतेवो
उत्तरकस्यो पणश्रीजीमहाराजनाप्रश्ननुंसमाधानथयुंनहि पछेविजापरमहंसबोदयाजेहेमहाराजएप्रश्ननोउत्तरतो

તમેજકરો પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેતમેજ્યાંસુધિકીર્તનબોલ્યાત્યાંસુધિઅમેએનોવિચારકર્યોછે તેઅમારિન
જરમાંતોએમઆચ્યુંછે જેચ્યારપ્રકારનાહરિન્નકત્ત્વહોયતેનેમૃત્યુનોઅચનાશપાંમેછે અનેકૃતાર્થપણુમનાયછે તેચ્યારપ્ર
કારનાહરિન્નકત્ત્વનિવિક્તિએકતા વિશ્વાસિબિજોજ્ઞાનીત્રિજોશૂરવિરચોથોપ્રિતિવાલોએચ્યારપ્રકારનાજેન્નકત્ત્વેનેતો
મૃત્યુનોઅચનયીરેતોનેદેહછૂતેકૃતાર્થપણુમનાયછે હવેએચ્યારપ્રકારનાન્નકત્ત્વનાંલક્ષણકહિયેછડ્યે તેમાંજેવિશ્વાસિ
હોયતેતોપ્રત્યક્ષઅગવાનનેતેનાસાધુતનાવચનનેવિષેઅતિશેવિશ્વાસનેપાંમ્યોછે માટેતેઅગવાનનાનિશ્ચયનાબલ્લવ
ડેકરિનેમૃત્યુનોઅચરાખેનહિનેએમજાણેજેમુને પ્રત્યક્ષપુરુષોત્તમઅગવાનમલ્યાછેમાટેહુંકૃતાર્થછું અનેજ્ઞાનિનેતો
આત્મજ્ઞાનનુંબલ્લહોયતેએમમાંનેજેહુંતો બ્રહ્મસ્વરૂપએવોઅગવાનનોઅક્ત્ત્વમાટેએનેપણમૃત્યુનોઅચહોયનહિ અનેશુ
રવીરહોયતેયકિતોઈંદ્રિયું તથાઅંતઃકરણએસર્વેથરથરકંપતારહે અનેવીજાકોઈથિપણડરેનહિમાટેએનેકોઈરિત્યેપર
મેશ્વરનિઆજ્ઞામાં અંગથાયનાહિં માટેપોતાનેકૃતાર્થપણુમાંને અનેમૃત્યુનોત્રાસતેનામનમાંલેશમાત્રપણહોયનહિ
અનેચોથોજેપ્રીતિવાલોતેનેતોપતિવ્રતાનુંઅંગછે જેમપતિવ્રતાસ્ત્રીહોયતેનેપોતાનાપતિવિનાધિજેઠંકાંણેવૃતિઢોલેન
હિનેએકપોતાનાપતિનેવિષેજપ્રીતિરાખેતેમતેઅગવાનનોઅક્ત્ત્વેપતિવ્રતાનિપેઠેપોતાનાપતિ એવાજેઅગવાનતેનેવિ
ષેજપ્રીતિરાખે માટેપોતાનેકૃતાર્થપણુમાંને અનેતેનેમૃત્યુનોઅચપણલેશમાત્રહોયનહિ અનેએચ્યારઅંગમાંયલુંએકપ્ર
ધાનહોયનેવિજાંત્રણગૌણહોય તોપણજન્મમૃત્યુનાઅચયકિતરેછે અનેચ્યારમાંયલુંએકપણનહોયતેનેતોમૃત્યુનોઅ
ચટલેનહિ એટલિવાત્તાકરિનેપછેશ્રીજીમહારાજસર્વપરમહંસતથાહરિન્નકત્ત્વેબોલ્યાજેએચ્યારમાંયલુંજેનેજઅંગ

વ૦ મૃ૦
॥૪૧॥

પ્રધાનપણવરતાં હોય તે કહો પછે પરમહંસ સમગ્રને જે જે અંગવરતાં હતાં તે કયાં અને હરિન્નકને પણ જેને જે અંગવરતાં હતાં તે કયાં તે સાંન્નિને શ્રીજિમહારાજ પણ પ્રસન્ન થયા પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે એ ચાર અંગમાં થિજેને સુરવીરનું અંગ હોય તે સર્વે આ વિને અમારે પગે લાગો પછે જેને જેને શુરવિરનાં અંગવરતાં હતાં તે સર્વે શ્રીજિમહારાજના ચરણારવિંદને છાતિમાં લેને પગે લાગા પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે બલિજેને પ્રશ્ન પૂછવો હોય તે પૂછો તારે બ્રહ્માનંદ સ્વામિયે પૂછ્યું જે જે કારણ હોય તે તો કાર્ય થિ મોટું જોઈયે તારે વડનું બિજતે તો નાં નું છે ને તે થિ કિમોટો વડ કેમ થાય છે પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે કારણ હોય તે તો નાં નું હોય ને સુક્ષ્મ હોય તો પણ મોટા કાર્ય નિઉત્પત્તિ કરવાને સમર્થ છે એવા કારણમાં મોટા છે જેમ મુલ પ્રકૃતિનાં કાર્ય એવાં જે અનંત પ્રધાન તે નો મોટો વિસ્તાર છે પણ કારણરૂપ જે મુલ પ્રકૃતિ તે તો સ્થિને આકાર છે તથા પૃથ્વીનું કારણ જે ગંધ તે સૂક્ષ્મ છે ને તેનું કાર્ય જે પૃથ્વી તે મોટું છે એમ જ આકાશ આદિક જે વિજાં ચાર જૂત તે નો મોટો વિસ્તાર છે ને તેના કારણ જે શબ્દાદિક તે સૂક્ષ્મ છે અને જે કારણ હોય તે નાં નું હોય તો પણ તે મોટા કાર્યને ઉત્પન્ન કરવા સમર્થ થાય એવી એમાં કલારહિ છે જેમ અગ્નિદેવ છે તે તો મનુષ્ય જે વૌમૃત્તિ માન છે અને માંણસ જે વડો છે અને તેનું કાર્ય જે અગ્નિની જ્વાલાં તે તો અતિ મોટું છે તથા જેમ વરુણ નિમૃત્તિ તે તો મનુષ્ય જે વડો છે અને તેનું કાર્ય જે જલ તે તો અતિ ઝાંજું છે અને જેમ સુર્ય નિમૃત્તિ તે તો મનુષ્ય જે વિરય માં બેઠો છે અને તેનું કાર્ય જે પ્રકાશ તે તો આશ્વાબ્રહ્માંડમાં આપીરયો છે તેમ સર્વના કારણ એવા જે શ્રીપુરુષોત્તમ નારાયણ શ્રીરુદ્ર તે તો મનુષ્ય જે વડો છે તો પણ અનંત કોટિ બ્રહ્માંડના કારણ છે અને જે મૂર્ત્તિ હોય તે તો એમ સમઝજે જેનું કાર્ય આવડું મોટું છે તો તેનું કારણ તો કેવડું મોટું હશે એ તો મૂર્ત્તિની સમઝાય છે અને

લોયાઃ
૨

॥૪૧॥

सर्वनाकारणरूपएवाज्ञगवानतेमनुष्यजेवाछे तोपणपोतानाअंगमांथियोगकलायंकरिने अनंतकोटिब्रह्मांडनेउ
 त्पन्नकरवानेसमर्थछेनेपाछांपोतानेविषेसयकरवानेसमर्थछे जेमअग्निवरुणसूर्यतेपोतानाकार्यरूपेमोटाजणाच
 छे नेवक्षीकार्यनेपोतामांक्षीनकरिनेएकपोतेजरेछे तेमज्ञगवाननाएकएकरोममांअनंतकोटिब्रह्मांडअणुनिपेठेरयां
 छेतेअष्टावर्णनेचौदक्षोकसुधारयांछे एविरित्येकारणमांअक्षौकिकपणुंछेनेमोटाईपणुछेतेनेसमजुहोयतेजांणेजे
 ज्ञगवानमनुष्यजेवाजणायछेतोपणएज्ञगवानसर्वनाकारणछे अनेसर्वनाकरताछेनेसमर्थछेएमकहिनेश्रीजीम
 हाराजशयनकरवापधारया ॥

॥ इतिवचनामृतम् ॥ २ ॥

॥ ११० ॥

॥ संवत् १८७७ नाकार्तिकवदि १३ तेरशनेदिवसश्रीजीमहाराजगामश्रीक्षोयामध्ये सुराखाचरनादरवारमांरा
 त्रिनेसमेदोलियाउपस्थविराजमानहतानेधांक्षीछिंस्थनिडगर्दीपेरिहति तथारुनोचरेक्षोधोक्षोसुरवाक्षपेस्थोहतोने
 मस्तकउपस्थधांक्षोफेंटोवांध्योहतोतथाधांक्षीपछेडीओढीहति अनेपोतानामुखारविंदनिआगक्ष्यमुनितथादेशदेश
 नासत्संगीनिसन्नाचराईनेवेठिहति तेसमयनेविषेश्रीजिमहाराजनेज्ञगवदानंदस्वामितथाशिवानंदस्वामियेप्रअ
 पुछ्यो जेज्ञगवानतथासंततेनोजेनेमाहात्म्यज्ञानेसहितनिश्रयहोयतेनांशांक्षक्षणाछे पछेश्रीजीमहाराजबोक्ष्याजे
 जेनेज्ञगवाननानेसंतनो माहात्म्यज्ञानेसहितनिश्रयहोयतेथिज्ञगवाननेअर्थेनेसंतनेअर्थेशुंनयाय एनेअर्थेकुटुंब
 नोत्यागकरेक्षोकक्षानोत्यागकरे राज्यनोत्यागकरेसुखनोत्यागकरेधननोत्यागकरेखानोत्यागकरे अनेक्षीहोयते
 पुरुषनोत्यागकरेएमकहिनेपछेआसर्वहरिभक्तनीवार्त्ताउंएकबीजाकेडंकरा गामडदुसरवाक्षारजबुतगक्षुजितया

व० मृ०
॥४२॥

धर्मपुरवालांकुशलकुवरवाई तथापर्वतजाइतथाराजवाईतथाजीवुंवाईतयाबाडुवाई तथामोटांरामवाईतथा
दादांखाचरतथामांचांनक्ततथामूलजीव्रह्मचारितथानुजवालांवाधीवाईनेमाताजीत० मुक्तानंदस्वामित०वाला
कदेशनोआहीरपट्टेसामतत० गांममानकुवानामूलजात० कृष्णजात०वालाकदेशमां गुंदाखीगामनावेकाठिहरि
नक्तइत्यादिकजे सत्संगीतिमणेनगवाननअर्थेनेसंतनेअर्थेजेजेकरुंतनेविस्तारिनेकेताहवा अनेवलीएमकयुंजे
जेनेनगवाननोनिश्चयमाहात्म्यज्ञानेसहितहोयतेनगवाननावचनमां फेरपाडेनहिनेजेमकहेतेमकरेतेउपस्यपांता
निवातकरिजेअमारेखजावकेवोहतोतो गांदाहनमात्रएकछानकमारिवायपणवधुरवायनहिणवात्यागिहताने
वैराग्यअतिशेहतोनेश्रीरामानंदस्वामिउपस्यहेतपणअसाधारणहतुंतोपणस्वामियेनुजनगरथिकावीमोकड्युं जे
जांसत्संगमांरयानोखपहोयतोथांनखानेबाथलेईनेपण रेवुंपडशेएममयारामनहेआविनेकयुंतारेअमेथांनखाने
बाथलिधितारपछेतेमणेकयुंजेमुक्तानंदस्वामिनिआज्ञामांरहो पछेअमेस्वामिनांदर्शनथयामोरनवमहिनासुधि
मुक्तानंदस्वामिनीआज्ञामांरयाएवेदक्षणेकरिनेजेने संतनोनेनगवाननोएवोनिश्चयहोयतेनेजाणीये अनेपछे
सुंदरजीसुतारनेडोसावाणियानीवातकरि अनेवलिजेनेनगवाननोनेसंतनोएवोनिश्चयहोयतेनेतेनिकोरनोकेफव
रतेएमकहिनेरांणाराजगरनीवार्त्ताकरी अनेप्रह्लादनिवार्त्ताकरिजेप्रह्लादजेतेनृसिंहजीप्रत्येबांद्याजे हेमहाराजहुं
आतमाराविकरालरूपथिनथीबीतोनेतमेजेमारिरक्षाकरितेनेदुंदरक्षानथी मांनतोनेतमेज्यारेमाराइंद्रियुरुपशत्रुनां
गणथकीरक्षाकरशोतारदुंदरक्षामानीशमांटेजे नगवाननोचकहोयतेदेहिकरक्षानगवानकरेतेणेकरिनेहर्षनपांमे

लोया०
३

॥४२॥

નેરક્ષાનકરંતેણેકરિનેશોકનકરે અનેઅલ્પમસ્તથકોન્નગવાનનેન્નજેનેન્નગવાનનેસંતતેનું માહાત્મ્યબહુજાણેતેઉપ
 સ્થગામકઠલાલનીડોસિનીવાતકરિ અનેઆવિરીત્યનોજેહરિન્નક્તહોયતેનોદેહપગધસિનેપડેવાઘષાઈજાયસર્પકર
 ડેશસ્ત્રવાગેપાણીમાંબુડિજાયડિત્યાદિકગમેતેવિરિત્યેઅપમૃત્યુયેકરિનેદેહપડેતોપણેમસમઝેજે ન્નગવાનનાન્નક્ત
 નીઅવલોગતિથાયજનહિએતોન્નગવાનનાધામનેજપાંમે અનેન્નગવાનથિવિમુખહોયતેનોદેહસુધીસારિપેઠેપડેનેચં
 દનનાલાકડામાંસંસ્કારેજુક્તબલેતોપણેતેતોનિશ્ચયમપુરીમાંજાયએવેની વ્યક્તિસારિપેઠેસમઝેએસર્વેપ્રકારનીજેના
 લ્હદયમાંદૃઢગાંઠપડિહોયતેનેન્નગવાનનાંનેસંતનોમાહાત્મ્યેસહિતનિશ્ચયછે એમજાણવુઅનેઆનિશ્ચયવાલોજેહો
 યતેજરુરબ્રહ્મમોહોલમાંજપુગેપણેબિજેક્યાંકોઈધામમાંઓરોરહેનહિં ॥

॥ इतिवचनामृतं ॥

॥ ૩ ॥

॥ ૧૧૧ ॥

॥ संवत् १८७७ नाकार्तिकवदि १४ चौदशनेदिवसपोरण

કદિવસચઢતેસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજગામશ્રીલોયામધ્યેસુરાન્નક્તનાદરવારમાંવિરાજમાનહતા અનેધોણો
 સુરવાલપેસ્યોહતો અનેધોણિછિંત્યનિડગણિપેરિહતિ અનેમસ્તકઉપસ્યશ્વેતપાષ્ણાંધિહતિ અનેપોતાનામુશ્વારવિંદ
 નિઆગલ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિસન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતિ પછેઅર્ચંડાનંદસ્વામિયેશ્રીજીમહારાજનેપ્રશ્ન
 પુછ્યોજેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડછે તેબ્રહ્માંડનેવિષેજેવિઆબ્રહ્માંડમાંવર્તમાનકાલેન્નગવાનનીમૂર્તિછે તેવિનેતેવિજદે
 શ્વાયછેકેનથિદેશ્વાતી પછેશ્રીજીમહારાજવાંલ્યાજેન્નગવાનપોતેપોતાનાઅક્ષરધામનેવિષેમદાવિરાજમાનછે અ
 નેમૃલમાયામાંથિઉપજ્યાંજેઅનંતકોટિપ્રધાનપરુષતેથકી અનંતકોટિબ્રહ્માંડઉપજેછે પછેતેન્નગવાનપોતાનાઅક્ષ

व० नृ०
॥४३॥

रधाममां एकठकां एरयाथका पातानी इछाये करिने तं अनंतकोटिब्रह्मांडने विपे पाताना नक्तने अर्थे अनंतरूपे देखाय
छे पछे वला अखंडानंद स्वामिये प्रश्न पुछ्यो जे श्रीरुघ्न नारायण तो सदा मनुष्याकृति छे ने ते नगवाननुं स्वरूप सर्व काले
सत्य छे अने ते ज नगवान क्यारे कम छु कछु वराह नृसिंहादिक अनंतरूपे करिने न्ना से छे ते के म सम ऊवुं अने वलि ब्रह्मां
डि ब्रह्मांड प्रत्येक दया ए निरित्य तथा नगवान नी मूर्ति ते एक सरखि छे के जु दि जु दि छे पछे श्रीजी महाराज बोदया जे नग
वान नि मूर्ति तो सदा एक सरखि छे तो पण नगवान पातानी मूर्ति ने ज्यां जे वी देखा डि जो इये त्यां ते विपोतानि इछाये करि
ने देखा डे छे अने ज्यां जे टलो प्रकाश कर वो घटे त्यां ते टलो प्रकाश करे छे अने पो ते तो सदा हि नु ज छे तो पण पोतानी इछाये क
रिने क्यार् इ च्यार नु ज क्यार् इ अष्ट नु ज क्यार् इ अनंत नु ज ने देखा डे छे तथा म छु कछु अदिक रूपे करिने न्ना से छे ए विरित्ये ज्यां
जे वुं घटे त्यां ते वुं रूप प्रकाशे छे अने पो ते तो सदा एक रूपे ज विराज मान रहे छे अने वलि एकठकां एरयाथका अनंतकोटिब्र
ह्मांडने विपे अंतर्यामि रूपे व्यापि ने रहे छे जे म व्यास जि एक हता ते शु क जि ने साद कस्यो तारे स्थावर जंगम सर्व जीव मां र
हिने साद कस्यो अने शु क जिये हुंकारो दि धो तारे पण स्थावर जंगम सर्वे स्तष्टि मां र हिने हुंकारो दि धो ए विरित्ये शु क जी जे
वामोटा सिद्ध होय ते पण जे सर्व जगत मां व्यापवाने समर्थ थाय छे ते तो नगवान ना न जनना प्रतापे करिने एवी योग क
दाने पां म्या छे तो पो ते नगवान पुरुषोत्तम ते तो योगेश्वर छे ने सर्व योग क दाना निधि छे ते एकठकां एरयाथका अनंतको
टि ब्रह्मांड मां पोतानी इछाये करिने ज्यां जे म घटे त्यां ते म न्ना से छे ते मां शुं के वुं अने ए नगवान मां ए म होय ते नुं शुं आश्चर्य छे
कम जे कोई क गोडियो होय ते तु छु मायाने जां ए छे ते मां पण दो कुं ने के वुं आश्चर्य थाय छे ने ते निय थार्थ ख व रू प ड ती न थि

लोया०
४

॥४३॥

તો જગવાન માં તો સર્વ યોગ કલા ડંર હિ છે તે મહા આશ્ચર્ય રૂપ છે તેને જીવ કેમ જાણી શકે માટે જાગવત માં કયું છે જે આટ
લા જગવાનની માયાને તર્યા છે ને વલો એમ કયું જે કોઈ જગવાનની માયાના બલને પાર પાંમ્યા નથિ તે એ કરિને એમ જાણવું
જે એ જગવાનની યોગ કલામાં બ્રહ્માદિક જેવાને કુતર્ક થાય તો એ જગવાનની માયાના બલના પારને ન પાંમ્યા કેવાય તે કુ
તર્ક તે શું તો જે એ જગવાન તે કેમ એમ કરતા હશે અને જગવાનને એમ સમજે જે એ તો સમર્થ છે તે જેમ કરતા હશે તે ટીક કરતા
હશે એ વિરિત્યે જગવાનને નિર્દોષ સમજે તો માયાને તર્યા કેવાય અને કલ્યાણ નિરીત્ય તો એક સર સિ છે પણ જગના રાજ
પુરુષ તેને વિષે ઉત્તમ મધ્યમ કનિષ્ઠ એ ત્રણ પ્રકારના છે ને તેમ નિશ્ચિદ્વા અનંત પ્રકાર નિ છે તેને યોગે કરિ કલ્યાણના મા
ર્ગમાં પણ અનંત છે દય્યા છે અને વસ્તુ ગત્યે તો કલ્યાણનો માર્ગ એક છે અને જગવાનનું સ્વરૂપ પણ એક જ છે ને તે જગવાન
અતિ સમર્થ છે ને તે જે વો થાવાને કાજે અક્ષર પર્યંત કોઈ સમર્થ થાતો નથિ એ સિદ્ધાંત છે પછે મુક્તાનંદ સ્વામિયે શ્રી જિ મહારા
જને કલ્યું જે ઝિણો જાઈ તો આજ બહુ દલ ગિર થયા અને એમ વોલ્યા જે જ્યારે મહારાજ અમારે ઘર આવ્યા નહિ તારે અમારે
પણ ઘરમાં રયાનું શું કામ છે એવા ત સાં જલિને શ્રી જિ મહારાજ વોલ્યા જે મુઝાઈને રિસે કરિને જે પ્રેમ કરે તે પ્રેમ અંત ન જવા
નો નહિ અને રિશવાલા નિ જ્ઞાનિ જ્ઞાતિ તથા પ્રેમ એ સર્વે અંતે સ્વોટાં થૈ જાય છે માટે મુઝાઈને જાંખું મુખ કરવું તે તો અતિ મોટિ સ્વો
ટ્ય છે પછે ઝિણે જાઈયે કયું જે જગવાનને જગવાનના સંત તે પોતાને ઘર આવે તારે મુખ પ્રફુલ્લિત થયું જોડ્યે અને જ્યારે જ
ગવાનને સંત ન આવે તારે તો મુખ જાંખું થયું જોડ્યે અને હૈયામાં શોક પણ થયો જોડ્યે પછે એવા ત સાં જલિને શ્રી જિ
મહારાજ વોલ્યા જે જગવાનને સંત ન આવે તારે રાજિયા વું પણ શોક તો ક્યારે પણ કરવા નહિ અને જો શોક કર્યાનો સ્વ

व० मृ०
॥४४॥

जावहोयतोअंतेजरुरकाईकचुंडुंथयाविनारहेनहि माटेपोतपोतानाधर्ममांरहिनेजेरित्यनिअगवाननीआज्ञाहोय
तेनेराजिथकापात्रविपणपोतानुंगमतुंकरवासारुंकोईरित्येमुळावुंनहि अनेअगवानक्याईकजावानीआज्ञाकरेने
जोशोककरिनेमुळायतोप्रथमजअगवानेदर्शनआप्याहोय तथाप्रसादआप्योहोयतथाअनंतप्रकारनिज्ञानवार्ता
करिहोयइत्यादिकक्रियायेकरिनेजेपोतानेसुखप्राप्तयुंहोयतजातुरहे अनेमुंऊवएयेकरिनेबुद्धिमांएकलोतमोगु
एछाईजायतेणेकरिनेकवलदुखियोथकोजज्यांमुकेत्यांजाय पछेएमुंऊवएयेकरिनेआज्ञापणयथार्थपलेनहि माटे
अगवाननाअक्तनेतोसदाअतिप्रसन्नरहेवुं अनेप्रसन्नमनेकरिनेअगवाननुंअजनकरवुंपणगमेतेवोचुंडोदेशकाल
होयतोपणहैयामांलेशमात्रमुंऊवएयआववादेविनहि ॥इतिवचनान्तं॥४॥ ॥११२॥ ॥संवत्
१८७७ नाकार्तिकवदि अमांसनेदिवसरात्रिनेंसमेस्वामिश्रीसहजानंदजी महाराजगामश्रीदोयामध्येसुराअक्त
नादरबारमांविराजमानहता अनेधोळोसुखात्रपेरयोहतोअनेधोळिछिंठ्यनिडगलिपेरिहतीनेमस्तकउपस्थश्वेतपा
घबांधिहतिनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनीसनाअराईनेबेठिहति पछेश्रीजीम
हाराजेसर्वपरमहंसनेप्रश्नपुछ्यो जेकेटलासंकल्पकेवायतारेनिष्कपटकेवायनेकेटलासंकल्पनकेवायतारेकपटीके
वाय पछेपरमहंसवतेएनोउत्तरनथयो तारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेपंचवर्त्तमानसंबंधिपोतामांकाच्यपहोयनेतेपो
ताथिविचारेकरिनेटलतीनहोयतोतेकाच्यपजेमानहोय एवाजेसंतनेआगद्वयकेवुंअनेकोईकसंतनोअवगुणपो
तानेआप्योहोयतोतेकेवोतथाअगवाननानिश्चयमांअनिश्चयनोघाटययोहोय तेपणकेवोतारेतेनिष्कपटकेवाय

लोया०
५

॥४४॥

अने एमांही दोसंकल्प थया होय ने तेने जे संतनी आगव्यन कहतेने कपटी जाणवां पळेवली श्रीजी महाराजे प्रश्न पुच्छ्यो
जे एवो कपटि होय ने ते डायो होय तेने केवी बुद्धिये करिने ओलखिये तारे एनो उत्तर पण परमहंसनेन आवड्यो तारे श्रीजी
महाराजे कयुं जे एतो एम ओलखाय जे एनां सहवास होय ने खाधे पिधे वेठते उठते चालते हावते पोता जे लोह तो होय ता
रे पोते तेने निखबस्य राखेने पोता थिनां खांपडे तारे पण विजामांण सपासे तेने छुं निखबस्य राखावे तारे तेनुं कपट ओलख्या
मां आवे पळेवली श्रीजी महाराजे प्रश्न पुच्छ्यो जे दंजे करिने वर्त्तमान पाळेने दंजे करिने जगवाननो निश्चय राखतो होय ने
ते पोते बुद्धिवालो होय ने मानि होय ते पोताना वर्त्तमाननेने पोताना निश्चयने विजाना साचा वर्त्तमानने निश्चयते निआ
गव्य अधिक करि देखाडतो होय तारे तेने एम केम कलिये जे एनां दंजे करिने वर्त्तमानने निश्चय छे तारे ए प्रश्नना उत्तर पण
परमहंसवतेन थया तारे श्रीजी महाराज बोल्या जे एनि प्रतिष्ठानो जंग थाय तारे एनां दंजे कलायन हितान कलाय अने
वली श्रीजी महाराजे प्रश्न पुच्छ्यो जे जगवाननो निश्चय तथा वर्त्तमानते वेमां थिके वो घाट होय ते पाडेने के वो घाट होय
तो पण न पाडे अने तेनो अवधि होय ते के वो जे क्पां सुधि ए घाट रहे ते धर्म मां थि पाडेने जगवाननो निश्चय मां थि पाडे तारे
एनो उत्तर पण परमहंसवते थयानहि तारे श्रीजी महाराज बोल्या जे जे घाटने टाड्याना जतन करतो पण टलेन हि एवो जे
कांई कधर्म पाड्यामां अयोग्य घाट रहे तो होय अने ते घाट पंनर दिवस तथा महिना सुधिन थायने वली कांई कदिवस प्रग
टथ ई आवे एवो जे घाट ते धर्म मां थि पाडे अने एम ज जगवाननो निश्चय मां पण जाणवुं अने जे घाट थयाने तेने विचारे क
रिने टालिनां खेने पाछो फरिने ते घाट थायन हि एवो जे घाट ते एवे मां थि पाडिस केनहि अने वली श्रीजी महाराजे प्रश्न पु

व० मृ०
॥४५॥

छद्योजसत्संगमादृढपायोकेनोत्थायनेकेनोत्थाय पछेएनोउत्तरपणपरमहंसनेनआवड्योतारेश्रीजीमहाराजेकस्यो
जेजेमदत्तात्रेयेपंचनूतचंद्रमापशु वेस्याकुमारिपोतानोदेहइत्यादिकसर्वेमांथिपणगुणविधाएविरित्येसंतमांजेने
गुणग्रहणकस्थानोस्वप्नावहोयतेनोजसत्संगमादृढपायोत्थायछे अनेजेनेसंतमांगुणविधानोस्वप्नावनहोयतेसत्सं
गमारयोछेतोपणएनादृढपायोत्थाय पछेवक्षीश्रीजीमहाराजेप्रभपुछद्योजेसंततथाशास्त्रतथापोतानोविचारएत्र
एयेहोयतारेअतिशेइंद्रियुंअंतःकरणजितायकेएमांथिएकेवांनुहोयतोपणजिताय अनेजोएमकेशोजेएत्रएयेवांनां
नेहोयतोपणजितायतारेसंतपासेथिकेवांजुक्तिशिखवीअनेशास्त्रमांथिशिजुक्तिशिखवी अनेपोतानोविचारकरिने
शिजुक्तिशिखवीतेकहो तारेएनोउत्तरपणपरमहंसथियोनहितारेश्रीजीमहाराजबोड्याजेशास्त्रेकरिनेतान्नगवा
नतथासंततेनुमाहात्म्यसमजवुं अनेसंतथिएमशिखवुंजेजेरित्येसंतइंद्रियुंनेजित्यानिजुक्तिबतावेजेआरित्येनेत्र
निदृष्टिनासिकाउपस्थराखवीतथाग्राम्यवार्त्तानसांजलवीइत्यादिकजेजुक्तिसेसंतथीशिखवी अनेतेसंतेशिखावीजे
जुक्तिसेनेपोतानेविचारकरिनेपोतानाकल्याणनेअर्थेसवलिसमजिनेमांनविनेतेमवरतवालागवुं एमत्रएयेवांनां
येकरिनेइंद्रियुंअंतःकरणजितायछे अनेतेपछेवक्षीश्रीजीमहाराजेप्रभपुछद्योजेइंद्रियुंनेजीत्येअंतःकरणजिताय
छेकेअंतःकरणनेजीत्येइंद्रियुंजीतायछे पछेएप्रभनोउत्तरपणपरमहंसनेनआवड्योतारेश्रीजीमहाराजेकस्योजेबा
त्यइंद्रियुंनेदेहदमनकरिनेजीते अनेदेहदमनकरिनेबात्यइंद्रियुंजीतांणीहोयतोपणपांचवर्त्तमाननानियममादृढथे
नेरहेतोहोय तोबात्यइंद्रियुंनेजितवेकरिनेअंतःकरणजितायपणएकद्वेअंतःकरणनेजितवेकरिनेबात्यइंद्रियोजिता

लोया०
५

॥४५॥

यनहि अनेवात्यइंद्रियुनेजितवेकरिनेतोअंतःकरणजितायछेकंमजेजांवात्यइंद्रियांनजितेनेविषयमांप्रवरतवादेन
हितारेअंतःकरणमांहिखिकोरथिनिराशथैजायछेजेआदेहेकरिनेआवातयणवानिनथी अनेतेपछेवखीश्रीजिमहा
राजेप्रश्नपुछ्योजेवात्यइंद्रियोशांणकरिनेजितायनेअंतःकरणशांणकरिनेजीताय पछेएनोउत्तरपणपरमहंसनेन
आवड्योतारेश्रीजिमहाराजेकस्योजेधर्मशास्त्रमांकयाछे जंत्यागिनानियमतेनेराखेतथाआहारनेनियममांराखेत
थातमकछुचांद्रायणादिकव्रतकरे तथाजांणीजांणीनेटाढ्यतडकोन्मुखतरसतेनुंसहनकरे अनेअगवाननांकयाकी
र्त्तनवाक्ताकरेतथाअजनस्मरणमांवेसेतथाआसनजितेइत्यादिकसाधनेकरिनेवात्यइंद्रियोजितायछे अनेअगवा
ननामाहात्मनोविचारनेअगवाननुंध्यांनतथाआत्मनिष्ठाएटलेकरिनेअंतःकरणजितायछे ॥इतिवचनान्तम॥५॥

॥ ११३ ॥ ॥ संवत् १८७७ नामागशरशुदि १ पडवानेदिवसश्रीजिमहाराजगामश्रीलोयामध्यसुराखाचरनाद
रवारमांरात्रिनेसमेविराजमानहता अनेधोलाखेसपेस्योहतोतथाधोलाछिंद्यनीडगलीपेरिहति तथाधोलाफेंटोमा
थेवांध्योहतो तथाविजेधोलेफेंटेकरिनेबोंकानिवालिहतीनेतेधोलाफेटानुंछोगलुंमांथेदटकतुंहतुंनेचोफालआढ्योह
तो नेपोतानामुखारविंदनिआगढ्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनीसअचराईनेबेठिहति पछेश्रीजीमहाराजे
परमहंसप्रत्येप्रश्नपुछ्यो जेसत्संगथयापछेदुर्लभमांदुर्लभतेशुंसाधनमांन्युछे पछेएप्रश्नोउत्तरपरमहंसवतेनय
यो तारेश्रीजीमहाराजेकस्योजेएकांतिकपणुंएमांआवेएअतिशेदुर्लभछे तेएकांतिकपणुंतेशुंतोधर्मज्ञाननेवैराग्य
एअण्येजुक्तजेअगवाननीअक्तिकरवीनेनेएकांतिकपणुकहीये पछेवखीश्रीजीमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेधर्मसंबंधिसा

धनमांएवुंकीयुंसाधनछे जेएकराखेकरिनेसर्वेधर्मरहेनेअगवानसंबंधिजेअजनस्मरणकीर्तनवात्ताएआदिकसा
 धनछे तमांएवुंएकसाधनकियुंछेजेआपतकायहोयनेसर्वेजायनेजोएकरहेतोसर्वेरहे पछेतेनोउत्तरपणपोतेकस्यो
 जेधर्मसंबंधिसाधनमांताएकनिष्कामपणुंहायतोसर्वेसाधनआवे अनेअगवानसंबंधिताएसाधनछे जेनिश्चयरहे
 तोसर्वेआवे अनेवखीश्रीजीमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेकेविमतिएकप्रकारनीराखेरुंधुंथायनेतेनेजांफेरवीयेतोचुंधुंथा
 यनेकेवीमतिनेवारंवारफेरवीयेतोरुंधुंथायनेनफेरवीयेतोचुंधुंथाय पछेतेनोउत्तरपणपोतेकस्योजेअगवाननानिश्च
 यरूपजेमतिनेतोफरवाजदेवीनहिनेअगवाननुंमाहात्म्यसांअलीनेतेनिपुष्टिवारंवारकस्याकरवितोरुंधुंथायने एम
 तिनेवारंवारफेरवेतोचुंधुंथाय अनेपोतेपोतानामननेजांएयेजेमतिमांनिश्चयकस्योहोयजेमारेआंमकरवुंछेतेमतिने
 संतनेवचनेकरिनेवारंवारफेरवीनेसंतकेजेआईवेसवुंनहीनेआकरवुंनहीतोतेठेकांणवेसवुंनहीनेतेकरवुंनही एवि
 रित्येमतिनेफेरवेतोरुंधुंथायनेएमतिनेफेरवेनहीनेपोतानुंधारयुंकरतोचुंधुंथाय अनेवखीश्रीजीमहाराजेप्रश्नपुछ्यो
 जेकेवीजात्यनोसत्संगीअथवापरमहंसहोयने धर्ममांसंपूर्णरेतोहोयनेतेनेपासेबेसीयेनेवातसांअलीयेतोदोषलागे
 तारेतेनोउत्तरपणपोतेकस्योजेजेनेअगवाननानिश्चयहोयनेधर्ममांपणपोतेरेतोहोयतोपणजोतेनेव्यवहारमांआस
 किहोयतथादेहाजिमानहोयतथामानहोयने तेनेअगवानतथासंततेखोदेतोतेअगवाननानेसंतनोअवगुणजरुखे
 पछेथिजानेआगह्यपणअगवाननातथासंतनाअवगुणनिवातकरिनेतेनेविमुखजेवोकरे एवोजेहोयतेनोकोईरि
 त्येसंबंधनराखवानेराखेतोचुंधुंथाय अनेवखीश्रीजीमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेकेवोसाधुहोयनेतेधर्ममारेतोहोयनेनि

श्रयपण होयतां पण तेने जे लेना वा जावुं नही नेपासे पथारिकरवी नही ने ते निवात पण न सांज बवी पछे तेना उत्तर पण
पोते कस्यो जे जे संत हिमत्यरहित वात करता होय जे शुं एक जन्म करिने निष्कामादिक गुण आवेछे एतो जगवान रुपाक
रतो आवे न हितो अनेक जन्म करिने कल्याण थाय पण आज देहे करिने शुं कल्याण थाय छे एविरित्ये जे हिमत्यरहित वात
करता होय तेना संगनो सर्व प्रकार त्याग करवा अने जे एम केता होय जे आने आ देहे करिने क्रतार्थ थया छे येने काम क्रोध
मदम छर मान इत्यादिक दोष नो शो नार छे जगवान ने संतना प्रताप करिने ए सर्वे नो नाश करिनां ख शुं एम जे केता होय
ने ते कामादिक दोष ने नाश करवाना उपाय मां त्पर थई ने मंड्यो होय तेना संग सर्व प्रकार करवा अने वक्षी श्रीजी महा
राजे प्रश्न पुछ्यो जे के वो साधु ही मत्य सहित वात करता होय तो पण तेना त्याग करवा पछे तेना उत्तर पण पोते कस्यो जे जे सं
त केवल पोताना पुरुषार्थ ने ज अधिक केतो होय ने पुरुषार्थ करिने ज पोताने क्रतार्थ मां न तो होय पण जगवान नुं बदन रा
खेने ए मन समझे जे आसा धने करिने जगवान ने राजि करवा छे तो तेना पण त्याग करवा अने वक्षी श्रीजी महाराजे प्रश्न
पुछ्यो जे के वो साधु होय तेना संग करवा ने केवानो न करवा तारे तेना उत्तर पण पोते कस्यो जे वर्त्तमान पण सुधां सारां पा
झतो होय ने नी श्रय सुधो होय ने तेपासे आपण रता होइ येने आपण ने टो केन हिने पं पोक्षी ने राखेने जा परे राखे तो ते मुक्ता
नंद स्वामि जे बोझो क व्यवहार मोटा के वा तो होय तेना पण संगन करवा अने ज संत पोताने टो कया करेने जे स्वचाव देखे ते
उपर्यखट कोराखेने तेन टो लेत्यां सुधी वात कस्या करेने ब्रह्मोच पोराखे नहि ने ते बोझो व्यवहार मोटा न के वा तो होय तो पण
तेना संग करवा पछे वक्षी श्रीजी महाराजे प्रश्न पुछ्यो जे जे संत मां वधा गुण सारा मोटा मोटा चक्ति ज्ञानादिक होय पण ते

व० मृ०
॥४७॥

मां एक एवां कीयां जुं डां पहाय जेणे करिने तेनो संगन करिये तारे तेनो उत्तरपण पोते कस्यो जे जेने आलस बहु होयने नि
द्राव बहु होयने स्नान ध्यानादिक जे नियम तेने पाक्षवानुं कोईक कहें तो के जे हमणां कर शुंशी उताव दछे धीरे धीरे तथा शे ए
म बां दते सुधा सारां होय तो पण तेनो संगन करवां अने वली श्रीजी महाराजे प्रभु छ्यो जे सुधिसारि वात करतो होय प
ण ते निवातन सां चक्षिये एवां ए निवांणि मां शो दोष जांणवां तारे तेनो उत्तरपण पोते कस्यो जे वात करवामां पोताने विषे
जे चक्षि ज्ञान वैराग्य धर्म तेनि जे अहंकार करिने पोते सरसाई देखाडे ने विजा संत मां जे ज्ञान चक्षि आदिक गुण तेनी कां
ईक न्युन ना देखाडे एवां जे नां वाणि मां दोष होय ते निवातन सां चक्षी अने वली श्रीजी महाराजे प्रभु छ्यो जे जे निवाणी
मां तो कुछित पणुं होय तो पण ते वाणीने अमृत नीपेठे पान करिये एविते केड्वाणी छे पछे तेनो पण पोते उत्तर कस्यो जे जे सं
त वात करे तारे पोते पोताना संबंधि मा बाप बांन जाइ तथा पोतानी जाती तेनी कुछित शब्दे करिने निंदा करतो होय तो तेनी
ते वाणी सारी जांणवी शासारु जे ते वाणीने जे सां चक्षे तेने ते संतनी कोरनो एम गुण आवे जे आसंतने तो कोईरी त्ये पोता
ना देह संबंधि आदिक मां हेतन थो मां ते वाणीने अमृत नीपेठे पान करवी अने वली श्रीजी महाराजे प्रभु छ्यो जे कीये ठे
काणे मान राखवुं ते कीये ठे काणे मान न राखवुं पछे तेनो उत्तरपण पोते कस्यो जे जे गवाननो द्रढ आश्रित होयने ते जे वो ते
वो गरिब हरि चक्षु होय तो पण ते आग द्यमान न राखवुं अने जेने सत्संग थको कां ईक पाछो पग पडी गयो होय तेने आग
द्यतो मान राखवुं पण ते थिठवाई जावुं नही ने प्रभु उत्तर मां ते नावें एण उपरवें एण लाववुं अने वली श्रीजी महाराजे प्रभु
छ्यो जे कीये ठे कांणे हेत राखवुं ते कीये ठे कांणे न राखवुं तारे तेनो उत्तरपण पोते कस्यो जे अमे सर्वे संतने साधारण पणे के

लोया०
६

॥४७॥

ताहोईयेजवरानपुरतथाकाशियेकोंणजाशेतारेकोईवालेनहीतारेतेसन्नामांथिपांतेउठिने अमनेएमकहेवुंजकहो
तोमहाराजहुंजाउंएमकहिनेअमारिआज्ञालेईनेत्यांजावुं एवेठेकांणेअमारिप्रसन्नतानेअर्थेअमारादर्शनादिकनुंहे
तपणनराखवुं अनेअमेतथासंततेजेनेकचवांणाहोईयेनेवठिनेतिरस्कारकरिनेवाहेरकाढिमुख्योहोयनेते शोकेकरिने
रोतोहोयनेतेपासेकोईएकडमलविमुखजेवोआविने संतनांअथवाअमारोअवगुणकेवालागेतारेतेनीआगल्यतेसं
तनिकोरनुंनेअगवाननीकोरनुंबहुहेतजणावेनेएमकहेजेहुंताएनावेचांणछुंने माराकटकाकरिनांखेतोपणमारएम
नोअवगुणनआवेएतोमाराकल्याणनाकरतदछे एविरित्यतेठेकांणेअतिशेहेतजणववुं अनेवलीश्रीजीमहाराजेप्र
श्रपुछ्योजेजेणेकरिनेअगवानराजिथाताहोयतोपणतेकरवुंनहि अनेजेणेकरिनेअगवानकुराजिथायतोपणतेकर
वुंएवुंतेशुंछे पछेएनोउत्तरपणपोतेकस्योजेअमेकोईकवचनकहियेनेतेमांजोअधर्मजेवुंहोयतोतेनेविषेचिरकारीथा
वुंकतांतेमां घणिकवारलगाडवापणतुरतमांनवुंनहीजेमश्रीरुद्धअगवानेअर्जुननेकयुं जेअश्वत्थामानुंमायुंकापी
नांखो पछेतेवचनअर्जुनेनमांन्युंतेमएविरित्यनुंजेवचनतेमां अमेंराजिथाताहोईयेतोपणनमानवुंतथापंचवर्त्तमा
नसंबंधिजेनियमकयाछे तेमांथिजेणेकरिनेअगथातोहोयएवुंजेवचनतेनमांनवुंअनेएवेवचननमांनियेने अग
वानकचवाताहोयतोसारिपेठेकचवाववापणतेमांराजिनकरवा अनेवलीश्रीजीमहाराजेप्रश्रपुछ्योजेअगवाननुं
ध्यानकरतेथकेमननेविषे अनेकप्रकारनाचुंडाघाटनातरंगउठवामांडेजमसमुद्रनामांटांमांटातरंगउठतेमचुंडाघा
टउठवालागेतारेतेघाटनेकेमद्राखवा पछेएनोउत्तरपणपोतेकस्योजेज्यारेएवाचुंडाघाटयावामांडे तारेध्याननपड्युं

मुक्तानं जीर्णं करिने उंचे स्वरं निर्वाजयेने ताद्विव जाडिने स्वामिनारायण स्वामिनारायण न जन करवुं ने हे दीन बंधो हृदया
 सिंधो एविरित्ये न गवान नी प्रार्थना करवी तथा न गवान ना संत जे मुक्तानंद स्वामि जे वा मोटा होय तेनांनां मळेई ने ते नि
 प्रार्थना करवी तां घाट सर्वे टली जायने निरांत्य थाय पण एविना बिजा एवां घाट टाढ्या नो उपाय नथी अने वक्षो श्रीजीम
 हारा जे प्रश्न पुछ्यो जे आसत्संग मां जे अति मोटो गुण जणा तो होयने ते गुण नां सर्वे वखांण करता होय तो पण ते त्याग क
 रवा योग्य होय एवां कियो गुण छे अने दोष होयने ते ग्रहण करवा योग्य होय एवां कीयो दोष छे तारे ते नो उत्तर पण पोते क
 स्थो जे मुक्तानंद स्वामि जे वा होय ते सर्वे थि सरस वर्त्तमान पावता होय ने ते एकरिने बिजा संतने उद्देग थाय के मजे एमनि
 बरो बर स्वव रताय न हिते सारुं ए गुण जद्यपि मोटो छे तो पण ते नो त्याग करिने सर्व संतने बरो बर वरतवुं अने बरो बर वर्त्त
 वारूप दोष छे तो पण एनुं ग्रहण करवुं अने वक्षो श्रीजीम हारा जे प्रश्न पुछ्यो जे आसंत मां एवां कीयो एक दोष छे जे जे नो
 त्याग करे तारे सर्वे दोष मात्र नो त्याग थई जाय अने एवां कियो एक गुण छे जे एक आव्य सर्वे गुण आवे तारे ते नो उत्तर पण
 पोते क स्थो जे जो देहा निमान रूप दोष छे तो ते मां सर्वे दोष रया छे ने ते नो त्याग करतो सर्वे दोष नो त्याग थई जाय छे अने हुं
 तो देह थि नो खोजे आत्मा ते छुं एवां जे आत्म निष्ठारूप एक गुण ते आवे तो सर्वे गुण मात्र आवे छे अने वक्षो श्रीजीम हारा जे
 प्रश्न पुछ्यो जे के वा पंच विषयने सेवे करिने बुद्धि मां प्रकाश थाय छे अने के वा पंच विषयने सेवे करिने बुद्धि मां अंध का
 र थई जाय छे तारे ते नो उत्तर पण पोते क स्थो जे न गवान संबंधि जे पंच विषय तेने सेवे तो बुद्धि मां प्रकाश थाय छे अने जग
 त संबंधि पंच विषयने सेवे तो बुद्धि मां अंध कार थई जाय छे अने वक्षो श्रीजीम हारा जे प्रश्न पुछ्यो जे के वा दोश के वा काद

केवोसंगकेवीक्रियाजेनोसंबंधनगवाननिआज्ञायेकरिनेपणनकरवो तारेणोउत्तरपणपोतेकस्योजेजदेशमांरहे
 थकेपोतानादेहनासंबंधिनोवारंवारबेठाउठ्यानोजोगथातोहोयतोतेदेशमांनगवाननीआज्ञायेकरिनेपणनरहेवुंअ
 नेअमारांदर्शनथातांहोयनेतेजलेस्त्रीयुंनांदर्शनथातांहोयएवोसंगतथाक्रियाहोयत्यांअमेवेसारियेनेकहियेजेअमा
 रांदर्शनकरोतोपणतेठकांणेबेसवुंनहिकोईकमिसलेईनेउठिजावुं अनेजेकालमांविशमपणुंवर्त्ततुंहोयनेमारकुट्य
 थातीहोयनेजोअगवाननीआज्ञाहोयतोपणत्यांथिचालिनीकलवुंपणतेजठेकांणेरहिनेमारनखावो अनेवक्षीश्री
 जिमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेकीयाशाखनेसांनलवानेनचणवानेकीयाशाखनेनसांनलवानेनचणवां पछेतेनोउत्तरप
 णपोतेकस्योजेजेशाखमांनगवाननुंसाकारपणुंप्रतिपादनकरस्युंहोय तथाअगवाननाअवतारनुंनिरूपणनहोय
 नेतग्रंथजोशुद्धवेदांतनाहोय नेएकअद्वितीयनिराकारनुंप्रतिपादनकरताहोयनेतग्रंथसुधाबुद्धिवाननाकरेलाहोय
 तोपणतेग्रंथनेकोईदिवसचणवानहिनेसांनलवापणनहि अनेजोरणछोडनक्तनाजेवांकीर्त्तनजहोयनेतेमांअग
 वाननीमूर्तिनुवर्णनहोयतोतेनेगाववानेसांनलवांतथाएविरित्यनाजेग्रंथहोयतेनेचणवानेसांनलवा ॥ ॥ इति
 वचनामृतं ॥ ६ ॥ ॥ ११४ ॥ संवत् १८७७ नामागशरशुदी ३ त्रिजनेदिवसश्रीजीमहाराजगामश्रीलो
 यामध्यसुराखाचरनादरवारमां होव्हीयाउपस्थविराजमानहताअनेमाथेधोव्हीपापनुंछोगधुंविराजमानहतुंतथा
 धोव्हीछिन्ननीडगव्हीपेरिहतिअनेरुनोचरेव्हीधोव्हीसुरवाक्षपेस्थाहताअनेधोव्हीपछेडीओढाहतीअनेपोतानामुखार
 विंदनिआगव्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराईनेवेठिहती अनेतेसमयमांवचनामृतनुंपुस्तकनित्यानंद

સ્વામિયેલાવીનેશ્રીજીમહારાજનેઆપ્યું પછેતેપુસ્તકનેજોઈનેબહુરાજિથયાનેપરમહંસપ્રત્યંબોધ્યાજેઆજતાંનારે
 નારેપ્રશ્નપુછોતોવાતકરિયે તારેમુક્તાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યોજેશ્રુતિમાંકયુંછે જેઋતેજ્ઞાનાન્નમુક્તિઃતમેવવિદિત્વા
 તિમૃત્યુમેતિનાન્યઃપંથાવિદ્યતેયનાય એશ્રુતિમાંએમકહ્યુંજેઋગવાનનુંસાક્ષાતજ્ઞાનથાયતારેજીવનુંકહ્યાણથાયછે
 તારેશાસ્ત્રમાંજેબીજાંસાધનકહ્યાણનેઅર્થેવતાવ્યાંછેતેનુંશુંપ્રયોજનછે કેમજેકહ્યાણતોજ્ઞાનેકરિનેજથાયછે એ
 વાપ્રશ્નનેસાંઋત્તોનેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેજ્ઞાનતેજાંણવાનુંનામછે તારેનિત્યાનંદસ્વામિયેઆશંકાકરિજેજાંણ
 વુંએજજ્ઞાનહોય તોશાસ્ત્રેકરિનેઋગવાનનેસર્વેજગતજાંણેછે તેણેકરિનેસર્વેનુંકહ્યાણથાતુંનથીતારેશ્રીજીમહારાજ
 બોધ્યાજેશાસ્ત્રેકરિનેપરોક્ષપણેઋગવાનનેજાંણ્યાતેણેકરિનેજેમકહ્યાણનથીતેમજરામરુઘ્નાદિકઋગવાનનાઅ
 વતારહતા તારેતેમનેસર્વેમનુષ્યેપ્રત્યક્ષદીઠાહતાતોતેણેકરિનેપણશુંકહ્યાણથયુંછે તારેમુક્તાનંદસ્વામિયેકહ્યુંજેજે
 ણેઋગવાનનેપ્રત્યક્ષદીઠાહોય તેનુંતોજન્માંતરેકહ્યાણથાયછે તારેશ્રીજીમહારાજબોધ્યાજેજેણેશાસ્ત્રેકરિને ઋગ
 વાનનેજાંણ્યાતેણેકરિનેપણજન્માંતરેકહ્યાણથાયછેકાંજેજેનેશાસ્ત્રેકરિનેજાંણ્યાછેતેનેજનેત્રેકરિનેદેખેછે અનેજે
 નેનેત્રેકરિનેદેખેછેતેનેજશાસ્ત્રેકરિનેજાંણેછે માટેએનુંવિજબલબરોબરથાયછેનેએનુંજન્માંતરેકહ્યાણપણબરોબર
 છેકેમજેશ્રવણેકરિનેઋગવાનનેસાંઋત્તોનેજાંણ્યાતેમાંશુંજ્ઞાનનથી પણતેનેતેસાંઋત્તોનેજાંણ્યાતેમાંશુંજ્ઞાન
 કસ્યોતેમાંશુંજ્ઞાનનથીપણતેનેસ્પર્શકસ્યોજકેવાય અનેનેત્રેકરિનેજોયાતેમાંશુંજ્ઞાનનથી પણતેનેતેજોયાજકેવા
 ય અનેનામિકાયેકરિનેમુંઘ્યાતેમાંશુંજ્ઞાનનથી પણતેનેતેમુંઘ્યાજકેવાયઅનેજિદ્વાયેકરિનેવર્ણનકસ્યાતેમાંશુંજ્ઞા

ननथि पणतेनेतेवर्णनकस्याजकेवायएरित्येवात्थइंद्रियोयेकरिनेजज्ञानछेतथाअंतःकरणकरिनेजज्ञानछे अनेअ
तःकर्णइंद्रियुंपरजेजोवसत्तातदाश्रितजेअनुन्नवज्ञानछे तेमांथितमेकियाज्ञाननेकहोछो अनेजेन्नगवानछेतेणेतो
आजगतनिउत्पत्तिनेअर्थे अनिरुद्धएवुंस्वरूपधासुंछे जेनेविषेस्थावरजंगमरूपजेविश्वतेसावकाशेकरिनेरसुंछे
अनेसंकर्षणरूपेकरिनेजगतनोसंहारकरेछे अनेप्रद्युम्नरूपेकरिनेजगतनिस्थितीकरेछेतथामच्छकच्छादिकअवतार
नुंधारणकरेछे एविरित्येज्यांजेवुंकार्यत्यांतेवाकार्यनिसिद्धिनेअर्थेतेवारूपनुंग्रहणकरेछे तेमांकोईकार्यतोएवुंछेजे
जे मांअंतःकर्णइंद्रियोनर्थापुगतांकेवसअनुन्नवज्ञानकरिनेजजणायछेतारंतवाकार्यनिसिद्धिनेअर्थेन्नगवानपणते
वास्वरूपनुंधारणकरेछेअनेकोइकार्यएवुंछेजेइंद्रियोअंतःकर्णेकरिनेजांणयामांआवेछे तारेतेकार्यनिसिद्धिनेअर्थे
न्नगवानपणतेवाजथायछे माटेतमेकीयान्नगवाननास्वरूपनेज्ञानेकरिनेकद्व्याणथायएमपुछोछो तारेनित्यानंद
स्वामियेंकत्थुंजेजेन्नगवाननास्वरूपनेविषे इंद्रियोअंतःकरणनेअनुन्नवएत्रएयंपुगेएवान्नगवाननास्वरूपनेज्ञानेक
रिनेमोक्षथायएमकहियेछैयेतारेश्रीजीमहाराजबोदयाजेएवाजेन्नगवानंततेश्रीरुद्धछेततोपोतेपोतानेएमकेछेजे
यस्मात्क्षरमतीतोहमक्षरादपिचोत्तमःविष्णुभ्याहमिदंरुत्स्वमेकांशेनस्थितोजगत् मयिसर्वमिदंप्रोत्तिंसूत्रेमणिगणा
इवमत्तःपरतरंनान्यात्किंचिदस्तिधनंजय पश्यमेपार्थरूपाणिशतशांथसहस्रशां इत्यादिकवचनेकरिनेपोतेपोतानेइं
द्रियुंअंतःकर्णथकिअगोचरकेछे माटेन्नगवाननेतत्वेकरिनेसमऊवातेतोएमछे जेइंद्रियुंअंतःकर्णतथाअनुन्नवए
त्रएयंकरिनेयथार्थपणप्रत्यक्षन्नगवाननेजांणेतारंपुरांजानी केवायअनेएत्रएयंप्रकारमांथिजोएकेओछोहोयतोते

व० मृ०
॥५०॥

ने आत्यंतिकज्ञाननकेवायने तणे करिने जन्ममृत्युने पणनतरे अने कांडकसाधने करिने ब्रह्मस्वरूपने पांम्या होयते पण
जां प्रत्यक्ष जगवानने एविरित्येन जांणें तांते पण पुरां ज्ञानीन केवाय माटे श्रीमद्भागवतमांकयुंछे जे नैष्कर्म्यमप्यच्युत
चाववर्जितं न शोचते ज्ञानमलं निरंजनं तथागीतामांकयुंछे जे कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः अकर्मण
श्वबोद्धव्यं गहनाकर्मणो गतिः अकर्मजे ज्ञानतेने विषे पण जांणें वुंरयुंछे ते शुंतो जे ब्रह्मरूपथयो तेने पण परब्रह्मपुरुषोत्त
मते जांणें वारयाछे अने जे ब्रह्मरूपथयो तेने जपुरुषोत्तमनिष्कृतिना अधिकारछे ते निष्कृति ते शुंतो जे मश्वेतद्वीपवासी जे
निरन्ममुक्तछे ते ब्रह्मरूपथकाचंदनपुष्पादिकनानाप्रकारनी पूजासामग्रिये करिने परब्रह्मजे वासुदेवतेने पुजेछे तेमए
पण ब्रह्मरूपथकां प्रत्यक्ष जगवाननी निष्कृतिचंदनपुष्पश्रवणमननादिके करिने करे ते जगवाने गीतामांकयुंछे जे ब्रह्मचू
तः प्रसन्नात्मानशोचति न कांक्षति समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लज्जते पराम् माटे ब्रह्मरूपथेने जे परब्रह्मनी निष्कृतिन करे तो ते
पण आत्यंतिक कल्याणनेन पांम्या केवाय अने ॥ जूमिरापोन लोवायुः खं मनो बुद्धिरेव च ॥ अहंकार इतीयं मे निन्ना प्रकृ
तिरष्टधा ॥ एव्यापएवीजडप्रकृतिछे अपरे यमित्तस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे परां जीवन्मृतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥
एव्यापकएवीजैतन्यप्रकृतिछे अने जे प्रत्यक्ष जगवानछे ते केवाछे तो एअष्टप्रकारनी जे व्याप्यप्रकृति अने तेने विषे व्या
पकएवीजैतन्यप्रकृतिते बेयना आधारछे जे मआकाशछे ते पृथव्यादिक चार तत्त्वना आधारछे तेने पृथ्वीनी ज्या
रे संकोच अवस्था थायछे ते जे लोआकाश पण संकोचने पांमे छे तेने पृथ्वीनी विनीकाश अवस्था थायछे ते जे लिआकाश
निपणविकाश अवस्थाछे तथा जल ते जने वायुनी संकोचविकाश अवस्था जे लिआकाशनी पण संकोचविकाश अव

ज्ञाया०

७

॥५०॥

स्याच्छ्रानेपृथग्यादिकतत्त्वनिसंकोचविकाशअवस्थातेवेयआकाशनेविषेथायछे तेमएबेप्रकृतिनीसंकोचविकाश
अवस्थातेलिजगवाननापणसंकोचविकाशअवस्थाछेनेएबेप्रकृतिनीसंकोचविकाशअवस्थाते जगवाननेविषे
छेएवाजेजगवानतेसर्वनाआत्माछेत्यांश्रुतियोछे यस्याक्षरंशरीरंयस्यात्माशरीरंयस्यपृथवीशरीरंइत्यादिकश्रुतियुं
छेतथाअन्नमयब्रह्मकयोछेमनामयब्रह्मकयोछेविज्ञानमयब्रह्मकयोछे आनंदमयब्रह्मकयोछेइत्यादिकघणिकप्र
कारनिब्रह्मविद्याकहिछेतेनुंशुंतात्पर्यछेजेजगवानसर्वनाकारणछेनेसर्वनाआधारछे मांटेएसर्वेनेब्रह्मकयाछेपणए
सर्वशरीरछेनेएसर्वेनाशरीरितेजगवानश्रीकृष्णप्रत्यक्षपुरुषोत्तमछेतेजगवाननेविषेएजडचैतन्यरूपजंबेप्रकृतितेसं
कोचविकाशअवस्थायेकरिनेपोतानाकार्यसोतीसुखंकरिनेरहिछे अनेएसर्वेनेविषेजगवानजेतेअंतर्यामिरूपेकार
णपणं करिनेरह्याछेअनेतेजजगवानआप्रत्यक्षप्रमाणछेएविरित्येमहिमायेसहितजेजगवाननेजांणेनेदेखेतेनेपरि
पूर्णज्ञानकहियेतारमुक्तानंदस्वामियेपुछ्युंजेएविरित्येदेखातुंतोनाहोयनेअंतःकर्णमांतेएविरित्यनीद्रद्वआंठिहोयतेने
परिपूर्णज्ञानकेवायकेनही तारेश्रीजीमहाराजबोल्याजेजेमअंधारुंघरहोयनेतेमांकोठितथाथांजद्वारयाहोयतेनेदे
खेछेतापणयथार्थदेख्यानकेवायतेमपुरुषोत्तमजगवाननेविषेजडचिदप्रकृतिरहीछे नेएप्रकृतिनेविषेपोतेरह्याछेते
नेअनुमानेकरिनेजांणेछेपणजेदेख्यामांनथाआवतुंतापरिपूर्णज्ञानीनकेवायअनेजांणेनेएवीआंठिठावकीछेतोकां
ईकएनेअद्वौकिकपणुंजणांणुजोईयेनहितोजणाशेअनेनिःसंदेहएवीआंठिछेनेजणातुंनयितोएमएसमंजेजेजग
वाननेविषेतासर्वेछेपणमुंनेदेखाडतानथाएवीजएनीइछाछे एमसमंजिनेतेजगवाननीचत्तिकरतोथकोपोतानेक

વ ૯૮૭
॥૫૧॥

તાર્યમાનેછેતોએપરિપૂર્ણજ્ઞાનીછે માટેદ્વિયુંઅંતઃકર્ણનેઅનુન્નવએત્રએપ્રકારકરિનેજેન્નગવાનનેયથાર્થપણેજાણ
તોહોયતેનેજ્ઞાનીકહીયેનેતવાજ્ઞાનિનેન્નગવાનેગીતામાંશ્રેષ્ઠપણેકયોછે॥આર્તોજિજ્ઞાસુરર્થાથીજ્ઞાનીચન્નરતર્પન્ના॥તે
પાંજ્ઞાનોનિત્યયુક્તએકન્નક્તિર્વિશિષ્યતે એવોજેજ્ઞાનીતેતોસદાસાકારમૂર્તિએવાજેપ્રત્યક્ષન્નગવાનતેનેપ્રકૃતિપુરુષઅ
ક્ષરતેથકિપરનેસર્વનાકારણસર્વનાઆધારજાણીનેઅનન્યપણેસેવેછે એવિરિત્યેજેસમઝવુંતેનેજ્ઞાનકહીયેઅનેએજ્ઞા
નેકરિનેઆત્યંતિકમોક્ષયાયછે અનેજેએમનથીસમઝતાનેકેવલશાસ્ત્રેકરિનેઅહંબ્રહ્માસ્મિથડ્બેસેછેનેકેછેજેરામ
કૃષ્ણાદિકતોબ્રહ્મરૂપએવોજેદુંતેમારિલેહેરીછેએવાજેબ્રહ્મકુદાલઆધુનિકવેદાંતિતેતોઅતિદુષ્ટછેનેમહાપાપીછે અને
મરિનેનર્કમાંપડેછેતેકોઈદિવસએનોછૂટકોથાતોનથિ ॥ઇતિવચનામૃતં॥૭॥ ॥૧૧૫॥ ॥સંવત્ ૧૮૭૭
નામાગશરશુદ્ધિ ૫ પંચમીનેદિવસરાત્રિનેસમેશ્રીજીમહારાજગાંમશ્રીલોચામધ્યે સુરાચરનાદરબારમાંવિરાજમા
નહતા અનેધોલોફેંટોમસ્તકેબાંધ્યોહતોનેધોલોછિંદ્યનીડગલીપેરિહતિ નેધોલોલેસપેર્યોહતોનેપોતાનામુરવારવિંદ
તિઆગલ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનીસન્નાચરાર્જનેથેઠીહતી તેસમયનેવિષેશ્રીજીમહારાજનેમુક્તાનંદસ્વા
મિયેપ્રશ્નપુછ્યોજેજેન્નાલોહોયતેનેતોકોઈસ્વન્નાવદેસ્વીનેસંતનોઅવગુણઆવે પણજેઢાયોહોયતેનેસંતનોઅવગુણ
કેમઆવેછે તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજેઢાયોહોયતેનેપોતામાંજેકોઈઅજોગ્યસ્વન્નાવદેસ્વામાં આવ્યોનેતેનીઉ
પરચપોતેઅતિદોષબુદ્ધિરાખિને દ્વેષેસહિતતેસ્વન્નાવનેટાલ્યાનોદાલડોકરતાંહોય અનેતેસ્વન્નાવઉપરચપોતાનેઅતિ
સ્વારહોય અનેતેનોતેસ્વન્નાવકોઈબિજાસંતમાંદેવાય તારેતેનોઅન્નાવઆવેછે અનેજેમૂર્ચ્વહોયતેતોપોતાનાસ્વન્નાવ

લોચા ૦
૮
॥૫૧॥

नेटाखेनहानेबीजासंतमांकांडकतेस्वचावदेखेतांतनांअवगुणलेछेतनेमुखकहिये तारंपछेश्रीजीमहाराजनानाना
नापरमहंसनेतेडाविनेपोतेप्रभ्रशिखाववालागानेपोतेउत्तरकरवालागा तेमांप्रथमतोपोतेएमप्रभ्रपुछ्योजेकांम
क्रोधनेलोनादिकशत्रुनोजेवेगतनुंजेतीव्रपणुंनेमंदपणुंतेबाह्ययौवननेवृद्धतेणकरिनेछे केईरित्येतोबाह्यपणामां
मंदवेगहोय अनेयौवनअवस्थामांतीव्रवेगहोयनेवलीपाछुंवृद्धपणामांमंदपणुंथाय एमकामादिकनुंतीव्रमंदपणुं
छे तेतोजणायछेपणवीचारेकरिनेएनुंमंदपणुंछेकेनही तारेतेनाउत्तरपोतेजकस्योजेविचारेकरिनेपणकामादिकनुं
मंदपणुंछे तेवीचारेकेमकरेतोवाल्कअवस्थामांमंदपणुंछेनेयौवनअवस्थामांतीव्रपणुंछेनेवृद्धअवस्थामांपाछुंमं
दपणुंछेतनांआहारेकरिनेछे जंबाह्यअवस्थानविषेपणआहारथोडांछे माटेकामपणओछोछेनेवृद्धअवस्थामांप
णआहारओछोहोय एटलेकामपणओछोहोय अनेयौवनअवस्थामांआहारनीवृद्धिहोयएटलेकामनिपणवृद्धिहो
य तेमाटेजोयौवनअवस्थामांआहारओछोकरेनेदेहेकरिनेशीतउष्णवरसातनुखतेनुंजांणीजांणीनिसहनकरे एवां
जेवीचारराखेअनेमोटासाधुनांसमागमराखेतांतनेयौवनअवस्थामांपणकाममंदपडीजाय अनेवलीश्रीजिमहा
राजेप्रभ्रपुछ्योजेजीवनेनानाप्रकारनांव्यसनपडेछे कांडकनेचांग्यनुंअफीणनुंदारुनुंगांजानुंइत्यादिकअनेकप्रका
रनांपडेछेतव्यसनक्रियमाणछेकेप्रारब्धकरिनेछे तारेतेनाउत्तरपणपोतेजकस्योजेएव्यसनताकरयांथायछे पणप्रा
रब्धकरिनेनथी माटेजोएव्यसननेद्राह्यानांश्रद्धासहितआग्रहकरेनेशूरवीरपणुंहोयतोतेटलीजाय पणश्रद्धानहांय
नेफोशिहोयतेथिएस्वचावटखेनही पछेवलीश्रीजीमहाराजेप्रभ्रपुछ्योजेकेटलाकवाल्कनेतांवृद्धनामरखीप्रकृति

હોયછેનેકેટલાકનેતોઅતિચંચલપ્રકૃતિહોયછે તેસંગેકરિનેથાયછેકેનાજીવમાંજાણવીપ્રકૃતિરહિછે તારેતેનોઉત્તર
 રપણપોતેજકર્યોજેવદ્ધુધાતોસંગેકરિનેજસારિનરસિપ્રકૃતિથાયછે નેકેટલાકનેપૂર્વકર્માનુસારેપણથાયછે પછેક
 પિલેશ્વરાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેમહારાજપૂર્વનોસ્વચ્છાવહોયતેકેમજાણવોનેહમણાંનોસ્વચ્છાવહોયતેકેમજાણવોતારે
 શ્રીજીમહારાજેતેનોઉત્તરકર્યોજેજેસ્વચ્છાવહમણાંનોહોયતેતોજોરુડાસંતનેસંગેરહિને થોડોકતેનેટાલ્યાનોઉપાયક
 રેતોટલીજાયજેમવંડીઉપચ્છાવહોયતેપાંચઢાડામંઘનવરેસેતાસુકાઈજાય તેમહમણાંનોજેસ્વચ્છાવતેતોથોડા
 કદિવસમાંટલિજાયછે અનેજેપૂર્વનોસ્વચ્છાવહોયતેનેટાલ્યાનોતોઅતિદાઘડોકરે તારેમાંડમાંડટલેજેમધરતિમાંડ્રો
 નોછાંડહોય અથવાચોરડિનાંઝાડહોય તેનેતોઘેડુઅગ્નિલગાડિનેલાલેતોપણપાછોફુટિઆવેનેજોકોદાલિલેઈનેમૃ
 ત્તમાંથિલોડિનાંઘેતોજાય તેમજેપૂર્વનોસ્વચ્છાવહોયતેનેરુડાસંતનાસમાગમમાંરહિને અતિપ્રયાસેકરિનેટાલેતોમાંડ
 માંડટલે અનેતારપછેવલિશ્રીજીમહારાજેપ્રશ્નપુછ્યોજેજેનાંઈંદ્રિયોચંચલહોયતેચંચલતાનેટાલ્યાનાપૃથકપૃથકકિ
 યાઉપાયછે તારેતેનોઉત્તરપણપોતેજકર્યોજેચક્ષુઢંદ્રિનીચંચલતાટાલ્યાનોઉપાયછે જેનાસિકાગ્રદ્રષ્ટિરાલેનેઆ
 ઢુંઅવલુંજુવેનહિજાણવુંહોયતોજાણ્યાકરેતથાજનસ્મરણકર્યાકરે અનેએમકરતાંસ્રીઆદિકદેરવાઈજાયનેઅયો
 મ્યઘાટનયયોહોય તોપણનેત્રનેઉઘાડાંરાલિનેમેષોન્મેષેરહિતકરિનેજ્યાંસુધીનેત્રસારિપેટેબલેનેઆંસુચાલેત્યાંસુધી
 ઘડિએઘડિપરજંતજોઈરહેતારેતેનીદૃષ્ટિચંચલહોયતોપણવશથેજાયછેઅનેનાસિકાઈંદ્રિછેતેકોઈનુંશરીરઅથવાસ્વ
 કેવલતેગંધાતુંહોય તેનોગંધલેતારેતેનગંમેતારેતેનોએમવિચારકરેજેમારોદેહપણઉપચ્છાવિસારોછેપણમાંહિતોરુધિર

मांसहाड्यकांछेतथापेटमांसमलमूत्रआंतरडांछेएमविचारेतोनासिकानिचंचलताटले अनेकाननीचंचलताएमटले
जेकोईरमुंजथातीहोय अथवाचनवाईथातीहोयतोतेनेसांचल्यामांहेतयायनेचगवाननीकथाकीर्तनसांचल्यामां
नोद्राआवतारेउन्नाथावुंनेनिद्राआलसनेटालवुंनेचगवाननीकथासांचल्यामांश्रद्धाराखवीनेहेतराखवुंतोकानजी
ताय अनेत्वचाइंद्रिनेएमजितेजंजाणीजाणीनेटाढ्यतडकोवरसाततेनेखमवोनेगोदडीहोय तेउशिकेमुकीराखवी
नेसारिपेठेटाढ्यवायतारेआढवीतथाज्यांत्यांपडीरेवुंएमकरिनेत्वचानेवांझीनांखेएमकरेतोत्वचाइंद्रिनीचंचलताटले
अनेहाथनिचंचलताएमटलेजेज्यारेहाथनवराहोयतारेहाथमांमाळाराखिनेस्वासांस्वासेचगवाननुंनामलेईनेतेमा
लाफेरववीपणउतावलीलहरकेमाळानफेरववीनेकेटलाकएमकेछे जेमनेकरिनेतोनामवधुलेवायएबातरखोटीछेजे
टलांजीनेलेवायतेटलांजमनेकरिनेलेवायछेएमकरेतोहाथनिचंचलताटले अनेपगचंचलहोयतोआसननेजितवुं
तोपगजीतायअनेशिघ्नचंचलहोयतोजेमऊणीखसहोयकेरातिदादरहोयतेनेखरज्यकरियेतोलोहिनीकलेत्यांसुधी
खरजटलेनही अनेजोनखंजोत्रियेतोतेएमनेएमवझीजायतेमशिघ्नइंद्रिमांचलआवतोपणतेनेहाथेकरिनेअडेजन
ही अनेजोशिघ्नमांवायुचरांतोहोयतोआहारथोडोकरेनेउपवासकर्याकरेनेदहनबलहीनकरिनांखेतोशिघ्नजीता
य अनेजिह्वाइंद्रिनेजितविहोयतोजेवस्तुजीनेगमतीहोयतेवस्तुनआपवी अनेआहारजुक्तकरवोतोजिह्वानीचं
चलताटलेअनेवाणिचंचलहोयतोएमटलेजेमुक्तानंदस्वामीजेवावात्ताकरताहोयतथाकथावांचताहोयतेवच्यमांपो
तेडापणकरिनेबोडवुंनहीअनेजोवच्यमांबोडाईजायतोपचवीशमाळाफेरववीतोवाणीनिचंचलताटलिजाय अने

व० म०
॥५३॥

वक्षीश्रीजीमहाराजप्रश्नपुच्छ्योजेएसर्वेइंद्रियोछे तेमांथिएकनेपरिपक्वजीतेतांसर्वेइंद्रियोजीतायएवीएककईइंद्रिये
तारेतेनोउत्तरपणपोतेजकस्योजेएकजिह्वानेपरिपक्वजितेतांबिजांसर्वेइंद्रियोजितायछे तारपछेवक्षीश्रीजिमहारा
जप्रश्नपुच्छ्योजेजपुरुषनेअंतरमांकामव्याप्योहोयतेनेबाहेरथिकेमजांणियेजेएनेकामव्याप्योछे अनेएनुंजेअंगते
तांवस्त्रमांढांक्युंहायछे तारेएनोउत्तरपणपोतेजकस्योजेजेनेकामव्यापेतेनानेअत्रआदिकजेसर्वेइंद्रियोतेचंचलथाय
तारेजांणवुंजेएकामव्याकुलथयोछे अनेवक्षीश्रीजीमहाराजप्रश्नपुच्छ्योजेजेनोचंचलस्वप्नावहोयतेनेशांतथावुंअ
नेजेनोशांतस्वप्नावहोयतेनेचंचलथावुंतेकीयाविचारेकरिनेथायछेतारेतेनोउत्तरपणपोतेजकस्योजेजेचंचलहोयते
एमविचारेजेहुंआत्माहुंब्रह्महुंअक्षिगहुंनेआकाशनिपेठस्थिरहुं एवेविचारेकरिनेउपशमअवस्थानेपांमेतोचंचल
होयतेशांतथाय अनेजशांतनचंचलथावुंहोयतेनेतोअगवाननेअगवाननाअक्तनुंमाहात्म्यजांणवुंनेमाहात्म्यजांणे
तारेअगवाननिनवप्रकारेअक्तिकरे तथाअगवाननाअक्तनीसेवाचाकरीकरेतेणेकरिनेएनोचंचलस्वप्नावथायछे
अनेवक्षीश्रीजीमहाराजप्रश्नपुच्छ्योजेश्रीमद्भागवतादिकजेआठसतशास्त्रतेमांथिकाईत्यागकरवायोग्यछे केसर्वेग्र
हणकरवायोग्यछे तारेतेनोउत्तरपणपोतेजकस्योजेएसर्वेग्रंथमांपणअनेकप्रकारनांप्रकरणछेतेसर्वेप्रकरणेकरिने
अगवाननेपांम्याजेअक्ततेमनांअंगकयांछे मांटेएसर्वेग्रहणकस्यायोग्यछेपणसर्वप्रकरणमांथिजेप्रकरणपोताना
अंगमांमलतुंआवतुंहोयतेनेग्रहणकरवुंने बिजानांत्यागकरवानेएमजांणवुंजेएछेतोसाचुंपणएबीजाअक्तने अर्थ
छेपणमारअर्थेनथी अनेवक्षीश्रीजीमहाराजप्रश्नपुच्छ्यो जेआतमेसर्वेनांनाछोकराबंठाछोतेमांथिकाईकनेतोआ

लोया०
८

॥५३॥

सर्वे संत प्रमाण करे छेने कोई कने तो न थी करता अने सर्वे नी अवस्था सरखी छेने संग पण एक सरखो छे अने जो जन वस्त्र
उपासना शास्त्र उपदेश मंत्र ते सर्वे ने एक सरखा छे तो पण जे न्यूनाधिक पण रही गयु तेनुं शुंकार छे अने जे संत छे ते तो स
मद्रष्टि वा द्वा छेने निरपक्ष छेने धर्म वा द्वा छे ते तो जे जो होय तेने तेम कह माटे एनो उत्तर कहो पछे पोते जे एनो उत्तर कस्यो
जे जेनां संत वखांण करे छे तेने जे श्रद्धा छे माटे धर्म पादयाने वीषे तेनो वधारो छे ने तेने संत नी सेवा करवाने विषे तथा जग
वान नी वात सांज लवाने विषे पण श्रद्धा छेने संत नो विश्वास छे माटे एवधी गयो अने जे आवास माग ममार योथ को व
ध्यो नही ते श्रद्धारहित छे एम जाणवुं ॥ ॥ इति वचनामृतं ॥ ८ ॥ ॥ ११६ ॥ ॥ संवत् १८७७ नामाग सरशुदि ६
छठ्यने दिवस श्रीजी महाराज गाम श्री लोयामध्ये सुराज कना दरबार मां विराजमान हताने धोली छिंछ्य निडगली पे रि
हति तथा धो लो सुरवा ल पे र्यो ह तो तथा धो लो फेंटो मस्त के बांध्यो ह तो ने पोताना मुखार विंद नि आग द्य परम हंस तथा
देश देश ना हरि च क नी स च्चा च रा ई ने बे ठि ह ती पछे श्रीजी महाराज बो द्या जे सर्वे परम हंस परस्पर प्रश्न उत्तर करो तारे
आत्मानंद स्वामिये अखंडानंद स्वामिने प्रश्न पुछ्यो जे वैराग्य ज्ञान च क्ति ने धर्म ए च्यार ने उप ज्या नो हे तु शुं छे पछे तेनो उ
त्तर श्रीजी महाराज कस्यो जे वैराग्य तो एम उप जे जे जो काल नुं स्वरूप जां एया मां आवे त काल नुं स्वरूप ते शुं तां नित्य प्रल
य ने जां णे ने नै मि त्तिक प्रल य ने जां णे ने प्रा कृत प्रल य ने जां णे ने आ त्यं तिक प्रल य ने जां णे तथा ब्रह्मा दिक स्तं व पर्यंत सर्व जी
व ना आयु ष ने जां णे ने एम जां णि ने पिं ड ब्रह्मां ड सर्व पदार्थ ने काल नुं च क्ष स म ऊ तारे वैराग्य उप जे अने ज्ञान तो एम था
य जे जो बृहदारण्य छांंदोग्य कठ वल्ली आदिक जे उप नि पद तथा जग व द्नी ता तथा वा सु देव मा हात्म्य तथा व्यास सूत्र इत्या

दिकग्रंथनुंसदुरुथकीश्रवणकरंताज्ञानउपजे अनधर्मताएमउपजेजांयाज्ञवल्क्यस्मृतिमनुस्मृतिपराशरस्मृति शंख
 लिखितस्मृतिइत्यादिकस्मृतिनुंश्रवणकरतो धर्मउपजेनेतमांनिष्ठाआवे अनन्त्रक्तिएमउपजेजंनगवाननीजेवि
 चूतियुंछेतेनेजांणेतकेमजांणेतोखंडखंडप्रत्येनगवाननीमूर्तियुंजरहीछेतेनुंश्रवणकर तथानगवाननांगोब्लोकवै
 कुंडब्रह्मपुरश्चतद्दीपादिकधामछे तेनेसांनलेतथाजगतनीउत्पतिस्थितिप्रलयरूपजेनगवाननीब्रीलातेनेमाहात्म्येस
 हितसांनले तथारामकृष्णादिकजेनगवाननाअवतारतेनीजेकथाउंतेनेहेतेसहितसांनलेतोन्नगवाननेविपेनक्तिउ
 पजे अनेएच्यारमांजेधर्मछेतेतोकाचिवुद्धिहोयनेप्रथमजकर्मकांडरूपजेस्मृतियुंतेनुंश्रवणकरतोउपजेअनेज्यारेध
 र्मनेविपेद्रढताथायतारपछे उपासनानाग्रंथनुंश्रवणकरतारएनेज्ञाननक्तिवैराग्यएच्येउपजे एविरित्येएच्यारने
 उपज्यानाहेतुछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ ९ ॥ ॥ ११७ ॥ ॥ संवत् १८७७ नामागशरशुदी ८ आठ
 स्यनेदिवसश्रीजामहाराजगामश्रीबोयामध्येसुराखाचरनादरवारमां ढोखियाउपस्थप्रातःकालनेसमे वीराजमान
 हतानेधोखिछिंछ्यनिडगलिपेरिहेतितथाधोबोसुरवालपस्थोहतोतथाधोबोफेंटोमस्तकउपस्थवांध्याहतोनेपोतानामु
 खारविदनि आगदयमुनितथादेशदेशनाहरिन्नकनीसन्नान्नराईनेवेठिहतीतेसमयमांनित्यानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्यो
 जेआजगतमांकेटलाकमनुष्यनेस्त्रीयादिकपदार्थमांएवुंहतथायछे जेतेनोविजोगथयोहोयतोप्राणनोत्यागथईजा
 यअनेकेटलाकनेस्त्रीयादिकपदार्थमांहितछेपणसाधारणछे माटेतेनाविजोगेकरिनेप्राणनोत्यागनथायएबेप्रकार
 नाजीवछेतेजेमसंसारमांहितेकरिनेजोडायछेतेमतेहेतवादाने जोन्नगवानमलेतोतेमांपणएमजजोडायजेनगवा

નનાં વિજાંગ થાય તો પ્રાણ જાય અને જને સંસાર માં સાધારણ હેતુ છે ને તેને જગવાન મહેતો જગવાન માં પણ સાધારણ હે
તથા યતે એવે પ્રકારના જે મનુષ્ય તેને વિષે કર્મ કરિને એવો જોઈ છે કે એવે પ્રકારના જીવ અનાદિના જ છે પણ શ્રી જીમહારાજ
બોધ્યાં જે એ જીવ માં સ્વાત્ત્વિક નથી એ તો કર્મ કરિને થાય છે તે કવિ રિત્યે થાય છે તો જ્યારે જીવ કર્મ કરે છે તારે જીવ
ની વૃત્તિનો વેગ ત્રણ પ્રકારે થાય છે એક મંદ વેગને વિજો મધ્ય વેગને ત્રિજો તીવ્ર વેગને માં જે વેગે વૃત્તિ પદાર્થ માં ચોટે તારે
તેને તે વિજાત્યનું કર્મ લાગે છે તે કર્મ કરિને સ્નેહ માં પણ ત્રણ પ્રકાર છે પણ વલ્લિ નિત્યાનંદ સ્વામિયે પુછ્યું જે વૃત્તિના વેગ માં
ત્રણ પ્રકાર થયા તે ગુણે કરિને થયા કે કોઈ વિજા હેતુ યેં કરિને થયા તારે શ્રી જીમહારાજ બોધ્યાં જે ત્રણ પ્રકારના જે
જોઈ તે ગુણે કરિને નથી એ તો જે પદાર્થ માં કેવલ ઇન્દ્રિયું જ પ્રવરતે તારે મંદ વેગ થાય છે અને જ્યારે મને સહિત ઇન્દ્રિયું પદાર્થ માં
જાય તારે મધ્ય વેગ થાય છે અને જ્યારે ઇન્દ્રિયો મનને જીવ ત્રણે જોઈને પદાર્થ માં પ્રવરતે છે તારે તે વૃત્તિનો તીવ્ર વેગ
થાય છે અને તે તીવ્ર વેગ એક ચક્ષુ ઇન્દ્રિયે વિષે લાગો હોય તો વિજિ ઇન્દ્રિયું તેને અનુવરતિ થઈને સર્વે ઇન્દ્રિયું માં લાગે છે એવિ રિત્યે
જે જે ઇન્દ્રિ માં મુખ્ય પાણે તીવ્ર વેગ લાગો હોય તારે વિજી ઇન્દ્રિયું તેને અનુવરતિ થઈ રહે છે અને એ જ તીવ્ર વેગ તે જો ગુણ સત્ત્વ ગુ
ણિતે તમો ગુણ ત્રણેને લાગે છે અને એક એક ઇન્દ્રિ માં તો સર્વને તીવ્ર વેગ હોય છે અને તે દનુસારે પદાર્થ માં હિત થાય છે તારે
વલ્લિ નિત્યાનંદ સ્વામિયે પુછ્યું જે એ જગવાન માં કેમ તીવ્ર વેગે કરિને હેતુ થાતું નથી તારે શ્રી જીમહારાજ બોધ્યાં જે દેશ કા
લ ક્રિયાધ્યાન શાસ્ત્ર દીક્ષા મંત્રને મંગળ દ્વાને યોગે કરિને શુન્ન અથવા અશુન્ન આચરણ થાય છે તે જો રુડાદેશ કાલ સંગા
દિક પ્રાપ્ત થયા હોય તો જગવાનને વિષે પણ તીવ્ર વેગે કરિને સ્નેહ થાય છે અને જો રુડાદેશાદિક નાં જાંગ થાય તો જગવાન

विनाअन्यपदार्थमांप्रीतियायछेतारंचैनन्यानंदस्वामियेपुछुं जेकाळविशमहोयतारंकमकरवुं पछे श्रीजी महाराज बोढ्याजे ज्यारे जे स्थल मां काळनुं विशमपणुं होयतारे ते ठेकांणे थिअन्यस्थल मां चागी जावुं पण विशमकाळ मारिवुं न हीते काळसत्ययुगत्रेताद्वापरकक्षिरूपे करिने बाहरवरते छे नेपोतानाअंतरमांपणवरते छे तेज्यारे इहया मां कक्षिवरत तोहोयतारे नगवाननी मूर्तिहईया मां धारवीनहीवाहेरनेत्रने आगव्यधारवी पछे मुक्तानंदस्वामियेपुछुं जे जेनाह्द मां मंदवेगमध्यवेगने तीव्रवेगवरत तोहोयते केमजांणवो पछे श्रीजी महाराज बोढ्याजे ज्यारे मंदवेगवरत तोहोयता रेनांनी बाळकीतथानवयौवनवाली स्त्रीतथा वृद्धस्त्री एत्र एयेने देखीने सरखोचावरहे केमजे त्यां एकस्त्री इंद्रिनी जवत्तिग इछे माटे ते मां मंदवेगछे अने ज्यारे इंद्रिने विषे मन नल्ले छे ने एत्र एय प्रकारनी स्त्रिने देखे छे तारे बाळकीने वृद्धस्त्री तेनां तोचुं डोघाटनथीयातो अने जुवानस्त्रीने विषे चुंडोघाटथायछे ने विकारने पांमी जायछे एने मध्यवेगजांणवो अने ज्यारे इंद्रिने विषे मनने जीव एवेय नल्लिने एत्र एय प्रकारनी स्त्रिने देखे छे तारे तो एत्र एये प्रकारनी स्त्रिने विषे चुंडोघाटथायछे ने विकारने पांमे छे अने पोतानी मावोन होयतो तेने देखीने पण विकारने पांमे एने तीव्रवेगजांणवो पछे ब्रह्मानंदस्वामिये प्रश्न पुछ्यो जे एत्र एय प्रकारनी जे स्त्रीयुं तेने देखीने व्यक्तिजणायतथारूपकुरूपणजणाय अने विकारतोथायनही तारे तेने की योवेगजांणवो पछे श्रीजी महाराज बोढ्याजे जे पदार्थने अत्यंत दुखदाई जांणीने मननथयुं होय पछे ते मनने करिने ते पदार्थने विषे अत्यंत दोषजणायछे ते दोषनो मनमां विचारथैने जीवमां ते दोषप्रवेशकरे छे अने जीवथिपरजे साक्षीतेणे पण ते दोषनुं प्रमाण करुंछे तेणे करिने एदोपनि अतिदृढताथईछे माटे पदार्थने विषे ज्यारे इंद्रिनी वृत्ति जायछे तारे ते वृत्ति

નેલેમનતથાજીવણેયઆવેછે પણજીવમાંજેઅતિશેદોપનિદ્રદતાછે તેદોપનિસેદ્યમનઈંદ્રિયુનેવિષેસોંસરિનિસરે
છેમાટેતેપદાર્થયથાર્થદેખાયનેજાણ્યામાંઆવેપણતેનેવિષેઅત્યંતઅજ્ઞાવઆવિજાયછેજેમદુધસાકરનુંપાત્રનરયું
હોયને તેમાંસર્પેલાલનાંચિહોયનેતેનાંચતાંદીટિહોય પછેતેદુધજેવુંપૂર્વેદેખાતુહતુંતેવુંનેતેવુંજેદેખાયપણતેનોઅતિ
અજ્ઞાવેહયામાંવરતેછે કેમજેણેણમજાણ્યુંછેજેણેણીયેંતોતત્કાલપ્રાણજાય તેમજેણેણમસમઝાંણુંજેઆરૂપવાન
સ્ત્રીછેતેકલ્યાણનામાર્ગમાંવિરોધીછે અનેઆલોકપરલોકનેવિષેપરમદુઃખદાઈછેનેસ્ત્રી નિપ્રાપ્તિતાંમુંનેસર્વેપશુઆદિ
કજન્મનેવિષેઅનંતવારથઈછે અનેહજીજાંપરમેશ્વરનેનહિજનુંતોઅનંતસ્ત્રીનીપ્રાપ્તિથાશે માટેઆતદુર્લભનથી અને
નગવાનનેનગવાનનાસંતતેનોસંગતેતોમહાદુર્લભછે અનેદુર્લભવસ્તુનિપ્રાપ્તિનેવિષેસ્ત્રીજપરમવિગ્નરૂપછે એવું
જાણીનેજેહયામાંદોપનિદ્રદતાથઈછે તેણેકરિનેગમેતેવિરૂપવાનસ્ત્રીદેખાઈજાયતોપણવિકારથાયનહિ અનેવક્ષીએ
નેવિષેઅવિકારીરયાનુંત્રીજુંપણકારણછે જેમજનકવીદેહજેવાજેમોટાનગવાનનાનકરાજાહતાતેરાજ્યમાંરયાહ
તાનેરમણીકેવાજેશબ્દાદિકપંચવિષયતેનેજાગવતાથકાપણજ્ઞાનનિદ્રદતાયેકરિનેનિર્વિકારપણેરત્યા અનેજન
કજેવાજેજ્ઞાનિહોયતેમવિચારેજેદુંઆત્માદુંશુદ્ધદુંચૈતન્યદુંનિર્વિકારદુંસુખરૂપદુંઅવિનાશીદું અનેસ્ત્રિયાદિક
જેવિષયછે તેતોદુઃખરૂપછેનેતુછે નજડછેનેનાશવંતછે એમવિચારિનેકેવલપોતાનાઆત્મસ્વરૂપનેજસુખરૂપજાં
ણેછે અનેશબ્દાદિકવિષયમાંજેસુખજેવુંજણાયછેનેમારાજેવુંજણાયછે તેઆત્માવતેજણાયછેનેઆત્માદેહમાંથિ
નિકલિજાય તારેસુખરૂપહોય તેનુંદુંથઈજાયછે એવિરિત્યંપોતાનાઆત્માનેવિચારેઅનેઆત્માથકિપરજેપરમાત્મા

व० मृ०
॥५६॥

तेनोविचारकरेजंआवुंजेमायायकेपरशुद्धआत्मानुंज्ञानतेनेहुंपाम्योतेसंतनेप्रतापेपाम्योछुं अनेतेसंतपरमेश्वरना
नक्तछे अनेपरमेश्वरछे ततोसर्वात्माएवाजेब्रह्मतेनापणआत्माछे अनेअक्षरनापणआत्माछे अनेअनंतकोटिजे
मुक्ततेनापणआत्माछेएवाजेपरब्रह्मपरमात्मानारायणतेनोहुंब्रह्मरूपएवोदासछुं अनेतेनगवाननोमहिमातोएम
समळेजे ॥ द्युपतयएवनतेययुरंतमनंततया ॥ इत्यादिकश्रुतियेनगवाननोमहिमाअतिशेप्रतिपादनकस्योछे एवि
रित्येपोतानास्वरूपनुंतथापरब्रह्मनास्वरूपनुंजेनज्ञानछे तेनगमेतेवासुंदरविषयप्राप्तथाय पणतेणेकरिनेकांडिलेश
मात्रपणतेनुंमनविकारनेपांमेनहि अनेअवश्यजेशब्दादिकविषयग्रहणकस्याजोईताहोयतेनेग्रहणकरे पणतेविष
यनेआधीनथईजायनहिस्वतंत्रपणेग्रहणकरेजेमकरोर्त्तायोपोतानिलादनेविस्तारिनेपाछीस्वतंत्रपणेगलविघटेता
रेगलिलेछे तेमएवोजेज्ञानीतेपोतानाइंद्रियुनीवृत्तिनेविषयमांप्रसारिनेपाछोस्वतंत्रथकोसंकेलीलेछे अनेएवोजेहो
यतेराज्यमांहोयतोपणवनमांछे अनेवनमांहोयतोपणतेनेराज्यकरतांवधतोआनंदछे अनेएवोजेज्ञानीतेराज्यमांर
योहोयनेहजारोमनुष्यपोतानीआज्ञामां रहेतांहोयनेसमृद्धियुक्तहोयतेणेकरिनेपोतानेकांडिएमनमांनेजेहुंबहुमो
टोथैगयो अनेतेराज्यनोनाशथईजायनेहायमांमृत्तिकानुंपात्रलेनेघरोघरमागीखायतेणेकरिनेएमनमांनेजेहुंतोह
वेगरीवथैगयो केमजेतेतापोतानाकेफमांमाहाअन्नमस्तरहे तथातेणेपोतानास्वरूपनोतथानगवाननास्वरूपनोम
हिमाजांण्योछे तेमाटेएनेसानुंकुचोलोहुंपापाणएसर्वनेविपेसमबुद्धिवरतेछे तथामानअपमाननेविषेसमबुद्धिवर
तेछे अनेएवोजेज्ञानितेनेकांडिपदार्थबंधनकरवासमर्थनथीकेमजेएनिद्राष्टितोअतिमोटिथईगईछे नेमायीकसर्वेप

लोया०
१०

॥५६॥

દાર્થનેતુછજાંણ્યાંછે જેમકોઈકપુરુષપ્રથમકંગાલહોયને પછેતેનેરાજ્યમલે તારંતેનિદ્રાષ્ટિમોટિથાયછે નેપ્રથમહા
કહાંનાન્નારાવેચતોહોયતથાબીજાંતુછતુછકાંમકરતોહોયતેસર્વેએનેવિસરિજાયને મોટાંમોટારાજ્યસંબંધિકારજ્ય
કરવાલાગેતેમણવાજ્ઞાનિનેસર્વપદાર્થમાત્રતુછથઈજાયછે નેણવાજ્ઞાનનેવિષેણીવિશાલદ્રષ્ટિથાયછે અનેએવિરિત્યે
જેસમંજ્યોછે તેસુખિયોછે તથાજેવિશ્વાસિહોયકેતાંએમસમઝતોહોયજેઆવામોટાસંતતથાન્નગવાનજેવાતકેછે
તેએમજછે પણએમાંકાંઈસંશયનથીએમસમઝિનેતેન્નગવાનતયાસંતજેમકહેતેમકરવાલાગેએવેજણજેસુખિયાછે ને
એવીનાંજેબિજાછે તેસુખીયાનથીત્યાંશ્લોકછે ॥ યશ્વમૂઢતમોલોકેયશ્વબુદ્ધેપરંગતઃતાવુન્નૌસુખમેધેતહ્લીશ્યત્યંતરિ
તોજનઃ તથાન્નગવદ્દોતામાંકયુંછેજેવિષયાવિનિવર્તેતેનિરાહારસ્પદેહિનઃ રસવર્જીરસાંપસ્યપરંદધ્વાનિવર્તેતે ॥ એ
વિરિત્યેજેનાંઅલોકિકદ્રષ્ટિથાયછેતેનેપરમેશ્વરવિનાસર્વેપદાર્થતુછથઈજાયછે અનેઆવેશ્લોકછેતેનાંપણએકસર
ખોન્નાવછે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેશ્રીજીમહારાજનેકયુંજેહેમહારાજહેવેતમેજેપ્રશ્નપુછતાહતાતેપુછો તારેશ્રીજીમહા
રાજબોલ્યાજેમાયામાતેકેવલદુઃખછે કેસુખપણકાંઈકછેએપ્રશ્નછે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેકયુંજેમાયાતોકેવલદુઃખ
દાઈછે પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેમાયામાંથિઉપનાંવાજેસત્વરજનેતમેએત્રણ્યગુણતેમાંજેસત્વછે તેતોસુખરૂપ
કેવાયછે તથાશ્રીમદ્ભાગવતમાંકયુંછેજે સત્વંયદ્વદ્વદર્શનં તથાસત્વગુણનિસંપત્તિતેજ્ઞાનવૈરાગ્યવિવેકશમદમાદિ
કછે એવીજેમાયાતેકેઈરિત્યેદુઃખરૂપછે અનેવલીએકાદશસ્કંધમાંકયુંછેજે વિદ્યાવિદ્યેમમતનૃવિદ્યુદ્ધવશરીરિણા
મ્ બંધમોક્ષકરીઆદ્યેમાયયામેવિનિમિતે મોટોમોક્ષનેકરેણવિજેવિદ્યારૂપમાયાતેકેઈરિત્યેદુઃખદાઈછે પછેએપ્રશ્નને

સાંજીને મુક્તાનંદ સ્વામિ આદિક સર્વે પરમ હંસ બોલ્યા જે હે મહારાજ એનો ઉત્તર અમથિ થાય નહિ એનો ઉત્તર તો રૂપાકરિ
ને તમે જ કરો પછે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે જે મયમરાજાનું જે રૂપ તે પાપી જીવને અતિ જ્ઞાન કવિ કરાલ જણાય છે ત
થા મોટા મોટાં તને મોટું મુખ જ્ઞાન કંદે રાખાય છે તથા કાજલ જેવું કાલું ને પર્વત જેવું મોટું ને કાલ જેવું જ્ઞાન કાવું દુઃખ
રૂપ દેરાય છે અને પુણ્યવાલા જે જીવ તેને તો તે મયમરાજાનું રૂપ અતિ શે સુખદાઈ વિધુના જેવું જણાય છે તેમ માયા છે તે જે
જગવાન થિ વિમુખ છે તેને તો અતિ બંધન કરનારી છે ને અતિ દુઃખદાઈ છે અને જે જગવાન ના જાત છે તેને તો એ માયા અતિ
શે સુખદાઈ છે અને માયાનાં કાર્ય જે ઇંદ્રિય અંતઃકરણ ને દેવતા તે સર્વે જગવાનની જાતિને અતિ પુષ્ટ કરે છે માટે જગવાન
ના જાતને તો માયા દુઃખદાઈ નથી પરમ સુખદાઈ છે પછે મુક્તાનંદ સ્વામિ એ પ્રશ્ન પૂછ્યો જે જ્યારે માયા સુખદાઈ છે તારે પરમે
શ્વરનો જાત હોય તે જગવાનની મૂર્તિને હૃદયમાં ધારિને જ જન કરવાં છે તારે એ અંતઃકરણ રૂપ માયા તે સંકલ્પ વિ ક
લ્પ રૂપે કરિને કેમ દુઃખ આપે છે પછે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે જે જગવાનનું માહાત્મ્ય સારિ પેઠ્યે સમજિને અતિ શે દ્રઢ જ
ગવાનનો આશ્રય હોય તેને તો અંતઃકરણ રૂપ માયા છે તે દુઃખ દેતિ નથી અને જેને એવા અશ્રયમાં ફેર હોય તેને દુઃખ દે છે જેમ
કાચો પોતો સત્સંગિ હોય તો તેને કુસંગિ હોય તે ઢગાવવાનો આગ્રહ કરે પણ જે પાકો સત્સંગિ હોય તેને ઢગાવ્યાની કોઈ જાણ
ચરારાખે નહિ અને તેને સાંજી તાં કોઈ સત્સંગનું ઘસાતું બોલો સકે નહીં તેમ જેને એવા પરિપક્વ પરમેશ્વરનો આશરો થયો છે
તેને ઢગાવ્યાની જાણ અંતઃકરણ રૂપ માયારાખે નહીં અને સાંમી તેની જાતિમાં પુષ્ટિ કરવાલાગે અને જેના જીવને વીણે
વા આશરામાં કાંઈ કાચપ હોય તેને એ માયા ઢગાવે છે ને દુઃખ દે છે અને જ્યારે એનો એ જોવો વિરિત્યે જગવાનનો પરિપક્વ આ

શ્રયકરશે તારેનેડગાવ્યાનેઅર્થેનેપીડવાનેઅર્થેમાયાસમર્થનહિથાયમાટેએનોઉત્તરેજછે જેજેનેનગવાનનોએવો
પરિપક્કનિશ્ચયછે તેનેકોઈરિત્યેમાયાદુઃખદેવાનેઅર્થેસમર્થયાતીજનથી ॥ ૧૦ ॥

॥ ૧૧૮ ॥ સંવત્ ૧૮૭૭ નામાગશરવદિ ૮ આઠમ્યનેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજગામશ્રી
લોયામધ્યેસુરાસ્વાચરનાદરબારમાંપ્રાતઃકાલનેસમે વિરાજમાનહતા અનેસર્વેશ્વેતવસ્થાધારણકર્યાંહતાં અનેપો
તાનામુખારવિંદનિઆગલ્યસાધુ તથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિસન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજિમહારાજનેશુકમુનિ
યેપ્રશ્નપુછ્યો જેશ્રીમદ્ભાગવતતથાનગવદ્ગીતાએઆદિકજેસતશાસ્ત્રતેથકિઅસત્પુરુષજેતેકેવિસમઝણ્યનુંગ્રહણક
રેછે તારેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેએનોઉત્તરકરિયેછેયેજેઅસત્પુરુષનીએમસમઝણ્યછેજેઆવિશ્વનેવિષેસ્થાવરજં
ગમરૂપેવીજેસ્ત્રીપુરુષનિસર્વેઆકૃતિયુંતેજેતેવિરાટરૂપેવાજે આદિપુરુષનારાયણતેથકિમાયાયેંકરિનેઉપજીછે
માટેએસર્વેઆકૃતિયુંતેનારાયણનીજછે તેસારુજેમુમુક્ષુકલ્યાણનેહુછતાંહોયતેનેપ્રથમપોતાનુંમનવશકરવુંતેમનજે
તેસ્ત્રીયુંતથાપુરુષરૂપેવિઉત્તમનીચજેજેઆકૃતિયુંતેનેવિષેઆસક્તથાય તારેતેનેતેજઆકૃતિનુંમનનેવિષેધ્યાનકરવું
તોએનેસઘસમાધિથાય અનેતેઆકૃતિનેવિષેજોમનદોષનેકલપેતોતેમાંબ્રહ્મનિન્નાવનાલાવવીજેસમગ્રજગતતેબ્રહ્મ
છે એમવિચારકરિનેતેસંકલ્પનેચોટોકરવાંએવિરિત્યેજેસતશાસ્ત્રમાંથિઅનુન્નવનુંગ્રહણકરવુંતેઅસત્પુરુષનિસમઝ
ણ્યછેઅનેએમસમઝવુંએનામનનોઅતિદુષ્ટનાવછે અનેએનુંફલઅંતકાલેધોરતમનરકછેનેસંસૃતિછે તારેવહ્નીશ્રી
જિમહારાજનેશુકમુનિયેપ્રશ્નકર્યોજેએસતશાસ્ત્રથકિસત્પુરુષજેતેકેવિસમઝણ્યનુંગ્રહણકરેછે તેકહો તારેશ્રીજીમ

હારાજબોદ્યાજેસતશાસ્ત્રનેવિષેજેપ્રશ્નનોઉત્તરકર્યોછે જેએકપુરુષોત્તમનારાયણવિનાવિજાજેશિવબ્રહ્માદિકદે
વતાતેનુંધ્યાનજેમોક્ષનેહુછતોહોયતેનેકરવુંનહિ અનેમનુષ્યનેવિષેતથાદેવતાનેવિષે જેપુરુષોત્તમનારાયણનીરામ
રુદ્ધનાદિકમૂર્તિયુંતેનુંધ્યાનકરવું નેતેનેવિષેપણજેડાયાછે તેજેતેજેસ્થાનકમાંએરામરુદ્ધનાદિકનગવાનનિમનુષ્ય
રૂપમૂર્તિયુંરહિછે તેસ્થાનકનેવિષેવૈકુંઠગોલોકથેતદ્વિપબ્રહ્મપુરણલોકનિજાવનાકરેછે અનેતેલોકુંનેવિષેરયાજેપા
ર્ષદતેનિજાવનારામરુદ્ધનાદિકનાપાર્ષદજેહનુમાનઉદ્ધવાદિકતેનેવિષેકરેછે અનેકોટિકોટિસૂર્યચંદ્રમાગ્નિતેનાપ્ર
કાશજેવીપ્રકાશમાંનંવિજેતેલોકુંનેવિષેરહિપુરુષોત્તમનારાયણનિદિવ્યમૂર્તિયું તેનીજાવનાતેરામરુદ્ધનાદિકનેવિ
ષેકરેછે એવિરિત્યેજેસતશાસ્ત્રથકિસમઝણ્યનુંગ્રહણકરિનેદિવ્યજાવેસહિતમનુષ્યરૂપનગવાનનિમૂર્તિનુંધ્યાનકરે
છે તેનેનગવાનનાઅવતારનીજેમૂર્તિયુંતથાતેવિનાનાજેઅન્યઆકારતેવેયનેવિષેસમપણુંથાયજનહિ અનેનગવા
નનાઅવતારનીજેમૂર્તિયુંતેછેતોદ્વિજૂજઅનેતેનેવિષેચારજૂજાનિજાવનાઅષ્ટજૂજાનિજાવનાકહીછે તેપણનગવા
નનીમૂર્તિનેતેવિનાનાઅન્યઆકારતેમાંજેઅવિવેકીપુરુષનેસમજાવથાયછેતેનિનિવૃત્તિનેઅર્થેકહીછે અનેજેવિ
નગવાનનીમૂર્તિપોતાનેમલિહોયતેનુંજધ્યાનકરવુંઅનેપૂર્વેનગવાનનાઅવતારથેગયાતેમૂર્તિનુંધ્યાનનકરવું અને
પોતાનેનગવાનનીજેમૂર્તિમલિહોયતેનેવિષેજપતિવ્રતાનિપેઠેટંકરાખવીજેમપાર્વતીયેકત્યુંછે જેકોટિજન્મલગરગ
હહમારિવરુશંત્રુકેરદુંકુમારિ એવિરિત્યેપતિવ્રતાપણાનિટંકતેપણનગવાનનુંરૂપનેઅન્યજીવનુંરૂપતેવેનેવિષેઅવિ
વેકીપુરુષનેસમજાવથાયછેતેનિનિવૃત્તિનેઅર્થેકહીછે કેમજેપોતાનેમલિજેમૂર્તિનેતેનેમુકીનેતેનાજપૂર્વેપરોક્ષઅવ

તારથયાછે તેનુંજોધ્યાનકરેતોતેજગવાનવિનાવિજાજેદેવમનુષ્યાદિકઆકારછે તેનુંપણધ્યાનકરમાટેપતિવ્રતાના
જેવિટેકકહિછેપણજગવાનનીમૂર્તિયુનેવિષેજેદનથિઆવિરિત્યેસત્પુરુષનીસમઝણયછેમાટેજેસતશાસ્ત્રનુંશ્રવણક
રવુંતેસતપુરુષથકિજકરવુંપણઅસતપુરુષથકિસતશાસ્ત્રનુંકોઈદિવસશ્રવણકરવુંનહિ॥

॥ इतिवच

नामृतम्॥ ११ ॥

॥ १११ ॥

॥ संवत् १८७७ नामागशरवदि ९ नवमीनेदिवसस्वामीश्रीस

હજાનંદજીમહારાજગાંમશ્રીલોયામધ્યેસુરાન્નક્તનાદરબારમાં રાત્રિનેસમેવિરાજમાનહતાનેગરમપોસનિરાતિઢગ
લોપેરિહતિનેવિજાંસર્વેશ્વેતવસ્ત્રધારણકસ્યાંહતાં અનેપોતાનામુગ્ધારવિંદનિઆગલ્યપરમહંસનિસન્નાતયાદેશદેશ
નાહરિન્નક્તનીસન્નાન્નરાઈનેવેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજેપ્રશ્નકર્યોજેજગવાનનોનિશ્ચયવેપ્રકારનોછે એકસવિક
લ્પનેવિજોનિર્વિકલ્પનેતેવેમાંપણઉત્તમમધ્યમનેકનિષ્ણેન્નપ્રકારનાજેદછે તેવેમલિનેછોજેદથયાતેનાંલક્ષણ
પૃથક્પૃથક્કરિનેકહો પછેતેનોઉત્તરપરમહંસવતેથયોનહિ તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેસવિકલ્પનિશ્ચયમાંકનિ
ષ્ણેદતોજેજગવાનજેતેઅન્યમનુષ્યનિવરોવસ્ત્રકામક્રોધલોન્નસ્વાદમાનણઆદિકનેવિષેપ્રવરતે ત્યાંસુધીતોજગ
વાનનોનિશ્ચયરહેપણજોવધારોકરેતોનરહે અનેમધ્યમજેદતોજેમનુષ્યથકિવમણાકામાદિકનેવિષેઅધિકપ્રવર
તેત્યાંસુધીપણનિશ્ચયરહે અનેઉત્તમજેદતોજેજગવાનગમેતેવુંનોચજાતિનીપેઠેઆચરણકરે તથામઘમાંસપરસ્ત્રી
ક્રોધહિંસાહિંસાદિકગમેતેવુંઆચરણકરેતોપણસંશયથાયનહિ કેમજેજગવાનનેજેમજાણેછે જેજગવાન
તોસર્વનાકર્તાછેનેપરમેશ્વરછેનેસર્વનાજ્ઞોક્તાછે માટેજેજેક્રિયાપ્રવરતેછેતેઅન્વયપણેનિયંતારૂપેકરિનેસર્વનેવિષે

रयाजं नगवानतं थकिजप्रवरतेछेतां एतां कांडकयोडो कएवीनी च जंवी क्रिया करितेणं करिने एमने कांड बाधन थि के
मजे एतां सर्व कर्ता छे एविरित्ये नगवानने विषे सर्वेश्वर पणुं जांणें माटे एने उत्तम सविकल्प निश्चय वादो नगव द्रक्त
कहियें अने हवे निर्विकल्प मां कनिष्ठ नक्त कीयां तां नगवानने सर्व शुभ अशुभ क्रिया करता देखे तो पण एम सम जे
सर्व क्रियाने करे छे ता पण अकर्ता छे के मजे ए नगवान तो ब्रह्म रूप छे ते ब्रह्म के बुंछे तो आकाश निपेठे सर्वने विषे रयुं छे ने
सर्व नि क्रिया उंते ने विषे जथाय छे एवं जे ब्रह्म पणुं ते नगवानने विषे जांणें जे मरा सपंचाध्यायी मां शुभ कजि प्रत्ये परीक्षित
राजा ये प्रश्न पुछ्यो जे धर्म रक्षक नगवाननो अवतार तेणें परदारानो संग के मकर्यो तारे तेनो उत्तर शुभ कजिये कर्यो जे
श्री कृष्ण तो अग्रिनां पेठे ते जस्वी छे ते जं जं शुभ अशुभ क्रियाने करे छे ते सर्वे नस्म थै जाय छे एविरित्ये नगवानने निक्षेप
एवा ब्रह्म रूप जांणें तेने कनिष्ठ निर्विकल्प निश्चय वादो कहिये अने श्वेत द्विपने विषे रया जे षट् उर्मिये रहित एवा निरन्म
क्त जे वो पांते थै ने वासुदेव निउपासना करे तेने मध्यम निर्विकल्प निश्चय वादो कहिये अने अष्टावरणें जुक्त एवां जे को
टिको टि ब्रह्मांड ते जे अक्षरने विषे अणु निपेठे जणाय छे एवं जे पुरुषोत्तम नारायण नुं धाम रूप अक्षर ते रूपे पोते रयो थको
पुरुषोत्तम निउपासना करे तेने उत्तम निर्विकल्प निश्चय वादो कहिये तारे चैतन्या नंद स्वामिये पुछ्युं जे हे महाराज एवि
रित्ये निश्चयना न्ने दतेशांणें करिने थया छे पछे श्री जीमहाराज बोल्या जे ज्यार मुमुक्षु प्रथम गुरु पास आवे तारे वक्ता जे
गुरु तेने विषे देश काय संग दाक्षा क्रियामं त्रशास्त्रादिक नु जं शुभ अशुभ पणुं तथा पोतानी जे श्रद्धा ते नुं जे मंद तीक्ष्ण पणुं
तेणें करिने एवा न्ने दपडि जाय छे माटे सारा देशादिकने सेव वा तथा वक्ता पण सुधां शांत होयने ते मां कोई दोष न होय ते स

मतेयकीज्ञानसांजलवुं तारेवलीचैतन्यानंदस्वामियेंपुछुंजेकदाचित्कांडकजोगेकरिनेकनिष्ठनिश्चयथयोहोयतेने
पाछावलीउल्लुष्टनिश्चयथायकेनही तारेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेजांश्रोतानेउल्लुष्टश्रद्धाउपजेतथारुढादेशादीकप्रा
मथाय तथाउल्लुष्टज्ञानवालावक्तामलेतोसर्वोल्लुष्टनिश्चयथायनहितोजन्मांतरेकरिनेउल्लुष्टनिश्चयनेपांमे ॥ ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ १२ ॥

॥ १२० ॥

॥ संवत् १८७७ नामागशरवदि १० दशमने

दिवसप्रातःकालनेसमेश्रीजिमहाराजगांमश्रीलायामध्ये सुराखाचरनादरबारमांढालियाउपस्थविराजमानहता
अनेमाथेधोलाफेंटावांध्योहतो नेविजाधोलाफेंटानिवाकांनिवालीहति नेगरमपोसनिरातिडगलिपेरिहतिनेधोला
खेसपेरयोहतोनेचोफालओढ्योहतो अनेपांतानामुखारविंदनिआगद्यपरमहंसनिसन्नातथादेशदेशनाहरिन्नक्त
निसन्नान्नराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेकत्युंजेमोंटरामोंटरापरमहंसपरस्परप्रभ्रउत्तरकरो तारेगोपालानंद
स्वामियेब्रह्मानंदस्वामिनेप्रभ्रपुछुंजेकवोपुरुषहोयतेनेदेशकाल क्रियासंगादिकेकरिनेपराञ्चवनथायनेकवोहोय
तेनेयायअनेसांजल्यामांतांएमआवेछे जेब्रह्मानेपणसरस्वतीनेदेखीनेमांहथयोनेशिवजिनेपणमांहनीनेदर्शनेक
रिनेमांहथयोमाटेविचारिने उत्तरकरोकेमजेएवामोंटानेपणदेशकालादिकेकरिनेपराञ्चवथयोछे पछेतेनाउत्तर
ब्रह्मानंदस्वामियेंकरवामांढ्योपणथयोनेही तारेश्रीजिमहाराजवाढ्याजेएनोउतरएछेजेनाडीप्राणसंकलाईनेनि
र्विकल्पस्थितियेंकरिने श्रीनारायणनाचरणारविंदमांरयोहोयतांतुछुंजेवांजीवहोयतेनेपणदेशकालसंगादिकेक
रिनेपराञ्चवनथायनेएविरित्येब्रह्मादिकरयाहोयतो तेनेपणपराञ्चवनथायअनेएविरित्येस्थितिनेथईहोयनेदहमांव

॥६०॥

दोया०

93

॥ ६० ॥

चंद्रमायेंकरिनेटलेपणतारायेकरिनेटलेनहीतेमनारायणतथा मुक्तुं मां जेदछे अनेवली जेमराजानेराजानाचाकरतेम
नुयजातियेंकरिनेसरखाछेपणराजानुंसामर्थ्येंश्वर्यरूपलावण्यतानेसर्वोपरिछे अनेजेराजावतेथायतेचाकरवते
थायनहीमुळेएवढोमोठोहोयतोपणनथायतेमपुरुषोत्तमनारायणतेसर्वकर्ताछेसर्वकारणछेसर्वनियंताछे अनेअ
तिरूपवानछेअतितेजस्वीछे अनेअतिसमर्थछेनेकर्तुंमकर्तुंअन्यथाकर्तुंछेतेंजोपोतानिडछामांआवेतोएअक्षरधा
मनेविषेरयाजेमुक्ततेसर्वेनपोतानातेजनेविपेक्षानकरिनेपोतेंएकजविराजमानरहे अनेमुक्तोएसर्वेमुक्ततेमणेसे
व्यायकाएमनिज्जक्तिनेअंगीकारकरेनेएसोताविराजमानरहेअनेजेअक्षरधामनेविपेपोतेरयाछेतेंअक्षरनेपणक्षीन
करिनेपोतेंस्वराट्थकाएकलाजविराजमानरहे अनेपोतानेमनमांआवेतोएअक्षरधामविनापणअनंतकोटिमुक्तुंने
पोतानेएश्वर्येंकरिनेधारवानेसमर्थछे जेमपृथुजगवानेपृथ्वीनेकयुंजेमाराधनुपथकीनिसस्यांजेवाणतेणेकरिनेतुं
नेमारिनेमारासामर्थ्येंकरिनेआसर्वजगतनेधारवानेहुंसमर्थछुं तेमएनारायणपोतानेएश्वर्येंकरिनेसर्वोपरिवरतेंछे
तेएनेनेविजाअक्षरादिकमुक्तुंनेसरखाकेछेतेंदुष्टमतवालाजाणवानेतेंनेअतिपापिजाणवा अनेएनां दर्शनपणकर
वांनहीनेएविरित्यनीसमऊण्यवालांनां दर्शनकरियेतोपंचमहापापजेवुं पापथाय अनेएनारायणनेलेईनेतोजेनेवि
षेमोक्षपकहीयेतेनेविषेसंजवे अनेएनेलेईनेविष्णुब्रह्माशिवनारदसनकादिकएसर्वेनेजगवानकेवायछे अनेउद्ध
वजिनेविषेएनारायणनेलेईनेउद्धवनेजगवानकेवाय अनेहमणांआमुक्तानंदस्वामिजेवासंतनेविषे एनारायणने
लेईयेतोएमनेपणजगवानजेवाकेवाय अनेएनारायणनेविधाविनातांअक्षरनेपणजगवाननकेवायतोविजानी

व० मृ०
॥६१॥

शिवात्ताकिं हवीं अने अपरिमिताधुवास्तनुचृतोयदिसर्वगताः एवेदस्तुतिना गद्यनोपण एज अर्थछे अने जो एमन होय
तो आआपण सर्वे छैये ते आदेहय कीनो पोजे आत्मा तेने ब्रह्मरूप जाणीये छैये अने ज्ञान वैराग्यादिक साधन युक्त छैये तो
पण एनारायण ने प्रसन्न करवाने अर्थे रात्यदिवस उजागरा करिये छैये ने कीर्तन नाम स्मरण ते ताक्षीयुं वजाडी वजाडी ने
हाथनी आगक्षीयुं फाटी जाय एम करिये छैये तथा कथावार्ता रात्यदिवस करिये कराविये छैये ते जो एनारायण सरस्वाय
ईजवानुं होय तो एवढो दाषढो थुं करवा करिये मांटे एनारायण जेवा तो एक नारायण जछे पण बिजो कोई एज बोधा तो
नथी अने ॥ एकमेवाद्वितीयं ब्रह्म ॥ ए श्रुतिनोपण एज अर्थ छे जे एनारायण जेवा तो एक नारायण जछे एम सर्व शास्त्रनो सि
द्धांत छे ए विरित्ये नक्त जननि शिष्याने अर्थे श्रीजिमहाराज जेवा त्ता करि ने पोते तो साक्षात् पुरुषोत्तम नारायण छे ॥ ॥

॥ इति वचनामृतम्

॥ १३ ॥

॥ १२१ ॥

॥ संवत्

१८७७ नामागशरवदि ११ एकादशीने दिवस श्रीजिमहाराज गांम श्रीलोक्यामध्ये सुरा नक्तना दरबारमां द्वालिखा
उपस्थ विराजमान हताने माथे धोखो फेंटो धारण कर्यो हताने तथा धोखी चादर ओढि हति तथा धोखो खेस पेर्यो हताने पां
ताना मुखारविंद निआगद्वय परमहंसनिस न्ना तथा देशदेशना हरि नक्तर्ना सन्ना चराईने वेठि हति पछे श्रीजीमहाराज
परमहंस प्रत्ये बोध्या जे मारे आचार्य थई गया छे तेने पृथक पृथक रुचि छे ते मांशं कर स्वामिने अद्वैत ज्ञानांश प्रधान जणां
यछे तथारामानुज नो एम मत छे जे जीवमायाने पुरुषोत्तम एत्र एये नित्य छे ने पुरुषोत्तम छे ते जीवमायाना नियंता छे ने
सर्वना कारण छे ने पोताना अक्षर धामने विपे सदा दिव्य आकार थका विराजमान छे ने सर्वे जे अवतार ते तेना छे एवा जे

लोया०
१४

॥६१॥

પુરુષોત્તમનારાયણતેનિઉપાસનાર્જીવનેકરવી એવિરિત્યેરામાનુજનિસમઝણજણાયછેતથાવલ્લન્નાચાર્યનેકેવલ્લ
ન્નક્તિઉપસ્યનિષ્ઠાથદુજાણાયછે અનેએસર્વેઆચાર્યેપોતાનાગ્રંથુંમાંપ્રસંગેકરિનેબિજીવાર્સાંઉલ્લખિછેપણગમેતેવી
રિત્યેકરિનેઅંતપોતાનિરુચિઉપસ્યજાયએમતેમનાગ્રંથુંનેવિપેતેમનાંવચનછે તેણેકરિનેતેમનોઅન્નિપ્રાયયથાર્થજાં
ણ્યામાંઆવેછે તેમઅમારિવાર્ત્તાસાંન્નહોનેતમનેસર્વેનેઅમારીકેવિરુચિજણાયછેનેજેમસોયકંઢદોરોચાહ્યોજાય
છેનેવલ્લોજેમમાલ્લાનામણ્યકાનેવિપેદોરોસુંસરોછેતેમઅમારિજેસર્વેવાત્તતિમાંશોઅન્નિપ્રાયનિરંતરસુંસરોચાહ્યો
આવેછે તેજેનેજેમજણાતોહોયતેતેમકહો તારેસર્વેમોટરાપરમહંસેજેનેજેમજણાંણુંતેણેતેમકહ્યું પછેશ્રીજિમહારા
જબોહ્યાજેહ્યોઅમેઅમારોઅન્નિપ્રાયતથારુચિતેકહીયેએકતોઅમનેએગમેછે જેઋપમદેવન્નગવાનવાસુદેવસંઘા
થેએકાત્મતાનેપાંમ્યાહતાતોપણજ્યારેસિદ્ધિયુંઆવિનેપ્રાપ્તથઈયું તારેપોતેન્નગવાનહતાતોપણબિજાત્યાગિનિશિક્ષાને
અર્થેતેસિદ્ધિયુંનેગ્રહણનકરતાહવાતેશ્રીમદ્ભાગવતમાંકહ્યુંછે જેજાંગિસિદ્ધથયોહોયનેપોતાનુંમનવશથયુંહોયતો
પણતેમનનોવિશ્વાસનકરવોત્યાંશ્લોકછે ॥ નકુર્યાત્કર્હિંચિત્સસ્થ્યંમનસિત્યનવસ્થિતંયદ્વિસ્ત્રંન્નાચ્ચિરાચ્ચિર્ણંચસ્કંદ
તપેશ્વરમ્ ૧ ॥ નિત્યંદદાતિકામસ્પછિદ્રંતમનુયેઽરયઃ યોગિનઃકૃતમૈત્રસ્પપત્યુર્જાયંવપુંશ્વલો ૨ ॥ એવિરિત્યેજેમન
નોવિશ્વાસનકરેતેવોત્યાગઅમનેગમેછે તથાઅમારામનમાંશ્વેતદ્વીપતથાવદરિકાશ્રમજેવોગમેછે તેવાબિજાલોક
ગમતાનર્થાનેએમમનમારેછે જેશ્વેતદ્વીપનેવિપેતથાવદરિકાશ્રમનેવિપેજાડનેનિરન્નપણેરયાથકાતપકરિયેતેવદુઃસા
રૂલાગેપણબિજાલોકુંમાંઅનેકપ્રકારનાવૈન્નવન્નોગવવાતેનથીગમતાતથાન્નગવાનનાજે ઘણાકઅવતારથયાછે

વ૦ મૃ૦
૥૬૨૥

તેને એમ જાણીયે છે એ જ એ સર્વે અવતાર નારાયણના છે તો પણ તે અવતારમાં ક્રષ્ણ અને દેવજી બહુ ગમે તથા તેથી ઉત્તરતાક
પિત્રજી તથા દત્તાત્રેય એ સરખા જણાય છે અને એ ત્રણે અવતાર કરતાં કોટિ ઘણું શ્રીકૃષ્ણને વિષે અમારે હેત છે ને એમ જા
ણીયે છે એ વિજા સર્વે અવતાર કરતાં આ અવતાર બહુ મોટો થયો ને બહુ સમર્થ છે અને એમાં અવતાર અવતારિ એવો ને દન
થી જણાતો અને વીજા જન્મ સ્થૂક સ્થૂકાદિક તે જગવાનના અવતાર છે પણ તેમાં અમારિ અતિ રુચિ નથી અને આ વિરિત્યે તો
અમારે ઉપાસના છે જે સર્વે થિ પર એક મોટો તે જનો સમૂહ છે તે તે જનો સમૂહ અધો ઉર્ધ્વ તથા ચારે કોરે પ્રમાણે રહિત છે ને અ
નંત છે ને તે તે જના સમૂહના મધ્યના ગને વિષે એક મોટું સિંહાસન છે ને તે નિરુપચ્ચ દિવ્ય મૂર્તિ એવા જે શ્રી નારાયણ પુરુષોત્ત
મ જગવાન તે વિરાજમાન છે ને તે સિંહાસનને ચારે કોરે અનંત કોટિ મુક્ત વેઠાથકા તે નારાયણનાં દર્શન કરે છે એવા જે મુ
ક્ત સહિત શ્રી નારાયણ તેને અમે નિરંતર દેશિયે છે એ અને તે જગવાનને વિષે તે જનું અતિ શોષણ છે તેણે કરિને જ્યારે એ સના
સહિત તે જગવાનનાં દર્શન નથિ થાતાં તારે અમે અતિ શોક પથાય છે અને તે તે જનો સમૂહ તો નિરંતર દેશાય છે તો પણ એને
વિષે રુચિ નથિ અને જગવાનની મૂર્તિના દર્શન કરિને જ અતિ સુખ થાય છે અમારે એ વિરિત્યે ઉપાસના છે અને એ જગવાન
ને વિષે જન્મ ક્ષિત્તો જે વીંગા પીયું ને હતિ તે વિગમે છે તે સારુ અમે સૌ માંણસને જો તાર હીયે છે એ જે કોઈક કામી સિંહોય તેને પુરુ
ષને વિષે જે વું હેત હોય તથા કામી પુરુષને સ્ત્રીને વિષે જે વું હેત હોય તેને દેશીને એમ થાય જે એ વું હેત આપણે જગવાન માં હોય તો
ઠીક તથા કોઈકને પુત્ર માંધન માં બહુ હેત જણાય તેને દેશીને એમ થાય જે એ વું હેત આપણે જગવાન માં હોય તો ઠીક તથા
કોઈક ગાતો હોય તો તેને સાંજીને તેને પાસે કોઈ માંણસને મોકલીયે અથવા અમે પંડે એ નિપાસે જાડીયે ને જાણીયે જે એ

સોયા૦
૧૪

૥૬૨૥

દુઠીકકરેછે અનેઅમારસુવાંણથાતેવાસાથેથાયછે જેજેમાંકામક્રોધલોચ્છવાદસ્રેહમાનઈર્ષ્યાદંત્રકપટ્ટિત્યાદિક
 દોષનહોયનેધર્મશાસ્ત્રમાંકયુંછે એવીરિત્યેધર્મપાલ્લતોહોયનેનગવાનનિન્રકિયેંજુક્તહોયતેસાથેજઅમારેબેઠાઉઠ્યા
 નીસુવાણથાયછે અનેએવાંનહોયનેતેઅમારેનેગોરેતોહોયતોપણતેનિસાથેસુવાંણથાયનહિતેનિતોઉપેક્ષારહેછે અ
 નેમારેતોઅમારેકામિઉપરચબદુઃખઅન્નાવરેતો અનેહવેતોક્રોધમાનઈર્ષ્યાએત્રણજેમાં હોયતેઉપરચબદુઃખઅન્નાવરેહેછે
 કાંજેકામી હોયતેતોગૃહસ્થનીપેઠેનિર્માનિથૈનેસત્સંગમાંપડ્યોરેછે અનેજેમાંક્રોધમાનનેઈર્ષ્યાહોયછેતેતોસત્સંગમાં
 થિજરૂપાછાપડીજાતાદેખાયછે માટેએત્રણઉપરચબદુઃખદરેછે તેમાનતેશુંતોજેમાનિહોયતેનેપોતાથિમોટોહોયતે
 નીઆગલ્યપણસ્તથપણુંરહે પણતેનિઆગલ્યહલકોથૈનેતેનિસેવામાંવરતાયનહી અનેએસર્વેજેઅમારોઅન્નિપ્રાયતે
 થોડાકમાંલ્યોકહીયેજે જેવિરિત્યેશંકરસ્વામિયેઅદ્વૈતબ્રહ્મનુંપ્રતિપાદનકર્યુંછેતેનેવિપેતોઅમારેરુચિનથિ તથારા
 માનુજસ્વામિયેજેવીરિત્યેક્ષરઅક્ષરથકિપરજેપુરુષોત્તમનગવાનતેનુંનિરૂપણકર્યુંછે તેપુરુષોત્તમનગવાનનેવિપે
 તોઅમારેઉપાસનાછે તથાગોપીયુંનાજેવીતોએપુરુષોત્તમનગવાનનેવિપેઅમારેન્રકિછે તથાશુકજીનાજેવોતથા
 જહન્રતનાજેવોતોઅમારેવૈરાગ્યછેનેઆત્મનિષ્ઠાછે એવિરિત્યેઅમારોઅન્નિપ્રાયતથારુચિછે તેઅમારીવાર્તાયેક
 રિનેતથાઅમેમાંન્યાજેઅમારાસંપ્રદાયનાગ્રંથતેણેકરિનેજોપૂર્વાપરવિચારિનેજુવેતોજેબુદ્ધિવાનહોયતેનાજાંણ્યામાં
 આવેછેએવિરિત્યેપોતાનાન્રકજનનિશિક્ષાનેઅર્થેશ્રીજિમહારાજેવાર્તાકરિનેપોતેતોસાક્ષાતપુરુષોત્તમનારાયણછે
 ॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૧૪ ॥ ॥ ૧૨૨ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૭૭ નામાગશરવદિ ૧૩ તેરશનેદિવસરાત્રિનેસમેશ્રીજિ

महाराजगामश्रीलोयामध्ये सुराक्षकनादरवारमांविराजमानहताअनेधोलोफेंटोमाथेबांध्याहतातथाविजंधोले
 फेंटेंबोकांनिवालिहतातथागरमपोसनिरातिडगलिपेरिहती तथाधोलोखेसपेरयोहतानेधोलोचोफाखने धोदिपछे
 डितेजंगांकरिनेओढ्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयदेशदेशनाहरिअक्षनी सज्जातथापरमहंसनिसज्जाचरा
 ईनेवेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजरूपाकरिनेबोल्याजेआजीवछेतेअध्यात्मअधिभूतनेअधिदैवपणेकरिनेसर्वदेहमां
 नखशिखापर्यंतव्यापिनेरयोछेअनेदेवतानेइंद्रियुरुपेकरिने जीवनुजोक्तापणुंछेपणदेवताइंद्रियुंथिपृथक्पणेजो
 कानथो तारेनित्यानंदस्वामियेआशंकाकरिजेहेमहाराजतारेएमकेवायछेजेजीवजेतेसामान्यपणेसर्व देहमांव्या
 पिनेविशेषपणेहृदयाकाशमांरयोछे तारेसर्वेठेकांणेशरखुंजाणपणुंनथीजणातुंतनुंकेमसमऊवुं पछेश्रीजिमहारा
 जबोल्याजेजंमसूर्यछेतेकिरणेकरिनेसर्वपदार्थमांव्यापिनेरयोछेपणआगद्वयजेवुं पदार्थछेत्यांतेवोसूर्यनोप्रकाश
 जणायछे केमजेकाचनीचूमिहोयतथास्वच्छनिर्मलपाणीहोयत्यांजेविरित्येसूर्यनोशुद्धप्रकाशजणायछे तेविरित्ये
 पांणानीचूमिरेत्यनीचूमितथाडोलायलुंपाणीतेमांजणातो नथीएविरित्येसूर्यनाप्रकाशमांन्यूनअधिकपणुंजणाय
 छेतेमएजीवइंद्रियुंअंतःकरणगोळकएसर्वनेविषेसमानपणेरयोछेपणइंद्रियोनेविषेस्वच्छपणुंछे मांटेनेनेविषेविशे
 षप्रकाशजणायछे जुवानेनेत्रमांजेवुंतेजजणायछेतेवुंनाककानमांकोईदिवसजणायछेनथिजणातुअनेच्यारअं
 तःकरणनुंअतिस्वच्छपणुंछे तोत्यांजीवनोअधिकप्रकाशजणायछे अनेबीजांइंद्रियोमांन्यूनजणायछेपणजीव
 तोसर्वदेहनेविषेसमानपणेरयोछे तारेब्रह्मानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्योजेएजीवनेकेटलाकतोताराजेवोदेखेछे तथादि

વાનિજોત્યજેવોદેસેછે તથાવપોરિયાજેવોદેસેછે તેકેમસમઝવુંતારેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેણોએમછેજેજેમજેને
અક્ષિવિદ્યાછે તેનેનેત્રદ્વારાયેજીવનુંદર્શનથાયછેનેતેનેવિષેનગવાનનિર્મૂર્તિનેપણદેસેછે તેમજેનેઈંદ્રિદ્વારાલક્ષ્યયો
તેતેવોઆત્માનેદેસેછે જેમકાચનુંપુતલુંમનુષ્યનેઆકારેકર્યુંહોયતેનેજેજે અવચવતથામુવાલાતથાનાડીયુંતેસર્વે
કાચનાહોયનેતે પુતલાનિમાહેલીકોરેતેજનર્યુંહોયતેતેજદેસાયતેજેવોચુંગલીનોઅવકાશહોયતેપ્રમાણેદેસાયછે
પણસમગ્રનથિદેસાતું તેમજીવનુંસ્વરૂપજેણેજવુંદીઠુંછેતેતેવુંકેછે પણેનિનિરાવરણદ્રષ્ટિનથીથઈ માટેએનેજેવો
આત્માછેતેવોનથીદેસાતો અનેજ્યારેનિનિરાવરણદ્રષ્ટિથઈનેઆત્માકારેથાયછે તારેઈંદ્રિયુંનાગોલકનાજેવિનાગ
તેનિદ્રષ્ટિમાંનથીઆવતાનેજેવોઆત્માછેતેવોજણાયછે જેમજેઆકાશનિદ્રષ્ટિનેપાંમ્યોહોયતેનિદ્રષ્ટિમાંધિજાંચ્યા
રનૂતનથીઆવતાંતેમજેનિનિરાવરણદ્રષ્ટિથાયછે તેનેગોલકઈંદ્રીયુંદેવતાઅંતઃકરણતેણેકરીનેજણાતાજેજીવનાપ્ર
કાશનાનેદેદ્રષ્ટિમાંનથીઆવતાનેજેવોજીવછે તેવોયથાર્થજણાયછે અનેદેદ્રષ્ટિવાલાનેજેવોછેતેવોનથીજણા
તોજેમકોઈંકેગાયનુંપુંછડુંદીઠુંકોઈંકેમુખદીઠુંકુરદીઠાપેટદીઠુંસ્તનદીઠાતેણેજેજેઅંગદીઠુંતેગાયનુંજદીઠુંછે પણજેવી
ગાયછેતેવોકોઈંયેદીઠિનથીનેએકઅંગદીઠુંમાટેગાયદીઠાપણકેવાય તેમઆત્માનાપ્રકાશનુંદર્શનજેટલુંજેનેઈંદ્રિયુંદ્વા
રાઅથવાઅંતઃકરણદ્વારાથયુંતેટલોતેઆત્મદર્શીકેવાયપણસમ્યક્આત્મદર્શનએનેકેવાયનહિ માટેઅમેતોજીવને
વિષેએવિરિત્યેસામાન્યવિશેષપણુંકહીયેછેયે તારેનિત્યાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યોજેહેમહારાજતમેજીવનેતોનિરાકારક
ત્યોતારેતેજીવનેવિષેનગવાનરયાછેતેપણઅલિંગપણેરયાછે કેમૂર્તિમાનરયાછેપછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેનગ

वानतोइंद्रियुंदवताअंतःकरणनेजीवएसर्वनाआश्रयपणेरयाछे तेश्रीरुघ्नन्नगवानेउद्धवनेलेगोपीयुंनेकेवराव्युंछे
जेइंद्रियुंअंतःकरणदेवतानेजीवतेनाआश्रयपणेकरिने तमारेसमीपेहुंरयोछुंजेमपंचमहान्नूतब्रह्मांडनेविषेरयांछेने
तेनांतजसर्वनादेहमारयांछेतेमजेहुंआमथुरामारयोछुं तेतोजेममहान्नूतविशेषपणेकरिनेब्रह्मांडनेविषेरयांछेतेमर
योछुंनेजेमएन्नूतजीवुनादेहुंमांसामान्यपणेरयांछे तेमहुंतमारेपासेरयोछुंअनेजेहुंदेखातो नथीतेतोतमाराचित्तनि
वृत्तिनामारेविषनिरोधथायतेनेअर्थेनथीदेखातोपणेरयांतोमूर्तिमानछुं तारेवलीनित्यानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहा
राजएन्नगवानइंद्रियादिकनाआश्रयपणेरयाछे तेपुरुषरूपेकरिनेरयाछेकेअक्षररूपेरयाछेकेपोतेस्वयंपुरुषोत्तमप
णेरयाछे तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजीवपुरुषअक्षरनेपुरुषोत्तमएसर्वेनुंतेजप्रकाशपणेतोसजातीछेमाटेएमना
प्रकाशनाचेदपाडवानेतोकोईसमर्थछेनही नेचेदतोअतिशेछेपणेतचेदनेदेखवानेकोईसमर्थनथीअनेजेनेएन्नग
वानरुपाकरेछेतेणेकरिनेतेनेप्रकाशमयएवोदिव्यदेहबंधायछे पछेतेएमजांछेजेआहुंछुंनेआपुरुषछेनेआअक्ष
रछेनेएसर्वेथिविलक्षणएवाआपुरुषोत्तमछे एविरित्येएसर्वेनेपृथक्पणेदेखेछेनेएमनाप्रकाशनेपणविलक्षणपणे
देखेछेपणबीजोतोकोईपृथक्देखवानेअर्थेसमर्थथायनहीमाटेएन्नगवानसुळेएरूपेकरिनेरयाछे पणपोतेजरयाछे
अनेवेदांतजेउपनिषदतथायोगतथासांख्यएत्रण्यशास्त्रसनातनछेतेएश्रीरुघ्नपरमात्मानुंजवर्णनकरेछे तेएत्रण्य
शास्त्रनामततमनेअमेपृथक्पृथक्पणेकरिनेकहीयेतसांन्रदा तेमांजेसांख्यवालाछेतेतोचोविसतत्वनकहीनेतेथि
परपचविसमापरमात्मानेकेछेपणजीवईश्वरनेपृथक्पणेनथीकेतातेनोएअभिप्रायछेजेतत्वछेतेजीवविनानांहोय

नहीमांटतत्त्वज्ञेयतादात्मकपणेरयांजेजीवतेनेतत्त्वरूपजकेछे पणतत्त्वथकिपृथक्नृथीकेताअनेजेमजीवनेचोविस
तत्त्वरूपमानेछेतमब्रह्मांडाजिमानिजेईश्वरतेनेपणचोविसतत्त्वरूपमानेछे एविरित्येजीवईश्वरएवेयनेतत्त्वरूपमानि
नेतत्त्वज्ञेयजएनेगणेछेपणतत्त्वथिनोखानथीगणतानेपचवीसमापरमात्मानेकेछे एसांख्यनोमतछेपणएमनसम
ऊवुंजेजीवनथीकांजेसांख्यवाक्षेपटसंपत्तिश्रवणमनननिदिध्यासनादिकसाधनकयांछे तेजीवनेजकरवानांकयां
छे पछेतेसाधनेकरिनेविचारनेपांमेनेतेविचारेकरिनेतत्त्वथकिपांतनोखोपडेनेपोतानेब्रह्मरूपमानेनेपरमात्मानेअजे
एविरित्येसांख्यमतछे तेमोक्षधर्ममांशुकजीप्रत्येनारदजीयेकयुंजे ॥ त्यजधर्ममधर्मचउत्तेसत्यानृतेत्यज उत्तेसत्या
नृतेत्यक्कायेनत्यजसितत्यज॥ एनोएमअर्थछेजेज्यारमुमुक्षुआत्मविचारकरवावेसेतारतेनेआडाजेधर्मरूपअथवा
अधर्मरूपसत्यरूपअसत्यरूपजेजेसंकल्पआवेतेनोत्यागकरिनेनेजेविचारकरिने एनेतजेछेतवीचारनोपणत्याग
करिनेब्रह्मरूपेरेवुंपणदंहेकरिनेधर्मरूपनियमनोत्यागकरवोकल्होनथीएश्लोकनोएअर्थछे अनेयोगवालाछेतचो
विसतत्त्वनेपृथक्गणेछे नेजीवईश्वरनेपचवीशमाकेछेनेपरमात्मानेछेविसमाकेछे अनेविवेककरिनेपचविसमा
नेतत्त्वथकीपृथक्समझिने तेनेविषेपांतापणानीद्रढतामांनिनेचोविसतत्त्वनीजेवृत्तियुंतेनोपींडिआवकरिने ब्रह्मा
त्कारेछवीसमानेविषेराखे पणविषयसन्मुखजावादेनहिनेएमसमऊजेमारिवृत्तिअगवाननेमुकिनेबिजेठकांणजा
शेतोमुनेसंस्तुतिथाशेमाटेअतिआग्रहकरिने इंद्रियुंअंतःकरणनीजेवृत्तियुंतेनेअगवाननेविषेराखे अनेजेसांख्यवा
लोछे तेतोएमसमऊजेमारइंद्रियोअंतःकरणजनथीतांजाशेक्यांमाटेपोतानेब्रह्मरूपमानिनेनिर्जयरहेछे अनेजेयो

व० मृ०
॥६५॥

गवात्रोछेतेतोडरतोजरंहेछे जेमकोईकपुरुषनाहाथमांतेलनुंमाथाद्वगणनरेखुंपात्रहोयनेतेपुरुषनेपगथियानेउप
स्थउंचुंचढुंवुंहोयने येकोरेथिउघाडितरवास्यवाद्यापुरुषडराववानेउन्नारयाहोयनेतेतेलनेढलवादेवुंनहोयनेतेपुरुष
जेवांनयनेपांमेतेमयोगवालोविषयथकिबिनेन्नगवाननेविषेवृत्तियुंनराखेछेएयोगनोमतछे अनेवेदांतजेउपनि
षदतेनोमतएछेजेसर्वनाअतिशेमोटाकारणएवाजेपुरुषोत्तमनारायणब्रह्मतेनुंजग्रहणकरिनेबिजासर्वनेमिथ्यामा
नेछेजेमआकाशनिद्राष्टिनेजेपांम्योहोयतेबिजातत्त्वनेदेखेनहितेमएब्रह्मनेजेदेखतोहोयतेबिजाकोइनेदेखेनहिएविरि
त्येवेदांतनोमतछे ॥ ॥इतिवचनान्तं॥ १५॥ ॥ संवत् १८७७ नामागशरवदि १४

चौदशनेदिवमसंध्याआरतिथयाकेडेश्रीजीमहाराजगामश्रीलोयामध्ये सुराक्षकनादरबारमांढोलीयाउपरयविरा
जमानहतानेधांलोखेसपेस्योहतांतथागरमपोसनिरातिडगलिपेरिहति तथामाथेधोलोफेंटोबांध्याहतोनेबिजेधोले
फेंटेकरिनेबोकांनिवालिहतिनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथा देशदेशनाहरिभक्तनिसन्नाचनराईनेबेठि
हति पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेसर्वेपरमहंसपरस्परप्रभ्रउत्तरकरोएमकहिनेपोतेजप्रभ्रपुछ्यो जेजेनेवासनाकुंठि
तनथईहोयनेजेनेवासनाकुंठितथैगईहोयनेजेनेवासनानिर्मूलथैगईहोयतेनांशांलक्षणछे पछेमुक्तानंदस्वामियेंएप्र
भ्रनोउत्तरकरवामांढ्योपणथयोनहि तारेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेनिवासनाकुंठितनथईहोयतेनाइंद्रियुंनीवृत्ति
विषयमांचोटिजायतेपाछीविचारेकरिनेपणनिसरेनहि अनेजेनेकुंठितवासनाथईगईहोयतेनिवृत्तिविषयमांतका
लप्रवेशकरेनहिअनेकदाचितवृत्तिविषयमांप्रवेशकरिजायनेतेवृत्तिनेपाछिवालेतोतरतपाछिवलेपणविषयमांआ

लोयाः
१६

॥६५॥

सक्तथायनहि अनेजेनेवासनानिर्मूलथईगईहोयतेनेतांजाग्रतनेविषेसुषुप्तिनिपंठेविषयनोअन्नाववरतेनेसारानर
साजेविषयतेयेयसमानपणेजणायनेपोतेगुणातीतपणेवरते तारेगोपादानंदस्वामियेंपुछुंजेवासनाकुंठिततोहोय
पणतेमूलमांथिटलिनथिजातितेनुंशुंकारणछे तारेश्रीजिमहाराजबोढ्याजेएनोउत्तरएछेजेआत्मनिष्ठारूपएवुंजे
ज्ञानतथाप्रकृतिनांकार्यएवांजेपदार्थमात्रतेनेविषेअनासक्तिरूपएवोजेवैराग्य तथाब्रह्मचर्यादिकरूपजेधर्मतथा
माहात्म्येसहितएवीजेजगवाननिचक्तिएच्यारवांनांजेमांसंपूर्णहोयतेनेवासनानिर्मूलथईजायछे अनेएच्यारमांजे
टलिन्यूनतारहेछेतेटलिवीवासनानिर्मूलथातिनथि पछेश्रीजिमहाराजबोढ्याजेएपोअमेप्रश्नपुछियेंजेमुमुक्षुनेजगवा
ननिप्राप्तिनेअर्थेअनंतसाधनकरवानांकयांछे तेमांएकएवुंमोढुंकियुंसाधनछेजेणेकरीने सर्वेदोषटलिवीजायनेतेमां
सर्वेगुणआवे तारेएप्रश्नोउत्तरपरमहंसवतेथयोनहिपछेश्रीजिमहाराजएनोउत्तरकरथो जेजगवाननुंमाहात्म्यजे
मकपिलदेवजियेंदेवहूतिप्रत्येकयुंछेजे ॥ मद्रयाद्वातिवातोयंसूर्यस्तपतिमद्रयात् ॥ एविरित्येअनंतप्रकारनामाहात्म्ये
सहितएविजेजगवाननिचक्तिजेनेहोयतेनादोषमात्रटलिवीजायछे नेतेनेज्ञानवैराग्यधर्मएनहोयतोपणएसर्वेआ
वेछेमांटेसाधनसर्वमांमोढुंछे ॥ अनेवल्लिश्रीजिमहाराजप्रश्नपुछ्योजेजेकपटीहोयनेतेबुद्धिवालोहोयमाटेपोता
माकपटनेजणावादेनहितेनुंकपटकेईरित्येकलायतेकहो ॥ तारेएनोउत्तरब्रह्मानंदस्वामियेंकरथोजेजेनिबेठयकउठ्य
कतेजेसत्संगनोदोषीहोयनेसंतनुने जगवाननुंघसातुंवांलतोहोयतेपासेहोयतेणेकरिनेतेआलखायपण विजीरित्ये
तांनआलखाय पछेएउत्तरनेश्रीजिमहाराजमांन्यांनेतेपछेपोतेबोढ्याजेएवानोसंगनकरतोहोयतांकेमकलीये तारे

ब्रह्मानंदस्वामियेंकयुंजेंकाईकदेशकावनुंविशमपणुंआवेतारेंएनुंकपटकदाईजायतारेंश्रीजिमहाराजेकयुंजेंएठीक
 उत्तरकर्यो अनेवद्वीश्रीजिमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेंएवाकीयोएकअवगुणछेजेजेणेकरिनेसर्वेगुणमात्रतेदोषरूपथ
 ईजायछेतेंकहो तारेंश्रीपातद्वानंदस्वामीबाढ्याजेअगवाननाअक्तनोजेंद्रोहकरतेनाजेसर्वेगुणतेदोषरूपथईजाय
 छे पछेश्रीजिमहाराजबाढ्याजेएउत्तरपणखरोपणअमेतोएनोउत्तरविजोधास्योछेजेसर्वेगुणेंसंपन्नहोयनेजोअग
 वाननेअलिंगसमऊतोहोयपणमूर्तिमाननसमऊएमोटोदोषछेएणेकरिनेएनाबिजासर्वेगुणदोषरूपथईजायछेअ
 नेवद्वीश्रीजीमहाराजेप्रश्नपुछ्योजेंसंतनोअज्ञावशांणेंकरिनेआवेछेतेंकहो पछेएनोउत्तरपरमहंसकरवामांड्यो
 पणथयोनहि तारेंश्रीजीमहाराजेएनोउत्तरकर्योजेंजेनेमानहोयतेनेसंतनोअज्ञावआवेछे केमजेजेमानीहोयते
 नोएवोस्वज्ञावहोयजेजेपोतानेवखांणेंतेमांसोअवगुणहोयतेसर्वनेपड्यामुकीनेतेमां एकगुणहोयतेनेबहुमानेअ
 नेजेपोतानेवखांणेंतोहोयनेतेमांसोगुणहोयतेसर्वनेपड्यामुकीनेतेमांकाईकजेवोतेंवांएकअवगुणहोयतेने बहु
 मांनिनेतेनोप्रथमतोमनतथावचनतेणेंकरिनेद्रोहकरनेपछेदेहकरिनेपणद्रोहकरमाटेएमानरूपमोटोदोषछे अनेते
 मानसमऊमांजहोयनेजोआमांनहोयएमजांणवुंनही जोआमांतोसमऊकरतांयजाजुंहोयछे पछेमुक्तानंदस्वामि
 येंश्रीजिमहाराजनेप्रश्नपुछ्योजेंहेमहाराजएमानकंमटले तारेंश्रीजीमहाराजबाढ्याजेअगवाननुंमहात्म्यअति
 शंसमऊतोहोय तेनेमाननआवेकेमजेजुवोनेउद्धवजीकेवाढायाहतानेनीतिशास्त्रमांकुशलहतानेदेहेकरिनेराजाजे
 वाहतापणजोअगवाननुंमहात्म्यसमऊताहता तोगोपीयुंनेविषेअगवाननोसंहजोईनेतेनीआगद्व्यपोतानुंमाननर

युने एम बोल्या जे ए गोपीयुंना चरण नीर जेने अडती होय ए वाजे ब्रह्मलता तण गुच्छ ते मांहे लोडुं कोई कथा उं अने तुल
सिदास जी येक खुंछे जे तुलसी ज्या के मुखन सें चूले ई निकसराम तांके पग किपे हनीयां मेरेतन कीचाम एम जेने चूले प
ण जगवाननुं नाम मुखथि निसरे तेने अर्थ पोताना शरीर ना चर्मना जोडा करा विआपे तो जे जगवानना चक्र हांयने जग
वाननुं निरंतर नाम स्मरण जजन कीर्तन वंदन करता होयने जो जगवाननुं माहात्म्य समजतो होय तो तेने आगल्य शुं मा
नरहे नजर हे माटे माहात्म्य समजतारे मान जायछे पण माहात्म्य समज्या विना तो मान जातुं नथी ते सारु जेने मान टाळ
वुं होय तेने जगवाननुं ने संतनुं माहात्म्य समजवुं ॥ इति वचनामृतम् ॥ १६ ॥ ॥ १२४ ॥ ॥ संवत्

१८७७ नामागशरवदि अमांसने दिवस श्रीजी महाराज गांम श्री लोया मध्ये सुरा चक्रनादरबार मांडो विया उपस्थ
विराजमान होता अने मस्तक उपस्थ धो लो फेंटो वांध्यो होतोने बिजे धोले फेंटे करिने बोकांनी बाखि हति तथा गरम पोसनी
राति डगली मांहे ली कोर धोले अंगरखे सहित पेरि हति तथा धो लोखे सपेस्थो होतो तथा चो फाल ओढिने ते उपस्थ पीखिर जा
इ ओढि हति अने पोताना मुखार विंदनि आगल्य मुनि निस ज्ञा तथा देश देशना हरि चक्र निस ज्ञा चरार्इने वेढि हति ए वि
रित्ये श्रीजी महाराज प्रसन्न थकारा त्रिने समे विराजमान होता पछे श्रीजी महाराज पोतानि मेळे बोल्या जे जुवोने ज
गवाननी मायानुं बल केवुंछे जेणे करिने विपरित पणुं घणुं थायछे केम जे प्रथम केवो सारो जणा तो होयने पछे अतिशे
चुंडो थई जायछे एम कहिने पछे वलि परम हंस प्रत्ये बोल्या जे आज तो प्रश्न पुछो तो वार्त्ता करिये तारे नित्यानंद स्वामिये
पुछ्युं जे हे महाराज प्रथम सारो होयने स्तुति करतो होयने तेनांते पाछो निंदा करवा मांडेछे माटे सुजे एवो देश काळ क्रिया

व० मृ०
॥६७॥

संगविशमथायतोपणसारं नसारं जरहं पण कोई रित्ये विपरीतमतिथायनहितेशां करिने थाय तारेश्रीजिमहारा
जबोदयाजेने देह नो अनादर होयने दृढ आत्मनिष्ठा होयने पंचविषयमां वैराग्य होय अने जगवाननो माहात्म्ये सहि
तयथार्थनिश्चय होय एवाने सुखे एवं देशकालादिकनुविशमपणुं थायतोपण एनिमतिअवस्थिथायनहि अने जे देहा
जिमानि होयने पंचविषयनो अतिश अज्ञावनथयो होयतेने ज्यारसंत एविषयनु खंडन करे तारे ते संत मोटे रा होयतेनो प
ण अज्ञाव आवेने जगवाननो पण अज्ञाव आवे अने जगवाननो तोयथार्थनिश्चय होयतोपण जो पंचविषयनो अत्यं
त अज्ञावनथै गयो होयने ते निआसक्ति होयने ते विषयनु मुक्तानंद स्वामिजे वा खंडन करे तो तेनुं माथुं शस्त्रे करिने मुका
वीं दे एवो द्रोह करे पछे वखो नित्यानंद स्वामिये पुछुं जे कोई कने देहा जिमान तथा पंचविषयनी आसक्ति होयतोपण ते
सत्संगमां न भ्या जायछे ते के म सम ऊवुं तारेश्रीजिमहाराज बोदयाजे एने ज्यां सुधी कोई कधको नथी ला गोत्यां सुधी
न च्यो जायछे पण ज्यारे कोई क मोटा संत अथवा जगवान ते मानने खोद शेतथा स्वादे देहा जिमान लोचन काम क्रोध एने
खोदशे तारे एने जरुर ते संतनो अज्ञाव आवशे तारे एजरुर संतनो द्रोह करशेने सत्संगमां थि विमुखथा शे जे म सर्पे लाव
नां खि होय एवं जे दुधसा करतने जे ए पीधुं होयने ते जीवेछे तोपण ते घडीवे घडीमां सांज सवारे आज काद्व्यजरुर मरना
रोछे ते म जे देहा जिमानिछे ते म हिने बे म हिने वरसे बे वरसे दशवरसे देह मुक्यास मे देह मुकीने ज्यारे तारे पण एजरुर संत
नो अज्ञाव लेईने पडी जाशे अने जेने देहा जिमान न होयने ए म सम ऊ तो होय जे अंतःकरण इंद्रियोनो प्रकाशकने जे ए क
रिने देह चालेहालेछे एवो जे सत्तारूप आत्मा ते हुंछुं ते हुंधन स्त्रियादिक कोई पदार्थ करिने सुखिथा उं एवो नथीने ए पदार्थ

लोया०
१७

॥६७॥

નમલેતેણેકરિનેદુઃખીથાડુંએવોનથીએમદ્રઢસમઝણ્યજેનેહોયતેનેસંતગમેતેવિરિત્યેપંચવિષયનુંખંડનકરે તથાદેહા
ન્નિમાનનુંખંડનકરેતોપણતેસંતનોઅન્નાવકોઈરિત્યેઆવેનહિનેતુછપદાર્થસારુસંતસાથેબચ્ચેડોથાયનહિનેઆંટિપ
ણપડેનહિ પછેનિત્યાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેનેપંચવિષયનોઅન્નાવહોયતેકેમજણાય તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજે
જેનેવિષયનોઅન્નાવહોયતેએમજણાયજે જ્યારેકાંઈસારુઆવાનુંઆવે તારેતેનેઆપણજેમજેવુંતેવુંઆતોહોયનેતે
માંઆનંદહોયતેવોઆનંદરહેનહિમુઝાઈજાય અનેદુગડાંજેવાંતેવાંજાડાંપેરતોહોયતેમાં આનંદહોયતેવોઝીણાંદુ
ગડાંપેરવાંપડેતેમાંઆનંદનરહેનેમનમુઝાય તેમજસારિપથારિહોયઅથવાકોઈકમાનંદહિત્યાદિકજેજેસારાપદાર્થ
નોજોગથાય તારેતેમાંતેનુંમનમુઝાયપણતેમાંકોઈરિત્યેઆનંદપામેજનહી તારેતેનેએમજાણીયેજેએનેવિષયનેવિષેઅ
ન્નાવછે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યોજેહેમહારાજએપંચવિષયનોઅન્નાવકેમથાય તારેશ્રીજીમહારાજબોલ્યા
જેવિષયનોઅન્નાવથયાનુંમુલ્યસાધનતાંપરમેશ્વરનુંમાહાત્મ્યછેનેતે પછેઆત્મનિષ્ઠાનેવૈરાગ્યછે તેમાહાત્મ્યતેશુંતોજે
જગવાનનોથીકેકરિનેદ્રવરસેછેસૂર્યઅગ્નિચંદ્રમાપ્રકાશકરેછેપૃથ્વીસર્વનેધારીરહીછે સમુદ્રમર્યાદાનથીલોપતા
ઓષધીઓઋતુનેપાંમીનેફલેછે અનેજેજગવાનજગતનિઉત્પત્તિસ્થિતિપ્રલયનેકરેછે અનેજેનિશક્તિકાલેછેમાયા
છેપુરુષછેઅક્ષરછે એવિરિત્યેજેજગવાનનીમાતૃપનેસમઝતોહોયતેનેજગતમાંએવુંશુંપદાર્થછેતેબંધનકરેતેકામલો
અક્રોધમાનંદરૂપાસ્વાદસૂક્ષ્મવસ્ત્રધનસ્રીતથાજેપંચવિષયસંબંધિપદાર્થતે એનેકોઈબંધનકરેનહિકાંજેએણેતોસર્વ
નુંપરિમાણકરિરાસ્યુંછે જેજગવાનતેઆબાછે નેઆવાંએજગવાનનાજનસ્મરણકથાવાર્તાનેવિષેમાલછે અને

व० मृ०
॥ ६८ ॥

अक्षरतेआवांछेनेआवुंएअक्षरसंबंधिसुखछे तथागोलोकवैकुण्ठश्चेतद्विपसंबंधिसुखतेआवुंछे तथाप्रकृतिपुरुषसं
बंधिसुखतेआवुंछे अनेब्रह्मलोकसंबंधिसुखतेआवुंछे नेस्वर्गनुंसुखतेआवुंछेतथाराज्यादिकनुंसुखतेआवुंछे एवि
रित्येएसर्वनासुखनुंअनुमानकरिने अनेजगवाननासुखनेसर्वथिअधिकमांनिनेजेजगवानने विषेजोडांणोहोयते
नेएवांकीयोपदार्थछे तेजगवाननाचरणारविंदथिपाडेकोईनपाडेजेमपारसमणिहोयते कोईकलोढानेअडीनेतेनुं
सोनुंथयुंतेसांनुंपाछुंपारसमणिनुंकस्युंपणलोढुंथायनहीतेमएवुंजेणेजगवाननुंमाहात्म्यजांण्युंछे तेजगवाननो
पाड्योपणतेजगवाननाचरणारविंदथिपडेनहितोशुंविजेपदार्थेकरिनेएपडेनपडे अनेएजगवाननेजजताहोयएवा
जेसंततेनुंपणएबहुमाहात्म्यसमऊजे एवामोटाजेजगवानतेनासाक्षातउपासकएसंतछे माटेएबहुमोटाछे जेमउ
द्ववपोतेकवामोटाहता पणजोआविरित्ये जगवाननुंमाहात्म्यसमऊताहता तोपोतानेकांईडापणनुंमाननरयुं ने
गोपीयुंनाचरणनीरजनेपांमवानेइछ्यानेब्रक्षवेलीनोअवतारमाग्योकेमजेएवामोटाजगवानजेनामार्गने वेदनी
श्रुतिखोलेछे तेजगवाननेविषेगोपीयुंनिप्रीतिअतिशेजाहितेमएवाजगवाननासंतहोयतेनेआगद्व्यमानकेमरहे
नेतेनेनमायकेमनहीतेनेआगद्व्यतोदासानुदासथैनेरेवायने पांचपांचखासडांमारेतोपणखमेनेएमसमऊजेमारां
मोटांजाग्यथयांजेएवासंतनोहुं तिरस्कारसहुंछुंनहितोप्रारब्धवशथैनेवायडीछोकरांनातिरस्कारसेहेवापडततथा
माबापनातथाराजाना तिरस्कारसेहेवापडतअनेप्रारब्धवशथैनेडोडीनिजाजिखावीपडत तथामोथ्यखोदिनेखा
विपडत तेकरतांआसंतनेसंगेरहिनेहुं निःस्वादिवर्तमानपाहुंछुंतेमारांमोटांजाग्यछे अनेप्रारब्धवशथैनेजेवांतेवां

लोया०
१७

॥ ६८ ॥

वसुतथाचींथरांपेरवांपडततेकरतांआसंतनेसंगेरहिनेहुंगोदडीआढुछूतेएमारांमोटांजाग्यछे अनेसंतनीसजामां
जायछेनेपोतानेमानजडतुंनथि तारेएसंतनांअवगुणलेछे तारेएनेसंतनीमोठ्यपजांएयामांआविनथि नहितोअव
गुणलेतनहिजेममुमईनोगवंडरसाहेबखुरसीनांखीनेवेठाहोयनेतनिसजामां कोईगरिवमांएसजायनेतेनेखुरसी
ननांखीदेनेआदरकोईनकरे तारेकांईएनेतेइंगरेजउपस्थधोखांथायछे नेकांईतेनेगावदीधानुंमनमांथायछेदेशमा
त्रपणथातुंनथी शामाटेजेएइंगरेजनीमोटाईजांणीछेजेएतोमुलकनोपाछ्याछेनेहुंतोकंगालछे एवुंजांणीनेधोखां
थायनही तमजोसंतनीमोटाईजांणीहोयतोतेसंतगमेतेवांतिरस्कारकरतोपणधोखांथायनही नेजटलोलेएटलोपो
तानोअवगुणतोलेपणसंतनांअवगुणतोकोईरित्येलेजनही माटेजेनेजगवाननुंनेसंतनुंमाहात्म्यसमजांणुछे तेनां
पायोसत्संगमांअचलछेअनेजनेमाहात्म्यनथीसमजाणुतेनांविश्वासनही ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ १७॥
॥ १२५॥ ॥ संवत् १८७७ आषोस शुदी १ पडवानेदिवसरात्रिनेसमेस्वामीश्रीसहजानंदजीमाहाराजगामश्रीलो
यामध्ये सुराज्जनादरवारमांढोलियाउपस्थविराजमानहता अनेमाथेधोखोफेंटावांथ्योहतोनेबिजेधोखेफेंटेकरि
नेबोकांनिवालिहति तथागरमपोसनिरातिडगलीपेरिहतितथाचोफाखेसहितरजाईओढिहति तथाधोखोखेसपेस्थो
हतो अनेपोतानामुखारविंदनिआगव्यपरमहंसनिसज्जातथादेशदेशनाहरिज्जनिसज्जाचराईनेवेठिहतितेसमय
मांसंध्याआरतीतथास्तुतिपरमहंसकरिरयापछे श्रीजिमहाराजेकत्युंजेकीर्तनगाओपछेवांजिंत्रवजाडिनेमुक्तानं
दस्वामिआदिकपरमहंसकीर्तनगायाने पछेश्रीजीमाहाराजबोदयाजहवेकीर्तनराखोहवेतो अमेवार्ताकरशुंनेअ

व ० मृ ०
॥ ६९ ॥

मेऽप्रावातकरिये तेमांजेनेऽशंकाउपजेतेपुछज्योऽमकहीनेबोल्याजे नगवाननोनिश्चयथावोतेसौथिमहाकठण
छेनेनिश्चयनीवार्त्ताअतिअटपटिछे माटेकहेतेवीकलागेछे जेशुंजांणीयेवातकरियेनेतेमांथिकोईनेअवबुं पडेनेतेणे
जेपांतानाअंगनिद्रढताकरिहोयतेअंगप्रावातेकरिनेत्रुटिजायतोतेमुखगेथिजायने एवातकरयाविनापणचाखतुंन
थी अनेएवातजोसमऊतांनआवडेतोदूषणपणघणांआवे अनेप्रावातसमऊनहित्यांहांलगणतेनानिश्चयमांपण
काच्यपघणीरहेछे तेसारुवातकरीयेछैये जेनगवानेवाराहनोदेहधास्योतेचुंडनुरूपतेअतिकुरूपकेवायतथामच्छा
वतारधास्योतारेमाछलाजेवुंजरूपहतुंतथाकच्छावतारधास्यो तारेबिजाकाच्छावाजेवुंजरूपहतुंतथानृसिंहावतार
धास्यो तारेवाघनाजेवुंनयानकरूपहतुं तथावामनावतारधास्यो तारेतेवामनरूपनाहाथपगटुंकानेकेद्वधींगीनेश
रीरधींगुं एवादुंकडाहतातथाव्यासावतारधास्यो तारेतेव्यासकालाहतानेशरीरमांमुवालाघणाहतानेशरीरगंधातुंह
तुंड्यादिकजेनगवानेआकृतियुंधारणकरीहति तारेतेनेतेकाखेजेजेमह्यातेमणेतवातेवारूपनुंध्यानकर्युंछे अनेते
ध्यानेकरिनेतेतेनगवाननारूपनेपांम्याछे तेमांजेवाराहनेमह्यातेशुंधामनेविषेनगवाननेवाराहरूपजदेखेछे अने
मच्छजानेमह्यातेशुंधामनेविषेमच्छरूपजदेखेछे अनेकूर्मनेमह्यातेशुंधामनेविषेकूर्मरूपजदेखेछे अनेनृसिंहने
मह्यातेशुंधामनेविषेनृसिंहरूपजदेखेछे अनेहयग्रीवनेमह्यातेशुंधामनेविषेघोडारूपजदेखेछे अनेजेणेवराहनेप
तिचावेनज्यातेशुंचुंडण्यथईनेसखाचावेनज्यातेशुंचुंडथयोअनेमच्छनेपतिचावेनज्यातेशुंमाच्छसीथईनेसखा
चावेनज्यातेशुंमाच्छलोथयोनेकूर्मनेपतिचावेनज्यातेशुंकाच्छबीथईनेसखाचावेनज्यातेशुंकाच्छबोथयो अने

सोया ०
१८

॥ ६९ ॥

નૃસિંહનેપતિનાવેનજ્યાતેશુંશીંહણથઈનેસલાનાવેનજ્યાતેશુંવાઘથયા નેહયગ્રીવનેપતિનાવેનજ્યાતેશુંધોડીથઈ
નેસલાનાવેનજ્યાતેશુંધોડાથયા માટેજોનગવાનનુંમૂલરૂપવારાહાદિકજેવુંજહોયતોતોતેતે અવતારનાનક્તુંનેતે
નાધ્યાનેકરિને તદાકારપણુંથાયતારેતોકયુંતેમજથયુંજોઈયેપણેવાતેમનથી તારેતમેકેશોજેતેનગવાનનુંકેવું
રૂપછેતોકહિયેછેયેજેનગવાનતોસચ્ચિદાનંદરૂપછે નેતેજામયમૂર્તિછેઅનેજેનાએકએકરોમનેવિષે કોટિકોટિસ્
ર્યજેવોપ્રકાશછેનેકોટિકામદેવનેપણલજ્ઞાપમાટેવાતેનગવાનરૂપાલાછે અનેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડનાપતિછેરાજા
ધિરાજછેસર્વનાનિયંતાછે સર્વનાઅંતર્યામિછેઅનેઅતિશેસુખસ્વરૂપછે નેજેનાસુખનિઆગલ્યઅનંતરૂપવાનસ્ત્રીયું
નેજોયાનુંજેસુખતેતુછથઈજાયછે અનેઆલોકપરલોકસંબંધિજેપંચવિષયનાંસુખતેનગવાનનિમૂર્તિનાસુખઆ
ગલ્યતુછથઈજાયછેએવુંનગવાનનુંસ્વરૂપછેતેસ્વરૂપસદાદ્વિન્નુજજછે નેપોતાનિહિછાયેકરિનેઅપારેકચતુર્નુજપણજ
ણાયછેઅષ્ટન્નુજપણજણાયછે નેસહસ્રન્નુજપણેદેવાયછે નેતેજનગવાનમન્દુકન્દુવારાહાદિકરૂપનેતથારામક
ષ્ણાદિકરૂપનેકોઈકકાર્યનેઅર્થધારણકરેછેપણજેપોતાનુંમૂલરૂપછે તેનેતજિનેએઅવતારનુંધારણનથીકરતાતે
જનગવાનપોતેઅનંતેશ્વર્યનેઅનંતશક્તિસાંતાજમન્દુકન્દુાદિકરૂપનેધારણકરેછે અનેજેકાર્યનિમિત્તજેદેહનું
ધારણકર્યુંહોયતેકાર્યથઈરહેછે તારેતેદેહનોત્યાગપણકરેછેતેનાગવતમાંકલ્યુંછે ॥ નૂનારઃક્ષપિતોયેનતાંતનુંવિ
જહાવજઃ॥ કંટકંકંટકેનૈવદ્વયંચાપીશિતુઃસમમ્ ॥જેજેદેહકરિનેનગવાનેપૃથવીનોનારુતાસ્યોતથાજીવુંનેદેહાન્નિ
માનરૂપીજેચૈતન્યમાંકાંટોઁચીરત્યાંતોતેનેકાઢીનેનેકાઢવાનાકાંટારૂપજેપોતાનોદેહતેનેપણત્યાગકર્યો અનેરાક્ષ

व० मृ०
॥ ७० ॥

सनेमारवानेअर्थेअगवानेनृसिंहरूपधारयुनेपछे तेकार्यनेकरिनेपछेतेदेहनोत्यागकरवानेइछ्यापणतेसिंहनेकोंण
मारेपछेपोतानीइछ्यायेकरिने काळरूपशिवतेशरअनुरूपधारिनेआव्याने नृसिंहनेनेसरअनेयुद्धथयोपछेवेयजणे
देहमुक्योतेणेकरिनेशिवशरअेश्वरमहादेवथयाने नृसिंहजीयेदेहमुक्योतेनारसिंहीशिवाथईमाटे चित्रामणमांज्यां
ज्यांमच्छकूर्मादिकअगवाननाअवतारनांचित्रामणकरेछे त्यांत्यांथोढोकमच्छकच्छादिकनोआकारकरीने पछे
तेउपस्थशंखचक्रगदापद्मवैजयंतीमाळापीतांबरवस्त्रकीरिटमुगटश्रीवच्छतुंचिन्हइत्यादिक चिन्हेसहीतअगवाननी
मूर्तिनेदेखेछे तोजाअगवाननुरूपअनादिऐवुंजछेअनेश्रीकृष्णअगवानेप्रथमजन्मसमयमांवसुदेवदेवकीनेचतु
र्भुजरूपेदर्शनदीधुनेअकूरनेचतुर्भुजरूपेदर्शनजलनेविषे दीधुंतथारुकमणीनेमूर्छाआवीतारेपणचतुर्भुजरूपेदर्श
नदीधूंअनेअर्जुनेपणएमकयुंजे॥तेनैवरूपेणचतुर्भुजेनसहस्रबाहोअवविश्वमूर्त्ति॥ माटेअर्जुनपणचतुर्भुजरूपदेख
ताअनेजादवास्थलीकरीनेपीपत्तानीहेठेश्रीकृष्णअगवानबेठाहतातेसमयमां उद्धवजीयेंतथामैत्रेयऋषीयेअगवा
ननुरूपचतुर्भुजशंखचक्रगदापद्मपीतांबरसहितदीठुं अनेश्रीकृष्णअगवानतोशामहतानेतेनुरूपतोकोटिकामनेद
जापमाडेऐवुंकयुंछे माटेएवामनुष्यजेवाजणायछेतेनेविषेजपूर्वेकयोएवोप्रकाशनेसुखतेसर्वेरयांछेतेजेनेध्यान
धारणासमाधिनुंअंगहोयतेनेएनीएमूर्त्तिछे तेजकोटिकोटिसूर्यनाप्रकाशेजुक्तदेखायछेपणमशास्त्रदीवानुंकामप
डतुंनथीअनेएवोप्रकाशएअगवाननेविषेछे नेतेनथीदेखातोतेतोएअगवाननीएवीइछाछेअनेएअगवानइछेजेए
वोप्रकाशवानहुंआअक्तनेदेखाउंतेतेप्रकाशेजुक्तएवीएजमूर्त्तिनेदेखेछे माटेजेनेअगवाननोनिश्चयहोयतेतोएम

लोया०
१८

॥ ७० ॥

સમઝેજંગોલોકવૈકુંઠશ્વેતદ્વીપબ્રહ્મપુરેધામનાંજેએશ્વર્યસમૃદ્ધિતથાપાર્ષદતેણેસહિતેનગવાનછે નેએમનીસેવાના
કરતલ્લતોરાધિકાલક્ષ્મીઆદિકછે એવાપરમન્નાવેસહિતનગવાનનેદેસેછેનેજેમૂઢછે તેમાંણસજેવાદેસેછેતેશ્રીકૃ
ષ્ણનગવાનેગીતામાંકલ્યુછે॥અવજાનંતિમાંમૂઢામાનુર્પીતનુમાશ્રિતંપરન્નાવમજાનંતોમમનૂતમહેશ્વરં॥ માટેજેમૂઢ
છે તેનગવાનનાએવાપરમન્નાવને જાંણ્યાવિનાનગવાનનેવિષેપોતાનાજેવામનુષ્યનાન્નાવનેપરઠેછે તેમનુષ્યન્નાવ
તેશું તોકામક્રોધલોભમોહમદમત્સરઆશાતુષ્ણાદિત્યાદિકઅંતઃકરણનાન્નાવછે તથાહાડચાંમમલમૂત્રાદિકત
થાજન્મમરણબાલયૌવનવૃદ્ધાદિસર્વેદેહનાન્નાવછે ઇત્યાદિકજેમનુષ્યન્નાવતેસર્વેન્નાવનેનગવાનનેવિષેપરઠેછે મા
ટેએવાન્નાવનોપરઠનારોજેહોયતેને નગવાનનાનિશ્ચયજેવુંજણાયછે તોપણતેનોનિશ્ચયકાચોછે નેએજરુસત્સંગ
માંથિપડશે અનેએનગવાનતોપરમદિવ્યમૂર્તિછેનેનગવાનનેવિષેતોએમનુષ્યન્નાવનોલેશનથી માટેએનગવાનમાં
થિમનુષ્યન્નાવનેટાલિનેદેવન્નાવલાવવો પછેબ્રહ્માદિકનોન્નાવલાવવો પછેપ્રધાનપુરુષનોન્નાવઆવે પછેપ્રકૃતિ
પુરુષનોન્નાવઆવે પછેઅક્ષરનોન્નાવઆવે પછેઅક્ષરાતીતેવાપુરુષોત્તમતેનોન્નાવઆવેછે જેમવ્રજનાગોપનેઆ
શ્વર્યરૂપશ્રીકૃષ્ણનગવાનનાંચરિત્રદેસિનેપ્રથમતોદેવન્નાવઆવ્યો પછેગર્ગાચાર્યનાવચનનેસંચારિનેનારાયણનો
ન્નાવઆવ્યો પછેએમકયુંજેતમેતોનારાયણછો માટેઅમનેતમારુંધામદેસવાડો તારેઅક્ષરધામદેસવાડ્યુંએવિરિત્યેન
ગવાનનેવિષેજેનેદિવ્યન્નાવછે તેનેપુરોનિશ્ચયજાંણવોઅનેએમકંછે જેઆંનેપ્રથમનગવાનનોનિશ્ચયનાંતોનેહવેથ
યોતે શુંએપ્રથમનગવાનનેનોતોદેસતોદેસતોતોહતો પણમનુષ્યન્નાવેસહિતેદેસતોહતોને પછેજ્યારેનિશ્ચયથયોતારે

सोयाः
१८

1199H

॥ १२६ ॥

॥ संवत् १८७७ नाकागणशुद्धि ४ चोथ्यनेदिवसश्रीजिमहाराजगांमश्रीपंचालामध्येर्जाणा
नार्इनादरवारमां आंटाउपस्थहोद्वियोद्विनाविनेविराजमानहताने मस्तकउपस्थधोलाफेटावांध्योहतो तथाधोला
अंगरखोपेस्थोहतो तथाधोलाखेसपेस्थोहतो तथाधोला पछेहिआंदिहति अनेमाथानाफेटानोपेचजमणिकोरेछूटोह
तो अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यपरमहंसतथादशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेबेठिहति तेसमयमांसंध्या
आरतिथईरई तेकडेश्रीजिमहाराजतकियाउपस्थ विराजमानथईनेबोदयाजेअमेआसर्वेमोटापरमहंसतथामोटा
हरिन्नक्तनेप्रश्नपुछीयेछैये जेन्नगवानमांहितहोयतथाधर्ममांनिष्ठाहोयतोपणजोविचारनेनपांम्योहोयतोअतिसा
राजेशब्दस्पर्शरूपरसगंधएपंचविषयतेजेते अतिशेचुंडाजेशब्दादिकपंचविषयतेसरखाथायनहिअथवातेथिअति
शेउतरतापणथायनहि मांटेकीयाविचारनेपांमेतारेअतिसाराजेपंचविषयतेअतिशेचुंडाजेपंचविषयतेसरखाथई
जाय अथवातेकरतांपणअतिशेचुंडाथईजायएप्रश्नसर्वेमोटरापरमहंसनेतथासर्वेमोटराहरिन्नक्तनेअमेपुछीयेछै
येतेजेणेजेवेविचारेकरिनेएसारापंचविषयतेचुंडापंचविषयजेवाजांएयाहोय अथवाचुंडाथिपणअतिशेचुंडाजां
एयाहोयतेजेपोतपोतानोविचारतेकहो पछेतेसर्वपरमहंसतथासर्वेहरिन्नक्तेपोतपोतानोविचारकहिदेखाड्यातारप
छे श्रीजिमहाराजबोदयाजेतमारोसर्वेनोतोएविचारसांनद्वयोपणहवेअमेजेविचारकस्योछेतकहीयेछैये जेमकोई
कनोकागलपरदेशथिआव्योहोयतेनेवांचिनेतकागलनालखनारानिजेविवुद्धिहोयतेविजणाइआवेछे तथाजेमपां
चपांडवद्रुपदीकुंतार्जातथारुक्मणीसत्यन्नामाजांववतीआदिकन्नगवाननिपटरांणीयो तथासांवजेन्नगवाननोपु

व० मृ०
॥ ७२ ॥

त्रइत्यादिकञ्चकनारूपतथावचनतेशास्त्रमांलख्यांछेतेशास्त्रनेश्रवणेकरिनेतमनारूपनुप्रमाणतदर्शनजैवुंजथायछे
तथातमनावचनेकरिनेतमनीबुद्धिनुप्रमाणथायछे तेमपुराणचारतादिकग्रंथेकरिनेएमसांनद्वयमांआवेछेजेचग
वानजेतेआजगतनीजेउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतेनाकर्त्ताछे नेसदासाकारछेनेजोसाकारनहोयतोतेनेविपेकर्त्तापणुंके
वायनहिअनेजेअक्षरब्रह्मछे तेतोएचगवाननेरयानुंधामछेएवादिव्यमूर्त्तिप्रकाशमयनेसुखरूपजेचगवानतेजेतेप्र
लयकालेमायामांकारणशरिरसहितक्षीनहताजेजीवतेमनेउत्पत्तिकालेबुद्धिइंद्रियुंमनप्राणनेआपेछेतेशानेअर्थेआ
पछेतोउत्तममध्यमनेकनिष्ठजेविषयतेनाज्ञागनेअर्थेनेमोक्षनेअर्थेआपेछे अनेएजीवुंनेअर्थेज्ञागनेज्ञागनांस्था
नकतेचगवानेरच्यांछेतेमांजेउत्तमपंचविषयकर्याछे तेचुंढापंचविषयनादुखनिनिवरतिनेअर्थेकर्याछेजेमकोई
कञ्जारेशाउकारहोयनेरसतानेबेयकोरछायानेअर्थेऊडरोपावेछे तथापांणीनिपर्वबंधावेछेतथासदाव्रतकरावेछे
तथाधर्मशास्त्राकरावेछेतगरिवसारुकरावेछे तेमब्रह्माशिवनेइंद्रादिकदेवछेततोएचगवाननीआगद्वयजेवासडता
क्षानांरांकहोयनेपीपस्थनीट्टीवाफीनेखाताहोयतेजेवागरीयछे तेब्रह्मादिकदेवमनुष्यनासुखनेअर्थेउत्तमएवापंच
विषयतेचगवानेरच्यांछे नेजेमशाउकारेसदाव्रतधर्मशास्त्रादिकमांसुखजेवांरांकनेअर्थेरच्यांछे तेकरतांतेशाउकार
नाघरमांसुखतेअतिशेउत्तमहसेएमजणायछेतेमएचगवानेब्रह्मादिकनेअर्थेएवांसुखरच्यांछेतोपोतानाधाममांतो
एकरतांअतिउत्तमसुखहसेएमबुद्धिवालाहोयतेनेजांणयामांआवेछे मांटेएचगवाननाधामनासुखनुअतिशेपणुं
बुद्धिवाननेजांणयामांआवेछे तेणेकरिनेसाराविषयतेचुंढाथईजायछे अनेसंसारमांजेपशुमनुष्यदेवतानूतइत्या

पंचा०
९

॥ ७२ ॥

દિકજ્યાંજ્યાંપંચવિષયસંબંધિસુખજણાયછે તેધર્મેસહિતજેકિંચિત્તગ્ગવાનનોસંબંધતેણેકરિનેછેપણપંડેતગ્ગવાન
માંજેવુંસુખછેતેવુંકોઈનેવિપેનથીજેમઆમશાલ્લબ્દછે તેમશાલ્લનેસર્માપેજેવોપ્રકાશછેતેવોથોડેકછેતેનથીનેતેયિ
ષણેછેતોમુલ્લગાનથીતેમવિજેઠકાંણેતોકિંચિત્સુખછે નેસંપૂર્ણસુખતોતગ્ગવાનનાસર્માપમારયુંછેઅનેજેટલુંતગ્ગ
વાનથિછેતયવાયછેતેટલાસુખમાંન્યૂનતાથાયછે માટેજેમુમુક્ષુહાંયતેપોતાનાહૃદયમાંએમવિચારજેજેટલુંમારેતગ્ગ
વાનથિછેતુંથાસે તેટલુંદુઃખથાસેનેમહાદુઃખીયોથાઈશનેથોડેકતગ્ગવાનનેસંબંધેકરિનેએવુંસુખથાયછે માટેમારેતગ્ગ
વાનનોસંબંધઅતિશંરાખવાંછે નેદુંઅતિસંબંધરાખિશતાંમારેઉત્કૃષ્ટસુખનિપ્રાપ્તિયાશંએમવિચારિનેનેતગ્ગવાનનાસુ
ખનોલોત્તરાર્ધનેજેમતગ્ગવાનનોસંબંધઅતિશંરહેતેમઉપાયકરેતેનેવુદ્ધિવાનકહીયે અનેપશુનાસુખથિમનુષ્યમાં
અધિકસુખછેનેતેકરતાંરાજાનુંસુખઅધિકછે નેતેયિદેવતાનુંસુખઅધિકછેનેતેયિદેવનુંઅધિકછેનેતેયિબૃહસ્પતિ
નુંનેતેયિવ્રહ્માનુંતેયિવૈકુંઠલોકનુંનેતેયિગોલોકનુંસુખનેઅધિકછે નેતેયિતગ્ગવાનનાઅક્ષરધામનુંસુખઅતિઅધિક
છેએવીરિત્યેતગ્ગવાનનાસુખનેઅતિશંજાણીનેવિજાંજેપંચવિષયનાંસુખતેનેવિપેવુદ્ધિવાનનેતુછતાથઈજાયછે ને
તેતગ્ગવાનનાસુખઅગદ્યવ્રહ્માદિકનુંસુખતાંજેવુંતારે ગૃહસ્થનેધારણકોઈકરાંકઠીકરુલેઈનેમાગવાઆવ્યોહોય
તેનાજેવુંછે અનેતગ્ગવાનનાધામનાસુખનાંજ્યારેવિચારકરીયેછેયે તારેસર્વજેવિજાંસુખતેયિઉદાસથઈનેમનમાં
એમથાયછે જેઆદેહમુકોનેએસુખનેક્યારેપાંમીયે અનેસ્વાત્ત્વાકપણેપંચવિષયનુંગ્રહણકરતાહોઈયે તેમાંતોકોઈ
ઝાઝાવિચારથાતોનથી પણજોતેવિષયમાંકોઈકમારપ્યમનાયછે તારેતુરતેતગ્ગવાનનાસુખમાંદ્રષ્ટિપુગીજાયછે

વ૦ મ૦
॥ ૭૩ ॥

નેમનઅતિઉદાસીથઈજાયછે અનેઆજેસર્વેવાતછે તેજેબુદ્ધિવાલાંહોયતેનેજાણ્યામાંઆવેછે માટેબુદ્ધિવાલાંઉપ
સ્થઅમારેહતછે કેમજેઅમેબુદ્ધિવાલાંછેયે તોએવિરિત્યેઅમારિદ્રષ્ટિપુગેછે માટેબુદ્ધિવાલાંજેહોયતેનિપણદ્રષ્ટિપુગેસ્વ
રી અનેઆવિરિત્યેઅમારોવિચારતેતમારાસર્વેનાવિચારકરતાંઅમનેઅધિકજણાંણોછેતેસારુ આઅમારાવિચાર
નેઅતિદ્રઢપણેકરિનેહૈયામાંસૌરાશ્વજ્યો અનેઆવિચારવિનાતોજોરમણીકપંચવિષયમાંવૃત્તિચોટિહોયતેનેઅતિ
બલેકરિનેઉઠાડે તારેમાંડમાંડઉઠાડે અનેજોઆવિચારનેપાંમ્યાંહોયતોતેવૃત્તિનેસ્થેચ્યામાંલેશમાત્રપ્રયાસપડેનહી
સહજેજવિષયનીતુછતાજણાઈજાયછે અનેઆજેવાર્તાછેતેજેનેઝાઝીબુદ્ધિહોયનેઝાઝાસુખનાલાંઅનેઈછેતેનેસ
મઝાયછે જેમકાંડીકરતાંપેસામાંવધુમાલછેનેતેથિરૂપેયામાંવધુમાલછે નેતેથીસાનામોરમાંવધુમાલછેનેતેથિચિં
તામણીમાંવધુમાલછે તેમજ્યાંજ્યાંપંચવિષયનુંસુખછે તેથિઅગવાનનાધામમાંઅગવાનનુંસુખઅતિઅધિકછેમાટે
જેબુદ્ધિવાલાંહોયનેજેનીદ્રષ્ટિપુગેતેનેઆવિચારહૃદયમાંઠરેછે અનેઆવિચારજેનાહૃદયમાંદ્રઢઠર્યોહોયનેતેવનમાંબે
ઠાંહોયતોપોતાનેએમજાણેજેદુંઅનંતમાંણસતથારાજ્યસમૃદ્ધિયેવિટાંણોછુંએમસમજેપણદુઃખીયોનમાને અનેઈંદ્રના
લોકમાંહોયતોજાણેજેવનમાંબેઠાછું પણતેઈંદ્રનાલોકનાસુખેકરિનેસુખીયોનમાનેતેસુખનેતુછજાણેતેસારુઆવિ
ચારનેરાશીનેએમસર્વેનિશ્ચયરાશ્વજ્યો જેહવેતોઅગવાનનાધામમાંજેઠેપુગવુંછે પણવચ્ચેમાંકોઈઠેકાંણેતુછજેપં
ચવિષયસંબંધિસુખતેમાંલોનાવુંનથીએવિરિત્યેસૌદ્રઢનિશ્ચયરાશ્વજ્યો અનેઆતોજેઅમારોસિદ્ધાંતછે તેતમનેસર્વેને
કલ્યાંછે માટેદ્રઢકરિનેરાશ્વજ્યો ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૧ ॥

॥ ૧૨૭ ॥

॥ સંવત ૧૮૭૭

પંચા
૧

॥ ૭૩ ॥

नाफागणशुदि ७ सातमनेदिवसगामश्रीपंचाक्षामध्ये जीणाज्जाईनादरवारमां ओटाउपस्थढालियोढाह्योहतो ते
उपस्थश्रीजिमहाराजविराजमानहता अनंधांलोफेंटोमस्तकउपस्थवांध्याहतो तथाधांलोखेसपेस्योहतो तथाधो
क्षिपछेडिओढिहति अनंपरमहंसनिसन्नातथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईने श्रीजिमहाराजनामुखारविंद
आगल्यबंठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेमांक्षधर्मनुंपुस्तकमगावांतो सांख्यनाआध्यायनितयायोगनाअ
ध्यायनिकथाकरावियेएवचननेसांन्नक्षीनेपुस्तकमगाव्युपछे नित्यानंदस्वामियेकथाकरवानांआरंन्नकस्योपछेश्री
जिमहाराजबोल्याजेयोगवालाछेतेपचविसमाजीवईश्वरनेकंहेछे नेछविसमापरमात्मानेकंहेछेअनेसांख्यवाला
छेतेचांविसतत्त्वनेअवांतरजीवईश्वरनेकहिनेपचवीसमापरमात्मानेकंहेछेतेमांजेयोगवालाछेतेनोएममतछे जेसु
जेएवोआत्माअनात्मानोविचारकरो साधनकरोपणप्रत्यक्षन्नगवाननाआश्रयविनामांक्षनथायअनेसांख्यवाला
नोएममतछे जेसर्वदेवमनुष्यादिकनीजंगतियांतेनेजांणिनेनेविषयनेविषेवैराग्यनेपांमिनेत्रणयंदह्यकंपरणवो जे
आत्मातेनेजांणेतारमुक्तथायअनेएबेप्रकारनाजेमतछे तेनेपांतपांतानामतमांजेदुषणछेतेनानिवारणनेअर्थेयुक्ति
नुग्रहणकरवुंतेमांयोगमतमांएदुषणछे जेजीवनपचविसमांकयांतथाईश्वरनेपचविसमांकयांनेजीवनांचांविसत
त्त्वनांदेहकयांनेईश्वरनांपणचांविसतत्त्वनांदेहकयांमाटेएबेयनेविषे तुल्यजावआविजायजेस्थुलनेविराटतेतुल्यछे
तथासूक्ष्मनेसूत्रात्मातेतुल्यछेनेकारणनेअव्याकृततेतुल्यछे तथाजाग्रतनेस्थितिअवस्थातेतुल्यछे तथास्वप्ननेउत्प
त्तिअवस्थातेतुल्यछेतथासुषुप्तिनेप्रलयअवस्थानेतुल्यछेअनेविश्वतैजसनेप्राज्ञनेविष्णुब्रह्मानेशिवतेतुल्यछेएमम

व० मृ०
॥ ७४ ॥

मज्जिनेछविसमानेन जेछे एविरित्येजीवश्वरनेविषेजेतुद्वयजावरूपदोषछेतेनेटाखवानेअर्थेकोईकमोटापासेथियु
क्तिशिखविजेईश्वरनादेहमांजेपंचभूतरयांछेतेनेमहानूतएविसंज्ञाछेनेतेनूतसर्वजीवनादेहुंनेधारिरित्यांछेअनेजी
वनादेहमांजेपंचभूतछेतेअल्पछे नेविजानेधारवानेसमर्थनर्थानेजीवछेतेअल्पज्ञछेनेईश्वरछेतेसर्वज्ञछेएविरित्ये
युक्तिशिखिनेजीवईश्वरनेविषेसमपणुनसमऊवुं अनंजाएवियुक्तिनशिख्यांहायनेकोईप्रतिवादिप्रश्नपुछेतोतेनोउ
त्तरकरवाकठणपडेनेसमऊएयचुंथाईजाय अनकोईकप्रश्नकरेततोजीवईश्वरनेविषेसमपणुरेवादेनहीमांटेजीवई
श्वरनेविषेसमपणुनआवं एविरित्यनीयुक्तिशिखीनेएविरित्यनांजेवचनतेनेसांनखवां अनेसांख्यवालांनेएदूषण
छेजेचांविसतत्वकयांछेनेपंचविसमापरमात्माकयांछेनेतेचांविसतत्वनेमिथ्याकयांछेपरमात्मानेसत्यकयांछे तारे
तेपरमात्मानेपांमेछेकोणकेमजेपांमनाराजीबनेतत्वथिनिन्नकल्यानथीमांटेएजेदूषणछे तेनेटाखवानेअर्थेमोटाउं
थकीएमजुक्तिशिखीजेएचांविसतत्वकयांतेजीवविनाहायनहिमांटेएतत्वनेलाजजीवईश्वरनेकयांछे तेजीवईश्व
रएतत्वथकिपृथकछेनेपरमात्मानेपांमेछे एविरित्यनीजुक्तिशिखीनेआजुक्तिनशिखिहायनेकोईप्रतिपक्षीप्रश्नपु
छेतासंशयथायजेतत्वतांमिथ्याछे तारेतेपरमात्मानेपांम्यानेअर्थेब्रह्मचर्यादिकधर्मकयांछे तथाश्रवणमनननिदि
ध्यासादिकसाधनकयांछे तेशानेअर्थेकयांछेमांटेतत्वनातदात्मकपणानेपांम्याजेजीवईश्वरनेतेने तत्वरूपेकरिनेक
यांछेतेएतत्वथकिअतिविलक्षणछे तेपरमात्मानेपांमेछेइत्यादिकजेजुक्तियोतेनेमोटासंतथकीसांख्यवालांनेशीख
वी अनेयांगवालांजेछेतेप्रत्यक्षमूर्तिएवाजेमच्छकच्छवराहनृसिंहवामनरामकृष्णादिकंनगवाननाअवतार ते

पंचा०
२

॥ ७४ ॥

नेध्यानेकरिनेमांक्षथायएवियुक्तिनुंग्रहणकरेछे अनेजेसांख्यवालाछेतेजेते ॥ यतोवाचोनिवर्त्ततेअप्राप्यमनसा
सह ॥ इत्यादीकश्रुतिशास्त्रेकरिनेकत्तुंजेन्नगवाननुंस्वरूपतेनेअनुन्नवेकरिनेयथार्थजांणेतारेमोक्षथायएवियुक्तिनुं
ग्रहणकरेछे अनेएवेयमतछेतेसाराछेनेमोटायेमांन्याछेअनेएवेयनुयथार्थजोआचरणजेकरेतातेपरमगतिनेपांमे
छेअनेएवेमतछेतेमांसाधनसरखांक्यांछे पणउपासनानीजेरित्यतेसरखिनथीघणीपृथकछे एविरित्येवार्त्ताकरि
नेश्रीजिमहाराजपरमहंसप्रत्येबोढ्याजेहवेतोकीर्त्तनगाओ पछेमुक्तानंस्वादमिआदिकजेपरमहंसतेवाजिन्नखेई
ने कीर्त्तनगाववालागतिपछेवखोश्रीजिमहाराजबोढ्याजेहवेकीर्त्तनराखो अनेएसांख्यनेयोगएवेयनोसिद्धांतत
मेकीर्त्तनगायांत्यांसुधीअमेविचार्योछे तेकहीयेतेसांन्नलोजेजोगवालाछे तेनेआत्यंतिकप्रलयनेविषेजेअक्षर
धाममांतेजोमयएवीदिव्यरूपन्नगवाननीमूर्तिरहिछे तेध्यानकरवायोग्यछे नेतेथिओराप्रकृतिपुरुषरूपन्नगवान
ध्यानकरवायोग्यछे नेतेथिओराप्रकृतिपुरुषनांकार्यजेचांविसतत्वतेरूपन्नगवानध्यानकरवायोग्यछे नेतेथिओ
राहिरण्यगर्जनतेथिओराचांविसतत्वथिउपनोजे विराटतेध्यानकरवायोग्यछे नेतेथिओराब्रह्माविष्णुशिवतथापृथ
र्वानेविषेजेमच्छकूर्मनृसिंहवाराहादिकन्नगवाननाअवतारतथाशास्त्रग्रामादिकप्रतिमाउंएसर्वे ध्यानकरवायोग्य
छे एवुंयोगवालांनुंतात्पर्यजणांणुं पछेसांख्यनोविचारउपज्यो तारेतेणेएआकारमात्रनुं निराकरणकरिनांख्युंनेए
मजणांणुंजेएसर्वनाविचारनोकरतद्वजेजीवछे तेजेवोशुद्धकोईनथीमाटेजीवनुंध्यानकरवुंएठीकछेएवोजेसांख्य
नोविचारतेने टादवानेअर्थेवलियोगनोविचारथयोजेएपरात्परएवाजेपुरुषोत्तमन्नगवानतेनूं एप्रकृतिपुरुषादिक

વ ૦૮૦
॥ ૭૫ ॥

સર્વેને વિષે અન્વય પાળું છે માટે એ સર્વે જગવાન જ છે ને દિવ્ય રૂપ છે ને સત્ય છે ને ધ્યેય છે ને એવા તને દ્રઢ કરવાને અર્થે શ્રુતિ છે જે
॥ સર્વે સ્વદ્વિદંબ્રહ્મને હનાના સ્તિકિંચન તથા ઇદં હિ વિશ્વં જગવાનિ વેતરોય તો જગત્સ્થાન નિરોધ સંજવાઃ ॥ એવિરિત્ય
નો યોગ માર્ગ છે તેને વિષે પ્રવરત્યો જે મુમુક્ષુ તેને કોઈ વિઘ્ન થી શા માટે જે એ માર્ગ સ્પૃહ્ય છે ને એને વિષે પ્રત્યક્ષ મૂર્તિ જગવા
નનું આલંબન છે તે સારુ જે વોતે વાં હોય તે પણ એ માર્ગે કરિને નિર્વિઘ્ન થકાં મોક્ષને પામું છે પણ એ માર્ગ માં એક દોષ છે જે એ સ
ર્વ થિ પર જે પુરુષોત્તમ જગવાન તેને અને પ્રકૃતિ પુરુષાદિકને અંશ અંશિ જાવ આવિ જાય છે જે જગવાનના અંશ પ્રકૃતિ
પુરુષ છે ને તેના અંશ હિરણ્યગર્ભ વિરાટાદિક છે એવિરિત્યે સમજાય તો મોટો દોષ આવે કાં જે જગવાન અચ્યુત છે નિરંશ
છે નિર્વિકાર છે અક્ષર છે અસ્વંદ છે તેને વિષે ચ્યુત જાવ આવે છે ને અંશ અંશિ જાવ આવે છે માટે એ વો દોષ આવવાં વોન
હિ અને એમ સમજવું જે એ જગવાન જે વાતો જગવાન જ છે ને વિજા જે પ્રકૃતિ પુરુષાદિક છે તે તો એના જ છે ને એનું ધ્યાન
કરે છે માટે એ જગવાન રૂપ છે જે મ કોઈ મોટા સંત હોય ને તે જગવાનનું ધ્યાન કરતા હોય ને તેને જગવાન રૂપ જાણે છે તેમ
એ પ્રકૃતિ પુરુષાદિક પણ જગવાન રૂપ છે અને એ સર્વ થિ પર જે પુરુષોત્તમ શ્રી કૃષ્ણ તે જ વાસુદેવ સંકર્ષણ પ્રદ્યુમ્ન અનિરુદ્ધ
પૈથાય છે તથા રામ કૃષ્ણાદિક અવતારનું ગ્રહણ કરે છે તે ધ્યાન કરવા જોગ્ય છે એમ સમજે તો એ યોગ માર્ગ તે અતિ શોભિ
વિઘ્ન છે ને શ્રેષ્ઠ છે અને સાંસ્ય વાલા છે તેમાં એ દોષ છે જે એ સાંસ્ય વાલા હોય તે એમ કહે છે જે અંતઃ કરણે કરિને તથા ઇન્દ્રિયે ક
રિને જે જે ગ્રહણ કર્યામાં આવે છે તે સર્વે મિથ્યા છે ને અનુજવં કરિને જે ગ્રહણ કર્યામાં આવે છે તે સત્ય છે એવિરિત્યે આ
કારમાત્રને મિથ્યા કરે છે તેને જો જીવના કલ્યાણને અર્થે પ્રગટ થયા જે જગવાન તેના રૂપને પણ મિથ્યા કરે છે તથા અ

પંચા ૦
૨

॥ ૭૫ ॥

निरुद्धप्रद्युम्नसंकर्षणमनारूपनेपणमिथ्याकरेछे नेनिर्गुणएवाजेवासुदेवतेनुंजग्रहणकरेछे एवोएमोटोदोषछे मा
टेएसंख्यवासाएमसमजेतोठीकजेसांख्य विचारनुंग्रहणकरिनेप्रकृतिपुरुषथा जेजेउपनुंतेनेमिथ्याकरिने पोताना
आत्मानेसर्वथिपृथकशुद्धब्रह्मरूपमानिनेते पछेजीवनाकह्याएने अर्थेप्रगटथयाजेजगवानतेनारूपनेसत्य जा
णिनेतेनुंध्यानकरवुं एविरित्येएबेप्रकारनाजेविचारछे तेकोईकअमजेवामोटापासेथिशिखे तारेआवडेवहितोशा
खनेजणेसांजक्षेपणआवडेनहि अनेछेतोएमजेप्रथमसांख्यविचारेकरिनेजेब्रह्मरूपथयोहोयतेनेअर्थेयोगनोउपदे
शछेतकयुंछेजे ॥ ब्रह्मचूतःप्रसन्नात्मानशोचतिनकांक्षति समःसर्वेषुचूतेषुमद्भक्तिंलज्जतेपरां ॥ तथा आत्मारामा
श्वमुनयोनिर्ग्रथाअप्युरुक्रमे कुर्वत्यहैतुकींजक्तिमित्यंजतगुणोहरिः ॥ परिनिष्ठितोपिनैर्गुण्येउत्तमश्चोक्तदीक्षयागृ
हीतचेताराजर्षेआख्यानंयदधीतवान् ॥ एविरित्येसांख्यवादानेयोगनिअपेक्षाछेकांजेएसंख्यवालोविचारेकरिने
पोतानाआत्माथिव्यतिरिक्तजेजेकांईपंचइंद्रियुंने च्यारअंतःकरणेकरिनेजोगववामांआवे एवाविषयजोगवेछेते
नेअतिशेतुच्छजाणेछे माटेएकोईपदार्थनेविषेआश्चर्यपामेनहितथाबंधायनहिअनेएनिपासेकोईआवीने एमक
हेजेआपदार्थतोबहुजरुदुंछे तारेतेनेएमविचारेजेगमेतेवुंसारुहशे पणइंद्रियोअंतःकरणेकरिनेग्रहणकर्यामांआ
वेएवुंहशेनेइंद्रियोअंतःकरणनाग्रहणमांजेआवेतेतोअसत्यछेनाशवंतछे एविएसंख्यवादानेद्रढसमजएयरहेछे
नेपोतानाआत्मानेशुद्धजाणेछे एवाजेसांख्यवालोतेनेयोगमार्गेकरिनेजगवाननीजेउपासनाध्यानजक्तिंकरवां
अनेएमनकरेतांएनेविषेअतिन्यूनताकेवायछे एविरित्येसांख्यशास्त्रतथायोगशास्त्रतेनोजेसनातनसिद्धांतछे तेअमे

વ૦ મૃ૦
॥ ૭૬ ॥

યથાર્થવિચારિને કહ્યાં છે અને જે આધુનિક યોગવાદાને સાંસ્કૃતવાદા છે તેમણે તો એવેય માર્ગને વગાડી નાંચ્યા છે જે યોગવાદા છે તે આકારનું સ્થાપન કરવા જાય છે તારં વિજા જીવના આકાર તથા બ્રહ્મા વિઘ્નુ શિવના આકાર તથા રામ કૃષ્ણાદિક અવતારના આકાર તે સર્વેને તુલ્ય પાળે જાણે છે અને સાંસ્કૃતવાદા છે તે આકારનું સ્વંડન કરે છે તેને લેતી ર્થવ્રત પ્રતિમાયમનિયમ વ્રહ્મચર્યાદિક ધર્મ વ્રહ્મા વિઘ્નુ શિવ તથા રામ કૃષ્ણાદિક અવતાર એ સર્વેનું સ્વંડન કરે છે માટે આધુનિક જે સાંસ્કૃતવાદાને યોગવાદા તે વેય માર્ગને મુકીને કુમાર્ગે ચાલ્યા છે તે નારકી થાય છે ॥

॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥

॥ ૨ ॥ ॥ ૧૨૮ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૭૭ ના ફાગણ શુદ્ધ ૮ અષ્ટમીને દિવસ શ્રી જિમહારાજ ગામ શ્રી પંચાલમાં મધ્યે ઝીણાં નાઈનાદરવારમાં ઢોલિયા ઉપસ્ય વિરાજમાન હતા અને ધોલો ફેંટોમાં થંબાં હોતો તથા ધોલો સંપે સ્યો હોતો તથા ધોલિ પછે ઢિઆં ઢિહતિ અને પોતાના મુખાર વિંદનિ આગલ્ય પરમહંસનિ સન્નાત તથા દેશદેશના હરિન્નકનિ સન્નાત રાઈને બેઠિહતિ પછે શ્રી જિમહારાજ બોલ્યા જે સર્વે પરમહંસમાં હોમાં હી પ્રશ્ન ઉત્તર કરો તારે મુનિવાવે બ્રહ્માનંદ સ્વામિને પ્રશ્ન પુછ્યો જે આવો સત્સંગનો ને જગવાનનો જોગ મલ્યો છે ને વિજા વિકાર સર્વે ટલિ ગયા છે તથા સત્સંગનો સ્વ પછે તો પાળમાન ઈર્ષા કે મરહિ જાય છે પછે એનો ઉત્તર બ્રહ્માનંદ સ્વામિયે કરવામાં ડ્યો પાળ થયો નહિ પછે શ્રી જિમહારાજ બોલ્યા જે એવો જે છે તેમાં બુદ્ધિ નથી અને જે બુદ્ધિવાલો છે તે તો પોતામાં જે ટલા અવગુણ હોય તેને જાણે તથા જે ટલા ગુણ હોય તેને પણ જાણે અને વિજામાં જે ગુણ તથા અવગુણ હોય તેને પણ જાણે અને જે બુદ્ધિવાલો નહોય તે તો પોતામાં ગુણ જર્જાળે પણ અવગુણ હોય તેને તો જાણે નહિ ને પોતાને સનકાદિક જે વોમાં ટો જાણે ને વિજામાં ટો હોય તેને પણ પોતાથી ઉતરતા

પંચા
૩

॥ ૭૬ ॥

જાણે અને જે બુદ્ધિવાલો હોય તે પોતાના અવગુણને જાણતો હોય જે હું માં આટલો અવગુણ છે પછે તેની ઉપસ્ય ચાઢચરાચીને
તે અવગુણને ટાલિનાં ચે તથા તે અવગુણને ટાલવા નિવિજાસંતવાત્તકરતા હોય તેને હિતકારિ માં ને માટે એમાં માનઈર્ષાદિ
કકોઈ અવગુણ રહે નહીં અને કોઈ કમાં મોટિ બુદ્ધિ જણાતિ હોય ને તે જો પોતાના અવગુણને નિવિચારતો હોય તો તે નિવ્યવ
હારિક બુદ્ધિ જાણવી ને તે બુદ્ધિ ઉપસ્ય થિતો બહુ જાણિ જણાય પણ એને બુદ્ધિવાલો ન કવાય તેને તો અતિ મૂર્ખ જાણવા ને
એ નિબુદ્ધિ પોતાના મોક્ષના કામમાં આવે નહિ અને થોડિક બુદ્ધિ હોય ને જો પોતામાં અવગુણ હોય તેને જાણી ને તેને ટાલ્યા
નાં ઉપાય કરે તો એ નિથાંડી બુદ્ધિ પણ મોક્ષને ઉપયોગી થાય છે ને એને જ બુદ્ધિવાલો કહીયે અને જે પોતામાં તો કોઈ વારે અવ
ગુણ પરઠે નહિ ને ગુણ જ પરઠે તેને મૂર્ખ કહિયે ને પોતામાં અવગુણ પરઠે તેને બુદ્ધિવાલો કહીયે પછે શ્રીજિમહારાજે આજ્ઞાક
રિજે કીર્તન ગાઓ પછે ॥ સચિ આજ મોહન દિઠારે સેરિયે આવતારે ॥ એકીર્તન પરમ હંસ ગાવાલાગા તારે વલી શ્રીજિમહારા
જબોલ્યા જે હવે કીર્તન રાવો અને આ કીર્તન ગાયાં તેમાં હેતવ હુ છે તે હેતવ નો અમે વિચાર કર્યો જે હેતવ મોટિવાત છે ને હેતવ કરિ
ને જગવા ને ને જવા ણીક છે પણ સારિ પેઠવી ચારિ ને જોયું તારે એમ જણાં જુએ હેતવે તે જ જગવા ને નીમાયા છે કેમ જે સ્ત્રી
યું પરસ્પર બોલતી હોય જોતિ હોય સ્પર્શ કરતી હોય તેમાં બીજી રીત્ય નું હેતવ છે અને પુરુષ જો તે સ્ત્રીને જોતો હોય ને આલિંગન કરતો હોય તેની વાર્તા સાં જલતો હોય તેનો મુગંધ લે
હોય ને તેની વાર્તા કરતો હોય તેને વિષે જે વું હેતવ થાય છે ને તે સ્ત્રીમાં પુરુષનું મન આકર્ષણ થઈ જાય છે તેવું પુરુષ પુરુષમાં નથી
થાતું તથા સ્ત્રી હોય ને પુરુષ ને જોતિ હોય આલિંગન કરતી હોય ઇત્યાદિક પુરુષના સંબંધ કરિ ને સ્ત્રીને હેતવ જેવું પુરુષમાં થાય છે

व० म०
॥७७॥

नेतेनुंमनपुरुषमांसमग्रपणेखेंचाईजायछे तेवुंस्त्रानेस्त्रीमांसनथीथातुंमाटेजेथकीजगतनोप्रवाहछेनेजेजीवनेसंस्तति
नेबंधननाकरनारीछेएवीजेन्नगवाननीमायातेजहेतरूपेछे पछेएमवीचारथयोजेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधएजेपंचवि
षयछेतेबिजेठकांणेत्यिमिथ्याकरीनेएकन्नगवानमांजआत्यंतिकसुखजांणीनेजोड्याहोयतोतोठीकछे तेमायानथी
पछेवस्त्रीतेमांपणविचारथयोजेएंपणठीकनही कांजेन्नगवाननारूपकरतांअधिकरूपअधिकस्पर्शअधिकरसअ
धिकगंधअधिकशब्दतेबिजानेविषेजणायतोन्नगवाननेमुकीनेतेनेविषेहेतथईजाय जेमसोबहजारनेएकसोजेश्री
रुध्नन्नगवाननीस्त्रीयुंहति तेजन्मांतरेअप्सरारुहतीतेमणेब्रह्मापासेवरमाग्योजेहेमहाराजअमेदेवदैत्यनेमनुष्यएस
र्वेनोस्पर्शकस्योछेपणजेनारायणपुरुषछे तेनोपतिआवेस्पर्शनथीकस्योमाटेएवीरुपाकरोजेएअमारापतिथायप
छेब्रह्मायेकयुंजेतमेतपकरोतमारापतिनारायणथाशेतारेतेमणेघणुंतपकस्युं पछेतेमनीउपस्थअष्टावक्रऋषीतथा
नारदमुनितंपणप्रसन्नथयानेवरआप्यो जेतमारापतिनारायणथाशेएविरित्येजन्मांतरेघणुकतपकरिनेश्रीरुध्नन्न
गवाननेपांमीहतीयुं पणजोन्नगवानकरतांसांबनेविषेअधिकरूपदीठुंतोतेमांमोहपामीगईयुं माटेजेनिएकमतिरेति
नहोयतेनेपंचइंद्रियुंनाविषयनासुखसंबंधेकरिनेन्नगवानमांप्रीतिकरवीतेठीकनही नेजेनीमतिएकनीएकनीस्तर्कप
णेरयाकरतेनेतांठीकछे अनेजेनेबुद्धिहोयतेनेन्नगवानमांहितकेमकरवुंतोजेचोविसतत्वछे तेथकीपोतानाजीवने
पृथक्जांणवोनतेजीवनेवीपेखुतिनेरहीजेपंचइंद्रियुंनीवृत्तियुंतेनेउखाडिनांखिनेइंद्रियुंनीवृत्तिविनाजीवसत्तापणे
रयाथकानिर्गुणपणेकरिनेजेटवुंन्नगवानमांहितथायतेटवुंकरवुं तेनिर्गुणपणुतेशुंजेदशइंद्रियुंतेरजोगुणनीसंपत्ति

पंचा०
३

॥७७॥

છે અને અંતઃકરણને દેવતાતે સત્વગુણની સંપત્તિ છે અને પંચન્નૂતને પંચવિષય તે તમાંગુણની સંપત્તિ છે તે એ ત્રણ ગુણની
સંપત્તિ યુને ત્રણ ગુણ તેને પૃથક માં નિને કંવલ્લજીવસત્તાયે કરીને રહેતે ને નિર્ગુણ કહીયે એવો નિર્ગુણ થઈને જગવાન માં હે
ત કરવું તે કયું છે જે ॥ નૈર્ગુણ્ય સ્થારમંતે સ્મગુણાનુકથને હરેઃ ॥ તથા પરિનિષ્ઠિતો પિ નૈર્ગુણ્યે ઉત્તમશ્લોકલીલયા ॥ શ્રી
હીતચંતારાજ પેં આસ્થાનંયદધીનવાન્ ॥ અને એવિરિત્યના જે જ્ઞાનિ છે તે ક્ષેત્રને ક્ષેત્રજ્ઞના રૂપને જાણીને પોતે ક્ષેત્રજ્ઞરૂપે
થેને જગવાન માં પ્રીતિ કરે છે તે ક્ષેત્ર તે શું તો સ્થૂલ સૂક્ષ્મને કારણ એ ત્રણે દેહ તથા જાગ્રત સ્વપ્નને સુષુપ્તિ એ ત્રણ અવસ્થા એ
સર્વે ક્ષેત્ર છે તે ક્ષેત્રને પોતાના આત્મા થિ પૃથક જાણે છે જે એમારે વિષે કોઈ દિવસ હોય નહીં હું તો એનાં જાણનારો છું ને અતિ
શુદ્ધ છું અરૂપ છું અલિંગ છું ચૈતન્ય છું અને એ ક્ષેત્ર તો અતિ મલો ન છે જડ છે નાશવંત છે એમ દ્રવ્ય પણે સમજિને ને એ સર્વ થિ વૈ
રાગ્યને પાંખિને સ્વધર્મ સહિત જે જગવાન ને વિષે જ્ઞાતિ કરવી તેને એકાંતી કની જ્ઞાતિ કહીયે અને એ જ્ઞાની કહીયે અને એ જે
જ્ઞાની તે સર્વ થિ શ્રેષ્ઠ છે તે જગવાને કયું છે જે ॥ તે પાં જ્ઞાની નિત્ય યુક્ત એક જ્ઞાતિ વિશિષ્ટ થે ॥ ઉદારાઃ સર્વ એવંતે જ્ઞાનીત્વા
ત્મૈવ મેમતમ્ ॥ એમ સમજિને ઇંદ્રિયા અંતઃકરણ વિષય એ સર્વેનાં જે મૂલ તે જીવ માં થિ ઉચ્છેદિનાં સ્થિતે જગવાન ને વિષે દેહ ત
કરવું એ જ ઠીક છે અને જ્યાં સુધી એનાં મૂલ ઉચ્છેદિનાં સ્થાન હોય ત્યાં સુધી એ ઇંદ્રિયા અંતઃકરણે કરિને જગવાન નાં દર્શન
સ્પર્શનાદિક રૂપ જે કામ તે સેવું પણ એને પોતાના હેતુ ન માં નવાવેરિ માં નવાને એનાં ગુણ ન લેવાં જે એ જગવાનની જ્ઞાતિ ને વિ
ષે ઉપગાર કરે છે કેમ જે ને જે કરિને જગવાન નાં દર્શન થાય છે શ્રવણે કરિને જગવાનની કથા સંજ્ઞાય છે ત્વચાયે કરિને
જગવાનનો સ્પર્શ થાય છે નાસિકાયે કરિને જગવાનની માલાને તુલસીનાં સુગંધ લેવાય છે ને મુખે કરિને જગવાનના ક

વ૦ મૃ૦
॥૭૮॥

થાકીર્તનકેવાયછે તથાજીઢાએકરિનેઞગવાનનીપ્રસાદીનોરસલેવાયછેદ્વિત્યાદિકઞગવાનનીઞક્તિનેવિષેઉપજો
ગીછે એમસમઞ્જિનેએનાંગુણનલેવાંનેએનોવિશ્વાસનકરવોએનેતોવેરિજજાંણવાકાંજેશુંજાણીયેએઞગવાનનાદર્શ
નસ્પર્શનાદિકેકરિનેસુખમાનતાથકા સ્ત્રિયાદિકનાદર્શનસ્પર્શનાદિકેકરિનેજસુખમનાવિદેતોનુંદુંથાય માટેએપં
ચદંદ્રિયુંરૂપશત્રુનેકેદમાંરાખીનેઞગવાનની ઞક્તિરૂપકામલેવુંજેમકોઈરાજાએપાતાનાશત્રુનેપકડ્યોહોયતેનેબેઢિ
માંબાંધીરાખીનેકામકરાવેપણછૂટોમેલેનહીનેવીશ્વાસપણકરેનહી અનેજોતેનેછૂટોમેલેનેવિશ્વાસકરેતોતેરાજાને
તેવેરીનીશ્રેમારેતેમજોદંદ્રિયોરૂપવેરિનો વિશ્વાસકરેનેછૂટામુકેનેકેદમાંનરાખેતો એનેનિશ્વેઞગવાનનામાર્ગથકી
પાડીનાંલેછેમાટેએનાંવિશ્વાસનકરવો અનેવહીજેમદુંગરંજકોઈકગુનેગારનેપકડેછે તારેતેનેપાંજરામાંઉઞ્છોરાખી
નેપુછેછે પણછૂટામુકતોનથીનેતેનોવિશ્વાસકરતોનથીતેમએદંદ્રિયોઞંતઃકરણને પંચવર્તમાનનાનિયમરૂપજેપાંજ
રૂંતથાબેઢિતેમાંરાખીનેઞગવાનનીઞક્તિકરાવવી પણએનેવિષેગુણનલેવોશત્રુઞ્છાવજરાખવોઅનેજોએમનેઞક્તિમાં
ઉપજોગીમાંનિનેહેતુમાંનેનેએનાંગુણલેતોઞગવાનનાદર્શનસ્પર્શનાદિકનેવિષે સુખમનાવતેથકેજોસ્ત્રીયાદિકનેવિષે
કાંઈકસુખમનાવીદેતોએનુંકસ્યુંકારવ્યુંસર્વેવ્યથથઈજાય જેમઝાજોદારુનોઢગલોહોયનેતેમાંએકઞમ્મિનોતણલો
પડ્યોહોયતોતેદારુસર્વેઞસ્મથઈજાયછે તેમએનુકાંઈઠેકાંણુંરેહેતુંનથીમાટેકેવલઞાત્મારૂપથયેથકેજે ઞગવાનને
વિષેહેતથાયતેઠીકછે એમઞમારોસિદ્ધાંતછેનેએવિરિત્યેજેઞગવાનમાંહેતકરેછેતંઅમનેગમેછે અનેએમપણવિચાર
કરવોજેઞગવાનમાંજેવુંરૂપછે તેવુંબિજેનથી અનેજેવોઞગવાનનોસ્પર્શછે તેવોબિજેનથી અનેજેવોઞગવાનમાં

પંચા૦
૩

॥૭૮॥

सुगंधछे तेवोबिजेनथी अनेजगवाननाश्रवणमांजेवुंसुखछे तेवुंबिजेनथी अनेजेवोजगवानमांरसछे तेवोबिजे
 नथी एमएइंद्रियोअंतःकरणनेलोअदेखाडीने बिजाविषयथिपाछां वासवांएपणसमऊएयठीकछे तारेस्वयंप्रका
 शानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्योजेहेमहाराजआजेसर्वे विचारतेकीयास्थानकेरहिनेकरवो तारेश्रीजिमहाराजबोह्याजे
 पोतानाहृदयनेविषेएमविचारकरे जेस्थूलदेहसूक्ष्मदेहकारणदेहएहुंनहीनेजाग्रतस्वप्नसुषुप्तिएत्रयअवस्थाहुंनही
 नेपंचज्ञानइंद्रियोनेपंचकर्मइंद्रियोनेच्यारअंतःकरणनेएमनादेवताएसर्वेहुंनही हुंतोएसर्वेथिपृथक्छूं चैतन्यछूं ने
 जगवाननोअक्तछूं नेएइंद्रियोअंतःकरणकाईकचालाकरेतोएनेकेवुंजे केमतारेतेएकजगवाननुंजरूपजोवुंछे के
 बिजानुपणजोवुंछेने केवलजगवाननोशब्दसांजलवोछेतथागंधलेवोछेकेबिजानोपणशब्दसांजलवोछे नेगंध
 लेवोछे अनेजोअजगवानविनाबिजाविषयमांतुंजाईशतो तारेमारेशुंछेआईतुंकोणनेहुंकोणतारेमारिलेवुंदेवुंनथी
 तमेकरशोतेतमेजोगवशोएमएइंद्रियोअंतःकरणनेकहिने पछेजगवाननीप्रार्थानाकरवीजेहेमहाराजहेस्वामिनहे
 अक्तवत्सलहेदयानिधेआइंद्रियोअंतःकरणनोवांकछे नेहुंतोएथिनोखोछूंनेएतोमाराशत्रूछे माटेएथकिमारिरक्षा
 करज्योएमनिरंतरप्रार्थनाकस्थाकरवीनेपोतानेक्षेत्रज्ञचैतन्यरूपमांनिनेजगवाननेविषेहेतअक्तिकरवी ॥ इ

तिवचनान्तं ॥ ३ ॥

॥ १२८ ॥

संवत् १८७७ नाफागणवदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजगांम

श्रीपंचादामध्यैर्जाणाआईनादरबारमांओटाउपस्थहोदियोहृदाविनेविराजमानहता अनेधोखोफेंदोमस्तकउप
 स्थवांध्योहतो तथाधोखोखेसपेरयोहतो तथाजिणिधोखिपछेडिओढिहति नेहस्तकमलनेविषंतुलसीनीमालाफेरव

व० म०
॥ ७९ ॥

ताहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसनिसजातथादेशदेशनाहरिचक्रनिसजानराईनेबेठिहति पछे
श्रीजिमहाराजबोल्याजेसर्वेपरमहंसपरस्परप्रश्नउत्तरकरो तारेमुनिबावेब्रह्मानंदस्वामिनेप्रश्नपुछ्योजेप्रथमतोज
गवाननोनिश्चयहोयनेचजनस्मरणकरतोहोयने पछेचगवाननांमनुष्यचरित्रदेखिनेतेनिश्चयमांसंशयथईजाय
छेतेनुंशुंकारणछे पछेएप्रश्ननोउत्तरब्रह्मानंदस्वामिकरवालागापणथयानहि तारेश्रीजिमहाराजकाजिवारसुधीवि
चारीरयानेपछेबोल्याजेएप्रश्ननोउत्तरअमेकरियेछेयेजे वेदपुराणमहाचरितस्मृतियुंइत्यादिकजेशास्त्रतेनेविषेच
गवाननुंसनातनअनादिदिव्यएवुंजंमूलरूपपोतानाअक्षरधाममारत्युंछेतेकत्युंछे तेचगवानकेवाछेतोआचक्षुइं
द्वियेकरिनेदीठामांआवेछे जेयतकिंचितरूपतेजेवानथी अनेश्रवणेकरिनेसांचक्षयामांआवेछे जेकांईशब्दमात्रते
जेवोएचगवाननोशब्दनथीअनेत्वचायेकरिनेस्पर्शमांआवेछेजेस्पर्शतेजेवोएनोस्पर्शनथिअनेनासिकायेकरिनेसु
ध्यामांआवेछे जेसुगंधतेजेवोएनोसुगंधनथी अनेजिह्वायेकरिनेवर्णनकरयामांआवे एवापणएचगवाननथी
अनेमननासंकल्पमांआवेएवानथी तथाचित्तनाचितवनमांआवेएवानथी तथाबुद्धिनानिश्चयमांआवेएवानथी
तथाअहंकारेकरिनेअहंपणुंधरायएवानथी जेएचगवाननोहुंछुंनेएमाराछे एविरित्येइंद्रियोअंतःकरणेअगोचर
एचगवानरयाछे अनेएचगवाननुंजेवुंरूपछेतेवुंआब्रह्मांडमांब्रह्मादिकस्तंबपर्यंतकोईनुरूपनथी जेजेनीएनेउपमा
देईये तथाएनोजेवोशब्दछेतेवोबिजोआब्रह्मांडमांकोइनोशब्दनथी जेजेनीएनेउपमादेईये अनेएचगवाननोजे
वोसुगंधछेतेवोआब्रह्मांडमांकोइनोसुगंधनथी जेजेनीएनेउपमादेईये तथाएचगवाननोजेवोस्पर्शछेतेवोआब

पंचा०
४

॥ ७९ ॥

છાંડમાંકોઈનોસ્પર્શનથી જેજેનિએનેઉપમાદેઈયે તથાએનગવાનમાંજેવોરસછેતેવોઆબ્રહ્માંડમાંકોઈનોરસનથી
જેજેનિએનેઉપમાદેઈયે અનેએનગવાનનુંજેવુંધામછેતેવુંસ્થાનકઆબ્રહ્માંડમાંકોઈનથી જેજેનીએનેઉપમાદેઈયે તેસ
મદ્વીપનેનવસ્વંડમાંજેજેસ્થાનકછે તથામંરુઉપસ્થળાંકશોનાયેજુક્તબ્રહ્માદિકનાંસ્થાનકછે તથાલોકાલોકાચ
લનેવિષેધણાંકસ્થાનકછે તથાઈંદ્રવરુણકુબેરશિવબ્રહ્માનાંજેસ્થાનકછે તથાવિજાંપણધણાંકસ્થાનકછે એસર્વે
માંહેલુંએવુંએકેસ્થાનકનથી જેજેનિનગવાનનાધામનેઉપમાયાય અનેએનગવાનનાધામનેવિષેરયાજેનગવાનના
નક્તવેનેજેવુંસુખછે તેવુંઆબ્રહ્માંડમાંકોઈસુખછેનહી જેનિએનેઉપમાદેઈયે અનેએનગવાનનોજેવોઆકારછે તેવો
આબ્રહ્માંડમાંકોઈનોઆકારનથી જેનિએનેઉપમાદેઈયેકેમજેઆબ્રહ્માંડમાંજેટલાપુરુષપ્રકૃતિથકિઉત્પન્નથયાજેઆ
કારતેસર્વેમાયિકછે અનેનગવાનછેતેદિવ્યછેનેઅમાયિકછે માટેએબેયનેવિષેઅતિશેવિલક્ષણપણુંછે તેસારુએને
એનેસાદૃશ્યપણુંકેમથાયજેમમનુષ્યનેકહીયે જેઆમાંણસન્નેશજેવોછે સર્પજેવોછે ચરકલાજેવોછે મધેડાજેવોછે
કુતરાજેવોછે કાગડાજેવોછે હાથીજેવોછે એવિઉપમામનુષ્યનેસંનવેનહીકેમજેમનુષ્યયક્ષી એવીજાજેસર્વેતેવિજા
તીછે અનેમનુષ્યમનુષ્યમાંપણઅતિશેસાદૃશ્યપણુનથી જેનીઉપમાએમદેઈયેજેઆતેઆજંવાંજછે અનેજોતેતેજેવો
જહોયતોતેનિઓલ્લસ્યાંએકેમથાય માટેમનુષ્યમનુષ્યસજાતીછે તેનેવિષેપણસાદૃશ્યપણુંઅત્યંતછે નહીજુવોનેઆ
નગોમુલોબેસરસાકેવાયછે પણઝાઝાદિવસન્નેગારહિયેતોઓલ્લસ્યાંજાયજેઆનગોછેનેઆમુલોછેમાંટજોવિલ
ક્ષણતાનહોયતોઓલ્લસ્યાંએકેમમાટેમનુષ્યમનુષ્યમાંપણઅતિસાદૃશ્યપણુંનથી તોમાયિકઅમાયિકનેવિષેસાદૃશ્યપ

व० मृ०
॥८०॥

एतुं कम आवेजे नि उपमा न्न गवान ने देईये तथा न्न गवान ना धाम ने देईये कां जे ए न्न गवान छे ते इंद्रियो अंतःकरण ने अगो
चर छे ए म सर्व शास्त्र मां कस्युं छे जे ए न्न गवान ज्यारे जीवने पोतानुं दर्शन देवाने न ई छे तारे तो आविरित्ये दिव्य रूप अगो च
र थ का पोताना अक्षर धाम ने विषेर या छे अने ए न्न गवान माहाराजा धिराज छे ने दिव्य रूप ए बी जे असंख्य ससृद्धि तथा
असंख्य पार्षद तेणे जुक्त छे ने अनंत कोटि ब्रह्मांड ना पति छे जे म आलोक मां कोई क मोटो चक्रवर्ती राजा होय तेनु सूर्य ना
उदय अस्त सुधिराज्य होय अने ते जराजा पोताना तपने बले करि ने देवताना जे वा ऐश्वर्य ने पांम्यो होय ने स्वर्ग मृत्यु ने पा
तास ए त्रिलोकी नाराज्य ने कर तो होय जे म अर्जुन हता ते ए ने ए दे हे करि ने स्वर्ग ने विषे इंद्रासन ने उपर के टला क वर स सुधिर
या तथा न दुषराजा पण इंद्र थयो ह तो ए वो जे प्रतापी चक्रवर्ती राजा ते ने घेर जे टलां गां म छे ते नि गण ती थाय न ही ए तो अ
संख्य छे तथा गाम गाम ना जे पटेल ते नि पण गण ती न थी अने ते गाम गाम ना असंख्य पटेल ते ए ना दरबार मां अरज्य कर वा
आव ता होय अने ते राजा ना धन माख न्नो गस्थान क ससृद्धि ते पण गण ती मां आवे न ही ते म ए न्न गवान असंख्य कोटि जे
ब्रह्मांड रूप गाम ते नाराजा धिराज छे अने ए ब्रह्मांड रूप जे गाम ते ना मुख्य पटेल तो ब्रह्मा विष्णु ने शिव छे जे म एक गाम मां
एक पटेल मोटो होय ते ने ते गाम नी सर्वे प्रजा ते आवि ने न मे ने आज्ञा मां र हे ने ते पटेल राजा ने न मे ते म ब्रह्मांड ब्रह्मांड प्रत्ये ब
ह्मा विष्णु शिव छे ते मां टेरा छे ने बिजा जे ब्रह्मांड मां दैव दैत्य मनुष्य ऋषि प्रजा पति ते ए ने न जे छे ने आज्ञा मां र हे छे ने ए ब्रह्मा
विष्णु शिव ते न्न गवान पुरुषोत्तम ने न जे छे ने आज्ञा मां वर ते छे ते ए ब्रह्मांड ब्रह्मांड ना जे ब्रह्मा विष्णु ने शिव ते न्न गवान नी
प्रार्थना करे छे जे हे महराज रुपा करि ने त मे अमारा ब्रह्मांड मां पधारो जे म कोई गाम नो पटेल होय ते चक्रवर्ती राजा आ

पंचा०
४

॥८०॥

ગલ્પજઈનેપ્રાર્થનાકરેજેહમહારાજહુંગરિવહુંતેતમેમારેઘેરપધરોહુંથિજેવિતમારીચાકરીવણિઆવશેતેવિકરીશતે
મબ્રહ્માવિષ્ણુશિવતેએનગવાનનીપ્રાર્થનાકરેછે જેહમહારાજતમેઅમનેદયાકરિનેદર્શનપોનેઅમારાબ્રહ્માંડમાં પ
ધારોતારેએજનગવાનતેબ્રહ્માંડમાંદેહનુંધારણકરેછે તેજ્યાંજેવુંકાર્યત્યાંતેવાદેહનુંધારણકરેછે નેતેધિરિત્યેજવરતેછે
જોદેવમાંદેહધારણકરેછેતોદેવનાજેવીજાણેકરેછે તથાપશુનાદેહનુંધારણકરેછે તારેતેપશુનિપેઠેજવરતેછે જેમ
વરાહરૂપનગવાનેધારણું તારેસુંધીનેપૃથ્વીનેસ્વોલીકાઢીતથાહયગ્રીવરૂપેથયા તારેધોઢાનીપેઠેકુંફાડામારવામાં
હયાતથામન્દુકન્દુકાદિકજલજંતુનોદેહધારણકર્યો તારેજલમાંજફર્યાપણપૃથ્વીમાંનફર્યા તથાનૃસિંહરૂપેઅ
થા તારેસિંહનીપેઠેજવરત્યાપણમનુષ્યનાજેવીજાણેકરી અનેએનગવાનમનુષ્યનાદેહનેધારણકરેછે તારેમનુષ્યના
જેવીજાણેકરેછે તેજ્યારેસત્યયુગહોયતારેમનુષ્યનેલાઘવરસનીઆવરદાહોયતારેએનગવાનપણલાઘવરસજદે
હરાશે અનેતેસત્યયુગનાંમાંણસમનોવાંછિતજોગનેજોગવેતારેનગવાનપણતેમજજોગનેજોગવેપણઅધિકપણે
નવરતે અનેત્રેતાયુગમાંદેહધારણકરેતારેમાંણસનેદશહજારવરસની આવરદાહોયતારેનગવાનપણતેદશાવરસદે
હરાશેને દ્વાપરયુગમાંહજારવરસનીઆવરદાહોયનેદશહજારહાથીનુંબલમાંણસમાંહોયછે તારેનગવાનનુપણે
ટલુબલનેએટલીઆવરદાહોયછેઅનેકલિમાંદેહધારણકરે તારેકલિપ્રમાણેઆયુષ્યનેબલતેનુંનગવાનધારણકરેછે
અનેજેમબાલકગર્ભમાંઆવેનેતેગર્ભરૂઢિનેપાંમે પછે જનમેછેનેબાલયૌવનવૃદ્ધઅવસ્થાથાયછે નેમૃત્યુનેપાંમેછે તે
મજનગવાનપણેવીજમનુષ્યનીજાણેકરેછે અનેજેમમનુષ્યમાંકામક્રોધલોનસ્વાદમાનસેહમદમહરઈર્ષાદિપરા

વ૦ ૮૦
॥૮૩॥

ગમોહસુખદુઃસ્વન્નય નિર્ન્નયસુરતાકાયરતાન્નુસ્વતરસઆશાત્ત્વાનિદ્રાપક્ષપાતપારકુંપોતાનુંત્યાગવૈરાગદ્વિત્યાદિક
સ્વન્નાવહેતેમતેવાજેસર્વેસ્વન્નાવમનુષ્યદેહનેન્નગવાનધારે તારેતેમાંજણાયછે તેમનુષ્યસ્વરૂપપણન્નગવાનનુંસર્વ
શાસ્ત્રમાંવર્ણનકર્યુંછે અનેમૂલજેદિવ્યરૂપછે તેનુંપણવર્ણનકર્યુંછે તેએવેયરૂપનુંજેણેયથાર્થશ્રવણમનનકરિનેદૃઢ
નિશ્ચયકર્યોહોયતેનેતોકોઈરિત્યેસંશયથાયનહી અનેજેનેઆવિરિત્યનીસમઝણમાંકસરહોયતેનેન્નગવાનમાંસં
શયથાયછે અનેએજદીવ્યરૂપએવાન્નગવાનમનુષ્યનાદેહનુંધારણકરેછે તારેમનુષ્યનાજેવાસ્વન્નાવેજુક્તવરતતાહો
યપણજેબુદ્ધિવાનહોયતેને એમજણાયસ્વરૂંજેએમાંકાંમછે તેવિજામનુષ્યજેવોનથી તથાક્રોધલોભસ્વાદમાનદ્વિત્યા
દિકમનુષ્યનાસ્વન્નાવતેએન્નગવાનમાંછે પણ્વીજામાંણસજેવાતોનથીએમકાંઈકદિવ્યન્નાવછે તેબુદ્ધિવાનનાજાં
ણ્યામાંઆવેછે તેણેકરિનેન્નગવનપણાનોનિશ્ચયકરેછે જેમશંકરાચાર્યશૃંગારરસનીવાર્સાજાંણ્યાને અર્થેરાજાના
દેહમાંપ્રવેશકર્યોહતોતારેતેરાજાનાજેવાજસર્વેશૃંગારાદિકન્નાવનેદેહનીષેષાતેહતી પણ્તેરાજાનીરાણીબુદ્ધિવાસ્ત્રી
હતીતેણેએમજાંણ્યું જેમારાધણિમાંઆવોષ્મતતકારનોતાંમાટેઆદેહનેવીષેકોંઈકબીજેજીવેપ્રવેશકર્યોછે તેમમનુ
ષ્યરૂપએવાજેતેજન્નગવાનતેનેવીષેદિવ્યન્નાવજણાયછે તેણેકરિનેન્નગવાનપણાનોનિશ્ચયથાયછે તારેતમેકેશોજે
કાંઈકદિવ્યન્નાવજાણ્યામાંઆવ્યોતેણેકરિનેમનુષ્યનેન્નગવાનપણાનોનિશ્ચયથયો તારેપણોદિવ્યન્નાવજણાવેતો
તોયદુમાંણસનેનિશ્ચયથાયતોએનુંતોએમછે જેઆસૂર્યછેતેનેસર્વશાસ્ત્રમાંકયાછે જેનારાયણછેતેએસૂર્યસર્વમનુ
ષ્યનેદૃષ્ટિગોચરપણછેનેનિત્યેએનુંદર્શનમનુષ્યમાત્રકરેછે તોપણએનેદર્શનેકરિનેમનુષ્યનેપોતાનાકલ્યાણનોનિશ્ચય

પંચા૦
૪

॥૮૩॥

नथीथातो जे मारुंकव्याण थयुं अने मनुष्यपणेरया जे रामरुघ्नादिक अवतार तथा नारदशुकादिक संत तेनां दर्शन करिने मनुष्यने एमनिश्चय थायछे जे मारुंकव्याण निश्चय थुंने हुंरुता थयोछुंने ते जगवाने संत ते मां तो कांई प्रकाशछे नही दीवो करिये तारे तेनां दर्शन थायछे तो पण एवो कव्याण ना निश्चय थायछे तथा अग्निछे ते पण साक्षात् जगवाने छे कां जे जगवाने कथुंछे ॥ अहं वैश्वानरो नूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधं ॥ एवो जे अग्नी तेनां पण सर्वने दर्शन छे पण मनुष्यने कव्याण ना निश्चय थातो नथी अने जगवाने ने संत ने दर्शन करिने थायछे तेनुं शुंकारण छे जे मनुष्यने ने सूर्य अग्निने विजाति पणुंछे माटे एने दर्शन करिने कव्याण ना निश्चय नथी थातो कां जे अग्नि नां स्पर्श करे तो वह्नि मर तथा सूर्य छे तेने कुंता जीये दुर्वासाना आपे ब्रह्म मंत्रे करिने ते द्रव्या तारे ते सूर्य कुंता जी पासे आव्या ते मनुष्यरूपे जे वां कुंता जी हतां ते वाजसूर्य थइने आव्या तारे तेनां अंग संगनु सुख आव्युंने कर्णरूप गर्जरयां पण जे वासूर्य प्रकाशवाने छे ते वा प्रकाश सोता आव्या होत तो कुंता जी वह्नि मर ते स्पर्शनुं सुख पणन आवत तथा सत्रा जीत यादव पासे सूर्य आवता ते पण मां पण सजे वा थइने आवता अने ज्यार ए सूर्य कुंता जी पासे तथा सत्रा जीत पासे आव्या तारे शुं आकाश मां नो ता आकाश मां पण हताने बिजे रूपे ए ना एज सूर्य कुंता जीने सत्रा जीत पासे आव्या अने जे वा सूर्य नो प्रकाश छे ते सर्वे ए मां छे खरो पण ते नो संकोच करिने मां पण सजे वा थइने आव्या छे ते मए जे जगवाने ते पोते पोताना दिव्य आव सो ताज जीवने जो दर्शन आपे तो मनुष्यने ठीक न पडेने एम जां जे आपे ते शुं नूत हंशे के शुं हंशे माटे ए जगवाने पोताना ऐश्वर्य नो संकोच करिने मनुष्य जे वाज थने दर्शन आपे छे ने पोते पोताना धाम मां पण विराजमान छे तारे ते मनुष्यने दर्शन मां

व० म०
॥ ८२ ॥

स्पर्शमांतथानवप्रकारनिःशक्तिकस्यामां आवेच्छे अने जो नगवानमनुष्यजेवानथायने दिव्यन्नावेवरते तो मनुष्यने
पोता मांहित थायनहिने सुवां एयन पडेशा मां टो मनुष्यमनुष्यने विपे हेत थाय छे ने सुवां एय थाय छे पण पशुने ने मनुष्यने
हेत सुवां एय थातीन थी अने पशुपशुने परस्पर हेत ने सुवां एय थाय छे के मजे सजातिसजाति मांहित थाय पण विजाति मां
थायनहिते मन्त्रगवांनपोताना दिव्यन्नावनो संकोच करि ने पोताना नक्तने पोता मांहित थाय ते सारुं मां ए सजे वाज न
गवान थाय छे पण दिव्यन्नावजणावतान थीने दिव्यन्नावजणावे तो विजाति पणुं थाय मां टे नक्तने पोता मांहित ने सुवां
एय थायनहिते सारु मनुष्यरूपे ए नगवान थाय छे तारे पोतानो दिव्यन्नाव छे तेने छपा विराख वो ते उपस्थज पोतानि द्रष्टि
रे छे अने छपाव ते छपाव ते कदाचित् पोत कोई ककारज्य मां उतावला थै जाय छे तारे दिव्यन्नावजणाइ आवे छे ने क्यारे क
पोते पोतानि इछाये करि ने पण पोताना कोई नक्तने जण वे छे जेम श्री कृष्ण नगवान न्नीप्पने मारवाने उतावला थया
तारे मनुष्यन्नाव न्नुलि गयाने पोता मां दिव्यन्नाव आव्यो ते ए करि ने पोताना न्जारने पृथ विसहन कर वास मर्थन थै तथा
अर्जुनने दिव्यन्नाव देखा ड्यो ते पोतानि इछाये देखा ड्यो पण ते दिव्यन्नावे करि ने अर्जुनने सुखन थयुने बहु व्याकुल थइ
गया पछे श्री कृष्ण नगवाने पोतानुं मनुष्यपणे दर्शन अर्जुनने आप्युं तारे अर्जुनने सुख थयुं ॥ तारे कथ्यु जे ॥ दृष्ट्वेदं मा
नुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ॥ इदानीं मस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥ मां टे मनुष्यपणे करि ने नगवान वरते तो ज जीवने
सानु कूल पडेन हितो न पडे ते सारु ए नगवान मनुष्यपणे वरते छे तारे जे आविरित्येन थी सम ऊतो तेने मनुष्यन्नाव देखि ने
अवलुं पडे छे अने जो ए नगवान दिव्यन्नावे ज वरते तो मनवाणि ने अगोचर होय ते जीवना जां एया मां आवे नहि मां टे एवे

पंचा०
४

॥ ८२ ॥

प्रकारेऽगवाननेशास्त्रमांकयाछे तेविरित्येजेणेयथार्थजांण्याहोयतेनेसंशयनथाय अनेजोएमनसमजेतोसंशय
जरुथायअनेजेएमकहेछेजेमेंअगवाननेजांण्याछे नेमुंनेनिश्चेछेनेजोतेआवातनेसमज्योनथी तोतेनोनिश्चेका
चोछे जेमकोइकपुरुषश्लोकशिख्योहोयतथाकीर्त्तनशिख्योहोयनेतेनेपुछीयेजेतुंनेआश्लोकतथाकीर्त्तनआवड्यो
तारेकहेजेआवड्योनेकंठथिमुखपाठ्येकहिदेखाडे पणपछेथोडाकदिवसथाय तारेतेश्लोककीर्त्तननेजुलिजाय ता
रेएतेशुंजे एनेज्यारेएशिख्योहतो तारेजएनेएटलोआवड्योनोतो केमजेश्रवणमननेकरिनेएनोद्रढअध्यासथईनेए
नाजीवमांएश्लोककीर्त्तनचोटिनोतोगयो अनेकोईकवातनोबालकपणामांजएवोअध्यासथयोहोयछे तोएजवां
नथाय वृद्धथायतोपणतेवातनुंज्यारेकामपडे तारेसांअरिआवेछे तेमएणेअगवाननोनिश्चेकस्योहतो तारेजएना
निश्चयमांकसररहिगईहतिअनेजोकसरनरहिहोतनेआविरित्येप्रथमथिजश्रवणकरिनेनेतेनुंमननकरिने तेनोद्रढअ
ध्यासएनाजीवमांथयोहोततोएनेकोइदिवससंशयथातजनहि ॥इतिवचनान्तं॥४॥ ॥१३०॥ संवत्
१८७७नाफागणवदि ८ अष्टमिनेदिवसश्रीजिमहाराजगांमश्रीपंचालामध्येछिणाज्जाईनादरवारमांओटानेविषे
ढोलियाउपस्थविराजमानहता नेधोलोखेसपेस्योहतो नेगरमपोसनिरातिडगलिपेरिहति नेमस्तकउपस्थधोलोफेंटो
बांध्योहतो नेधोलिचादरओढिहति नेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनिसज्जरा
ईनेवेठिहति पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्युंजेकियेठकांणेमानसारुंछेनेकियेठकांणेसारुंनथि नेकियेठकांणे
निर्मानिपणुंसारुछे नेकियेठकांणेसारुनथि पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेसत्संगनोद्रोहिहोयनेपरमेश्वरनुंनेमोटा

व० मृ०
॥ ८३ ॥

संतनुं घसातुं वा ततो होयते नि आगद्यतो मानराखवुं ते जसारुं छे अने ते घसातुं वा त्रे तारे तेने तिखावाण जेवुं वचनमा
खुं पण विमुख नि आगद्य निर्मानि थावुं नहि ते जरुं छे अने जगवाने जगवाने ना संत नि आगद्य तो जे मानराखवुं
ते सारु नथि ने ते नि आगद्य तो मानने मुकिने दासानुदास थइने निर्मानि पणे वरतवुं ते जरुं छे ॥ इति व
चन मृतं ॥ ॥ ५ ॥ ॥ १३१ ॥ ॥ संवत् ॥ १८७७ नाफागणवदि ९ नव
मिने दिवस रात्रिने समे श्रीजिमहाराजगांमश्रीपंचालामध्ये ऋणाचा इनादरवारमां ओठाउपस्थदो लियोढडाविने
विराजमान हताने मस्तक उपस्थधो लोफेंटावां थोहतोने धोले अंगरखे सहित गरम पोस निरातिडगलि पेरि हति ने धोलो
खेस पेस्योहतोने धो लि पछे डिओढि हति ने पोताना मुखारविंद नि आगद्य परमहंस तथा देशदेशना हरि चक्र निसचा
नराइने वेठि हति पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे अमेळा फिवार सुधिविचार कर्योने सर्व शास्त्र मानजर फेर विने जोयुं ता
रे एमजणां गुं जे श्रीरुष्ण जे वो अवतार सर्व शक्तिये जुक्त विजोको इ नथि थयो केम जे विजिजे सर्वे पोतानि अनंत मूर्ति
युं चिन्न चिन्न पणेर हिछे ते सर्वे नोचाव श्रीरुष्ण जगवाने पोताने विपदे खाड्यो के विरित्ये तो प्रथम पोते देव कि थकि ज
न म्यातारे शंखचक्र गदापद्मधारिने चतुर्भुज रूप दर्शन दिधुं तेणे करिने ब्रह्मीपति जे वैकुंठ नाथ ते नोचाव पोता मांजण
व्यो तथा माता जसोदाने पोताना मुखमां विश्वरूप देखाड्युं तेणे करिने सहस्रशीर्षा पणे करिने अनिरुद्ध पणुं पोता मांज
ण व्युं तथा अकुरने जमुनानाद्रोमां दर्शन दीधां तेणे करिने शेषशायी पणुं जण व्युं तथा अर्जुनने रण संग्राममां विश्वरू
प देखाड्युं जे ॥ ॥ पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशो य सहस्रशः ॥ ॥ एविरित्ये अनंत ब्रह्मांड देखाडिने पुरुषोत्तम पणुं जण व्युं

पंचा०
६

॥ ८३ ॥

तथापोतेश्रीरुघ्नेकथ्युंजे ॥ ॥ यस्मात्क्षरमतोतोहमक्षरादपिचोत्तमः ॥ अतोस्मिन्नोकेवंदेचप्रथितःपुरुषोत्तमः ॥
 एविरित्येपोतेपोतानुंपुरुषोत्तमपणुंजणव्युं तथागोत्रोक्कवासिजेराधिकासहितश्रीरुघ्नेतोपोतेजहताअनेब्राह्मण
 नावाप्तकनेलेवागयातारैअर्जुननेपोतानुंनुमापुरुषरूपदर्शनकराव्युं तथाश्वेतर्दीपवासिवासुदेवतेणेतोपोतेजए
 अवतारधर्योतोतथानरनारायणतोसमग्रचारतनेविपेतथान्नागवतमांएश्रीरुघ्नेनेजकयाछे तेमाटेएश्रीरुघ्नेना
 अवतारनेविपेतोन्निन्नपणेरहिजेएजन्नगवाननिमूर्त्तियुतथाशक्तियुंएश्वर्यतेसमग्रछे माटेएअवतारतेबहुमां
 टोथयोछे अनेविजिमूर्त्तिनेविपेतोदुंएश्वर्यछेनेएनेविपेसंपूर्णएश्वर्यछेमाटरुघ्नावतारजेवोकोइअवतारनथिअने
 एअवतारसर्वोपरिवरतेछे अनेविजाअवतारेकरिनेथांदिशक्तिजणविछेनेआअवतारेकरिने संपूर्णएश्वर्यशक्तियुं
 जणविमाटेआअवतारसर्वोत्कर्षपणेवरतेछे एविरित्येजेनिप्रत्यक्षश्रीरुघ्नेनास्वरूपमांअचक्षमतिहोयनेएमतिको
 इदिवसव्यन्निचारनेनपांमतिहोयनेतेनिवतेकोइकुसंगकरिने कदाचितकांइकअवलुंसवदुंवरताइगयुंहोयतोपणते
 कल्याणनामार्गमांथिपडेनहि एनुंकल्याणजथायमाटेतमेसर्वेपरमहंसहरिन्नक्तछोतेपणएविरित्येजाउपासनानि
 दृढतान्नगवाननेविपेराखशोतोकदाचितकांइकअवलुंवरताइजाशो तोपणअंत्येकल्याणथाशोएविरित्यनिवात्तानि
 सांनलिनेसर्वेसाधुतथाहरिन्नक्ततेश्रीजिमहाराजनेविपे सर्वकारणपणुजांणिनेउपासनानिदृढताकरताहवा ॥ ॥
 ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ६ ॥ ॥ १३२ ॥ ॥ संवत् १८७७ नाफागणवदि ११ एकादशिनेदिवसछोपडिदि
 वसचढतेश्रीजिमहाराजगामश्रीपंचाक्षामध्येजिणाज्जनाइनादरवारमां ओठाउपरयदोदियोदवाविनेविराजमानह

व० मृ०
॥ ८४ ॥

तानेमाथेधांलोफेंटावांध्याहतांतथागरमपोसनिरातिडगलीपेरीहति तथाधांलोखेसपेस्योहतांतथाधांलीळीणिपछे
डिआदिहति अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसनिसच्चातथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचराइनेवेठिहति
अनेश्रीजिमहाराजनित्यानंदस्वामिपासेश्रीमद्भागवतनाप्रथमस्कंधनीकथाकरावताहतातेमां ॥ जन्माद्यस्य ॥ ए
श्लोकप्रथमआव्योतेनोअर्थकस्योतारे ॥ यत्रत्रिसर्गोमृषा ॥ एवुंजेएश्लोकनुंपदतेनोअर्थपोतेश्रीजिमहाराज
करवालागाजेमायानात्रण्यगुणनोसर्गजेपंचभूतइंद्रियोअंतःकर्णनेंदवताते भगवाननास्वरूपनेविषेत्रिकासमां
छेजनहिएमसमजेतथाएश्लोकनुंपदजे ॥ ॥ धाम्नास्वेनसदानिरस्तकुहकं ॥ ॥ केतांधांमजेपोतानुंस्वरूपतेणेकरि
नेटाद्वयुंछे एमायानासर्गरूपकपटजेणेएवुंभगवाननुंपरमसत्यस्वरूपछे तेआत्यंतिकप्रलयनेअंत्येअक्षरधामनेवि
षेजेवुंभगवाननुस्वरूपअनंतऐश्वर्यतेजेजुक्तछे तेवुनेतेवुंजप्रत्यक्षमनुष्यरूपभगवाननेविषेजांणवुंतेणेतत्वेकरिने
भगवाननेजाण्याकेवाय अनेएजप्रत्यक्षभगवाननेमूढजिवछेतेमाइकद्रष्टियेकरिनेजुवेछेतारेपोताजेवामनुष्यदे
खेछेनेजेमपोतेजन्म्योहोयबाळकथायजवानथायवृद्धथायनेमरिजायतेमजभगवाननेपणजांणछेअनेज्यारेभग
वाननाएकांतिकसाधुनावचननेविषेविश्वासलाविनेनिष्कपटआवेकरिनेभगवाननाचरणकमलनेभजेछेतारेएनि
माइकद्रष्टिमटेछेते पछेएनिऐजेभगवाननिमूर्तितेनेपरमचैतन्यसतचिदआनंदमयजांणछेतेपणआगवतमांकयुंछे
जे ॥ सवेदधातुःपदवींपरस्यदुरंतवीर्यस्यरथांगपाणेः योमाययासंततयानुवृत्याभजेततत्पादसरोजगंधं ॥ अने
एभगवाननेविषेजेबालकजवानवृद्धपणुंदेखायछे तथाजन्ममरणपणुंदेखायछे तेतोएनिजोगमायायेकरिनेदेखा

पंचा०
७

॥ ८४ ॥

यछे पणवस्तुगत्येतोन्नगवानजेवाछे तेवानेतेवाजछे जेमनटविद्यावालोहोयतेशस्त्रबांधिने आकाशमांड्रनाश
घुजे असुरनाजोझातेसाथेवढवाजाय पछेकटकथैनेहेठोपडेनेते पछेतेकटकानेजेगाकरिनेते नटनिस्त्रीबलिमरे
पछेथोडीकवारेतेंनटपाछोआकाशमांथिहथियारबांधिने जेवोहतोतेवोनेतेवोजआवेनेराजापासेमोजमार्गेने कहे
जंमारिस्त्रीबावोएविरित्यनिजेनटनिमायातेपणकल्यामांकोईने आवर्तनथितोन्नगवाननिजोगमायाकल्यामां
केमआवे अनेजेनटनिमायानेजांणतोहोयते तोएमजांणजेएनटमस्यो पणनथिनेबल्योपणनथिजेवोछे तेवोनेते
वोजछे तेमन्नगवाननास्वरूपनेजेतत्वेकरिनेसमऊतोहोयते तोन्नगवाननेअखंडअविनाशिजेवाछे तेवाजसम
ऊजेमश्रीरुद्धन्नगवानेदेहमुख्यो तारेएन्नगवाननिपत्नीयुजेरुक्मणी आदिकहतियुंतेएन्नगवननादेहनेलेइने ब
लिमरियुंतारे अज्ञानीहतातेणेतोएमजांणयुजे हवेएमाशथइगयानेजे ज्ञानिहतातेणेतोएमजांणयुंजे आंहिथिअं
तर्झानथेनेविजेठकाणेजणांणाछे एमन्नगवाननेअखंडसमऊतेपोतेश्रीरुद्धनेकयुंछेजे ॥ अवजानंतिमांमूढामा
नुषींतनुमाश्रितं परंजावमजानंतोममन्नूतमहेश्वरं ॥ माटेमूर्खहोयतेजोन्नगवाननेसाकारसमऊतेकेवलमनुष्यजे
वाजसमऊनेजो निराकारसमऊतेबिजाआकारनेजेममायीकजांण तेमन्नगवाननाआकारने पणमार्यीकजां
णनेअरूपएवुं न्नगवाननुंस्वरूपकल्पेमाटेएबेप्रकारेमूर्खनेतोअबलुपडेछे अनेजोन्नगवाननेआकारनहोयतो ज्या
रेआत्यंतिकप्रलयहतो तारेश्रुतियेएमकयुंजे ॥ सऐक्षत ॥ केतांतेन्नगवानजेतेजोताहवातारेजोजोयुंतोएन्नग
वाननुंनेत्रश्रोत्रादिकअवयवेसहितसाकारएवुं दिव्यस्वरूपजहतुं अनेवलिएमपणकल्युंछेजे ॥ पुरुषेणात्मन्नूतेन

વ૦ મૃ૦
॥૮૫॥

વીર્યમાધત્તવીર્યવાન્ ॥ એવિરિત્યેપુરુષરૂપેથઇનેએપુરુષોત્તમતેણેમાયાનેવિષેવીર્યનેધારણકર્યું તારેએન્નગવાનપ્ર
યમજસાકારહતા અનેએજેપુરુષોત્તમનારાયણતેકોઈકારજ્યનેઅર્થેપુરુષરૂપેથાયછે તારેએપુરુષછેતેપુરુષોત્તમના
પ્રકાશમાંલીનથૈજાયછે નેપુરુષોત્તમજરહેછે તેમજમાયારૂપેથાયછે તારેમાયાપણપણપુરુષોત્તમનાતેજમાંલિન
થૈજાયછે નેતેરૂપેન્નગવાનજરહેછે અનેપછેએન્નગવાનમહતત્ત્વરૂપેથાયછે નેતેમજમહતત્ત્વમાંથિથયાંજેવિજાંત
ત્ત્વતેરૂપેથાયછે અનેપછેતેતત્ત્વનુંકાર્યજેવિરાટતેરૂપેથાયછે તથાતેવિરાટપુરુષથિથયાજેબ્રહ્માદિકતેરૂપેથાયછે ત
થાનારદસનકાદિકરૂપેથાયછે એવિરિત્યેઅનેકપ્રકારનાકારજ્યને અર્થેજેનેજેનેવિષેએપુરુષોત્તમન્નગવાનનોપ્રવે
શથાયછે તેનેતેનેપોતાનાપ્રકાશોકરિનેલીનકરિનાચિનેપોતેજતેરૂપેકરિનેસર્વોલ્કર્ષણવિરાજમાનથકારહેછે અ
નેજેનેવિષેપોતેવિરાજમાનરહેછે તેનાપ્રકાશનેપોતેદાંકિનેપોતાનાપ્રકાશપ્રગટકરેછે જેમઅગ્નિલોઢાનેવિષેઆવેછે
તારેલોઢાનોજેશિતદ્વગુણનેકાલોવુર્ણતેનેદાલિનેપોતેપોતાનાગુણનેપ્રકાશકરેછે તથાજેમસૂર્યઉદયથાયછે તારેતે
નાપ્રકાશમાંસર્વેતારાચંદ્રમાદિકનાંતેજલીનથૈજાયછેનેએકસૂર્યનોજપ્રકાશરહેછે તેમએન્નગવાનજેનેજેનેવિષેઆ
વેછે તારેતેજાતેજનોપરાન્નવકરિનેપોતાનાપ્રકાશનેઅધિકપણેજણાવેછે અનેજેકારજ્યનેઅર્થેપોતેજેમાંપ્રવેશક
ર્યોહોતો તેકારજ્યકરિરયાકેડેતેમાંથિપોતેનોશ્વાનિસરીજાયછે તારેતોતેપંડેજેવોહોયતેવોરહેછે નેતેમાંજેઅધિકદૈ
ર્વતજણાવુંહતુંતેતોપુરુષોત્તમન્નગવાનનુંહતુંએમજાણવું એવિરિત્યેસર્વનાકારણનેસદાદિવ્યસાકારઆજેપ્રત્યક્ષપુરુ
ષોત્તમનારાયણતેનિમૂર્તિનેવિષેસાકરનારસનિમૂર્તિનિપેઠેત્યાગન્નાગસમઝવોનહિને જેવિમૂર્તિદિઠિહોયતેનુંજઘ્યા

પંચા
૭

॥૮૫॥

नउपासनाभक्तिकरवीपणतेथिकांडपृथकनसमऊवुं अनेतेभगवानमांजेदेहभावजणायछे तेतो नटनिमायानि
पेठेसमऊवो नेजेआविरित्येसमऊतेनेतेभगवाननेविपेकोडिरित्येमोहयातो नथि अनेआवात्ताछेतेकेनेसमऊचामां
आवेछे तोजेनेएविद्रढप्रतीतिहोयजेआत्यंतिकप्रलयथायछे तारेपणभगवाननेभगवाननाभक्ततेदिव्यसाकाररू
पेकरिनेअक्षरधामनेविषेदिव्यभोगनेभोगवताथकारहेछे अनेतेभगवाननुरूपनेभगवाननाभक्तनारूपतेअनंतसू
र्यचंद्रनाप्रकाशसरखांप्रकाशजुक्तछेएविजात्यनिजेनेद्रढमतिहोयतेजआवात्तानेसमऊसके अनेएवातेजोमयदि
व्यमूर्तिजेभगवानतेजोवुं नाकड्यांणनेअर्थे नेपोतानेविपेनवप्रकारनिभक्तिजीवनेकराववानेअर्थे कृपाकरिनेपो
तानिजेसर्वशक्तियुंएश्वर्यपार्षदतेणेसहितथकाजमनुष्यजेवाथायछे तारेपणजेएवामर्मनाजाणनाराछे तेएभग
वाननुरूपअक्षरधामनेविपेजेवुंरयुंछेतेवुंजपृथवीनेविपेजेभगवाननुरूपमनुष्यस्वरूपपरयुंछेतेनेसमऊछे पणतेस्वरू
पनेविषेनेआस्वरूपनेविपेलेशमात्रफेरसमऊतानथि अनेआविरित्येजेणेभगवाननेजांण्यातेणेतत्वेकरिनेभगवा
ननेजांण्याकेवायनेतेनेमायानिनिवृत्तिथइकेवाय नेएमजेजाणेतेनेज्ञानिभक्तकहियेनेतेनेएकांतिकभक्तकहिये अ
नेआविरित्येजेनेप्रत्यक्षभगवाननास्वरूपनिद्रढउपासनाहांयने तेभगवाननास्वरूपमांकांडदिवसमायीकपणानां
संशयनथातोहोयने तेनेकदाचितकोडुकुसंगनेजोगेकरिनेअथवाप्रारब्धकर्मनेजोगेकरिनेकांडअवलंबुंवरताईजाय
तोपणतेनुंकड्याणथाय अनेजोआविरित्येभगवाननेजांण्यामांजेनेसंशयहोयनेतेजोउध्वरतानैष्टिकब्रह्मचारिहो
यनेमहात्यागीहोयतोपणतेनुंकड्यांणथावुंअतिकटणछे अनेजेणेप्रथमएवोद्रढनिश्चयकस्याहोय जेज्यारंआत्यंति

व० नृ०
॥८६॥

कप्रलयथायछे तेनेअंत्येपणअगवानसाकारछेएविद्वग्रंथिद्वयमांपडिहोयने पछेजोतेनेतेजोमयअलिंगपणुं
जेशाखमांकयुंहोयतेनुंश्रवणथाय तथाएविवार्ताकोइकथकिसांअखेतोपणतेनेसंशयथायनहिकेमजेएतोएमसम
ऊयोछेजेअगवानतोसदासाकारजछेपणनिराकारनथि अनेतेजअगवानरामकृष्णादिकमूर्तियुनेधारणकरेछेए
विरित्येजेनिद्वपणेसमऊएयहोय तेनिपरिपक्वनिष्ठाजांएविएविरित्येश्रीजिमहाराजेपोतानाअक्तजननिशिक्षाने
अर्थेपोतानास्वरूपनिजेअनन्यनिष्ठातेसंबंधिवार्ताकरितेनेसांअखिनेसर्वेपरमहंसतथाहरिअक्तते श्रीजिमहाराजना
स्वरूपनिएविजरित्येविशेषेदृढताकरताहवा ॥

॥इतिवचनामृतम्॥ ७॥

॥१३३॥

पंचा०
७

॥८६॥

॥ श्री गढडाना मध्य प्रकरणना वचनामृत ॥

॥ સંવત્ ૧૮૭૭ ના જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૧૫ પુર્ણ માસિ નંદિવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદજી મહારાજશ્રી ગઢડા મધ્યે દાદા સ્વાચરના
 દરબારમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણનામંદિરની આગલ્ય આથમણે વાસ્થ્ય ઓરડાની ઓસરિયે વિરાજમાન હતા અને ધોલો
 સ્વેસંપેર્યો હતો અને ધોલિચાદર ઓદિહતિ અને માથે ધોલિપાઘવાંધિહતિ અને ધોલાપુષ્પનો હાર પેર્યો હતો અને પોતાના
 મુખાર્ચવિદની આગલ્ય મુનિમંડલ તથા દેશદેશના હરિન્નકતનિ સન્નાચરાઈને વેઠિહતિ અને પોતાની આગલ્ય પરમહંસઝાં
 ઝમ્મદંગલેઈને ગાવતા હતા પછે શ્રીજિમહારાજે કિર્તનિયાને કયું જે હમણાં કિર્તનરાખોને પ્રશ્ન ઉત્તર કરો પછે મુક્તાનંદ સ્વા
 મિયે હાથ જોડિને નમસ્કાર કરિને શ્રીજિમહારાજને પ્રશ્ન પુછ્યું જે હેમહારાજ મોહનું શું રૂપ છે અને મોહનિ નિવૃત્તિ થયાનો
 શોડયાય છે પછે શ્રીજિમહારાજ થોડિક વાર વિચારિ રહિને પછે વાંઘ્યાજે મોહનુ રૂપ તો મનને વિષે આંતિ જેવું થઈ જાય
 એજ જણાય છે અને જ્યારે પુરુષના ઘડામાં મોહવદ્ધિ પામે છે તારે મનમાં વિષ્ણાંતિ વિશેષ થાય છે પછે આકરવા જોગ્યને
 આન કરવા જોગ્ય એવો વિવેકેરે તો નથિને તે મોહ થયાનું કારણ તો આજ જ અમે વિચાર્યું છે જે આજ અર્ધરાત્રિ હતિ તારે
 અમારે નિદ્રા ડિગઈહતિ પછે અમે ઉત્તરાદિ દિશમાં મું મુખ કરિને સુતા હતા પછે ધુનો તારો દિઠો તારે એમ વિચાર થયો જે આ
 તો ઉત્તર ધ્રુવે પણ શાસ્ત્રમાં દક્ષિણ ધ્રુવ કયો છે તે ક્યાં હશે પછે અમે દક્ષિણ ધ્રુવ જોયા તારે તે પણ દિઠો અને જેમ કુવા ઉપર પાં
 ણી સિંચવામાં ફાલ કાં હોય તે વિરિત્યે બે ધુને વચ્ચેમાં ટો ફાલ કાં દિઠો ને તે ફાલ કાનામેરના વેઠવાં તે વેફારે ધુને અડિર્યાં છે
 જેમ લાકડાના થંજી હોય તે તેમાં ઘોઢાની આરુઘુતિને રહિ હોય તેમ છે અને તે ફાલ કા ઉપર જેમ સુતર નિફેલ્ય વિંટિ હોય
 ને તે ફાલ કા સંધાયે જેમ પિતલ નિફુદડિયું જડિયું હોય તેમ સર્વે તારાને દેવતાને નવગ્રહાદિકને નાંજે સ્થાન કતે ફાલ કા

तेऽप्यश्रिनेरत्याद्येते सर्वेनेजोयानेपछे सूर्यनेचंद्रतेनोउदयनेअस्ततेएकजठकांणैथीथायछेतेपणजोयो पछेअंतरद्व
ष्टियेकरिनेजोयुतारेजेटहुंधुआदिदेनेब्रह्मांडमांछे तेटहुंसर्वेपिंडमांपणदिहुं पछेआदेहनेविषेजेक्षेत्रज्ञछेतेनेपणदि
ठोपछे तेक्षेत्रज्ञमांपुरुषात्तमन्नगवानरत्याछेतेनेपणदिठातेन्नगवाननेजोइनेन्नगवाननास्वरूपनेविषेअतिशेवृत्ति
जोडाइमड पछेसमाधिमांथिकोइप्रकारेनिकलाणुंनहि पछेतोकोइकन्नक्तजनेआविनेअमारिस्तुतिबहुकरितेनिद
यायेकरिनेअमारेपाछुंदेहमांअवाणुं पछेअमारात्तदामांविचारथयोजेअमारेजेसमाधिमांथिनिसराणुंतेतोइयाये
करिने निसराणुंपणविजानेसमाधिमांथिनिसरातुंहसेतेनुंशुंकारणहशे पछेअमनेएमजणांणुंजेएनेकांइकविषय
मांआसक्तिरहेछेतेणेकरिनेपाछुंनिकलायछे अनेमोहनुंजेकारणतेपणपंचविषयजछेतेविषयपणउत्तममध्यमने
कनिष्ठएत्रयप्रकारनाछे तेमांज्यारेउत्तमविषयनिप्राप्तिथायअनेतेमांथिकोइअंतरायकरनारोआवे तारंतेउपरय
क्रोधथायपछेक्रोधथकिमोहथायछे अनेसामान्यपणेतोश्रोत्रनेनेशब्दनेसदासंबंधछेअनेत्वचानेनेस्पर्शनेसदासंब
ंधछेएविरित्येपंचज्ञानइंद्रियोनेपंचविषयनोसंबंधछे माटेजेपदार्थनेसामान्यपणेजोयुंहोयनेतेपदार्थमांथिवृत्तिने
तौडिनेन्नगवाननास्वरूपमांराखविहोयतोतेमां कांइदाखडोपडेनहिसेहेजेजतेरूपविषयमांथिवृत्तिनुटिनेन्नगवान
नास्वरूपमांरहे अनेजोस्त्रिआदिकनुंअतिशेरमणिकरुपदीठामांआविगयुंहोयनेतेमांवृत्तिजोडांणिहोयनेपछे जोन्न
गवाननास्वरूपमांवृत्तिराखवाजायतोरहेनहि अनेचित्तपणएकठेकांणेरहनहि माटेज्यांसुधिरमणीकपंचविषयमां
चित्तलोन्नायछेत्यांसुधिमोहदखेनहि अनेज्यारेएनेगमतोविषयहोयनेतेमांचित्ततणांणुंहोयनेसंततथागूरुतथापो

વ૦ મ૦
॥ ૨ ॥

તાનાદૃષ્ટદેવજેન્નગવાનતેજોનિષેધકરતાંતેઉપસ્યરિસચંદ્રઅનેતેનાંદ્રોહથાયપણતનું વચનમનાયનહિંદુવુંજેનાઅંત
રમાંવર્તતુંહોયતેનેમોહકહિયે તેન્નગવાનેગીતામાંકયુંછેજે ॥ ધ્યાયતોવિષયાનપુંસઃસંગસ્તેષૂપજાયતે ॥ સંગાત્સંજા
યતેકામઃકામાક્રોધોન્નિજાયતે ॥ ક્રોધાદ્રવતિસંમોહઃસંમોહાત્સ્મૃતિવિભ્રમઃ ॥ સ્મૃતિભ્રંશાદુદ્ધિનાશાંબુદ્ધિમાશાત્પ
ણશ્ચતિ ॥ માટેઆવચનજેશ્રીકૃષ્ણન્નગવાનેકયાંછે તેપરમસિદ્ધાંતછેજેજ્યારેશબ્દાદિકકોઈવિષયમાંચિત્તલોન્નાંણ
તારેમમેતેવોબુદ્ધિવાનહોયપણતેનિબુદ્ધિનુંકાંઈઠેકાંણુરેહનહિનેપશુજેવોથડજાયછે માટેમોહનેઉદયથયાનુંકારણતે
વિષયમાંઆસક્તિતેજછે અનેજેનેવિષયમાંથિચિત્તનેઉઘેડવુંહોયતેનેપ્રથમતોઆત્મનિષ્ઠાઅતિદૃઢકરિરાશ્વવિજે
હુંઆત્માછુપણદેહતેહુંનહિં એકતોવિચ્ચારદૃઢકરવોઅનેબિજુંજેપ્રકારેજગતનિઉત્પતિસ્થિતિનેપ્રસયથાયછેતેવાર
તાપણસારિપેઠયેસમઝવિ અનેત્રિજુંન્નગવાનનાસ્વરૂપનુંમાહાત્મ્યઅતિશેષણેસમઝવુંતેમવિચારવુંજેપંચવિષય
છેતેતાંન્નગવાનનાકસ્યાથયાછે માટેન્નગવાનમાંતોવિચિત્તજાજુંસુખછેશામાટેજેશબ્દહોયતેમાંએકલુંશબ્દસંબં
ધિજસુખહોયપણબિજાજેચ્ચારવિષયરયાતેનુસુખશબ્દમાંનહોયવિજરિત્યેસ્પર્શમાં સ્પર્શનુંજસુખહોયપણબિજું
નહોયતેમજરૂપમાંરૂપસંબંધિજસુખહોયતેમજરસનેગંધતેમાં પણપોતપોતાસંબંધિજસુખહોયપણએકવિષયમાંપં
ચવિષયનુંસુખજેલુંનઆવેઅનેન્નગવાનનુંજેસ્વરૂપછે તેમાંતોસર્વેસુખજેલાંરયાંછેતેએકદર્શનકરેતોપણતેન્નક્તપુર
ણકામથડજાયવિરિત્યે ન્નગવાનનાસ્પર્શાદિકપણપોતાનાન્નક્તનેપુરણકાંમકરેછે અનેમાયીકજેવિષયસંબં
ધિસુખછેતેતોસર્વેનાશવંતછેઅનેન્નગવાનસંબંધિસુખછે તેતોઅશ્વંડછેવોજેન્નગવાનનાસ્વરૂપનામાહાત્મ્યનોવિ

ગ૦ મ૦
૪

॥ ૨ ॥

चारतेपणअतिदुकरवोएजेत्रएयविचारकयातंणेकरिनेविषयमांथिआसक्तिटलिजायछे अनेज्यारेविषयमांथि
आसक्तिटसेतारेविषयसाराकेनरसातेनोचेदरहेनहिजेविरुपवानस्तीतेविजकुरुपवानस्तीआसे अनेतेविजरित्येपशु
पक्षिआकडांछांणांपथरासुवर्णएसर्वेनेतुल्यपणेजुवे पणसारुपदार्थदेखिनेतेमांमोहनपामे एविरित्येपंचविषय
नेबीपेवर्त्तपणसारोकेनरसाएवोबुद्धिनेविषे चेदरहेनहिंएवुंजेनेवर्त्ततेनेनिर्मोहिकहियेते श्रीकृष्णभगवानेषणगी
तामांकयुंछेजे ॥समसोष्टाशमकांचनः॥ एवांजेनांलक्षणहोयतेणेभगवाननुस्वरूपतत्त्वेकरिनेजांण्युंछेअनेएनेज
अनन्यभक्तकहिये अनेपतिव्रतानुंभंगपणतेनुंजजांणवुं अनेज्ञानिपणतेनेजजांणवोअनेभगवानपणतेनिउपर्य
जराजीथायछे अनेभगवाननेएवोभक्तअतिशेवालोछे तेभगवानेगीतामांकयुंछेजे ॥प्रियोहिज्ञानिनोत्यर्थमहं
सचममप्रियः॥ माटेएवाजेपतिव्रतानाभंगवालाभगवाननाभक्तछे तेजभगवाननेअतिशेवालाछे अनेतेपति
व्रतानुंभंगढायानेजआवेएमनथि जेनेस्वपहोयतेनेसौनेआवेजेमआसंसारमांआलिखीयुंहोयनेतेपतिव्रताहोचअ
नेडाइयुंहोयनेतेव्यभिचारणियुंहोय माटेढायानोखानोकांडमेहनथी एतोजेनेकल्याणनास्वपहोयतेपतिव्रतानुंभं
गराखिनेभगवाननिभक्तिकरेछे अनेजेएविरित्येसारानरसाविषयमांसमानबुद्धियावितेतोजाणेजेएकदिवसेज
एमकरिसेउंनेनिर्मोहियाउंएमउतावद्येएकामथातुंनथिएतोहलवेहलवेआदरराखतेनेथायछे जेमकुवानाकांठाउपे
रूपथरोनाखोहोयतेमांपांणिसिंचतांसींचतांदोरडिनरमहायतोपणघणकाळेकरिनेतेपांणामांकापापडेछे अनेजो
खोढानिसांकळेकरिनेसिंचतोपणउतावलोएवोकापोनपडे माटेकल्याणनेअर्थजेनेजतनकरवुंहाय तेनेविषयमां

व० म०
॥ ३ ॥

ग० म०
२

थिआसक्तिटलविण्नेविषेआकलाथइनेअकलाइजावुंनहिंएविरित्येगीतामांपणकयुंछेजे ॥ अनेकजन्मसंसि
इस्ततोयातिपरांगतिं ॥ माटेएमविचारवुंजेआजन्मेजेटलिविषयमांथिआसक्तिटलशेतेटलिटलविछे अनेएम
करतांजांकांइकरहिगइतां बिजेजन्मेकरिनेटलविछे पणअगवाननाअक्तछैयेतेनरकचोराशिमांतोजावुंनथि एवि
रित्येअगवाननाअक्तनेहिमतराखिनेधिरेधीरेमोहनुंमूलउखाड्यानांआदरराखवो अनेज्यांसुधिसारानेनरसाएवेवि
षयतुल्यनजणायत्यांसुधिएअगवाननोअक्तसाधनदशामांकेवाय अनेज्यारेसारानरसाविषयतुल्यनासे तारेएअ
क्तसिद्धदशानेपांम्येजांणवो अनेज्यारेविषयमांथिआसक्तिमुकिनेसिद्धदशानेपांमेछेतारेएनेकतार्थथयोजांणवो
अनेवेदशास्रपुराणइतिहासएसर्वेग्रंथुंनोएजगलितार्थछे आजैअमेवातकरिछेतेसर्वेशास्त्रनुंरहस्यछेमाटेआवात्ता
नेमर्वेहरिअक्तदृढकरिनेराखज्यो ॥ इतिवचनान्तं ॥ १ ॥ ॥ १३४ ॥ ॥ संवत् १८७८ नाश्रावणशु
दि ३ त्रिजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणना
मंदिरअगल्यरेशमनाचाकलाउपस्थविराजमांनहता अनेसर्वेश्वेतवल्लधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनि
आगल्यमुनितयादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराइनेवेठिहति नेमुनिजांऊमृदंगलेइनेकिर्तनगावताहता पछेश्री
जिमहाराजेकयुजेकिर्तनराखोअमेवातकरियेछइये एमकहिनेश्रीजिमहाराजबोड्याजेजेनेआत्यंतिककल्याण
पांमचुंहोयनेनारदसनकादिकजेवासाधुथावुंहोयतेनेएमविचारकरवोजेआदेहछेतेनेविषेजिवर्योछे अनेइंद्रियुअं
तकरणछेतेजीवसायेवलगीरयांछे अनेएइंद्रियोनेअंतःकरणछेतेबाहेरपणपंचविषयमांवलगीरयांछेतेअज्ञाचक्र

॥ ३ ॥

रिनेजीवइंद्रियोअंतःकरणनेपोतानुरुपमानेछे पणवस्तुगत्येजीवइंद्रियोअंतःकरणथकिनोखोछे अनेपंचविषयछे
तेअंतःकरणथकिनोखाछेपणएतोविषयनेअन्यासेकरिनेअंतःकरणनेविषेपंचविषयनिएकताजणायछे अनेवि
षयनिजेउत्पत्तितेतोइंद्रियुंथकिथायछेपणअंतःकरणमांथिनथिथाति जेमअतिशेतहकोहोयअथवाहाहोयतेनो
प्रथमयाखइंद्रियुनेसंबंधथायछे पछेइंद्रियुद्वारेकरिनेशरीरनेमांहिलिकोरेतेनोप्रवेशथायछेपणएविउत्पत्तिमांहिलि
कीरेथिनथिएतोवास्येथिउत्पन्नयइनेमांहिलिकोरेप्रवेशकरेछे तेमपंचविषयछेतेप्रथमअंतःकरणमांथिउपजलन
थिएतोप्रथमइंद्रियुनेवास्यविषयनोसंबंधथायछेनेपछेअंतःकरणमांप्रवेशकरेछे माटेजेमवास्यगुंबहुंधुंधुंहोयतेने
औषधओपढेतारेजकरारथायपणकेवलवार्त्तासांनद्व्येकरारथायनहि अनेजेमक्षुधापिपासादागीहायतेखाधेपी
धेजनिवृत्तिथायपणअन्नजलनिवातकरेनिवृत्तिनथाय तेमपंचविषयरुपिजेरोगछेतेतोतेनुंज्यारेऔषधकरियेतारे
जनिवृत्तिथायतेऔषधनिरित्यएमछे जेज्यारेत्वचानेस्त्रियादिकविषयनोस्पर्शथायछेतारेत्वचाद्वारेअंतःकरणमांते
नोप्रवेशथायछे अनेअंतःकरणद्वारेथइनेजीवमांप्रवेशकरेछेपणमुखथकिविषयनिउत्पत्तिजीवमांथिपणनथि अ
नेअंतःकरणमांथिपणनथि अनेजेजेविषयअंतःकरणमांथिस्फुरताहशेतेपणपूर्वजन्मनेविषेवास्यथिजइंद्रियुद्वारे
करिनेआव्याछे माटेविषयटाह्यानंएजऔषधछेजेत्वचायेकरिनेस्त्रीयादिकपदार्थनोस्पर्शतजवोनेनेचेकरिनेतेनुं
रुपनजोवुं अनेजिह्वायेकरिनेतेनिवातनकरवि अनेकानेकरिनेतेनिवातनसांनद्वि अनेनासिकायेकरिनेतेनोगं
धनलेवोएविरित्येपंचइंद्रियोद्वारेविषयनोत्यागदृढराखेतोवास्यथिविषयनोप्रवाहमांहिलिकोरेप्रवेशकरेनहिं जेम

व ८८०
॥४॥

कुवामांपाणिनिसेस्यआवतिहोयपछेतेनेगोदडानागात्रारिनेबंधकरे तारेतेकुवांगलायतेमवात्यइंद्रियोनेनियम
मांराखवेकरिनेबास्यविषयनोअंतःकरणमांप्रवेशनथाय अनेजेमउदरमांरोगथयोहोयतेतोउदरमांओषधजायता
रेजटले तेमप्रथमथिजेइंद्रिद्वारेकरिनेविषयअंतःकरणमांनरांणहोयतेतोआत्मविचारेकरीनेटासवातेआत्मविद्या
रएमकरवोजेहुंआत्माछुंनेमारेविषेइंद्रियोअंतःकरणनोसंबंधजनथिएमदृढवीच्यारकरिने अनेतेचैतन्यनेविषेअग
वाननिभूतिधारिनेअनेपोतानाआत्मसुखवतेकरिनेपूर्णरेवुं जेमकुवोजलेकरिनेपूर्णनरांणहोयतारेजेबाहेरथिप्रो
तामांसेस्युंआवतिहोयतेनेपोतानुंपाणिठेक्षिराखेछेपणमांहिदिकारेतेसेस्यनापाणिनोप्रवेशकरवादनहिं अनेजोउ
सेचाईनेठासोथायतोसेस्यनुंपाणिबास्यथिमांडावेएविरित्येआत्मसुखेकरिनेमांहिदिकारेपूर्णरेवुं अनेबास्यपंचइ
द्रियुद्वारेविषयनोमार्गबंधराखवोएजकामादिकनेजित्यानोदृढउपायछेपणएविनाएकसाउपवासेकरिनेकामादिक
नोपराजययातोनथिमाटेआविच्यारदृढकरिनेराखज्यो॥ ॥इतिवचनामृतम्॥२॥ ॥१३५॥ ॥संवत् १८७८
नाआवणशुदि४ चौथ्यनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांश्रीवासुदेव
नारायणनामंदिरआगस्यचाकलाउपस्थविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतबस्यधारणकस्यांहताअनेपोतानामुखारविंद
निआगस्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिभक्तनि सन्नाचराइनेबेदिहतिनेपोतानिआगस्यपरमहंसजांऊढगसेइने
किर्सनमाताहतापछेश्रीजिमहाराजनेत्रकमलनिसानेकरिने सौनेछांनाराखिनेबोल्याजेमोटेरामोटेरापरमहंसहोते
आगस्यआवोवातकरविछे एमकहिनेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेअगवाननेअजताहोयतेने मोटिपदधिर्पाभ्याना

ग ० म ०
३

॥४॥

બેઉપાયછે અનેપડ્યાનાબેઉપાયછે તેકહિયેછેયજેએકતોરસિકમાર્ગેકરીનેજગવાનનીજત્તીકરવી અનેબીજોઆ
ત્મજ્ઞાનએવેમોટ્વપપાંમ્યાનાપણમાર્ગછે અનેપડ્યાનાપણછે તેમાંસિકમાર્ગેતોહજારુંનેલાઘુંપડિગયાછે અનેજગ
વાનનેતાંકોડકપાંમ્યોહશે અનેમોટામોટાઆચાર્યથયાતેણેપણસિકમાર્ગેકરિનેજત્તિકરાવિછે પણતેમાંબગાઢ
ઘણાનેથયોછેને સારુંતોકોડકનુંથયુંછે કાંજેરસિકપણેકરિનેજ્યારેજગવાનનુંવર્ણનકરેતારેજગવાનનેદુરાધિકા
જિતથાસક્ષ્મીજિતથાતેનીસચ્ચિયુંતેનુંપણવર્ણનઆવે અનેજ્યારેસચ્ચિયુંનુંવર્ણનઆવેતારેતેનાઅંગોઅંગનુંવર્ણનયા
યતારેવર્ણનનાકરનારાનું મનનિર્વિકારકેમરહે અનેઇંદ્રિયોનોતોએજસ્વનાવછે જેસારોવિષયહોયતેઉપસ્યજપ્રીતિ
હોય અનેરાધિકાજિસક્ષ્મીજિતેનાજેવું તોત્રિલોકિમાંકોડહીનુંરૂપહોયનહિ અનેએનાજેવિકોડનિષોલિપણમિઠિ
નહોય અનેએનાદેહનોસુગંધપણઅતિશેહોય માટેએવારૂપનેદેલિનેઅથવાસાંજલિનેકિયેપ્રકારેમોહનથાયએતોથા
યજ અનેલેશમાત્રજોમનવિકારપાંમેતોતિકલ્યાણનામાર્ગમાંથિપડ્યો માટેરસિકનિરિત્યેજેજગવાનનેજજેતેને
એમોટુંવિઘનછે અનેબ્રહ્મજ્ઞાનમાંતોઆવિરિત્યેઅવદ્યુસમઝાયછે જેજેબ્રહ્મછે તેજપ્રકૃતિપુરુષરૂપેથાયછે અનેપછે
તેજબ્રહ્મબ્રહ્માવિઘ્નુશિવરૂપેથાયછેને પછેતેજબ્રહ્મસ્થાવરજંગમરૂપેથાયછે અનેતેસ્થાવરજંગમરૂપજેઆકારતેનેવિ
ષેરયાજે જીવતેરૂપપણબ્રહ્મથાયછે એવિરિત્યેબ્રહ્મજ્ઞાનનેઅવદ્યુસમઝિને પછેસમઝનારોપોતાનાજિવનેપણજગ
વાનજાંણેછે તારેએમસમઝનારાનેઉપાસનાનોજંગથયો માટેએપણજગવાનનામાર્ગથકિપડ્યોએવિરિત્યેબ્રહ્મજ્ઞાન
માંપણઉપાસનાનુંઘંડનથાયએમોટુંવિઘનછે કાંજેસમઝિસમઝિનેસર્વનાકારણ અનેસર્વનાસ્વામિએવાજેજગવા

नतेनुंजखंडनययुं माटेएमसमऊनारोपणकल्याणनामार्गयकिपड्योजाणवो अनेएवेमार्गछेतकल्याणनाछे अ
 नेएवेमांविघनपणअतिमांछे माटेजेकल्याणने इच्छतोहोयतेने केमकरवुंएप्रश्नछे तेनोउत्तरकरो पछेसर्वेपरमहं
 सविचारिरयापणकोइथिउत्तरनथयो पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेणोउत्तरतोएछे जेजेमपोतानीमाताहोयअ
 थवाबेनहोयतथादिकरिहोयते घणिरूपवानहोयतोपणतेनेदेखिने मननेविषेविकारथातोमथितेमजतेनेसाथेबोले
 छे स्पर्शकरेछेतोपणमननेविषेक्षेमात्रविकारथातोमथिएविरित्येजगवाननाजक्तजे बाइयुहोयतेनेविषेमांवेन
 नेदिकरितेनिबुद्धिरहेतोकोइरित्येविकारथायनहि अनेरसिकमार्गेकरिनेजगवाननेजजिने अजयपदनेपांमेअने
 ज्यारेएमनसमऊ अनेकोइमोटाजगवाननाजक्तबाइयुहोयतेनेदेखिनेअवधुंसमऊ तारेएनेमोटादोषप्रागेअनेजे
 अन्यखिनेदेखवेकरिनेदोषप्रागोहोयते तोजगवाननाजक्तनेदर्शनेकरीनेदलेछे अनेजगवाननाजक्तनेजोइनेजेदी
 पक्षागोहोयतेनेटाह्यानाउपायशास्त्रमांकल्यांजनथि तेमजजगवाननाजक्तजेपुरुषहोयतेनेदेखिनेजेखीअवधुंसम
 ऊतेनेपणएपापयकिकोइकाक्षेछुटायनहिं ॥ त्यां॥ श्लोकःअन्यक्षेत्रेकृतं पापं तीर्थक्षेत्रे विनश्यति तीर्थक्षेत्रे कृतं पापं व
 ज्ञक्षेपो न विनश्यति १ ए॥ श्लोकनो॥ अर्थएछेजेबिजेठेकांणेपापकरवुंहोयतेतोजगवानकेजगवाननाजक्तपासेगये
 छुटेअनेजगवाननेजगवाननाजक्तपासेजइने जंपापकरेतेतोतीर्थक्षेत्रनुंपापछे तेवज्ज्ञपथायछेमाटेजनेरसिक
 मार्गेकरिने जगवाननेजजवाहोयतेनेतोजेविरित्येअमेवातकरितेविरित्येनिर्दोषबुद्धिराखवि हवेजेब्रह्मज्ञाननोमा
 र्गछे तेमांतोएमसमऊवुंजेजेब्रह्मछे तेतोनिर्विकारछेनेनिरंशछेमाटेएविकारनेपांमेनहिंनेएनाअंशपणथायनहिं

अने एब्रह्मने जे सर्वरूपे कहें ते तुं तो एमछे जे एब्रह्म जे ते प्रकृति पुरुष आदिक सर्वे ना कारणछे ने आधारछे ने सर्वे विषे
अंतर्यामि शक्तिये करि ने व्यापकछे माटे जे कारणने आधारने व्यापक होयते कारज्य थकि पृथक् होयनहि ए समझ एय
ने ते इने एब्रह्मने शास्त्र जे ते सर्वरूप कहेंछे पण एब्रह्म ज विकार पांमीने चराचर जीवरूपे थइ गया ए मन समझ बुं अने एब्र
ह्म थकि परब्रह्म जे पुरुषोत्तम नारायण तेनां खाछे ने एब्रह्म ना पण कारणछे ने आधारछे ने प्रेरकछे एम समझि ने पोताना
जीवात्माने एब्रह्म संघाथे एकता करि ने परब्रह्म निस्वामि संवक जावे उपासना करवि ए विरित्ये समझे तारे ब्रह्म ज्ञान छे ते
पण परम पदने पांम्याना निर्विघ्न मार्ग छे ॥ इति वचनामृतं ॥ ३ ॥ ॥ १३६ ॥ ॥ सवत् १८७८

नाश्रावण शुदि ५ पंचमोने दिव मस्वामी श्री सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्ये दादा खाचरनादरवारमां आय
माणे बाराघ मेडिनि ओसरिये विराजमान होता अने सर्वेश्वर तवस्वधारण कर्यां हातां ने पोताना मुखारविंद नि आगव्य पर
महंस तथा देश देशना हरि नक्तनिस चान्नराई ने बेठि हति ने परमहंस दुकडसरोदास तारवजाडि ने मक्षारराग ना किर्त
न गाता होता पछे श्री जि महाराजे कथ्युं जे किर्तन गाव वारे वाद्योद्भव तो परमेश्वर निवार्त्ता करिये पछे परमहंस कथ्युं जे
सारुं महाराज पछे श्री जि महाराजे प्रश्न कर्युं जे शास्त्र मां कत्या ए वाधर्म पाव तो होयने नगवान नि चक्ति पण कर तो हो
यने तेने एवो आपद काल आवं जे चक्ति राखवा जाय तो धर्म जाय ने धर्म राखवा जाय तो चक्ति जाय तारे केने राखवो ने
केनो त्याग करवो पछे ब्रह्मानंद स्वामि बोदया जे जो नगवान चक्ति राख्ये राजि होय तो चक्ति राखवि अने जो धर्म राख्ये
राजि होय तो धर्म राखवो तारे श्री जि महाराजे कथ्युं जे जेने प्रगट नगवान मद्या होयने तेने तो जे म नगवान राजि होयने म

व० म०
॥६॥

जकरवुं एठी कछे पण ज्यारे नगवाननुं परोक्षपणुं होयतारे केम करवुं पछे मुक्तानंद स्वामि एनो उत्तर करवा खागा पण य
योनहिं पछे श्रीजिमहाराज बोढ्या जे ज्यारे नगवान परोक्ष होयने आपत्काद पडेने कोइ नरहेतारे तो नगवाननुं एक अ
खंड चितवन करवुं तो ए नगवानना मार्ग थकि पडेनहि पछे बखी श्रीजिमहाराजे प्रभु छुं जे जे नगवाननो महिमा अ
तिशे समऊतो होयते एं करिने एमजां जे जे गमे ते टक्षां पाप कर्यां होयने जो नगवाननुं एकनाम लिधुं होयतो सर्व पाप ब
लिने नस्मयइ जाय एवुं महात्म्य समऊतो होयते ने केइ रित्ये समऊतारे धर्म मां थि डगायनहि पछे मुक्तानंद स्वामि ए प्र
भनो उत्तर करवा मांड्यो पण थ योनहि पछे श्रीजिमहाराज बोढ्या जे जे नगवाननो महिमा अतिशे जांणतो होयते ने तो
आविरित्ये समऊायतारे धर्म मारहे वाय जेमारे तो अखंड नगवाननुं चितवन करिने एकांतिक नक्तया वुंछे अने जो का
मक्रोध लोनादिक विकारने विषे मारि वृत्ति जाशेतो मारे नगवानना चितवन मां एटलो विक्षेप थाशे एमजां णिने कुमा
र्ग थकि अतिशे जडरतारहे अने अधर्मने विषे कोइ काळे प्रवरते जनहिं एविरित्ये समऊतो नगवाननुं महात्म्य अतिशे स
मऊतो होयतो पण धर्म मां थि कोइ काळे पडेनहि अने नगवाननुं जे अखंड चितवन थावुंते कांइ थो डिवातन थी नगवान
नुं चितवन करतां करतां जो देह मुके तो ते अति मोटि पटविने पां मेछे पछे ब्रह्मानंद स्वामि ए पुछुं जे एमजां णिये छैये तो प
ण अखंड चितवन रे तुन थि एनुं शुं कारण छे पछे श्रीजिमहाराज बोढ्या जे एक तो अखंड चितवन थाय एविश्रद्धा जोइये
अने ज्यारे एविश्रद्धान होयतारे ते टक्षु महात्म्य जांणया मां पण ओछ्य पछे अने ज्यारे महात्म्य जांणया मां ओछ्य पछे तारे
नगवानना स्वरूपनानि श्वे मां पण एटलि ओछ्य पछे माटे जो नगवानना स्वरूपनुं महात्म्य तथा श्रद्धा होयतो अखंड चि

ग० म०
४

॥६॥

तवनथायतेमाहात्म्यमजाणवुंजेनगवानतोजेवाप्रकृतिपुरुषथकिपरछे तेवानंतेवाजप्रकृतिपुरुषमांआव्याछेतो
पणप्रतापेजुक्तछे अनेप्रकृतिपुरुषनुंकारज्यजेब्रह्मांडतेनेविषेआव्याछेतोपणनगवानतेवानेतेवाप्रतापेजुक्तछेपण
नगवाननिमूर्तिनेविषेकोइरित्येमायानोक्षेअडतोनथिजेमअन्यधातुछेनेसोनंपणछेतेनेनेसाकरिनेप्रथविमांडा
टेतोसोनाविनाअन्यधातुछेतेसर्वेपणेकाक्षेकरिनेधुइयनेदांधुइयथैजायअनेसोनंहोयतेतो जेमप्रथविमांरहेतेमव
द्धिपांमेपणघटेनहितेमनगवानअनेविजाजेब्रह्मादिकदेवतथामुनितेकांडसरस्वानथिकेमजेज्यारे विषयरुपिधुइय
नोजोगथायतारेनगवानविनाविजागमेतेवामोटाहोयतोपणविषयमांएकरसथइजाय अनेनगवानतोमनुष्यजे
वाजणाताहोयतोपणएनेमायीकपदार्थबाधकरवानेसमर्थथायनहिं अनेगमेतेवाविषयहोयतोतेमांकोइदिवसक्षो
पायनहिंएवुंनगवाननुंअलौकिकसामर्थ्यछे एमनगवाननुंमाहात्म्यजाणेतोतेनेनगवाननुंअखंडचितवनथायअ
नेज्यांसुधिविषयनोक्षिधाक्षेवायत्यां सुधिअनकेनगवाननोअलौकिकमहिमाजांएयोजनथीअनेजोउद्धवजिहता
तेनेनगवानेएमकयुंजेउद्धवहुंथकिअणुमात्रन्यूननथीतेशामाटेजेउद्धवजियेअलौकिकनगवाननुंमाहात्म्यजाण्युं
हतुनेपंचविषयनासिधाक्षेवातानोताअनेजेनेनगवाननोमहिमासमजायछेतेनेराज्यहोअथवाजीस्वमागीखाय
तेबेयसरखुवर्त्तअनेबासकस्त्रिअनेसोखवरसनिस्त्रिअनेएशिवरसनिस्त्रीतेसर्वेमांसरखोन्नाववर्त्त अनेजेजेसंसार
मांसारुनरसुंपदार्थहोयतेसर्वेमांसरखिन्नावनारेहे पणसारापदार्थमांपतंगियानिपेठेअंजाइजायनहिं अनेनगवा
नविनाविजाकोइपदार्थमां लोन्नायनहिंएकनगवाननिमूर्तिमांजलोन्नाय अनेएविरित्येजेवर्त्ततोहोयतेनक्तगमे

व० म०

॥ ७ ॥

तेवामोटाविषयहोयतेमांयं धायनहिं अनेजोएवोमर्मनसमजाणोहोयतोफाटिबंगोटितथातुंबडि तेमांथिपणमन
नेउखेडवुंमहामुसकझछे माटेआविरित्येअगवाननिमूर्त्तिनुंमहात्म्यजाण्याविनाविजां कोटिसाधनकरेतोपणअ
गवाननिमूर्त्तिनुंअखंडधितवनथातुनथी अनेजेअगवाननास्वरूपनोमहिमाजाणेछेतेनेजअगवाननुअखंडधितव
नथायछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ४ ॥ ॥ १३ ॥ ॥ संवत् १८७८ नाश्रावणशुदि ७ सात्यमनेदिवस
स्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराज श्रीगढढामध्यंदादाखाचरनादरबारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरआगत्यओ
टाउपरयचाकक्षोनंखाविनेबिराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगत्य
मुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसञ्जाअराइनेवेठिहति अनेमुनिताअमृदंगलेइनेगावताहता पछेश्रीजिमहाराजने
अक्रमद्वनिसानेकरिनेतेकीर्त्तनखाविनेबोढ्याजेसर्वेसांअलाएकवातकरियेछुइये जेजेअगवाननाअक्तहोयतेने
एकपतिव्रतानोधर्मराखवो अनेविजुंसुरवीरपणुंराखवुं जेमपतिव्रतास्त्रीहोयतेनेपोतानोपतिवृद्धहोय तथारोगिहो
यतथानिर्धनहोयतथाकुरुपहोय पणपतिव्रतास्त्रीनुंमनकोइविजापुरुषनारुडागुणदेखिनेडोलेजनहिं अनेजोरांक
जिखिहोयनेतेजोपतिव्रताहोयतोमोटोराजाहोयतोपणतेनेदेखिनेतेपतिव्रतानुंमनचळेजनहिं एविरित्येअगवानना
अक्तनेपतिव्रतानोधर्मअगवाननेविषेराखवो अनेपोतानापतिनुंकोइघसातुबोलेतेठेकांणोकायरथेनेगखिजावुंन
हिं अतिशेसुखीरथइनेजबाबदेवो पणपाजिपलावनिछायामांअगवाननाअक्तनेदबावुंनहिं एविरित्येसुरवीरपणुं
राखवुं अनेलोकांमंएमकेछेजेसाधुनेतोसमद्रष्टिजोइये पणएशास्त्रनोमतनथिकेमजेनारदसनकादिकनेधुप्रह्लादा

ग० म०

५

॥ ७ ॥

दिक्तेमणेऽगवाननानेऽगवाननाऽक्तनोजपक्षराख्योछे पणविमुखनोपक्षकोंणराख्योनथि अनेजेविमुखनो
पक्षराखतोहशे तेआजन्मेअथवाबिजेजन्मेजातोजरुरविमुखथाशं माटेजेअगवाननाऽक्तहोयतेनेजरुरअगव
दिनांपक्षराख्योजोईये अनेविमुखनोपक्षत्याग्योजोईये आअमारिवात्तानेसर्वेअतिद्रढकरिनेराख्यो ॥ ॥ ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ ५ ॥

॥ १३८ ॥

॥ संवत् १८७८ नाश्रावणशुदि ८ अष्टमीनेदिवसस्वामिश्रीसह

जानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरआगल्यवेदिउपस्थविसज
मानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसतयांदशदेशनाहरिअक्तनि
सनाऽनराइनेवेठिहति नेपरमहंसतादमृदंगलेइनेकीर्त्तनगावताहता पछेश्रीजिमहाराजेकत्युंजेकीर्त्तनराखो हवेअ
गवद्वात्ताकरियेपछेसर्वेमुनिहाथजोडिनेवेठा पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेआसंसारमांकेटलाकयवनसरखाजीव
होयतेएमकेछे जेगंगाजिनुंपाणिनेबिजुंपाणिएवेयसरखांजणायछेनेशाखग्रामनेबिजापांणतेसरखाजणायछेने
तेमजतुलसीनेबिजांछाडतेसरखांजणायछे नेब्राह्मणनेशूद्रतेपणसरखाजणायछेअनेठाकोरजीनिप्रसादिअन्नने
बिजुंअन्नतेबेयसरखांजणायछेनेएकादशनेदिवसअसुखारयानेबिजेदिवसअसुखारयाएवेयसरखांजणायछेनेसा
धुनेअसाधुबेयसरखाजणायछे तेमाटेआविधिनिषेधनोजेविजागतेमोटापुरुषकेवांणतणसासारुशाखमांकयोह
शोएमदुष्टमतिवालाजेजीवछेतेकेछे माटेसर्वसंतनेअमेआप्रश्नपुछियेछेयेजेएविधिनिषेधनोविजागमोटापुरुषेशा
खमांकयोछेतेसाचोछेकेकक्षितछे तेप्रश्ननाउत्तरनानानानापरमहंसहोयतेकरोपछेनानानानापरमहंसहतातेबो

व० म०

॥८॥

ग० म०

४

दयाजेविधिनिषेधनोन्नदसत्यछे नेएमनहोयतोस्वर्गनर्ककेनंमाथंकेवाय पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेनांनाछेपण
सारिदिशउपस्थसमजेछे एमकहिनेश्रीजिमहाराजेएनोउत्तरकरवामांड्योजेमोटापुरुषेजेशाखमांप्रतिपादनकरुं
छेतेसर्वेसत्यछे त्यांद्रष्टांतछेजेजेमकोइकमोटाशाउकारहोयनेतेकोइनेहुंडिलखिआपे तारेकागक्षमांतोएकेयरुपैयो
जणांतोनथि पणरुपियासाचाछे तेज्यारेएहुंडिजेशाउकारनिउपस्थलखिहोयतेनेआपे तारेएहुंडिमांथिजरुपैयानो
ढगझोयायछे तेममोटापुरुषनिआज्ञायेकरिनेजेधर्मयासे तारेहमणांतोकांडविधिनिषेधमांविशेषजणांतुनथि प
णअंत्येमोटापुरुषनिआज्ञापावनारानुं कट्याणथायछे जेमहुंडिमांथिरुपैयानिसरेछेतेमअनेजेसमर्थशाउकारे
हुंडिलखिहोय अनेतेनोविश्वासनकरेतेनेमूर्खजांणवो अनेतेनेतशाउकारनाप्रतापनिखबस्यजनथि तेमनारदसन
कादिकव्यासवाल्मीकइत्यादिकजेमोटापुरुषतेनावचननोजेनेविश्वासनथि तेनेनास्तिकजांणवोनेमहापापीपृजां
णवो अनेवक्षिजेनास्तिकमतिवासाहोयतेनेएमसमजायछे जेबिजापांणामांनेठाकोरजिनिमूर्तिमांशोफेरछे सर्वे
पांणाएकसरखाछेनेपरणेलखीनेनपरणेलखितेमांशोफेरछेसर्वेखीसरखीछे अनेघरनिखिनेमाबेनतेमांशोफेरछे स
र्वेनोसरखोजआकारछे अनेरामकृष्णादिकजेजगवाननिमूर्तियुंतेपणसर्वेमनुष्यजेविछे माटेअधिकन्यूनआवतो
मांणसेकल्पिनेउन्नोकरुंछे पणशुंकरियेमांणसजेसुरेवुंतेमांणसनिहायेहाकहिजोइये पणविधिनिषेधनोमार्ग
छेतेखोटोछे एमपापिएवाजेनास्तिकतेपोतानामनमांसमजेछे माटेजनिआविजात्यनिबोक्षिसांजलियेतेनेपापिष्ठ
जांणवोनेनास्तिकजांणवो अनेएनेचांडादजांणिनेएनोकोइप्रकारेसंगराखवोनहिं अनेवक्षिश्रीजिमहाराजेबिजि

॥८॥

વાર્તાકરિજેમનુષ્યમાત્રનુંચિત્તકેવુંછેતોજેમમધહોયઅથવાગોઘસાકરલાંડતેનુંપાટુંપાણિહોયતેસરલુંછેતેમધમાં
કેગોઘસાકરલાંડનાપાણિમાંમાલિકિદિમકોડોજેઆવેતેચોટિરહે અનેમનુષ્યજોહાથઅડાટેતોમાંણસનિઆંગણે
યેપણચોટિજાય તેમચિત્તનોસ્વન્નાવણ્વોછેજેજેપદાર્થસાંજરેતેતેપદાર્થમાંચોટિજાયછે તેજોપથરોતયાકચરોત
થાકુતરાનોમક્ષાદિકજેનકારિવસ્તુહોયતેમાંતોલેશમાત્રસુખનથિતોપણએનકારિવસ્તુમાંપણચિત્તવલ્લભે છે અ
નેતેસાંજરિઆવ્યુંહોયતોતેનુંપણચિત્તબનકરેછે એવોએનોવલ્લગવાનોસ્વન્નાવણ્વોછેજેમમોટુંકાચનુંદર્પણહોય તેમાંમોટા
સાધુઆવેતોતેનુંપણપ્રતિબિંબદેશાય તથાકુતરાગધેઢાચાંઢાલાદિકજેજેઆવ્યાહોય તોતેનુંપણપ્રતિબિંબતેમજદે
શાય તેમચિત્તનેવિશેષતિનિર્મલપણુંછેતેજેપદાર્થસાંજરેતેદેશાઈઆવેછેએમાંસારાનરસાનોકાંઠમેલનથિમાટેજેમુ
મુક્ષુહોય તેનેએમનવિચ્ચારવુંજેમારેવૈરાગ્યનથિ તેમાટેસ્ત્રિયાદિકપદાર્થમારાચિત્તમાંસ્ફુરેછે એતોજેવૈરાગ્યવાનહોય
તેનાચિત્તમાંપણજેસમેજેપદાર્થઆવ્યુંતેસંહેજેસ્ફુરિઆવેછે માટેવૈરાગ્યઅવૈરાગ્યનુંકાંઠકારણનથિ એતોચિત્તનોસ્વ
ન્નાવણ્વોછે જેજીવુંઅથવાજીવુંસાંજરુંતેનેચિત્તવે અનેજ્યારેજેપદાર્થનુંચિત્તબનકરે તારેતેપદાર્થજેમદરપણમાંદે
શાઈઆવેતેમદેશાઈઆવેતેમાટેએમજાણવુંજેહુંતોએચિત્તથકિજુદોછું અનેહુંતોએનોજોનારોઆત્માછું એમજાણિને
ચિત્તનાસારાજીવુંઢાઘાટેકરિનેશ્વાનિપામવિનાહિ પોતાનેચિત્તથકિજુદોજાણિનેજગવાનનુંજનનકરવું અનેસદાય
આનંદમારિવું ॥ ॥ઇતિવચનામૃતં ॥ ॥૬॥ ॥૧૩૯॥ ॥સંવત્૧૮૭૮ નાઆવણશુ
દિ ૧૧ એકાદશિનેદિવસરાત્રિનેસમેસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીગદ્દામધ્યે દાદાશાચરનાદરબારમાંશ્રીવા

व० म०
॥ ९ ॥

सुदेवनारायणनामंदिरआगद्यविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यां हतां अनेपोतानामुखारविंदनिआ
गद्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाचराइनेवेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामियेश्रीजिमहाराजनेप्रश्नपुछुंजे
चगवाननोचक्रहोयतेनामनमांतोएमहोयजे चगवाननाचजनमांअंतरायकरेणोएकेस्वचावरारखवोनथि तोय
पणअजोग्यस्वचावरहिजायतेनुंशुंकारणछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेनेवैराग्यनिदुर्वलताहोयतेनेटाह्यानि
अद्वाहोयतोयस्वचावटलेनहिं जेमदरिद्रीहोयतेघणासारांसारांओजननेसारांसारांवस्त्रनेइछे पणतेक्यांथिमक्षेतेम
वैराग्यहिनहोयतेनाह्ददामांइछातोहोयपणसाधुतानागुणआववाघणादुर्लभछे पछेवस्त्रिमुक्तानंदस्वामियेषुछुंजे
जेनेवैराग्यनहोयतेशोउपायकरेतारेविकारटले पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेवैराग्यहिनहोयतेतोकोइमोटासंतहो
यतेनिअतिशेसेवाकरेअनेपरमेश्वरनिआज्ञामांजेमकंतेममंड्योरहे पछेपरमेश्वरतेनेरुपादृष्टियेकरिनेजुबेजेआव
च्यःरोवैराग्यरहितछेतेनेकामक्रांथादिकबहुपीडेछे माटेएनाएसर्वेविकारटलोतोतत्कासटलिजायअनेसाधनेकरि
नेतांबहुकालमेंनत्यकरतांकरतांआजन्मेटलेअथवाविजेजन्मेटले अनेतरतजेविकारमात्रटलेतेतोपरमेश्वरनिरुपा
येकरिनेटले ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ ७ ॥

॥ १४० ॥

॥ संवत् १८७८ नाश्रावण

शुदि १२ द्वादशीनेदिवसप्रातःकालनेसमेस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांश्री
वासुदेवनारायणनामंदिरआगद्यचाकलाउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यां हतां अनेपोताना
मुखारविंदनिआगद्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाचराइनेवेठिहतिनेपरमहंसतासमृदंगलेइने किर्त्तन

ग० म०
८

॥ ९ ॥

गाताहता पछे श्रीजिमहाराज संत प्रत्ये बोल्या जे एकादशिनु वृत करवुं ते नितो एम विगति छे जे पूर्वे जगवान दश इंद्रियो
ने अगीयार मुं मन तेने अंतरसन मुख करिने पोछ्याहता ते समय मां नाडि जंघनोदिकरो जे मुरदानव ते जुद्ध करवा आव्यो
पछे जगवान ना एकादश इंद्रियो ना ते जमां थिए एक कन्या उत्पन्न थइतारे मुरदानव कन्या प्रत्ये बोल्या जे तुं मुं ने वर
कन्या बोल्या जे मारे तो ए विप्रतिज्ञा छे जे जे मुं ने जुद्ध मां जिते तेने हुं वरं पछे मुरदानव नेने कन्या ने जुद्ध थोतारे कन्या ये
मुरदानव नुं मस्तक खडगं करिने कापि नांख्युं पछे जगवाने प्रसन्न थइने ते कन्या ने कयुं जे तुं वर माग्यतारे ते कन्या ये वर मा
ग्यो जे मारा व्रतने दिवस कोइ अन्न खाय अने हुं त मारा एकादश इंद्रियो ना ते जमां थिए प्रगट थइ माटे मारुं नांम एकादशि
छे अने हुं त पस्विछुं माटे मारा व्रतने दिवस मन आदिक जे अगीयार इंद्रियो तेनो जे आहार ते कोइ करे नहिं एवुं एकादशि
तुं वचन सांजलीने जगवाने ते वर आप्या ए विरित्ये पुराण निकथा छे अने वलि धर्म शास्त्र मां पण एम कयुं छे जे एकादशी
नुव्रत करवुं ते दिवस काम क्रोध लोभादिक संबंधि जुडा घाट मन मां थावा देवान हिं अने दहे करिने कांई जुहुं आचरण क
रवुं नहिं एम शास्त्र मां वचन छे अने ते शास्त्र प्रमाणे जे अमे पण कहिये छै ये जे एकादशिने दिवस दोर खां घण कर विन हिं अ
ने एकादश इंद्रियो ना आहार नो त्याग करेतारे ते एकादशिसा चिने ते विना तो दोर खां घण के वाय अने जे म प्राण ने अन्न
नो आहार छे ते म ज श्रोत्र ने शब्द नो आहार छे अने त्व चाने स्पर्शनो आहार छे नेने नन्न रुप नो आहार छे ने जिह्वाने रसनो
आहार छे ने नासिकाने गंध नो आहार छे ने मन ने संकल्प विकल्प नो आहार छे ए विरित्ये अगीयार इंद्रियो ना जुदा जुदा
आहार छे ते सर्वे अहार नो त्याग करे तेनुं नांम एकादशि व्रत के वाय पण अगियार इंद्रियो कुमार्गे दांडे अने पोत पोताना

व० मृ०
॥१०॥

अन्ननेखायतेएकादशिनुव्रतशास्त्रप्रमाणेनकेवाय माटेएकादशिनुव्रतकरवुंतारेतोअगियारेइंद्रियोनेआहारकरवा
देवानहिं एवुंव्रतपनरदिवसमांएकवारआवेतेखवडदारयइनेकरवुंतोतेनेउपस्थन्नगवानप्रसन्नथायछेपणतेविना
जेंदोरक्षांघणतेणेकरिनेन्नगवानप्रसन्नथातानथि अनेश्वेतद्वीपमांजेनिरन्नमुक्तकेवायछे तेतोसदायएव्रतराखेछे
अ्यारेपणएव्रतनोन्नगथावादेतानथिमाटेनिरन्नकेवायछे अनेआपणेपणइछातोएमराखविजेजेवाश्वेतद्वीपमांनि
रन्नमुक्तछे तेवुंजयावुछेपणएवातमांहिमत्यहारविनहिं एविरित्येजेहिमत्यराखिनेजेवुंमारेकयुंतेवुंएकादशिनुव्रत
करेअनेन्नगवाननिकथाकीर्तनादिकनेकरेनेसांनक्षेत्रात्रियेजागरणकरतोतेव्रतसाचुंछे अनेशास्त्रमांएनुंजनांम
एकादशिकहिछे एटलिवातकरिनेश्रीजिमहाराजमौनरयानेसंतकीर्तनगाववामांड्यां पछेवलिश्रीजिमहाराजबो
ढ्याजेज्यारेब्रह्मायेप्रथमसृष्टि करितारेसर्वेप्रजानेकयुंजेतमोसर्वजज्ञकरज्योनेतेजज्ञेकरिनेतमारेसर्वेपुरुषार्थनिसि
द्धिथाशे अनेसृष्टिनिपणवृद्धिथाशेमाटेजज्ञतोजरुरकरज्यो पछेवेदमां बहुप्रकारनाजेजज्ञहतातेसर्वेब्रह्मायेविधि
सोतावताव्यातेमांजेप्रवृत्तिमार्गवाक्षाहतातेने तोराजसितामसिएवाप्रवृत्तिमार्गनाजज्ञबताव्या अनेजेनिवृत्तिमा
र्गवाक्षाहतातेनेतोसात्विकजज्ञबताव्यातजज्ञश्रीरुध्नन्नगवानेन्नगवद्वीतानेविषेपणकयाछे माटेआपणतोनिवृ
त्तिमार्गवाक्षाछेयेतेआपणेतोसात्विकजज्ञकरवापणजेमांपशुमरतांहोयएवाजेराजसितामसिजज्ञते आपणेकर
वानहिं तेसात्विकजज्ञनिरित्येदेदशइंद्रियोनेअगियारमुंमनएसर्वेजेजेविषयमांचोटेत्यांथिपाछांखेंचिनेब्रह्मअग्नि
नेविषेहोमवांएनुनांमजोगयज्ञकेवाय अनेएविरित्येहोमतांहोमतांजेमजज्ञकरनारानेंन्नगवानदर्शनआपेछे ते

ग० म०
८

॥१०॥

મજાજોગજજ્ઞનાકરનારાનાઅંતરનેવિષેપોતાનુંસ્વરૂપજે વ્રક્ષતેનેવિષેપરબ્રહ્મજેશ્રીપુરુષોત્તમતેપ્રમથદ્વારેએ એ
જોગયજ્ઞનુંફલછે અનેઅંતરદ્રષ્ટિયેકરિનેજેનગવાનનાચક્તનેવરતવુંતેજ્ઞાનયજ્ઞકેવાયછે હવેકોઈએમપ્રુછેજે અંત
રદ્રષ્ટિતેશુંતોતેનોઉત્તરએછે જેબાદેરઅથવામાંહિકોરે નગવાનનિર્મુત્તિસાંમિજેવૃત્તિકરવિજાઅંતરદ્રષ્ટિએઅનેતે
વિનાતોઅંતરદ્રષ્ટિકરિનેબેઠોછે પણવાલ્યદ્રષ્ટિજે માટેબાદેરનગવાનનુંદર્શનતથાપુજનતથાનગવાનનાંકથાકી
ર્તનઆદિકજેજે નગવાનસંબંધિક્રિયાઓહોયતેસર્વેઅંતરદ્રષ્ટિએ અનેએસર્વેજ્ઞાનજજ્ઞથાયછેઅનેતેજનગવાન
નિર્મુત્તિનેઅંતરમાંધારિનેતેનું પૂજનવંદનાદિકજે કરવુંતેપણઅંતરદ્રષ્ટિએજેજ્ઞાનયજ્ઞછે માટેસત્સંગીમાત્રનેતોએબો
અસ્વંદજ્ઞાનજજ્ઞથાયછે અનેસમાધિતોકોઈકોઈકનેથાયછે નેકોઈકનેનથિથાતિતેતોપરમેશ્વરનિદ્ધાએકરિનેએ
મરયુંછે અથવાકોઈકઠેકાંણેચક્તનિકચાઈવતેકરનેએમરત્યુંછે અનેકોઈકમૂર્ખલોકછેતેએમકેછેજેગોપિકાના
અંગનાકીર્તનહોયતેરેવાદ્યોનેનિર્ગુણકીર્તનહોયતેગાઓ તથાજેઉઘાડાથઈનેફરતાહોયતેનેમૂર્ખહોયતેનિર્ગુણપુરુષ
કહેછે પણજોઉઘાડાચાલ્યેનિર્ગુણથવાતુંહોયતોકુતરાંગધેઢાંડિયાદિકસર્વેનિર્ગુણકેવાયમાટે એતોમૂર્ખનિસમઝ
ાયછે અનેજ્ઞાનિચક્તહોયતેતોએમજાંણેજેનગવાનનુંસ્વરૂપછે તેજનિર્ગુણછેઅનેજનેજનેતેનગવાનનાસંબંધયો
તેસર્વેનિર્ગુણમાર્ગવાલાછે અનેજેજેકથાકીર્તનનેવિષેનગવાનનાસ્વરૂપનોસંબંધછે તેસર્વેનિર્ગુણકેવાય અનેજેક
થાકીર્તનનેવિષેનગવાનનોસંબંધનહોયતે માઈકગુણેયુક્તછે માટેસગુણકેવાય અનેજોનગવાનનિપ્રાપ્તિનથેહોય
નેતેઉઘાડાફરેતોનિર્ગુણકેવાય અનેજેનેનગવાનનિપ્રાપ્તિથેછે અનેગ્રહસ્થાશ્રમિછેતોપણતેનિર્ગુણકેવાય અને

વ૦ મ૦
॥ ૧૧ ॥

ત્યાગીહોયતેપણનિર્ગુણકેવાય માટેજગવાનનેપાંમ્યાનોજેમાર્ગતેજનિર્ગુણમાર્ગછેઅનેતેજેજેજગવાનસંબંધિક્રિયા
કરેતેસર્વેનિર્ગુણછે અનેજેનેજગવાનનોસંબંધથયોછે તેનાજ્ઞાનનોપારઆવેનાંહિ અનેતેજગવાનનોસંબંધએકજ
મનેપુન્યેકરિનેથાતોનથિ એતોશ્રીરુદ્ધજગવાનેગીતામાંકયુંછેજે ॥ અનેકજન્મસંસિદ્ધસ્તોયાતિપરાંગતિમ્ ॥
એશ્લોકનોઅર્થછેજે અનેકજન્મનુસુકૃતજેલુથાયછે તેણેકરિનેજેસંસિદ્ધથયોતેપરમપદનેપાંમેછેતેપરમપદતેશું
જે પ્રત્યક્ષજગવાનનિપ્રાપ્તિતેજપરમપદછે અનેવલ્લિશ્રીરુદ્ધજગવાનેમપણકયુંછેજે ॥ મમૈવાંશોજીવલોકેજી
વન્નૂતઃસનાતનઃ મનઃષષ્ઠાનીદ્રિયાણિપ્રકૃતિસ્થાનિકર્ષતિ એશ્લોકનોઅર્થછે ॥ જેઆસંસારનેવિષેજગવાનના
અંશજેજીવછે તેતોમનેસહિતજેપંચજ્ઞાનઈંદ્રિયોતેનેપંચવિષયથકિર્ણેચિનેપોતાનેવશરાખેછે અનેજેજગવાનનાઅં
શનથિતેનેતોઈંદ્રિયોર્ણેચિને જ્યાંપોતાનિહિહોયત્યાંલેજાયછે માટેઆપણસર્વેઈંદ્રિયુનાદોસ્થાદોરાતાનથિતોજો
જગવાનનાઅંશછૂટયે એવુંજાંણિનેંઅતિશેઆનંદમારેનેજગવાનનુંજનનકરવું અનેસર્વેઈંદ્રિયોનિવૃત્તિયુંનેજગવા
નનાસ્વરૂપમાંહોમવિયું અનેસદાજ્ઞાનજજ્ઞકર્યાકરવો અનેયજ્ઞરહિતનુંકોઈરિત્યેકલ્યાણથાતુંનથિ અનેઆરવેદ
સાંસ્યશાસ્ત્રયોગશાસ્ત્રધર્મશાસ્ત્રઅદ્વારપુરાણનારતરામાયણનેનારદપંચરાત્રાદિકસર્વશાસ્ત્રનુંએજસિદ્ધાંતછે જે
જજ્ઞરહિતનુંકલ્યાણથાતુંનથિ માટેઅમારિપણએજઆજ્ઞાછે જેસર્વેપરમહંસતથાસર્વેસત્સંગીજ્ઞાનજજ્ઞકરતારેજ્યો
અનેએમનેએમજ્ઞાનજજ્ઞકરતાંકરતાંજ્યારેપોતાનુંસ્વરૂપજેબ્રહ્મતેનેવિષેપરબ્રહ્મજગવાનસાક્ષાત્કારદેવાંયએજજ્ઞાનજ
જ્ઞનુંફલછે ,એવિરિત્યેજ્ઞાનજજ્ઞકરતાંકરતાંજ્યારેશ્વેતદ્વીપમાંનિસ્ત્રમુક્તછે એવુંથવાયતારેજ્ઞાનજજ્ઞનાવિધિનોઅવધિ

ગ૦ મ૦
૮

॥ ૧૧ ॥

आविरयो अने ज्यां सुधि एवुं नथ वाचत्यां सुधि एट्ठुं अधुरुजां एवुं अनं निरन्नमुक्तजं वा थावा निअतिशेइछारखवि
पणश्रद्धारहितथावुं नहिं अने पोताने विषे अपूर्णपणुं मानवुं नहिं ने जगवाननि प्राप्ति ये छे तेणे करि ने पोताने कृतार्थ मा
निने ने सावधान ये ने ज्ञान जज्ञक स्या करवो ॥ ॥ इति वचनामृतं ॥ ८ ॥ ॥ १४१ ॥ संवत् १८७८ नाश्रावण शु
दि १४ चौदशने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जि महाराज श्री गढडामध्ये दादा खाचरनादरबारमां श्री बासुदेव नारायण
नामं दिर आगद्य मसरुना चाकला उपस्थ विराजमान हताने ते समे अनंदानंद स्वामि ये पूजा करि हति ते राता किन स्वाप
नो सुरवाल पेरयो हतो तथा राता किन स्वाप निडगलि पेरि हति तथा मस्तक उपस्थ सोने रिफरता छे डानां कसुं बिरेटो बांध्यो
हतो तथा कमरे जरक सिशे दुं बांध्युं हतुं तथा गुढो असमानि रंगनो रेटो खन्ना उपस्थ नां स्यो हतो अने हाये राखडियुं बांधि
तियुं अने पोताना मुखारविंद नि आगद्य मुनि तथा देश देशना हरि जक्त नि सज्जरा इने वेठि हति पछे मुक्तानंद स्वामि ये
कयुं जे कोर्तन बोलिये पछे श्री जि महाराज कयुं जे ल्यो परमेश्वर नि वार्ता करिये पछे श्री जि महाराज बोल्या जे ज्ञान मार्ग
तो एवो समज्जवो जे कोइ रित्ये जगवानना स्वरूप नो द्रोह थाय नहिं ने कोइ ककाले जगवानना वचन नो क्षाप थातो होय
तो ते नि चिंतानहिं पण जगवानना स्वरूप नो द्रोह थावा देवो नहिं ने जो जगवाननुं वचन कांड कलां पांणुं होय तो ते जगवा
न नि प्रार्थना करि ने पण छुट को थाय पण जगवानना स्वरूप नो द्रोह कस्यो होय तो ते नो कोइ रित्ये छुट को थाय नहिं माटे जे स
मज्जु होय ते ने जगवानना वचन मां तो जे ट्ठुं पोतानि सामर्थि प्रमाणे रेवाय ते ट्ठुं अवश्य रहेवुं पण जगवाननि मूर्ति नुं व
द्य अतिशे राखवुं जे सर्वोपरि ने सदा दिव्य साकार मूर्ति ने सर्व अवतार नुं अवतारि एवुं जे जगवाननुं स्वरूप छे ते जमुं ने प्रा

सथयुंछे अनेजएमजाणतोहोयनेतेथिजो कदाचित्सत्संगथिबाहेरनिसरीजवांणुंतोयपणतेनेअगवाननिमूर्तिमां
 र्थाहेतलतुंनथि नेतेहमणांतोसत्संगर्थाबाहेरस्यछेपणदेहमुंकिनेतोअंत्येअगवाननुंजेअक्षरधामतेनेविषेअगवानने
 समीपेजाशे अनेहमणंसत्संगमांरतोहशेअनेशाखनावचनमांपणरेतोहशेनेतेनेजोअगवतस्वरूपनिनिष्ठापाकिनहि
 होयतोतेज्यारेदेहमुकसेतारेकांतोब्रह्मानालोकमांजाशे नेकांतोकोइकविजादेवतानालोकमांजाशेपणतेपुरुषोत्तम
 अगवाननाधामनेविषेनहिजाय तेमाटेपोतानेसाक्षातमह्युंजेअगवाननुस्वरूपतेनेसदादिव्यसाकारमूर्तिनेसर्वअ
 वतारनुंकारणअवतारिणुं जांणवुंनेजोएमनजांणेनेनिराकारजांणेतोएनोद्रोहकस्योकेवायनेतेस्वरूपनेविजाअव
 तारजेवुंपणनसमऊवुं अनेजमअर्जुनहतातेनेंतोअगवतस्वरूपनुंबलहतुं अनेयुधिष्ठिरराजानेंतोशाखनावचननुंब
 लहतुंपछेज्यारेचारतिलडाइयइतारेश्रीकृष्णअगवानेअर्जुननेकयुंजे ॥ सर्वधर्मान्यरित्यज्यमामेकंशरणं ब्रज ॥ अहं
 त्वांसर्वपापेभ्योमोक्षयिष्यामिमाशुचः॥३॥ श्लोकनोएअर्थछेजेहेअर्जुनसर्वधर्मनेतजिनेतुंएकमाराजशरणेपां
 म्यतोहुंतुंनेंसर्वपापथकिमुकाविशतुंकांइशोककरिशमां एवचननेमानेअर्जुनजेतेलडाईनेविषेअतंतदोषथया
 तोपणलेशमात्रमनमांजांखाथयानहिंअनेअगवांननाआश्रयनुंबलराखिरया अनेयुधिष्ठिरेंकांइपापकस्युंनहिंतो
 पणशाखनावचननोबिश्वासहतोतेणेकरिनेंएमजांणुंजेमारुंकोईकालेकल्याणनहिथाय पछेसर्वेऋषियेसमजा
 व्यातथाव्यासजियेंसमजाव्यातथाश्रीकृष्णअगवानेपांतेसमजाव्यातोयपणशोकमुक्योनहिंपछेश्रीकृष्णअगवानें
 निष्पपाशेदेईजइनेशाखसंबंधिकथासंचलावि तारेकांइकविश्वासआव्योतोयपणअर्जुनजवानिःसंशयथयान

हिं मांटे बुद्धि मांननें तां नगवतस्वरूपनुं बल अतिशंराखुं जोईयें एबल जांलेशमात्रपण होय तो मांटा नयथिरक्षा करंते
पण श्रीरुघ्न नगवाने कथुं छे जे ॥ स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो नयात् ॥ ए श्लोकनो ए अर्थ छे जे नगवतस्वरूपना
बल नो लेशमात्र होय ते पण मोटा नयथ किरक्षानें करे छे जे म अर्जुनें नारति बडाई करितारे तेने विषे के टली कजात्यना
अधर्मरूपि मोटां मोटां नय आख्यां पण ते नयथ कि जे अर्जुन निरक्षाय ई ते नगवतस्वरूपना बलने प्रतापे थई मांटे जेने
सर्वथि नगवतस्वरूपनुं बल अधिक होय एज एकांतिक नक्त के वायनें तेजपाको सत्संगिके वाय अने श्रीमत नगवतमां
पण एज वात प्रधान छे जे श्रुति स्मृतिना धर्मने कांई कत जाय तो ते निचिं तानहिं पण नगवानो आश्रय तजवो नहिं अ
ने कोई क एम जांणे जे आविवात करियें तो धर्म खोटा थई जाय पण आवार्ता कांई धर्मने खोटा कस्या सारुनथि आतो ए
टला सारु छे जे देश काय क्रिया संगमंत्र शास्त्र उपदेशनें देवता एटलां वांनां शुचने अशुचने एबे प्रकार नां छे ते मांथि जो अ
शुचनो जोग थायने एनें कांई क विघ्न पडे तो पण जो नगवानना स्वरूप मांनिष्ठा पाकि होय तो ते कल्याण नामार्ग मांथि को
ई काखें पडे नहिं अने जो नगवतस्वरूप निनिष्ठा मांका च्यप होय तो जे दिवस धर्म मांथि चलि जवाय ते दिवस ते एम जांणे
जे दुनर्क मां पडि चुको मांटे जेने नगवतस्वरूपनुं बल तेजपाको सत्संगि छे अने ए विना बिजा तो गुण बुद्धि वाद्या के वाय अ
ने जेने नगवतस्वरूप निनिष्ठा पाकि होय तेने ज शास्त्र मां पण एकांतिक नक्त कल्या छे अने आसमं मां जे विसत्संग मां वा
ता थाय छे तेने जो नारद सनकादिकने ब्रह्मादिक देवता सां नखे तो सां नखोनें एम कहे जे आविवाता कांई काखें सां नखि
पण नथि अने सां नख शुं पण नहिं आवार्ता तो नचृतान नविष्यति एवि छे अने अतिशे छिणि वाता थाय छे तो पण अति

शेस्युलबुद्धिवादाहोयतेनेपणसमजायछे एविमूर्तिमानवात्ताथायछे माटेआसमेजेनेसत्संगमांप्रतितिआविछे तेनापुन्यनोपारआवेएमनथिएवुंजाणिनेसत्संगिहोयतेनेपोतानेविषेकृतार्थपणुंमांन्युंजोईयें अनेजेनेनगवानने विषेअतिशेप्रितिहोयतेनेतोआवात्तासमजायअथवानसमजायतोपणतेनेतोकांडकरवुंरत्युंनथि पणजेनेपरमेश्व रनेविषेअतिशेप्रितितोहोयतेनेतोजरुनगवाननास्वरूपनोमहिमासमज्योजोईयें माटेजेडायाहोयतेनेतोआवा त्तासमजिविचारिनेअतिदृढनगवाननोआशरोकरवोएजमतअतिसारमांसारछे ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ९ ॥

॥ १४२ ॥ ॥ संवत् १८७८ नाश्रावणवदि ३ तृतियानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडाम ध्यंदादाखाचरनादरवारमांथिघोडियेंअसवारथइनेश्रीलक्ष्मीवाडियेंपधार्याहता पछेतेफुलवाडिनेमध्येआंबानाव क्षनिहेठवेदिछे तेउपस्थउत्तरादुंमुखारविंदकरिनेविराजमानहता नेश्रीजिमहाराजेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतां त थापोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराज बोल्याजेश्रीमद्भागवतमांसाकारब्रह्मनुप्रतिपादनछे पणजेवांचनाराहोयतेनेजोपरमेश्वरनीनक्तनीहोयतोनग वाननुस्वरूपश्रीमद्भागवतमांथिपणनिराकारसमजायछे अनेद्वितियस्कंधमांज्यांआश्रयनुरूपकर्युंछे त्यांपणन गवाननुस्वरूपनक्तिहिनहोय तेनेनिराकारसमजायछे पणनगवाननुस्वरूपनिराकारनथिकांजेनगवानथकिज सर्वस्थावरजंगमसृष्टिथायछे तेजोनगवाननिराकारहोय तोतथकिसाकारसृष्टिकेमथायजेमआकाशनिराकार छे तोतथकिजेवापृथवीथकिघटादिकआकारथायछे तेवायातानथि तेमब्रह्मादिकजेसृष्टितेसाकारछे तोतेनाकर

नाराजपरमेश्वरतेपणसाकारजछे अनेनगवतमांअध्यात्मअधिभूतनेअधिदेवएत्रएयनोजेआधारछे तेनगवान
ननुस्वरूपछे एमकद्युछेतेनिवातकरियेतेसांनलोअध्यात्मजेविराटपुरुषनाइंद्रियोनेअधिभूतजेतेनांपंचमहाभूत
अनेअधिदेवजेविराटनाइंद्रियोनादेवताएसर्वेविराटनेविषेआव्यातांपणविराटउच्चांनथयो पछेवासुदेवभगवाने
पुरुषरूपेथइनेज्यारेविराटपुरुषनेविषेप्रवेशकस्यांतारेविराटपुरुषउच्चाथयातेभगवान विराटपुरुषनांजेअध्यात्मअ
धिभूतनेअधिदेवतेनेविषेतदात्मकपणेकरिनेवर्त्तेछेनेस्वरूपेतांविराटथकिन्यास्थाछे नेतेनेजआश्रयकरवाजांग्यस्व
रूपकयुंछे अनेजेमअग्निछेतेप्रकाशस्वरूपेतांअरूपछे नेअग्निपातेतामूर्त्तिमानछे तेज्यारेअग्निनेअजिण्णथयुंहतुं ता
रेमूर्त्तिमानअग्निश्रीरुघ्नभगवाननेअर्जुनपासेआव्याहतां पछेज्यारेइंद्रनुंखांडववनवाक्षवागयो तारेतेजअग्निज्वा
लारूपथइनेसमग्रवनमांव्याप्योतेमजपुरुषोत्तमभगवानछे तेब्रह्मरूपजपोतानिअंतर्यामिशक्तितेणेकरिनेसर्वेने
विषेव्यापकछेनेमूर्त्तिमानथकासर्वथिजुदाछे अनेब्रह्मछेतेतापुरुषोत्तमभगवाननिकीरणछे अनेपातेभगवानतां
सदासाकारमूर्त्तिजछे माटेजेनेकल्याणनेइछवुंतेनेतांभगवाननेमूर्त्तिमानसमजांतेनेतांआश्रयदृढराखवो अने
वातपणएविकरविजेकोईनेभगवाननाआश्रयहोयतेटलेनहि अनेजेमस्त्रिनाउदरमांगर्जहोय पछेतेमांथिपुत्ररूप
फलउदयथायछे तेमजेनेभगवाननास्वरूपनानिश्वेरूपगर्जहोय तेनेभगवाननुंजेअक्षरधामतेरूपफलनिप्राप्तिथा
यछे माटेएवांउपायकरवोजेणेकरिनेएगर्जनेविधननथायनेविजानेपणएवीवातकरविजेणेकरिनेभगवाननानि
श्वेरूपगर्जनापातनथाय पछेश्रीजिमहाराजवाडिथकिदादाखाचरनादरवारमांपधारया अनेउगमणवास्यओरडा

નિઝોસરિયેંદોલિયાઉપસ્ય વિરાજમાનથયા અનેપોતાનામુખારવિંદનિઝાગલ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિન્નક્ત
 નિસન્નાન્નરાહનેવેઠિ પછેશ્રીજિમહારાજનાંનાપરમહંસનેદોલાવિનેપરસ્પરચરચાકરાદિ પછેઅચિંત્યાનંદસ્વામિયે
 પ્રશ્નપુછ્યું જંજ્ઞાનવૈરાગ્યનેન્નક્તિએત્રાણ્યનેવિપેન્નગવાનનાસ્વરૂપમાંપ્રિતિથયાનુંવિશેષકારણકોણછે પછેએપ્રશ્નનો
 ઉત્તરતાંકોઈથિયયોનહિં પછેશ્રીજિમહારાજવાંલ્યાજેલ્યોએપ્રશ્નનોઉત્તરઅમેકરિયેનેજ્ઞાનવૈરાગ્યનેન્નક્તિતેનુંરૂપજુ
 દુજુદુકહિયેજંજિવમાત્રનોએવાંસ્વન્નાવછેજંસારૂપદાર્થદેશે તારેતથોઉત્તરતુજેપદાર્થહોયતેમાંથિસંહેજેજપ્રિતિટલિ
 જાયછે માટેન્નગવાનનુંજેઅક્ષરધામછે નેતેનેવિપેજેસુખછે તેનિઝાગલ્યજેઆમાઠકસુખછે તેતોનકલજેદુંછેને
 અચલસુખતાંન્નગવાનનાધામનેવિપેજછે માટેપરમેશ્વરનિવાતસાંન્નલતાંસાંન્નલતાંજોન્નગવાનસંબંધિસુખઓલ
 રાયતોજેટલુંમાયાથકિઉતપન્નથયુંછે તેસર્વેતુછજણાયજેમત્રાંવાનોપૈસાંકોઠકપુરુષનાહાયમાંહોય તેનેજ્યારેતેપૈ
 સાસાટેસોનામોરકોઈઆલે તારેત્રાંવાનાપૈસામાંથિહતઉતરિજાયછે એવિરિત્યેજ્યારેન્નગવાનસંબંધિસુખમાંદૃષ્ટિપો
 ચે તારેજેટલુંમાઠકસુખછેતેસર્વથકિવૈરાગ્યપામેછેનેએકન્નગવાનનિમૂર્તિમાંજેતથાયછે એવૈરાગ્યનુંસ્વરૂપકયુંછે
 હવેજ્ઞાનનુંસ્વરૂપકહિયેજે જંજ્ઞાનનિરૂપણનેવિપેવેશાસ્ત્રછે એકમાંલ્યશાસ્ત્રનેવિજુંયોગશાસ્ત્રતેમાંસાંલ્યશાસ્ત્રનોમત
 એછે જંજેમઆકાશજેતેપૃથવિજલતેજવાયુતેમાંવ્યાપકછે અનેઆકાશવિનાએકઅણુપણક્યાંઈલાલિનથિ તોપ
 ણપૃથ્વીઆદિકનાજેવિકારતેઆકાશનેઅડતાજનથિ તેમપુરુષોત્તમન્નગવાનછેતેનેઆકાશનિપેટેમાઠકવિકાર
 કોઈઅડતાજનથિ એવાર્તારૂઘ્નતાપનિઉપનિપદમાંકહિછેજેજ્યારેદુર્વામાક્રપિવંદાવનનેવિપેઆવ્યા તારેશ્રીરૂઘ્ન

नगवाने गोपियुं नैकयुं जे दुर्वासा नु ख्याछे माटे सर्वे थावले डनें जाओ पछे गोपियुं ये पुछुं जे आडां जमनां जिछे ते के
मउतराशे तारे श्रीकृष्ण नगवाने कयुं जे जमुनां जिने तमे एमके ज्यो जे श्रीकृष्ण सदा ब्रह्मचारि होय तो माग देज्यो पछे गो
पियु हस्तिहस्ति जमना जिने काठे जडने एमकयुं तारे जमनां जिये तत्काल माग दिधो पछे गोपियु ये कृष्णिने जमाडता ते
कृषि सर्वनाथाव जमी गया पछे गोपियुं ये कयुं जे अमं घेर के मकरिने जाईये आडां जमनां जिछे तारे ते कृषिये पुछुं जे
आव्यां तारे के मकरिने आव्यां हतां पछे गोपियुं ये कयुं जे श्रीकृष्ण एमकल्युं हतुं जे अमं सदा ब्रह्मचारि हइये तो यमु
ना जिने के ज्यो जे माग देज्यो पछे जमुना जिये माग दिधो ते तम पास आव्यां छइये ते वात सांज लिने कृषि बोदया जे हवे
जमुनां जिने एमके जो जे दुर्वासा सदा उपवासी होय तो माग देज्यो पछे गोपियुं हस्तिहस्ति जडने एमकल्युं तारे जमुना जि
ये तत्काल माग दिधो तारे गोपियुं सर्वे एव वात जो डनें अतिशे आश्चर्य पा मियुं माटे नगवान नुं स्वरूप तो एवुं आकाश निपे
ठे निखे पछे ने सर्वे क्रियायुं नैक कर्ता थका नगवान अकर्ता छे अने सर्वे नासंगि थका पण अत्यंत असंगिछे एविरिद्वे सांख्य
शास्त्र नगवान ना स्वरूप नैखे पपण करिने केछे एवुं समझवुं एसां ख्यने मत जानछे हवे योग शास्त्र नो मत कहिये तसां
नलो योग नो मत एमछे जे जे नै नगवान नु ध्यान करवुं होय तेन प्रथम द्रष्टि स्थिर करविते द्रष्टि स्थिर करवासारु नगवान
निप्रतिमा अथवा विजुं कांड पदार्थ होय ते मां प्रथम द्रष्टिने ठराव वि पछे एकन एक आकार जोतां थकां द्रष्टि स्थिर थइ जाय
तारे ते जे बुं अंतःकरण पण स्थिर थायछे ते ज्यो अंतःकरण स्थिर थाय तारे नगवान निमुर्ति तदामां धारविते मां धारण
कर नारायां गीने प्रयासन पडे मुखे धरायछे अने जो प्रथम थि अज्याम करिने अंतःकरण स्थिर न करे तो ज्यो नगवान

व० म०
॥१५॥

ग० म०
१२

नुं ध्यान करे तारे विजां पण केटलां कटिं खल आडां आविने उच्चारहे मां टयोग शास्त्र नुं एसिद्धांत छे जे प्रथम अच्युत करि
नें व्रत्ति स्थिर कर विने पछे नगवान संघाये जोड वि ए म जां ए वुं ए योग शास्त्र संबंधि ज्ञान छे ए विरित्ये ए वेशास्त्र ने मतें करि
नें जे सम ऊ ए य द्रढ कर वि ते नुं नाम ज्ञान छे हवे चक्ति निरित्य ता ए म छे जे ज्यारे समुद्र मंथन कस्युं तारे समुद्र मां थी लक्ष्मि
जो नि सस्यां पछे लक्ष्मि जियें हाथ मां वर मां ला ले ई ने वि च्यार कस्यो जे वर वा जो म्य कोण छे तेने हुं वरुं पछे ज्यो त पाशि ने जो
युं त्यां तो जे मां रुप ते मां रुडा गुण नहि ने जे मां कांड क गुण ते मां रुप नहि ए विरित्ये घणा क ने विषे मां टां मोटां कलं क दिठां पछे
देवता मात्र तथा दैत्य मात्र तेने कलं कना चस्या देखी ने सर्वे गुणे करि ने संपुरण अने सर्वे दोष रहित ने सर्व सुख नानिधान ए
वा एक नगवान ने ज दिठा तारे लक्ष्मि जी ने नगवान ने विषे द्रढ चक्ति थइ पछे अति प्रेमें करि ने नगवान ने वर मां ला पें रावी
ने नगवान ने वर स्यां मां ट ए वा क द्या ए कारि गुण ने जे जां ए वाने पर मे श्वर नो द्रढ आश्रय कर वां ते नुं जना म चक्ति छे ए वा
तां सां चक्षि ने मुक्तानंद स्वामि यें श्री जिम हारा ज ने पुछ्युं जे हे म हारा ज ज्ञान वैराग्य ने चक्ति ए ने विषे पर मे श्वर ने विषे प्रति
था वानुं के ने विषे अधिक देवत आच्युं ते सम ऊं ए न हि पछे श्री जिम हारा ज बो द्या जे चक्ति ने विषे देवत घणुं छे ने ज्ञान वैरा
ग्य मां देवत तो छे पण चक्ति जे ट्युं न थि अने चक्ति तो अति दुर्लभ छे ते चक्ति वा दानां लक्षण आवां होय छे जे ज्यारे जीवु ना
क द्या ए अर्थ नगवान मनुष्य जे विमूर्ति धरि ने पृथ विने विषे विचरं छे तारे नगवान नां केटलां क चरित्र तो दिव्य होय ने के
टलां क चरित्र तो माई क जे वां होय ते ज्यारे नगवाने रुक्षा वतार धार्यो तारे देव की व सुदेव ने चतुर्भुज दर्शन दिधुं तथा गो
वर्धन तो द्यां तथा काशि नाग ने काठि ने यमुनां जिनुं जल निरविष कस्युं तथा ब्रह्मानां मां हनि वारण कस्यो तथा अकूर जिने

॥१५॥

जमुनां नाजलने विषे दर्शनदिधुं तथा मल्लहस्तीकं मादिकदुष्टने मारिने सर्वजादवनुं कष्टनिवारणकस्युं ते मजरा मावता
रने विषे धनुषाग्युं तथा रावणादिकदुष्टने मारिने सर्वदेवतानुं कष्टनिवारणकस्युं इत्यादिकजे पराक्रमते नगवाननां
दिव्यचरित्रके वाय अने सिताहरणथयुं तारे रघुनाथजिरो तारातापे साजे वाथ इगया तथा कृष्णावतारमां कालजवन
निआगद्व्यन्नागा तथा जरासंधनि आगद्व्यहार्याने पोतानी राजधानी जेमथुरां तेने तजिने समुद्रनावेटमां जइवशा इ
त्यादिकजे नगवाननां चरित्रते प्राकृतजे वां जणाय छे माटे दिव्यचरित्रहोयते मां तो पापि होयते ने पण दिव्यपणुं जणा
यपण ज्यारे नगवानप्राकृतचरित्रकरेने तेने विषे पणजेने दिव्यपणुं जणाय तारे तपरमेश्वरनां नक्तसाचो अने नगवाने
गीतामां कथ्युं छे जे ॥ जन्मकर्मचमं दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः ॥ त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति संजुन ॥ १ ॥ एवमश्लोक
नो एम अर्थ छे जे हे अर्जुन मारा जन्मने कर्मते दीव्य छे तेने जे दिव्यजां एते देहने मुकिने फरि जन्मने नथि पां सतां मुनें जपां
मे छे माटे जे नगवान दीव्यचरित्रकरे तो नक्तनें अक्तवेयनें दीव्यजणाय पण ज्यारे नगवान मनुष्यना जे वां प्राकृत
चरित्रकर तो पण तेने विषे जेने दीव्यपणुं जजणाय पण कोई रित्ये नगवानना ते चरित्रमां अन्नाव आवेन हि ए विजे निबु
द्धि होय तेने परमेश्वर निचक्ति के वायने ए विचक्ति करे ते ज नक्त के वाय अने ए श्लोक मां कथ्युं जे फलत आवान्त नक्तनें ज
थाय छे अने जेम गोपियुं नगवानना नक्तहता तो कां इरित्ये नगवानना अवगुण द्विधा जनहि अने राजा परिक्षते तो गो
पियुं निवातसां न द्विष्टा मां ज नगवानना अवगुण द्विधा पछे शुक्रजिये नगवाननुं समर्थ पणुं देखाडीने ते अवगुण
ने ग्वाटो करि नां ख्यां माटे जे जे नगवान चरित्रकरे ते सर्वे ने गोपियुं नीपेठे दिव्यजां पण कोई रित्ये प्राकृतजां निने अन्ना

વતો આવે જ નહિ એ વિજેન્ન કિતે તો મહાદુર્લભ છે. અને એક વે જન્મને સુકૃત કરિને એ વિજેન્ન આવે તો અનેક જન્મના
જ્યારે શુન્ન સંસ્કાર ને લાયાય છે તારે તેને ગોપિયું ના સરવિજેન્ન કિતે ઉદયાય છે. અને એ વિજેન્ન કિતે તે જ પરમ પદ છે માટે આ
વિરિત્ય નિજેન્ન કિતે જ્ઞાન વૈરાગ્ય યકિ અધિક છે અને જેના લ્હાને વિષે આવિરિત્ય નિજેન્ન કિતે હોય તેને જગવાને વિષે પ્રિ
તિમાં શું ચાકિ છે કાંઈ વાકિ નથી ॥

॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥

॥ ૧૦ ॥

॥ ૧૪૩ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૭૮ ના શ્રાવણ વદિ ૫ પંચમીને દીવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદ જિ મહારાજ શ્રી ગઢડા
મધ્યે દાદા શાચરના દરવારમાં શ્રી વાસુદેવ નારાયણના મંદિર આગલ્ય સિંચડાના વૃક્ષ હેઠળ સ્થિત પરવિરાજમાન હતા
અને સર્વેશ્વર ત્રિવલ્લભારણ કર્યા હતાં. તે પોતાના મુખારવિંદાને આગલ્ય મુનિ તથા દેશદેશના હરિજન નિસાચર રાહને વે
ઠિહતિ પછે શ્રી જિ મહારાજ બોલ્યા જે જટલા ગ્રંથ છે તે સર્વે ગ્રંથને સાંજ સિને કેટલાક જે જીવ છે તે ગ્રંથને ધર્મ અર્થને કા
મ પરજાણે છે. પછે એમ જાણિને પોતે પણ ધર્મ અર્થને કામ તેને જ અર્થ યજ્ઞ વ્રતાદિક શુન્ન કર્મ કરે છે. પછે તે કર્મનું ફલ દેવ
લોક અથવા બ્રહ્મલોક અથવા મર્ત્યલોક તેને વિષે જોગ વિને પછે ત્યાંથી પડે છે ને નરક ચોરાશિમાં જાય છે. માટે જે જીવ
ધર્મ અર્થને કામને વિષે પ્રિતિ રાખિને જે સુકૃત કરે છે તે સર્વે સાત્વિક રાજસિને તામસિ થાય છે. ને તે કર્મનું ફલ સ્વર્ગ મ
ર્ત્ય ને પાતાલ એ ત્રણ લોકમાં રહેને જોગ વાય છે. પણ ગુણાતીત જે જગવાને નુંધામ તેને પાંમે નહિ અને જ્યારે મોક્ષ ન થાય તારે
જન્મ મરણ ને નરક નુદુઃખ તે મટે નહિને જો ધર્મ અર્થને કામ સંવંધિ જે ફલ નિહ છે તેનો ત્યાગ કરિને તેનાં તે શુન્ન કર્મ જો જ
ગવાને નિપ્રસન્નતાને અર્થે કરે તો એ જ શુન્ન કર્મ છે તે જ્ઞેન્ન કિતે રૂપ થઈને કેવલ્ય મોક્ષને અર્થે થાય છે ત્યાં સ્થાન છે જે ॥ આ

मया येन नूतानां जायते यश्च सुव्रत ॥ तदेव त्यामयं द्रव्यं न पुनाति चिकित्सितं ॥ १ ॥ एवं नृणां क्रियायोगाः सर्वे संसृतिहे
 तवः ॥ त एवात्मविनाशाय कल्पंते कल्पिताः परे ॥ २ ॥ एतद्वाक्यं पूर्वं वातकरि एजन्नावच्छेदमादेवात्ताच्छेते सुधि अटप
 टिच्छेते जोपुरिसममं णि न होय तो जगवानना च क होय तेनो पण सर्व अज्ञानि जीवना सरखो दहनो व्यवहार जाइनेने
 जगवानना च कना अवगुण खेतेणे करिने अवगुण नो खेनारो नार कित्थाय छे ने जगवानना च क निने विमुख जाव
 निक्रियामां तो घणो फेर छे कम जं विमुख जं जं क्रिया करे छे ते पोताना इन्द्रियो ने लडाववाने अर्थे करे छे ने जगवानना च
 क जे जे क्रिया करे छे ते तां केवल जगवानने जगवानना च क ते निमवाने अर्थे करे छे माटे हरिजन निजे सर्वे क्रिया ते तां च
 किरूप छे ने जे च क छे ते तां नैष्कर्म्य ज्ञान ते रूप छे माटे हरिजन निक्रिया छे ते तां सर्वे नैष्कर्म्य रूप छे त्यां श्लोक जगवद्गी
 तानो छे ॥ कर्मण्यकर्मयः पश्येदकर्मणि च कर्मयः ॥ स बुद्धिमान्मनुष्ये पुमयुक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥ एतद्वाक्यं एम अ
 र्थे छे जे जगवानना च क होय ते जगवाननी प्रसन्नताने अर्थे जे जे कर्म करे छे ते कर्मने विषे अकर्म जे ज्ञान तेने जे देखे छे ने
 विमुख होय ते निवृत्ति मार्ग पकडिने अकर्म पणें तो होय तो पण तेने कर्म मां बुडा छे एम जे देखे छे ते देखनारो सर्वे मनुष्यने
 विषे बुद्धिमान छे ने ते ज्ञानि छे तथा ते जुक्त छे के तां मोक्षने योग्य छे अने कृत्स्न कर्मकृत के तां सर्व कर्मनां करनारो छे माटे ज
 गवाननि आज्ञायें करिने जगवाननि प्रसन्नताने अर्थे जगवानना च क जे जे कर्म करे छे तेनो कोइरित्ये अवगुण जोखे तो
 तेना लहाने विषे कुटुंबे सहित अधर्म आविने निवास करे छे ॥ ॥ इति वचनामृतं ॥ ११ ॥ ॥ १४४ ॥
 ॥ संवत् १८७८ नाश्रवण वदि ८ छठ्यने दिवस स्वामिश्री सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्ये दादावाचरनादर

ચારમાં આથમણે વારણે ઓરડાની ઓસરિયે શ્રીવાસુદેવનારાયણના મંદિરની અગલ્ય વિરાજમાન હતા અને સર્વે શ્વેત
 વસ્ત્રધારણ કર્યા હતાં ને પોતાના મુઝાર વિંદનિ આગલ્ય પરમહંસ તથા દેશ દેશના હરિન્નકનિ સન્નાન્નરાઈને બેઠિહતિ
 પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે એક વાત કરિયે છૂંદ્યે તે સર્વે સાંનલો અને આજે વાત્તકિ શું તે માં એક જ સાધન કહ્યાણ
 ને અર્થે કશું તે એક ને વિષે સર્વે સાધન આ વિજાયાણું એવલવાન કહ્યાણ નું સાધન છે તે કહિયે છૂંદ્યે જે દેહને વિષે જે જિવ
 છે તે એમ જાણે છે જે કાંમક્રોધાદિક નું પ્રકૃતિયું છે તે મારા જિવ સાથે જડાં ણિ છે એવિરિત્યે કામાદિક જે પ્રકૃતિ જે
 ને વિષે મુખ્ય હોય તે પ્રકૃતિ ને યોગે કરિને પોતાના જિવને કામિક્રોધિલોન્નિદિત્યાદિક કુલક્ષણે યુક્ત માં ને છે પણ જિવને
 વિષે તે એક કુલક્ષણ છે નહિ એતો જીવે મૂરખાઈયે કરિને પોતાને વિષે માં નિલિધાં છે માટે જેને પરમ પદ પામવા ઇચ્છું તે
 ને કાંઈક પાતાને વિષે પુરુષાત નરાશ્વું પણ છે કનાદાર થઈને એ સવું નહિને એમ વિચાર કરવો જે જેમ આદેહ માં ચાર અં
 તઃ કરણ છે દશાંદ્રિયું છે પંચપ્રાણ છે તેમ જીવાત્મા છે તે પણ આદેહને વિષે છે તે એ સર્વ થકિ અધીક છે ને એ સર્વ નો નિયંતા
 છે પણ એમ ન માં નું જડું તો તુછું ને અંતઃકરણાંદ્રિયું તો વલવાન છે જેમ કોઈ કરાજા હોય ને તે બુદ્ધિ હિન હોય પછે એના
 ઘરનાં મનુષ્ય હોય તે પણ તેનું વચન માં ને નહિ પછે એ વાત્તાની જ્યારે ગામના મનુષ્ય નેં જાણે પડે તારંગાં મમાં પણ કોઈ દુક
 મ માં ને નહિ પછે દેશનાં મનુષ્ય એ વાત સાંનલે તારે દેશનાં મનુષ્ય પણ કોઈ એનાં દુકમ માં ને નહિ પછે તે રાજાક્ષાત્રિપાંમિ
 ને અસમર્થ થઈને ઘેસિરહે અને કોઈ ઉપચદુકમ ચલાવે નહિ તે મરાજાને ઠેકાણે જીવે છે અને ઘરના મનુષ્યને ઠેકાણે અંતઃ
 કરણ છે ને ગાંમનાં ને દેશનાં મનુષ્યને ઠેકાણે આંદ્રિયું છે તે જ્યારે જીવનાદાર થઈને એ સેને પછે અંતઃકરણ ઉપચદુકમ કરિ

नेपरमेश्वरसन्मुखराखवानेइछे तारेअंतःकरणएनुंकयुंकरनहिनेइंद्रियुंनेवशराखवाइछे तोइंद्रियुंपणएनेवशरहेन
हिंपछेएजीवकायानगरनेविषेराजाछे तोपणरांकनिपेठेंओशियादोथइरहेछे अनेज्यारेराजानादारथायतारेतेना
नगरनेविषेमनुष्यहोयतेसांढथइनेबेसेछेनें राजानुंलेशमात्रचाखवादेनहिंतेमआजीवनाकायानगरनेविषेपणजे
कामादिकराजानथितेराजाथइनेबेसेछे अनेएजीवनुंलेशमात्रचाखवादेतानथीमाटेजेनेंकल्याणनेइछुवुंतेनेंएवुं
नादारपणुंराखवुंनहिने जेप्रकारपोतानांइंद्रियुंनेअंतःकरणतेसर्वेपोतानाहुकममांवर्त्तेएवोउपायकरवांजेमराजा
होयतेराजनितिनाग्रंथअणिनेनें पोतानाराज्यमांपोतानाहुकमचलावेपणरइयतनादाब्यादवायनहिं अनेजोराज
नितिनाजाणतोहोयतो तेवस्तिहुकमनमानेतेनेमारवाजमांडे पछेपोतानांदेशहोयतेउजडथइजाय अनेकांतोकोइहु
कमजमानेनहि तेणेकरिनेपोतेदुखियोथकोवरतेएविरित्येराजनितिजाण्याविनावेवातेवगाडथायछे तेमजीवपण
जोराजनितिनेजांण्या विनाकायानगरमांहुकमकरवाजायतोएमांथिसुखथायनहिं पछेमुक्तानंदस्वामियेंश्रीजिम
हाराजनेंपुंछुंजेकल्याणनेइछेतेनेकमराजनितिअणवि तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेराजनितिएमअणविजेप्रथ
मतोअगवाननुंमाहात्म्यसारीपेठेजांणवुं पछेअगवाननिमृत्तिनुंध्यानकरिनेमननेंवशकरवुंनेअगवाननिकथासां
अखिनेश्रोत्रनेवशकरवापणग्राम्यवारताहोयतेसांअखवादेविनहि तेमजत्वचातेअगवाननेंअगवाननाजनतेना
जस्पर्शकरेनेनेत्रतेपरमेश्वरनेतेनादासतेनुंजदर्शनकरेनेरसनाते अखंडअगवद्वुणनेंजगायनेंअगवाननांप्रसादहो
यतेनाजस्वादलेनेनासिकाते अगवाननांप्रमादिजेपुष्पादिकनेनाजसुगंधलेपणकुमार्गेकोइइंद्रिनेचाखवादेनहि ए

व० म०
॥ १८ ॥

विरित्ये जेव तें तनो दहरूपिन गरने विपे द्रुकमकोई फेरवे नहिं अने एविरित्ये पुरुष प्रयत्ने जुक्त जेव तें नेनादारपणानो सा
रिपेठ त्याग करे एजक द्याणनें मारगे चाव्यां तें स्वप्नावजीत्यानां अतिशे माटो उपाय छे ने एपुरुष प्रयत्न रूप जे उपाय
छे तेने सावधान थडने करतो जे दृष्टांक द्याणनें अर्थे साधन छे ते सर्वे पुरुष प्रयत्न रूपि साधनने विपे आवे छे माटे पुरुष
प्रयत्न छे ते जक द्याणनें अर्थे सर्व साधन थकि माटुं साधन छे ॥ इति वचनामृतम् ॥ १२ ॥ ॥ १४५ ॥ ॥ संवत्
१८७८ नाश्रावण वदि अमावास्याने दिवस स्वामिश्री सहजानंदजी महाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवा
रमां श्रीवासुदेव नारायण नामंदिरनि आस रिये चाकदा उपस्थ विराजमान होता ने धोळोखें सपेरोहता तथा धोळीचा
दर आंढिहतिने मस्तक उपस्थ थेत पाघवां धिहति अने पोताना मुखार विंदनि आगदय मुनि तथादेश देशना हरि चक्र
निस चक्रा इने वेठिहति पछे श्रीजिमहाराज पोताना वेचुज उंचा उपाडिने सर्वे ने छांनाराख्याने पछे पोताना मुखार
विंदनि आगदय स्तुतिने करिने वेठा एवा जे संत ते प्रत्ये श्रीजिमहाराज एम बोळता हवा जे हे संतो जे माटे रा माटे रा होने
वातमां समळता होत आगदय वेसोने आ एक वात करुं छे ते सर्वे चित्त देने सांज लज्या अने आजे मारे वात कर विछे ते कां
इदं जे करिने नथी करवि तथा मांने करिने नथी करवि तथा पोतानि मोठ्य पवधारवा सारुन थि करवि एतो एम जांणि ये
छे ये जे आ सर्वे मंतत या हरि चक्र छे ते मांथि एवात कोइने समळाइ जायतो तेना जिवनुं अति रुडुं थायते सारु करिये छे इये
अने आजे वात छे ते मारि दिठे छे ने मारा अनु चवे करिने पण मंभिद्व करि छे अने सर्व शास्त्र मां पण मळति आवे छे ने ते एवा
त सच्चा मां कर्या जे विनथि तो पण सच्चा मां करिये छे इये जे मारे महज स्वप्नावे एम वत्ते छे जे आ संसारने विपे जे अति रुडो

ग० म०
१३

॥ १८ ॥

शब्दनथाअतिरुडोस्पर्शतथा अतिरुडो गंधतथा अतिरुडोरसतथा अतिरुडुरूपएजेपंचविषयतेमांडुमारामननेवांध
वानेइछुं तोपणनथिवंधातुनेएमांअतिशेउदासरेछे अनेएजेसारापंचविषयतथानरसापंचविषयतेवेयसमवर्त्तेछे
अनेराजातथारंकतेपणसमवर्त्तेछेअनेत्रिलोकिनुराज्यकरवुंतथाठींकरुंइनेसागीखावुंतपणसमवर्त्तेछे अनेहाथी
नेहोदेवेसवुंतथापगपालाचाखवुंतपणसमवर्त्तेछेनेकोइकचंदनतथापुष्पतथासारांवस्त्रतथाघरेणांचडावेतथाधुव्य
नांखेतेवेयसमवर्त्तेछेनेकोइकमान्आपे तथाकोइकअपमानकरतेवेपणसमवर्त्तेछेतथासोनुंरुपुंहिरातथाकचरोते
वेयसमवर्त्तेछे अनेआहरिन्नक्तवहुमांछेनेआहरिन्नक्तनानोछे एमपणनथीजणातुंवधायहरिन्नक्तसरखाजणा
यछे अनेमाराअंतःकरणनेविपेअतितीव्रवैराग्यवर्त्तेछे तेनोपणचारनथीजणातो जेमकोइकेमाथेपांणोउपाड्योहो
यतथारुपैयानेसोनामारनिवासकीकेड्येवांधीहोयतेनोचारजणायछे तेमचारनथीजणातोनेमारविपेसद्धर्मछेते
नोपणचारनथीजणातोतथामारविपेज्ञानछेजेहुंब्रह्मछुंतेनोपणचारनथीजणातो अनेआजेहुंउपस्यथकिकोइकप
दार्थनेवखांणुंछुंनेकोइकपदार्थनेकुवखांणुंछुंतेतोजांणिजांणिनेकरुंछुं अनेजेजेपदार्थनेविपेहुंद्रियुनीवृत्तीनेवला
तकारेजोहुंछुंतेमांडमांडतेपदार्थसनमुखरेछे अनेज्यारेहीनिमेहुंछुंतेतारतरतपाछिवलिआवेछेजेमआकाशनेविपेप
थरोफगावियेतज्यांसुधिहाथनेजोरकरिनेठलायत्यांसुधिजआकाशनेविपेरहेने पछेपाछोवृथ्वानेविपेआविनेपडेछे
अनेजेमपुंछलेलहारहोयतेनेमाणसवज्ञातकारेकरिनेज्यांसुधिउंचुंकादिराग्ये त्यांसुधिरहेनेज्यारमुकिदेतारधवल्लेड
नेपडिजाय अनेजेमकोइकपुरुषजुंएट्टोवलिआहोयनेदांतेआग्विमांपारिजागिनांखतोहोयअनेतेपुरुषनेदशवि

व. ८०
॥११॥

शकागदिद्विबुंचुसाव्याहोय पछेतेशेकलचणापणमांडमांडचावेतेमविषयसनमुखवद्यात्कारिव्रत्तीनेजाडियेछइयें
तांमांडमांडजाडायछेतआजएममुनेवर्तेंछेतनुंशुंकारणछेतोमारिइंद्रियुनिजेव्रतिछेतपाछिवखिनेसदात्तदेनेंविषेजे
आकाशछेतनेविषेवर्तेंछेत अनेतत्तदाकाशनविषेअतिशेतजेदेखायछेत जेमचोमासानेविषेआकाशमांवादळांछाइ
रल्याहोयतेममारात्तदानेविषेएकयुंतेजव्यापिरयुंछेत अनेतेतजनेविषेएकजगवाननीमूर्तिदेखायछेतअतिप्रकाशम
यछेतनेंतेमूर्तिघनश्यामछेत तोपणअतिशेतजेकरिनेश्यामनथाजणातीअतिशेश्वेतजणायछेत नेतेमूर्तिद्विचुजछेतअने
तेमूर्तिनेवचरणछेतअनेअतिशेमनोहरछेत पणच्यारचुजाकेअष्टचुजाकेसहस्रचुजातेएमूर्तिनेनथिएमूर्तिताअतिसौ
म्यछेत अनेमनुप्यनाजेविआकृतिछेतनेंकिशोरछेतएमूर्तिव्यारेकता एतेजमांउज्जिदेखायछेतनेव्यारेकवठिदेखायछेतनें
व्यारेकहरतिफरतिदेखायछेतने एमूर्तिनेच्यारेकोरमुक्तनांमंडलचराइनेवेठांछेतने तेसर्वमुक्तछेतएकनजरतेजगवान
निमूर्तिसांमुजाडरयाछेत तेमूर्तिनेअमेप्रगटप्रमाणहमणांपणदेखियेछेतयेअनेसत्संगमांनोताआव्यातारपणदेखता
अनेमातानागर्जमांहतातेदिवसपणदेखता अनेगर्जमांआव्यामोरपणदेखता अनेअमेबोलियेछेतयेतेपणत्यांजवे
ठायकाबोलियेछेतये अनेतमेपणमर्वेत्यांजवेठाछोएमहुंदेखुंछुंपणआगदुंदुंसेहरकेआओसरिएकांईदेखातुंनथिअ
नेज्यारेएस्वरूपजेनेजांण्यामांआवेतेनेजेमअमनेकोइविषयसंबंधिसुखमांआसक्तिनथितेमतेपुरुषनें पणक्यांईआ
सक्तिरहेजनहि अनेतेस्वरूपनेतोतमेपणदेखोछोपणतमारासमऊच्यामांपरिपूर्णआवतुंनथि अनेज्यारेएवार्त्तासम
ऊच्यामांआवशेतारेपंचविषयकेकामक्रोधादिकस्वप्नावतेजित्यामांप्रयासथाशेनहिसेहेजेजिताइजाशेअनेएजेएक

ग. ० म. ०
१३

॥११॥

રસતેજછે તેનેઆત્માકહિયેતથાબ્રહ્મકહિયેનેઅક્ષરધામકહિયેઅનેએપ્રકાશનેવિષેજેનગવાનનિમૂર્તિછેતેનેઆત્મા
નુંતત્ત્વકહિયેતથાપરબ્રહ્મકહિયેતથાપુરુષોત્તમકહિયે તેજનગવાનરામકૃષ્ણાદિકરૂપેંકરિનેપોતાનિહ્છાયેંજિવુંના
કહ્યાંણને અર્થેજુગજુગનેવિષેપ્રગટથાયછે તેજનગવાનઆલોકનેવિષેમનુષ્યજેવાજણાયછેતોપણમનુષ્યજેવાનથિ
નેઅક્ષરધામનાપતિછે તેશ્રીકૃષ્ણનગવાનેંગીતામાંકહ્યુંછેજે ॥ નતદ્રાસયતંસૂર્યોનશશાંકોનપાવકઃ ॥ યદ્વત્વાનનિ
વર્તતેતદ્દામપરમંમમ ॥ ૧ ॥ માટેશ્રીકૃષ્ણનગવાનમનુષ્યજેવાજણાતાહતાતોપણઅક્ષરાતીતકેવલ્યમૂર્તિજછે અને
નગવાનજેમનુષ્યદેહધરેછેતેજનગવાનનિમૂર્તિનુંજેધ્યાનકરેતારેધ્યાનનાકરનારાને એમૂર્તિતેજોમયએવિઅક્ષરધા
મનેવિષેકેવલ્યસ્વરૂપેનાસેછે નેધ્યાનનાકરનારાનોજેજિવતેમાયાનેતરેછે અનેપરમપદનેપામેછેમાટેનગવાનતો
મનુષ્યદેહધારણકરેછેતોપણકેવલ્યરૂપેંજછે અનેતેજનગવાનજેજગ્યામાંવિરાજતાહોયતેજગ્યાપણનિર્ગુણછેઅનેતે
નગવાનનાંવસ્ત્રઅલંકારતથાવાહનતથાપરિચર્યાનાકરનારાસેવકતથાસ્નાનપાનાદિકજેજેપદાર્થ નગવાનનાસં
બંધનેપામેછેતેસર્વેનિર્ગુણછે એવિરિત્યેંજેણેનગવાનનુંસ્વરૂપજાણ્યુંતેનેઅમારિપેઠેજપંચવિષયમાંક્યાંડપ્રિતિરહેતિન
થીનેતેસ્વતંત્રથાયછે અનેએઅક્ષરાતીતજેપુરુષોત્તમનગવાનછેતજમર્વેઅવતારનુંકારણછેઅનેસર્વેઅવતારપુરુષો
ત્તમમાંથિપ્રગટથાયછે અનેપાછાપુરુષોત્તમનેવિષેલિનથાયછે તેજ્યારેનગવાનમૂર્તિધરિનેપાછાઅંતર્દાનથાયછે
તારેતેજેનગવાનનિમૂર્તિતેક્યારેકતોમનુષ્યનિપેઠેંઆપૃથવિને વિષેપડિરેછેતેજેમશ્રીકૃષ્ણનિમૂર્તિનેંસ્વોદ્યામાંલેહને
રુક્મિણિજિવલિમુવાંતથાકૃષ્ણદેવનોદેહહતાંતેદાવાનન્નનેવિષેવલિગયા એમપણથાયઅનેક્યારેકતોદાહમાંમમ

व० म०
॥ २० ॥

ग० म०
१३

हितदिव्यज्ञावपांमिनेकांडरहेनहिंअंतर्द्धानजयइजायअनेज्यारेप्रगटथायतारे पणक्यारेकतोस्त्रीथकिजन्मधरेनेक्या
रेकतोपांतानिइछामांआवेत्यांथकिप्रगटथइआवेछेएमएअगवाननाजन्मनेदेहमुक्यानिरितीतोअलोकिकछे अ
नेज्यारेएवुंअगवाननुंस्वरूपछे तेनेदृढकरिनेसमऊशांतारेतमनेकोईप्रकारनुंविधनकल्याणनामारगनेविषेनहिंथा
यनेंअगवाननास्वरूपनिदृढताविनातांगमेतद्व्योत्यागराखोनेंगमेतद्व्याउपवासकरो पणकोइरित्येखांमिआगशे
नहिंअनेतमेएमकेशोजेअमनेतोएस्वरूपनितमेजेमकोछोतेमदृढताछेतांपणप्राणइंद्रियोकेमस्तिननथीथातां तोए
तोपरमेश्वरनिइछायेएमरह्युंछेएमसमऊवुंपणतेनेकांडकरवुंरह्युंनथीएतांरुतार्थछे अनेएतोसर्वसाधननाअंतने
पांम्याछे अनेजोअगवाननास्वरूपनिआविरित्येदृढताहायनेकदाचितजोनिर्माननिर्लोअनिष्कामनिःस्वादनेनिःस्ने
हएमांकांडकथोडिघणिकाच्यपरहिजायतोतेनिकांडचितानथी पणअगवाननास्वरूपमांजोकोईरित्यनिसमऊया
मांकसररहितोकोइरित्येबांधोआगशेनहिमाटेदेहछते जेप्रकारेआवोरहस्यसमऊायतेवोउपायकरवो अनेआवा
त्तायथार्थसमऊांणिहोयनेकोइकप्रारब्धकर्मनेवशथइनेजोकोइकनीचउंचदेहनिप्राप्तिथाय तोपणवृत्रासुरनिपेठे
ज्ञानजायनहिंथाजेमअरतजीनेमृगनोदेहआव्योतोपणपूर्वजन्मनुज्ञानद्वयुंनहिं एवुंअज्ञाननुंअतिशेमाहात्म्य
छेअनेनारदसनकादिकनेब्रह्मादिकदेवतेमनिसजामांपणनिरंतरआजवात्तायायछे अनेआविअगवतस्वरूपसंबं
धिजेवात्तातेतोशास्त्रमांथिपणपोतानिमंलेसमऊायनहिंअनेसद्वंधुंमां आविवात्तातोहोयपणज्यारेसत्पुरुषप्रगट
थायछेतारेतेमनामुखथकिजएवातसमऊयामांआवेछे पणपोतानिबुद्धिवर्द्धकरिनेसद्वंधुंमांथिपणसमऊातिनथि

॥ २० ॥

अने जेने आविरित्ये यथार्थ जगवानुं स्वरूप समझ्यामां आव्युंछे तेने जो नृत्त न विष्यने वत्तमान एत्र एय का लने विषे
दृष्टिपो च ति होय तो पण तेने एवातनो कांई गरव होय नहि अने कोइने वरकेशापदन हिने कोइ ठेकांणे वरकेशापद पण खरा
ने कोइ ठेकांणे निरज रेहेने कोइ ठेकांणे बीये पण खरा पण तेणे करिने पोते कांइ हर्ष शोक मन मां लावेन हि अने जेने जगवा
ननो आकयां एविरित्ये दृढ आश्रय होय ते जाणिने तो नुंडुं कर्म करे जन हि पण कदाचित नुंडा देश का लादिकने जोंगे करि
ने जो कांई कअवक्षुं कर्म थइ जाय तो पण ते दृढ आश्रय वा ला कदयाण नामार्ग थकि पडि जाय नहि माटे ए जे जगवाननो
दृढ आश्रय छे एवो निर्विघन मार्ग कोइ नथि एवात जेने समझांणि होय तेनो तो अति मोटो आशय होय जुवोने अमारे पर
महंस तथा सत्संगी समस्त पासे थिकांई स्वार्थ साधवो नथी तो पण कोइने बोला वियेंछु इयेंकोइ कने वदियेंछु इयेंकोइने
काढि मुकियेंछु इयेंतेनुं ए ज प्रयोजन छे जे कोइ रित्ये आवात समझायतो बहु मारु थाय माटे आवात्ता छे ते सर्वे दृढ करिने
राखज्यो अने जे ते जने विपे मूर्ति छे ते ज आ प्रत्यक्ष महाराज छे ए मजांण ज्योने जों ए मन जणाय तो एट्युं तो जरु जों
ज्यो जे अक्षर रूप जे ते जने विपे जे मूर्ति छे तेने महाराज देखे छे ए मजांण शो तो पण तमारे मारे विपे हेतरे शो तेणे करिने त
मारु परम कदयांण थाशे अने आवातने नित्ये न विने न विराखज्यो पण गा फल पणे करिने विसारि देशोमां आज छे ते विज
काढपन विराखज्यो अने ते विज देहना अंतथाय त्यां मुधि पण दिन दिन प्रत्ये न विने न विराखज्यो अने जे जे जगवाननिवा
त करी ते ते वातने विपे आवातनुं विज लावज्यो ए मअमारि आजा छे अने आवात्ता तो ए विजीवनदार छे जे देहरहे त्यां मु
धि पण नित्य प्रत्ये कर विअने देह मुकिने जागवति तनु ये करिने पण आज वाता कर विछे ने आज अमेन मनवान कहिते स

व० मृ०
॥ २१ ॥

वशाखनांसिद्धांतछे नेंअनुचवमांपणएमजदृढछे अनेअमेप्रत्यक्षनजरेजोइनेतमनेआवातकहिछेनेजोप्रत्यक्ष
जोइनेनकहिहोयतोअमनेंसर्वेपरमहंसनासमछे एविरित्येश्रीजिमहाराजेपोतानाअक्तजननिशिखानेअर्थेपरोक्ष
पणेपोतानापुरुषोत्तमपणानिवात्ताकरि तेनेसांअखिनेसर्वेसाधुतथाहरिअक्ततेएमजमांनताहवाजेजेतेजनेविषेमृ
त्तिकहितेजआश्रीजिमहाराजप्रत्यक्षप्रमाणछे ॥ इतिवचनामृतं ॥ १३ ॥ ॥ १४६ ॥
संवत् १८७८ नाचादरवाशुदि १ प्रतिपदानेदीवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनाद
रवारमांश्रीवासुदेवनारायणनामंदिरपासेउत्तरादेवारणेओरडानिओसरिउपस्थविराजमांनहता नेश्वेतखेसपेस्थो
हतो नेश्वेतचादरओदिहतिनेमस्तकउरस्थेतफेंटावांध्योहतो नेंतेंफेंटाउपस्थराताकर्णिकारनापुष्पनुंछोगुंविराजमा
नहतुं अनेसुंदरकुंकुमनोचांडलोआखनेविषेविराजमानहतो नेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनिमंडलतथादेशदे
शनाहरिअक्तनिसआचराइनेवेठिहतिपछेमुक्तानंदस्वामियेपुछ्युंजेअगवाननास्वरूपनेविषेजेसंततदात्मकपणाने
पांमेछेतेसमाधियेकरिनेपांमेछे केएनोकोईबिजोपणउपायछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेणेअगवाननुंस्वरूप
जेवुंकादयेअमेकथुं तेवुंजथार्थजांण्युंहोयनेतेमांकोइजात्यनुंउत्थानरत्युंनहोयजेमआखिवडानुंब्रक्षछे तेएकवार
जांणिखिधुंछे पछेकोइरित्येमनमांसंकल्पथातोतथी जेखिवडाहशंकनहिहोय एविरित्येगमेतेनासंगथाय अनेग
मेतेवांशाखमांअलेपणकोइरित्येकरिनेअगवाननास्वरूपनोजेनिश्वेकस्थोहोयतेमांथिमनडगमगेनहि एवोजेनिरु
त्थानपणेअगवाननानिश्वेएनेअमेतदात्मकपणुंकहियेछेये अनेएवुंजेएतदात्मकपणुंतेअगवाननाएकांतिकअक्त

ग० म०
१४

॥ २१ ॥

नाप्रसंगेकरिनेथायछे पणकेवलसमाधियेकरिनेनथीथातुनेएवुंजेएतदात्मकपणुंतेनेजनिर्विकल्पसमाधिकहिथेंछे
 ईयेनेएवीजात्यनिजेनेनिर्विकल्पसमाधियइहोयतेसंतनुस्वरूपपणनिर्गुणब्रह्मजछेअनेएवाअडगनिश्चवालाजेसंत
 तेनित्तिमार्गनेविषेवर्त्तैअथवाप्रवृत्तिमार्गनेविषेवर्त्तैतोपणएनुंनिर्गुणजस्वरूपछे जेमनारदनेसनकादिकएसर्वेनि
 वृत्तिमार्गनेविषेप्रवर्त्त्याअनेसप्तकषितथाजनकादिकराजाएसर्वेप्रवृत्तिमार्गनेविषेप्रवर्त्त्यापणएसर्वेनेअगवानना
 निश्चयेकरिनेनिर्गुणजाणवा अनेजेनित्तिमार्गनेविषेप्रवर्त्त्याहोयनेजोअगवाननोनिश्चनहोयतातेनेमायिकगुणे
 करिनेसगुणजाणवा अनेएमजाणवुंजेआअतिशेत्यागिजणायछे पणएनेअगवाननोनिश्चनथिमाटेअज्ञानिछे
 तेजरुरनरकमांजाशे अनेजेनेअगवाननास्वरूपनोएवोनिश्चछे नेजोतेमांकाईकथोडिघणिखोद्वरहिगईहशेताप
 णतेचुंडिगतिनेनहिपांमेतेतोअंत्येजातोनिर्गुणपणानेजपांमशे अनेजेनेअगवाननास्वरूपनोतोएवोनिश्चनथी नेते
 सुधोत्यागीरेहेतोहोयनेकामक्रोधलोअादिकनेटाइयामांसावधानवरततोहोयतापणएनाटाइयाकामादिकनहिदखे
 अनेतेअंत्येखरायथईनेनरकमांजजाशे अनेआवुंजेअगवाननास्वरूपनुंजानतेजेनथयुंहोयनेतेनेथोडियुद्धिहोयता
 पणएनेमोदिवुद्धिवालोजाणवो अनेआवुंअगवाननास्वरूपनुंजानजेनेनहोयनेतेनेजोआफिवुद्धिहोयतापणतेनेबु
 द्धिहीनजाणवा ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ १४ ॥ ॥ १४७ ॥ ॥ संवत् १८७८

नाचादरवाशुदि २ विजनेदिवसस्वामीश्रीमहजानंदजीमहाराजश्रीगृहामध्येदादावाचरनादरवारमांश्रीवासुदे
 वनारायणनामंदिरनीओशरियेंचाकलोनेगवाविनेविराजमानहता अनेसर्वेश्वनवस्यधारणकस्यांहतां अनेपांताना

व० म०
॥ २२ ॥

मुखारविंदनिआगद्व्यमुनि तथादेशं देशनाहरिन्नक्तनिसञ्ज्ञाचराइनं वंठिहति पछेश्रीजिमहाराजे सर्वे परमहंसने प्र
श्रपुछुं जंगमे तं वा कठणस्वप्नावहोयने जो एक विचार करिये तो तं स्वप्नावनो नाश थई जाय अने ए विचारने मुकीने
विजाह जारो विचार करतो पण ते चंडास्वप्नावहोयते तसे नहि एवो ते कियो विचारछे ते जेने जेम समझातुं होय ते ते म
कहो पछे परमहंस मां जेम जेने समझातुं हुतुं ते ते ए कछुं पण जथारथ कोई थिके वांणुं नहि पछेश्रीजिमहाराज बोल्या
जे ह्यो अमे कहिये जेम बाहेर कोई कपोतानो शत्रु होय त आपणुं कांई ककामथातुं होय तेने बगाडि दे अथवा पोतानि
माथो न सांमिगाळो देछे तेनो जेम अतिशे अज्ञाव आवेछे अने जे उपायें करिने तेनुं चंडुं थाय ते उपाय करायछे अथवा
कोई कबि जांते शत्रुनुं चंडुं करतो पण अतिशे राजिथ वायछे ते मजे मोक्षने अर्थे जतन करता होयने ते मांजे कामक्रोधादि
कमाहेला शत्रु विघ्न करता ते निउपस्थ पण ते विजवैर बुद्धि थाय अने तेनो खटको क्यार पण तसे नहि एवो विचार जेने हाथ्य
आवे ते ए विचार करिने शत्रु मात्र ने द्रावे अने ज्यार कोई कसं त एकामादिक शत्रु निनिंदा करत था ते शत्रुने खांद ते मांजेने
मोर कट्यो एवां विचार होय तेने ते साधुनो अज्ञाव आवे नहि सांमो ते साधुनो अतिशे गुण सेने एम जांणे जे आसा धुमारा
शत्रुने मास्यानो उपाय करछे मांटे मारा परमहेतुछे आविजात्यनो विचार जेना तददाने विपे प्राप्त थयो होय ते शत्रु मात्रनो
नाश करिनांखे अने कोई चंडास्वप्नाव तेना तददाने विपेर हिसके नहि अने ए विना विजागमे ते दक्षिजात्यना विचार करे प
ण कामादिक स्वप्नाव रूपि शत्रुनाश पांमे नहि मांटे ए स्वप्नाव उपस्थ जे शत्रु पणुं राखवुं एज सर्व विचार मां श्रेष्ठ विचार छे प
छे श्रीजिमहाराजे वलि प्रश्न कछुं जे धर्म वैराग्य आत्मज्ञानने माहात्म्य सहित परमेश्वर निन्नक्ति ए च्यार वांनां मां थिकोई

ग० म०
१५

॥ २२ ॥

काक्षेपडेनहि एवां जं होयतने शोद्धक्षणे करिने आक्षववा पछे सर्वसंतं जने जं बुं समजां णुं तं एते बुं कट्युं पणते कोइ थिज
 थार्थके वां णुं नहि पछे श्रीजिमहाराज बोद्ध्या जे जे नो बाक्ष कपणा थिज एवां स्वप्नावहाय जे काइ निछायामां तो दबा
 यजनहि अने एज्यां बेठा होय त्यां कोणे यहा सिमस करि थाय नहि अने तेने कोणे हस बुं वेण पण के वाय नहि एवां जेनां ल
 क्षण होय ते कोइ दिवस धर्म वैराग्य ज्ञानने नगवान निज किते मां थि पडे जनहि अने तेनां मां निना जे वां स्वप्नावहाय तो
 पणतेने कल्याण नो खप होय मां ते ते सत्संग मां थि कोइ प्रकारे जाय नहिं ॥ इति वचनामृतं ॥

॥ १५ ॥

॥ १४८ ॥

॥ संवत् १८७८ नाच्चादरवाशुदि १० दशर्माने दिवस स्वामि श्री

सहजानंद जिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामं दिरपासे पाठ्यउपस्थवि
 राजमानहता अने सर्वेश्वेतवस्त्रधारण कस्यां हतां अने पोतानामुखारविंद निआगद्य मुनिमंडल तथा देशदेशनाहरि
 नक्तनिसच्चाचराइने वेठिहति पछे मुक्तानंद स्वामियें प्रभु पुछुं जे एक तो अर्जुन निपेठ्ये जे स्वरूप निष्ठा अने विजियुधि
 शिरराजानिपेठ्ये जे धर्म निष्ठा एवे निष्ठाछे ते मां थि जे स्वरूप निष्ठानुं बलराखे तेने धर्म निष्ठामां लिपडि जायछे अने जे ध
 र्म निष्ठानुं बलराखे तेने स्वरूप निष्ठामां लिपडि जायछे मां एवां शांउपायछे जे जेणे करिने एवे मां थि एके निष्ठामां लिपडे
 पछे श्रीजिमहाराज बोद्ध्या जे प्रथविनां ने धर्मनो श्रीमद्भागवतना प्रथमस्कंधने विषे संवादछे ते मां एम कट्युं छे जे स
 त्यशौचादिक जे कल्याण कारि एवां आगण चालिस गुण तेणे जुक्त नगवाननुं स्वरूपछे मां सर्वे धर्म नगवान निमृत्ति
 ने आधारें रहेछे ते सारु नगवानने धर्म धुरंधर कट्याछे अने वत्सी श्रीमद्भागवतना प्रथमस्कंधने विषे शौनकादिक ऋषि

ये सुतपुराणि नैपुच्छुं जे धर्मना वगतरूप एवा जे श्री कृष्ण च गवान ते अंतरधान थया पछि धर्म केने शरणे रथ्यो माटे
 धर्म ते च गवान निमृत्तिने ज आशरे रहे छे ते सारु जे च गवान निमृत्तिने विषे निष्ठाराखे तेने च गवान नुं स्वरूप द्दामां रहे ए
 टले तेना द्दामां धर्म पण रहे माटे जे स्वरूप निष्ठाराखे तेने धर्म निष्ठा सेहे जे ज रहे अने एक लि धर्म निष्ठाराखे तो स्वरूप निष्ठा
 मो लि पडि जाय छे ते कारण पण माटे बुधि वांन होय तेने स्वरूप निष्ठा ज द्द करिने राख वितो तेने लि धर्म निष्ठा पण द्द पणे
 रहेशे पछे मुक्तानंद स्वामिये विजुं प्रश्न पुछुं जे पंच विषय जिताय ते वैराग्ये करिने जिताय छे के कोइ विजो उपाय छे पछे
 श्री जिम हाराज बाह्या जे वैराग्य होय अथवा न होय पण जो परमेश्वर के त्या एवा जे नियम तेने विषे ख बढदार रहे तो पंच
 विषय जिताय छे अने जो शब्द थकि वैराग्ये करिने वृत्ति पाछि वाले तो घणो प्रयास करे तो पण शब्द संचलाय खरा अने
 कानने बिडि ले तो सेहे जे शब्द संचलाय नहि ते मज अजोग्य पदार्थ ने त्वचा ये करीने अडे नाहिं तो सेहे जे स्पर्श जिताय ते म
 ज अजोग्य वस्तु होय तेने ने करिने जुव नहिं तो सेहे जे रूप जिताय ते मज जे जे स्वादु चो जन होय तेने मेला विषाणि नां
 खिने जे मेतथा जुक्त आहार करे एटले सेहे जे जे रसना जिताय ते मज अजोग्य गंध होय त्या नाकने बिडि ले तो सेहे जे गंध जि
 ताय ए विरित्ये नियम के करिने पंच विषय जिताय छे अने जो नियम मान रहे तो गमे ते वो वैराग्यवान होय तथा ज्ञानि होय
 पण तेनो ठारहे नहि माटे विषय जित्यानुं कारण तो परमेश्वर नावां धेल जे नियम ते ज छे ते मां पण मंद वैराग्य वाला ने तो
 नियम मां रहे वुं ए ज उगस्थानो उपाय छे जे म मां दो होय ते करि पादिने ओषध खाय ते ज निरोगि थाय पछे अखंडानंद
 स्वामिये पुछुं जे मां दाने तो करि नो नियम होय जे आटला दिव मज करि राख विते म कदयाण ना साधन नो पण कोइ निय

મહાકેનથિ પછેશ્રીજિમહારાજવાંદ્યાજેજેનેંશ્રદ્ધામંદહોય તેનેંતાપણેકજન્મેકરિનેંસાધનનિસમાપિયાયછે તેજગ
વદીતામાંકલ્યુંછેજે ॥ અનેકજન્મસંમિદ્ધસ્તતાયાતિપરાગતિમ્ ॥ એશ્લોકમાંએમકલ્યુંછે જેઅનેકજન્મેકરિનેંસા
સિદ્ધથયેજેજાગિતેજેતેપરમપદનેપામેછે એમંદશ્રધાવાલાનાંપદ્મછે અનેજેનેંવલ્લવાંનશ્રદ્ધાહોયતેતાતકાલસિદ્ધ
યાયછે તેપણગીતામાંકલ્યુંછે ॥ શ્રદ્ધાવાનલજ્ઞતેજ્ઞાનંતપરઃસંયતેંદ્રિયઃ ॥ જ્ઞાનંલઙ્ઘ્યાપરાંશાંતિમચિરેણાધિગત
તિ ॥ ૧ ॥ એશ્લોકનોએમઅર્થછેજેનિયમમાંછેઈંદ્રિયોજેનાંનેશ્રદ્ધાવાનએવાંજેપુરુષતેજ્ઞાનનેપામેછે નેજ્ઞાનનેપા
મિનેતત્કાલપરમપદનેપામેછે માટેજેઅતિશેશ્રદ્ધાવાનહોયતેનેવેલિસાધનનિસમાપિયાયછે અનેજેનેંમંદશ્રદ્ધાહો
યતેનેંતાઅનેકજન્મેકરિનેંસાધનનિસમાપિયાયછે જેમકોઈપુરુષકાશિયેંજાતોહોયનેંતે આશ્વાદિવસમાંબેઠગલાં
ચાલતોહોયતેનેંતોકાશિયેંજાતાંવદ્દુદિવસલાગે અનેજેવિશવિશગાઉચાલવામાંહેતેતોઆંહિકાશિયેંથોડાકદિ
વસમાંપોંચેતેમજેનેંશ્રદ્ધાવલ્લવાનછે તેતાહમણાંતરતમસંગિથયોહોયતાંપણઅતિશેસરસથઈંજાયછે અનેજેનેંશ્ર
દ્ધામંદહોયતેતો ઘણાકાલથયાંસત્સંગીથયોહોયતાંપણલોચોપોચોરહેછે પછેશ્રીગુરુચરણરતાનંદસ્વામિયેંપુછ્યું
જેજ્યારેમંદશ્રદ્ધાવાલાનું અનેકજન્મેકલ્યાણથાયતારેત્યાંસુધિતેક્યારેતોહશે પછેશ્રીજિમહારાજવાંદ્યાજેસુંદરદ
વલોકહોયત્યાંજઈનેંતેરહેછે અનેજ્યારેએજગવાનનુંધ્યાનકરતા તારેએજગવાનસાંમુંજાંતો તારેજગવાનપણતે
જગવાનસાંમુંજાંતા પછેજગવાનનુંધ્યાનકરતાંથકાંજેજેવિપયનુંણેચિતવનકર્યુંહતું અનેજેજેવિપયમાંએજગવાનનેં
તહતુંતેજગવાનસર્વેનજરેંજાઈને અનેએદમુકેતારેએજેવાજગવાલાછે તેવાજગવાનજેશ્લોકમાંછેતેશ્લોકમાંએજગવાન

વ૦ મૃ૦
॥ ૨૪ ॥

પાંચાદેહં અનેકાલનેં એમ આજ્ઞા કરે છે જે એક તના જોગનેં તું યંદન કરિશ માં માટે તે નિરંતર દેવલોકમાં રહ્યો થકો જોગનેં જોગવે છે પછે મૃત્યુલોકમાં આવિનેં અનેક જન્મે કરિનેં મોક્ષનેં પામે છે પછે અયંદનં દસ્વામિયેં વિજું પ્રશ્ન પુછું જે તીવ્ર શ્રદ્ધાવાન પુરુષનાં શાંત્રલક્ષણ છે પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જેનેં તિવ્ર શ્રદ્ધા હોય તેને જ્યારે જગવાનનેં દર્શનેં આવું હોય અથવા જગવત કથાવાર્તા સાંત્રલક્ષણ તથા જગવાન નિમાન સિપુજા કર વિહોયદિત્યાદિક જેને જગવાન સંબંધિ ક્રિયા તેનેં કર્યા સારુ સ્નાનાદિક જે પાંતા નિંદહ ક્રિયા તેનેં અતિ શેઠતાવ લોથઈનેં કરે અનેકા ગલલ સ્થિનેં અમેકોઈ કવર્તમાન ફેલ્યું હોય તો તેનેં કરવાનેં અર્થે પણ આકલોથઈ જાય અને મોટું માંણ સહોય તો પણ જગવાનના દર્શન સારુ વાલક નિપેઠ્યે આકલોથઈ કરવા માટે પાંજેનાં લક્ષણ હોય તેને તીવ્ર શ્રદ્ધાવાન જાણે વો અને જે એ વિશ્રદ્ધાવાલો હોય તે સર્વેં ઇંદ્રિયોને પણ તત્કાલ વશ કરે છે અને જેને જગવાનના માર્ગમાં મંદ શ્રદ્ધા હોય તેનાં ઇંદ્રિયો વિષય સન મુખ અતિ તિલ્લણ પણ જુક હોય તે ગમે તેટલો સંતાડવા જાય પણ સૌનેં જણાઈ જાય જે આં નિંદ્રિયોના વિષય સન મુખ તિલ્લણ વેગ છે અને ઇંદ્રિયોનું રૂપ તો વાયુના વેગ જેવું છે જેમ વાયું દેવાય નહિ પણ વલ્લનેં હલાવે તેણે કરિનેં જણાય છે જે વાયું વાય છે તેમ ઇંદ્રિયો નિવૃત્તિયું દેવાતિ નથિ પણ વિષય સન મુખ દોંડે તે સૌનેં જણાય છે અને જોક પટે કરિનેં તેઢાંક વાજાય તો કપટિ જાણિનેં તેનો સૌનેં અતિ શેઠ અવગુણ આવે છે માટે જેનાં ઇંદ્રિયોમાં વિષય જોગ વ્યાનિતિલ્લણ તા હોય તેકોઈ પ્રકારે છાંનિરંહ નહિ પછે મુક્તાનંદ સ્વામિયેં પુછું જે વિષય સન મુખ ઇંદ્રિયો નિજે તિલ્લણ તા તેને ટાલ્યાનો શો ઉપાય છે પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે ઇંદ્રિયો નિતિલ્લણ તાનેં મલ્યાનો એજ ઉપાય છે જે પરમેશ્વર ત્યાગિનાનેં ગ્રહસ્થના જે નિયમ બાંધ્યા

ગ૦ મ૦
૧૬

॥ ૨૪ ॥

छेतेमांसर्वेन्द्रियोर्नेमरदिनेराखेतांसेहेजेजइन्द्रियोर्नितिक्षणतामटिजाय अनेंश्रोत्रत्वक्चक्षुरसनानेघ्राणएपांचेइ
यानेज्यारेकुमार्गमानजावादे तारेइन्द्रियोनाआहारशुद्धथायछे तेकंडेअंतःकरणपणशुद्धथायछे माटेवैराग्यनुंबस
होयअथवानहोय तापणजोइन्द्रियोनेवशकरिनेपरमेश्वरनानियममांराखेतांजेमतिवैराग्येकरिनेविषयजिताय
छे तेथकिपणतेनियमवादानेविशेषविषयजितायछे माटेपरमेश्वरनावांधेजनेनियमछे तेनेजअतिदृढकरिनेराख
वा पछेवर्द्धाअखंडानंदस्वामियेंपुछुं जेजेनेमंदश्रद्धाहोयतेनेंश्रद्धावधिकेमपांमे पछेश्रीजिमहाराजबांद्याजेजो
न्नगवाननुंमहात्म्यजणायतोमंदश्रद्धाहोयतेपणवृधीनेपांमेजेमपाणिपिवानुंवासणमृत्तिकानुंहोयतेमांसहेजेजप्रि
तिथायनहिं अनेंतेपात्रजोसुवर्णनुंहोय तोतेमांसहेजेजप्रितियायतेमन्नगवाननुंतथान्नगवाननीकथाकिर्तनादिक
नुंमहात्म्यजणायतोसहजस्वप्नावेजन्नगवानमांतथाकथाकिर्तनादिकमांश्रद्धावृद्धिपांमेछे माटेजेप्रकारेन्नगवान
नुंमहात्म्यसमजायतेउपायकरवोनेजोएउपायकरतोश्रद्धानहोय तोपणश्रद्धाथायछे अनेजांमंदश्रद्धाहोयतांतेवृद्धि
नेपांमेछे॥ ॥इतिवचनामृतम्॥१६॥ ॥१४९॥ ॥संवत् १८७८नाआसांवदि११ एकादशीनेदीवसरात्रिने
समेस्वामि श्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्यंदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदीरनेसमिषे
आरडानिआसरियेंसिंहासनउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतां अनेपोतानिआगल्यमशा
लयेयल्लतिहतिअनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसतथादेशदेशना हरिचक्रनिसन्नाचराईनेबेठिहतिनेकीर्त्त
नगवांतांहतांपछेश्रीजीमहाराजबांद्याजेकिर्त्तनगावांरवाघोप्रभउत्तरकरिये पछेसर्वेमुनिबांद्याजेघणुंसारुंम

હારાજ પછેશ્રીજીમહારાજેપ્રશ્નપુછ્યુંજેનગવાનનુંસ્વરૂપછે તેનેકોઈકનકતોમાયાનાંચોવિસતત્વસહિતસમઝેછે
 અનેકોઈકનકતોમાયાનાતત્વેરહિતકેવલચૈતન્યમયનગવાનનુંસ્વરૂપસમઝેછે એવેપ્રકારનાનકતેતેમાંકેનિસ
 મઝાયઠિકછે નેકેનિસમઝાયઠીકનથી પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેકયુંજેનગવાનનેવિષેમાઈકચોવિસતત્વસમઝે
 નિસમઝાયઠીકનથી અનેનગવાનનુંસ્વરૂપમાયાનાતત્વેકરિનેરહિતકેવલચૈતન્યમયસમઝેતેનિસમઝાયઠીકછે
 પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેસાંસ્થવાલેચોવિશતત્વકયાંછે તેસાંસ્થનેમતેત્રેવિશતત્વનેચોવિશમોક્ષેત્રજ્ઞજેજી
 વર્ડેશ્વરરૂપચૈતન્યતેછે એરિત્યેચોવિશતત્વકયાંછેકેમજેક્ષેત્રક્ષેત્રજ્ઞનેતોઅન્યોઅન્યઆશ્રયપણુછે તેક્ષેત્રજ્ઞવિનાક્ષે
 ત્રકેવાયનહિનેક્ષેત્રવિનાક્ષેત્રજ્ઞકેવાયનહિતેમાટેતત્વત્રેજાજીવર્ડેશ્વરનેકથ્યાછે અનેનગવાનછેતેતોક્ષેત્રનેક્ષેત્ર
 જ્ઞએવેયનાઆશ્રયછે માટેનગવાનથકિમાઈકતત્વજુદાંકેમકેવાયઅનેજેમઆકાશછે તેનેવિષેચ્યારતત્વરત્યાંછે
 તોપણઆકાશનેકોઈનોદોષઅડતોનથી તેમપરમેશ્વરનાસ્વરૂપનેપણમાઈકતત્વનોએકેયદોષઅડતોનથી એવુંજન
 ગવાનનુંસ્વરૂપછે તેમાંચોવિસતત્વકહિયેતેમાંશોવાધછે અનેતત્વેરહિતકેવુંતેમાંથુંનિર્વાધપણુઆવિગયુંઅમનતો
 મજણાયછેપછેદીનાનાથનદેપુછ્યુંજેનેનગવાનનિમૂર્તિનુંધ્યાનકરવુંહોયતેનેનગવાનનુંસ્વરૂપતત્વેસહિતસમઝ
 વુંકેતત્વેરહિતસમઝવું પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેનગવાનનાસ્વરૂપનેજેતત્વેસહિતસમઝેછેતેપણપાપીછે અનેજે
 તત્વેરહિતનગવાનનાસ્વરૂપનેસમઝેછેતેપણપાપીછે નગવાનનાસ્વરૂપમાંતોનગવાનનાનકતોહોયતેનેતત્વછેકેનથી
 એવુંચુંથણુંકરવુંગમેજનહિંનકતોહોયતેતોએમજાણેજે નગવાનતેનગવાનએનેવિષેનાગત્યાગકશ્યાનોમાગનથીએન

गवानतोऽनंतब्रह्मांडनात्माद्ये अनेजनेऽनगवाननास्वरूपमांकोडिरित्यनु उत्थाननर्थातनेनिर्विकल्पस्थितिवालो
जाणवो अनेजनेणविष्कमतिहोयतेनेस्थितप्रज्ञजाणवो अनेजेपुरुषनेऽनगवाननेविषेणविद्रढमतिछे तनेऽनगवा
नसर्वपापथकिमुकावेछे तेऽनगवानेऽनगवद्गीतामांअर्जुनप्रत्येकयुछेजे ॥ सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकंशरणं व्रज ॥
अहंत्वांसर्वपापेभ्योमोक्षयिष्यामिमाशुचः ॥१॥ अनेआसंसारमांपणएविरित्यछे जेजेथकिपांतानांमोक्षस्वार्थस
रतोहोयतेनोबुद्धिवानहोयतेदोषग्रहणकरेनहिजेमस्त्रीहोयतेपोतानास्वार्थमारुपतिनोदोषग्रहणकरतिनथी तथावि
जापणग्रहस्थहोयते पोतानाऽनाइऽनत्रिजादीकराइत्यादिकजेसंबंधितेनेविषेजोपोतानांअतिशेस्वार्थहोयतोदोषनुं
ग्रहणनथीकरतातेमऽनगवानथकिजेणेमोक्षस्वार्थजांणयोहोयजेऽनगवानतोपापथकी नेअज्ञानथकिमुकाविनेपो
तानाऽनक्तनेअन्यपदआपेछेएवांमोक्षस्वार्थजांणयोहोयतोकोडिरित्येऽनगवाननोअवगुणआवेजनहिजेमशुकजी
येरासपंचाध्यायीनुंवर्णनकरयुंतारेराजापरिक्षितनेसंशयथयो जेऽनगवानेपरस्त्रीनांसंगकेमकस्यापणशुकजीनेसे
शमात्रसंशयथयोनहिअनेजगोपीयुंसंगेऽनगवानेविहारकस्यांत गोपियुंनपणसंशयनथयोजेऽनगवानहोयतोआं
मकेमकरेणवोकोडिरित्येसंशयथयोनहिअनेज्यारेऽनगवानकुवज्यानेघेरगयातारे उद्धवजीनेऽनघातेडिगयाहताताप
णउद्धवजिनेकोडिरित्येसंशयथयोनहिअनेज्यारेउद्धवजिनेव्रजमांमोक्षयातारे गोपियुंनिवांणीसांअक्षिनेपणको
डिरित्येसंशयनथयो अनेसांमुगोपियुनुमहात्म्यअतिशेममऊचामाटेजेनेऽनगवाननोअचलआश्रयथयोहोयनंतअ
तिशेशाखवत्ताहोयअथवाऽनालो जहायपणतेनिमतिभ्रमेनहि अनेऽनगवाननाजेदृढऽनक्तहोयतेनुंजेमहात्म्यनेपण

व० म०
॥ २६ ॥

अगवाननाञ्चक्रहोयतेजजांणे पछेशाखवत्ताहायअथवाञ्चोलाहोयपणजेनिअगवाननेविषेद्वमतिहोयतेजअग
वाननाञ्चक्रनुंमहात्म्यजांणे अनेद्वमतिवालाञ्चक्रहोयतेनेओलखेपणखरा अनेतेविनाजेजगतनाविमुखजीव
होयतेतोपंडितहोयआथवामुखहोयपणअगवाननेविषेद्वमतिपणकरिसकेनहिं अनेजेद्वमतिवालाञ्चक्रहोयते
नेपणओलखेनहिं अनेहरिजननुंमहात्म्यपणजांणेनहिं माटेअगवाननाञ्चक्रहोयतेजअगवाननाञ्चक्रनेओलखेअ
नेमहात्म्यपणतेजजांणेजेमउद्धवजीयेगोपियुनुंअतिशेमहात्म्यजांण्युंतेमगोपियेपणउद्धवजिनुंमहात्म्यजांण्युं अ
नेपुरुषोत्तमअगवानछे तेसर्वक्षेत्रज्ञनाक्षेत्रज्ञछेतोपणनिर्विकारछे अनेमायाआदिकजेविकारवानपदार्थतनो
विकारपुरुषोत्तमअगवाननेअडनोनथिअनेजेआत्मनिष्ठपुरुषछे तेनेपणस्थूलसूक्ष्मनेकारणनाविकारनथिअडता
तोपुरुषोत्तमअगवाननेनअडएमांशुकवुंअगवानतोनिर्विकारीनेनिर्लेपजछे एविरित्येजअगवाननास्वरूपनेंसम
ऊंतेअगवाननाञ्चक्रस्थितप्रज्ञजांणवोजेमपोतानाआत्मानेविषेजेनेस्थितिहोयतेपणस्थितप्रज्ञकेवायछे तेमजेने
अगवाननास्वरूपनेविषेकोईजात्यनोघाटनहोयअनेजेमअगवाननुंसमर्थपणुंहोयने तेनुंगानकरतेमजअसमर्थप
णुंहोयतेनुंपणगानकरे अनेजेमअगवाननुंजोग्यचरित्रहोयतेनुंगानकरतेमजजेअजोग्यजेवुंचरित्रजणातुंहोयते
नुंपणगानकरेपणअगवाननाचरित्रनेविषेजोग्यअजोग्यएवोघाटघडेनहिंएवांजे अगवाननाञ्चक्रहोयतेनेपुरुषो
त्तमनास्वरूपनेविषेस्थितप्रज्ञजांणवा अनेजेनेएविपुरुषोत्तमनास्वरूपनेविषेद्वनिष्ठाथईतेनेएथिउपरांतबिजुंकाई
समऊवानुरत्युंनथि॥ इतिवचनामृतं॥ १७॥ ॥ १५० ॥ ॥ संवत् १८७८ नामागशरवदि ६ छत्थ

ग० म०
१७

॥ २६ ॥

नेदिवसस्वामिश्रासहजानंदजिमहाराज श्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमां पोतानाउतारानेविषेगादितकीया
नंखाविनेविराजमानहताअनेधोखोखेसपेस्थोहतो अनेधोखिचादरओढिनेतउपरघबुटादाररजाईओढिहति अनेम
स्तकउपरघधोखोफेंटाविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगढ्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसजा
नराईनेबेठाहति अनेपोतानीआगढ्यप्रागजीदवेकथाकरताहता पछेश्रीजिमहाराजबोढ्याजे अमेतोसर्वप्रकारे
विच्यारिनेजोयुंजेआसंसारमांजेटझाकुसंगकंवायछे तेसर्वकुसंगयिअधिककुसंगतंकियांछे तांजेनेपरमेश्वरनिच
क्तिनहिनेचगवानसर्वनास्वामिछेचक्रवच्छछछे पतितपावनछे अधमउद्धारणछे एवोपणचगवाननिकोरनांजे
नाहइयामांविश्वासनहितेएवातोआसंसारमांवेमतछे एकतोनास्तिकनानेविजांशुष्कवंदांतिनांएवेअतिकुसंगछे
अनेपंचमहापापेजुक्तहोय नेतेनेजोचगवाननांविश्वासहोयतोतेनोकोईकालेछूटकोथायतथाबाखहत्यागौहत्या
खोहत्याइत्यादिकजमोटांपापतेनाकरनारानोपणकोईकालेछूटकोथायखरो पणएवेमतनिजेनेप्रतितिआवितेनां
कोईकालेछूटकोथायनहिशामांटेजेएनिसमऊएयवेदशास्त्रनंपुराणतंथकिउंधिछे तेमांनास्तिकतोएमसमऊछेजेरा
मचंद्रजिनें श्रीकृष्णचगवानएतोराजाहता अनेश्रीकृष्णदैत्यमास्यातथापरमिनासंगकिधा मांटेत्रिजानरकमां
पड्याछेएविरित्येअधमउद्धारणनें पतितपावनएवाजेश्रीकृष्णचगवानतंनविषेपरमेश्वरनिबुद्धिजनयि अनेकर्मक
रिनेंपोतानुंकड्याणमान्युंछे तेज्यारंकर्मकरतांकरतांकवझज्ञानप्रगटेतारंत चगवानथायएविरित्येअनंतचगवान
मांन्याछे पणअनादिपरमेश्वरनास्तीकने मतेकोईनयिजेनेचजने करिनेजिवचवनाबंधनयकिछूट मांटेएमतछे

તેવેદ્યિવિરુદ્ધ છે અને શુદ્ધ વેદાંતિ છે તે તો એમ સમજે છે જે બ્રહ્મ છે તે જ જિવરૂપ થયા છે ને જેમ સૂર્યનું પ્રતિબિંબ છે તેમ બ્રહ્મ તે જીવરૂપ છે માટે જ્યારે એમ સમજાય જે બ્રહ્મ છુ તારે એને કાંઈ સાધન કરવું રત્યું નહિ અને જ્યારે પોતે પરમેશ્વર થયા તો રહેવું ન જન પણ કોઈનું કરવું રત્યું નહિ એમ માંનિને પછે પાપ કરતાં પણ થિયે નહિ અને મનમાં એમ સમજે જે આપણ નિર્ગુણ મારગ ને પામ્યા છે એ માટે આપણે ફરિને જન્મ નહિ ધરવો પડે પણ એ શુદ્ધ વેદાંતી એટલો તપાસ કરતા નથી જે માયા પર જે નિર્ગુણ બ્રહ્મ તેને પણ એ નિસમજાયે કરિને જન્મ મરણ ઠેરાવું કમજે એમ કહે છે જે બ્રહ્મ છે તે જ સ્થાવર જંગમ રૂપ થયા છે તારે જે જિવ હોય તેને માથે તો જન્મ મરણ હોય તે જન્મ મરણ બ્રહ્મ ને માથે આવ્યું ને એ તો એમ જાણે છે જે અમે જન્મ મરણ થિ છુટ શું પણ એમ વિચારતા નથી જે આપણે મતે કરિને બ્રહ્મ ને માથે જન્મ મરણ સાચું થયું તારે આપણ પણ ઘણું સમજી શું તો પોતા ને બ્રહ્મ સ્વરૂપ માંન શું તો પણ જન્મ મરણ નહિ દલે માટે એને જ મતે કરિને એણે જ મોક્ષ માંન્યો છે તે સ્વોદ્યો થઈ જાય છે તો પણ કોઈ તપાસિને જોતા નથી અને જિને તો એમ કહે છે જે આપણે તો બ્રહ્મ સ્વરૂપ છે એ તે કેનું ન જન કરિયે અને કેને નમસ્કાર કરિયે એમ માંનિને અતિશય અહંકાર થઈ જાય છે અને સમજ્યામાં તો કાંઈ આવ્યું નહિ તો પણ જ્ઞાનિનું માન લેને બેઠા છે પણ એમ વિચારતા નથી જે પોતાને મતે કરિને જ પોતાનાં મોક્ષ સ્વોદ્યો થઈ ગયો અને જે એનો સંગ કરે તેને પણ એવાને એવા મુર્ખ કરિને મુકે છે અને સાચા જ્ઞાનિને નારદ સનકાદિક શુક જિતે તો નિરંતર નગવાનનું ધ્યાનના મરટનને કીર્તન તેને કરે છે અને શ્વેત દ્વિપને વિષં જે નિરન્ન મુક્ત છે તે તો બ્રહ્મ સ્વરૂપ છે અને કાલના પણ કાલ છે તો પણ પરમેશ્વરનું ધ્યાનના મરટન કીર્તન પણ જન અર્ચન વંદન તેને કરતારે છે અને પોતે અક્ષર સ્વરૂપ છે તો પણ અક્ષર તિત જ પુરુષોત્તમ નગવાન તેના ડાસ થઈને વર્તે

છે અને બદરીકાશ્રમને વિષે જે ઉદ્ધવને તનુક્રષિઆદિક મુનિરત્યાછે તે પણ તપ કરે છે ને નીરંતર જગવાનની યત્નિકરણ
 કરે છે અને એ શુષ્ક વેદાંતિ તો કેવલ દેહાન્નિમાં નિજિવ છે તો પણ જગવાનનું ધ્યાન સ્મરણ કેવંદન કરતા નથી અને નર
 દસનકાદિકને શુકજિતે મની જે વિસામર્થિ છે તેને જેવું જ્ઞાન છે તથા શ્વેતદ્વિપવાસી જે નિરન્નમુક્ત તેને વિષે જે વિસામર્થિ
 છે તેને જેવું જ્ઞાન છે તથા બદરીકાશ્રમવાસી જે ક્રપિતમાં જે વિસામર્થિ છે તેને જેવું જ્ઞાન છે તેના કોટિમાં આગ નિપણ એ શુષ્ક
 વેદાંતિને વિષે સામર્થિ પણ નથી ને જ્ઞાન પણ નથી તો પણ પરમેશ્વરના સાંભાવડિયા થઈ ને બેઠા છે માટે એ પાકા અજ્ઞાન છે
 અને જેટલા અજ્ઞાનિક વાય તેના રાજા છે અને એ તો કોટિકોટિકલ્પ સુધિ નર્કના કુંડમાં પડશે ને જમનામારણ્ય શો તો
 પણ એનો છૂટકો નહિ થાય અને એવાનો જે સંગતે નું જનામકુસંગ છે ને જમસત્પુરુષનો જે સંગતે થિકોઈ મોટું પુન્ય નથી તેમ
 અજ્ઞાનિ એવા જે શુષ્ક વેદાંતિ તેના સંગથિકોઈ મોટું પાપ નથી માટે જેને કલ્યાણ ને ઈછવું તેને નાસ્તિક તથા શુષ્ક વેદાંતિ
 નો સંગ કરવો જ નહિ ॥ ॥ ૭૮ ॥ ॥ ૭૯ ॥ ॥ સંવત્

૭૮ ૭૯ નામાગશરવદિ ૭૪ ચૌદશને દિવસ સ્વામિશ્રી મહાજાનંદજિમહારાજશ્રી ગઢડામધ્યે દાદાગ્વાચરના દરબારમાં
 પરમહંસને ઉતારે દિવસ ઉગ્યા સમં પધાર્યા હતા પછે ત્યાં આ વિનેગાદિ તકિયા ઉપસ્ય ઉદાસ થઈ ને બેઠા તે કોઈ ને બોલાવે પ
 ણ નહિ અને કોઈ સાંમું પણ જુવે નહિ અને મસ્તક ઉપસ્ય ધોલો ફેટો વાંધ્યા હતા તે છુટિને શિથલ થઈ ગયો તેને પણ સંજાલે ન
 હિં એવિરિત્યે એક ઘડિ સુધિ અતિશે ઉદાસ થઈ ને વમિરયા અને નેત્રમાં થિજલ પડવા લાગાં પછે શ્રીજિમહારાજ પરમહંસ પ્ર
 ત્ય બોલ્યાં જ અમે શુષ્ક જ્ઞાનિનું મત જાણવામારુ તેના શાસ્ત્રનું શ્રવણ કર્યું તે શ્રવણ માત્રે કરિને જ અમારા અંતરમાં આ

ग०म०
१९

112611

तमन्नगवानतेनाजे अवतारतेधर्मनास्थापननेअर्थेतयाब्रह्मचर्यअहिंसादिकधर्मआत्मनिष्ठावैराग्यनेमाहात्म्येस
 हितन्नक्तिएव्यारगुणसंपन्नएवाजेपोतानाएकांतिकन्नक्ततेनेदर्शनदेवानेअर्थेनेतेमनिरक्षाकरवानेअर्थे तथाअध
 र्मनोउछेदकरवानेअर्थेदेवमनुष्यादिकनेविषेयायछे तेअवतारनेविषेपतिव्रतानाजेविअनन्यपणेनिष्ठाराखवीजंम
 सीताजिनेश्रीरामचंद्रनेविषेनिर्दोषपणेनिष्ठाहतीतेमनिष्ठाराखवी अनेएवाजेन्नगवानतेनीहेतेंकरिनेमानसीपूजा
 करवीतयादेहेकरिनेनवप्रकारेंन्नक्तिकरवी अनेजोएश्रीरुघ्ननारायणनाअवतारपृथ्वीनेविषेप्रगटनहोयतोतेनि
 जेप्रतिमातेनिपूजामनेकरिनेतयादेहेकरिनेचंदनपुष्पतुलसी आदिकसामग्रीवतेकरवीपणन्नगवानविनाबिजादेव
 नीउपासनानकरवी अनेजोबिजादेवनीउपासनाकरियेंतोतेमांमोटोदोषलागेछेनेंपतिव्रतापणुंजायछेनेवेश्याना
 जेविन्नक्तिथायछेमाटेन्नगवाननेविषेसितानेरुक्मीणीनाजेविन्नक्तिकरवी अनेतेन्नगवाननुंजध्यानकरवुं अनेते
 विनाबिजाकोईदेवनुंजध्याननकरवुं विजुंजसाधुसिद्धगतिनेपांम्याहोयनेसमाधिनिष्ठहोयतेनुंपणध्याननकरवुं अने
 सर्वेनेपोतपोतानावर्णाश्रमधर्मनेविषेदृढपणेवरतवुं विजुंआजेअमारिआज्ञाछेतेनेजंपुरुषदृढपणेपादशंतनेश्री
 रुघ्ननारायणनेविषेनारदनाजेविदृढन्नक्तिथाशे अनेआअमारिआज्ञानेंजेस्त्रीमानशंतनेश्रीरुघ्ननारायणनेविषे
 दक्ष्मीतथाराधिकाजीआदिकजंगोपियुंतेनाजेवीन्नक्तिथाशे अनेआअमारावचननेंजेनहिमानेंतेनिन्नक्तिवेश्याना
 जेविथाशे संवत् १८७८ नामागशरवदी १४ नेदिवसखरव्योछे एविरित्येकागल्लखिनेदेशदेशनासत्संगिप्रत्यंमो
 कलाव्यां ॥ ॥ इतिवचनामृतम् ॥ ॥ १९ ॥ ॥ १५२ ॥ ॥ संव

व० म०
॥ २९ ॥

ग० म०
२०

तू १८७८ नापोशवदि १४ चौदशनेदिवसस्वामी श्रीसहजानंदजिमहाराज श्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां
श्रोवासुदेवनारायणनामंदिरनि आगढ्यविराजमानहताअनेधोळोखेसपेस्योहतोनेधोळोचोफाळओढिनेतेउपरय
छिंध्यनीरजईओढिहती नेमस्तकउपरयश्वेतपाघवांधिहति नेपोतानामुखारविंदनिआगढ्यमुनितथादेशदेशना
हरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिहति अनेपरमहंसताद्वमृदंगवजाडिनेकिरतनबोळताहता पछेश्रीजिमहाराजपरम
हंसप्रत्यंबादयाजेआजतांअमाराउतारामां अमारिपासेरहेनाराजेसोमदाखाचरआदिकहरिचक्रतेमने अमेए
कप्रश्नपुछुंछे तेनोसर्वेपरमहंसमलिनेउत्तरकरो पछेपरमहंसकल्यांजेहेमहाराजएप्रश्नअमनेसंज्ञलावो पछे
श्रीजीमहाराजबादयाजेसमाधिनिष्ठपुरुषथायछे तेनेतोमायाथकिपरस्थितिथायछे अनेजगवाननास्वरूपनो
पणदृढसंबंधरहेछे माटेएसमाधिनिष्ठनेतोज्ञानशक्ति तथादेहइंद्रियोनिशक्तितेवृद्धिपांमिजोइयेंशामाटेजेमायाथ
किजेचोविशतत्वथायछे तेजडचैतन्यरूपछे पणएकलांजडनकेवायतेमएकलाचैतन्यपणनकेवाय अनेतेतत्वमांश
क्तिपणसरखिनकेवायइंद्रियुंथकिअंतःकरणमांजाणपणुंविशेषछे अनेअंतःकरणथकिइंद्रियुंअंतःकरणनोदृष्टाजे
जिवतेमांज्ञानविशेषछे तेजिवनेज्यारेसमाधिथायछे तारेइंद्रियुंअंतःकरणनादृष्टापणानोत्यागकरिनेमायापरजेब्र
ह्मतेसरखोएजिवचैतन्यथायछे अनेजगवाननास्वरूपनोसंबंधरहेछे तेसमाधिवालानेकेटलाकएमसमजेछे जेजे
नेसमाधिथायछे तेनेतोमोखेसमऊएयहतितेद्विपणरहेतिनथि माटेएसमाधिवालानेज्ञानतथादेहइंद्रियोनीशक्ति
वृद्धिपांमेछे केनथिपांमतिएप्रश्नछे पछेपरमहंसजेजिविजेनिबुद्धिपुगितेवोउत्तरकस्यो पणश्रीजिमहाराजनाएप्रश्नो

॥ २९ ॥

उत्तरथयोनहिपछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे ह्यो अम उत्तर करिये ए प्रश्न नो तो ए म उत्तर छे जे साक्षि जे ब्रह्म ते तो माया मां
थि उत्पन्न थयुं एवुं जे चो विशतत्वात्मक ब्रह्मांड तेने विषे प्रवेश करिने तेने चैतन्य मय करे छे अने तेने सर्व क्रीया करवानि
सामर्थि आपछे अने ते ब्रह्म नो एवो स्वप्नाव छे जे काष्ठ तथा पाषाण जेवुं जड होय तेने विषे प्रवेश करे तारे तंचाले हावे ए
वुं थइ जाय छे ते ब्रह्म संघाये समाधिये करिने तुल्य ज्ञाने पांमे तारे ए जिव पण ब्रह्म रूप के वाय छे ने तेने ज्ञान निवृद्धि था
य छे अने इंद्रियोनि शक्ति तो ज्यारे तपने निवृत्ति धर्म ने वैराग्य ते ए जुक्त होय तेने शुक्ल जिना जे विसिद्ध दशा प्राप्त थाय छे अ
ने जे ने तप तथा निवृत्ति धर्म तथा वैराग्य तेनुं सामान्य पणुं होय अने धर्म अर्थ ने काम रूप जे प्रवृत्ति मार्ग तेने विषे रत्यो होय
तेने तो समाधि थाय तोय पण एकलुं ज्ञान जवृद्धि पांमे पण इंद्रियोनि शक्ति वृद्धि पांमिने सिद्ध दशान आवेने जे मजन करा
जा ज्ञानिहता ते वां ज्ञानि थाय पण प्रवृत्ति मार्ग वादाने नारदसनकादिक शुक्ल जिना जे विसिद्ध दशान पमाय अने जे सि
द्ध होय ते तो श्वेत द्वीप आदिक जे नगवाननां धाम तेने विषे एने ए ज शरिरे करिने जाय अने लोक अलोक सर्व ठेकां एने निग
ति होय अने प्रवृत्ति मार्ग वादाने तो जनक निपेठ्ये केवल ज्ञान निज वृद्धि थाय छे पण ज्ञान घटतुं नथि अने जे म श्रीरुघ्न न
गवानने गीता मां कह्युं ते म तो थाय छे त्यां श्लोक छे ॥ यानि शासर्व चूतानां तस्यां जागर्त्तिसंयमा यस्यां जाग्रति चूता
निसानि शापस्य तो मुनः ॥ १ ॥ ए श्लोक नो ए अर्थ छे जे जेने विषे चूत प्राणि मात्र सुता छे तेने विषे संयमि पुरुष जाग्या
छे अने जेने विषे चूत प्राणि मात्र जाग्या छे तेने कोरे संयमि पुरुष सुता छे माटे जे पुरुष निअंतरात्मा मन मुख दृष्टि वरतति
होय तेने देह इंद्रियुं अंतःकरणिकोरे शून्य ज्ञान वरते छे तेने देखिने अण समकु होय ते ए म जांणे जे समाधि वादाने ज्ञान

વ૦ મ૦
॥ ૩૦ ॥

ઓછું થઈ જાય છે પછે રજો ગુણ તમો ગુણ માં તથા મલિન સત્વ ગુણ માં રહિને આ પ્રશ્નનો ઉત્તર કરવા જાય તેને એમ જ સુઝે
જે સમાધિ વાલાને જ્ઞાન ઓછું થઈ જાય છે પણ એમ ન થિ જાણ તો જે હું દેહાન્નિમાનિ છું તે મુરખાઈ માં થિક હું છું માટે સમા
ધિ વાલો તો દેહ હંદ્રિયું અંતઃકર્ણ થિ જુદો પડિને વરતે છે તો પણ જ્ઞાન નિવૃદ્ધિ થાય છે અને પાછો હંદ્રિયું અંતઃકર્ણ માં આ વિને
વરતે તો પણ પોતાને સમાધિને વિષે જ્ઞાન થયું છે તેનો નાશ થાય નહિ અને તપ નિવૃત્તિ ધર્મને વૈરાગ્ય તેને ગ્રહણ કરિને પ્રવ
ત્તિ માર્ગનો ત્યાગ કરે તો જે મજ્ઞાન વૃદ્ધિ પામ્યું છે તેમ હંદ્રિયું અંતઃકર્ણ નિશ્ચિત્યું પણ વૃદ્ધિ પામે અને નારદ સનકાદિક શુક
જિના જે વિસિદ્ધ ગતિને પણ પામે ॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥ ૨૦ ॥ ॥ ૧૫૩ ॥ સંવત ૧૮૭૮ ના ફાગણ શુદ્ધિ ૧૫ પુન્ય મને દિવ
સ સ્વામિ શ્રી સહજાનંદ જી મહારાજ શ્રી ગઢડામથ્યે દાદા શાચરનાદરવારમાં શ્રી વાસુદેવ નારાયણના મંદીર આગલ્ય વિ
રાજ માનહતા અને શ્વેત સ્વેત સપે સ્યોહતોને શ્વેત ચાદર ઓઢિ હતિ તથા શ્વેત પાઘમસ્તક ઉપર સ્વર્ણાધિ હતિ અને શ્રી જિ મહારાજ
ના મુખારવિંદનિ આગલ્ય પ્રેમાનંદ સ્વામિ આદિક સર્વે પરમ હંસ વિષ્ણુ પદ વોલતા હતા પછે શ્રી જી મહારાજ બોલ્યા જે કી
ર્તન રવાળોને સર્વે સુરતે દેહને સાંઝી લો એક વાર તાકરિયે છે એ જ જેટલા કલ્યાણને અર્થે વ્યાસ જિયેં ગ્રંથ કસ્યા છે તે સર્વે
સુરત રાખિને અમે સાંઝી લ્યા તે સર્વે શાસ્ત્રમાં એ જ સિદ્ધાંત છે અને જિવના કલ્યાણને અર્થે પણ એટલિ જ વાત છે જે આ સર્વ જ
ગત છે તેના કરતાં હરતા એક જગવાન છે અને એ સર્વે શાસ્ત્રને વિષે જગવાનનાં ચરિત્ર છે કાં જગવાનનાં સંતનાં ચરિત્ર છે
અને વર્ણાશ્રમના ધર્મ નિજે વાત છે અને તેનું ફલ જે ધર્મ અર્થને કાંમ છે તેણે કરિને કાંઈ કલ્યાણ થાતું નથિ અને કેવલ
વર્ણાશ્રમના ધર્મ વતે તો સંસારમાં કિર્તિ થાય ને દેહ કરિને સુખિયાર હે એટલું જ ફલ છે અને કલ્યાણને અર્થે તો જગવાનને

ગ૦ મ૦
૨૧

॥ ૩૦ ॥

સર્વકરતાહરતાજાંણવાજછે અનેજેવુંપરોક્ષન્નગવાનરામક્રહ્નાદિકઅવતારનુંમહાત્મ્યજાંણછે તથાનારદસન
કાદિકશુકજિજઢન્નરતહનુમાનઉદ્વવૃત્ત્યાદિકજેપરોક્ષસાધુતેનુંજેવુંમહાત્મ્યજાંણછે તેવુંજપ્રત્યક્ષજેન્નગવા
નતથાતેન્નગવાનનાન્નક્તસાધુતેનુંમહાત્મ્યસમઝેતેનેકલ્યાણનામાર્ગમાંકાંઈયેસમઝવું ચાકિરત્યુંનહિતઆવાર્તાજ
કવારકયેસમઝોઅથવાલાઘવારકયેસમઝોઆજસમઝોઅથવાલાઘવપેકેડેસમઝો પણજેવાતસમઝેજછુટ
કાંછે અનેનારદસનકાદિકશુકજિબ્રહ્માશીવજેમનેપુણે તોપણડાયાછેતેઅનેકવાતનિજુતીલાવિનેપ્રત્યક્ષન્નગવા
નનેપ્રત્યક્ષસંતતેનેજકલ્યાણનાદાતાવતાવે અનેજેવુંપરોક્ષન્નગવાનનેપરોક્ષસંતનુંમહાત્મ્યછે તેવુંજપ્રત્યક્ષન્નગવા
નનેપ્રત્યક્ષસંતનુંમહાત્મ્યવતાવે અનેજેવુંજેનેદૃઢનિશ્ચયયોહોય તેનેસર્વેમુદોહાયઆવ્યા અનેકાંઈકાલેતેકલ્યા
ણનામાર્ગથકિપડેનહિ જેમબ્રહ્માશીવવૃહસ્પતિનેપરાસરાદિકતેકામાદિકેકરિનેધર્મથકિપડ્યા તોપણપ્રત્યક્ષન્ન
ગવાનનેપ્રત્યક્ષસંતતેનોપરોક્ષનાજેવાંજોમહાત્મ્યેજુક્તનિશ્ચેહતોતોકલ્યાણનામાર્ગમાંથિપડ્યાનહિ માટેસર્વશા
સ્ત્રનુંરહસ્યઆવાર્તાજે અનેતેજદિવસસાંઝનેસમેસ્વામિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીગદ્ગદામધ્યે ઢાઢાલાચરનાદ
રચારમાંથિઘોઢિયેંચડિનેશ્રીલક્ષ્મીવાઢિયેં પધાર્યાહતાનેત્યાંઆંવાનાવૃક્ષદેઠાંટાઉપરચઢોલિયેં વિરાજમાનહતા
અનેશ્વેતસ્વેસપેસ્યોહતો નેશ્વેતચાદરઆઢિહતિનેશ્વેતપાઘમાંથેવાંધિહતિ અનેતેપાઘનેવિષેપિલાપુષ્પનાંતારોવિરા
જમાનહતો અનેકાનઉપરચમોગરાનાપુષ્પનાગુલુવિરાજમાનહતા અનેકંઠનેવિષેમોગરાનાપુષ્પનાંદારવિરાજમા
નહતો અનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિમન્નાન્નરાઈનેચેઠિહતિ પછેશ્રીજિમહારા

જયોદ્યાજેસાંજ્ઞાએકતમનેપ્રશ્નપુછિયેજેજિવનેસ્વપ્નઅવસ્થાનેવિષેજેજેસ્વપ્નમાંસૃષ્ટિદેવાયછે અનેતેસ્વપ્નનિસૃષ્ટિનાજેન્નાંગતેનેજીવન્નાંગવેછે તેસૃષ્ટિરૂપેતેજીવપોતથાયછે કેએજીવપોતાનાસંકલ્પેકરિનેસ્વપ્નનેવિષેસૃષ્ટિનેસજેછે અનેજેમજીવનેછેતેમજસર્વબ્રહ્માદિકઈશ્વરછે તેનેપણસ્વપ્નસૃષ્ટિછેતેપોતેસૃષ્ટિરૂપેથાયછે કેપોતેસંકલ્પેકરિનેસૃજેછે કેએજીવઈશ્વરથકિપરજેપરમેશ્વરતેજસ્વપ્નનિસૃષ્ટિનેસજીઆપેછે એપ્રશ્નનોઉત્તરકરો પછેજેવિજેનિબુદ્ધિતેવુંતેણેકયુંપણકોણેજથાર્થઉત્તરથયાંનહિં પછેશ્રીજીમહારાજબોલ્યાજેજીવતથાઈશ્વરેમાંથીકોઈસ્વપ્નસૃષ્ટિનેસૃજતાનથી અનેપોતેપણસ્વપ્નસૃષ્ટિરૂપેથાતાનથી એતોએજીવઈશ્વરથકિપરજેપરમેશ્વરકર્મફલપ્રદાતાછે તેએજીવઈશ્વરનાકર્મનેઅનુસારેકરિનેસ્વપ્નસૃષ્ટિનેસજેછે અનેસ્વપ્નસૃષ્ટિનેવિષેજેઅસ્થિરપણુંછેનેઆંતપણુંછે તેતોદેશનેયોગેકરિનેપ્રવર્તેછે કેમજેકંઠદેશછેતેએવાજછે જેએસ્થલમાંઅનંતનાત્યનિએવિસૃષ્ટિદેવાઈઆવે જેમકાચનુંમંદિરહોયતેમાંએકદિશેદિવોકસ્યાંહોયતો અનેકદિવાદેવાઈઆવેતેમકંઠદેશનેજોગેકરિને એકસંકલ્પહોયતેઅનંતરિત્યેદેવાયછે અનેજેજ્ઞાનિહોયતેતોજ્યાંદેશનુંપ્રધાનપણુંહોયત્યાંદેશનુંજસમઠે અનેકાલનુંપ્રધાનપણુંહોયત્યાંકાલનુંજસમઠે અનેકર્મનુંપ્રધાનપણુંહોયત્યાંકર્મનુંજસમઠે અનેપરમેશ્વરનુંપ્રધાનપણુંહોયત્યાંપરમેશ્વરનુંજસમઠે અનેમુરખહોયતેતોજેકોઈકએકવાતસમઠાઈગઈતેનેજમુખ્યજાંણેજોકાલનિવાતસમઠાંણિહોયતોકાલનેમુખ્યજાંણે અનેકર્મનીવાતસમઠાંણિહોયતોકર્મનેમુખ્યજાંણે અનેમાયાનિવાતસમઠાંણિહોયતોમાયાનેમુખ્યજાંણેપણજ્યાંજેનુંપ્રધાનપણુંતેનેત્યાંજુદુંજુદુંમુરખનેસમઠતાંનઆવડે અનેજ્ઞાનિહોયતેતોજેઠકાંણેજેનુંપ્રધાનપ

ણુંહોયતેઠેકાંણેતેનુંજપ્રધાનપણુંએઅનેપરમેશ્વરછે તેતોદેશકાલકર્મમાયાએસર્વનાપ્રેરકછે અનેપોતાનિહ્છાએક
 રિનેદેશકાલકર્મપ્રધાનપણુંરિવાદેછે પણસર્વેપરમેશ્વરનેઆધારેછેજેમશિશુમારચક્રછેતેધુર્મદલનેઆધારેછેઅ
 નેજેમપ્રજાસર્વેરાજાનેઆધારેછે તેમાંદિવાનહોયતથાવજિરહોયતેનુંરાજાચાલવાદેતેટલુંચાલેપણનચાલવાદેતા
 રેએકઅણુમાત્રપણનચાલેતેમદેશકાલકર્મમાયાતેનુંપરમેશ્વરચાલવાદેતેટલુંચાલેપણપરમેશ્વરનાગમતાવાસ્ય અ
 ણુમાત્રપણનચાલેમાટેસર્વકરતાતેપરમેશ્વરજછે એટલિવાર્તાકરિનેશ્રીજિમહારાજપાછાદરબારમાંપધારતાહવા ॥
 इतिवचनान्तम् ॥

॥ ૨૧ ॥

॥ ૧૫૪ ॥

॥ સર્વત્ ॥

૧૮૭૮ નાફાગણવટિ ૧૦ નેદિવસ શ્રીજિમહારાજઅર્દરાત્રિને સમેજાગ્યાનેશ્રીગઢડામધ્યે દાદાચાચરનાદર
 બારમાં શ્રીવાસુદેવનારાયણનામંદિરનિઆગલ્યદક્ષિણાદેમુખારવિંદેદોશિયાઉપસ્ય વિરાજમાનથયાહતાનેસર્વેશ્વે
 તવસ્થધારણકસ્યાંહતાં નેતેસમેસર્વેસાધુતથાહરિન્નક્તનેતેડાવ્યાપછેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યતેસર્વેનિસન્નાન્ન
 રાઈનેબેઠિતારેશ્રીજિમહારાજસાધુપ્રત્યેબાલ્યાજે એકવાર્તાકરિયેતેસાંન્નલોજેજેમયેસેનાહોયનેતેપરસ્પરલડવાનેત
 ચારથઈહોયનેબેયનાંનિશાંનસાંમસાંમારોપ્યાંહોયપછે બેનામનમાંએમહોયજેઆપણુંનિશાંનછેતેનાનિશાંનનેઠેકાં
 ણેમાંઢિયેનેનુંનિશાંનલેઈલેઈયેપણેવોવિચારનથિયાતો જેનાનિશાંનલગીજાશુંતેમાંતોકેટલાકનાંમાયાંપદશે
 નેલોડનીનદીચાલશે તેનોતાંનેનચનથિકાંજેશૂરવીરહોયતેનેમરવાનિવીકહોયનહિઅનેજેકાયરછે તેતોનાગ્યા
 નાહજારોવિચારકરેછે અનેએમપણવિચારકરેછે જેઆપણિફોજજિતશેતોકોઢકનુંધનહથિયારદશેતેલુંદિલેશું

व० म०
॥३२॥

अने ते वेयराजा ना जे सुरविरछे तेने तो मरवाना पण नयन थिनें बुटवाना पण लोचन थि पण तेनुं निशांन देखुं ने पोतानि
जित्य करवि एवो जण एक संकल्प छे एतो दृष्टांत छे एनुं सिद्धांत तो एछे जे निशांन ने ठकां एतो नगवाननुं धाम छे अने राजा
ना सुरविरने ठकां एतो नगवन ना दृढ नक्त छे तेने तो आसंसार ने विषे मांन थाओ अथवा अपमांन थाओ देह ने सुख था
ओ अथवा दुःख था ओ शरिर रोगी रहो अथवा निरोगी रहो देह जीवो अथवा मरो पण एने कोइ जात्यनो है यामां घाटन
थि जे आपणे आटलुं दुःख था शे के आपणे आटलुं सुख था शे एवमां थो कोइ जात्यनो है यामां घाटन थि एनक्त जननो है
यामां तो एज दृढ निश्चछे जे आदेहे करि ने नगवानना धाम मांनि वास करवाछे पण वच्य मां क्योई लोचावुं न थि अने
कायरने ठकां ए जे देहान्निमानि एवा नगवानना नक्त छे तेने तो प्रचु नज्या मां हजार जात्यना घाट थाय छे जे जो क
रडां वर्तमान था शे तो नहिन जायने सुगम वर्तमान हो शे तो नजा शे अने वल्लि एवो पण वी च्यार करे जे आवाउ पाय क
रिये तो संसार मां पण सुखिया थाइये अने नजा शे तो हलवा हलवा सत संग मांन नशुं एवो नक्त होय ते कायरने ठकां ए
जां एवो अने सुरवीर जे नगवानना दृढ नक्त होय तेने तो पींड ब्रह्मांड संबंधि कोइ जात्यनो घाटन थाय पछे श्रीजी महा
राजे पोताना व्रत्तांत निवारता करवामां डिजे अमे अमदावाद मां श्रीनरनारायण देवनि प्रतिष्ठा करवागया हता तारेह
जारुं मांण सनो मे लोचन राणो हतो पछे ज्यारे श्रीनरनारायण देवनि प्रतिष्ठा थइरहि अने अमदावाद ना ब्राह्मण चोरा
शिजमिरया पछे अमे साबदा थईने चाक्षिनि सस्था ते जेतल पुरमां जइने रात्यरया पछे त्यां जेने एवो विचार करवामां
ड्यो जे जेट्यां मांण सदेस्यां छेने जेटक्षि प्रवृत्ति देखि छे तेने टाक्षि नां खवी पछे तेने विसार थाने अर्थे हइ यामां अतिशेदुः

ग० म०
२२

॥३२॥

खययुंतेणेकरिनेशरिरेपणमांदाथइगया पछेत्यांथकिधोखंकजैनेरात्यरया अनेधोखकानाचाव्याएनेएविथ्यारमां
गांमकोठ्यने पासेगणेशधोखकानी रांण्युंमांजैनेरात्यरयातेविथ्यारएवोकरवामांढ्या जेदेहनिस्मृतिनरहि पछेवि
थ्यारतांविथ्यारतांसर्वेप्रवृत्तिनेविसारिमेलिनेजेवा अमेकाकरियेंतलाव्यउत्तस्थानांतानेमेलोपणचरांणोनोतोनेता
रेकोइजात्यनोघाटनोतोतेवीरित्येसर्वघाट्टाझिनांख्या अनेज्यारेलौकिकघाटमटिगयातार अंतरदृष्टिरेवामांढि प
छेअलोकिकआश्चर्य देखावामांढ्या अनेदेवतासंबंधिजेजोगछे तेदेखावामांढ्याने अनंतप्रकारनांविमाननेअ
नंतप्रकारनिअपछराने अनंतप्रकारनांवस्व अनंतप्रकारनाअलंकारतेजेमआइमृत्यलोकनेविषेछेतेमजत्यांदेखा
वालागापणअमाराअंतरमांताएकजगवानविनाविजुंकांइगम्युंनहि नेजेमआइनापंचविषयतेअमनेतुच्छआशा
नेतेमांअमारुंमनलांजाणुंनहितेमजदेवलांकब्रह्मलांकपर्यंतअमारुंमनक्यांइलांजाणुंनहितेनेदेखिनेदेवतासर्वेयंअ
मारांवखांणकरवामांढ्याजेतेमजगवाननाएकांतिकअक्तग्वराकेमजे तमारुंमनजगवाननेमुकिनेक्यांइलांजातु
नथी पछेतेमनांवचनसांजझिनेअमाराहेयानेविषेमुधिहिमत्यआविपछे अमेमननेकयुंजेतारुंजेवुंरूपछेतेवुंहुंजां
णुंछुजोजगवानविनाविजापदार्थनोघाटघड्यो तोताराचुकाकरिनांखिशतेमजबुद्धिनेकयुंजेजगवानविनाविजो
जांनीश्वेकस्यांतातारिवातछे तेमजचित्तनेकयुंजेजगवानविनाविजुजांचितवनकस्युंतातारापणचुकाकरिनांखि
शतेमजअहंकारनेकयुंजेजगवाननादासत्वपणाविनाविजुं अजिमानधस्युंतातारेनाशकरिनांखिशपछेतांअमारे
जेमआलोकनापदार्थनिअत्यंतविस्मृतिथैहति तेमजदेवलांकब्रह्मलांकनापदार्थनिपणअत्यंतविस्मृतिथइगेअने

व० नृ०
॥३३॥

ग० म०
२३

ज्यारेण सर्वे संकटपटविगयातारे संकटपनो मंदवाडहतो तेषणटविगयो एविरित्ये न्नगवाननो न्नक्त होय तेने वरतवुं एम
श्रीजीमहाराजे पोतानुं वरतांत न्नक्त जनना कल्याणने अर्थे कयुं ने पोते तो साक्षात् श्रीकृष्णपुरुषोत्तम नारायण छे पछे
श्रीजिमहाराज यांच्या जे वाग्देवमाहात्म्यने विषे एकांतिक न्नक्तना धर्म कया छे जे एकांतिक न्नक्त होय ते पोतानुं रूपदे
हमाने नहिने पोताने चैतन्य रूपमाने अने स्वधर्मज्ञानने वैराग्यतेण सहित न्नगवाननि न्नक्तिकरेने एक न्नगवान विना बि
जाकांई पदार्थ नी वासनाराखे नहि अने ज्यारेण न्नगवानने न्नजीने आविरित्यनो साधु थयो तारे साधु थय किकांई बिजिमो
टिपद विनथी जेमराजा होयने ते निरांणी होयते जे टक्षामां राजानुं राज्य छे ते टक्षामां राणीनुं राज्य पण केवाय अने जे वा
राजानो हुकम चाखे ते वो जरांणि नो पण हुकम चाखे ते म न्नगवाननो जे वा प्रताप छे ते वो जे साधु नो पण प्रताप छे माटे
तुच्छ एवां जे संसारनां सुखते साधुने ईछवां नहि कां जे साधु ज्यारे न्नगवानना धामने पां मे छे तारे अनंत कोटि ब्रह्मांडना
पति जे ब्रह्मादिक ईश्वर ते न्नगवानने अर्थे जेम अनंत प्रकारनी न्नैत्य सामग्रियुं द्यावे छे तेम साधुने अर्थे पण द्यावे छे ने न्न
गवानने प्रताप करिने साधु अक्षो किके श्वर्य सामर्थिने पां मे छे एवो मोटा विचार हई या मां राखिने एक न्नगवान विना
बिजुं कांई पण मन मां ईछवुं नहि अने जेम हाथ मां चिंता मणि आवितारंते चिंता मणिने जतन करिने राखविके मजे जो हा
थ मां चिंता मणि छे तां जे पदार्थने ईछशे ते पदार्थने आपशे ते म न्नगवानना न्नक्तने न्नगवाननि मूर्तिरूपि चिंता मणिने
काखिराखवी पण तेने मुकवी जनहितो एने सर्वे वातनि सिद्धि बाशे ॥ इति वचनामृतं ॥ २२ ॥ ॥ १५५ ॥ संवत्
१८७८ नाज्येष्ट शुदि ११ एकादशीने दीवस स्वामी श्रीसहजानंदजीमहाराज श्रीगढडामध्ये दादासावरनादरक्षारमां

॥३३॥

શ્રોવાસુદેવનારાયણનામંદિરનિઆગલ્યવિરાજમાનહતા નેમસ્તકઉપસ્યધોલીપાઘવાંધિહતિ નેધોલોલોસેસપેચોહ
તો નેધોલોલોસેસપેચોહતિ નેપોતામામુસ્વારવિંદનિઆગલ્યમુનિતયાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિસન્નાન્નરાઈનેવેઠીહતિ
પછેશ્રીજિમહારાજએમબોલ્યાજેઆજતોઅમેમનનુંરૂપવિચ્ચારિજાણું તેમનજીવથકિજુદુનદેસ્વાણુંમનતોજીવનિ
જકોઈકકિરણછે પણજીવથકિજુદુનથીઅનેમનનુંરૂપતોએવુંદેસ્વાણુંજેમનાસામાંસુકહાય તથાજેમશિયા
સામાંહિમહોયતેવુંમનનુંરૂપદેસ્વાણુંઅનેજેમમાણસનાદેહમાંસુકપેસેતથાહિમપેસેતારેતેમાંણસમરિજાયછેતેમએમ
નદંદ્રિદ્વારેથજેનેજ્યારેવિષયસનમુખજાયછે તારેતેવિષયજોદુસ્વદાઈહોયતોમનતપિનેનાસાનાંસુકજેવુંથાયછેઅને
તેવિષયજોસુસ્વદાયકહોય તોતેનેવિષેમનશિયાસાનાંહિમજેવુંથાયછે તેજ્યારેદુસ્વદાઈવિષયનેજોગવીનેંસુકસર
સ્વંતુંનુંથેનેજીવનાદ્દામાંપેસેછે તારેજીવનેઅતિશેદુસ્વિયોકરિનેકલ્યાણનામાર્ગમાંથીપાડિનાંસ્વેછે એતેસુકલાગી
નેમરેતેમજાણવું અનેજ્યારેએમનસુસ્વદાઈવિષયમાંસુસ્વનેજોગવેતારેટાટુંહિમસરસ્વંથેનેજીવનાદ્દામાંપેસેછે અને
જીવનેસુસ્વિયોકરિનેકલ્યાણનામાર્ગમાંથીપાડિનાંસ્વેછે એતેહિમાસાનાંવાઆવેનેમરેતેમજાણવું માટેજેનુંમનનુંઠા
વિષયનેદેસ્વીનેતપેપણનહિં અનેસારાવિષયનેદેસ્વીનેટાટુંપણયાયનહિંએવિરિત્યેજેનુંમનઅવિકારિરેતુંહોય તેનેપર
મન્નાગવતસંતજાણવા અનેએવુંમનથાવુંએકાંઈયોડિવાતનયિ અનેમનનાંતોકેવાંસ્વચાવેછે તાંજેમબાલકહોયતે
સર્પનેઅગ્રીનેતથાઉઘાડિતરવાસ્યનેજાણવાજાય તેજોજાણવાનેદેહયેતોપણદુસ્વિયુંથાય અનેજોજાણવાનેદેહયે
તોપણદુસ્વિયુંથાય તેમજોમનનેવિષયજોગવવાનેદેહયેતોપણદુસ્વિયુંથાયનેજોજોગવાનેદેહયે તોપણવિમુસ્વયેને

व० म०
॥३४॥

अतिशंदुखियुंथाय माटेजंनुंमनन्नगवाननेविषंआसक्तययुंछेनेविषयनेजांगकरिनेटाहुंउंनुंथातुंनथि तेनेजसाधु
जाणवा ॥ इतिवचनामृतं ॥ २३ ॥ ॥१५६॥ ॥संवत् १८७९ नाश्रावणशुदि
८ अष्टमीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढुडामध्येदादाखाचरनादरबारमांथिघाडियेंचढिनेश्रीलक्ष्मी
वाडियेंपधास्याहतानेत्यांचोतराउपस्थउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्याहतानेकंठने
विषेमोगरानापुष्पनोहारपेस्योहतो नेपाघनेविषेमोगरानापुष्पनोतारोधारणकस्याहतानेपोतानामुखारविंदनिआ
गढ्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनंथेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामियेश्रीजिमहाराजनेप्रश्नपुछुं
जंहेमहाराजन्नगवाननेविषंअचलनिष्ठावालांजेन्नक्तहोयतेनेकोइजात्यनांविक्षेपआडोआवेकेनआवे पछेश्रीजि
महाराजबोड्याजेएकयोगनिष्ठाछेनेविजिसांख्यनिष्ठाछे तेमांयोगनिष्ठावालांजेन्नगवाननोन्नक्ततेन्नगवाननास्व
रूपमांपोतानिअखंडवृत्तिराखेअनेसांख्यनिष्ठावालांजेन्नगवाननोन्नक्ततेतोमनुष्यनांसुखतथासिद्धचारणविद्याध
रगंधर्वदेवताएसर्वेनांजेसुखतेनेसमकिराखेतथाचौदलांकनिमांहिक्कीकोरजेजेसुखछे तेसर्वेनेप्रमाणकरिराखेज
आसुखतेआटकुंजछे अनेएसुखनिकेडेजेदुःखरत्युंछे तेनुंपणप्रमाणकरिराखेपछेदुःखेसोतांएवांजेएसुखतेथकि
वेराग्यनेपांमिने परमेश्वरनेविषेजद्रढप्रीतिराखे एविरित्येसांख्यनिष्ठावालांनेतोसमऊण्यनुंबक्षहोय अनेजोगनि
ष्ठावालांनेतोन्नगवाननास्वरूपमां अखंडवृत्तिराखवितेनुंजबलहोय पणकोइकविशमंदशकाळादिकनेजांगकरि
नेकोइकविक्षेपआवे तोन्नगवाननास्वरूपमां वृत्तिरेतिहोयतेकांईक विजेपणचोटिजायंकमजे योगनिष्ठावालांने

ग० म०
२४

॥३४॥

व० मृ०
॥३५॥

त्यलोकनेविषेअथवादेवलांकनेविषेमोटोगृहस्थकरशे अनेअतिशेविषयन्नोगप्राप्तथाशेतेजेवान्नगवद्गीतामांयो
गअष्टनेन्नोगकयाछेतवान्नोगनेदेवलोकमांन्नोगवशे अनेएगृहस्थहरिन्नक्तछेतेतोदेहमुक्तशेतारेनिवासनिकछेमा
टेन्नगवाननुंजेब्रह्मपुरधामतेनेपांमशेनेन्नगवाननाचरणारविंदमांनिवासकरिनेरेहेशे अनेप्रथमकयोजेत्यागिते
तोविषयन्नोगविन्नोगवीनेज्यारेत्तथाशे तारेतेविषयथकिर्बैराग्यनेपांमिनेनेमनमांपश्चात्तापकरिनेन्नगवाननुं
जनकरशेपछेनिवासनिकथईनेन्नगवाननाधममांजाशे पछेश्रीजिमाहाराजबोदयाजेठीककट्युंएनोउत्तरएजछे
पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछ्युं जेएविद्वत्वासनाहोयनेतेनिजेनेटाक्षवानिइछाहोयतांतेशोउपायकरेतारेत्तछे पछेश्रीजि
महाराजबोदयाजेजेवुंउकाखाचरनेसंतनिसेवाकस्यानुंव्यसनपड्युंछे तेविरित्येन्नगवानतथान्नगवाननासंततेनि
सेवाकस्यानुंजेनेव्यसनपढेनेतेविनाएकक्षणमात्रपणरेवायनहि तोएनाअंतःकरणनिजेमस्तिनवासनातेसर्वेनाश
पांमिजायछे पछेस्वयंप्रकाशानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्युंजेहेमहाराजजेणेकरिनेन्नगवानअतिशेराजिथायएवुंकियुं
साधनछे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेज्यारेघरमांएकमणअन्नमक्षतुंहोयनेतारेजेविसंतनिउपस्यप्रीतिहोयनेजेवुं
दीनपणुंहोय अनेपछेतेनेएकगामनुराजआवेअथवापांचगामनुराज्यआवेअथवापचासगामनुराज्यआवेअथ
वासोगामनुराज्यआवे अथवासर्वेपृथवीनुराज्यआवेतोपणसंतनिआगदयजेवोकंगाक्षहतोनेदीनआधीनरतोते
वोनेतेवोजप्रीतियेजुक्तयकोदीनआधीनरहे तेमजइंद्रलोकतथाब्रह्मलोकनुराज्यपांमेतोपणसंतनिआगदयसेवोने
तेवोजदीनआधीनरहे अनेजेत्यागिहोयनेतेजेवोप्रथमगरिबहोयनेजेमसौसंतनिदेह्यचाकरिकरतोहोयतेवीनेते

ग० म०
२५

॥३५॥

विजपोतामांजगवाननाजेवांऐश्वर्यआवेतोपणकरतोरहेपणसाधुसाथेपितराईदावोबांधेनहि नेवरोवरियापणुं
करेनहि एवांजेनांक्षक्षणहोयतेनिउपस्यजगवानअतिप्रसन्नथायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ २५ ॥ ॥ १५८ ॥
॥ संवत् १८७९ नाच्चादरदवाशुदि ११ एकादशीनेदिवसरात्रिनेसमे श्रीजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरना
दरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्वयविराजमानहतानेसर्वेश्वंतवस्वधारणकरधांहतानेपोतानामुखा
रविंदनिआगद्वयपरमहंसतयादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचराइनेबेठीहति पछे श्रीजीमहाराजबोल्याजेजेजगवा
ननोचक्रहोयतेनेतोचगवाननेतथाचगवाननाचक्रनेजेनगमतुंहोयतेनजकरवुं अनेपरमेश्वरनेअध्यामांअंतराय
करताहोयनेतेपोतानासगावासाहोयतेनोपणत्यागकरवो अनेचगवाननेनगमेएवोकोइकपोतामांस्वच्चावहोयतो
तेनोपणशत्रुनिपेठेत्यागकरवांपणचगवानथिजेविमुखहोयतेनोपक्षक्षेवोनहि जेमचरतजीयेपोतानिमातानोपक्ष
नक्षिधो अनेचगवाननोचक्रहोयतेनेतोसौथीविशेषपोतामांजअवगुणचासेअनेजेबिजामांअवगुणजुवेअनेपो
तामांगुणपरठेतेतोसत्संगीछेतोपणअरधोविमुखछे अनेचगवाननाचक्रनेतोचगवाननिचक्रिकरतांआत्मज्ञान
तथावैराग्यतथाधर्मतेजोअंतरायकरताहोयतातेनेपणपाछापाढिनेचगवाननीचक्रिनुंजमुख्यपणाराखवुं अनेजो
चक्रिनेविषेसहायरूपयाताहोयतातोएठीकछे एमसमकृतंजचगवाननोपुरोचक्रकेवायअनेजेनेथिजानोअवगु
णआवेनेपोतामांगुणपरठेतेतोगमेतेवोमोटाहोयतोपणतेनेकल्याणनामार्गमांविघनथायछे जेमराधिकाजिघर्षा
मोटाहतांअनेचगवाननेविषेप्रमपणअतिशोहतापणज्यारेपोतामांगुणमान्यो अनेश्रीरुच्यचगवाननेविषेअवगु

व० म०
॥ ३६ ॥

एमांन्यांतरपोतानाप्रेममांतमांगुणनोन्नागआव्यो पछेश्रीरुघ्नन्नगवानतथाश्रीदामासाथेवढवेडकरिपछेश्रीदा
मानांशापययोतेणेकरिनेगोळांकमांथीपडिनेगुजरनेघेरअवतारसिधो अनेन्नगवानविनाअन्यपुरुषहतोतेनेधणि
कस्योएवामहामोटाळांछननेपांम्यां अनेश्रीदामाहतोतेणेपणपोतामांगुणमान्योअनेराधिकामांअवगुणपरळ्योतो
राधिकानोशापपांमिनेदत्यथावुंपड्युं अनेएधाममांथितोपडवानिरित्यनथीनेजेपड्यातेतोन्नगवानिइछाएविहति
तोपणन्नगवानेएमजणव्युं जराधिकाजिजेवोमोटाहोयनेतेपोतामांगुणमांनिने न्नगवाननान्नक्तनोअवगुणले
तोतेपणपडीजायतोबिजानीशीगणती माटेन्नगवाननान्नक्तहोयतेनेतोसर्वेसत्संगीनांगुणजखेवोनेपोतानोतोअव
गुणजखेवोएविरित्येसमऊतोहोयनेथोडिबुद्धिहोयतोपणतेनोसत्संगदिवसेदिवसेवृद्धिपांमतोजाय अनेतेविनातो
ऊजिबुद्धिहोयतोपणदिवसदिवसप्रत्येसत्संगमांथिपाछांहठतोजाय अनेअंत्येजातांनिश्वेविमुखथाय अनेवक्षीए
रित्यतोसर्वठकांणेछे जेजेचाकरहोयअथवाशिष्यहोयतेनराजाहोयअथवागुरुहोयतेजेमबद्धिनेकेवामांढेतेमांजे
सवखुंसेतोजायतोतेउपस्यराजातथागुरुनेअतिशंहेतथायछे अनेजेनेशिखांमण्यनिवातकहेनेअवखुंसेतोतेउपस्यहे
तथातुंनथीतेमजन्नगवाननिपणरित्यछेजेजेनेशिखांमण्यनिवातकहेनेसवखुंसेतोतेउपस्यहेतथायछे पणजेअव
खुंसेतेउपस्यथातुंनथि ॥

॥ इतिवचनामृतं ॥

॥ २६ ॥

॥ ३५८ ॥

॥ संवत् १८७९ नाकासिकशुदि ११ एकादशीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजि

महाराश्रीगढडामध्ये दादास्वाचरनादरवारमांदक्षणादेवारओरडानिओसरियें विराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवर

ग० म०
२७

॥ ३६ ॥

धारણ કર્યાં હતાં અને કંઠને વિષે ગુલ્લ દાવ દિના ધોલાને પિલા પુષ્પના હાર વિરાજ માંન હતા. અને પાપ માં બેઠો રોડ દે
કતા હતા અને પોતાના મુખાર વિંદનિ આગલ્ય પરમ હંસ તથા દેશ દેશના હરિ ચક્ર નિસાના રાહને બેઠિ હતિ પછે શ્રીજિમ
હારા જે મુક્તાનંદ સ્વામિને પ્રશ્ન પુછ્યું જે તમારો ક્રોધ ત્યાય છે તારે શંનિમિત્તે ત્યાય છે અને કેટલું નિમિત્ત હાય તારો ક્રોધ ત્યાય
છે અને અમારો તો એક થિલા સ્વરૂપે યા સુધિ ગાઢ કરતાં પણ પોતા સારુ તો ક્રોધ આવે નહિં અને જ્યારે ધર્મ લોપ કરે અથ
વા બલિયો હોય તે ગરિબને પીડે અથવા અન્યાયનો પક્ષ લે તારે તે નિ ઉપર અમારો ક્રોધ કને અર્થે લગારે ક્રોધ નિ ચટકિ આ
વે છે પણ પોતા સારુ તો લેશ માત્ર ક્રોધ આવતાં નથી અને ક્રોધ કસારુ આવે છે તે પણ ક્ષણ માત્ર પણ નથિરે તો ને આંટિ પણ
બંધાતિ નથિ તેમ તમારે કે હરિ તે આવે છે ને કે હરિ ત્યંટલે છે પછે મુક્તાનંદ સ્વામિ એક યુજે કોઈક પદાર્થને જોગે તથા કોઈક
નિ અવલાઈ દેવાય તેને યોગે તે ઉપર ક્રોધ ત્યાય પણ તત્કાલ શમિ જાય છે પછે શ્રીજિમ હારા જબોલ્યા જે એવું તમારે વિ
ચારનું બહાર છે તે શાંને યોગે છે તારે મુક્તાનંદ સ્વામિ એક યુજે એક તો જગવાનનું માહાત્મ્ય વિચારિને એમ સમજાય છે જે
રિત્યે જગવાનનો કુરાજિ પોંચાય તે સ્વચ્છાવરા સ્વાનથિ અને બિજાં શુકજિને જડ ચરત જેવા સંતનો માર્ગ જાંડે ને એમ વિ
ચારે છે જે સાધુ માં એવો અજોગ્ય સ્વચ્છાવર જોડ્યે પછે શ્રીજિમ હારા જબોલ્યા જે કામ ક્રોધાદિક ના જાર ને હટાવે
વો જે વિચાર તે તો ગુણ થકિ પર છે તે એ તમારા જીવ મારં ત્યાં છે અને એ વિરિત્યે કામ ક્રોધાદિક ગુણ ને હટાવે એવું જે જોર છે તે
પૂર્વ જન્મનો સંસ્કાર છે અને તમારું એટલું તો અમને જણાય છે જે તમારે જે માયિક પદાર્થનો જોગ થાય તે નિ આંટિ માં પ્ર
થમ તો આ વિજવાય પણ અંત્યે જાતાં એના બંધન મારે વાય નહિં બંધન ત્રોડિને નિકલાય સ્વરૂં પછે મુક્તાનંદ સ્વામિ એ પુછ્યું

व ० म ०
॥ ३ ॥

ग ० म ०
२७

जेप्रथमआवरणथैजायएविकाच्यपरछेतेशानेजोगेरछेतारेश्रीजिमहाराजबोदयाजदेशकासादिकजेआठछेतैमां
जेवुंपूर्वनासंस्कारमांजोरछेतैवुंजएकएकमांछे मांटेज्यारैएनोजोगथायतारेजरुरबंधनथायछे अनेपुर्वनासंस्का
रनुंजोररेवादेतानथि अनेजांसंस्कारमांअस्युंएठसुंजसुरुतदुरुतथायतोवेदशास्त्रनेपुराणतेनेविषेविधिनिषेधमां
दकयाछे जेआकरवुंनेआनकरवुंतेसर्वखोटुंथइजायतेएमोटानांकरेक्षांशास्त्रतोखोटुंथायजनहिं अनेजयविजय
हतातेणेजोअजोग्यक्रियाकरितोजेठेकांणैकाक्षकर्मनेमायानथी एवुंजेअगवाननुंधामत्यांथीपडिगयाअनेजोना
रदजीनेराजिकस्यातोप्रह्लादनेदेशकासादिकअशुअहतातोपणनडिसक्यानहिअनेजोसनकादिकनेकोपायमानक
स्यातोदेशकासादिकशुअहतातोपणजयविजयपडिगयामांटेजेने कल्याणनेइछवुंतेनेतोजेममोटापुरुषराजीथाय
तेमकरवुंअनेतेमोटापुरुषपणतारेराजिथाय ज्यारैकांडप्रकारैअंतरमांमस्तिनवासनानरहेअनेजेनेगरिषउपस्थक्रो
धादिकनांसंकल्पथातोहोयतांतेनेमोटाउपस्थपणथायअने पोतानाइष्टदेवउपस्थपणक्रोधादिकनीमस्तिनघाटया
यमांटेजेनेकल्याणनेइछवुंतेनेकांडउपस्थमस्तिनघाटकरवोनहिंअने जोकोइउपस्थमस्तिनघाटकरेतोतेनेअगवान
नाअकृतथाअगवानउपस्थपणमस्तिनघाटथैजायअनेअमयितांजोएकगरिषपणदुबांणोहोयतोअमाराअंतरमां
एवोविचारआवेछे जेअगवानसर्वअंतरजांमिछेतैएकठेकांणैरैनेसर्वेनाअंतरनेजांछेमांटेजेनेअमेदुव्योतेनाज
अंतरमांविराजताहसेतांअमेअगवाननाअपराधकस्यां एमजांणिनेतेनेपगेसागीयेनेतेनेकांडकजोइतुंहोयतेआ
पियेपणजेप्रकारैतराजिथायतेमकरियेछैये अनेवलिअमेविचारिनेजोयुंजेजेअतिशेत्यागराखेअथवांदयाराखे

॥ ३ ॥

તેથી જગવાનની જ્ઞકિયાય નહિ તારે ઉપાસનાનો જગથાય છે અને પૂર્વે જે જે અતિશે ત્યાગી થયા છે તેના માર્ગમાં ઉપાસ
 નાનો નાશ થઈ ગયો છે માટે અમે એમ વિચારીને પરમેશ્વરની ઉપાસના રેવા સારુ ત્યાગનો પક્ષ મોલો કરીને જગવાનનાં મં
 દિર કરાવ્યાં છે તેમાં જો થોડો ત્યાગ રહેશે તો પણ ઉપાસના રહેશે તો તેણે કરીને ઘણાં કજીવનાં કહ્યાં થાશે અને જેને જ
 ગવાનની જ્ઞકિ કરવિતેને તો ટુંઢિયાની પેઠે દયારા સ્વપણ કેમ ઠીક પડે અને તો પરમેશ્વરને વાસ્તે પુણ્ય સાધ્યાં જોઈયે તુલ
 સી સાધ્યાં જોઈયે નાજીતરકારી સાવિ જોઈયે ઠાકોર જીને વાસ્તે થાગ થગિલા કરાવ્યાં જોઈયે મંદિર કરાવ્યાં જોઈયે મા
 ટે જે અતિશે ત્યાગ રાખીનેને અતિશે દયારા રાખીને મુંઠિવાલિને બેસિ રેતેણે જગવાનની જ્ઞકિયાતિ નથિ અને જ્યારે જ્ઞકિયેં
 હિત થાય તારે જગવાનની ઉપાસનાનો નાશ થઈ જાય એટલે પછવાડેથી અંધ પરંપરા ચાલે તે સારુ અમે મંદિર કરાવ્યાં છે
 તે અર્થે જગવાનની ઉપાસના રાહ્યા સારુ કરાવ્યાં છે અને જે ઉપાસક હોય તે પોતાના ધર્મમાં થિશ્રષ્ટ થાય જ નહિ માટે પો
 તપોતાના ધર્મમાં રહિને જગવાનની જ્ઞકિ ઉપાસના કરવિ એ અમારો સિદ્ધાંત છે ॥

॥ इतिवच

नामृतं ॥ २७ ॥

॥ १६० ॥

॥ संवत् १८७९ नाफागण शुदि

૨ દ્વિતિયાને દિવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદજી મહારાજશ્રી ગઢદામધ્યે દાદાવાચરના દરબારમાં પોતાને ઉતારે વેદિ ઉપર
 આથમણે મુખારવિંદે વિરાજમાન હતાને ધોલો ગ્વેસ પેસ્યો હતો અને ધોલિલાદર આંદિહતિ અને મસ્તક ઉપર શ્વેત પાષ
 વાંધીહતિ અને પોતાના મુખારવિંદની આગલ્ય મુનિતયાદેશદેશના હરિજ્ઞકનિમજ્જાનરૂંને બેઠિહતિ પછે દેવ પ્રાગજિ
 ચેકલ્યું જે શ્રીમદ્ભાગવતજેવો કોઈ ગ્રંથ નથિ પછે શ્રીજીમહારાજબોલ્યા જે શ્રીમદ્ભાગવતનો સારું જ છે પણ સ્કંદ પુરાણ

વ૦ મૃ૦
॥ ૩૮ ॥

ગ૦ મ૦
૨૮

નેવિપેશ્રીવાસુદેવમાહાત્મ્યછે તેજેવાંકોઈગ્રંથજનથિ કાંજેએગ્રંથનેવિષેધર્મજ્ઞાનવૈરાગ્યનેનક્તિતથાઅહિંસાપણું
મનુંઅતિશેપ્રતિપાદનકચુંછે એમકહિનેપછેશ્રીજિમહારાજએમબોલ્યાજેવાલ્મિકિરામાયણનેવિષેઅનેહરિવંશને
વિષેઅતિશેહિંસાનુંપ્રતિપાદનકચુંછે અનેરઘુનાથજિપણક્ષત્રિનિપ્રકૃતિયેંવરત્યાછે અનેરઘુનાથજિનેવિપેશરણા
ગતવત્સલપણુંતોસ્વરૂં પણજેશરણાગતહોયનેતેજોજરાયવાંકમાંઆવ્યોહોયતોતેનો તતકાલત્યાગકરિદેજોસિતા
જિનેમાયેલગારેકલોકાપવાદઆવ્યોતોઅતિવાલ્સાંહતાંપણતતકાલત્યાગકરિદિધો પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેંકલ્યુંજે
વીતોરામાનંદસ્વામિનિપ્રકૃતિહતિ પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેઅમારિપ્રકૃતિતોએવિનથિ અમારેતોપરમેશ્વરનાન
ક્તુપસ્થઅતિશેદયાવર્તેછે અનેપાંડવુંનેવિષેપણઅર્જુનનિપ્રકૃતિબહુદયાલુહતિ અનેપુરુષમાત્રનેવિષેતોરામચંદ્રજિ
તથાઅર્જુનએવાંકોઈપુરુષનથિ અનેસિતાજિનેંદ્રુપદિએવિયુંકોઈસ્ત્રિમાત્રમાંસ્ત્રિયુંનથિ હવેઅમેઅમારિજેપ્રકૃતિછેતે
કહિયેંછેયે અમારોદયાલુસ્વન્નાવછેતોપણજેહરિનક્તનોદ્રોહિહોયતેનોતોઅમારેઅન્નાવઆવેછે અનેહરિનક્તનું
સાતુંજોકોઈબોલ્યોહોય અનેએનેંજોદુંસાંનલુંતોતેસાથેંદુંબોલવાનેંપણોઈછુંપણબોલવાનુંમનજથાયનહિ અનેજે
નગવાનનાનક્તનિસેવાચાકરિકરેતેપસ્થતોઅમારેઅતિશેરાજિપોથઈજાયછે અનેમારિપ્રકૃતિએમછેજેથોંડિક
વાતમાંકુરાજિપણનથાડું અનેથોંડિકવાતમાંરાજિપણનથાડુંનેજ્યારેજેમાંરાજિથયાનોકેકુરાજિથયાનોસ્વન્નાવ
બહુદિવસસુધિજોડું તારેરાજિપોનેકુરાજિપોથાયછે પણકોઈનાકયાસાંનલ્યાથકિકોઈને ઉપસ્થરાજિપોકેકુ
રાજિપોથાતોનથિ અનેજેટલોજેનોગુણમારામનમાંજણાઈજાયછેતેટલોતેનોગુણઆવેછે અનેમારેતોએજઅંગછે

॥ ૩૮ ॥

જેજાંનગવાનનો સ્વસ્વરોચ્છકહાયતાંદુંતાંતેનગવાનનાચ્છકનોપણચ્છકહું અનેદુંનગવાનનાચ્છકનિચ્છકિકરું
હુંએજમારેવિષેમોટોગુણછે અનેએટલોગુણજેમાંનહોયતાંતેમાંકોઝજાત્યનિમાઘ્યપશોચ્છેનહિ અનેનગવાનનાચ્છ
કનોજેનેજેનેઅચ્છાવઆવ્યોછે તેઅતિશેમોટાહતાતોપણપોતાનિપદવિથકિપડીગયાછે અનેજેનુંરુદુંથાયછે તેપ
ણનગવાનનાચ્છકનિસેવામાંથિજથાયછે અનેજેનુંચુદુંથાયછે તેપણનગવાનનાચ્છકનાદ્રોહમાંથિજથાયછે અને
વક્ત્રીજીવનેનગવાનનેરાજિકસ્યાનોઉપાયતોમનક્રમવચનેનગવાનનાચ્છકનિસેવાકરવિએજછે અનેનગવાન
નાચ્છકનો દ્રોહકરવોએજનગવાનનેકુરાજિકરવાનોઉપાયછે માટેઅમારોતોએજસિદ્ધાંતછે જેનગવાનનોરાજિ
પોહોયને નગવાનનાચ્છકનોસંગહોયતો નગવાનથિઅનંતવરસસુધીછેટેરહિયેતોપણકાંઈમનમાંશોકનથાય અ
નેનગવાનનિપાસે રેતાહોઈયેનેજોનગવાનનોરાજિપોનહોયતાંતેનેદુંસારુનથીજાંણતો અનેસર્વશાસ્ત્રનુંપણએજ
સારછે જેનગવાનનોજેમરાજિપોહોયતેમજકરવું અનેજેમનગવાનનોરાજિપોહોયતેમજેનકરેતેનેનગવાનનામા
ર્ગથકિપડ્યોજાંણવો અનેજેનેનગવાનનાચ્છકનોસંગછે નેનગવાનનોરાજિપોછેનેતેજોમૃત્યુલોકમાંછે તોપણન
ગવાનનાધામમાંજછે કેમજેજેસંતનિસેવાકરેછેનેનગવાનનાગમતામાંછે તેનગવાનનેસમીપેજાઈનેજનિવાસક
રશે અનેજોનગવાનનાધામમાંછે નેનગવાનનોરાજિપોનથીનેનગવાનનાચ્છકઉપસ્યદ્વર્ષાછે તોતેચ્છકનગવાન
નાધામમાંથિપણજરુરહેઠોપડશે માટેઅમારેતોનગવાનનોરાજિપોથયાસારુજન્મોજન્મનગવાનનાચ્છકનિજસે
વાકરવિછે અનેજેમઅમારોનિશ્ચેતેમજતમારેપણનિશ્ચેકરવો પછેમુક્તાનંદસ્વામિઆદિકજેસર્વેહરિચ્છકહતાતે

વ૦ મૃ૦
॥ ૩૧ ॥

ગ૦ મ૦
૨૯

મણે હાથ જાંઢિને કત્યું જે હે મહારાજ અમારું પણ એ જ નિશ્ચેરાં સર્વે હરિ ની કૃતિ વિન તિયેં સહિત શ્રી જિ મહારાજ ને પગે લાગ્યા પછે વલ્લિ શ્રી જિ મહારાજ બોલ્યા જે આવા ત્તાં જે અમે કરિ છે તે કે વિ છે તે વેદ શાસ્ત્ર પુરાણ આદિક જે જે કલ્યાણને અર્થે પૃથવીને વિશેષ શબ્દ માત્ર છે તે સર્વેનું અમે શ્રવણ કરિને તેનું સાર કાઢિને આવા ત્તાં કરિ છે તે પરમ રહસ્ય છે ને સારનું પણ સાર છે અને પૂર્વે જે જે મોક્ષને પામિ ગયા છે ને હવે જે જે પામશે ને હમણાં જે જે મોક્ષને માર્ગે ચાલ્યા છે તે સર્વેને આવા ત્તાં છે તે જીવન દોરિ રૂપ છે ॥

॥ ઇતિ વચનામૃતં ॥

॥ ૨૮ ॥

॥ ૩૬ ॥

॥ સંવત્ ૩૮૭૯

નાકાગણ શુદ્ધિ ૮ અષ્ટમિને દીવસ સ્વામિ શ્રી સહજાનંદ જી મહારાજ શ્રી ગઢડામધ્યે દાદા સ્વાચરનાદરવારમાં ઉત્તરાદેવાસ્થ્ય ઓર ઢાનિ ઓસરિયેં દોલિયા ઉપસ્ય વિરાજમાન હતા અને સર્વે શ્વેત વસ્ત્ર ધારણ કર્યાં હતાં અને પોતાના મુખારવિંદનિ આગલ્ય મુનિ તથા દેશ દેશના હરિ ની કૃતિ સન્નાચરાઈ ને બેઠિહતિ પછે શ્રી જિ મહારાજ બોલ્યા જે શ્રી કૃષ્ણ ની ગવાનના સ્વરૂપને વિષે જે ની કૃતિ નું ચિત્ત અતિ આસક્ત થયું હોય તેનાં આવાં લક્ષણ હોય જે પોતે માર્ગે ચાલિને અતિ શેયાં કરિ સ્થો હોય ને બેઠું થાવાનિ પણ શરીરમાં શક્તિ ન રહિ હોય ને તેવા સમામાં કાંઈક ની ગવાન નિવાર્તાનો પ્રસંગ નિસરે તો જાણિયેં એકે ગાઉ પણ ચાલ્યો નથિ એવો સાવધાન થઈ ને તેવા ત્તાં નિ કરવા સાં ની લવામાં અતિ શેત ત્પર થઈ જાય અથવા ગમે તેવા રોગાદિકે કરિ ને પિડાને પાંમ્યો હોય અથવા ગમે તેવું અપમાન થયું હોય ને તેવામાં જાં એ ની ગવાન નિવાર્તા સાં ની લેતો તત્કાલ સર્વ દુઃખ થકિ રહિત થઈ જાય અને વલ્લી ગમે તેવિરાજ્ય સમૃદ્ધિ ને પાંમિને અવરાઈ ગયો એવો જણાતો હોય અને જે ઘડિયેં એ ની ગવાન નિવાર્તા સાં ની લેતો તે ઘડિયેં જાણિયેં એને કોઈનો સં

॥ ૩૯ ॥

गजनयिथया एवाथकोते नगवाननीवार्त्तासां नलवामां सावधानथइजायएविजात्यनां जेनेविषेक्षणहोयतेनेए
 नगवाननेविषेद्रदृष्टासक्तिथईजाणवि पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछुं जेएनगवाननेविषेएविद्रदृष्टासक्तिशाथकिथा
 यछे पछे श्रीजिमहाराजबोल्याजे कांतापूर्वजन्मनां एवांअतिवखियोसंस्कारहोय अथवाजेसंतनेनगवाननेविषेए
 विद्रदृष्टासक्तिहोयतेने सेवायेकरिनेराजिकरेणवेयेकरिनेज नगवाननेविषेएविद्रदृष्टासक्तिथायछे पणएविनाधि
 जोउपायनथि ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ २९ ॥ ॥ १६२ ॥ संवत् १८७९

नाद्वितीयचैत्रशुदि ९ नवमीनेदीवसस्वामी श्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरधारमां श्री
 वासुदेवनारायणनामंदिरनिओसरियेगादितकियाउपस्थ विराजमानहतानेश्वेतखेसपेस्योहतो नेश्वेतचादरओ
 दिहतिनेकाळाछे डानिधोतलिमस्तकेबांधिहतिने धोलापुष्पनोहारपेस्योहतोने धोलापुष्पनोतोरोपाधमांलटकतो
 हतोने पोतानामुखारविंदनिआगस्यसाधुतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनि सन्नाचराइनेवेठिहति पछे श्रीजिमहाराज
 बोल्याजे श्रीमद्भागवतआदिकजेसतशास्त्रतेसत्यछेने एशास्त्रमांजेकयुं होयतेतेविजरित्येथायछे पणबिजरित्येथा
 तुंनयिजुआने श्रीमद्भागवतमांसुवर्णनेविषेकलिनोनिवासकयांछे तोतेसुवर्णअमनेदिठुं पणगमतुंनथि अनेजं वुं
 बंधनकारिसुवर्णछे तेवुंजबंधनकारिरूपपणछे केमजेज्याररूपवानसीहोयनेतेमन्नामां आवेतारेगमेतेवांधीरज्य
 वानहोयतेनिपणद्रष्टितेनारूपनेविषेतणायाविनारहेनहि माटेसोनुंनेसीएवेअतिबंधनकारिछेने एवेपदार्थनुंबंधन
 तोतारेनथायज्यारे प्रकृतिपुरुषथकिपरएवुं जे शुद्धचैतन्यब्रह्मतेने जएकमत्यजाणेनेतेब्रह्मनेजपोतानुंस्वरूपमाने

વ૦ મ૦
॥ ૪૦ ॥

ગ૦ મ૦
૩૦

નેતંબ્રહ્મરૂપથઈને પરબ્રહ્મજ્ઞવાજેશ્રીકૃષ્ણજગવાનતેનુંજનનકરે અનેએબ્રહ્મથકિઓરુંજેપ્રકૃતિને પ્રકૃતિનુંકારજ્યમા
ત્રતેનેઅસત્યજાણેનેનાશવંતજાણેનેતુચ્છસમઠેને માયિકજેનામરૂપતેનેવિષેઅતિશે દોષદ્રષ્ટિરાખેનેતેસર્વનામરૂપ
નેવિષેઅતિશેવૈરાગ્યપામેતેનેસોનુંનેસ્ત્રીયંધનનકરે અનેબિજાનેતોજરુરબંધનકરે ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥

॥ ૩૦ ॥ ॥ ૧૬૩ ॥ ॥ સંતત્ ૧૮૮૦ ॥ નાશ્રાવણશુદિ ૪ ચોથ્યનેદિવસશ્રીજિમહારાજશ્રીગઢડામધ્યેદા
દાસ્વાચરનાદરબારમાંપોતાનેઉતારેવેદિકાઉપસ્યગાદિતકીયાનંસ્વાવિનેવિરાજમાનહતા અનેસર્વેશ્વેતવસ્ત્રધારણક
ર્યાંહતાનેકાલાછેડાનિધોતક્ષિમસ્તકેત્રાંધિહતિ અનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગદ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિ
જ્ઞકનિસન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતિ નેપ્રાગજિદવેપાસેશ્રીમદ્ભાગવતમાંકપિલગીતાનિકથાવંચાવતાહતા પછેકથાનિ
સમાપ્તિથઈ તારેશ્રીજીમહારાજપરમહંસપ્રત્યેયોદ્યાજેસર્વકારણનાપણકારણનેઅક્ષરાતીતનેપુરુષોત્તમએવાસુદેવ
જગવાનતેમહાપુરુષરૂપેકરિને મહામાયાનેવિષેવીર્યનેધરેછેતેપુરુષઅક્ષરાત્મકછેમુક્તછેનેએનેબ્રહ્મકેછે અનેએપુરુષે
માયામાંવીર્યરધસ્યુંતારેતેમાયાથકિપ્રધાનપુરુષદ્વારાયં વૈરાજપુરુષઉત્પન્નથયા તારેએવૈરાજપુરુષતેતેપુરુષનાપુત્ર
કેવાયજેમઆજગતમાં કોઈકબ્રાહ્મણક્ષત્રિયવૈશ્યાદિકજેપ્રાકૃતમાંણસહોયનેતેનિસ્ત્રીમાંથિતેનોદિકરોથાયતેમ
એવૈરાજપુરુષથાયછે એવાજેવૈરાજપુરુષતેઆજીવજેવાજછે નેનિજિયાપણઆજીવનાજેવિજછેનેતેવૈરાજપુરુષ
નિદ્વિપરાર્દકાલનિઆવરદાછે અનેઆજગતનિઉત્પત્તિસ્થિતિપ્રલયરૂપેનિત્રણ્યઅવસ્થાછે જેમઆજીવનિજાગ્ર
તસ્વપ્નસુષુપ્તિદ્વિત્રણ્યઅવસ્થાછેતેમ અનેએવૈરાજપુરુષનાંવિરાટસૂત્રાત્માઅવ્યાકૃતત્રણ્યદેહછેનેતેદેહઅષ્ટાવરણયુ

॥ ૪૦ ॥

કછે નેતેદેહમહત્વાદિકજેચોવિશતત્ત્વતંદારંથયાંછે તેવિરાટનેવિષેદ્વિયુંઅંતઃકરણનેદેવતાયેંપ્રવેશકર્યો ને
નેઠાઢવામાંડયુંને વિરાટનોજીવપણમાંહિહતોતો પણવિરાટઉઠ્યુંનહિનેજ્યારેક્ષેત્રજ્ઞવાજેવાસુદેવઅગવાનતેપુરુ
ષરૂપેકરિને એમાંઆવ્યાતારે વિરાટદેહઉઠ્યુંનેવૈરાજપુરુષપોતાનિ ક્રિયાનેવિષેસમર્થથયા અનેએજેઅગવાનતે
આજીવનેપ્રકાશ્યાને અર્થેસુષુપ્તિરૂપમાયાથકિપરરયાથકાએજીવનેવિષે સાક્ષિરૂપેરયાછેતોપણજિવનેદેહદ્વિયો
નેવિષયતેનોસંગઘણોથયોછે માટેસંગદોષેકરિનેએજીવદેહાદિકરૂપથૈગયોછે તેનાસંગનેમુકિનેએજીવએમસમ
ઠેજેમારૂપતોમાયાથકિમુક્તનેપરેવુંજેબ્રહ્મતેછે એવિરિત્યેનિરંતરમનનકરતોસતોએબ્રહ્મનોસંગકરેતોએબ્રહ્મનોગુ
ણએજીવનેવિષેઆવે પણએનેઆવાત્તાસાંનલીહોયતો પણનિરંતરસ્મૃતિરેહેતિનથિએમાંટોદોષછે એવિરિત્યેઈશ્વરજે
વૈરાજપુરુષનેઆજીવએસર્વેનાપ્રકાશકતોપુરુષરૂપેકરીનેપુરુષોત્તમએવાવાસુદેવછે અનેવૈરાજપુરુષપણજીવનિ
પેઠેબદ્ધછેતેદ્વિપરાર્દસુધીપોતાનિઆવરદાનાંગવેછે ત્યાંસુધીબદ્ધવરતેછેનેનોપ્રલયથાયતારે એનેપુરુષનોસંબંધ
સાક્ષાતથાયછેકેમજેનોવાપજેપુરુષતેસમર્થછેતેનેએટલોજાણવેછે અનેવૈરાજપુરુષનેમાયાનોસંબંધરયોછે મા
ટેપ્રલયનેઅંતેપાછોમાયામાંથિઉપજેછે અનેઆજીવછેતેજેવોપોતેવદ્ધછેનેઅસમર્થછેતેવિરિત્યેજેનોજેવાપહોય
તેપણબદ્ધનેઅસમર્થહોયમાટેએવાપતેદિકરાનોશોસહાયકરે માટેએનેસુષુપ્તિરૂપમાયાનોસંબંધ નિરંતરરહેછેટલ
તોનથિ એતોજ્યારેપૂર્વેકયોતેવિરિત્યેનિરંતરપોતાનાપ્રકાશકજેબ્રહ્મતેનોમનનદ્વારાસંગકરેતારેટલે અનેવલિએવિ
રાટપુરુષપણસંકર્ષણઅનિરુદ્ધપ્રદ્યુમ્નનિઉપાસનાકરેછે તેમાંપ્રલયરૂપઅવસ્થાનેવિષેસંકર્ષણનિઉપાસનાકરેછે ને

સ્થિતિરૂપઅવસ્થાને વિષે પ્રયુક્તનિઉપાસના કરે છે ને ઉત્પત્તિરૂપઅવસ્થાને વિષે અનિરુદ્ધનિઉપાસના કરે છે અને તે શંક
 ષ્ણાદિક ત્રણ જાતે વાસુદેવ જગવાનનાં સગુણરૂપ છે ને તે નિઉપાસનાને વલ્લે કરિને એવૈરાજપુરુષ જે તે ઉત્પત્તિસ્થિતિને પ્ર
 લયરૂપ ક્રિયાને વિષે સામર્થ્યને પામે છે અને જ્યાં સુધી એ ત્રણ નિઉપાસના કરે છે ત્યાં સુધી એને ઉત્પત્તિસ્થિતિ પ્રલયરૂપ જે
 માયાનો સંબંધ તેટલો નથી ને જ્યારે એ નિર્ગુણ એવા જે વાસુદેવ જગવાન તેની ઉપાસના કરે છે તારે એવૈરાજપુરુષ માયાનો
 ત્યાગ કરિને બ્રહ્મરૂપ થાય છે જેમ આજીવ છે તે બ્રહ્માદિક દેવરૂપે જગવાન નિઉપાસના કરે છે તારે ધર્મ અર્થકામરૂપ ફલ
 ને પામે છે અને જ્યારે જગવાનના અવતાર જે રામ કૃષ્ણાદિક તે નિઉપાસના કરે તારે બ્રહ્મરૂપ થાય ને એ નિમુક્તિ થાય તેમ
 વિરાટપુરુષ ને પણ છે અને એવૈરાજપુરુષ દ્વારાયે અવતાર થાય છે એમ શાસ્ત્રમાં કયું છે તે તો એમ સમઝવું જ એ જે વાસુદેવના
 રાયણ તે પુરુષરૂપે કરિને વૈરાજપુરુષ ને વિષે આ વિને વિરાજમાન હાય તારે અવતાર કયા છે માટે તે અવતાર તો સર્વે વાસુ
 દેવ જગવાનના જ છે અને એ વાસુદેવ જગવાન જ્યારે પ્રતિલોમ પાળે એવૈરાજપુરુષ થકિ નો સ્વાપહિ જાય તારે એકે વલ્લે વૈરા
 જપુરુષ થકી અવતાર સંજવે જ નહિ માટે એ થકિ અવતાર તો એને વિષે વાસુદેવ આવ્યા છે તે સારુ કયા છે અને એને વિષે વાસુ
 દેવ જે ક્ષેત્ર જ્ઞાતે એ પ્રવેશક સ્થોનો તો તારે એવૈરાજપુરુષ પોતાની ક્રિયા કરવિતે ને વિષે પાળ સમર્થ નો તથા અને પૂર્વે જે પુરુ
 ષ કયા તે માયામાં ગર્જાધરે તારે પ્રધાનપુરુષ દ્વારાયે એક એવા જે વૈરાજપુરુષરૂપ દીકરો તે થાય અને એ જ માયામાં થિ અને
 ક પ્રધાનપુરુષ દ્વારાયે વિજાં પાળ ઘણાંક એવાં વૈરાજપુરુષરૂપ બ્રહ્માંદ થાય છે અને તે પુરુષ તો નિરન્ન છે ને મુક્ત છે ને બ્રહ્મ છે
 ને માયાના કારણ છે તે માયાને વિષે લોમ પાળે વરતે છે તો પાળે ને માયાનો વાધ થાતો નથી ને માયાને વિષે એને જોગ નિહ

છાનથી એતોપોતેવ્રહ્મસુખેસુખિયાછેનેપૂર્ણકામછે અનેજેવૈરાજપુરુષ૬શ્વરછેતેમાયાનાઝોગનેઝોગવિનેપ્રલય
 કાલનેવિષેમાયાનાત્યાગકરેછે નેજેજીવછેતેતોમાયાનાઝોગનેઝોગવીનેદુસ્ખિયોથકોમાયામાંજલ્લીનથાયછેતા
 રેશુકમુનિયેપુછ્યુંજેપુરુષોત્તમવાસુદેવછે તેપુરુષરૂપેકરિનેઅનેકબ્રહ્માંડનિઉત્પત્તિસ્થિતિપ્રલયનાકર્તાછે માટેપુરુ
 પરૂપેકરિનેજવદુધાશાસ્ત્રમાંપુરુષોત્તમનેકયાછે તારેપુરુષમાંનેવાસુદેવમાંકેટલોઝેદછે તારેશ્રીજિમહારાજબો
 દ્યાજેજેમઆજિવનેવિષેનેવૈરાજપુરુષ૬શ્વરનેવિષેઝેદછે નેવલ્લીજેમ૬શ્વરનેવિષેનેપુરુષનેવિષેઝેદછે તેમપુરુષને
 પુરુષોત્તમએવાજેવાસુદેવઝગવાનતેનેવિષેએવોધણોઝેદછેપુરુષોત્તમવાસુદેવતોસર્વનાસ્વામિછે અનેએવાઅક્ષરા
 ત્મકપુરુષવ્રહ્મરૂપઘણાકછે તેજેતેવાસુદેવનાચરણારવિંદનિઉપાસનાકરેછેનેસ્તુતિકરેછે એવિરિત્યેપુરુષોત્તમપુરુ
 પ૬શ્વરજીવનેમાયાએપાંચઝેદઅનાદિછે તેઆવિરિત્યેવાત્તાઅમેઘણીકવારકરીછે પણએનુંમનનકરિનેસારિપેઠ
 પોતાનાઅંતરમાંઘડ્યબેસારતાનથિ એટલેશાસ્ત્રનાશબ્દનેસાંઝલિનેસમઝાણમાંઠારેતોનથિનેઠાવકિઘડ્યબેસારિ
 હોયતોએનિસમઝાણકોઈદિવસતેશબ્દનેસાંઝલવેકરિનેફરેનહિ માટેઆવાત્તાનિસારિપેઠેવિચારજ્યાનેલ્લખજ્યો એ
 વિરિત્યેઆવાત્તાશ્રીજિમહારાજેકરિછેતેલ્લખિછે ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥

॥ ૩૩ ॥

॥ ૧૬૪ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૦ નાશ્રાવણશુદિ ૫ પંચમિનેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનં

દજિમહારાજશ્રીગઢડામધ્યે દાદાચરનાદરવારમાંપોતાનેઉતારેવિરાજમાનહતા અનેશ્રીજીમહારાજેઅંગનેવિ
 પેસર્વેશ્વેતવસ્ત્રપેશ્યાંહતાં અનેમસ્તકનેઉપસ્યકાલાછેડાનિધાંતલ્લિવાંધિહતિ અનેકંઠનેવિષેપુષ્પનાહારવિરાજમા

व० म०
॥४२॥

नहता तथा कर्णने उपस्थपुष्पनागुच्छविराजमानहता तथा मस्तक उपस्थपुष्पनाताराविराजमानहता अने पोताना
मुखारविंदनि आगद्वयपरमहंस तथा देशदेशनाहरि चक्रनीसना चरार्इने वेठिहति पछे श्रीजिमहाराज सर्वहरि चक्र
प्रत्ये बोझता हवा जे आसंसारने विषे पोताना कुटंबीनो संबंध छे ते तो जेमथोरनुं जाड होय अथवा वडनुं के पिपस्थनुं डाढ
होय ते एक ठे कां ए थिका पिने बिजे ठे कां ए रोपिये तो उगिनें जाड थाय अने आंबो तथा बिबडो होयने तेने एकवार काप्यो
एटले फरिनें चोटेन हिते मकुटं विविना बिजानो जे संबंध छे ते तो आंबाना जाडना जे वो छे ते एकवार काप्यो एटले फरिनें
चोटेन हि अने कुटंबीनो संबंध छे ते तो थोरनाने वडना जाड जे वो छे ते कापिनां ख्या होय तो पण धरति मां पड्यो पड्यो पण
पाख व्या विनारे नहि माटे एकुटं विनो संबंध तो तोटले जो स्थूल सूक्ष्मने कारण एत्र एये देह थकीनो खो एवो जे आदेहने विषे
जिवात्मा तेने पोतानुं रूप जांणिने तेने विषे नगवाननि मूर्तिने धारिनें ने जाति वर्ण आश्रम तेना मानने मूकिनें ने केवल
नगवानना स्मरणने विषे तत परथाय तो कुटंबीनो संबंध चोखोटले ते विना बिजो उपाय कोई नथि अने वली जिवनु जे क
दयां ए थाय अने जिवमायाने तरिनें ब्रह्मस्वरूप थाय तेनुं कारण तो पुरुषोत्तम एवा जे श्रीवासुदेव नगवान तेना प्रत्यक्ष
स्वरूपनुं ज्ञान ध्यान कीर्तनने कथादिक एज छे ने एणें करिने ज एजिव छे ते मायाने तरे छे अने अति मोटा इने पांमे छे अने
नगवाननुं जे अक्षर धाम तेने पांमे छे अने आत्मनिष्ठा वैराग्यने धर्म ते तो नगवाननि चक्रिनां सहायरूप उपकरण छे प
ण नगवाननि चक्रि विना एकलो वैराग्य तथा आत्मनिष्ठा तथा धर्म ते जिवने माया तस्थानुं साधन नथि अने जो अति शो
धर्म आत्मनिष्ठाने वैराग्य न होयने एकलि नगवाननि चक्रो होय तो पण एजिवनुं कदयां ए थायने मायाने तरे एटलो धर्मा

ग० म०
३२

॥४२॥

दिकथकिञ्चक्तिनेविषेविशेषछे तोपणधर्मादिकअंगनुंसहायपणुंहोयतोएञ्चक्तिनेविषेकोइविघ्नथातुंनथिअनेजोध
 र्मादिकअंगनुंसहायपणुंहोयतांविशमदेशकालादिकेकरिनेञ्चक्तिनेविषे विघ्नजरूथायछेतेमाटेधर्मादिकअंगेस
 हितञ्चक्तिकरविअनेएविरित्येञ्चक्तिनेकर्ताजेञ्चक्ततेनेपणजोचुंडादेशकालक्रियानेसंगछे तेनेविषेप्रवरतायतोञ्च
 गवाननोञ्चक्तहोयतेनुंपणअंतरडोंलाइजायनेतेनास्वप्नावतांठानरहे माटेचुंडोदेशचुंडोकादचुंडिक्रियानेचुंडोसं
 गतेनोत्यागकरिनेरुडोदेशरुडोकादरुडोसंगरुडिक्रियातेनेविषे सदाप्रवर्तवुंपणचुंडादेशादिकनोसंगकरवांजन
 हिं॥ ॥इतिवचनामृतं॥ ३२॥ ॥१६५॥ ॥संवत् १८८० नाश्रावणवदि १३

तेरशनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांपोतानेउतारेढोलियाउपस्थगा
 दितकियानंखाविनेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिअगद्व्यमुनि तथा
 देशदेशनाहरिञ्चक्तनिसञ्चाञ्चराइनेवेठिहति पछेश्रीजीमहाराजसर्वेसंततथासर्वे हरिञ्चक्तप्रत्येएमबोलताहवाजे
 प्रथमअमेअमाराअंगनिवातकहिये पछेतमेसर्वेपोतपोतानोजेरित्येमोक्षमान्योहोयतथाअमेआविरित्येवरतशुं
 तोअलोकमानेपरलोकमांञ्चगवानअमउपस्थराजारेशे एमजेमान्युंहोयतंकज्याएमसर्वेनेकहिने पछेश्रीजिमहा
 राजेपोतानाअंगनीवातकेहेवामांडिजेअमनेतांजेपदार्थमांहेतजणायतांतेनोत्यागकरियेतारेसुखथाय अनेञ्चग
 वाननाञ्चक्तविनाजे मनुष्यमात्रअथवापदार्थमात्रतेनिजोमनमांस्मृतिथईहोयतांतेथीअतीशेछेटुंकरिये तारेसुख
 थाय अनेजांञ्चगवाननाञ्चक्तहोयतांतेनोकोईरीत्येकरिनेहईयामांअन्नावआवेजनहि अनेअमारेवगरईछ्येपण

व० म०
॥४३॥

पंचविपयछे तजारावरियेआविनेप्राप्तथायछे तोपणतेनेअमेईछतानथि अनेपगेकरिनेठेलिनांखियेछेये अनेजे
दिवसथकिअमेजन्म्याछईयेतेदिवसथीकरिनेआजदिवसपर्यंतकोइदिवसजाग्रतमां अथवास्वप्नमांद्रव्यनोकेखि
नांचुंडाघाटथयोहोयतोआसमग्रपरमहंसनासमछे अनेएविरित्येअमेसदायनिर्दोषपणेछइयेनेजेअमारेविषेदो
षबुद्धिकरशेतोतेनेजाग्रतमांतथास्वप्नमां चुंडाघाटथाशेनेतेनेदेहमुक्यासमेबहुकष्टथाशेअनेअमाराअंतरमांतोए
क जगवाननास्वरूपनुंजचितवनरेछे अनेउपस्थितो जगवाननाजक्त होयतेनाजीवनुंसारुंथायतेसारुंहलिमलि
नेरहियेछेयेअनेजेदिवसआमाराहइयामां जगवाननेजगवाननाजक्तविनाबिजेक्याइहेतजणाशेतो अमेएममा
नशुंजेअमेअमारिस्थितिमांथिडग्यापणअमनेएवोनिश्चेछेजेअमेएस्थितिमांथिडगीयेजनहिअमेअमारुंअंगहतुं
तेकल्युं हवेतमेसौपांतपातानुंअंगहोयतेकहो पछेसर्वसंततथासर्वेहरिजक्तेजेवां जेनांअंगहतांतेवांकल्यांजेआलो
कनेविषेनेपरलोकनेविषेआविरित्यनाअंगमांअमेरहियेतोअमाराउपस्थजगवानराजीरहे एवीरित्येकल्युंतेसर्वेह
रिजक्तनाअंगनिविक्तिजेकोणेकतो जगवानविनाबिजेठेकाणे वैराग्यनुंकल्युंअनेकोणेकआत्मनिष्ठानुकल्युं नेको
णेकजगवाननेविषेप्रितिनुकल्युं नेकोणेकधर्ममारवानुकल्युंएविरित्येबहुप्रकारेकल्युंपणश्रीजीमहाराजेमनमांधा
रीराख्युंहतुंतेकोणेनकल्युं पछेश्रीजीमहाराजयोढ्याजेएकनिष्कामिवत्तमानदृढहोयतोतेनेआलोकमांतथापरलो
कमांकोइठेकाणेजगवानथीछेदुरहेनहि अनेअमारेपणतेउपस्थतिकोईदिवसहेतआलुंथायनहि अनेअमेअहिं
यांठक्याछेये तेपणअहिंयांनाहरिजक्तनेअतिनिष्कामिवत्तमाननोदृढावदेखिनेठक्याछेये अनेजेनेनिष्कामिवत्त

ग० म०
३२

॥४३॥

માનદદહોયતોતેથકિઅમેહજરગાઉછેટજાઈયેતોપણતેનિપાસેજછેયે અનેજેનેનિષ્કામિવર્ત્તમાનમાંકાચ્યપછેનેતે
જોઅમપાસેરેછેતોયપણતેલાઘગાઉછેટછે અનેઅમનેનિષ્કામિન્નકહોયતેનાજહાથનિકરિસેવાગમેછેમાટેઆમુ
લ્લજાંબ્રહ્મચારીછેતેઅતિશેદદનિષ્કામિછેતોઅમનેનિકરેલિસેવાઅતિશેગમેછે અનેબીજોકોઈસેવાચાકરિકરેતો
તેવિગમતિનથિ અનેઅમેજેજેવાર્તાકરિયેછૂઈયેતેનેવિષેપણનિષ્કામિવર્ત્તમાનનુંજઅતિશેપ્રતિપાદનથાયછે અ
નેઅમેજેદિવસથકિપ્રગટથયાછેયે તેદિવસથકિનિષ્કામિવર્ત્તમાનનેજઅતિશેદદકર્તાઆવિયેછેયે અનેસન્નાબે
ઠિહોયત્યાંકોઈકસીઅથવાપુરુષતેનેજોયામાંફેરપડેતારેઅમેતેટલીજુત્તીકરીનેસંતાડેતોપણઅમને જણાયાવિના
રહેજનહિતારેઅમારોતેમનુષ્યઉપરઅતિશેકુરાજીપોથૈજાયછે અનેઅમારુમુખપણસાંમલુંયૈજાયછે અનેતેનુંદુઃખ
તોઅતિશેલાગેછે પણમોવતજાંણિનેઝાજુંકેવાયનહિઅનેવલિસાધુદાવોછેમાટેહૈયામાંસમઝિરૈયેછેયે પણજોરા
જાનાજેવિરિત્યહોયતોતેનેમાથેઝાજોદંડથાયમાટેસર્વમોટામોટાપરમહંસતયામોટીમોટી બાઝયુંતેનેઅમેમોરથીજ
કહિરાલ્યુંછે જેસત્સંગમાંકોઈપુરુષનેતથાકોઈસ્ત્રીનેકદાચિતજોનિષ્કામિવર્ત્તમાનમાંફેરપડેતોઅમનેસન્નલાવશો
માંશામાટેજેજ્યારેઅમેવિવાર્તાસાંનિલિયેંતારેજેમવાંઝિયાનેઘેરદિકરોઆવ્યોહોયને તેમરિજાયનેતેનેજેવોશોક
થાયતેવોઅમારપણશોકથાયછે તથામનમાંઅમવિચારથઈજાયછે જેવધાસત્સંગનેમુકિનેજાતારહિયેમાટેજેનિ
ષ્કામિવર્ત્તમાનરાખેતેજઅમનેવાલોછે અનેતેનેઅમારેઆલોકપરલોકમાંદદમેલાપરેછે પછેહરજિઠકરેપ્રશ્નપુ
છુંજેનિષ્કામિવર્ત્તમાનશેઉપાયેંકરિનેઅતિશેદદથાયપછેશ્રીજિમાહારાજવાંલ્યાજેનૌએકપ્રકારનોઉપાયનથિ

વ૦ મ૦
॥ ૪૪ ॥

એનાતોત્રણપ્રકારનાઉપાયછે જેમહાકનારોબલ્લધિયાપડાંધુંસરિઉધ્યમાંચડોએવાયણાકસાંમાંનેકરિનેકગાડુ
કેવાયછેતેમનિષ્કામિવતદ્દરાખવાનિપણધણિકસામગરિજોડ્યેછેયેતેમાંપણત્રણઉપાયછેતેતોઅતિશેમુખ્યછેતે
માંએકતોમનનેવશકરવુંજેમનનેવિષેઅર્થવંડેવુંમનનકરવુંજેહુંઆત્માહુંદેહનથિને જગવાનનીકથાશ્રવણાદિકજે
નવધાનકિતેનેવિષેમનને અર્થવંડેજોડીમેલવુંપણક્ષણમાત્રમનનેનવરૂરેવાદેવુંનહિજેમકોઈકપુરુષનેનૂતવશથયો
હતોતેજ્યારેકામનવતાવે તારેતેનેસ્વાવાતયારથાયતેમઆમનછેતેપણનૂતજેવુંછેતેજ્યારેજગવદ્ભક્તીમાંનેરાખે તારે
અધર્મનાઘાટઘડેતારેનૂતનિપેઠેજીવનેસ્વાવાતયારથયુંકેવાયમાટેમનને અર્થવંડેજગવાનનિકથાકીર્તનાદિકમાં
જાંઢિરાખવુંએટલેએમનવશથયુંકેવાયઅનેવિજોડપાયછેજેપ્રાણનેનિયમમાંરાખવોતેજેમજગવાનેંગિતામાંકહ્યું
છેજેઅહારવિહારજુક્તરાખવોપણઅતિશેસ્વાધાનિદ્રાદ્યુપતાનરાખવિ એવિરિત્યેવર્તેતારેપ્રાણનિયમમાંથયોકેવાય
અનેપ્રાણનિયમમાંનકર્યોહોયતોસ્વાધાનિદ્રામનમાંતદ્ધનરહે પછેઅનંતપ્રકારનાજેરસતેનેવિષેરસનાહંદ્રિછે તેદો
ડતિફરેતારેવિજીહંદ્રિયુંવશકરિહોયતેપણસર્વેમોકલિથઈજાયમાટેઆહારનેનિયમમાંરાખિને પ્રાણનેનિયમમાંક
રવોઅનેત્રિજાંડપાયછે જેઆસત્સંગનેવિષેજેનેજેનેજેનેનિયમકહ્યાછે તેમાંદેહનેરાખિનેદેહનેનિયમમાંકરવોએ
વિરિત્યે એત્રણઉપાયનેજે દ્વરાસ્વેતેનેનિષ્કામિવર્તમાનઅતિશેદ્વથાયછે અનેએનેવિષેએમનજાંણવુંજે એવિરિત્યેરા
ખવુંધણુકઠણછે કેમજેજેસાધુજહોયતેનેતોએમરાખવુંકાંઈકઠણછેનહિ અનેસાધુજહોયતેતોકામક્રોધલોનાદિક
શત્રુનુંબલ્લહોયતોપણજગવાનનેરાજિકર્યાસારુતેનોત્યાગકરેતારેજેપાકોસાધુકેવાયઅનેમનુષ્યદેહેકરિનેનથાય

ગ૦ મ૦
૩૩

॥ ૪૪ ॥

एवुंशुंछे जंनित्येअन्यासराखिनेकरेतेथायछेजेमकुवानाकांठाउपस्यमहाकठणपथरोहोयछेतेनेविषेनित्येपाणिने
शिंचवुंतेणेकरिनेनरमदोरडिछे तेपणकापापाडेछेतेमजेसाधुजछे नेतेजेस्वच्चावनेटासवानोनित्येअन्यासराख
शेतोतेस्वच्चावक्यांदगीरहेशेएतोनिश्चेजनाशपांमशे माटेजेनेनिष्कामव्रतराखवुंहोयतेनेकल्याणवाजेअण्यउपाय
तेद्रढकरिनेराखवा ॥
॥ इतिवचनामृतं ॥ ३३ ॥ ॥ १६६ ॥

॥ संवत् १८८० नाच्चादरवाशुदि १ पढवानेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादर
बारमांउगमणेबारअओरडानिओसरियेंविराजमानहता अनेधोसुंधोतियुंपेरसुंहतुंनेधोखिचादरओढिहति नेकाला
छेडानिधोतस्मिस्तकेवांधिहति नेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनिसच्चाअरार्इने
बेठिहति नेपरमहंसदुकडसरोदावेईनेगावताहता पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेकीर्तनराखोप्रश्नउत्तरकरियेतोआ
लसमटे एमकहिनेश्रीजिमहाराजबोल्याजेप्रथमहुंएकप्रश्नपुछुंछूं जेआजीवनेविषेमायानांकारज्यएवांजेइंद्रियो
अंतःकरणआदिकचोविशतत्वतेरल्यांछेतेएतत्वजडछेकेचैतन्यछे पछेपरमहंसकल्यांजेएतत्वचैतन्यतोखरां पछेश्री
जिमहाराजबोल्याजेज्यारेएतत्वचैतन्यछे तारेआशरीरनेविषेजीवछे तेनेलाचोविशतत्वनापणचोविशजीवथया
तारेआजीवनुंजेकल्याणथाशेतेपणसर्वेनेवेंचातुंजागेआवशे नेजेपापकरशेतेपणसर्वेनेवेंचातुंजागेआवशे तारे
सुखदुखनुंजेओक्तापणुंतेएकजीवनेविषेजनहिकहेवायनेसंचितप्रारब्धनेक्रियमाणएअण्यप्रकारनांजेकर्मतेपणए
कजीवनेजनहिकहेवायनेनारदादिकजेपुर्वमुक्तथयाछे तेमनोएकपोतपोतानांजीवजमुक्तथयांछे पणतेनेलाचो

此の乗取器は、電機送電方式の電線に、乗取器が乗るのを防止するものである。

卷之六

118411

તેઆત્માસૂર્યનાજેવાપ્રકાશેજુત્તહે નેઆમારિસર્વેંદ્રિયોનીક્રિયાનેવિષેમુનેઆત્માનુક્ષણમાત્રપણવિસ્મરણથતું
નથીપણઆત્મદર્શનથાવું વદુકઠણછેએવુંઆત્મદર્શનતોપૂર્વનાધણાકજન્મનાસતસંસ્કારવાલોકોફકવિરલોહો
યતેનેથાયછેનેબિજોતોઆત્માનોવિચારસોવરસપરજંતકરેતોપણઆત્માનુંદર્શનથાયનહિ એતોક્યારેથાયતોજ્યા
રેશ્રીકૃષ્ણજગવાનનીમૂર્તિનુંધ્યાનકરેતારેઆત્માનેદેખવોએકાંઈકઠણનથી અનેજગવાનનાધ્યાનવિનાકેવલઆ
ત્માનેવિચારેકરિનેઆત્માજણાયછેકેદેવાયછેએવિતોઆશાકોઈનેરાખવિનહિ અનેજગવાનનીઉપાસનાકરવિને
જગવાનનાંચરિત્રગાવવાંસાંજલવાંનેજગવાનનુંનામસ્મરણકરવું નેપોતપોતાનાધર્મમાંરહેવુંએવિરિત્યેપોતાનાજી
વનુંકલ્યાણથાવુંતેકાંઈકઠણનથીએતોજેમવાંણમાંબેસિનેસમુદ્રનેતરવોએવાંસુગમમાર્ગછે અનેઆત્મદર્શનેકરિને
કલ્યાણકરવુંતેતોજેમતુંબડાંબાંધિનેસમુદ્રતરવોએવોકઠણમાર્ગછે અનેઅમેજેઆત્મજ્ઞાનનીવાર્તાકરિયેછઈયેતે
માંતોએટલુંજપ્રયોજનછે જેજોપોતાનાઆત્માનેદેહથિજુદોમાનેતાંદેહનેવિષેપ્રીતિનરહેતથાદેહનાસંબંધિનેવિષેહેતન
રહેતથાજગવાનનીજ્ઞાતિનેવિષેકોઈવિગ્નનથાય એટલુંજપ્રયોજનછે પણકેવલએણેકરિનેજકલ્યાણથાયએમતોમા
નવુંનહિ અનેવલ્લિજગતમાંએમવાર્તાછેજે મનહોયચંગાતોકથરોત્યમાંગંગા એવાર્તાઓટિછેએતોગમેતેવોસમાધિ
નિષ્ઠહોયઅથવાવિચારવાનહોયનેતેપણજોશ્ચિયુંનાપ્રસંગમાંરહેવામાંડિતોએનોધર્મકોઈરિત્યેરહેજનહી નેગમેતેવિધ
ર્મવાલિસ્ત્રીહોયનેતેનેજોપુરુષનોસહવાસથ્થ્ય તોએનોપણધર્મરહેજનહિ અનેએવિરિત્યેસ્ત્રીપુરુષનેપરસ્પરસહવાસથા
યનેએનોધર્મરહેએવિતોઆશારાખવાંનહિતેઆવાર્તાતિએમજછેપણએમાંકાંઈસંશયરાખવાંનહિ તેમાંદેધર્મમાંતોક્યા

व० म०
॥४६॥

ररेहेवायतां परमहंस होय तथा ब्रह्म चर्यादिक नियम कल्याण छे ते मारेहेतो एणे धर्म मारेहेवा
य अने स्त्री होयने ते पण जो पोत पोताना नियम कल्याण छे ते मारे वरते तो ते एणे धर्म मारेहेवा य अने बिजा जे सत्संगि गृहस्थ हो
यते पण जो पोत पोताना नियम कल्याण छे ते मारे हेने जवांन अवस्था वा लिजे पोतानि माबोनने दी करिते जे दो पण एकांत
मांन बेसेने ते निसां मुपण दृष्टि मांढिने न जुवे तो एणे धर्म मारेहेवा य एविरित्ये धर्म मारेहेवुं तथा जगवानना स्वरूप नि उपा
सना करवी तथा जगवानना अवतार चरित्रनु श्रवण कीर्तन करवुं तथा जगवाननु नाम स्मरण करवुं ए चारवां नां ज जी
वना अतिशे कल्याणने अर्थे छे अने आतमे सर्वे छो ते मुंने जगवान जांणो छो ते अमे ज्यां ज्यां उछवस मैया कस्या होयने
जे ठेकां ए परमहंस ब्रह्म चारित तथा हरि न क्त सत्संगी बाई नाई सर्वे जे गाथया होयने अमे कीर्तन गवराव्यां होयने वार्ता
करि होयने अमारि पूजा थई होय अने आदिक जे अमारां चरित्र स्त्री द्वातेने केवांने सां जलवांने तेनुं मन मां चितवन करवुं
अने जेने एनुं चितवन अंत काले जो थई आव्युं होयतो ते नो जीव जगवानना धामने जरूपां मे माटे एवां जे अमारां ए स
र्वे चरित्र क्रिया तथा नाम स्मरण ते कल्याण कारि छे अने आविरित्ये अमे स्वरूपानंद स्वामिने वार्ता करि हति ते वार्ता नि
धारितारे देह मां जे मंद वाडनुं धनु कदुख हतुं ते सर्वे निवृत्ति पां मिगयुंने परम शांति थई पण ए घणाय आत्माने देखहता तो
य पण ते ए करिने कांई सिद्धि थई नहि अने वलि परोक्ष जे श्री कृष्ण राम चंद्रादिक जगवानना अवतार तेनां जे चरित्र ते ज्यां
ज्यां कयां होयतेने पण सां जलवांने गाववां अने ए चारवां नां निद्रदृता थायतेने अर्थे अमे श्रीमद्भागवत आदिक अष्टां
थनु अतिशे प्रतिपादन करवुंछे माटे ए ग्रंथने सां जलवाने जगवाने ए चारवां नां निज वार्ता करवी अने वली जगवाननी

ग० म०
३५

॥४६॥

મૂર્તિની ઉપાસનાને જગવાનનાં ચરિત્રને જગવાનનું નામ સ્મરણ એ ત્રણ વાંનાં વિના કેવલ ધર્મે કરિને કહ્યાણ થાયું તે
તાતું બહાં બાંધિને સમુદ્ર તરવો તે વું કઠણ છે અને જગવાન નિમૂર્તિનો આશ્રય હોયને જગવાનના ચરિત્રને માતો સાં જલ
તો હોયને જગવાનનું નામ સ્મરણ કરતો હોયને જો તે માં ધર્મ ન હોય તો તે માથે પાંણો લેઈને સમુદ્રને તરવાને ફેંદો એવો જાણ
વો ને તેને ચંદાસ જેવો જાણવો માટે એ ચાર વાંનાં યે કરિને જ જીવનુ કહ્યાણ જ રુથાય છે પણ એ વિના બિજું કોઈ એવું
સાધન નથી જે જણે કરિને કહ્યાણ થાય અને મુક્તાનંદ સ્વામિ આદિક સાધુનાં જે કાવ્ય કીર્તન તે ગાવવાને સાં જલ વાંત
યા જગવાનના અવતાર ચરિત્રે જુક્ત એવાં કાવ્ય કીર્તન બિજા કવિનાં હોય તો તેને પણ ગાવવાને સાં જલ વાં પણ કવિરને
અસ્વાનાં જે કાવ્ય કીર્તન હોય તથા એ જે વાં જેનાં કાવ્ય કીર્તન હોય તેને ગાવવાં નહીંને સાં જલ વાં પણ નહિ અને તમારે સ
ર્વેને મારે વિશે વિશ્વાસ છે ને હું તમને જે વિતે વિ અવલિવા તે ચઢા વિદેં તો જે મસર્વેને કુવામાં નાંચિને ઉપચયિ પાંણાની
શિસાઢાં કે તારે તેને નિકલવાની આશા જ નહિ તે મતમે પણ મારા વચનને વિશ્વાસે કરિને અવલે માર્ગે ચઢિ જાઓ તો એમાં
મારે શું સારુ થાય માટે આવા ત્તાં તમારા કહ્યાણ નિ છે તેમંતમને હેતે કરિને કહિ છે તે સારુ તમો સર્વે હવે આ વિજરિત્યે
સમઠિને દ્રઢ પણે વરતન્યો એમ કહિને પછે શ્રી જિમહારાજ બોલ્યા જે જો તમે સર્વે આ અમે વાત્તાં કરિ એ વિરિત્યે વરતવા
નો નિશ્ચે કર્યો હોય તો એક એક આ વિને મારે પગે અઢિને સમસ્વાઓને એ વિપ્રતિજ્ઞા કરો જે અમારે દ્રઢ પણે એમ જ વરતવું છે
પછે સર્વે પરમહંસ તથા સત્સંગિરાજિ થકા ઉઠિને શ્રી જિમહારાજના ચરણ કમલ નો સ્પર્શ કરિને નમસ્કાર કરિને પાછા બે
ઠા પછે સર્વે બાઈયુંને પણ એ વિરિત્યે કયું તારે બાઈયું પેણ છેટે ઝીરહિને એમ વરતવાનો નિશ્ચે કરિને સમસ્વાધા પછે શ્રી

व० म०
॥४७॥

जिमहाराजप्रसन्नथकापोतानेउतारेपधास्या ॥ ॥इतिवचनामृतं॥ ३५॥ ॥१६८॥ ॥संवत्
१८८० नाच्चादरवाशुदि १५ पुन्यमनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनांदस्वार
मांआथमणेबास्यआरडानिआसरियेदोखियाउपस्थविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतांनेपोताना
मुखारविंदनिआगद्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचराइनेबेठिहनि पछेश्रीजिमहाराजबोह्याजेप्रश्न
उत्तरकरो तारेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्नपुछुंजेभगवाननास्वरूपमांअखंडवृत्तिरहेतेनोशोउपायछे पछेश्रीजिमहारा
जबोह्याजेएनोउपायतोच्यारप्रकारनांछे तेमांएकतोजेनाचित्तनोचोटवानोस्वच्चावहोयतेज्यांचोटाडेत्यांचोटिजा
य तेजेमपुत्रकलत्रादिकमांचोटेछे तेमपरमेश्वरमांपणचोटेमाटेएकतोएउपायछे अनेविजोउपायएछेजेअतिशेश
रविरपणुंतेशूरवीरपणुंजेनाहड्यामांहोयतेतेनेजोभगवानविनाबिजोघाटथायतोपोतेशूरविरभक्तछे माटेतेनाह
दामांअतिशेविचारउपजेतेविचारेकरिनेघाटमात्रनेटाडिनेअखंडभगवाननास्वरूपमांवृत्तिराखेछे अनेत्रिजोउपा
यतेभयछे तेजेनाहदनेविषेजनममृत्युनेनरकचोराशितेनिबिकअतिशेरेतिहोय तेबिकेकरिनेभगवाननास्वरूपमां
अखंडवृत्तिराखेछे अनेचोथोउपायतेवैराग्यछे तेजेपुरुषवैराग्यवांनहोयतेसांख्यशास्त्रनेज्ञानेकरिनेदेहथकिपोता
वाआत्मानेजुदीसमझिनेतेआत्माविनाबिजासर्वमायिकपदार्थनेअसत्यजांणिनेपछे तेआत्मानेविषेपरमात्मामे
धारिनेतेनुंअखंडचितवनकरे अनेएच्यारउपायविनातोजेनाउपस्थभगवानकृपाकरेतेनितोवातनकेहेवाच पणते
विनाबिजातोअनंतउपायकरेतापणभगवाननेविषेअखंडवृत्तिरहेनही अनेभगवाननेविषेअखंडवृत्तिरेवीतेतोपणुं

ग० म०
३६

॥४७॥

જારેકામછે તેજેનેઅનેકજન્મનાંસુકૃતઉદયયાંહોયતેનેજગવાનનાસ્વરૂપમાંઅર્ચવદત્તિરહેનેવિજાનેલોકપ્રવંહ
ત્તિરાસવિમહાદુર્લભજછે એવિરિત્યેજગવાનનાસ્વરૂપમાંઅર્ચવદત્તિરાસવાનિવાતકરિનેપછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યા
જેઆસંસારનેવિષેમાયામાયાકેછે તેમાયાનુરુપઅમેજોઈલોધુંછે જેજગવાનવીનાબિજેઠેકાંણેજેહેતરહેછેતેજમા
યાછે અનેઆજિવનેપોતાનોજેદેહનેદેહનાંસગાંસંબંધિનેદેહનુચરણપોશણકરનારોએટલાંનેવિષેતોજેબુપંચવિષય
માંજીવનેઅતિશેહેતછે તેથકોપણવિશેષહેતછે માટેજેનેદેહનેદેહનાંસગાંસંબંધિનેદેહનાંચરણપોશણકરનારોઆ
થીસનેહતુટોતેપુરુષજગવાનનીમાયાનેતરિરિત્યોછે અનેજેપુરુષનેજગવાનવિનાવિજાયાંથિહેતતુટેછેતેનેજગવાનને
વિષેહેતયાયછે અનેજ્યારેજગવાનનેવિષેહેતથયુંતારેતેનિજગવાનમાંઅર્ચવદત્તિરહેછેનેજ્યારેજગવાનમાંઅર્ચવદ
ત્તિરહિતારેતેનેવિજુંકાંઈકરવુંરત્યુંનથીતેતોરૂતાર્થયયોછે ॥ ॥ ૬૬ ॥ ॥ ૬૬ ॥ ॥ ૬૬ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૦ નાચાદરવાવદિ ૧ પડવાનેદિવસસ્વામીશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીગઢદામધ્યદાદસ્વાચરનાદર
વારમાંઆયમણેવાચ્યઓરડાનિઓસરિયંવિરાજમાનહતાનેસર્વેશ્વેતવસ્થધારણકર્યાંહતાંનેપોતાનામુસ્વારવિંદનિ
આગલ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિજકનિસજાજરાઈનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજેપ્રશ્નપુછ્યુંજેગીલામાંકયુંછે
જેજ્ઞાનિહોયતેપણપોતાનિપ્રકૃતિસરસ્વુંઆચરણકરે અનેશાસ્ત્રકયોએવોજેનિગ્રહતેનુંજોરચાલેનહિમાટેએસ્વાચ્ચાવિ
કપ્રકૃતિછેતેશેઉપાયેકરિનેટલે પછેસર્વજેમુનિમંદલતેણેવિચ્ચારિજાંયુંપણશ્રીજિમહારાજનાપ્રશ્નનાંઉત્તરથાયએમ
જણાંનહિપછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેએનાંઉત્તરએમછેજેએસ્વચ્ચાવમુકાવ્યાસારુજેસત્પુરુષઉપદેશકરતાહોયતેન

व० मृ०
॥ ४८ ॥

वचननंविषेअतिशेविश्वासहोयअनेउपदेशनाकरनारानिउपस्यसांनलनारानेअतिशेप्रीतिहांय अनेउपदेशनांकर
नारोहोयतेगमेतेटलांदुखविनेकठणवचनकहे तोपणतेनेहितकारिजमानतोजायतोस्वाच्चाविकजेप्रकृतिछे तेपण
नाशयैजायपणएविनाबिजोकोईउपायनथि माटेजेनेपोतानिप्रकृतिटाह्यानिईछाहोयतेनेपरमेश्वरतथासत्पुरुष
तेस्वच्चावटाह्यासारुगमेतेटलातिरस्कारकरेनेगमेतेवांकठणवचनकहे तोपणकोइरित्येदुखाबुनंहिनेकेनारानोगुण
जलेवोएविरित्येवर्त्तंतोकोइरित्येनटलेएविप्रकृतिहोयतोयपणतेटलिजायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ३७ ॥

॥ १७० ॥

॥ संवत् १८८० नाच्चादरवावदि ६ छत्रनेदिवसस्वामिश्रीसहजा

नंदजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमां उगमणेबाख्यओरडानिओसरियेंढोलियाउपस्यगादितकि
यानंखाविनेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगह्यपरमहंसतथादेशदेश
नाहरिन्नक्तनिसच्चाचराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोह्यजेसंसारिजीवछेतेनेतोकोईकधनदेनारोमक्षेकेदिक
रोदनारोमक्षेतोत्यांतुरतप्रतितीआवे अनेजगवाननाचक्रहोयतेनेतोजंत्रमंत्रनाटकचेटकमांक्यांइप्रतीतीआवेज
नहिअनेजेहरिन्नक्तहोयनेजंत्रमंत्रमां प्रतीतीकरेतसत्संगीहोयतेपणअरधोविमुखजाणवो अनेजेसाचाजगवान
नाचक्रहोयतेघणाहोयनहिंजयार्थजगवाननाचक्रतोकारियाणिगाममां मांचोचक्रहतातेसत्संगययामोरमार्गी
नापंथमांहतातोपणनिष्कामिवर्त्तमानमांफेरपड्योनहि अनेपोतेबालब्रह्मचारिरत्याअनेकोईककिमियावालोपो
तानेघेरआविनेउतरयोहतोतेणेत्रांधामांथिरुपुकरिदेखाड्युने पछेएचक्रनेकपुंजेतमेसदावलिछोवाटेतमेनेआबु

ग० म०
३८

॥ ४८ ॥

टिबताविनेरुपुंकरवाशिखवुं पछेएन्नक्तलाकडिदैनंतनेगांमवास्थकादिमुक्यांअनंतनेएमकयुंजंअमारेतोअगवा
नविनाबिजापदार्थनिईच्छानथि पछेएन्नक्तनेसत्संगथयोतारेअगवाननाएकांतिकन्नक्तथयामाटेजेएकांतिकन्नक्त
होयतेनेएकतोआत्मनिष्ठाहोयनेबिजोवैराग्यहोयने त्रिजोपोतानोधर्मद्रष्टापणेहोयनेचोथीश्रीकृष्णअगवाननेविषे
अत्यंतन्नक्तीहोयने तेएकांतिकन्नक्तज्यारेदेहमुकेतारेंतेनोश्रीकृष्णअगवाननेविषेप्रवेशथायछे अनेजेएकांतिक
नहोयतेनोतोब्रह्मादिकमांप्रवेशथायछे अथवासंकर्षणादिकनेविषे प्रवेशथायछेपणएकांतिकथयाविनाश्रीकृष्ण
वासुदेवमांप्रवेशथातो नथितेप्रवेशते एमसमऊवोजेजेमअतिशेखोच्चीहोयतेनोधनमांप्रवेशथायछे नेजेमअति
कामिहोयतेनोमनगमतिस्त्रीमांप्रवेशथायछे नेजेमघणिकदोक्षत्यवालोहोयनेतेवांछियोहोयनेतेनेदिकरोआवेते
नोदिकरामांप्रवेशथायछे तेमएविरित्येजेनोजीवजेसंधाथेबंधाणांहोयतेनेविषेतेनोप्रवेशजांणवोपणजेमजसमां
जसमसिजायछे नेअग्निमांअग्निमसिजायछेतेमप्रवेशनथिथातोएतो जेनोजेनेविषेप्रवेशहोयतेनेपोतानादृष्टदेव
विनाबिजाकोईपदार्थनेविषेहेतउपजेनहिनेएकतेनिजरटनासागिरहेनेतेविनाजीवेंतमहादुखनादिवसअगविनेजी
वेपणसुखनथाय॥ इतिवचनान्तं॥ ३८॥ ॥ १७१॥ ॥ संवत् १८८० नाच्नादरवावदि १० दशमिनेदिवसश्री
जीमहाराजश्रीगढढामध्येदादासाचरनादरबारमांथिपोडियेचदिने श्रीलक्ष्मीवाडीयेपथास्थाहतापछेत्यांओराउ
पस्थढोक्षियोढसाविनेतेउपस्थविराजमानथयाहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्वय
परमहंसतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनीसन्नाचराईनेवेदिहति पछेश्रीजिमहाराजंप्रभपुछ्योजेंदेशकाक्षक्रियासंगादि

व० म०
॥ ४९ ॥

ग० म०
३९

केकरिनेपणजेपोतामांएवांगुणहायजेजायजनहीएवांजेने जेस्वान्नाविकगुणहोयतेकहोएमकहिनेश्रीजीमहाराज
बोदयाजेद्वयो अमेअमारांमांएवास्वान्नाविकगुणरयाछेतेकहियेजेएकतोअमारेएमवरतेछे जेपंचप्रकारताविषय
संबंधिजेजेपदार्थछेतेनोदेहेकरिनेसुछेएटखोजोगयाय तोपणतेनोमनमांघाटनथायतयास्वप्नमांपणनआवे अते
विजोएमजेबाहेरथिसुछेएटखिप्रवृत्तिमांरयाहोइयेषणज्यारेअंतरद्रष्टिकरिनेपोतानाआत्मासांमुजोइये तोकाअ
वानाअंगजिपेद्वेसर्ववृत्तिसंकोचाईनेआत्मस्वरूपनेपांमिजायनेपरमसुखरूपेवरतायअनेत्रिजोएमजेचैतन्यरूपने
तेजोसचएवुंजेअगवाननुअक्षरधामछे तेमांसदासाकारमूर्तिएवाश्रीरुष्णवासुदेवविराजमानछेनेतेसाकारथका
जसर्वनाकर्ताछे पणनिराकारथकीतोकांईथातुंनथिएविरित्येसाकारनीद्रढप्रतितीछे तेकेटबाकवेदांतनार्थथवंचा
व्यानेसांअद्वयातोपणएप्रतितीटखिनहि अनेचोथोएमजेजेकोइबाइनाइहोयनेतेनि कोरनुएममारेजाण्यामांआवे
जेआतोउपस्थिति दंजेकरिनेअगवाननीअक्तिकरेछेपणएसाचोअगवाननोअक्तनथितोतेनेदेखीनेमनराजिनथाय
नेतेनीसाथेसुवांएयपणनथायनेजेखरेखरोअगवाननोअक्तहोयतेनेदेखिनेजमनराजिथाय नेतेनिसाथेजसुवांएय
थायएअरगुणअमारेविषेस्वान्नाविकपणेरयाछेतेकयानेहवेतमंसर्वेकहो पछेजेमोटेरापरमहंसतथाओटेराहरिअ
क्तहतातेमणेजेमांजेगुणएवोहतेकहोदखाड्योपछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेजेमोटेरोहोयतेनेविषेनिष्कामरूपधर्म
छेतेअवस्थजोइयेनेबिजिवात्तमांतोकांईककायपहोयतोचाये पणएमितोहृताअतिशेजोईयेकेमजेएमोटेरोछेने
निसारप्येसर्वनिसारप्यकेवायएविरित्येवारताकरिनेपाछादादास्वाचरनादस्वाएमांधधारिनेसंध्यअरजिमासायण

॥ ४९ ॥

धुम्यस्तुतिकरिनेपछेसर्वेसाधुतथाहरिभक्तनिसजाथइ पछेश्रीजिमहाराजेमोटेरामोटेसपरमहंसनेपुछुंजेअमेपं
चमस्कंधतथादशमस्कंधनुअतिशेप्रतिपादनकरुंछे माटेएवेग्रंथनुजेरहस्यतेजेमतमनेसमऊचामांआयुंहोयतेक
होतारिनेमोटेससर्वेपरमहंसेपोतपोतानीसमऊअथप्रमाणेजेमजणांणुंतेमकहिदेखाइछुं पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजे
हयोहवेअमेएवेग्रंथनुंरहस्यकहीयेजेरहस्यतेशुंतागमेएवोशास्त्रीहोयपुराणीहोय अतिशंबुद्धिवालाहोयतेपणसांज
सिनेतेवात्तानेनिश्चेसत्यमानेनेहापाडेपणतेनेकोईरित्यंसंशयनरहेजेएवात्ताएमनहीहोयएविरित्यंजेकहिदेखाइछुं ते
नुंनामरहस्यकहेवाय अनेएवेग्रंथमांदशमस्कंधनुतोएरहस्यछे जेउपनिषदवेदांतनेश्रुतिस्मृतिनेमांजेनेब्रह्मकत्याछे
ज्योतिस्वरूपक्याछेज्ञानरूपक्याछेतत्त्वक्याछेसूक्ष्मक्याछेनेनिरंजनक्षेत्रज्ञसर्वकारणपरब्रह्मपुरुषोत्तमवासुदेव
विष्णुनारायणनिर्गुणएवेएवेनामेकरिनेजेनेपरोक्षपणक्याछे तेतेआप्रत्यक्षवसुदेवनापुत्रश्रीरुद्रवासुदेवछेएवि
रित्येज्यांज्यांस्तुतिजागछे त्यांत्यांएवाएवास्तुतिनाशब्दनेवेइनेप्रत्यक्षश्रीरुद्रभगवानंतजक्याछेपणश्रीरुद्रभग
वानथोअधिककांडनयिकछुं तथासर्वजगतनीउत्पत्तिस्थितिप्रलयनाकत्तातेपणश्रीरुद्रभगवानजछेएमकछुंछे
अनेपंचमस्कंधनेविषेतोएश्रीरुद्रभगवाननुंमाहात्म्यकछुंछे तथाएश्रीरुद्रभगवानजेतेआजगतनिस्थितिनेअ
र्थेनेपोतानाभक्तजननेसुखआपवानंअर्थेअनेकप्रकारनिर्मूर्तियुंनेधारिनेखंडखंडप्रत्येकरत्याछे एमकछुंछेअनेपोते
बाधिएविजेमर्यादाउंतेनेविषेजेरहेतेअतिशेमोठ्यपनेपांमेनेजनरहेतेमोठोहोय तोपणपोतानिस्थितिथकिपडीजाय
अनेजेसाधारणजीवहोयनेतेमर्यादानेलोपेतोतेनेअधोगतिथायछे एमकछुंछेअनेएजजेश्रीरुद्रवासुदेवतणेवसु

व० मृ०
॥५०॥

ग० म०
४०

देवदेवकीनेप्रत्यक्षचतुर्भुजरूपेअद्भुतबाह्यथकादर्शनदिधुंएअनादिवासुदेवरूपछे अनेएश्रीकृष्णन्नगवानधर्मअर्थ
कामनेविषेवर्त्याछे तेधर्मअर्थकामसारुजेजेन्नगवानेचरित्रकस्यांतेनुजेगांनकरेअथवाश्रवणकरेतेसर्वेजीवसर्वे
पापथकिमुकाइनेपरमपदनेपांमेछे अनेएवासुदेवन्नगवाननाजन्मकर्मनेमूर्तिएसर्वेदीव्यस्वरूपछेअनेएजेवासुदे
वश्रीकृष्णतेजसर्वापरिछेएविरित्येएवेग्रंथनुरहस्यछे अनेजेशुकजीजेवाब्रह्मस्थितिनेपांम्याहोयतेनेपणएश्रीकृष्णप
रब्रह्मनीउपासनाभक्तिकरवीनेदशममांकल्यांजे श्रीकृष्णन्नगवाननाचरित्रतेशुकजिजेवानेपणगाववांनेसांनल
वांतेशुकजियेजकल्युंछेजे परिनिष्ठितोपिनैर्गुण्येउत्तमश्लोकलीलया ॥ गृहीतचेताराजर्षेआख्यानंयदधीतवान् ॥
॥ १ ॥ अनेएवाजेवासुदेवन्नगवानतेनाआकारनेविषेदृढप्रतितीराखवी अनेजोन्नगवाननाआकारनेविषेदृढप्र
तितीहशेनेकदाचितएजीवकांडकपापकरशेतोपणएनोउद्धारथाशे केमजेपापकरेतेनुंतोप्रायश्चित्तकल्युंछे पणन्न
गवाननेजेनिराकारसमकेएतोपंचमहापापकरतांपणअतिमोटुंपापछे एपापनुंकोईप्रायश्चित्तनथिअनेन्नगवानने
साकारजाणीनेनीशाराखीहोयनेकदाचिततथिकोईकपापथैगयुंहोयतोएनोशोन्नारछे एपापतोन्नगवाननेप्रतापेक
रिनेसर्वेबलिजाशेनेएनोजीवन्नगवाननेपांमशे माटेन्नगवाननाआकारनेवीपेदृढप्रतितीराखिनेएनिदृढउपासना
करविएमअमेतमनेसर्वेनेकहियेछइयेतेआवात्तानिसर्वेदृढकरिनेराखज्यां एविरित्येश्रीजिमहाराजसर्वेनेशिक्षाव
चनकहिनेजोजबकरवासारुपधारया ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ३९ ॥

॥ १७२ ॥ ॥ संवत् १८८० नाआसोवदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरबारमांपो

॥५०॥

તાના ઉતારાને વિષે વિરાજમાન હતા પછે સ્નાન કરિનેને શ્વેતવસ્ત્રનુધારણ કરિને પોતાના આસન ઉપર સ્થવિરાજમાન થ
યાને પોતાનું દેવાર્ચનાદિક જે નિત્ય કર્મ તેને કરિને ઉત્તરાંદે મુખે શ્રીકૃષ્ણ જગવાનને સાષ્ટાંગ દંડવત પ્રણામ કરતા હવા તે
પ્રતિદિન જેટલા દંડવત પ્રણામ કરતા તે થિતે દિવસ તો પોતે એક દંડવત પ્રણામ અધિક કર્યો તેને જોઈને શુક મુનિયે પુછ્યું
જે હે મહારાજ આજ તમે એક પ્રણામ અધિક કેમ કર્યો તારે શ્રીજિ મહારાજ ચોહ્યા જે નિત્ય પ્રત્યે તો અમે શ્રીકૃષ્ણ જગ
વાનને નમસ્કાર કરિને એમ કે તાજે હે મહારાજ આંદેહાદિકને વિષે અહંમત્વ હોય તેને તમે દાસ્યો અને આજ તો અ
મને એવો વિચાર થયો જે જગવાનના જ્ઞાતનો મને વચનેને દેહે કરિને જે કાંઈક જાણે અજાણે દ્રોહ થઈ આવે તેને કરિને
જેવું આજિવને દુઃસ્વથાય છે તેવું બિજે કોઈ પાપે કરિને થાતુ નથિ માટે જાણે અજાણે મને વચનેને દેહે કરિને જે કાંઈ જગવા
નના જ્ઞાતનો દ્રોહ થણિ આવ્યો હોય તેનો દોષ નિવારણ કરાવ્યા સારું એક પ્રણામ અધિક કર્યો અને અમે તો એમ જાણ્યું
છે જે જગવાનના જ્ઞાતનો દ્રોહ કરિને જેવું આજિવનું ઝુંડુ થાય છે ને જિવને કષ્ઠ થાય છે તેવું કોઈ પાપે કરિને નથિ થાતું
અને જગવાનના જ્ઞાતનો મને વચનેને દેહે કરિને જે સેવા થણિ આવે તેને કરિને જેવું આજિવનું રુડું થાય છે ને જિવને સુ
સ્વથાય છે તેવું બિજે કોઈ સાધને કરિને નથિ થાતું અને જગવાનના જ્ઞાતનો જે દ્રોહ થાય છે તેણે જ્ઞાતનો દ્રોહ
ચાર કરીને થાય છે અને જગવાનના જ્ઞાતનું જે સનમાન થાય છે તે જે માં એ ચાર વાંનાં નહોય તે થિયાય છે માટે જેને આ
દેહે કરીને પરમ સુખિયા થાવું હોય તેને દેહ મુક્ત્યા કેડે પળ પરમ સુખિયા થાવું હોય તેને જગવાનના જ્ઞાતનો મને વચનેને દેહે
કરીને દ્રોહ ન કરવો અને જો જગવાનના જ્ઞાતનો કાંઈક દ્રોહ થઈ જાય તો તે નિવચને કરિને પ્રાર્થના કરવિને મને કરિને મેં

हेकरीने तेनेदंडवतप्रणामकरवानेफरिनेद्रोहनथायएविरित्येवरत्यानांआदरकरवो पणएकवारद्रोहकरिनेदंडवत
प्रणामकरवानेवलिफरी द्रोहकरीनेदंडवतप्रणामकरवाएविरित्येवर्त्तवुनहि अनेआवात्तादाडिसांजरतिरहेतेसारुं
आजथिसर्वेसंततथासर्वेहरिभक्तमात्रएवोनियमराखज्यो जेभगवाननिपूजाकरीनेपोतानानित्यनियमनाजेदंड
वतप्रणामहोयतेकरवानेते पछेबधादिवसमांजेकांडजांणेअजांणेमनेवचनेदेहेकरीने भगवाननाभक्तनोद्रोहथ
योहोयतनुं निवारणकराववासारुंएकदंडवतप्रणामनित्येकरवांएमअमारिआज्ञाछे तेनेसर्वेपालज्यो ॥ ॥ इति
वचनामृतं ॥ ॥ ५१ ॥ ॥ १७३ ॥ ॥ संवत् १८८० ना कार्तिकवदि ११

एकादशिनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्ये दादास्वाचरनादरवारमांआथमणेबाख्यओरडा
निओसरियेदाडियाउपज्याविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्यांहतानेकंठनेविषे पिलापुष्पनाहारपेस्थाह
ता नेपायनेविषेपिलापुष्पनावोराखोशाहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनि तथादेशदेशनाहरिभक्तनि
सआभिसादनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजकृपाकरीनेपोतानाभक्तजननेउपदेशकरताथकाबोह्याजे जेनेपरमेश्व
रभजवाहोयतेने भगवाननीअथवाभगवाननाभक्तनीसेवाचाकरिमळे तारेपोतानुंमोदुंआग्यमानितेतेसेवाक
रवीतेपणभगवाननीप्रसन्नतानेअर्थनेपोतानाकल्याणनेअर्थभक्तियेकरीनेजकरवि पणकोडकवखांणेतसारुंन
करवी अनेजीवनोतोएवोस्वभावछेजेजेमांपोतानेमानजडेतेजकरवुंसारुंलागे पणमांनविनाएकलितोभगवान
निभक्तिकरविपणसारिलागेनहि अनेजेमस्वानहोयतेसुकाहाइयकाने एकांतलेइजइनेकरडेपछे तेणेकरीनेपोतानुं

मोतुंछोलायतंतहाड्यकुंडोहियायुंथाय तनंचाटिनराजिथायछे पणमूर्खएमनथिजाणतां जंमाराजमाढानुंढांहि
 छे तमांहुस्वादमानुछं तेमन्नगवाननोन्नक्तहोयतोपणमानरूपिहाड्यकानेमुकिसकतो नथि अनेजेजेसाधनकरे
 छे तेमाननेवशथइनेकरेछे पणकेवलन्नगवाननिन्नक्तिजांणिनेन्नगवानानप्रसन्नतानेअर्थेकरतानथिअनेन्नग
 वाननिन्नक्तिकरेछे तेमांपणमाननोस्वादआवेछे तारेकरेछेपणकेवलन्नगवाननीप्रसन्नतानेअर्थेनथि करतो अने
 मानविनाकेवलन्नगवाननीप्रसन्नतानेअर्थेन्नगवाननीन्नक्ति तोरतनजी तथामियांजीजेवाकोईकजकरताहशे प
 णसर्वेथितोमाननोस्वादमुकिसकातो नथी पछेतेउपस्थमुक्तानंदस्वामियेतुलसिदासनिसाखिकहीजे ॥ कनकतज्यो
 कामनितज्योतज्योधातुकासंग ॥ तुलसिदधुन्नोजनकरिजिवेमानकरंग ॥ १ ॥ एसाखिनेसांजनिनेश्रीजिमहारा
 जबोह्याजेजेवोजीवनमानमांथीस्वादआवेछे तेवोतोकोईपदार्थमांथीआवतो नथी मांढमाननेतजीनेजेन्नगवा
 ननेन्नजंतेनेतोसर्वेहरिन्नक्तमांअतिशेमांढोजाणवां ॥ ॥ इतिवचनान्तम् ॥ ॥ ४१ ॥

॥ १ ७४ ॥ ॥ संवत् १८८० नामागशरवदि १२ द्वादशाने दिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडा
 मध्येदादास्वाचरनादरबारमां उगमणबाह्य ओरडानीआंसरियेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकरयांहती
 अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनी तथादशदशनाहरिन्नक्तनि सन्नाचराइनेबेठिहति पछेन्नगवदानंदस्वामि
 येंश्रीजिमहाराजनेप्रश्नपुछुं जेहेमहाराजन्नगवाननाएकएकरामनेविषे अनंतकोटिब्रह्मांडरत्यांछे तेकेंइरित्येरत्यां
 छेअनेब्रह्मांडमां कियेकियेठकांणेन्नगवाननाअवतारथायछे पछेश्रीजिमहाराजबोह्याजे पुरुषोत्तमन्नगवाननुंजे

અક્ષરધામતેનાં બંને છે એક સગુણ પણું ને બીજું નિર્ગુણ પણું અને પુરુષોત્તમનારાયણ છે તેને તો સગુણ ને કેવાયને નિર્ગુણ
 પણ ને કેવાય ને સગુણ નિર્ગુણ બે દો તો અક્ષરને વિશે છે તે અક્ષર નિર્ગુણ પણે તો અણું થકી પણ અતી સુક્ષ્મ સ્વરૂપ છે અને
 સગુણ સ્વરૂપે તો જેટલું મોટું પદાર્થ કેવાય તે થકી પણ અતિ શો મોટું છે તે અક્ષરના એક એક રોમને વિષે અણું નિપેટે અને તકો
 ટિબ્રહ્માંડ રયાં છે તે કાંઈ બ્રહ્માંડ અક્ષરને વિષે નાનાં થૈ જાતાં નથાં એ તો અષ્ટાવરણે સહવર્તમાન હોય પણ અક્ષર નિ અતિ શો મો
 ટું પછે તે આગદ્ય બ્રહ્માંડ અતિ શો નાનાં દેવાય છે એમ ગિરનાર પર્વત છે તે મેરુ આગદ્ય અતિ શો નાનાં દેવાય અને લોકા
 લોક પર્વતની આગદ્ય મેરુ પર્વત અતિ શો નાનાં દેવાય તેમ બ્રહ્માંડ તો આવડાં ને આવડાં હોય પણ અક્ષર નિ અતિ શો મોટું
 પછે તે નિ આગદ્ય અતિ નાનાં દેવાય છે માટે અણું સરલાં કેવાય છે અને અક્ષર બ્રહ્મ તો જેમ સૂર્ય નું મંડલ છે તેમ છે તે સૂર્ય
 જ્યારે માથે આવે તારે સૂર્યને જોગે કરીને દશે દિશુ કલ્પાય છે તેમ અક્ષર ધામ છે અને તે અક્ષરને ઉપર હેઠે ને ચારે પડે સ
 વંદિશું માં બ્રહ્માંડ નિકોટિયું છે અને જગવાન જે પુરુષોત્તમ તે તો અક્ષર ધામને વિષે સદાય વિરાજમાન રહે છે ને તે સત્ત્વ સં
 કલ્પ છે ને અક્ષર ધામને વિષે રયાથકાજ જે બ્રહ્માંડ માં જે રૂપ પ્રકાશ્યાં જોઈયે તેવા તેવા રૂપને પ્રકાશ કરે છે એમ
 શ્રીકૃષ્ણ જગવાને રાસક્રિડા કરિ તારે પોતે એક હતા તે જેટલિ ગોપાંગનાં હાતિ તેટલા રૂપે થયા તેમ જ પુરુષોત્તમ જગવાન
 બ્રહ્માંડ બ્રહ્માંડ પ્રત્યે જ્યાં જેવું રૂપ પ્રકાશ્યુ જોઈયે ત્યાં તેવા રૂપને અક્ષર ધામ માં રયાથકા પ્રકાશ છે અને પોતે તો સદાય અક્ષ
 ર ધામ મરિ છે અને જ્યાં એ પુરુષોત્તમ નિ મુર્તિ છે ત્યાં જ અક્ષર ધામ નું મધ્ય છે ॥ ૬૨ ॥ ૧૭૫ ॥
 ॥ સંવત ૧૮૮૦ ના પોષ શુદ્ધ ૪ ચોથ્ય ને દિવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદ જી મહારાજ શ્રીગઢદામધ્યે દાદા રાચરનાદરવા

रमां अजां ध्यावा सिने घेरगादित कियाउ पस्य विराजमान हत। अने सर्वेश्वेत वस्त्रधारण कस्यां हतां नेपांताना मुखारविं
द निआगद्वय मुनि तथा देश देशना हरि नक्तनिस नानराइ ने बेठि हति अने प्रेमानंद स्वामि सरोदोले इने किर्तन गावता
हता पछे श्रीजिमहाराज बोध्याजे ह्यो प्रभु उत्तर करिये एम कहिने श्रीजिमहाराजे पुछ्युं जे जे नगवाननां नक्त गुणाती
त होयने केवल सत्तारूपे वर्त्ततो होयने तेने विषे वैराग्य रूपजे सत्व गुण अने विषय मां प्रीति रूपजे रजोगुण अने मुढपणी
रूपजे तमोगुण एत्र एये गुण नाचावतो न होय अने ते तो केवल उत्थाने रहित शुन्य समता धरि रहे ने सुपुमिजे विअवस्था
वर्त्ते ए विरित्य सत्तारूपे रयोजे निर्गुण नक्त तेने नगवानने विषे प्रीति होय केन होय ए प्रभु पछे मुक्तानंद स्वामिये कयुं
जे जे सत्तारूपे वर्त्ते तेने नगवानने विषे तो प्रीति होय तारे श्रीजिमहाराजे पुछ्युं जे सत्तारूपे रयो एवा जे ए नक्त तेने नगवा
नने विषे प्रीति छे ते आत्माने सजाति छे के विजाति छे पछे मुक्तानंद स्वामिये कयुं जे ए प्रीति तो आत्माने सजाति छे पछे श्री
जिमहाराज बोध्याजे मधवाचार्य निंबार्क ने वल्लभाचार्य एम एण आत्मारूपे रइने जे नगवानने विषे प्रीति कर वि ए प्री
ति ने ब्रह्म स्वरूप कहि छे माटे गुणाती तथैने जे नगवानने विषे प्रीति करे छे एज ब्रह्मनुं स्वरूप छे एम मोटा मोटा आचार्यनां
सिद्धांत छे ॥ इति वचनामृतं ॥ ४३ ॥ ॥ १७६ ॥ ॥ संवत् १८८० नापोष शुदि ८ अष्टमीने दिवस स्वा
मि श्री सहजानंद जिमहाराज श्री गढडामध्ये दादाखाचरनादर बारमां उगमण बास्य ओरडानि ओसरिये विराजमान
हता अने सर्वेश्वेत वस्त्रधारण कस्यां हतां नेपांताना मुखारविंद निआगद्वय मुनि तथा देश देशना हरि नक्तनिस नानराइ
ने बेठि हति पछे श्रीजिमहाराजे मुक्तानंद स्वामिने पुछ्युं जे ज्यारे कोइ कहरि नक्तनो अवगुण आवे तारे मारे जे टसाते मां

व० म०
॥५३॥

ग० म०
४५

दोषसुकताहोयएट्खानेएट्खासुकेकेकांइवधुसुके पछेमुक्तानंदस्वामिबोल्याजेअटकलेतोएमजणायछे जेमोरेसु
ऊताएट्खानेएट्खासुकेछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजे एवातमांतमारिनजरपडिनहिएट्खानेएट्खाअवगुणसुक
ताहोयतोअवगुणआव्यो एमकेमकेवायमाटेएतोचुंडादेशकादक्रियासंगआदिकनेजोगेकरिने बुद्धिपलटाइनेबि
जिरित्यनिजथईजायछे तेणकरिनेअवगुणवधुसुकेछेतारेएमजाणवुंजेबुद्धिनेविषेचुंडादेशकादक्रियादिकनुदुषणखा
गुंछे अनेअमेतोएमजाणियेछईयेजेनेपुर्वेमोटापुरुषनोसंगहशे अथवाअगवाननुदर्शनथयुहशेतेनेतोपोताना
जअवगुणआसेपणबिजाहरिअक्तनाअवगुणआसेजनहिनेएवांजेनांलक्षणहोयतेनेदेवीजिवजाणवो अनेजेआ
सुरीजीवहोयतेनेतोपोतामांएकेअवगुणआसेनहिअनेबिजाजेहरिअक्तहोयतेनेविषेजकेवलअवगुणआसे एवि
जेनिबुद्धिहोयतेनेआसुरिजीवजाणवां नेतेआसुरिजीवसत्संगिमांरयोहोयअथवासंतनामंडलमांरयोहोयपणजे
वाकाळनेमीरावणनेराहुहतातेसरखोरहेपणएनेसंतनोसंगलागेनहिमाटेपाकोहरिअक्तहोयतेनेपोतानाजअवगुण
सुकेपणबिजाहरिअक्तनादोषनेतोदेखेजनहि ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥४५॥ ॥ १७७॥ संवत् १८८०
नापोषवदि १ पढवानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरबारमांउगमणेथा
स्यओरडानिओसरियेविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुस्वारविंदनिआगल्यमुनि
तथादेशदेशनाहरिअक्तनिसज्जाचराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेतमेसर्वेमुनिमंडलतथाब्रह्मचारित
थाग्रहस्यसत्संगी तथापादातथाअयोध्यावासिएतमेसर्वेमाराकेवाओछोतेजोहुंखटकोराखिनेतमनेवत्तावुंनहिं

॥५३॥

अनेतमेकांइकगाफलपणेवर्त्तोतेअमथकिदेखायनहिंमाटेजंजेमाराकंवांणाछां तेमांमारएकतलमात्रकसररेवादे
विनथिमाटेतमेपणसुधासावधानरेज्योजोजराथगाफलाइराखशोतोतमारोपगटकशेनहिं अनेमारेतोजेतमेजग
वाननाजक्तछोतेनाह्ददामांकोइजात्यनिवासनातथाकोइजात्यनांअजोग्यस्वजावतेरेवादेवोनथि अनेमायानात्र
एयगुणदशइंद्रियुंदशप्राणच्यारअंतःकरणपंचभूतपंचविषयने चौदइंद्रियोनादेवताएमांथिकोइनोसंगरेवादेवोन
थिएसर्वेमाइकउपाधिथकिरहितसत्तामात्रएवोजेआत्मातेरुपेथैनेजगवाननिजक्तिकरांएवासर्वेनेकरवाछे पण
कोइजात्यनोमायानोगुणरेवादेवोनथि अनेआजन्ममांसर्वकसरनटलितांबदरिकाश्रममांजैनेतपकरिनेसमग्रवा
सनायासिजस्मकरविछे तथाश्वेतपद्विपमांजैनेनिरन्नमुक्तज्ज्ञातपकरिनेसमग्रवासनायासिनेजस्मकरिनांखवि
छे पणजगवानविनाविजाकोइपदार्थमांप्रीतीरहेएवुरेवादेवुंनथिमाटेसर्वेहरिजक्ततथासर्वेमुनिमंडलसावधानरे
ज्योएटखिवार्त्ताकरिनेश्रीजीमहाराजपोतानाउतारामांपधार्या पछेतेजदिवससायंकालेवलिसज्जाकरिनेविराज
मानथयापछेआर्त्तिथइरहितारे श्रीजीमहाराजबोल्याजेसात्विकिकर्मकरिनेदेवलोकांजायछे अनेराजसिकर्म
करिनेमध्यलोकांनिप्राप्तिथायछेनेतामसिकर्मकरिनेअधोगतिनेपामेछेतेमांकोइएमआशंकाकरेजेराजसिकर्मेकरि
नेमनुष्यलोकांनिप्राप्तिथायछे तारेतोसर्वमनुष्यनेसुखदुखसरखुंजांडयेतोएनोउत्तरएमछे जेएकरजोगुणछेतेनादेश
कासादिकनेजोगेकरिनेअनंतप्रकारनाजेदथायछे माटेराजसीकर्मनोएकमरग्वोनिरधारेतोनथिएताजेवादेशका
लसंगनेक्रियानोजोगआवेतेवुंकर्मथायछे तेमांपणजेजगवाननाजक्तसंतअनेजगवाननाअवतारतेकुराजीथा

व० म०
॥ ५४ ॥

ग० म०
४६

य एवुंकांडककर्मयैजाष तांआनेआदेहेमृत्यलोकमांजमपुरिनाजेवुंदुखन्नोगवे अनेन्नगवाननेन्नगवाननान्नक्त
राजीयाय एवुंकर्मकरेतोआनेआदेहेपरमपदपांम्याजेवुंसुखन्नोगवे अनेन्नगवाननेन्नगवाननासंतनेकुराजीकरे
नेतेणेजोस्वर्गमांगयाजेवुंकर्मकस्युंहोयतोपणतेनोनाशथैजायनेनरकमांपडवुंपडे अनेन्नगवाननेन्नगवाननासंत
राजीयाय एवुंकर्मकस्युंहोयनेतेनेजोनरकमांजावानुप्रारब्धहोयतोपणतेचुंडाकर्मनोनाशथैजायनेपरमपदनेपां
मे माटेजेसमकुहोयतेनेतोन्नगवाननेन्नगवाननान्नक्तराजिथायतेमजवर्त्तवुं अनेपोतानासंबंधिजेमांणसहोयते
नेपणएमउपदेशकरवो जेन्नगवाननेन्नगवाननासंतजेजेप्रकारेआपणिउपस्थराजिथायनेरुपाकरेतेमजआपणे
वर्त्तवुं अनेन्नगवाननेन्नगवाननासंतनेअग्निजेज्यारेराजीकस्याहशे तारेअग्निनेएवोप्रकाशप्राप्तययोछे अनेसूर्य
चंद्रादिकजेप्रकाशमानछे तेणेपणन्नगवाननेन्नगवाननासंतनेशुन्नकर्मकरिनेराजिकस्याहशे तारेएवाप्रकाशनेपां
म्याछेअनेदेवलोकमृत्यलोकनेविषेजेजेसुखियाछे तेसर्वेन्नगवाननेन्नगवाननासंतनेराजिकस्याहशेतेप्रतापेकरिने
सुखियाछेमाटेजेपोतानाआत्मानुरुडुंथावानेइछेतेनेतोसद्व्यनेविषेकयाजेसधर्मतेनेविषेरहिनेन्नगवाननेन्नगवान
नासंतराजिथायएजउपायकरवो ॥इतिवचनामृतं॥४५॥ ॥१७८॥ संवत्१८८० नापोषवदि११एकादशीनेदिव
संस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादास्वाचरनादरबारमां आयमणेबास्थआरडानिआसरियेविरा
जमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपिदिछिंठ्यानिरजाइओढिहति नेपोतानामुखारविंदनिआगह्यमुनित
यादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति नेळांऊमृदंगद्वैनेसंतकिर्त्तनगावताहतापछेकिर्त्तनगाइरया तारेश्री

॥ ५४ ॥

જીમહારાજબોધ્યાજે આસંસારનેવિષેજસતપુરુષહોયતેનેતોકોઈકજીવનેલૌકિકપદાર્થનિહાંણ્યદ્વિથાતીદેસ્વિને
 તેનિકોરનોહર્ષશોકથાયનહિં અનેજ્યારેકોઈકનુંમનઋગવાનનામાર્ગમાંથિપાછુંપડે તારેસ્વરસ્વરોથાયછે કાંજેથો
 ઢાકકાસજીવવુંનેએનોપરલોકબગડશે માટેએનેમોટિહાંણ્યથાયછે અનેઋગવાનનાજેઅવતારપૃથ્વિનેવિષેથાયછે
 તેધર્મનાસ્થાપનનેઅર્થેથાયછે તેકેવલ્લવર્ણાશ્રમનાધર્મસ્થાપનકરવાનેઅર્થેજનથિથાતા કેમજેવર્ણાશ્રમનાધર્મ
 તોસપર્ષિઆદિકજેપ્રવૃત્તિધર્મનાઆચારજ્યછેતેપણસ્થાપનકરેછે માટેએટલાસારુજઋગવાનનાઅવતારનથિથા
 તા ઋગવાનનાઅવતારતોપોતાનાएकांतिकनक्तनाजेधर्मतेनेप्रवर्त्ताववानेअर्थेथાયछे અનેवल्लिजेएकांतिकनक्त
 छे तेनेदेहेकरिनेमरवુંएमरणनथि एनेतोएकांतिकनाधर्ममांथिपडिजवायएजमरणछे तेज्यारेऋगवानकेऋगवा
 ननासंततेनोहइयामांअज्ञावआव्या तारेएनक्तएकांतिकनाधर्ममांथिपड्योजांणवो અનેतेजोक्रोधेकरिनेपड्यो
 होयतोतेनेसर्पनोदेहआव्योजाणवो અનેकामेकरिनेपड्योहोयतोयक्षराक्षसनोअवतारआव्योजांणवो माटेजे
 एकांतिकनाधर्ममांथिपडिनेएवादेहनेपाम्याछे नेजोतेधर्मवालाहोयअथवातपस्वीहोयतोपणतेधर्मेकरिनेतथातपे
 करिनेदेवलोकमांजाय पणजेणेऋगवाननोनेऋगवाननासंतनोअज्ञावलिधो तेतोऋगवाननाधामनेतो नजपां
 मे અનેवल्लिजेपंचमहापापेजुक्तहोयनेतेनेजोऋगवाननेऋगवाननासंतनेविषेअवगुणनआव्योहोयतोएनांपापना
 शयइजाय नेएनोऋगवाननाधाममांनिवासथाय माटेपंचमहापापथकिपणऋगवाननेऋगवाननानक्तनोअव
 गुणलेवोएमोटुंपापछे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ४६ ॥

॥ १७९ ॥

॥ संवत् १८८० ना

व० मृ०
॥५५॥

ग० म०
४७

माहावदि १० दशमिनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांउगमणेवास्य
ओरडानिओसरियेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्याहतां अनेपिबिछित्यनिरजाइओढिहतिनेपोता
नामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नाचराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबाढ्याजेजेसंत
निपासेच्यारसाधुरहेताहोयतेनेजोमनदेइनेमांणसाइयेराखतांआवडतुंहोयतोतेनिपासेसाधुराजिपेरहे अनेजेनेसा
धुनेराखतांआवडेनहि तेनिपासेसाधुरहेपणनहि अनेजेसाधुनेमोक्षनाखपहोयतेनेतांजेमदुखवियेनेविषयनुरखंड
नकरियेतेमअतिराजिथायजेमआमुक्तानंदस्वामिनेक्षयरोगथयोछेतेदहिंदुधगद्युंचिकणुंकांईखावादेतोनाथि तेम
जेसमकुहोयतेनेएमजणायजेआरोगेसारुसारुखावापिवानुंसर्वेखंडनकरिनांख्युं माटेआतोक्षयरोगरूपेजांणियें
कोइकमोटासंतनासमागमथयो होयनेशुंएमन्नासेछे शामाटेजेशिअनेउदरएवेनेविषेजेजीवनेआसक्तिछे एजअ
सतपुरुषपणुंछेतेक्षयरोगएवेयप्रकारनिखोव्यनेकाढेएवोछे तेमएरांगनिपेठेजेसतपुरुषहोयतेविषयनुरखंडनकरता
होय तारेमुमुक्षुहोयतेनेतेमांदुखाइजावुंनहि अनेजेखाधापिधानिलाख्येकेदुगडानिलाख्ये अथवापोतानेस
नगमतापदार्थनिलाख्येकोइमोटेरासंतजेगोरहेतोहोयतेनेतोसाधुजनजांणवो तेनेतोखबाडजांणवोनेकुतराजे
बोजांणवोनेएवोमलिनआशयवालोहोयतेअंत्येजातांविमुखथाय अनेवलिसंतनेकोइसारुपदार्थआपेतेमांजेइ
षीकरेतयाजेपंचविषयनोलाखचिहोय एवेतोपंचमहापापिर्थापणअतिचुंढाछे माटेजेसमकुहोयतेनेसंतनासमा
गममांसहिनेआवोमलिनआशयअंतरमांराख्योनजोईये केमजेआसन्नातोजेविबदरिकाश्रममांतथाश्वेतद्वीपमां

॥५५॥

होयतंविद्ये तेमांवेसिनेज्यारेमखिनवासनानटाखि तारेविजुंटाद्यानुंठेकाणुंक्यांमलशे अनेपंचविषयछेतेतोपूर्वेदेव
मनुष्यादिकनेविषेअनंतदेहेकरिनेआपणाजीवेन्नोगव्याछे तोपणहजीलगणएविषयनित्मीथइनयितोहवेन्नगवा
ननान्नक्तथइनेवर्षकेवर्षकेपाचवर्षविषयन्नोगविनेपुण्णथवाशेनहिं जेमपातालसुधिपृथवीफाटिहोयतेनेपांणीये
करिनेन्नरवामांडियेतेक्यारेयन्नरायनहिंतेमइंद्रियुंछेतेनेक्यारेयविषयथकिट्ठसिथइनथि नेथाशेपणनहिं माटेहवेतो
विषयनिआसक्तिनेत्यागकरिनेअनेसाधुजेमवढिनेकेहेतेमगुणलेवोपणअवगुणलेवोनहि तेमुक्तानंदस्वामिनाकी
र्त्तनमांकयुंछेजे ॥ सुखिउपस्थशयनकरावेतोयसाधुनेसंगरहियेरे ॥ माटेआवोअवसरपांमिनेतोअशुन्नवासनाटाखि
नेजमरवुं पणअशुन्नवासनासोतांमरवुंनहि अनेआदेहमांथिनिसरिनेनारदसनकादिकशुकजीजेवाब्रह्मरूपथैने
न्नगवाननांनक्तिकरवीछे एविवासनाराखविनेएमकरतांथकां जोब्रह्मलोकमांकेंद्रलोकमांनिवासथइजाशे तो
पणकांडिचितानथि जेमऊाडेफरवागयानेपायखांनामांमाथान्नरपडीगयातोनाइधोइनेपवित्रथावुं पणएमांपडि
नरेवुंतेमशुन्नवासनाराखतांराखतांब्रह्मलोकमांकेंद्रलोकमांजवांणुंतोएमजांणवुंजेमाथान्नरनरकनाखाडामांप
ढ्याछेये एमजांणिनेशुन्नवासनानेवलेकरिनेब्रह्मलोकेंद्रलोकनांनोगनेत्यागकरिने न्नगवाननाधाममांपुगवुंपण
वच्यमांक्यांईनरेवुंएमनिश्चैराखवो अनेवलिजेमपोतानिसेवाग्रहस्थकरेछेअथवात्यागीमेवाकरेछेतेमआपणपण
हरिन्नक्तनुंमाहात्म्यजांणयुंजोईयेजेमअमारिचाकरिमूलजीब्रह्मचारिमाहात्म्यजांणिनेकरेछे तेमअमेपणब्रह्मच्या
रिनुंमाहात्म्यजाणियेछेयेतेमआपणिग्रहस्थअन्नवस्त्रकरिनेचाकरिकरेछे तेमआपणपणएमनुंमहात्म्यसमझिनेए

व० म०
॥५६॥

मनिवातचितेकरिनेचाकरिकरवि एमअरसपरसमहात्म्यसमझिनेहरिभक्तनिसोवत्यराखवि ॥ इतिवचनामृतं ॥
॥४७॥ ॥१८०॥ संवत् १८८० नामाहावदि १४ चौदशनेदिवसस्वामिसहजानंदजीमाहाराजश्रीगढडामध्ये
दादाखाचरनादरवारमां उगमणेबाख्यआरडानिआसरियेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्याहतां अने
तुलसिनिनविश्वेतकंठियुंकंठनेविषेधारणकरिहतिनेपाघनेविषेपिलापुष्पनोतोरो विराजमानहतोनेकंठनेविषेपुष्पना
हारधारणकस्याहतानेपातानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचराइनेवेठिहतिनेसाधुप्रे
मानंदस्वामिभगवाननाध्याननाअंगनिगरवियुजे ॥ वंदुंसहजानंदरसरूपअनोपमसारनेरेखोद ॥ एगावताहतापछे
ज्यारंगाइरत्यातारश्रीजीमहाराजबोल्याजेबहुसारांकीर्तनगायांआकीर्तननेसांभलिनेतोआमाराभनमां एमवि
ध्यारथयोजेआविरीत्येएनेभगवाननिमूर्तिनुंचितवनछे माटेएसाधुनेतोउठिनेसाष्टांगदंडवत्प्रणामकरिये अनेजे
नेआविरित्येअंतःकरणमांभगवाननुंचितवनथातुहोयनेएविवासनायेजुक्तजोदेहमुकेतोतेनेफरिनेगर्भवासमांजा
वुंपडेजनहिअनेएविरित्येभगवाननुंचितवनकरतांजिवतोहोयतोपणएपरमपदनेपाम्योजछे अनेजेवाश्वेतद्विपमां
निरभमुक्तछेतेवांजएपणनिरभमुक्तथैरयांछे अनेदेहक्रियातोजोग्यहोयएटलिसेहेजेजथायछेअनेजेनेभगवान
नास्वरूपनुंएविरित्येचितवनथायछेतोक्रतार्थययांछे नेतेनेकांडकरवुंबाकिरत्युनथीअनेजेनेभगवानविनाविजा
पदार्थनुं चितवनकरतेथकेदेहपडशतेनेकोटिकल्पेदुखनोअंतआवतोनथिमाटेआवाअवसरआव्यांछे तेनेपांमिने
भगवानविनाविजापदार्थनुंचितवनमुकिनेएकभगवाननास्वरूपनुंजचितवनकरवुंअनेजोभगवाननास्वरूपनुंचि

ग० म०
४८

॥५६॥

तवनथइनसकेतोपणधर्मज्ञानवैराग्यनेचक्रितेणेजुक्तएवाजेआसाधुतेनेमध्येपडिरेवुं अनेअमारंपणएजअंतरमां
 वासनाछेजेआदेहनेमुकशुं पछेकोईरित्यनोजन्मथावानुनिमित्ततोनथितोपणअंतरमांएमविचारियेछैयेजेजन्मध
 र्मानुंकोइककारणउत्पन्नकरिनेपणसंतनामध्यमांजन्मधरवोएमजइछियेछैये अनेजेनेएकीर्तनमांकयुएविरित्य
 नुंचितवनथातुंहोयतेतोकाळकर्मनेमायानापाशयकिमुकांणोछे अनेजेनेघेरएवापुरुषेजन्मधरयातेनांमावापपण
 क्रतार्थययांजांणवां अनेजगवानवीनाविजाविषयनुंजेचितवनकरेछेतेतोअतिशून्ययांजांणवांअनेस्त्रीपुत्रनेध
 नादिकपदार्थतोजेजेयोनिमांजायछे तेसर्वेमांमळेछेपणआवाब्रह्मवत्तासंतनोसंगने श्रीवासुदेवजगवाननुंसा
 क्षातकारदर्शननेचितवनतेतोअतिशेदुर्लभछे माटेजेमविषइजननेपंचविषयनुंचितवनअंतःकर्णमांययाकरेछेते
 मजेनाअंतरमांअखंडजगवाननुंचितवनथयाकरेएयांउपरांतमनुष्यदेहनांविजोलाचनथि अनेएतोसर्वेहरिचक्र
 मांमुखियांछेअनेएचक्रनेशब्दस्पर्शरूपरसगंधएपंचविषयहोयतोपणजगवानसंबंधिजहोयनेतेनाश्रवणतेअखं
 डजगवाननीकथासांचलवानेइच्छेनेत्वचातेजगवाननोस्पर्शकरवाइच्छेनेनत्रतेजगवाननेजगवाननासंतनांदर्श
 नकरवाइच्छेनेरसनातेजगवाननामहाप्रसादनास्वादनइच्छे अनेनासिकातेजगवाननेचड्यांजेपुष्पतुलसितेनासुगं
 धनेइच्छेपणपरमेश्वरविनाअन्यवस्तुनेसुखदाइजांणेजनहि एविरित्येजेवर्त्तेतजगवाननोएकांतिकचक्रकेवाय ॥
 ॥ इतिवचनामृतम् ॥ ४८ ॥ ॥ १८१ ॥ ॥ संवत् १८८० नाफागणशुदि २ विजनेदिवसस्वामिश्रीसह
 जानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिआगद्व्यअथमाणेवास्थ

व० मृ०
॥५७॥

ग० म०
५०

मेडिनिओसरियेंढोलियाउपस्थगादितकोयाविछाविनेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहताअनेपाघ
मांधोलापुष्पनाहारखटकतामुक्याहता नेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनिमंडलतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्ना
न्नराइनेवेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेप्रत्यक्षन्नगवाननिजेमुर्त्तिनेविजाजेमायिकआकारएवेयनेविषेतोष
णोफेरछेपणजेअज्ञानिछेनेअतिशेमुखछे ततोन्नगवाननेनेमायिकआकारनेसरखाजांणछेकेमजेमायिकआका
रनाजेजानाराछेनेमायिकआकारनाजेचितवनकरनाराछेतोअनंतकोटिकल्पसुधिनरकचाराशिनविषेन्नमेछेअ
नेजेन्नगवाननास्वरूपनादर्शनकरनाराछेनेन्नगवाननास्वरूपनाचितवनकरनाराछेतोकादकर्मनेमायाएसर्वेना
बंधनथकिछूटिनेअन्नयपदनेपांमेछेनेन्नगवाननापार्षदथायछे माटेअमारेतोन्नगवाननिकथाकेकिर्त्तनकेवात्ता
केन्नगवाननुंध्यानएमांथिकोइकाद्वेमननेतृप्तिथातिजनथिनेतमारेपणसर्वेनेएविजरित्येकरवुं ॥ इतिवच
नामृतम् ॥ ॥ ४९ ॥ ॥ १८२ ॥ ॥ संवत् १८८० नाचैत्रवदि २ द्विति

यानेदिवसस्वामिश्रीसजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनि
आगद्यआथमणे वास्यमेडिनिओसरिउपस्थरात्रिनेविषेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहता नेपोता
नामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेआज
तोअमारुजेरहस्यछेततमनेसर्वेनेअमाराजांणिनेकहियेछइयेजेमनदियुंसमुद्रनेविषेक्षीनथायछे नेजेमसतिने
पतंगतेअग्निनेविषेबलिजायछे नेजेमसुरोरणनेविषेदुकदुकथैजायछेतमएकरसपरापूर्णएवुंजेब्रह्मस्वरूपतेनेविषे

॥५७॥

अमेअमाराअत्मानेद्विनकरिराख्याछे अनेतंतजोमयएवुंजेअक्षरब्रह्मतेनेविषेमूर्तिमानएवातेपुरुषोत्तमअगवान
 नंतअगवाननाजेअक्तंतसंघाथेअखंडप्रितिजांडिराखिछे अनेतेविनाकोइपदार्थमांप्रितिनथिएवुंआमारअखंडवर
 तेछे अनेउपस्थितोअमेअतिशेत्यागनोफुंफवाडोजणावतानथिपणज्यारेअमेअमाराअंतरसांमुजोइनेविजाहरि
 अक्तनाअंतरसांमुजोइयेछइये तारेमोटा मोटापरमहंसतथामोटिमोटिसांख्ययोगीवाईयुंएसर्वेनेकांइकेजगतनिकां
 रनोलोचोजणायपणअमाराअंतरनेविषेतांकारेयस्वप्नमां पणजगतनीकारनोघाटथातानथिअनेअगवाननंतअग
 वाननाअक्तनिअक्तिमांथिअमनेपाडवानेअर्थेकांइसमर्थनथिएमजणायछे अनेजेदिवसअगवाननिप्राप्तिनोति
 थइतेदिवसपणअगवाननिशक्तिजेकाअंतपणआजिवनोनाशकरिसक्यो नथिअनेकर्मपणनाशकरिसक्यांनथिअ
 नेमायापणपोतानेविषेद्विनकरिसकिनथिनेहवेतोअगवानमद्व्याछे माटेकादकर्ममायानोशोआरछेएमजांणिने
 एविहिमत्यबांधिछे जेहवेतोअगवाननंतअगवाननाअक्तविनाकोइनेविषे प्रितिराखविनथिअनेजेअमारिसोबत
 राखशेतेनाहृदामांपणकांइजात्यनोलोचारेवांदवानथिशामाटेजेनेमाराजेवां अंतरनोहृदावहोयतेसाथेजअ
 मारेबनेछे अनेजेनाहृदामांजगतनासुखनिवासनाहोयतेसंघाथेतोअमेहेतकरियेतोपणथायनहिमाटेजेनिर्वासनि
 कअगवाननाअक्तहोय तेजअमनेवालाछेएअमाराअंतरनुरहस्यछे तेकखुंएविरित्येश्रीजीमहाराजपोतानाअक्त
 जननिशिक्षानेअर्थेवार्ताकरि ॥इतिवचनान्त॥५०॥ ॥१८३॥ संवत् १८८०नाचैत्रवदि९नवमीनेदिव
 सस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां दक्षाणादेवास्थओरडानिओसरियेंदोलि

વ૦ મૃ૦
॥૫૮॥

યાઉપસ્યગાદિતકીયાનંસ્વાવિનેવિરાજમાનહતાને પોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિસ
ન્નાન્નરાઈનેબેઠિહતિપછેશ્રીજિમહારાજેપરમહંસનેપ્રધ્નપુછ્યુંજેકોઈકસમામાંતોજીવસુષુપ્તિમાંજાયછે તારેઅતિશે
સુખથાયછે અનેકોઈકસમામાંતોસુષુપ્તિમાંજાયછેતોપણઉદ્વેગમટતોનથિતેનુશુંકારણછેએપ્રધ્નછે પછેમોટામો
ટાસંતહતાતેમણેએપ્રધ્નનું સમાધાનકરવામાંડ્યુંપણયથાર્થસમાધાનથયુંનહિ પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેએતોર
જોગુણનુંબલ્લવ્રધિપાંમિજાયછેતેસુષુપ્તિમાંપણતમોગુણજ્ઞેલોરજોગુણનોવિશેષરહેછે માટેસુષુપ્તિમાંપણઅસુસ્વરહે
છે માટેગુણનોસંગજ્યાંસુધિરહેત્યાંસુધિકોઈજીવસુખીયોરહેનહિનેજ્યારેઆત્મસત્તારૂપેરહેતારેજસુખીરહેછે પછેમુ
ક્તાનંદસ્વામિયેપ્રધ્નપુછ્યુંજેઆત્મસત્તારૂપેરહેતેનાંશાંત્વક્ષણછે પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેશિવબ્રહ્માજેવાકોઈસ
મર્થકેવાયનહિંએતોનારદજેવાનાપણગુરૂછે અનેએજેવાબ્રહ્મસ્વરૂપેવર્તેછેતેવુંતોવિજાનેવર્તવુંકઠણછેતોપણદેશકા
લક્રિયાસંગમંત્રશાસ્ત્રદિક્ષાનેધ્યાનએઆઠજોન્નુંડાયયાતોતેનેજોગેકરિને એશિવબ્રહ્માજેવાનેપણઅંતરમાંઅતિશેદુઃ
સ્વથયુંમાટેગમેતેવોનિર્ગુણહોયને આત્મસત્તારૂપેરેતોહોયનેજોતેનેન્નુંડાદેશકાલાદિકનોજોગથાયતોતેનેજરુરઅં
તરમાંદુઃસ્વથાયમાટેમોટાપુરુષનિવાંધેલજેમરજાદાતેને લોપિનેકોઈસુખીથાતોનથિમાટેજેટલાત્યાગીછેતેનેતોત્યા
ગીનાધર્મપ્રમાણેવરતવું અનેજેટલાગૃહસ્થહરિન્નક્તછે તેમનેગૃહસ્થનાધર્મપ્રમાણેવરતવુંઅનેજેટલિવાઈયુંહરિન્ન
ક્તછેતેનેવાઈયુંનાધર્મપ્રમાણેવરતવું અનેજોતેથકિઓછુવરતેતોપણસુખનથાયઅનેજોતેથકિઅધકુંવરતેતોપણ
સુખનથાયશામાટેજેપરમશ્વરનાકહેલજે ધર્મતેપ્રમાણેજગ્રંથમાંલખ્યુંહોયતેમાંકોઈરીત્યેબાધાવેવુંનહોયનેસુ

ગ૦ મ૦
૫૭

॥૫૮॥

स्वपक्षे एवं होयने तथि आंछुं अधकुं करवा जायते करनारोजरुदुर्खायाय माटे सतपुरुषनि आज्ञाप्रमाणे जे रहेछे तेज
रुडांदेशकालादिकने विषेर त्थांछे अने जे सतपुरुषनि आज्ञा थी बास्य पढ्यो ते ज एने मुंडादेशकालादिकनो जोगथयो
छे माटे सतपुरुषनि आज्ञाने विषे वत्तेछे तेज आत्मसत्ता रूप वत्तेछे ॥ इति वचवचनामृत ॥ ५१ ॥ ॥ १८४ ॥ संवत्
१८८० नाचैत्रवदि ११ एकादशने दिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढढामध्ये दादाखाचरनादरबारमांथि घोडिये असवार
थेने श्रीलक्ष्मीवाडिये पधार्याहताने त्यांवेदिका उपस्थ विराजमान थयाहता ने सर्वश्वेवतस्त्रधारण कस्यां हताने कंठने वि
षे पुष्पनोहारपेरयोहताने पाघने विषे फुलनो तोरो विराजमान हता अने पोताना मुखारविंदनि आगल्य मुनि तथादेशदे
शनाहरि नक्तनिसन्नाचराइने वेठिहति अने पोतानि आगल्य मुनि मंडलकां ऊमदंगलैने किर्त्तन गावताहता ते ज्यारे की
र्त्तन गाइर त्था तारे श्रीजीमहाराज बोल्या जे द्योहवे वार्त्ता करिये ते सां नलां जे आसंसारने विषे ग्रहस्थाश्रमिने त्यागिए
बेना मार्ग जुदा जुदाछे ते जे ग्रहस्थने शो न्ना होयते त्यागीने दूषण रूप होयने जे त्यागीने शो न्ना होयते ग्रहस्थने दूषण रूप हो
यतेने बुद्धिमान होयते जां एण बिजो जां एण सकेन हि माटे तनि विक्ति कहिये छइये जे जे ग्रहस्थाश्रमि छे तेने धन दास तहा
थी घोडा गायने शमे डिहवे लिखी छोकरां नारे नारे वस्त्र आनुषण एसर्वे पदार्थ शो न्ना रूपछे अने एज जे सर्वे पदार्थ ते
जे त्यागी होयतेने दाष रूपछे अने त्यागि छे तेने वन मारि बुं वस्त्र विना उघाडुं एक कोपीन नररे बुं माथामां टोपि घाल विडादि
मुंछ मुंछा विनखाव विनगवां वस्त्राखवां अने कोइ गादियुं देने कोइ धुल्यनां खेते अपमानने सहन करवुं एज त्यागीने पर
मशो न्ना रूपछे अने ए त्यागीने जे शो न्ना ते जे ग्रहस्थने परम दोष रूपछे माटे आसंसारमांथी जे निसस्थाने त्यागि थयोते

व० म०
॥५१॥

नेतो एम विचारवुं जे हुं किय आश्रम मां रत्नो छु एम बुद्धिमान होय तेने विचार करवोपण मुखनिपेठे विचार्या विना
कोइ चाक्षे चट्टि जावुं नहिं अने जे समजु होय तेने कोइ कवठिने कहतारे सां मांगुण ले अने जे मुख होय तेने कोइ कहित निवा
त कहे तारे ते मुळाइ जाय अने मुकुंद ब्रह्मचारित थारत नजि एवे मुंजातान थितो एम निसार्थ अमार घणुं बणे छे अने व
स्त्रिजे श्रद्धाये सहित सेवा चाकरि करे ते अमने गमे अने श्रद्धा विना तो कोइ जम्यानुं लावे तो ते जम्यानुं गमे नहिं ने वस्त्रावे
तो ते वस्त्र ओढवुं गमे नहिं अने पूजा लावे तो पूजा गमे नहिं अने श्रद्धाये करिने करे ते अतिशे गमे अने श्रद्धाये करिने नक्ति
करतो होय ने बिजो कोइ कते मां नक्ति करवा आवे ने ते निउपस्थ इर्षा करे तो ते अमने नगमे माटे श्रद्धाये सहित ने इर्ष्याये रहि
त जे नक्ति करे ते अमने अतिशे गमे छे ॥

॥ इति वचनान्तं ॥

॥५२॥

॥३८५॥ ॥ संवत् १८८० नावैशाक शुदि १ पंचमिने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्यंदा
दाखाचरनादरबार मां पोताने उतारे गादित किय बिछवा विने विराज मां नहताने सर्वे श्वेत वस्त्रधारण करयां हताने पोता
ना मुखारविंद निआगद्वय मुनि तथा देशदेशना हरि नक्तिस नान्न राईने बेठि हति पछे श्रीजिमहाराज बोध्याजे शा
स्त्रने विषे जे मोहक यो छे ते मोहनं एरूप छे जे ज्यारत्नदाने विषे मोह व्यापे तारे एजिवने पोतानो अवगुण तो सुजे जनहिमा
टे पोतानो अवगुण न सुजे एज मां हनं रूप छे अने वस्त्राजिव मात्रने पोताना डापणनुं अतिशे मान होय पण एम विचारेन
हिजे मुने माराजिव नीख बरन थिजे आशरि मां जावरत्नो छे तेका दो छे के गोरो छे के लां वो छे के दुं को छे एनिकां इख
बरन थि तो पण मोटा पुरुष होय अथवा नगवान होय तेने विषे पण ग्वां र्यकाटे अने एम समजे जे आमोटा पुरुष छे अथ

ग० म०
५३

॥५१॥

व० म०
॥ ६० ॥

दानादिकएणेकरिने हुंतेवावशयातो नथिजे वासत्संगे करिने वशया उंचुं एमन्नगवाने कत्युंछे माटे सर्वसाधनकरतां
सत्संगअधिकथयांते जने सर्वसाधनथकिसत्संगअधिकजणातो होयते पुरुषनां कंवां लक्षण होय पछे जेने जेवुंसम
जायुते वुंते एकेयुं पण जथार्थ उत्तरथयां नहिं पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे जेने न्नगवानना संतने विषे जआत्मबुद्धि
छं जमकोई करारा जाहोयने ते वांजियो होयने पछे तेने गरदपण मांदिकरां आवे पछे ते छोकरां तेने गावोदे मुछुतां एतो
पण अन्नाव आवे नहिं अने कोइ कनाछोकरां ने मारे तथागाममां अनितिकरि आवे तो पण कोइ रित्ये तेना अवगुण
अवे जनहिं शांतां जे एराजाने पोतानादिकरां ने विषे आत्मबुद्धि थइगइछे एविजेने न्नगवानना न्नक्तने विषे आत्मबु
द्धि थायछे तेणे जसर्वसाधनथकि अधिककल्याण कारिसत्संगने जां एयाछे एवार्त्ता न्नगवतमां कहिछे जे ॥ ॥ यस्या
त्मबुद्धिः कुणपे त्रिधा तु के स्वधीः कलत्रादिषु न्नौ मइज्यधीः ॥ यत्तीर्थबुद्धिः सल्लिखेन कर्हिचिज्जनेष्वन्नित्तेषु स एव गोस्व
रः ॥ १ ॥ एवमोक्तेन विषे एवार्त्ता जथार्थ कहिछे ॥ इति वचनामृतं ॥ ५४ ॥ ॥ १८७ ॥
॥ संवत् १८८० नाज्येष्ठशुदि ११ एकादशीने दिवस स्वामिश्री सहजानंद जिमहाराज श्रीगढडामध्ये दादाखाचरनाद
रधारमां उगमण बाख्य आरडानि ओसरिये ठालिया उपस्थ विराजमान होता अने मस्तक उपस्थनवानगरनु सोने रिकारे
जुक्त श्वेतमालियुं बांध्युह तुं अने श्वेतपछे डिओढिहति अने श्वेतखेसपे र्योह तो अने श्रीजिमहाराज नामुखारविंदनिआ
गदय मुनितथा देशदेशनाहरि न्नक्तनिस न्नान्नराइने बंठिहति अने ते समाने विषे मुनिजां ऊमृदंगसै इने कीर्तन गावताह
ता पछे ते मुनिकीर्तन न्नक्तिकरिरत्या तारे श्रीजिमहाराज बोल्या जे जेनुं आज जेवुं अंग होय तेवुंस तसंग थयामोरे पण

ग० म०
५५

॥ ६० ॥

કાંઈકહોયઃ સ્વરૂતે માટેં આજતો સર્વે જનું જવું અંગ હોય તે તે વું કહોતે માં પ્રથમ તો અમે અમારું જવું અંગ છે તે વિવાર્ત્તક
હિયે છે એ તે સાં જ્ઞો જ્યારે અમારે બાલ અવસ્થા હિતિ તારે પણ દેવ મંદિર હોય ત્યાં દરશને જાવું કયા વાર્ત્તક સાં અધિકાર
ધુનો સમાગમ કરવો તીર્થ કરવા જાવું એ વિવાર્ત્તક ગમતી અને જ્યારે ઘર મુકિને નિસસ્થા તારે તો વસવાટ વું પણ ગમતું નહિ
અને વન માં જરે વું ગમતું અને બિકતો લેશ માત્ર લાગતિ જન હિને વનને વિષે મોટા મોટા સર્પ સિંહ હાથિ હત્યાદિક અવંત જવા
વરદિ ઠામાં આવ્યાં પણ કોઈ પ્રકારે હયામાં મરવા નિતો બિક જલાગતી નહિ એવી રિત્યે મહાવનને વિષે સદા નિરંજર તાપ છે
તિર્થને વિષે ફરતા ફરતા શ્રીરામાનંદ સ્વામિ પાસે આવ્યા અને પછે શ્રીરામાનંદ સ્વામિ જ્યારે અંતર્ધાન થયા તે કહે સતસંગનું
રુદું થાવાને અર્થે કાંઈક ત્રિકરણ વામાં ઢિ પણ અંતર માં અંધ વિચાર એવો રહે છે જે મનુષ્યને મુવાટાં પથારિ ઉપર સુ
વાસું હોય તારે તે મનુષ્ય માં થિ સડને પોતાના સ્વાર્થ નિવાસના ટલિ જાય છે અને તે મરનારાને પણ સંસાર થકિ મન ડડાસ થ
જાય છે તેમનું તે મમારે પોતા નિકોરનું અને વિજાનિકોરનું અંત અવસ્થા જેવું સદા વરતે છે અને જે ટલુ માફક પદાર્થ માત્ર છે
તે સર્વે નાશવંત ને તુલ્ય સરખું જણાયા કરે છે પણ એમ વિક્તિ ન થિ જણાતિ જ આસારું પદાર્થ છે ને આત્મું પદાર્થ છે જે ટલા
માફક પદાર્થ માત્ર છે તે તો સર્વે એક સરખા જણાય છે જેમકાં રાખના મુવાલા છે તે માં સારો કિયો ને નર સાં કિયો તે તો સારો નર
સોસડ એક પાડ માં છે તેમ માફક પદાર્થ પણ સર્વ સરખાં છે અને કાંઈક સારુ નર સું જે કહિયે છે એ તે તો જગવાનના જ્ઞાને સા
રું લગાડવાને અર્થે કહિયે છે એ જે આસારું જો જન છે આસારું વસ છે આસારું ધરણું છે આસારું ધર છે આસારું ધોડું છે આ
સારાં પુષ્પ છે તે જ્ઞાને સાં રું લાગે તે સારું કહિયે છે એ અને અમારે સર્વે ક્રિયા છે તે જગવાનના જ્ઞાને અર્થે છે પણ પોતાના સુ

खने अर्थे एके यक्रियानथि अने जगवानना जे एकांतिक जक्त होय तनु जेमन ते जगवानना स्वरूप नुं जचित वन करे अने
 वाणिते जगवानना जसने जगाय अने हाथ ते जगवानने जगवानना जक्त निसे वापरि चर्याने जकरे अने कान ते अखंड
 जगवानना जसने जसां जले एम जगवाननी जक्ति जांणिने जे जे क्रिया करिये छै ये ते थाय छे पण ए जगवाननि जक्ति
 विना तो अमे सर्व पदार्थ मां थि उदासि छै ये जेम कोइ कमां टोरा जा होय ने तेने एक जदि करो होय अने तेरा जा साठ्य सी तर
 वर्ष नो थाय ने पछे ते नो दिकरो मरि जाय तारे तेरा जानुं मन सर्व पदार्थ मां थि उदास थै जाय तेम अमारे पण स्वातां पितां धो
 डे चड तां राजि कुराजि पणामां सर्वे काले मन उदासि जर हे छे अने अंतर मां एम विचार रहे छे जे आपण तां देह थि कि पृथ
 क आत्मा छै ये पण देह जे वानथि अने वलि अंतर मां एम विचार रत्या करे छे जे आत्माने विषेर खेर जां गुण तमो गुण आ
 दिक कोइ कमाया नो जग जलि जाय नहि तेने घडिये घडिये तपास तारहिये छै ये जेम साढा सोल वलुं कंचन होय ने तेने
 सोनि निपेढिये लै जाय अने जो धणि निख गारे कन जर चुके तो सोनि सोनुं काढि लै ने ते मां रुपुं जे लिदे तम आदृढा रूपि
 तो सोनि निपेढिये अने ते मां मायारूपि सोनि छे ते पोते वेठां थकां संकल्प रूपि जे हथोढो तेना अखंड चट चट चकामार तो
 रहे छे अने जेम सोनि नांछो करां खि होय ते पारसि करी ने तेने हाथ आवे तो कांइ कसोनुं चोरी जाय तेम इंद्रियो अंतःकरण
 ए सर्वे मायारूप जे सोनि तेनांछो करां खि छे ते कंचन रूप जे चैतन्य तेने विषे त्रय गुण तथा पंच विषय मां आशक्ति तथा
 देहान्निमान तथा काम क्रोध लोभादिक ए रूप जे रुपुं तेने जे लिने ज्ञान वैराग्यादिक गुण रूप जे सोनुं तेने काढि ले छे अने
 जे सोना माथि सोनुं काढि ने रुपुं जे लवे तो ते सोनुं बार वलुं थै जाय छे अने पछे ते सोनाने ताविता विने पाछुं सोल वलुं करे

तोथायछे तेमआजिवनेविषेरजतमआदिकजरुपुंनद्वयुंछे तेनेगाक्षिनेकादिनांखवुं नेपछेकंचनरूपजेएकआत्मा
तेजरहे पणविजोमायिकजेगकांहरहेनहिं एविरित्यनाविचारमांअमेरात्यदिवसमंढ्याछैयेंएअमेअमारुंअंगछे
तेकस्युंहवे एविरित्येजेनेजेअंगहोयतेकहोपछेसंतमंडलेएमकस्युं जेहेमहाराजतमारेविषेतोमाइकगुणनोअंगहोय
जनहितमेतोकेवस्यमूर्तिछो पणएजेसर्वतमेवातकरितेतोअमाराअंगनिछे अनेतमेकस्योजेविचारतेअमारेसर्व
नेराख्योजोईये पछेश्रीजिमहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपोतानाउतारानेविषेपधार्या ॥इतिवचनामृतम् ॥५५॥
॥१८८॥ ॥संवत् १८८१ नाआशाढशुदि ५ पंचमिनेदिवसस्वामिश्रीमहजानंदजिमहाराजश्रीगढढामध्ये
दादाखाचरनादरबारमांउगमणेबास्य ओरडानिओसरियेंढोलियाउपस्थगादीतकीयाबिछवावीनेविराजमानहता
अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतां नेपोतानामुस्वारविंदनीआगस्यमुनिमंडलनीसन्ना तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनि
सन्नान्नराइनेबेठिहतीअनेसाधुदुकढसरोदावेइनेकिर्तनबोलताहतातेकिर्तनन्नक्तिथइरत्यापछेश्रीजिमहाराजएम
बोल्याजेआकिर्तनसांनद्वयामांथितो अमारोआत्माविचारमांजातोरयांपछेतेमांएमजणांणजेन्नगवाननेविषेजे
अतिशेप्रितिघणिमोटिवातछे पछेतोगोपाज्ञानंदस्वामिआदिक जेन्नगवाननेविषेप्रितिवालाहरिन्नक्ततेसर्वसां
न्नरिआव्याअनेएसर्वेनाअंतःकरणेएसर्वेनाजिवनेएमनिजेन्नगवाननेविषेप्रितितेसर्वेजांयामांआव्या पछेअमे
अमाराआत्मानेपणतपासिजोयो तारेअमारेजेविन्नगवाननेविषेप्रितिजणांणितेविविजानिप्रितिजणांणिनहिंशा
माटेजेकांडकचुंढादेशकाळादिकनोज्यारेजोगथायछे तारेएसर्वेमोटाछे तोपणकांडकएमनिबुद्धिनेविषेफेरपडिजा

व० म०
॥६२॥

यछे तारेएमजणायजेअंत्येपायोकाचोदेखायछे तैसारिपेठ्येजोकोइकचुंडादेशकाळादिकनोयोगथायतोअगवा
नमांप्रितिछेतेनुंकांडेकाणुरहेनहिं माटेएसर्वेनेजोतांअमनेअमारिकोरनुंठिकन्नासेछे जेगमेतेवाचुंडादेशकाळा
दिकनोजोगथाय पणकोईरित्येअमारुंअतःकरणफरेनहिं अनेअगवाननेविषेप्रितितोतेनिजसाचिजेनेअगवा
नविनाबिजाकोइपदार्थनेविषेप्रितिजनथायअनेसर्वेसद्रंथनुपणएजरहस्यछेजेअगवानछेएजपरमसुखदायकछे
नेपरमसारवस्तुछेनेतंप्रचुविनाजेजेविजांपदार्थछे तेअतिशेतुछेनेअतिअसारछेअनेजेनेअगवानजेविबिजाप
दार्थमांपणप्रितिहोयतेनोतोघणोजपायोकाचोछे जेमकसुंबलवखहोयतेघणुंसारुंजणातुंहोयपणज्यारेतेउपस्थपां
णिपडेनेपछेतेनेतडकामांसुकावियें तारेसुधुनकारुंथइजायनेधोलावखजेवुंपणनरहेतेमजेनेपंचविषयमांप्रितिहो
यतेनेज्यारेकुसंगनोजोगथाय तारेकांडेकाणुरहेनहिंमाटेजेअगवाननोअक्तहोयतेनेतोअगवानने राजिकस्यासां
रुपंचविषयनोअतिशेत्यागकरयोजोइयेपणअगवाननेविषेजेप्रितितेमांविधनकरेएवुंकोइपदार्थवाढुराखवुंनहिं ॥
॥इतिवचनामृतं॥५६॥ ॥१८९॥ ॥संवत् १८८१ नाआषाढशुदि ६ छत्त्यनेदिवससंध्याआर्त्तिनेसमेस्वा
मिश्रीसहजानंदजिमाहाराज श्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमांउगमणेबास्यओरडानिओसरियेढोलियाउप
स्थविराजमानहताअने मस्तकउपस्थश्वेतपागपुष्पनेतोरेजुक्तविराजमांनहतिअनेश्वेतचादरओढिहतिनेश्वतखेसपे
स्योहतो अनेश्रीजिमहाराजनामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराइनेबेठिहतिअ
नेमशासनोप्रकाशथइरस्योहतोअनेमुनिमंडलदुकडनेसरोदाखेइनेअगवाननाकीर्त्तननुंगानकरताहता पछेश्रीजि

ग० म०
५७

॥६२॥

महाराज बोध्या जे सां चलो एक वार्ता करिये जे ज्यारे तमे किर्तन गाता हाता तारे अमे किर्तन सां चलातां जे मविचार क
स्यो छे ते विचार कहिये छै ये जे जगवान मां प्रतिकर विते एक सत्तारूपे रहि ने जकर विने ते सत्तारूप आत्मा के बो छे तो जे ने
विषे मायाने मायाना कार्य जे त्रय गुण ने देह इंद्रियो अंतःकरण तेनु कोई आवरण नथि अने कांडक जे आत्माने विषे आ
वरण जे वुं जणाय छे ते अज्ञाने करि ने जणाय छे पण जे ज्ञान वैराग्ये करि ने एनो सर्व प्रकारे निशेध करि नां स्यो छे ते ने तो ए
आत्माने विषे कोई जात्यनु आवरण नथि अने ए आत्मारूपे जे वरत वुं ते केवल ब्रह्म थै ने मस्त था वुं ते ने अर्थ नथि ए तो पोता
ने आत्मारूपे रहे वुं तेनु ए प्रयोजन छे जे हुं आत्मा छु ते मारे विषे कोई जात्यनु मायानु आवरण नथि तो आत्मा थ कि पर जे प
र मात्माना रायण वा सुदेव ते ने विषे तो मायानो लेश पण केम होय ए विरित्ये जगवान मां कोई रित्यनो दोष न आवे ते सारु
आत्मनिष्ठा दृढ करि ने राखि अने ए आत्माना प्रकाशने विषे विचार ने राखि ने सत्तारूप मां जे पेस वा आवे ते नो नाश करि
नां खबो जे म दिवाना प्रकाश मां गरो खि आवि ने जे जे जंतु आवे ते ने नाश करे छे ते म आत्मानां जे प्रकाश ते मां रत्यो जे वि
चार ते आत्मा विना बिजा पदार्थ नो नाश करि नां खे छे अने वशि जे ने परमेश्वर ने विषे प्रति होय ते ने तो परमेश्वर विना बि
जा कोई पदार्थ मां प्रिति न होय अने परमेश्वर विना बिजुं जे जे पदार्थ अधिक जणाय ते नो जे अति शेत्याग करे ते त्याग खरो
छे अने ते पदार्थ नां नुं होय अथ वा मोटुं होय पण ते नो जे त्याग करवां ते नुं जना म त्याग के वाय अने जे पदार्थ जगवान ना च
जनन मां आहुं आवतु होय ते ने तो नतजि सके ने बिजो उपस्थिति तो घणा त्याग करे पण ते नो ते त्याग वृथा छे अने ए म कांई
जाण वुं नहिं जे सारु पदार्थ होय ते ने जे जगवान ना च जन मां आहुं करे ने नर मुं पदार्थ होय ते न करे ए तो जिवनो ए वो स्व

व० म०
॥ ६३ ॥

चावछे जेजेमकोइकनेगल्युचावेकोइकनेखारुचावेकोइकनेखाटुचावेकोइकनेकडवुं चावेतेमजिवनितोएवितु
छबुद्धिछेतेअल्पपदार्थहोयतेनेपण नगवानकरतां अधिकवाढ्युंकरिराखेछे अनेज्यारे नगवाननिमोद्वपसामुजो
इयंतारेतांएवुंकोइपदार्थछेनेहि जेतेनिकोटिमा नगनापासंगमांपण आवेएवा नगवाननेजथार्थजांणिनेजोहेतक
सुंहोयतोमायिकपदार्थजेपिंडब्रह्मांडादिकतेमांक्यांईपणप्रतिरहेनहिंमाईकपदार्थसर्वेतुछजथइजाय अनेए न
गवाननोज्यारेजथार्थमहिमाजणांणो तारेचित्रकेतुराजायेकरोड्यखांयुंनोत्यागकस्यो अनेसर्वेप्रथविनुंचक्रवर्त्ति
राज्यहतुंतेराज्यनोपणत्याकस्यानेतेएमसमऊचाजे ए नगवाननासुखआगल्यएसोलाखखियुंनुंसुखतेशिगणति
मां अनेचक्रवर्त्तिराज्यनुंसुखपणशिगणतिमां अनेतेथिइंद्रनालोकनुंनेब्रह्मानालोकनुंसुखपणशिगणतिमां अनेए
वाजे नगवानतेविनाजेबिजापदार्थनेविषेप्रतिकरेछे तेतोअतिशेतुछबुद्धिवाळांछेजेमकुतरुहोयतेसुकाहाड्यका
नेएकांतेलेईजईनेकरडेनेतेमांसुखमानेछेतेममुखजिवछे तेदुखनेविषेसुखनेमांनीनेतुछपदार्थनेविषेप्रतिनेकरे
छे अनेजे नगवाननो नक्तकेवातोहोयनेतेने नगवानथकि बिजापदार्थमांतोहेतवधुंहोयतेतोकेवलमिनडियो नक्त
छेअनेजेजथार्थ नगवाननो नक्तहोयतेनेतो नगवानथिविजुंकोइपदार्थअधिकहोयजनहि अनेज्ञानवैराग्यनक्ति
नेधर्मतेणेजुक्तएवोजेते नगवाननो नक्ततेतोएमजांणे जेशूरविरहोयतेलडवासमेशत्रुसन्मुखचाक्षे पणबियेनेहि
तेसुरविरसाचो अनेसुरविरहोयनेलडाईमांकामनआव्योनेगांठ्येधनहोयनेते खरच्यावावरस्यामांकामनआव्युंतेव
थाछेतेममुने नगवानमदयाछे तेजेजिवमारोसंगकरतेनेअगल्यहुंकल्याणनिवातनकरुंतारे मारुज्ञानतेशाकाम

ग० म०
५७

॥ ६३ ॥

मांआव्युंएमविचारिने उपदेशकस्यानिमित्तकांडिकथोडिघणिउपाधिरहे तोपणपरमेश्वरनिवातकस्यामांकायरप
णुराखेनहिंएमकहिने श्रीजिमहाराजेतुलसिदासजिनां त्रएयपदगवराव्यां तेत्रएयपदनांनामएकतो ज्याकिद्वगन
रामसोनांहि तथाविजुंएहिकथोसुनुवेदचहुं तथात्रिजुंज्याकुंप्रियनरामवैदेहि एत्रएयपदगवराविने पछेश्रीजिम
हाराजबोदयाजेजेविरित्ये आपदमांकत्युंछेतविरित्येआपणेरहेवुंछे तेकरतांकरतांजोकांडिकअधरुरयुं अनेएद्वला
मांजोदेहपढ्योतोपणमरिने नरकचोराशिमांजावुं नथिकेकोईनुतप्रेतथावुंनथिसुधो चुंडामांचुंडोदेहआवशतो
पणइंद्रनाजेवोकेब्रह्मानाजेवोतोआवशे पणएथिउत्तरतो नहिंआव माटेनिरन्नेरहिनेनगवाननुंनजनकरवुंएमक
हिने श्रीजिमहाराजनेमुकुंदब्रह्मचारितेडवाआव्यातेनेलेजमवापधास्या ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ५७॥ ॥ १९० ॥
॥ संवत् १८८१ नाश्रावणशुदि ४ चोथ्यनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराज श्रीगढडामय्येदादाखाचरनादर
बारमां उगमणेवारयओरडानिओसरियेढोदियाउपस्थगादितकया बिछवाविनेविराजमानहता अनेश्रीजिमहा
राजेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांने पांतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनिमंडल तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नाच
राइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेप्रश्नपुछ्युंजजेजेआचारज्यथयाछे तेनासंप्रदायनिपुष्टिघणाककालमुधिशेउ
पायेकरिनेरहेछे पछेमुक्तानंदस्वामियेकत्युंज एकतोसंप्रदायसंबंधिग्रंथहोय अनेविजोशाखेकथोएवावणाश्रम
नोधर्महोय अनेत्रिजिपांतानाईष्टदेवनेविषेअतिशेदढताहोय एत्रएयनेजोगेकरिने पांतानासंप्रदायनिपुष्टिरहेछे
पछेश्रीजिमहाराजे ब्रह्मानंदस्वामितथानित्यानंदस्वामिने पणपुछ्युंतारेएमणेपणएविजरित्येकयुं पछेश्रीजिमहा

॥ ६४ ॥

राजबोद्ध्याजेद्धयो एप्रश्ननोत्तरअमंकरियंजेसंप्रदायनिपुष्ठितोएमथायछे जेजेसंप्रदायनाइष्टदेवहोयतेनोजेह
तुमाटेप्रथिविनेविषेजन्मथयोहोय अनेजन्मधरिनेतेणेजेजेचरित्रकस्यांहोय अनेजेजेआचरणकस्यांहोयतेआच
रणनेविषेधर्मपणसेहेजेआविजाय अनेतेइष्टदेवनोमहिमापणआविजायमाटेपोतानाइष्टदेवनांजे जन्मथिकरिने
देहमुकवापर्यंतचरित्रतेनुंजे शास्त्रतेणेकरिनेसंप्रदायनिपुष्ठिथायछे तेशास्त्रसंस्कृतहोयअथवाज्ञाषाहोयपणतेजग्रं
थसंप्रदायनिपुष्ठिकरेपणतेविनाबिजोग्रंथपोतानासंप्रदायनिपुष्ठिनकरे जेमरामचंद्रनाउपासकहोयतेनेवाल्मीकि
रामायणेकरिने जपोतानासंप्रदायनिपुष्ठिथाय अनेश्रीकृष्णचगवाननाजेउपासकहोयतेनेदशमस्कंध अनेएकाद
शस्कंधएबेजे ज्ञागवतनास्कंधतेणेकरिनेजपोतानासंप्रदायनिपुष्ठिथाय पणरामचंद्रनाउपासकतथाश्रीकृष्णनाउ
पासकतेनेवेदेकरिनेपोतानासंप्रदायनिपुष्ठिनथाय माटेपोतानासंप्रदायनिरित्यनुंजेशास्त्रहोयतेजपाछेदेदाडे पो
तानासंप्रदायनेपुष्टकरेछे एमकहिनेश्रीजिमहाराजेमुक्तानंदस्वामिनेकल्युंजेतमेपणपोतानासंप्रदायसंबंधिने पो
तानाइष्टदेवसंबंधिजेवाणि तथाशास्त्रतेजदेहपर्यंतकस्याकरज्योनेतमारोदेहरहेत्यांसुधितमनेएजआज्ञाछे पछेए
जेश्रीजिमहाराजनुंवचनतेनेमुक्तानंदस्वामिये अतिआदरकरिनेमाथेचढाय्युं अनेश्रीजिमहाराजनेबेहाथजोडिने
नमस्कारकस्यो ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ५८ ॥ ॥ १९१ ॥ ॥ संवत् १८८१ नाश्रवणशुदि १२
द्वादशीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडाध्येदादाखाचरनादरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिर
निओसरियेढोळियाउपस्थउगमणेमुखारविंदेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांअनेपोतानामुखां

ग० म०
५९

113811

रविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिचक्रनिसञ्चाञ्चराइनंवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेच्यारवेदपुरा
णइतिहासएसर्वेमांएजवात्ताछेजे चगवाननेचगवाननासंतएजकल्याणकारिछे अनेचगवाननाजिसाधुछे ततो
चवब्रह्मादिकदेवथकिपणअधिकछे तेचगवानकेचगवाननासंतनिज्यारप्राप्तिथइतारे एजिवनेएथिउपरांतविजुं
कोईकल्याणनथीएजपरमकल्याणछे अनेचगवाननासंतनिसेवातोबहुमोटापुण्यवादानेमलेछेपणथोडापुण्य
वादानेमसतिनथि माटेचगवाननासंतसाथेतोएवुंहेतराखवुंजेवुंहेतसीउपस्यछे केपुत्रउपस्यछेकेमावापनेचाईउ
पस्यछे तेवुंहेतराखवुंतोएहेतेकरिनेजीवरुतार्थथईजायछे अनेपोतानांजेसीपुत्रादिकहोय ततोकुपात्रहोयनेकुलक्ष
णवासांहोय तोपणकोईरित्येतेनोअवगुएजावनेआवतोनथी अनेजेचगवाननाचक्रहोय ततोसर्वेरुडेगुणेकरिने
जुक्तहोय पणजातेणेलगारेककठणवचनकत्युंहोयतोतेनिआंदिजिवेत्यांसुधिमुंकेनहि एविजेनिवृत्तिछे तेनेतो
जेवुंपोतानासंबंधिउपस्यहेतछेतेवुंतेचगवाननाचक्रउपस्यकेवायजनहि तारेएनुंकल्याणपणथायनहि अनेमंतना
महिमातोप्रथमकल्याणवामोटाछे तेसंतनिनेचगवाननिप्राप्तिथईछे तोपणकोइकनेएमडगमगाटरहेछे जेमारुंक
ल्याणथाशेकेनहियायतेनुंशुंकारणछेतोएजीवनेपूर्वजन्मनेविषेचगवानकेचगवाननासंतनिप्राप्तिथइनथि नेतेम
निसेवापणतेणेकरिनथि एनेतोआजन्ममांजनवोआदरछेतोआगल्याजन्ममांफलशेअनेजेनेपूर्वजन्ममांचगवान
निकेचगवाननाचक्रनिप्राप्तिथइहशे तथातेमनिसेवाकरिहशे तेनेतोआजन्ममांचगवानकेचगवाननाचक्रमांथि
हेतमटेजनहि अनेनिश्चेमांपणडगमगाटथाचनहि अनेकामक्रोधद्वोचसंबंधिघाटतोकटाचितरहे पणचगवानना

व० मृ०
॥६५॥

निश्चेतोकोडरित्ये मटेनहि तेकोडकनेवचनेकरिनेनमटेएमांशुंकेवुंएनेतोजोपोतानुंमनडगमगाटकरावेतोपणडगम
गाटथायनहि अनेतेनिदृढतातो जेविनाथनक्तनिछे केजेविविष्णुदासनिहति केजेविहिंमराजसानिहतिकेजेविका
शिदासनेछेकेजेविचाईचंदसेठनेहतिकेजेविदामोदरनेछे एविदृढताहोय तारेजाणवुंजेआपूर्वजन्मनोअगवाननो
नक्तछे ॥ इतिवचनामृतम् ॥ ५९ ॥ ॥ १९२ ॥ ॥ संवत् १८८१ नाश्रावणवदि ४ चोथ्यनेदिवस
स्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्री गढडामथ्येदादाखाचरनादरवारमांआथमणेवास्यओरडानिउगमणिआंसरि
येदोदियाउपस्यविराजमानहता अनेश्वेतपाधमस्तकउपस्यवांधिहति अनेश्वेतपछेडिआंदिहति अनेश्वेतखेसपेस्यो
हतो अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिनक्तनिसनानराइनेबेठिहति पछेश्रीजिमहारा
जेकल्युंजेप्रभउत्तरकरो तारेमुक्तानंदस्वामियेप्रभपुछ्युंजेहमहाराजआसंसारनेविपेतोकेटलिकजात्यनाविक्षेपआ
वेछे तेमांकेडरित्येअगवाननोअक्तसमकेतोअंतरंसुखरहे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेएनोउत्तरतोजेमअमनेवर
तायछे तेमकहियेजेपोतानादेहथिनोखोजेपोतानोआत्मातेनुंजेनिरंतरअनुसंधान तथामायिकएवांजेपदार्थमात्र
तेनानाशवंतपणानुंजेअनुसंधान तथाअगवाननामाहात्म्यज्ञाननुंजेअनुसंधानएत्रएयेकरिनेकोईविक्षेपआडोआ
वतोनथि अनेज्यारेकोईकजात्यनाविक्षेपनोजोगआवे तारेउपस्यथितोचित्तनोधर्मछेतेविक्षेपजेवुंजणायपणतेवि
क्षेपनोपोतानाचैत्यन्यमांतोडंसवेसतोनथि तेकमजणायजेज्यारेसुइयेछइये तारेवारद्व्योजेविक्षेपतेकोईदिवसस्व
प्नमांदेखातोजनथि अनेजेचैतन्यमांविक्षेपपेठाहोयतेतोत्रएयेअवस्थामांजणायछे माटेस्वप्नमांकोईरित्येविक्षेपज

ग० म०
६०

॥६५॥

एता नथि तेथ कि एम जाणि ये छै ये जे चैतन्य मां विक्षेप कोई रित्ये वलगतो नथि अने जे नगवान नो नक्त होय ने तेने कोइ
क प्रकार ना दुःख नो विक्षेप थो होय एता सारि पेट अंतर मां जणाय छै पण न जणाय एम नथि अने एतोर घुना थ दास सर
खो विमुख होय तेने तो न जणाय ते ज्यार रामानंद स्वामिये दह मुक्याने सर्वे सत्संगिरो वा द्वा गातार पण र घुना थ दास ने तो
जराय शांकथ यो नहि अने हस्तो जाय ने बिजाने आग द्यवात करतो जाय मां नगवान ना नक्त ने दुःख आवि पडे तार तो
जे चंडाल मे विमुख होय तेने दुःख न थाय पण जे नगवान नो नक्त होय ते तो हरि नक्त ने दुःख करि ने जरु दुःखियो थाय अ
ने जे नगवान नो नक्त होय ने तेने कोइ कमारि नां खतो होय अथवा तेने कोइ क दुःख देता होय ने ते नगवान ना नक्त आढो
जाइ ने जो मरे के घायल थाय तो शास्त्रा मां एम क द्युं छै जे तेनां ब्रह्म हत्या दिक जे पंचमहा पाप ते सर्वे मटि जाय छै एवो नग
वान ना नक्त नो पक्षराख्या ना प्रताप छै अने जे नगवान ना नक्त नुं वचन बांण निपेटे हडया मां वस मुं द्वा गं अने ते निवैर
चावे आं टि पडि जाय ते जिवेत्यां सुधित्वे नहि एवो जे चांडाल जे वां जिव होय ते धर्म जुक्त होय त्यागे जुक्त होय ते पे जुक्त हो
य ते सर्वे वृथा छै अने बिजां पण कोटिक साधन करे पण तेनां जिव नुं कोइ काले कल्याण थाय नहि अने आसं सारने विपे
जे म कोई कस्त्रि होय ते पोताना पति उपस्थ ने बिजा पुरुष उपस्थ सरखुं हतरा खें ते वंश्या सरखि चूं डिके वाय ते म आसं सारने
विपे जे एवो पुरुष होय जे आपण तो बधाय साधु सरखा छै केने सारां नर सो कहिये तो ते सत्संगी के वातो हो तो पण तेने विमु
ख जां एवो अने जे पुरुष एम जां जे आपण कांई क अवधुं सव द्यु वां दिये तो आपणो मां एम अवगुण दोशे ए विरित्ये पो
तानि सार पराख्या सारु नगवान नुं के नगवान ना नक्त नुं कोइ क घमातुं वां ने तेने मां नक्षि र ह तो ते सत्संगी के वातो होय

व० म०
॥६६॥

तोपणतेनेविमुखजाणवां अनेजेवांपोतनांसगांवाळां होय अथवामावापहोयतनोपक्षरहेछे तेवोजगवाननाचक्र
नोदृढपक्षराखवां अनेजगवाननाचक्रसाथेंकोईरित्यनोविक्षेपथायतो जलमांखिटानिपेठेफेर एकथेजायपणआंदि
राखेनहितेजजगवाननोजथार्थचक्रकेवायएद्विवाचार्ताकरिने पछेश्रीजिमहाराजएमबोल्याजेहुंतोदत्तात्रेयजड
चरतनारदनेशुकजितेसरखांदयावाळांछुं अनेपुर्वदेशमां एकसमेनागडावेरागिनिजमातनेलोहतातेमुनेसर्वेवेरा
गियेकत्थुंजेतांदलजानिलिलिआजितोडा तारेमैकत्थुंजेमांताजिवछेतेअमेनहितोडियें पछेएकजणेतरेवास्थउ
घाडिकरिनेडारांकर्योतोपणअमेखिलिआजिनतोडि एवांअमारोदयावाळांस्वभावछे तोपणजोकोइकजगवान
नाचक्रनेकुरदृष्टियेकरिनेजोतोहोय नेतेजोपोतानोसगांवाळांहोयतायपणजाणियेजेतेनिआंख्यफोडिनांखियें अ
नेहाथेकरिनेजोचगवाननाचक्रनेदुबेतातेहाथनेकापिनांखियें एवांतेनोअभावआवेछे पणत्यांदयानथिरितिअने
एवोजेनेजगवाननोनेजगवाननाचक्रनोपक्षहोय तेनेजजगवाननोपुरोचक्रकेवाय ॥ इतिवच

नामृतम् ॥

॥६०॥

॥१९३॥

॥संवत् १८८१ नाश्रावणवदि ७सातम्य

नेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरवारमां आथमणवास्थआरडानिउगमणि
आसरियेंढोलियाउपस्थविराजमानहता अनेमस्तकउपस्थश्वेतशेडुंसोनेरिछेडानुंवांभुंहतुंअनेएकबिजुंश्वेतशेडुं
आंढुंहतुंअनेश्वेतखेसपेस्थाहता अनेमांगरानापुष्पनाहारपेस्थाहताअनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसत
थांदशेदशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजेमांत्रएयवांनांहोयतेपाकोसत्संगि

ग० म०
६३

॥६६॥

केवायतेत्रएयवांनांतेकियांताएकतापोतानेईष्टदेवजेनियमधराध्याहोय तपोतानाशिरसांष्टदृढकरिनेपासेपणएधर्म
नोकोईदिवसत्यागनकरे अनेविजोन्नगवाननास्वरूपनोजेनिश्चेतेअतिशेष्टदृढपणहोयपणतेमांकोईसंशयनांखेतो
संशयपडेनहिनेपोतानुंमनसंशयनांखेतोयपणसंशयपडेनहिंएवांन्नगवाननोअडगनिश्चेहोय अनेत्रिजोपोतानाई
ष्टदेवनेन्नजताहोयएवाजसत्संगिवैघ्नवतेनांपक्षराखवांतेजममावापदिकरादिकरितेनांपक्षराखेछे नेजेमपुत्रहो
यतपोतानापितानांपक्षराखेछेनेजेमस्त्रीहोयतपोतानापतिनांपक्षराखेछेतमन्नगवाननान्नक्तनांपक्षराखवां एन्न
एयवांनांजेमांपरिपूर्णहोयतपाकांसत्संगिकेवाय अनेहरिन्नक्तनिसन्नामांमोढाअगद्व्यआवीनेबेसताहोयतारवि
जानेएमजणायजेएमोटेरांसत्संगिछे पणमोटेरानितोएमपरिक्षाछेजेग्रहस्थहोयततोपोतानुंजेसर्वस्वतेन्नगवानने
न्नगवाननान्नक्तनेअर्थेकरिराखे अनेसत्संगनेअर्थेमाथुंदेवुंहोयतांदेअनेजेघडियेपोतानाईष्टदेवआज्ञाकरेजंतुंपर
महंसथातोतेतत्काळपरमहंसथाय एवांजेनांलक्षणहोयतहरिन्नक्तनिसन्नानेआगद्व्यवसेअथवावांसेवेसेपणतेने
जसर्वेहरिन्नक्तमांमोटेरांजांणवां अनेजेत्यागिहोयतेज्यारदेशपरदेशमांजायनेत्यांकनककामनिनांजागथायतांय
पणतेमांफेरपडेनहिं अनेपोतानाजेजेनियमहोयतसर्वेष्टदृढकरिनेराखेतसर्वेत्यागिमांमोटेरांकेवाय अनेवद्विजेको
इकसंसारमारजोगुणीमोदुमनुष्यकेवातुंहोयनेतेज्यारसन्नामांआवे तारतेनेआदरकरिनेसर्वसन्नानेमांढाआगद्व्य
बेसास्यांजाइयेनेएव्यवहारछे तंजानिहायत्यागिहोयतेनेपणराख्यांजाइयेअनेजानराखेतोएमांथिचुडुंथायछे जे
मराजापरिक्षितऋषिनाआश्रममांगयातारऋषिसमाधिमांहतातराजानुंसनमानययुंनहिं पछेतेराजानेरिसचडि

व० म०
॥६७॥

तेमरेखसर्पहतोतेऋषिनागत्रामांनांख्या पछेतेऋषिनापुत्रेशापदिधांतेणेकरिनेतेराजानोसातदिवसमांमृत्युथयो
अनेज्यारेब्रह्मानीसन्नामांदक्षप्रजापतिआव्यातारेशिवजिउन्नानथया अनेवचनेकरिनेपणदक्षनुंसन्माननथयुं
छेदक्षनेरिसचडितेशिवनोयज्ञमांथिन्नागकाठिनांख्या पछेतेदिश्वरनेऋगुऋषितेनेसांमसांमाशापथयापछेतेपाप
मांसतिदक्षनायज्ञमांबलिमुवां अनेविरजद्रेदक्षनुंमाथुंकापिनेअग्निमांहांस्युंअनेदक्षनुमुखबकरानुंथयुंमाटेग्रह
स्थतथात्यागिएसौनेएरित्यराखविजेसंसारव्यवहारे जेमोटुमांणसकेवातुंहोयतनुसन्नामांकोईरित्येअपमानकरवुं
नहिंनेजोअपमानकरेतोएमांथिजरुरदुखथाय अनेजजनस्मरणमांपणविक्षेपथायमाटेआवात्तासत्संगिगृहस्थ
सर्वेतथात्यागिसर्वेदृढकरिनेराखज्यां ॥ इतिवचनान्तं ॥ ६१ ॥ ॥ १९४ ॥ ॥ संवत् १८८१

नामागशरशुदि २ विजनेदिवसस्वार्माश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां उत्तरादेबा
स्यओरडानिओशरियेंढोलियाउपस्थविराजमानहता अनेश्वेतपाघमस्तकउपस्थवांधिहतितथाश्वेतचोफाद्वओढ्यो
हता तथाश्वेतखेसपेस्याहता अनेश्रीजिमहाराजनामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिजक्तनिसन्ना
राइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेपोतानाचनरिजाजेअयोध्याप्रसादजीनेरघुविरजोतेनेबोलाविनेकत्युंजेतमेअ
मनेप्रश्नपुछो पछेप्रथमअयोध्याप्रसादजियेंप्रश्नपुछ्युंजेआसंसारनेविषेएवांपुरुषहोयजेआठपोहोरतोसंसारनि
विटंबनामांरयोहोयनेगमेएवुंयोग्यअयोग्यकर्मपणथईजानुंहाय अनेतेएकघडिकेबेघडिजगवाननुंजजनकरतो
होयतारेतेजजनेकरिनेतेणेदिवसबधामांपापकस्युंतेवलेकेनबलेएप्रश्नछे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेसारोदिवस

ग० म०
६२

॥६७॥

प्रवृत्तिमार्गमारहिनेगमेतं विक्रिया करि होय ने न्नगवाननुं न्नजनकरवावंसे ते समे ए न्नजनना करनारानां इंद्रियो अंतः
कर्णने जीवएसर्वे एकाग्रथइ ने जो न्नजनमां जो डायते ए विरित्ये एकघटिके अरधिघडिपण जो न्नगवानना न्नजनमां
जो डायतो समग्रपापबलिने न्नस्मथे जायछे अने इंद्रियो अंतः कर्णने जीवते एकाग्रथे ने जो न्नगवानना न्नजनमां न्नजो
डायतो तेना न्नजन थकितां घटिके अधघडिमां पापनबले अने एनुं जे कल्याण ते तो न्नगवानने प्रतापे करिने थाय ए नो ए
जउत्तरछे पछेरघुवीरजिये प्रश्नपुछुं जे हेमहाराज आजीवनो मां क्षते के मकरे तारे थायछे पछे श्रीजिमहाराज बोद्ध्या
जे जेने पोताना कल्याण निइछा होय तेने पोतानुं दहधनधामकुटंबपरिवारएसर्वे ने न्नगवाननिसे वामां जो डिदेवां ने न्न
गवाननिसे वामां जे पदार्थकामन आवे तो तेनो त्याग करि देवां ए विरित्ये जे न्नगवानपरायण वत्ते ते गृहस्थाश्रमि होय तो
यपण मरे तारे न्नगवानना धाममां नारदसनकादिक निपंक्तिमां न्नले अने परममां क्षने पां मे ए नो ए जउत्तरछे ए विरित्ये
श्रीजिमहाराज वार्त्ता करिने पछे पोतानिइछा ये करिने बोझताहवा जे अमे जे दिवस थि विचारिये छै ये ते दिवस थि अमा
रिनजरमां एम आवेछे जे जिवना कल्याणने अर्थे त्रएय अंगछे ते अतिसुखदाईछे तेमां एकतो अतिशे आत्मनिष्ठा जेशु
कजिनिपेठे आत्मारूपथे ने परमेश्वरनुं न्नजनकरवुं अने विजुं पतिव्रतानुं अंगजगोपियुं निपेठे पतिभावे न्नगवाननुं न्नज
नकरवुं अने त्रिजुं दासपणानुं अंगजे हनुमानजितथाउद्धवजिनिपेठे दासभावे न्नगवाननुं न्नजनकरवुं ए त्रएय अंगवि
नाकां इरित्ये करिने जिवनुं कल्याण थातुं नथि अने अमे तो ए त्रएय अंगने दृढ करि राखिये छै ये अने ए त्रएय अंगमां थि जेने
एकेय अंगदृढपणे होय तां ते कृतार्थ थायछे अने हवे ए त्रएय अंगवा दानां जे दक्षण तेनो खां नो खां करिने कहिये छै ये तेमां

વ૦ મ૦
॥૬૮॥

આત્મનિષ્ઠાવાસાનું તો એલક્ષણ છે જે એક કારં તો આત્મા છે અને એક કારં તો તે હૃદયં દ્રિયો અંતઃકરણ ત્રણ ગુણ પંચ વિષય એ
આદિક જે માયાનું ટાંચું તો છે ને એવે નામ અધ્યતે વિષે જે વિચાર રહે તે વિચાર જ્ઞાન સ્વરૂપી છે તે વિચાર જે મવાયુ ચેર હિત સ્થ
લને વિષે દિપક નિશિસ્વા અતિ શે સ્થિર થઈ ને રહે છે તે મસ્થિર થઈ ને રહે છે ને તે વિચાર તે હૃદયં દ્રિયો ને અંતઃકર્ણ એમ ને આત્મા સં
ઘાથે એક થાવા દે તો નથી અને તે વિચાર પણ આત્મા સંઘાથે એક થાતો નથી અને જ્યારે તે વિચાર ને જિવ પાંમે છે તારે તે જિ
વ નિવૃત્તિ કાશિ સુધિ સ્ત્રાં વિહોય તે વરતાલ્ય જેટલા માં આવે છે અને પછે તે વિચાર જ્યારે દૃઢ થાય તારે વરતાલ્ય થકિ આ
ગઢ ડા જેટલા માં આવે છે ને પછે આગઢ ડા જેટલે લાંબિ વૃત્તિ હોય તે સંકલ્પાઈ ને પોતાના દેહ જેટલા માં રહે છે અને પછે તે દેહ માં
થિ વૃત્તિ ટુંકિ થૈ ને હૃદયોના ગોલ કમાં જર રહે છે ને પછે હૃદયોના ગોલ ક થકિ હૃદયો નિવૃત્તિ છે તે અંતઃકરણ સન મુખ થઈ
જાય છે ને પછે હૃદયો ની ને અંતઃકર્ણ નિજે વૃત્તિ છે તે આત્મા ને વિષે સ્થિત થઈ જાય છે તારે જિવના વાસના ક્ષિં ગદેહ નોના
શય યોકે વાય છે અને એ વિચાર છે તે જ્યારે આજિવ સંઘાથે મલે છે તારે તે જિવના લ્હદય ને વિષે પ્રકાશ થાય છે અને પોતા
ના આત્માનું બ્રહ્મરૂપે દર્શન થાય છે ને તે બ્રહ્મ ને વિષે પરબ્રહ્મ જે નારાયણ તેનું પણ દર્શન થાય છે અને તે દર્શન ના કરનાર ને એમ
અનુચ્ચ થાય છે જે હું આત્મા હું અને મારે વિષે જે પરમાત્મા છે તે અર્ચંડર યા છે અને એ વિરિત્ય નિ અર્ચંડર સ્થિતિ રહે એ આત્મ
નિષ્ઠા નિ અતિ ઉત્તમ દશા છે અને પતિવ્રતાનું જે અંગ છે તે તો વ્રજ નિ ગોપીયું ના જેવું જોઈયે જેમ ગોપીયું જે દિવસ થકિ
શ્રીકૃષ્ણ નગવાનના ચરણા વિંદનો સ્પર્શ કર્યો તે દિવસ થકિ જેટલાં સંસાર સંબંધિ જે સુખ તે સર્વે ઝેર જે વાંથ ઇગ્યાં તે મજે
ને પતિવ્રતાના અંગ નિ ચક્રિ હોય તે ગમે તો ઇંદ્ર જે વોરુ પાક્ષો પુરુષ હોય તથા દેવતા જે વો હોય તથા કોઈ કરાજા હોય ને તેને

ગ૦ મ૦
૬૨

॥૬૮॥

જ્યારે દેવે તારે જન્મ સંકલ્પ કરીને તે દેવે અથવા વિષ્ણુને તે દેવે તારે અતિ શોભાની પાંખોને દૃષ્ટિ પાછી રહેવું ચિત્તે છે તેમ દૃષ્ટિ પાછી રહે
વા હજી યત્ન ઉત્તમ પતિ ત્રતાનિરિતિ છે તે માટે જ ને એક જ ગવાનને વિષે જ પતિના વેળા કરીને વ્રત્તિ જોડાં ણિ છે તેનું બિજા કોઈ
પુરુષને દેવે દેવે મન રાજિ થાય જ નહિ અને ત્રિજું જ ને દાસના વેળા કરીને ચક્તિનું અંગ છે તેને પણ પોતાના જ હૃદયે છે તેનું જ
દર્શન ગમે અને તેની જ વાર્તા સાંભળ વિગમે ને પોતાના હૃદયે વનો જ સ્વના વગમે અને તેની જ પાસે રેવું ગમે એવો પ્રિતિવાન
હોય તો પણ પોતાના હૃદયે વનો સેવા સારુ ને રાજિ પાસારુ રાત્રિ દિવસ એમ હૃદય કરે જેમું ને મારા હૃદયે વનો કાંઈક આજ્ઞા કરે
તો હું અતિ શેઠ હર્ષે કરીને કરું પછે પોતાના હૃદયે વનો આજ્ઞા કરે તો હું જાઈ ને રહે તો પણ રાજિ થયે પછે કોઈ રિત્યે અંતઃ
કર્ણમાં સ્વેદ પાંખો નહિ અને આજ્ઞાને વિષે જ પરમ આનંદ માં ને એ દાસ ત્વચ્છક્તિ નિ ઉત્તમ દશા છે એવા દાસ ત્વચ્છક્તિ વાલા
તો આજ ગોપાલાનંદ સ્વામિ છે અને બિજા મુક્તાનંદ સ્વામિ છે અને એ ત્રણે અંગ વાલા જ જ ગવાનના ચક્તિ તેમાં ઉત્તમ મ
ધ્યમને કનિષ્ઠ પક્ષ છે અને એ થિજે વાચ્ય રયાત તો કેવલ પાંખો મરે વાય માટે એ ત્રણે માં થી એક અંગ પરિપુર્ણ થાય ને તે કલ્પે દે
હ મુકે તે તો ઠીક છે અને એ ત્રણે માં થી એકેય અંગ જ ને પરિપક્વ ન થયું હોય ને તેને જ મરવું તે ઠીક ન થિને તે તો પાંચ ઢાઢા વધુ જિ
વે ને પોતાની અણ સમઝણ ને દાલિને ને એ ત્રણે અંગ માં થી કોઈક એક અંગ ને દૃઢ કરીને મરે એ ઠીક છે અને વલી આજિવ
નો તો એવો સ્વના વેળા દેવાય છે જે જ્યારે ગૃહસ્થાશ્રમ માં હોય તો સંસારનો ત્યાગ કરવો ગમે અને જ્યારે ત્યાગ કરે છે તો પાછા
સંસાર સંબંધિ સુખના ઘાટ થયા કરે એવિ રિત્યે એ જિવનો અવલો સ્વના વેળા જણાય છે માટે જ જ ગવાનના દૃઢ આશ્રિત હોય
તેને તો એવા અવલો સ્વના વેળાનો ત્યાગ કરીને ને પોતાના મનનુગમનું સર્વે મુકીને જ ગવાનને જ ગવાને જ ગવાન વિના બિજી

વ૦ મ૦
॥ ૬૯ ॥

સર્વેવાસનાનેટાલિનેમરવુંતેજઠિકછે. અનેજેનેનગવાનમાંઅતિશેપ્રિતિનહોયતેનેતોઆત્મનિષ્ઠાજિવિચારેકરિનેદૃઢ
કરવિકેમજેજેનગવાનનાનકતહોયતેનેકાંતોઆત્મનિષ્ઠાદૃઢજોઈયેનેકાંતોનગવાનનેવિષે અતિશેદૃઢપ્રિતિજોઈયે
અનેએવેઅંગમાંથિજેનેએકેઅંગનિઅતિશેદૃઢતાનહોયતેનેતોજેઆસત્સંગનાનિયમછેતેમાંદૃઢપણેકરિનેરેવુંતોજસત્સં
ગિરેવાયનેતોસત્સંગથકિવાસ્થપડિજવાય અનેનગવાનનોજેનકતહોયતેનેતોજેજેપ્રકારનાંદુઃખઆવેછે તેદુઃખનાદે
નારાકાલકર્મમાયાએમાંથિકોઈનથિ એતોપંડેનગવાનજપોતાનાનકતનિધિરજ્યજોવાનેઅર્થેદુઃખનેપ્રેરેછે અનેપછે
જેમકોઈકપુરુષપડદામાંરેનેજુવેતેમનકતનોધિરજ્યને નગવાનનકતનાહૃદયમાંરહિનેજોયાકરેછે પણકાલકર્મમા
યાનોશોનારછે જેનગવાનનાનકતનેપિડિસકેએતોનગવાનનિજઈછાછે એમજાંણિનેનગવાનનોનકતહોયતેને
મગનરેવું એવાર્તાસાંનલિનેમુક્તાનંદસ્વામિયેપ્રશ્નપુછ્યુંજેહમહારાજએત્રણજે અંગતમેકલ્યાંતેવાતતોઅતિઝિણિ
છેને કઠણછેતેકોઈકનાજસમઝ્યામાંઆવેને કોઈકનાજવચ્ચામાંઆવે પણસર્વેનેનઆવે અનેઆસત્સંગમાંતોલ
ક્ષાવધિમનુષ્યછે તેસર્વેનેતોઆવાર્તાસમઝવિકઠણછે માટેતેકેમકરેતારેતેનુંરુદુંથાય પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યા
જેતેતોએત્રણઅંગવાલામાંહિલોજે હરિનકતહોયતેનોદાસાનુદાસથઈને તેનિઆજ્ઞામાંરહેતોતેકાંઈનસમઝતોહોય
તોપણએછતિદેહેજનગવાનનોપાર્ષદથઈરહ્યોછેનેરુત્તાર્થથઈરહ્યોછે અનેઆસંસારનેવિષેનગવાનને નગવાનના
નકતનોતોમહિમાઅતિશેમોટોછે તેગમેતવોપાંમરને પતિતજિવહોયપણનગવાનકેનગવાનનાનકતનેઆશ્રિ તથા
યતોતેજિવરુતાર્થથઈજાયછે એવાંનગવાનનેનગવાનનાનકતનોમહિમાછે માટેજેનેનગવાનનાનકતનિસેવાપ્રા

ગ૦ મ૦
૬૨

॥ ૬૯ ॥

मिथइतेनेतांनिधडकरवुं अनेआत्रएयअंगनिजेअमेवात्ताकरिछे तेवहुधातोआमुक्तानंदस्वामिसारुकरिछे अनेमु
क्तानंदस्वामिउपस्यअमनेघणुंहतछेनेएमनेशरिरमंदवाडछे तेरखेकोइवातनिसमऊएयमांखांमिरहिजायनहि एम
जांणीनेआवात्ताकरिछे पछेमुक्तानंदस्वामियेकत्थुंजेहमहाराजमेंपणजांएयुछेजेहुंसारुजआवात्ताकरिछे ॥ ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ६२ ॥

॥ १९५ ॥

॥ संवत् १८८१

नामागशरवदि २ विजनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्य दादाखाचरनादरबारमांपोताना
उतारानेविषेविराजमानहता नेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यन्नजनानंदस्वामि
श्रीमद्भागवतनोपाठकरताहतानेपरमहंसतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसच्चाचराइनेवेठिहति पछेमुक्तानंदस्वामिये
प्रश्नपुछुं जेहमहाराजद्रष्टानेदृश्यामध्यमांजेविचाररहेछेतद्रष्टानेनेद्रश्यनेजुदांजुदाराखेछे एमांजीवनुंजांणप
णुकियुंजाणवुंनेइंद्रियोअंतःकर्णनुंजांणपणुकियुंजांणवुं पछेश्रीजिमाहाराजबोदयाजेअमनेताएमजणायछेजे
जेनोजीवअतिशेवदनपाम्योहोयतेनेतोअंतःकर्णनिवृत्तियोतेजीवनिजवृत्तिछे नेतेनाच्यारक्रियायंकरिनेच्यारवि
न्नागजणायछे अनेतेअंतःकर्णमांनेइंद्रियोमांजांणपणुंछेतेजीवनुंजछेतेइंद्रियोअंतःकर्णनेज्यांघटितहोयत्यांचा
लवादेनेज्यांघटितनहोयत्यांचालवादे अनेजेनोजीवअतिशेवदनपाम्योहोयतेनेतोचुहुंस्वप्नपणआवेनहि अने
जेनोजीवनिर्वलहोय तेनेतोसांख्यनामतनेअनुसरिनेएकद्रष्टाएवांजेपोतानोआत्मातेआत्मापणेरहेवुंपणइंद्रियो
अंतःकर्णनेहुंचलवुंनहिं एविरित्येसत्तारूपरेहतांथकांणोजीववदनपामंछे अनेएथिपणवलपामवानोएकअ

વ૦મ૦
॥૭૦॥

તિશેમોટાઉપાયછે જેનગવાનનેનગવાનનાજેસંતતેવિષે જેનેપ્રીતિહોયનેતેનિસેવાનેવિષેઅતિશેશ્રદ્ધાહોયનેનગ
વાનનિનવધાનક્રિયેજુક્તહોયતેનાજીવનેતોતત્કાલઅતિશેવલ્લઆવેછે માટેજીવનેવલ્લપાંમવાનેઅર્થેનગવાનને
નગવાનનાનકતનિસેવાબરોવસ્યવિજોકોહુપાયનથિઅને વલીઅમેઅમારાઅંતરનિવાર્તાકહિયેજેજ્યારેઅમેઅ
ગનોતરાનિશાલ્પમાંમાંદાથયાહતાતારે કૈલાસનેવૈકુઠતેદેહ્યામાંઆવ્યાનેનંદીશ્વરનિઅસવારિનેગરુડનિઅસવારિ
પણઅમેકરિએમઆમારાદિઠામાંઆવ્યુંપણતેસામર્થિમાંઅમનેકાંઈસારુંલાગુંનહિપછે તોઅમેકેવલ્લસત્તારૂપેરહેવા
માંહ્યુંતારેસર્વઉપાધિનિશાંતિથઈ પછેતેમાંપણઅમનેએમવિચારથયોજેસત્તારૂપેરહેવુંતેથિપણનગવાનનેનગવા
નનાનકતનેલેદેહધરિનેરહેવુંએશ્રેષ્ઠછે માટેઅમનેએમવિકલાગીજેરખેસત્તારૂપેરહિયેનેપાછોદેહનધરાયમાટેદેહધરિ
નેનગવાનનેનગવાનનાનકતનિનેલેરહિયેનેતેનેઅર્થેજેસેવાવળિઆવેએજઅતિશેશ્રેષ્ઠસાધનછે અનેજ્યારેજીવને
અંતસમોઆવેછે તારેઅનંતજાત્યનિઆધિનેવ્યાધિપ્રગટથાયછે પછેનગવાનકેનગવાનનાસંતનુંજ્યારેદર્શનથા
યછેતારેસર્વદુઃખનોનાશથઈજાયછે એવાંનગવાનનોનેનગવાનનાનકતનોમહિમામોટોછે અનેનગવાનનાનકતછે
તેતોકેવલ્લબ્રહ્મનિજમૂર્તિયોછે એનેવિષેતોમનુષ્યજાવલાવવોજનહિઅનેજેમપોતાનાદેહનાંકુટુંબિહોયછેનેતેનેતેના
હેતનેઅર્થેઆપણવઢિનેકહિયેનેઆપણનેતેવઢિનેકહેપણઅંતરમાં કોઈનેઆંટિપડતિનથિતેમનગવાનનાનકતસંધા
યેવરત્યુંજોઈયેઅનેજેનેનગવાનકેનગવાનનાનકતસંધાયેઆંટિપડિજાયછે તેતોઅમનેદિઠોપણગમતોનથિનેતે
પસ્યથિરિસપણકોઈદિવસઉતરતિનથિ અનેઆસંસારમાંપંચમહાપાપનાકરનારાનોકોઈદિવસછુટકોથાયપણન

ગ૦મ૦
૬૩

॥૭૦॥

गवाननाञ्जननाद्रोहनाकरनारानोकोईदिवसछुटकोथातो नथि माटेजगवाननाञ्जननेजेसेवाकरवितेबरीवस्य
कोइपुन्यनथिनेजगवाननाञ्जननोद्रोहकरवोतेबसेवस्यकोइपापपणनथि माटेजेनेपोतानाजीवनेधसवामेकरवी
होयतेनेतो जगवानके जगवाननाञ्जननेमनक्रमवचनेशुद्धजावेकरिनेसेववा ॥ इतिषवनामृत ॥

॥ ६३ ॥

॥ १९६ ॥

॥ संवत् १८८१ नापोशशुदि ७ सातम्यनेदिवसस्वामिश्रीस

हजानंदजिसहाराजश्रीगढढामध्य दादाखान्तरनादरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनिओसरिधे होसियाउ
पस्थगादितक्रियामंस्वाविनेउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहता अनेसर्वेश्वतवसुधारणकर्याहतां नेपोतानामुस्वार
विंदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिञ्जननिसञ्जाञ्जराईनेवेठिहति पछेस्वयंप्रकाशामंदस्वामियेप्रह्मपुछुछुजेहम
हाराजजगवाननाजेअवतारछे तेसर्वेसरखाजछेकेतेमांअधिकन्यूनजावछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजे अमे
व्यासजिनाकरेखजेसर्वेग्रंथतेसांअख्याने पछेपूर्वापरविचारिनेजोयुं तारेतेमांथिअमनेएमसमऊांछे जेमच्छ
कच्छवाराहनृसिंहादिकजेजगवाननाअवतारछे तेसर्वेअवतारनाअवतारीतेश्रीरुछनजगवानछे पणबिजाअव
तारनिपेठेश्रीरुछनजगवानतेअवतारनथिएतोअवतारिजछे एवाजेश्रीरुछनजगवानतेआपणाइष्टदेवछे अनेतेश्री
रुछनजगवानतांचरित्रश्रीमद्भागवतपुराणनादशमस्कंधनेविषेसंपूर्णकल्यांछे माटेआपणाउद्वसंप्रदायनेविषे
अमेदशमस्कंधनेअतिशेप्रमाणकस्यांछे अनेबिजाजेसर्वेअवतारतेपणश्रीरुछनजगवाननाजछेमाटेअवतारने
एअवतारनाप्रतिपादनकरनाराजेग्रंथतेसर्वेने आपणेमानवापणविशेषेकरिनेतोश्रीरुछनजगवाननेतेनाप्रतिपाद

વ૦ મ૦
॥ ૭૧ ॥

નકરનારાજેઅંથતેનેજમાનવા પછેપુરુષોત્તમન્નદેપ્રશ્નપુછ્યુંજેન્નગવાનજિવનાકલ્યાણનેઅર્થેઆજગતનેસૃજેછે
તેવિશ્વનરચ્યુંહોયનેમાયાનાઉદરમાંજિવહોયતેનુંન્નગવાનકલ્યાણકરેતોશુંનથાય જેઆટલોવિશ્વસૃજવાનોન્નગ
વાનદાઘડોકરેછેએપ્રશ્નછે પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેજેન્નગવાનશ્રીકૃષ્ણપુરુષોત્તમછેતંતોરાજાધિરાજછેઅને
અઘંડમૂર્તિછેઅનેપોતાનુંઅક્ષરધામરૂપિજેતલ્લતેનેવિષેસદાવિરાજમાંનછે અનેતેઅક્ષરધામનેઆશ્રિતઅનંતકો
ટિબ્રહ્માંડરત્યાંછે તેજેમકોઈકમોટોચક્રવાર્તિરાજાહોયનેતેનેઅસંખ્યગાંમઢાંહોયતેમાંથિએકબેગાંમઉજડથયાંહોય
અથવાવસ્યાંહોયપણતેતોતેરાજાનિગણતિમાંપણનહોયતેમશ્રીકૃષ્ણન્નગવાનતેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડનાપતિછે તેબ્રહ્માં
ડનોકાંડેકસાંમટોપ્રલયયાતોનથિ અનેતેમાંથિએકાદાબ્રહ્માંડનોપ્રલયયાયતેતોન્નગવાનનિગણતિમાંપણનથિ અ
નેતેશ્રીકૃષ્ણન્નગવાનનોદેવકિજિથકિજેજન્મતેતોકથનમાત્રછેઅનેએશ્રીકૃષ્ણતોસદાઅજન્માછે અનેતેશ્રીકૃષ્ણન્ન
ગવાનનુંજેઅક્ષરધામછેતેવ્યતિરેકપણેતોપ્રકૃતિપુરુષથકિપરછે અનેઅન્વયપણેકરિનેતોસર્વેઠેકાંણેછેજેમઆકા
શછેતેઅન્વયપણેકરિનેતોસર્વત્રછે અનેવ્યતિરેકપણેતોચારન્નુતયકિપરછેતેમજશ્રીકૃષ્ણન્નગવાનનુંઅક્ષરધામછે
અનેતેધામનેવિષેન્નગવાનઅઘંડવિરાજમાંનરહેછે અનેતેધામમાંરત્યાથકાઅનંતકોટિજેબ્રહ્માંડછેતેનેવિષેજ્યાંજેને
જેમદર્શનદેવુંઘટેત્યાંતેનેતેમદર્શનદેછે અનેજેસાથેબોલવુંઘટેતેસાથેબોલેછે અનેજેનોસ્પર્શકરવોઘટેતેનોસ્પર્શકરે
છે જેમકાંડેકસિદ્ધપુરુષહોયતેએકઠેકાંણેબેઠોથકોહજારુંગાઉદેખેનેહજારુંગાઉનિવાર્તનિંસાંનસેતેમન્નગવાનપો
તાનાઅક્ષરધામમાંરત્યાથકાઅનંતકોટિબ્રહ્માંડનેવિષેજ્યાંજેમજણાવુંઘટેત્યાંતેમજણાયછે અનેપોતેતોસદાપોતા

ગ૦ મ૦
૬૪

॥ ૭૧ ॥

નાઅક્ષરધામમાંજછે અનેએકઠેકાંણેરત્યાથકાજેઅનંતઠેકાંણેજણાયછેતેતોપોતાનિજોગકલાછંજેમરાસમંડલ
 નેવિષેજેટલિગોપિયુંતેટલાજપોતેથયામાટેએકઠેકાંણેરત્યાથકાજેઅનંતઠેકાંણેદેરાવું એજન્નગવાનનુયોગકલાયે
 કરિનેવ્યાપકપણુંછેપણઆકાશનિપેઠેંઅરૂપપણેકરિનેવ્યાપકનથિ અનેજેન્નગવાનનિયોગમાયાયેંકરિપંચાસક્રો
 ઢજોજનજેપૃથવીનુંમંડલછેતેપ્રલયકાલનેવિષેપ્રમાણરુપથજાયછે અનેતેપૃથવીપાછિસ્ટષ્ટિકાલનેવિષેપ્રમાણમા
 થિપંચાસક્રોઢજોજનથાયછે અનેચોમાસુંઆવેછેતારેગાજવિજનેમેઘનિઘટાથજઆવેછે એઆદિકસર્વેઆશ્ચર્યતે
 ન્નગવાનનિયોગમાયાયેંકરિનેથાયછે એવાજેશ્રીરુદ્ધન્નગવાનતંમુમુક્ષુનેસર્વેપ્રકારેન્નજનકરવાયોગ્યછેશામાટેજે
 બિજાઅવતારનેધિપેતોએકકેબેકલાનોપ્રકાશહોયછે અનેશ્રીરુદ્ધન્નગવાનનેવિષેતોસર્વેકલાંડછેમાટેંએશ્રીરુદ્ધન્
 ન્નગવાનતોરસીકપણછે નેત્યાગિપણછેનેજ્ઞાનિપણછે નેરાજાધિરાજપણછેનેકાયરપણછે નેસુરવિરપણછેનેઅતિ
 શેરૂપાલુપણછે નેયોગકલાનેવિષેપ્રવિણછેનેઅતિશેબલિયાપણછેનેઅતિશેહલિયાપણછે માટેંસર્વેકલાયેંસંપન્ન
 તોએકશ્રીરુદ્ધન્નગવાનજછે અનેતેશ્રીરુદ્ધન્નગવાનનુંજેઅક્ષરધામતેનેઆશ્રિતજેઅનંતકોટિબ્રહ્માંડતેપણસદાય
 રહેછે તેમાંથિજેબ્રહ્માંડનિસોવર્પનિઆવરદાપુરિથાયતેબ્રહ્માંડનોનાશથાયતેણેકરિનેકાંડસર્વેબ્રહ્માંડનો નાશથાતો
 નથિમાટેપ્રલયકાલમાંશાસારુકલ્યાણકસ્યુંજોઈયેસર્વેબ્રહ્માંડવસેજછેતોએવિરિત્યેએપ્રધ્નનુંસમાધાનછે એવિરિત્યે
 પરોક્ષપણેપોતાનાપુરુષોત્તમપણાનિવાર્તા શ્રીજિમહારાજેકરિતેનેસાંન્નલિનેસર્વેહરિન્નક્તએમજાણતાહવાજે એજ
 જેશ્રીરુદ્ધન્નપુરુષોત્તમતેજઆન્નક્તિધર્મનાપુત્રશ્રીજિમહારાજછે ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥

व० म०
॥ ७२ ॥

॥ ६४ ॥

॥ १९७ ॥

॥ संवत् १८८१ नापोशशुदि ११ एकादशि

ग० म०
६५

नेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरबारमां श्रीवासुदेवनारायणनामंदिरनि
समिपेढोक्षियाउपर्यविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतांने पोतानामुखारविंदनिआगल्यमुनि तथा
देशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेसांन्नदांन्नगवाननिवार्त्ताकरिये तारे
तालपखवाजवैनेसंतकिर्त्तनगावताहतातेछांनारया अनेसर्वेहाथजोडिनेसांन्नदावावेठा पछेश्रीजिमहाराजबो
ल्याजेजिवनाकल्याणनेअर्थेन्नगवाननारामकृष्णादिकजेअवतारथायछे तेनेतोमायानुंकारज्यएवुंजे आजगत
तेमांकोईठेकांणेमोहथातो नथि अनेपोतानाअलोकिकप्रतापेकरिनेनिशंकवरतेछे अनेपोतानान्नक्तजननिन्नक्ति
नेअंगिकारकरवानेअर्थेपंचविषयनेपणसारिपेठेन्नोगवेछे तेनेजोईनेआसंसारनेविषेजेअखतरढायामनुष्यछे ते
परमेश्वरनेविषेदोषपरठेछे अनेएमजांणेजेआतोपरमेश्वरकेवायछे तोपणएनेअपणाकरतांपणवधुसंसारनेविषे
आसक्तिछे एमजांणिनेन्नगवानने पणपोताजेवामनुष्यजांणेछे पणन्नगवाननोजेआलोकीकमहिमातेनेजाणता
नथिएजन्नगवाननिमायाछे अनेब्रह्मस्थितिनेपांम्याएवाजेआत्मदर्शिसाधुतेने पणआसंसारनेविषेकोइपदार्थ
देखिनेमोहथातो नथि तोब्रह्मथिपरपरब्रह्मएवाजेश्रीकृष्णन्नगवानतेनेमायाने मायानाकारज्यथकिनिर्लेपस्वाय
एमांतेशुंकेवुंएतारेवायज अनेआत्मनिष्ठावालाजेसंततेनेआत्मनिष्ठाने तिब्रवैराग्याएवेहोयतेणेकरिनेकोइरित्यनुं
बंधनतानथायपणजोतेनेन्नगवाननेविषेन्नक्तिनहोय तोजेमबहुप्रकारनांन्नोजननेबहुप्रकारनांन्यंजमकर्यांहो

॥ ७२ ॥

य न ते मां जा एकलवण न होय तो ते सर्वे नकारां थइ जाय छे ते मन्न गवान निन्नक्ति विना एकलुं जे ब्रह्म ज्ञान छे तथा वैराग्य
छे ते तो नकारुं ज छे ने सदा अकल्याण कारि ज छे एम जां णि ने शु क देव जि ब्रह्म स्वरूप थया हता तो पण श्री मद्भागवत ने न
ए ता ह वा अने श्री कृष्ण न्न गवान ने विषे दृढ न्नक्ति ने करता ह वा माटे आत्म निष्ठा वा लाने जो न्न गवान ने विषे न्नक्ति न होय
तो ए ए ने मोटुं दुषण छे अने जे ने न्न गवान ने विषे न्नक्ति होय ते ने पण जो आत्म निष्ठाने वैराग्य न होय तो जे वि न्न गवान ने
विषे प्रांति होय ते वि बिजा पदार्थ ने वि पे पण प्रिति थइ जाय माटे ए न्नक्ति मार्ग वा लाने पण मोटुं दुषण छे अने जे आ वो प रि
प क न्न गवान नो न्नक्त होय ते ए तो न्न गवान नो ज थार्थ महि मा जा ए यो छे माटे ते ने तो पर मे श्वर वि ना बि जुं सर्वे तु छ ज णां
णुं छे ते सारु को इ पदार्थ मां ते मोह पां म तो न थि माटे आत्म निष्ठा वैराग्य ने न्न गवान ने विषे न्नक्ति ए न्न ए यं न्न के दां होय तारे
कोई जा त्य नि खो त्य न के वा य अने ए वां ज होय ते तो न्न गवान नो ज्ञान निन्नक्त के वा य ए कां ति क न्नक्त के वा य अनन्य न्नक्त के
वा य ॥ ॥ इति वचना मृतम् ॥ ६५ ॥ ॥ १९८ ॥ ॥ संवत् १८८३ नापोश वदि १ प्रतिपदाने दिवस स्वामि

श्री सहजानंद जि महाराज श्री गढ डाम ध्ये दादा खा चर ना दरबार मां उगम ए वा स्य ओर डानि ओ स रि ये दों लि या उपर थ
गा दित किया थि छ वा वि ने विराज मान हता अने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण क स्यां ह तां ने पि ला पुष्प ना ने रा ति गु ल दा व दि ना पुष्प
ना हा र कं ठ ने विषे विराज मान ह ता ने पि ला पुष्प ने तो रां पा घ ने विषे विराज मां न हो तो अने पो ता ना मु खार विं द नि आ ग
ल्य मु नि मं ड ल त था दे श दं श ना हरि न्नक्त नि स न्न रा इ ने बं ठि ह ति अने पो ता नि आ ग ल्य स रां दा ने दु क ड ल इ ने सं त मं ड ल
विष्णु पद गा व ता ह ता ते कि र्त न न्नक्ति थ ई र या प छे श्री जि महाराज बां द या जं आ ज तां अ मा रं मां टा मां टा सं त ने प्र श्न पु छ

વ૦ મ૦
॥ ૭૩ ॥

વાંછે એમકહિને પ્રથમ આનંદસ્વામિને પુછતા હવાજે કોઈક એવાં પુરુષ હોય જે તેને બુદ્ધિ થોડી હોય તો પણ પોતામાં જે દો
ષ હોય તેને દેખે અને બિજા હરિન્નક્તમાં દોષ હોય તેને નંદે દેખે અને ગુણ હોય તેને જ દેખે અને બિજો જે પુરુષ છે તેને તો બુદ્ધિ
ણિ છે તો પણ પોતાના અવગુણ નંદે દેખતો જ નથી અને બિજા હરિન્નક્તને વિષે ગુણનો ત્યાગ કરિને કેવલ દોષ જ દેખે છે એનું
શું કારણ હશે જે થોડી બુદ્ધિવાલો હોય તે પણ પોતાના દોષને દેખે છે અને ઝાઝી બુદ્ધિવાલો છે તેને પોતાના દોષ સુઝતા નથી
એ પ્રશ્ન છે પછે આનંદસ્વામિને જે વો સુઝ્યો તે વો ઉત્તર કસ્યો પણ પ્રશ્નનું સમાધાન થયું નહિ પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે
એનો ઉત્તર એમ છે જે આજન્મે અથવા કોઈ જન્માં તરને વિષે એણે કોઈક મોટા જગવાનના નક્તનો અપરાધ કસ્યો છે તે
પાપે કરિને એની બુદ્ધિ ડાંપેં જુત છે માટે એને હરિન્નક્તના દોષ સુઝે છે ને પોતાના દોષ સુઝતા નથી એજ એનો ઉત્તર છે એમ કહિ
ને પછે શ્રીજિમહારાજ નિત્યાનંદસ્વામિને પ્રશ્ન પુછતા હવાજે જગવાનને પાંમ્યાનું એક જ સાધન છે કે ઘણાં કસાધને કરિ
ને જગવાન પમાય છે તારે તમે એમ કે શો જે જ્ઞાન વૈરાગ્ય નક્તિને ધર્મ એચ્ચાર સાધને કરિને પમાય છે તે જ્યારે એચ્ચાર સાધ
ને કરિ જગવાન નિપ્રાપ્ત થાય છે તારે એક જગવાનના આશ્રયે કરિને જ કલ્યાણ થાય એવા અનન્ય જાવનો નિર્ધાર રયો
નહિ પછે નિત્યાનંદસ્વામિયેં બહુ પ્રકારે ઉત્તર કસ્યો પણ પ્રશ્નનું સમાધાન થયું નહિ પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે કલ્યાણ
ણ તો એક જગવાનના આશ્રયે કરિને જ છે પણ જગવાન છે તે અતિ સમર્થ છે ને તેની આજ્ઞાને બ્રહ્માદિક સમગ્ર દેવ પાલે છે
તથા કાલ માયાદિક જે સર્વે બ્રહ્માંડનાં કારણ તે પણ જગવાનના નય થકિ સાવધાન થૈને જગવાન નિઆજ્ઞામાં રહે છે
માટે જગવાનનો નક્ત હોય તેને એ જગવાન નિઆજ્ઞા છે તે દૃઢ કરિને માન વિજગવાનના નક્તનું લક્ષણ છે તે સારુ સા

ગ૦ મ૦
૬૬

॥ ૭૩ ॥

ધનસર્વે અતિદુઃકરિને રાક્ષવાં એટલે એક જગવાનવતે જ કહ્યાણ છે. અને એ સાધન છે તે તો જગવાનનિષે સંપત્તિને પ્ર-
 થે છે. એજ એ પ્રશ્નનો ઉત્તર છે. પછે શ્રી જિમહારાજ બ્રહ્માનંદ સ્વામિને પુછતા હવા જે આદેહને વિષે જિવ છે તે સાકાર છે કે નિરા-
 કાર છે. પછે બ્રહ્માનંદ સ્વામિયે કયું જે જિવ તો સાકાર છે. તારે શ્રી જિમહારાજે કહ્યું જે જો જિવ સાકાર હોય તો તે કારણ-
 ણાદિકે જુક્ત થયો. તારે દશમસ્કંધને વિષે વેદસ્તુતિના અધ્યાયમાં એમ કહ્યું છે. જે જગવાન જેને જીવનામ કહ્યાણને અર્થે
 તે જીવના યુદ્ધિદ્વિમનને પ્રાણ તેને સજતા હવા. તે જો જીવ સાકાર જ હોય તો તેને. અર્થે યુદ્ધિદ્વિમન પ્રાણ સંધ્યાનું શુભ-
 મ છે. માટે એ વિરિત્યના શાસનાવલનને જોતાં એમ જ નિર્ધાર થાય છે. જે જીવ જે તે સ્વરૂપ સ્વભાવે કરિને તો સંસારમાં પ્રવે-
 ચે તન્યવસ્તુ છે ને. અનાદિ અજ્ઞાનરૂપ એવું જે કારણ શરીર તેણે જુક્ત છે ને. જેમ ચમક પાંખ હોય તે લોઢાને લાંબાં નિષોદાસા-
 થ્યેં ચોટિર છે. તેમ એ જીવનો પાંખો વાનો સ્વભાવ છે. તેમાં ચિકણે જ સ્થૂંચને સુક્ષ્મ એ શરિર તે સાથે ચોટિર છે. અને એ
 જીવ અજ્ઞાને કરિને તે શરીરને વિષે પોતા પાણું માને છે. પણ વસ્તુ ગત્યેં તો એ જીવ શરીર જેવો નથી. પછે બ્રહ્માનંદ સ્વામિયે
 કહ્યું જે. જ્યારે જગવાન નિઃક્રિયે કરિને. એ જીવના અજ્ઞાન નિનિવૃત્તિ થાય છે. તારે એ જીવને સ્યુક્ત સુક્ષ્મને કારણે આ-
 યીકત્રણ્યદેહનો સંબંધ રેતો નથી. તારે એ જીવ જગવાનના ધામમાં જઈને કે વિરિત્યના આકારે જુક્ત થયો છે. પછે શ્રી
 જિમહારાજ વોહ્યા જે. જ્યારે એ જીવના અજ્ઞાન નિનિવૃત્તિ થાય છે. તારે એને માયિકત્રણ્યદેહનો સંગ છું ટિજાય છે. પછે એ
 જીવ કેવલ ચૈતન્ય સત્તામાં પ્રવે છે. પછે એ જીવને જગવાન નિનિનુમિત્રાદિકે જ આઠ પ્રકાર નિપ્રકૃતિ તેથી જુદિ જે ચૈતન્ય
 પ્રકૃતિ તેનું જમવાન નિહંચાયે કરિને. દેહ બંધાય છે ને તેણે જુક્ત થયો જો જગવાનના અક્ષર ધામને વિષે રહે. એ રિત્યે એ પ્રશ્નનો ઉ-

તરછે પછે ગોપાલાનંદસ્વામિને શ્રીજિમહારાજ પુછતા હવાજે અષ્ટાંગયોગસિદ્ધ થાયછે અથવા આત્મદર્શન થાયછે તે
 તો જગવાનને જગવાનના સંતનિરૂપાથકિ થાયછે તે યોગને આત્મદર્શનસિદ્ધ થયાનું કારણ જે જગવાનને જગવાન
 ના સંત તેને વિષે વૃત્તિ ગૌણ થઈ જાયછે અને અષ્ટાંગયોગને આત્મદર્શન એને વિષે વધુ લગનિ થાયછે તેનું શું કારણ હશે ॥ પ
 છે ગોપાલાનંદસ્વામિયેં કહ્યું જે એને યોગાન્યાસ કરતે થકે યોગસિદ્ધ થાયછે તેનું કાંઈક માન આવેછે તેણે કરિને જગવા
 ન નિકોરે કાંઈક વૃત્તિ ગૌણ થઈ જાયછે ॥ પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે જ્યારે સિદ્ધદશાને પામે તારે યોગિછે તે બ્રહ્મરૂપ
 થાયછે તે બ્રહ્મમાં તો કોઈ જાત્યનુમાન હોય નહિ માટે ઉત્તર સંજવે નહિ પછે ગોપાલાનંદસ્વામિ બોલ્યા જે હે મહારાજ એ તો
 કાંઈ સમજાતું નથી માટે તમે ક્રપા કરિને કહો ॥ પછે શ્રીજિમહારાજ બોલ્યા જે એ તો એમ સમજવું જે જ્યારે પાતાની સ્વાત્મ
 કાઢવિહોય તારે તેને મોટાં ડાંનાં વચન નિસાસ્ય લેને કાઢવિજે મકોઈક વ્યવહારિક કામ હોય ને તે કામને અતિશે સિદ્ધ
 કરવું હોય તારે સારાં સારાં માંણ સનિસાડી કરવિતે મઆંડિપણે સાડિદિછે જે શુકદેવજિ બ્રહ્મસ્વરૂપ થયા હતા તો પણ
 અતિ પ્રિતિયેં કરિને શ્રીમદ્ભાગવત જણ્યા અને આજ દિવસ સુધિ પણ જગવાન નિજ ક્તિને જ કરેછે અને શૌનકાદિક અ
 ઠ્યાશિ હજાર ઋષિ તે બ્રહ્મસ્વરૂપ છે તો પણ સુત પુરાણના મુખ થકિ જગવાન નિકયાને સાંજ લેછે એ વિજાત્યનાં વચન નિ
 સાસ્ય જ્ઞાતિ નિહદતાને અર્થે લેવિ અને જે સ્વોત્થ પોતાના જાણ્યા માંન આવતિ હોય તે નિકોર નિજ જગવાનને આગલ્ય પ્રાર્થ
 ના કરવિજે હે મહારાજ મુમાં જે જે સ્વોત્થ હોય તે ક્રપા કરિને નાશ કરજ્યો જે મકોઈક પુરુષને માથે કલંક આવ્યું હોય તે
 કલંક ઠાલ્યાનો કોઈ સાડિદિન હોય તારે તે સોઢાનો ગાંધોરા તો ચોલ હોય તેને ઉપાડિને પોતાનું કલંક ઠાલેછે તેમ જે દોષને

ઓસ્રવાતોહોય તારેતેદોષટાલવાનેઅર્થેનગવાનનિસ્તુતિકરવિએતેલોઢાનોગોલોઝાહ્યાજેવિછેએમકરિનેપોતામિ
સ્વોસ્થનેટાલવિએતમારાપ્રશ્નનોઉત્તરછે પછેશ્રીજિમહારાજમુક્તાનંદસ્વામિનેપુછતાહવા જેનગવાનનેજયાર્થજા
આહોયનેનગવાનતોકાંડુચમતકારનદેલાહતાહોય નેબિજાજેજંત્રમંત્રવાલાહોયતેતોપરચોદેલાહતાહોય તેમદે
શિવનેનગવાનનોનક્તહોયતેનુંમનનગવાનમાંથિકાંડુગંકેનડગે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેંકહ્યુંજેહેમહારાજજેનેનગ
વાનનોજયાર્થનિશ્ચેહોય તેનેતોનગવાનવિનાબિજેક્યાંડુપ્રતિતિઆવેજનહિં અનેજોબિજેઠેકાણેપ્રતિતિઅવિતોતે
નેનગવાનનોનિશ્ચેજનથિ એતોગુણબુદ્ધિવાલોહરિનક્તકેવાય પણજયાર્થનગવાનનોનક્તનકેવાય પછેશ્રીજિમહા
રાજબોહ્યાજેજાણેનોઉત્તરછે પછેશ્રીજિમહારાજેશુકમુનિનેપુછ્યુંજેનગવાનનોનક્તહોયનેતેનગવાનતથાનગ
વાનનાસંતેનેસાક્ષાત્કારપાંમ્યોતેનેજિવતાંશિપ્રાપ્તિયાયછે અનેમુવાકેઢેંશિપ્રાપ્તિયાયછે પછેશુકમુનિબોહ્યાજે
મહારાજાણેનોઉત્તરતોતમેકરશોતારેથાશે પછેશ્રીજિમહારાજબોહ્યાજેનેનગવાનનેનગવાનનાસંતેનિપ્રાપ્તિયાયછે
તેનેજીવતેતોનગવાનનાંકયાકિર્તનકરતાંથકાંજદિવસનેરાત્રિવિતેછે અનેત્રણેઅવસ્થાથિપરજંપોતાનોજીવા
ત્માતેનુંબ્રહ્મરૂપેસાક્ષાત્દર્શનયાયછે અનેનગવાનવિનાઅન્યપદાર્થમાત્રનેવિષેવૈરાગ્યથાયછેઅનેઅધર્મનોત્યાગક
રિનેધર્મનેવિષેરવાયછે અનેદેહમુકેતારેવાનક્તનેનગવાનપોતાજેવોજકરેછેજેમનગવાનેબ્રહ્માનેકહ્યુંછેજેંબ્રહ્મા
જેવોહુંછુંનેજેવોમારોમહિમાછે નેજેવાંમારાંગુણનેકર્મછેતેવુંમારાઅનુગ્રહયકિતુનેવિજ્ઞાનથાઓવુંજેબ્રહ્માનેકહ્યું
છેતેમજંપોતાનાઅનન્યનક્તહોય તેસર્વનેનગવાનવિપ્રાપ્તિકરાવેછે અનેજેનગવાનકાલકર્મનેમાયાથકિરહિત

व० म०
॥ ७५ ॥

छेतेमजजगवाननाजक्तपणकालकर्मनेमायाथकिरहितयायछेनेअखंडजगवाननिसेवानेविषेरहेछेएविदेहमुक्या
कडेप्राप्तिथायछेएजएप्रश्नोत्तरछे ॥ इतिवचनामृतम् ॥ ६६ ॥ ॥ १९९ ॥ ॥ संवत् १८८१ नामाहा
वदि ३ तृतीयानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढढामध्यदाढाखाचरनाढरबारमां पीतानाउवासनेविषे
गंगाजलियाकुवापासेआटाउपरढोबियाढढाविनेगादितकियानंखाविने विराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवसुधासुधा
कन्याहतांनपातामामुखारावदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिजक्तनिसज्जराइनबेठिहति अनेपोतानिआग
ल्यसाधुहुकडसरादावेनेविष्णुपदगावताहतातेकीर्तनजक्तिथरयापछे श्रीजिमहाराजबोदयाजेअमेसर्वसंतप्रत्ये
प्रश्नकरियेछेयेजजगवाननाजक्तहोयतदेहमुकिनेब्रह्मरूपथेनेजगवाननाधाममांजायछे पछेएमानेजगवानमां
शोअंतरायरेछे जेणेकरिनेस्वामिसवकपणानानातारेछेकमजएजगवाननाजक्तछेतेपणजेवाजगवानस्वतंत्रछे
नेकाळकर्मनेमायातनेआवरणेकरिनेरहीतछे तेवाजथायछेमाटेसांशोअंदरेछेजेणेकरिनेस्वामिसवकपणरेछेए
प्रश्नछे पछेपरमहंसेजेनेजवुंसमझाणुतेणेतेवाउत्तरकट्यापणश्रीजिमहाराजमाप्रश्ननुसमाधानथमुनिहे पछेस
र्वसंतकट्युजहमहाराजतमासप्रश्नोत्तरतातमेजकरशोतारथाशे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेअनोत्तरएमछे
जजगवाननाजक्तहोयतणेजेवाजगवाननेजांएयाहोयजजगवानआढलिसामर्थियेयुक्तछे अनेआढलिसोनाथे
युक्तछेअनेआवांसुखरूपछेएविरित्येएजकेजेढलाजगवाननोमहिमाजीएयोछे अनेजेवाप्रतापियुक्तजगवानन
जांएयाछेतेजक्तज्वारेदेहमुकिनेजगवाननाधाममांजायछे तारेरूपतथासामर्थितेएजकनिपणतेविजयापछेवीज

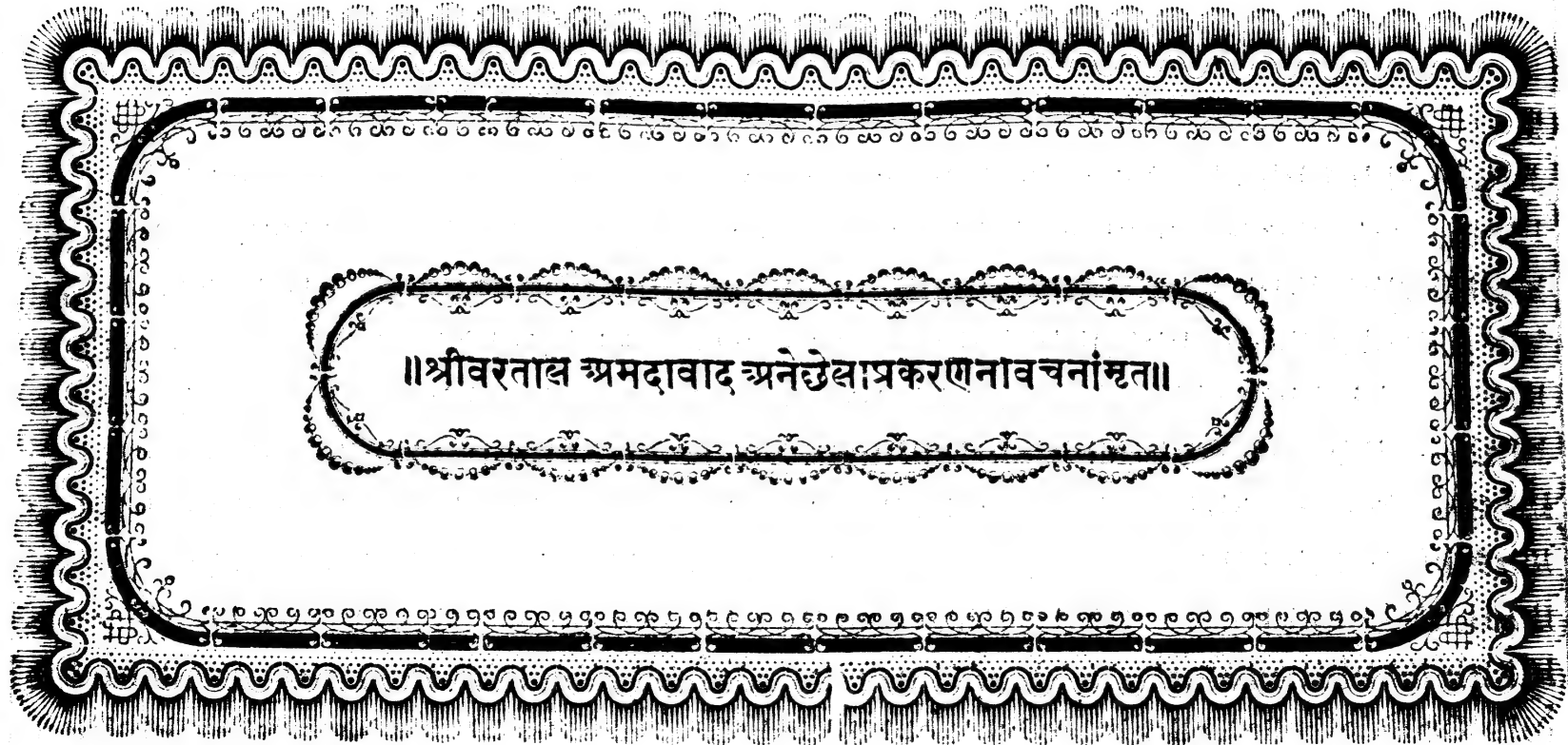
ग० म०
६७

॥ ७५ ॥

एनगवाननिसामर्थिअनेनगवाननुसुंदरपणुइत्यादिकजेप्रतापतेएनक्तनेनगवाननेविपेअतिशेजणायछे तारे
 अक्तएमजाणेछे जेमंजेदलोप्रतापजाणयोहतोनेसुंदरपणुजाणुहुतुंतेदुंएश्वर्यनेतेदुंसुंदरपणुतोमुनेपणनगवाने
 आप्युंछे तोपणनगवाननुंएश्वर्यनेनगवाननुसुंदरपणुतेतोअतिशेअपारदेखायछे माटेमुंजेवाअनंतनगवानना
 साधर्म्यपणानेपांम्याछे तोपणनगवानजेवांकाईथावानेसमर्थथातो नथिशामाटेजे नगवाननोमहिमागुणकर्मज
 न्मनेसामर्थितथासुंदरता सुखदायकपणुंएआदिकजेअनंतकल्याणकारिगुणतेनापारनेशेषसारदाब्रह्मादिकदेवता
 तथाचारवेदएपामतानथिअने नगवानपोतेपणपोतानामहिमानापारनेपांमतानथिमाटेनगवानतोसर्वेसामर्थि
 येकस्तिअपारछेअनेएनगवाननेनजिनेअनंतकांठिवैअव नगवानसरखाथयाछे तोपणनगवानमांथिकोइजा
 त्यनोप्रतापअणुजेटलोपणन्यूनथयोनथिजेम मिठाजलनोसमुद्रनर्योहोयतेमांथिमनुष्यपशुपंखिसर्वेजेदुंजावे
 तेदुंजलपियेतथापात्रनरिखे तोपणओछुंथानुंनथिशामाटेजेतसमुद्रतोअगाधछे तेमज नगवानोमहिमापणअ
 तिशेअपारछे माटेकोईरित्येंकरिनेवधंघटेएवानथितेसारुजंजेनगवाननाअक्तब्रह्मस्वरूपथयाछे तोपणनगवान
 नादृढासथेननगवाननुंनजनकरेछे एविरित्येनगवाननाअक्तनगवाननासाधर्म्यपणानेपांमेछे तोपणस्वामिसे
 वकपणुरहेछे एजएप्रश्ननोउत्तरछे ॥

॥ इतिवचनान्तं ॥ ६७ ॥

॥ २०० ॥

॥ श्रीवरताक्ष अमदावाद अनेछेलाप्रकरणनावचनांमृता ॥

॥ संवत् १८८२ नाकार्तिकशुद्धि ११ एकादशिनंदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरतादयमध्यश्रीलक्ष्मी
नारायणनामंदिरथिउत्तरादिकोरेगोमतीजीनेकांठआंवावाडियामां सिंहासनउपस्थगादितकियानंस्वाविनेविराज
मानहतानेधोखोसुरवालनेधोखोअंगरखोपेस्थोहतो अनेगुढारंगनोरेटोकमरेंबांध्योहतो नेमाथाउपस्थकसुंवलरे
टोसांनेरितारनाछेडावालाबांध्योहतो नेखन्नेकसुंवलरेटोजरकसिछेडानांविराजमानहतोनेकंठनेविषेगुलाबनापु
ष्पनाहारविराजमानहतानेमाथाउपस्थगुलाबनापुष्पनातोराविराजमानहताने जुजाउनेविषेगुलाबनागजरानेबा
जुबंधबांध्याहताएविशोन्नानेधरताथकाउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगव्य
मुनितयादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेबेठिहती पछेवडोदरावालाशोन्नारामशाखियेंश्रीजिमहाराजनेप्रश्न
पुछ्युंजेहेमहाराजमुमुक्षुहोय तेज्यारेनिर्विकल्पसमाधिनेपांमेतारेगुणातीतथायनेन्नगवाननोएकांतीकन्नकथाय
तारेंजेनेनिर्विकल्पसमाधिनथायतंनिशिगतिथाय पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेप्राणनोनिरोधथायतारेजेनिर्विक
ल्पसमाधियाय एमनथिनिर्विकल्पसमाधिनिरित्यतोबिजिछेतेकहियेंतेसांनखोजेश्रीमद्भागवतमांकल्युंछेजे ॥ अ
न्नसर्गोविसर्गश्चस्थानंपोषणमृतयः ॥ मन्वंतरंशानुकथानिरोधोमुक्तिराश्रयः ॥ १ ॥ एश्लोकनोएमअर्थछेजेविश्व
नासर्गविसर्गादिकजेनवलक्षणतेणेकरिनेजांण्यामांआवे एवंआश्रयरूपजेश्रीरुघ्नन्नगवाननुंस्वरूपतेनेविषेजे
मुमुक्षुनिअचलमतिथईजेमआआंवानुंवल्लेतेएकवारदृढकरिनेजांण्युं पछेकामव्यापेक्रोधव्यापेलांनव्यापेतो
पणकाईरित्येंआंवानेविषेभ्रांतिनथाय जेआंवानुंवल्लेहशेकेनहिहोयतेमजेनेप्रत्यक्षश्रीरुघ्नन्नगवाननास्वरूपनो

दृढनिश्चयं यानं तं मां कांडजात्यनांकुतर्कनथायतांतं पुरुषनाप्राणलिननथया हांयतांपणनिर्विकल्पसमाधिछेनेप्राण
 लिननथया हांयतांपणनिर्विकल्पसमाधिछे अने जेने एन्नगवाननास्वरूपमांसंकल्पविकल्परेता हांय जे ब्रह्मपुरने वि
 षेके बुंन्नगवाननुस्वरूपहशे अने श्वेतद्वीपने वैकुण्ठने विषेके बुंन्नगवाननुस्वरूपहशे अने तेस्वरूपनुं क्यारे दर्शमथाशे ए
 विजात्यनासंकल्पविकल्पकस्याकरं पण प्रगटन्नगवानमल्यातेने जसर्वनाकारण जांणिने तेणे करिने जपोताने कृता
 र्थनमांने अने एवाने जे देवइछायें करिने समाधिथाय तांपणसंकल्पविकल्पमटेनहि अने समाधिमां जे जे देखायते थि
 नबुंनबुंन जाधाने इछे पण मनना विकल्पमटेनहि एवां हांयतेने समाधिछेतांपणसविकल्पछेने समाधि न हांयतोयसवि
 कल्पछे माटे एवां हांयते गुणातीत एकांतीक भक्तनके वाय अने जेने नगवाननास्वरूपनो दृढनिश्चयं हांयतेने समाधिछे
 अथवानथितांयपणतेने सदानिर्विकल्पसमाधिजछे पछे दिनानाथ नष्टे प्रश्नपुछुं जे मननासंकल्पविकल्पटाळवा
 नोउपायकरे अने जो मननेन जितिसके तो ते निशि गतिथाय पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे कौरवनेने पांडवने युद्धकर
 वानो प्रारंभ थयो तारे कौरवने पांडव विच्यार्या जे आपणे एवेठे कांणे युद्ध करिये जे ते युद्धमां जे कांडमरेतांपणतेना जी
 वनुं रुडुं थाय एवुं विचारिने कुरुक्षेत्रने विषे युद्धकस्यां पछे जीत्यातेनुं पण सारुं थयुं ने एसं ग्राममां मरांणातेने पण देवद्वौ
 कनिप्राप्तिथइने राज्यथकिपण अधिकमुखने पांम्यातेमजे मनसाथे दृढाइ आदरे अने जो मनने जिते तो निर्विकल्पस्थि
 तिने पांमेने नगवाननो एकांतिक भक्तथाय अने जो मन अगद्व्यहारेतांपण जोगभ्रष्टथायते पछे एकजन्मे अथवा
 जन्मे अथवा पण जन्मपण अंत्ये जातो एकांतिक भक्तथाय पण एणे दाखडो कस्यो ते छुटिन पडे माटे बुद्धिवान हांयतेने

तोषोत्तानाकल्याणनेअर्थेमनसाथेजरुरवैरबांधवुं पछेएमननेजितशेतोपणसारुंछेनेएमनविहारशेतोपणयोगअ
ष्टयाशेतोमांअंत्येजातांसारुंछे तेमांजेकल्याणनेईछेतेनेतोमनसाथेजरुरवैरबांधवुं ॥इतिवचनाश्रुती॥ १॥ २०१॥
संवत् १८८२ नाकार्तिकशुदि १३ तेरशनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरतालयमध्येश्रीलक्ष्मीनाराय
णनामंदिरथिउत्तरादिदिशेगोमतीजिनेकांठेआंबानाव्रक्षनिहेठेढोलियाउपस्थविराजमानहता अनेपिछातासतानो
मुखवाखपेस्थाहता तथाराताकिनखापनिडगलिपेरिहति तथामस्तकउपस्थजरकसिछेडानीकसुंबलपाधबांधिहति
अनेजरकसिछेडानुकसुंबलशेखुंखन्नेनांस्थुंहतुं अनेपाधनेउपस्थचंपानांपुष्पनाहारविराजमानहता नेकंठनेविषे
धोआपुष्पनाहारविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसञ्जाअरार्इने
बेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेकांईकप्रश्नउत्तरकरो पछेगामबुवानापटेलकांनदासजियेहाथजोडिनेपुछुं
जेहेमहाराजअगवानशेप्रकारेराजिथायछे, पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजोअगवाननोद्रोहनकरियेंतोअगवानरा
जिथाय तारेकेशोजेद्रोहतेशुंतेजेआसर्वजगतनाकर्ताअगवानछेतेनेकर्ताहर्तानसमजियेनेविश्वनाकर्ताहर्ताका
खनेंजांणियेअथवामायांनेजांणियेंअथवाकर्मनेजांणियेंअथवास्वप्नावनेजांणियें एतेअगवाननोद्रोहछे केमजे
अगवानसर्वनाकर्ताहरताछे तेनोत्यागकरिनेकेवलकायकर्मस्वप्नावनेंमायातेनेजगतनाकर्ताहरताकेहेछे मांटे
एअगवाननोअतिद्रोहछे त्यांद्रष्टांतजेमतमेगामनापटेलछेतेजेतमारिगाममांपटेलार्इनरवादेततमारोद्रोहिकेवाय
अनेवसिजेमचक्रवर्तिराजाहोयतेनोदुकमखोटोकरिनेंजेराजानहोयतेनोदुकमचलावे तोतेपुरुषराजानोद्रोहीके

व० म०
॥ २॥

वाय अने वली जे मकाई कएवा कागल खिलखिलने मेलजे अमारो राजा छे तेना ककांन विनाना छे अथवा हाथ पग वि
नाना छे एविरित्ये राजानुं रूपसंपुरण होय तेने खंडित करिने वरण वेतरा जाना दोहिके वाय तेम नगवान छे तेकर चरना
दिक समग्र अंगे करिने संपूरण छे अने लेश मात्र पण कोई अंगे विकल नथि अने सदा मूर्तिमान जछें तेने अकत्ता किवा
तथा अरूप केवाने नगवान विना बिजा जे काळा दिक तेने कत्ता किवा एज नगवान नोद्रोह छे एविजात्य नोजे नगवान
नोद्रोह तेने जेन करे तेणें संपूर्ण नगवान नीपुजा करि अने ते विना तो चंदन पुष्पादिके करिने पुजे छे तो पण नगवान नोद्रो
हि छे माटे नगवान ने जगत ना कत्ता हि त्ता जांणे अने मूर्तिमान जांणे ते उपस्थ ज नगवान राजि थाय छे अने वेद मां तो नग
वान नुं स्वरूप बद्ध रित्ये वरण विने नारायण पोते पोतानें मुखे कथ्युं छे पण ते कोई ना समज्या मां आव्युं नहि तारे सांख्य शा
स्त्रे करिने चो विशतत्व कथ्यां ने पचविश मुं नगवान नुं स्वरूप कथ्युं ते सांख्य ना आचार्य जे कपिल मुनि तेणे एम विचारुं जे
स्थूल सूक्ष्म नें कारण तेने विषे जिव एक पण करिने वरत छे अने एथि न्यारोजि वरहि सकतो नथि ने ईश्वर छे ते पण पोतानि
उपाधि जे विराट सूत्रात्माने अव्यारुत तेने विषे एक पण वरत छे पण ते विना रहि सकतो नथि माटे सांख्य शास्त्रे जिवने ने ई
श्वर नें चो विशतत्व जे लाज गण्या छे अने पचविश मापरमात्माने कथ्या छे अने जोग शास्त्र ना आचार्य जे हिरण्यगर्भ
ऋषितेणे चो विशतत्व कहिने पचविश मां जिवने कथ्या छे तेम जपचविश माईश्वरने कथ्या छे अने परमात्माने छविश
मा कथ्या छे एविरित्ये सांख्य शास्त्रने योग शास्त्र तेणे नगवान नुं स्वरूप कथ्युं तो पण साक्षात्कार नगवान ना स्वरूप नुं ज्ञा
न नथयुं अने अनुमान प्रमाणे तो थयुं जे सांख्यने मते चो विशतत्व थि पर छे ते वस्तु सत्य छे अने योगने मते चो विशत

वर०
१

॥ २॥

ત્વથિપરજિવઈશ્વરછેનેતેથિપરમાત્માછેતેસત્યછે એવિરિત્યેપરમાત્માનાસ્વરૂપનુંબેયશાસ્ત્રવતે અનુમાનપ્રમાણંકરિ
નેજ્ઞાનથયુંપણતેજગવાનકાલાછે કેપિલાછે કેલાંબાછે કેટુંકાછે કેસાકારછે કેનિરાકારછે એવુંકઈજ્ઞાનતથયું પ
છેપોતેવાસુદેવજગવાનેપંચરાત્રનામેતંત્રકર્યુંતેનેવિષેએમપ્રતિપાદનકસ્યુંજેશ્રીકૃષ્ણપુરુષોત્તમજગવાનછે તેપોતા
નાઅક્ષરધામનેવિષેસદાદિવ્યસાકારમૂર્તિમાનરત્યાછે અનેતેજજગવાનજેતેશ્વેતદ્વિપવાસિજેઅનંતનિરન્નમુક્તને
પાંચવસ્તવપોતાનુંદર્શનઆપેછે તથાવૈકુંઠલોકનેવિષેતેજજગવાનચતુર્જુજમૂર્તિથકાલક્ષ્મીજિયેંસહિતછે નેતેશંસ્વ
ચક્રગદાપદ્મનેધરિરત્યાછે તથાવિશ્વકસેનાદિકજેપાર્ષદતેમણેસેવ્યાછે અનેએજજગવાનપુજવાજોગ્યજગવાજો
ગ્યતેપાંમવાજોગ્યછે અનેતેજજગવાનરામકૃષ્ણાદિકઅવતારધારણકરેછે અનેવાસુદેવસંકર્ષણપ્રયુષ્ઠઅનિરુદ્ધએ
ચતુર્વ્યૂહરૂપેવર્તેછે એવિરિત્યેસાકારમૂર્તિનુંપ્રતિપાદનકસ્યુંછે પછેતેજપંચરાત્રતંત્રનેનારદજિયેંફરિનેકસ્યું તારેતેના
રદપંચરાત્રકેવાંણુંતેનેવિષેએવિરિત્યેજગવાનનાસ્વરૂપનુંપ્રતિપાદનકસ્યુંજેકોઈરિત્યેસંશેરત્યોનહિ અનેતેજરિત્યેંશિ
વજિયેંપાશુપતશાસ્ત્રકસ્યુંતેનેવિષેપણઅષ્ટજુજચતુર્જુજરૂપેંકરિનેંશ્રીનારાયણનાસ્વરૂપનુંજવરણનકસ્યુંછે તેમાટે
શ્રીમદ્ભાગવતમાંકત્યુંછેજે ॥ નારાયણપરાવેદાદવાનારાયણાંગજાઃ ॥ નારાયણપરાહ્લોકાનારાયણપરામસ્વાઃ ॥
નારાયણપરોયોગોનારાયણપરંતપઃ ॥ નારાયણપરંજ્ઞાનંનારાયણપરાગતિઃ ॥ તથાવાસુદેવપરાવેદાવાસુદેવપરામ
સ્વાઃ ॥ વાસુદેવપરાયોગાવાસુદેવપરાઃક્રિયાઃ ॥ વાસુદેવપરંજ્ઞાનંવાસુદેવપરંતપઃ ॥ વાસુદેવપરોધર્મોવાસુદેવપરા
ગતિઃ ॥ એવિરિત્યેંપાંચશાસ્ત્રેકરિનેશ્રીકૃષ્ણનારાયણવાસુદેવનાસ્વરૂપનુંજપ્રતિપાદનકસ્યુંછે અનેપાંચશાસ્ત્રેકરિનેં

व० मृ०
॥३॥

जेन्नगवाननास्वरूपने समऊतेजपुरोज्ञानिकेवायजेमदुधछे तेनेनेत्रेजुवेतारेधोलुंदेखायअनेनाकेसुंघेतारेसुगंध
वानजणायअनेआंगलियेंकरिने अडेतारेटाहुंउनुंजणायअनेजिह्वायेकरिनेचाखेतारे स्वादुजणायपणएकइंद्रिये
करिनेदुधनास्वरूपनुसंपूर्णज्ञाननथायअनेसर्वेइंद्रियेकरिनेतपासिजुवेतारेसंपूर्णज्ञानथायछे तेमवेदादिकपांचशा
खेकरिनेन्नगवाननास्वरूपनेसमऊतारेसंपूर्णन्नगवाननास्वरूपनुंज्ञानथायछेनेएमजांणवुंतेनेसंपूर्णज्ञानकहियेअ
नेन्नगवानपणएमसमऊजेराजिथायछे पणपरमेश्वरनेराजिकस्थानांविजांउपायनथिमांटेएविरित्येसमऊतेज
पुरोज्ञानीकेवायअने न्नगवानपणतेउपस्थजअतिशेराजिथायछे ॥ इतिवचनामृतं ॥ २ ॥ ॥ २०२ ॥
॥ संवत् १८८२ नाकार्तिकवदि ११ एकादर्शानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरतालयमध्यश्रीक्ष
स्मीनारायणनामंदिरमां सिंहासनउपस्थविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहताने कंठनेविषेगुलाबनापुष्प
वाहारधारणकस्याहता अनेमस्तकनेविषेपाषमांतोराविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआग्राह्यमुनिमं
डलसमस्त तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजे आपणाउद्भवसंप्रदाय
नेविषेज्ञानवैराग्यधर्मने न्नगवाननिन्नक्तिएच्यारवांनांजेमांहोयतेएकांतिकन्नक्तकेवाय अनेआपणासत्संगमांमो
टोकरवाजोग्यपणतेजछेने एच्यारसंपूर्णनहोयने एकजमुख्यपणेकरिनेहोयतोपणत्रएयजे बाकिरस्थांतेनेएकना
पेटामांआविजायएवुंएककियुंएच्यारमांश्रेष्ठछे तारेगोपालानंदस्वामियें तथामुक्तानंदस्वामियेंकयुंजेहेहाराज
एवोतोएकधर्मछे तेधर्महोयतोत्रएयवांनांतपुरुषमांआवे तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजेधर्मतोकेटलाकविमुखमां

वर०
३

॥३॥

एसहोयतेमांपणहोय माटेतेनेशुंसत्संगमांमोटाकरशुं पछेएवातसांअलिनेकोइथिउत्तरदेवांणानहि पछेश्रीजिम
हाराजबोढ्याजेजोमहात्म्यसहितअगवाननिअक्तिहोयने आत्मनिष्ठाधर्मनेवैराग्यएसामान्यपणेहोयतोपणकोइ
दिवसएधर्ममांथिपढेनहि केमजेजेअगवाननुंमहात्म्यजाणतोहोयतेतो एमविच्यारेजेअगवाननिआज्ञानेविषे
ब्रह्मादिकसमग्रदेवरयाछे तेअगवाननिआज्ञाहुंथि केमलांपायएमजांणिने अगवाननानियममांनिरंतररहे तारे
शुकमुनियेंपुछयुंजेज्यारेएकमहात्म्यसहितअक्तिये करिनेसंपूर्णथायतारेएकअक्तिजकेमनकहिनेच्यारवांनांशासा
रुकयांपछेश्रीजिमहाराजबोढ्याजे अतिशेमहात्म्यसहितअक्तिअगवाननेविषेहोयतो एकअक्तिनेविषेत्रएयेआवि
जाय अनेसामान्यअक्तिहोयतोएकमांत्रणनआवे माटेच्यारवांनांयेंसहितजे अक्तिजेमांहोयतेएकांतिकअक्तके
वायएमकयुंछे अनेएविअसाधारणअक्तितापृथुराजानेहति तेअगवानेवरदेवानुंकयुं तारेअगवाननिकथासांअ
ढ्यासारुदशहजारकांनमाग्यापणविजुंकांईनमाग्युं अनेजेगोपियुंनेरासक्रीडामांनजावादिधियुंतेदहमुकिनेश्री
रुघ्नपासेगईयुंएविअसाधारणअक्तिहोयतोज्ञानादिकत्रण्येएकअक्तिमांआविजाय तारेब्रह्मानंदस्वामियेपुछयुंजे
एविअसाधारणअक्तिशेउपायेकरिनेआवेतारेश्रीजिमहाराजबोढ्याजेमोटापुरुषनिसेवाथकिआवेछेतमोटापुरुष
पणच्यारप्रकारनाछे एकतोदिवाजेवानेविजामशाखजेवाने त्रिजाविजलिजेवानेचोथावडवानलआग्नी जंवातं
मांदिवाजेवाहोयतेतोविषयरूपिवायुयेकरिने ओलाइजायनेमशाखजंवाहोयतेपणतेथिअधिकविषयरूपिवायु
लागेतोतेणेकरिने ओलाइजायनेविजलिजेवाजेहोयतेतोमायारूपिवरसातनेपांणियेकरिनेपणनओलाय अनेव

વ૦ મૃ૦
॥ ૪ ॥

ડવાનલઅગ્નિજેવાહોયતેતો જેમવડવાનલસમુદ્રમારિછે પણસમુદ્રનાજલનાંઓલાવ્યોઓલાતોનથિ અનેસમુદ્રના
જલનેપિનેમુલદ્વારેકાઢિનાચેછે તેપાંણિમિટુંથાયછેતેનેમેઘલાવિનેસંસારમાંઘટ્ટિકરેછેતેણેકરિનેનાનાપ્રકારનારસ
થાયછે તેમઅંવાજેમોટાપુરુપછે તેસમુદ્રનાજલજેવાચારાજીવહોયતેને પણમિઠાકરિનાંચેછે એવિરિત્યેએચ્યારપ્ર
કારનાજે મોટાપુરુપકલ્યાતેમાંજેવિજલિનાઅગ્નિજેવા તથાસમુદ્રનાઅગ્નિજેવામોટાપુરુપછે તેમનિસેવાજોપોત
પોતાનાધર્મમાંરહિને મનકર્મવચનેકરેતોતેજીવનાલ્હદામાં મહાત્મ્યસહિતજ્ઞકિઆવેછે તેવિજલિનાઅગ્નિજેવાતો
સાધનદશાવાલાજગવાનનાએકાંતિકસાધુછેઅનેવડવાનલઅગ્નિજેવાતોસિદ્ધદશાવાલાજગવાનનાપરમએકાંતિ
કસાધુછેએમજાણવું ॥ ॥ ઇતિવચનામૃતં ॥ ૩ ॥ ॥ ૨૦૩ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૮૨ ના
માગશરશુદિ ૧૦ દશમીનેદિવસસ્વામિશ્રીસહજાનંદજી મહારાજશ્રીવરતાલ્યમધ્યેશ્રીલક્ષ્મીનારાયણનામંદિરમાં
વિરાજમાનહતા અનેઅંગનેવિષેસર્વેશ્વેતવસ્થધારણકર્યાંહતાં અનેપોતાનામુશ્વારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાદેશદેશ
નાહરિજ્ઞકનિસન્નાચરાઈનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેપ્રશ્નઉત્તરકરો તારેમુક્તાનંદસ્વામિયેંપુછું જેજ્ઞ
કિમાર્ગનેવિષેપ્રવરત્યોએવોજેજગવાનનોજ્ઞકતેનેએવુંએકસાધનતેકિયુંછે જેએકસાધનનેકસ્યાથકિ જેટલાંકલ્યા
ણનેઅર્થેસાધનછે તેસર્વેતેએકસાધનનેવિષેઆવિજાય પછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેત્રિશલક્ષણેજુક્ત એવાજેસંતતે
નોજેસંગતેમનકર્મવચનેકરિનેરાખેતોજેટલાંકલ્યાણનેઅર્થેસાધનછે તેટલાંસર્વેતેનાસંગમાંઆવિજાયછે એમઉત્ત
રકરિને પછેશ્રીજિમહારાજપ્રશ્નપુછતાહવાજેજગવાનનોએકાંતિકજ્ઞકતેવોજેયોગીહોયતેસાંખ્યશાસ્ત્રનેયોગશાસ્ત્ર

વ૦ મૃ૦
૬૪

॥ ૪ ॥

एवंचनोमतएकवासुदेवनारायणपरछेएमजाणे मांटेतेयोगिकियेप्रकारेऋगवाननास्वरूपमांटेत्तिराखे अनेकेम
पोतानामननेचलावेनेतेमननेलिकेममूर्तिनेराखे अनेतेकेविरित्येअंतरमांटेत्तिराखेनेकेविरित्येवारणेत्तिराखे अ
नेनिद्रारूपिलयनेसंकल्पविकल्परूपिविक्षेपतेथकि केईजोगनिकलायेकरिनेजुदोपडेएनाउत्तरकहो पछेमुक्तानंद
स्वामियेंतथागोपादानंदस्वामियेंजेवुंआवड्युतेवुंकव्युंपणकोईथकिउत्तरथयोनहिपछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजे
मजलनोफुंहारोहोय तेनेजोगेकरिनेधुमरिखाईनेजलउंचुंउछलेछेतेमअंतकर्णरूपियोजेफुंहारोतेनेविषेजिवनिव
त्तिछे तेधुमरिखाईनेपंचइंद्रिद्वारेउछलेछेतेनेजेजोगिहोय तेवेप्रकारेकरिनेएकवृत्तियेंकरिनेतोपोतानादृढयनेविषे
साक्षिरूपेरत्याएवाजेश्रीवासुदेवऋगवानतेनुंचितवनकरेअनेबिजित्तिछेतेनेतोद्रष्टिद्वारेकरिनेवास्थराखे अनेतेव
त्तियेकरिनेवास्थऋगवाननुंचितवनकरे तेपणनखशिखायपर्यंतसमग्रमूर्तिनुंचेजुंजचितवनकरे पणएकएकअंग
नुंजुदुंजुदुंचितवननकरे जेममोटुंमंदिरहोयतेनेएकसांमटुंजेजुंजुवे तथाजेममोटोपर्वतहोयतेनेएकसांमटोजेदो
नेजेदोजजुवे एविरित्येऋगवाननास्वरूपनेजुवेपणएकुंकुंअंगनजुवे अनेतेमूर्तिनेज्यारेपोतानिद्रष्टिआगव्यछेतेधा
रेनेतेमूर्तिनेपडखेविजुंकांडकपदार्थदेखाय तातेमूर्तिछेतेधारिछेतेनेदुंकडिलाविनेपोतानिनासिकानाअग्रनिउपर्य
एमूर्तिनेराखेएमकरतां पणआसपासकांडकपदार्थजणायतोपोतानिभ्रुकुटिनामध्यनेविषेमूर्तिनेधारेएमकरतांजो
आलसकेनिद्राजेवुंजणायतोवलिमूर्तिनेद्रष्टिआगव्यछेतेधारे पछेजेमछोकरापतंगनेउडाडछेतेविरित्येमूर्तिरूपी
पतंगनेपोतानिवृत्तिरूपिजेदोरितेनेकरिनेमूर्तिनेउंचिचडावे अनेवलिपाछिहेटिलावे अनेअडखेपडखेडांलावेएविरि

व० मृ०
॥ ५ ॥

त्येजांगकलायेकरिनेंज्यारंमचेतथायतारंवल्लिपाछी मूर्तिनेनासिकानेअग्रेधारंनेत्यांथिभ्रकुटिमांलाविनेंरुदानेवि
पेमूर्तिनेंउतारं अनेअंतरनेविपेसाक्षिरूपजंमूर्तिअनेवाख्यनिमूर्तिएवयनेंएककरपछेअंतःकर्णनिवेप्रकारेंरुत्तिहो
यंतएकथेजायछे एमकरतांजांआलसकेनिद्राजेवुंजणायतोवल्लिवेप्रकारेंरुत्तिनेकरिनेमूर्तिनेंवाख्यलावेएविरित्ये
जश्रोत्रत्वकरसनानेघ्राणतेद्वारेपणजांगकलासाधे अनेतेमजमनबुधित्तनेअहंकारतेद्वारेपणजगवाननीमूर्तिने
धारे अनेइंद्रियुनेअंतःकर्णएमर्वेनेसांख्यविच्यारकरिने जुदांकरिनेंएकलाचैतन्यनेविपेजजगवाननिमूर्तिनेंधारेअ
नेतेजगवाननिमूर्तिनेअंतरमांकेवाख्यधारिहोय अनेतेसमेकांईकव्यवहारसंबंधिविक्षेपआडाआवेतांतेविक्षेपनुं
पणमूर्तिनेधारवापणेकरिनेजसमाधानकरेपणविक्षेपनेविपेपणपोतानिजांगकलानोत्यागनकरे एविरित्यनिजा
गकलायेजुक्तएजांगिवरतेछे ॥ इतिवचनामृतं ॥ ४ ॥ ॥ २०४ ॥ ॥ संवत्

१८८२ नामागशरवदि ४ चतुर्थीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरताल्यमध्येश्रीलक्ष्मीनारायणनामं
दिरथिउत्तरदिशंगांमतिजिनेकांठे आंवानादक्षहेठवेदीउपस्थटोत्रियानेविपेउत्तरादेमुखारविंदविराजमानहताने
अतिसूक्ष्मएवांश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांअनेकंठनेविपेगुलावनापुष्पनाहारघणाकधारणकस्याहताअनेश्रवणउर्य
मांटावेवेगुलावनापुष्पनागुच्छधारणकस्याहता अनेपाघनेविपेगुलावनापुष्पनातोरारविराजमानहता अनेपोताना
मुखारविंदनिआगद्यमुनिमंडलसमग्रतथादेशदेशनाहरिभक्तनीसज्जानराइनवेठिहतिपछेश्रीजीमहाराजबोल्या
जवांकडांवांकडांप्रभकरोजेजेणेकरिनेसौनुंआलसउडिजाय एमकहिनेपोतेआथमणिकोरेउसिसुंकरिनेपडखाज

वर०
५

॥ ५ ॥

स्थयया पछे मुक्तानंदस्वामियें प्रश्न पुछ्युं जे ॥ देवीत्ये पागुण मयी मम माया दुरत्यया ॥ मामेव ये प्रपद्यंत मायामेतांतरं
तित ॥ एश्लोकमां श्री कृष्ण च गवाने एम कथ्युं छे जे जे पुरुष मुने पांमेते दुःखं करिने पण नतराय एवी जे मारी गुण मयी मा
या तेनेतर छे तारे जेने च गवान नी प्रानी थइ छे तेने च गवान नुं च जनकर तां थकां कांड क अंतर मां संकट पविकट पनो वि
क्षेप थई आवे छे तेने माया विना विजुं कोण करतुं हशे ए प्रश्न छे पछे श्री जी महाराज पोढ्या हता ते वेठा थइने अतिकरुणाय
ची नाथ का बांदा ताह वा जे माया ना जे च एय गुण छे ते मां त मां गुण नां तां पंच भूत ने पंच मात्रा छे अने रजो गुण नां दश इंद्रि
यां बुद्धि ने प्राण छे अने सत्व गुण नां मन ने इंद्रियां अंतःकरण नां देवता छे ते जे जे च कथइ गया छे ते सर्वे मां ए च एय गुण नां
कारज्य रूप जे भूत इंद्रियां अंतःकरण ने देवता ते सर्वे हतां मां ट ए नो ए म उत्तर छे जे परमेश्वर ने ज थार्थ पणे करिने परमेश्वर
जां एया जे ए च गवान ना स्वरूप ने विषे कोइ प्रकारे मायी क जावन थि अने ए च गवान तां माया ने माया नुं कार्य जे च एय गु
ण ते थ कि पर छे एवां जेने च गवान ना दृढ निश्चेथ यां ते च गवान निमाया ने तरि चुको छे अने पां ता मां तां माया ना गुण नुं का
र्य जे भूत इंद्रियां अंतःकरण ने देवता ते पां तां तां नि क्रियाने विषे प्रवर्त्ते छे तां पण ए माया ने तस्यां के वायं के म जे ए माया
नुं कारज्य पोताने विषे तां हांय पण पां तां ने च जनकर वा जां ग्य एवा जे प्रगट प्रमाण श्री वासुदेव च गवान तेने तो ए माया
ना गुण थि पर सम छे मां ट ए ने पण माया थि पर ज जां ण वो अने ब्रह्मादिक देव ने व सी पृपरा शर विश्वामित्रादिक कृपि
ए सर्वे मां गुण नां प्रवेश जां णां छे ते शास्त्र मां पण द्रख्युं छे मां ट ते शुं मुक्त ने के वाय ने माया ने तस्यां के वाय सर्वे मुक्त छे ने
सर्वे माया ने तस्यां छे अने ए म जां उत्तर न करियें तो ए प्रश्न नुं म माधान थाय न हि मां ट ए ज उत्तर छे पछे नित्यानंद स्वामियें

व० मृ०
॥ ६ ॥

पुछुं जे हेमहाराज नगवाने आशरे जावुं ते आशरानुं शुं रूप छे पछे श्रीजीमहाराज बोल्या जे नगवाने गीता मां कयुं
छे जे ॥ सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ॥ अहेत्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ ए० लोक मां एम कयुं
छे जे जिजा सर्वधर्मनोपरित्याग करिने मारे एकने जशरणे आच्य तो हुंतुने सर्वपाप थकि मुका विशतुं शोक मां करय अने
एवो जे नगवाने नोदद आश्रय ते जेने होय तेने महाप्रलय जे वुं दुःख आवि पडे तो पण ते दुःख थकि रक्षानो करनारो नगवा
न विना विजाने न जांण अने जे जे पोताने सुख जोइतुं होय ते पण नगवान थकि जइछे पण प्रभु विना विजाने सुख दाय
कन जांणे ने प्रभु निजे ममर जि होय ते प्रमाणे जवर ते एवो जे होय ते प्रभु नो शरणागत जिव के वायने ते ज नगवान नो अ
नन्य नक्त के वाय पछे ना जे नक्त पुछुं जे जेने परिपुरण नगवान नो आशरो न होय ने बोल्या मां तो न कि हरि नक्त होय ते
ना जे वुं ज निश्चिनु वल देखा डतो होय ते शिरित्ये करिने कल्प मां आवे पछे श्रीजीमहाराज बोल्या जे नगवान ना नक्त नो
सरसन रस निश्च होय ते तो न द्वार त्या थकि अने नैला व्यवहार करया थकि जे वा होय ते वो कलाइ आवे छे पछे जेने थोडो
निश्च होय ते कच वाईने सत्संग ना जिडामां थिमा गदने एकांत पकडिने जे वुं थाय ते वुं न जन करे पण हरि नक्त निजि सण्य
मार वाय नहिं मां नगवान नो आशरो पण उत्तम मध्य मने कनिष्ठ एत्रण्य प्रकार नो छे अने तेणे करिने नक्त पण त्रण्य प्र
कार ना छे पछे वलि नित्यानंद स्वामिये प्रश्न पुछुं जे एक सरमटिने कनिष्ठ होय ते आजन्म ने विपेज उत्तम नक्त थाय के न
थाय पछे श्रीजीमहाराज बोल्या जे जे म नगवान निमान सी पूजा करे ते म जे उत्तम हरि नक्त होय ते निपण नगवान
ना प्रसादिये करिने नगवान नैलिमान सिपूजा करे अने जे म नगवान ने अर्थे थाव करे ते म जे उत्तम जे नगवान ना नक्त

वर०
५

॥ ६ ॥

तेनेअर्थेपणथायकरिनेतेनेजमाडे अनेजेमन्नगवाननेअर्थेपांचरूपैयातुंखरचकरेतेमजतेमाटासंतनेअर्थेपणख
रचकरेएविरित्येन्नगवाननेउत्तमलक्षणवालाजसंततनिअतिप्रमेकरिनेसरखिसेवाजेकरेतातेकनिष्टन्नक्तहोयनेतेवे
जन्मेतथाअ्यारजन्मेतथादशजन्मेकेंसाजन्मेकरिनेउत्तमन्नक्तजेवांथानारोहोय तेआनेआजन्मेकरिनेउत्तमन्नक्त
थायछे एवुंन्नगवाननेतेन्नगवाननान्नक्ततेनिसरखिसेवाकरयानुफलछे ॥ इतिवचनान्तं ॥

॥ ५ ॥

॥ २०५ ॥

॥ संवत् १८८२ नामागशरवदि ११ एकादशीनेदिवसस्वामिश्रीसह

जानंदजिमहाराजश्रीवरताद्वयमध्येश्रीलक्ष्मीनारायणनामंदिरआगद्वयमंचउपरय विराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्र
धारणकस्यांहतानेकंठनेविषेपुष्पनाहारधारणकस्याहतानेपाघनेविषेपुष्पनाताराखटकताहतानेपोतानामुखारविंद
निआगद्वयमुनि तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराइनेवेठिहति पछेचिमनरावजियेप्रश्नपुछ्युंजेहेमहाराजजी
वज्यारेप्रथमप्रलयकालेकारणशरिरेजुक्तयकामायानेविषेझिनहतापछे सृष्टिसमयनेविषेएजीवुंनेस्थूलसूक्ष्मदेहनि
प्राप्तिथई तथादेवमनुष्यपशुपक्षिआदिकरूपजेविचित्रपणुंथयुंतेकर्मकरिनेथयुं अथवान्नगवाननीइछायेकरि
नेथयुं अनेजोकर्मकरिथयुंएमकहियेतोजैनमतनिसत्यताथायअनेजोन्नगवाननीइछायेकरिनेथयुंएमकहियेतो
न्नगवाननेविषेविशमपणुंनेनिर्दयपणुंआवे माटेएजेविरित्येहोयतेविरित्येरूपाकरीनेकहो पछेश्रीजिमहाराजवा
द्वयाजेप्रभतमनेपुछतांआवड्युंनहि केमजेकारणशरीरछे तेनेविषेस्थूलसूक्ष्मएजेवेदेहतेविजब्रह्मन्यायेकरिनेर
याछेमाटेएनेकारणशरीरकहेछे अनेएजेकारणशरीरछेतेअविद्यात्मकनेअनादिछेनेसंचितकर्मजुक्तछे अनेजेमवी

જનને પોતરાને નિત્ય સંબંધ છે ને નૃમિને ગંધને જેમ નિત્ય સંબંધ છે તેમ જીવને ને ને કારણ શરિરને નિત્ય સંબંધ છે અને જેમ પ્રથમ વિને વિષે વિજરત્યાં છે તેવર શાકાલે જલના જોગને પામિને ઊગિ નિસરે છે તેમ માયાને વિષે કારણ શરિરે જુક્ત થકા રયા એવા જે જીવ તે ઉત્પત્તિ કાલને વિષે ફલ પ્રદાતા એવા જે પરમેશ્વર તે નિદ્રાષ્ટિને પામિને પોત પોતાના કર્મને અનુસારેનાના પ્રકારનાં દેહને પામે છે અને નાસ્તિક એવા જે જૈન છે તે તો કેવલ કર્મને જ કર્તા કહે છે પણ પરમેશ્વરને કર્મ ફલ પ્રદાતા નથી કેતા તેના નાસ્તિકનાં મત ઘોટો છે માટે એકલુ કાલ નું જ બલ કોઈ કહે તે પણ પ્રમાણ નહિ ને એકલુ કર્મ નું બલ કોઈ કહે તે પણ પ્રમાણ નહિ ને એકલુ પરમેશ્વર નિદ્રા નું બલ કોઈ કહે તે પણ પ્રમાણ નહિ એ તો જે સમે જેનું પ્રધાન પણ હોય તે સમે શાસ્ત્ર માટેનું જ પ્રધાન પણ કયું હોય પણ સર્વ ઠેકાણે એનું એલેવું નહિ કેમ જે જ્યારે પ્રથમ આ વિશ્વ રચ્યું તારે પ્રથમ નો જે સતયુગ તેને વિષે સર્વે મનુષ્યના સંકલ્પ સત્ય થાતા અને સર્વે બ્રાહ્મણ હતા અને મનમાં સંકલ્પધારે તારે સંકલ્પ માત્રે કરિને પુત્ર નિઉત્પત્તિ થાતિ અને સૌને ધેર કલ્પ વૃક્ષ હતાં અને જે ટલાં મનુષ્ય હતાં તે સર્વે પરમેશ્વર નું જ ન જન કરતાં અને જ્યારે ત્રેતા યુગ આવ્યો તારે મનુષ્યના સંકલ્પ સત્ય રયા નહિ જ્યારે કલ્પ વૃક્ષ હેઠે જાય તારે સત્ય સંકલ્પ થાય અને સ્ત્રીનો સ્પર્શ કરે તારે પુત્ર નિઉત્પત્તિ થાય અને જ્યારે દ્વાપર યુગ આવ્યો તારે સ્ત્રીનો અંગ સંગ કરે તારે પુત્ર નિઉત્પત્તિ થાય એવિરિત્યે જે સતયુગ ત્રેતા યુગ નિરિત્ય તે સર્વે સત્ય યુગ ત્રેતા યુગ માં નહોય એ તો પ્રથમ સત્ય યુગને પ્રથમ ત્રેતા યુગ હતા તે માં હતિ એવિરિત્યે જ્યારે શુન્ન કાલ બલવાળ પણે પ્રવર્તે તારે જીવના અશુન્ન કર્મના સામર્થ્ય ને ન્યુન કરિનાં છે અને જારે અતિ શેદુર્જલ વર્ષ આવે તારે સર્વે પ્રજાને દુઃસ્વ આ વે અથવા નારે લડાઈ થાય તારે લક્ષાવધિ માં પણ સંકલ્પ મરાઈ જાય છે તારે શું બધાય નુ એક ને લેશુન્ન કર્મ લુપ્તિ ગયું

तोअशुचकाक्षनिजअतिशेसामर्थिछं तंजीवनाअशुचकर्मनाबलनेहटाविदिधु मांटेज्यारंबलवानकाखनावेग
 प्रवर्त्त तारेकर्मनोमेक्षरहेनहिकर्ममांसुखलस्युंहोय तेदुखथइजायनेकर्ममांजीववुंसस्युंहोयनेकाक्षकरिनेमरिजाय
 एविरित्येज्यारंबलवानकाखनावेगहोय तारेकाक्षकरिनेजसर्वथायछेएमशाखमांसस्युंहोयअनेज्यारेधणाकमनुष्य
 जगवाननाएकांतिकजक्तथायछे तारेकक्षियुगनेविषेपणसत्ययुगथायछे एठेकांणेएकांतिकजक्तनांजेजगवाननि
 जक्तिसंबंधिशुचकर्मतेनुंजजोरशाखमांकयुंहोय पणकाखनुंजारकयुंहोयतंवात्तानेजांण्याविनानास्तिकमतवा
 खाछे तेकेवलकर्मनेजसर्वकर्ताकहेछे पणएमनथिजांणताजेतांजगवाननाएकांतिकजेजक्ततेनाकर्मनुंसामर्थ्य
 कयुंछे पणविमुखजीवनाकर्मनुंएवुंसामर्थ्यकयुंनथि अनेज्यारंजगवानएवोसंकल्पधारिनेप्रगटथायछे जेआदेहे
 करिनेतोपात्रकुपात्रजेजेजीवनेमारिमूर्तिनोजोगथायतेसर्वनुंकल्याणकरवुंछे तारेकाखनुंनेकर्मनुंकांडिसामर्थ्यरहे
 नहिं तारेतोएकयुंपरमेश्वरनुंजसामर्थ्यरहेतंज्यारंजगवानेरुष्णावतारधस्यांतारंमहापापणिजंपुतनातेणंजगवान
 नेऊरपायुं तेनेश्रीरुष्णजगवानेपोतानिमाताजेजशोदाजितेवरोबस्यगतिआपि अनेविजापणमहापापिदैत्यहता
 तेजगवाननेमारवाआव्याहता तेनेपणश्रीरुष्णजगवानपरमपदआपताहवानेविजापणजेजेजावेकरिनेश्रीरुष्ण
 जगवाननासंबंधनेपांम्यातेसर्वेनुंकल्याणकरयुं मांटेएठेकांणेतंपरमेश्वरनुंजवलअतिशेकयुंछे पणकाखनुंककर्म
 नुंकांडिसामर्थ्यनथिकयुं मांटेजेठेकांणेजेवुंप्रकरणतेठेकाणेतेवुंजांणवुं ॥ इतिवचनान्तम् ॥

व० मृ०
॥८॥

दिवसश्रीजिमहाराजश्रीवरतादयमध्ये श्रीवक्ष्मीनारायणनामंदिरनी आगदयमंच उपस्थविराजमानहता ने सर्वेश्व
तवस्वधारणकर्याहतां नेपोतानामुखारविंदनि आगदयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिहतिने
हरिचक्रपरस्परचगवद्वात्ताकरताहतातेमां एवो प्रसंगनिसस्योजेदेवीने आसुरि एव प्रकारना जीवछे तेमां देवी जीव
होयते तो चगवानना चक्रजथायने आसुरि हांयते तो चगवानथिविमुखजरह तारचिमनरावजीयेश्रीजिमहाराजने
प्रभपुछुं जे हमहाराज आसुरि जीव हांयते कोइ प्रकारे देवी थायके नथाय पछे श्रीजिमहाराज बोदयाजे आसुरि जीव
ते देवीन जथायके मजे एतो जन्मथिज आसुरि नावे युक्तछे अने जो कोइ करित्ये करिने आसुरी जीव सत्संगमां आविप
ढ्यो तो पण असुरि नावे तो टलेन हिं पछे सत्संगमां रत्नो थको ज्यार शरीरने मुं कतार ब्रह्मने विपलिन थायने वलि पाछोनि
कले एम अनंत वार ब्रह्ममां लिन थायने पाछोनि सेरतार एनो आसुरि नावे तेना शपां मे पण ते विना तो आसुरि नावेना
शपां मे नहि पछे शोचारा मशाखिये पुछुं जे हमहाराज चगवाननुं अन्वयपणुं कमछे ने व्यतिरेकपणुं कमछे पछे श्रीजि
महाराज बोदयाजे अन्वयव्यतिरेकनि वात्तांतां एमछे जे चगवान अधां कमायाने विपे अन्वयथयाछे ने अरधा कपो
ताना धामने विपे व्यतिरेक रयाछे एमनथि एतो चगवाननुं स्वरूप जएवुंछे जे मायामां अन्वयथयाथकापण व्यतिरेक ज
छे पण चगवानने एम बिकनथी जरखे हुं मायामां जाउंने अशुद्ध थई जाउंने चगवान तो मायाने विपे आवेतार मायाप
ण अक्षर धाम रूप थै जायछे अने चोविशत त्वने विपे आवेतो चोविशत त्वपण ब्रह्म रूप थै जायछे ते श्रीमद्भागवतमां क
मुंछे जे धाम्नास्त्रेन सदानिरस्तकुहकं सत्यं परंधीमहि इत्यादिक अनंत वचने करिने चगवानना स्वरूपनुं प्रतिपादन करुं

वर०
६

॥८॥

छे अने जेम वक्षनु विजहायते मां पण आकाश छे पछे ए विजमां थि वक्षथ युं तारे ते वक्षनां डाल पांन डाल फल फल एस वने
विषे आकाश अन्वय थयो पण ज्यारे वक्षने कापे तारे वक्ष कपाय ते न्ने दां आकाश कपाय नहि अने वक्षने बांले तारे आका
श बलेन हिते मन्त्र गवान पण मायाने मायानुं कार ज्यते ने विषे अन्वय थया थका पण आकाश निषे व्यतिरेक जछे एम
न्त्र गवान नास्वरूपनुं अन्वय व्यतिरेक पणुं छे ॥ इति वचनामृतम् ॥ ७ ॥

॥ २०७ ॥ ॥ संवत् १८८२ नापोष सुदि ४ चोथ्यने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री वरतालय म
ध्ये श्री लक्ष्मी नारायण नामंदिरे नि आगद्य मंच उपस्थ विराजमान हताने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण कस्यां हताने पोताना मु
खार विंद नि आगद्य मुनि तथा देश देशना हरि न्तु निस न्ना न्ना ईने वेदि हति अने मुनि दु कड सरां दा ले ईने कीर्तन गा
वता हता ते समे श्री जिम हारा जे अंतर द्रष्टि करिने ध्यान मुद्रायें जुक्त थईने थोडी कवार दर्शन दीधाने पछे नेत्र कमल
ने उघाडिने सर्वे सन्नास न्मुख जो ईने बोदया जे हवे सर्वे सां न्ना वात करियें छुईये जे आने त्र नि जे वृत्ति ते अरूप छे तो
पण ते वृत्ति ने आहुं कां ई कस्यूल पदार्थ आवे तारे ते वृत्ति रे काय छे मांटे ए वृत्ति पण स्थूल छे ने पृथ्वी तत्व प्रधान छे ने ते व
त्ति ने ज्यारे परमेश्वर नां न्तु परमेश्वर नास्वरूप मां राखे छे तारे ते वृत्ती प्रथम तो पातलि दोर द्विनि पंठ पीलि न्ना सें छे अने
जेम करालि यो हाय ते पोतानि बालने एक थं न्नि विजा थं न्नि सुधि दां विकरं पछे ए करालि यो क्यार कतो आ थं न्नि उपस्थ
जायने क्यार क आ थं न्नि उपस्थ जायने क्यार क वे थं न्ने मध्य वे से तेम करालि याने ठकां ए जीव छे ने एक थं न्ने ठकां ए
न्त्र गवान नि मूर्ति छे ने विजा थं न्ने ठकां ए पोतानुं अंतःकरण छे ने बांले ने ठकां ए वृत्ति छे ते द्वारे करिने ध्यान नां कर नारां

ब ० मृ ०
॥ ९ ॥

ज्योगितेक्यारकतो नगवाननास्वरूपसंघाथेसंलग्नयईरहेछेने क्यारकतोअंतःकरणनेविषेरहेछेने क्यारकतोअंतः
करणनेनगवानतेनामध्यरेहेछे एमवर्त्ततांथकांपृथवीतत्वप्रधानएविजंपिद्विदत्तिनेज्यारेजलतत्वप्रधानथाय तारे
श्वेतजणायनेज्यारेअग्नितत्वप्रधानथायतारेरक्तजणायनेज्यारेवायुतत्वप्रधानथायतारेद्विद्विजणायनेज्यारेआका
शतत्वप्रधानथाय तारेस्थामजणाय पछेपंचभूतनुंप्रधानपणुंमटिनेद्विदत्तिनिर्गुणथाय तारेअतिशेप्रकाशेजुक्तजणा
यछेने नगवाननास्वरूपनेआकारेथायछे माटेएविरित्येजे नगवाननास्वरूपमांदत्तिराखतोहोयतेने अतिशेपवि
त्रपणेरहेवुंजेमदेवनेपूजवानेतत्परथाय तेदेवसरखापवित्रथेनेजोदेवनिपूजाकरे तारेतेनिपूजानेदेवअंगीकारकरे
छेतेमपरमेश्वरनेविषेदत्तिराखतोहोयतेने पणसांख्यशास्त्रनिरितियेंकरिने स्थूलसूक्ष्मनेकारणएत्रयदेहथिपोतानुं
स्वरूपन्यारुंजाणिने केवलआत्मारूपथेनेपरमेश्वरनास्वरूपनेविषेदत्तिराखवी पछेएमदत्तिराखतांराखतांज्यारेएद्व
त्तिनगवाननास्वरूपमांदीनथैजायएजध्यानकरनारायोगिनेनिद्राकहिछे पणसुषुप्तिमांलिनथावुंएविएयोगिनेनि
द्राहोयनहि ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ८ ॥ ॥ २०८ ॥ ॥ संवत् १८८२ नापोसशुदि ८ अष्टमी

नेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीवरतादयमध्ये श्रीलक्ष्मीनारायणनामंदिरनिआगदयमंचउपस्थगादित
क्रियाबिछुवाविनेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगदयमुनि तथा
देशदेशनाहरिभक्तनिसच्चाचरार्इनेवेदिहति पछेश्रीजिमहाराजेमुनिमंडलसमस्तप्रत्येप्रभपुछुंजे राजसितामसि
नेसात्विकीएत्रयप्रकारनुंजेमायिकमुग्वने जेमत्रयअवस्थानेविषेजणायछे तेमनिर्गुणएवुंजेनगवानसंबंधि

वर ०
९

॥ ९ ॥

व० मृ०
॥ १० ॥

ठ्यप्रकारनिकाशायें जुक्त होय तथा सामदान चंददंड एच्यार प्रकार नाजें उपाय तेणें जुक्त होय तथा शृंगार आदिक
जेन वरस तेणें जुक्त होय अने ते नगवानज्यार साधुरूपे होय तारें ते मां एलक्षण होय नहि अने जे राजारूपे नगवान हो
य तेने जो आपत्काक्ष आध्या होय तो मृगया करि ने पण जिवे अने चोर होय तेने गर्दन पण मारे अने घर मां स्त्रियुं पण रा
खे अने साधुरूपे नगवान होय ते तो अति श्रेष्ठ हिंसा परवर तेने नीलाट्टण ने पण तो डेनहि अने काष्ठनि तथा चित्रां मण
नि स्त्रिना पण स्पर्श करे नहि माटे साधुरूप जे नगवान निमूर्ति ने राजारूप जे नगवान निमूर्ति एवे निरिति एक होय नहि
अने श्रीमद्भागवत ना प्रथम स्कंध ने विषे पृथ्वी ने धर्म ना संवादे करि ने राजारूप जे श्रीरुघ्नादिक नगवान ना अवता
र तेनां ओगण चाक्षिशलक्षण कल्यांछे अने एकादश स्कंध ने विषे श्रीरुघ्न नगवान ने उद्धव ना संवादे करि ने साधुरूप
जे दत्तात्रेय कपिल आदिक नगवान ना अवतार तेनां त्रिशलक्षण कल्यांछे माटे जे ने पोतानुं कल्याण इछुं तेने ते ते लक्ष
णे करि ने ते नगवान ने ओलखि ने ते नगवान ने शरणे थावुं अने ते नोदृढ विश्वास राखवो ने तेनी आज्ञा मां रहि ने ते निज
क्ति कर वि एज कल्याण नो उपाय छे अने नगवानज्यार प्रथम विने विषे प्रत्यक्ष न होय तारे ते नगवान ने मलेखा जे साधु ते
नो आश्रय करवो ते तेथ कि पण जीवनुं कल्याण थाय छे अने ज्यार एवा साधु पण न होय तारे नगवान नि प्रतिमाने विषे
द्रढ प्रतितिराख विने स्वधर्म मां रहि ने नक्ति करवी तेथ कि पण जीवनुं कल्याण थाय छे ॥

नामृतं ॥

॥ १० ॥

॥ २१० ॥

॥ संवत् १८८२ नापोस शुदि १५

पुन्य मने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री वरताह्य मध्ये श्री लक्ष्मी नारायण नादरबार मां खिबडाना वृक्ष हेठे

वर०
११

॥ १० ॥

पाट्यउपस्थगमितकीयानंस्वाविनेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतानेकठनेविषेश्वेतपुष्पनाहारपे
स्याहतानेकर्णनिउपस्थपुष्पनागुच्छोशाहतानेपाधनेविषेषपुष्पनातोराखटकताहताने पोतानामुखारविंदनिआगद्य
मुनिमंडलसमस्ततथादेशदेशनाहरिचक्रनिसन्नाचराईनेबैठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेअमारोतोएवोस्व
न्नावछे जेएकतोअगवाननेबिजाअगवाननाअक्तनेत्रिजाब्राह्मणनेचोथोकोईकगरिबमनुष्यएच्यारथितोअमे अ
तिशेबियेछईयेजेरखेएमनोद्रोहथईजायनहि नेएवातोबीजाकोईथिअमेवितानथीकेमजेएच्यारविनाविजानोको
ईकद्रोहकरेतोतेनादेहनोनाशथायपणजीवनाशपांमेनहि अनेएच्यारमांथिएकेनोजोद्रोहकरेतोतेनोजिवपणनाश
पांमिजायछे एवातनेसांअक्षिनेमुक्तानंदस्वामियेंप्रश्नपुछ्युंजेहेमहाराजजिवतोअविनाशिकह्योछेतोनोनाशतेके
मजांणवो पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेपर्वतनुकेबिजुंएवुंजजेकोईकजडदेहआवेतेमांकोईकाखेजीवनुकल्याण
थायनहिं एट्ठेएनाजिवनोनाशथईगयोएमजांणवुंमाटिजेनेपोतानुकल्याणइछवुं तेनेएच्यारमांथिकोइनोद्रोहन
करवो अनेवखीअगवानकेअगवाननाअक्ततेआगद्यकोइप्रकारेमानराखवुनहिं केमजेमानछेतोक्रोधमस्स
रईषानिद्रोहएनाआधारछे अनेमानिहोयतेनिअक्तिपणआसुरिकेवाय अनेअगवाननाअक्तनेजोविवरावतोहोय
नेतेप्रचुनोअक्तहोयतोपणतेनेअसुरजांणवो अनेअमारोतोएवोस्वन्नावछे जेब्राह्मणनोनेगरिबनोनेअगवाननाअ
क्तनोकोईकद्रोहकरेतोअमनेदिठाजगमेनहिं अनेआलोकमांनेपरलोकमांतेनेनेअमारोमोवत्यरंवानिनथी एट्ठ
लिवात्ताकिरिने पछेश्रीजीमहाराजेवपदगवराय्यांजे माराहरजिमुंहनदिसेरतेनेघरसिद्धजैयेएकताए अनेबिजुंजे

व० मृ०
॥ ११ ॥

मारावाजाजिसुंवावपदिसंरतेनासंगकेमतजिये अनेपछेएबेपदशिख्यानिसत्संगिमात्रनेआज्ञाकरिनेएमकत्थुंजे
एबेपदमांवात्ताछे तेनेनित्यगाईनेसंनारिराखविएमकहिनेश्रीजीमहाराजश्रीलक्ष्मिनारायणनामंदिरआगद्वयएक
मंचहतंतउपस्थआविनेविराजमानथया पछेगोपादानंदस्वामियेंपुछुंजेआसंसारनेविषेजेपंडितछेतेशाखपुराण
सर्वेवांचेछेपणतेनेनगवाननोनेसंतनोजेमछेतंममहिमाकेमसमजातानथि पछेश्रीजीमहाराजबोद्व्याजेशाखपु
राणवांचेछे तांखरापणएनेनगवाननोआशरोनथि माटेकामक्रोधलोअईर्षामत्सरतेणेएनाजिवनेहरविनांख्यो
छे अनेकामादिकजेशत्रुतंएनेकोइकाखेमाथुंउपाडवादेतानथि पछेतंपंडितपोतानिपेठ्येजन्नगवानने नगवान
नासंतनेसमजेजे जेमअमाराकामादिकशत्रुकोइकाखेनिवृत्तिपामतानथि तंमएनापणकामादिकशत्रुनिवृत्ति
नहिपामताहोयएमन्नगवाननेन्नगवाननासंतनेविषेदोषसमजे माटेशाखपुराणवांचेपणएनेन्नगवानकेन्नगवान
नासंतनुंजेमछेतंमजथारथमहात्म्यसमजातुनथि पछेश्रीजीमहाराजेदिनानाथन्नदृतथामुनिमंडलसमस्तप्रत्येप्र
अपुछुंजेब्रह्मस्वरूपएवाजेसत्पुरुषतेतोन्नयशरिरनेन्नयअवस्थातथकीपरवर्त्तताहोय अनेचौदेइंद्रियोनिक्रिया
तंपातानेविषेएकमानतानहोयतअज्ञानिजिवछेतंआलखिसकेनहिं अनेज्यारेएनेमोटापुरुषनासरखिस्थितिथाय
तांएमोटापुरुषजेमवरतेछे तंसत्यमनायअनेज्यांसुधिएसत्पुरुषनोमहिमाएनेनजणायत्यांसुधिब्रह्मस्वरूपनेविषे
स्थितिपणनथायनेआत्मानेविषेस्थितिथयाविनासत्पुरुषनोमहिमापणनजणाय माटेपरस्परविरोधआव्योतेविरो
धदखेतंउप्रायकहोपछेजेनिजेविनजरपुगीतेणेतेवोउत्तरकस्योपणएप्रश्ननुंसमाधानथयुंनहिं पछेश्रीजीमहाराजबो

वर०
११

॥ ११ ॥

દશાજેદ્યાંઅમંઉત્તરકરિયેંનૉઉત્તરતોએછેજેપૃથ્વિનેવિષેજેનગવાનનોઅવતારતેનેમલેલાજેસંતેસંધાથેજ્યારેએ
અતિશેપ્રિતિથાયતારેસત્પુરુષનેવિષેએનેકોઈપ્રકારેદોષનાસેનહિં અનેજેનેજેસંધાથેદૃઢહતહોયતેનેતેનોઅવગુણકો
ઈપ્રકારેઆવેજનહિં અનેતેનાંવચનપણસત્યમનાયએવિરિત્યેલૌકિકમારગમાંપણરિતિછે અનેકદ્યાણનામારગમાં
પણરીતિછેમાંટેસત્પુરુષનેવિષેદૃઢપ્રીતિએજઆત્મદર્શનનુંસાધનછે અનેસત્પુરુષનોમહિમાજાંણ્યાનુંપણએજસાધનછે
અનેપરમેશ્વરનુંસાક્ષાતદર્શનથાવાનુંપણએજસાધનછે॥ ॥ ૬૧ ॥ ॥ ૨૧૩ ॥ ॥ સંવત્
૧૮૮૨ ના પોસવદિ ૨ વિજને દિવસસ્વામીશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીવરતાલ્યમધ્યે શ્રીલક્ષ્મીનારાયણનાદર
બારમાંસીંબહાનારુક્ષતલેપાટ્યઉપરચગાદિતકિયેંજુક્તદોલિયોહતોતેઉપરચવિરાજમાનહતાઅને શ્વેતરંગેસપેચોહતો
નેમાંહિલી કોરેશ્વેતપછેડાંયેંજુક્તગુલાવિરંગનિશાલ્યઆંઢિહતિઅનેમસ્તકઉપરચશ્વેતપાષ્ણાંધિહતિ અનેકંઠનેવિષેગુ
લાવનાપુષ્પનાહારપેચોહતોઅને પાંતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યમુનિમંડલતથાદેશદેશનાહરિન્નકનિસન્નાચરાઈને
બેઠિહતિઅનેતેસમેશ્રીજિમહારાજઅંતરદ્રષ્ટિકરિનેબહુવારસુધિવિરાજમાનથયાહતાપછે નેત્રકમલનેઉઘાડિનેસર્વે
હરિન્નકનિસન્નાસાંમુંકરુણાકટાક્ષેકરિજોઈનેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેઆજતોસર્વેનેનિશ્ચેનિવાતકરવિછે તેસર્વે
સાવધાનથઈનેસાંન્નલોજેઅનંતકોટિસૂર્યચંદ્રમાનેઅગ્નિતેસરખુંપ્રકાશમાનએવુંજેઅક્ષરધામતેનેવિષે શ્રીપુરુષોત્ત
મન્નગવાનસદાદિવ્યમૂર્તિથકાવિરાજમાનછે અનેતેજન્નગવાનજીવુંનાકલ્યાણનેઅર્થેપૃથ્વિનેવિષેરામરુઘ્નાદિ
કઅવતારનુંધારણકરેછે તારેતેન્નગવાનનાસ્વરૂપનોજેનેસત્સમાગમેકરિનેદ્રઢનિશ્ચેથાયછે તેનોજીવવિજનાચંદ્ર

व० मृ०
॥ १२ ॥

मानिपंठेदिवसेदिवसेद्विनेपांमतोजायछे अनेजेमचंद्रमानेविषेजेमजेमसूर्यनिकसाआवतिजायतेमतेमतेचंद्र
माद्विनेपांमतोजायछे तेज्यारेपूर्णमासिआवेतारेचंद्रमासंपूर्णथायछे तेमजगवाननोपरिपूर्णनिश्चेथयामोरतोए
जीवअमावास्यानाचंद्रनिपंठेकसायेरहितखद्योतजेवोहोय पछेजेमजेमपरमेश्वरनामहिमायेसहितनिश्चेनेपांमेछे
तेमतेमद्विनेपांमिनेपूर्णमासिनाचंद्रजेवोएजीवात्माथायछे पछेएनेइंद्रियोकेअंतःकरणनिश्चेमांथिडगाववानेस
मर्थनथीथातांअनेपरमेश्वरगमेतेवांचरित्रकरेतोपणतेनेकोइरित्येजगवाननेविषेदोषजासतोजनथीएवोजेनेमहि
मायेसहितजगवाननोनिश्चेहोयतेजक्तनिरजेथईचुकोअनेतेजजक्तने जोक्यारेकअसतदेशअसतकासअसतसंग
नेअसतशाखादिकनेजांगेकरिनेअथवादेहान्निमानेकरिनेजगवाननाचरित्रनेविषेसंदेहथायने जगवाननोअमा
वावेतोएजीवपूर्णमासीनाचंद्रमाजेवोहतोपणपाछोअमावास्यानाचंद्रजेवोथइजायछे माटेपोतामांजेकांडक
थोडिघणिसोद्यहोयतेएजीवनेजाजितद्वतिनयिपणपरमेश्वरनाचरित्रमां कोइरित्येसंदेहथायअथवापरमेश्वरने
कोबरित्येअमावावेतारेएजीवकल्याणनामार्गमांथिततकासपडिजायछे जेमद्वक्षनांमुखकपाळांतारेतेद्वक्ष
विषेसेजमुकाइजायतेमजेनेजगवाननेविषेकोइरित्येदोषबुद्धियइएजीवकोइरित्येविमुखयथाविनारेहमहिअनेजे
वेनिश्चेनुं आंगदुबसुंहोयनेतेसत्संगमांहोयतोपणतेनेएवाघाटयाधजेशुंजांणियेमारुतेकल्याणधारीकेनहिंथाय अ
नेहुंज्यारेमरिमतारेदधतायइशकेराजायइशकेचूतयइशजेनेजगवाननास्वरूपनो परिपूर्णनिश्चेनहोयतेनेएवाघा
टयाय अनेजेमेपरिपूर्णनिश्चेहोयतेतोएमसमजेजेमुनेतोजगवानमल्यातेदिवसपिजमारुंकल्याणधारीकुछे अ

वर०
१२

नेजेमाहृदशनिकरसे केमारिवार्त्तासांअक्षशनेजीवपणसर्वपापयकिमुकाइनेपरमपदनेपांमरोमाहृदविस्ति ॥ अक्ष
वावचोमहिमासहितनिश्चेरस्विनेपातानेविषेरुतार्थपणुमानवुंएवातसर्वेखबडदारथइनेराखज्यो पछे श्रीजीमहाराज
जेअक्षुंजेयव्यदंदावनवसीवटनीछांयारेज्यांहरीवेसताएमहात्म्यनुकिर्तगावोपछेतेकिर्तनगापुं पछे श्रीजीमहाराज
योह्याजेएविरित्ये श्रीरुध्नजगवानेपणजागवतमांकक्षुंछेजे ॥ अहोअमीदेववरामरासितंषदांबुजंतेमुभनःक
दाहेणम् ॥ वनेत्युपादाअशिखाजिरात्मनस्तमोपहत्यैतरुजन्मयत्कृतम् ॥ एमपरमेश्वरनायोगनेपांभिने ॥ अक्ष
मोजन्महोचतेपणुत्तार्थथायछे माहृजेवक्षतलेजगवानबेठाहोचतेवक्षनेपणपरमदपनुंअधिकारिजाणवुं अनेजे
माहृदामाएवो जगवाननामहिमासोतोहृदनिश्चेनहोयतेनेतोपुंसकजेवोजाणवो तेएनेवचनेकरिनेकोइजीवनो
उद्धारयावानोमहि जेमराजाहोचतेनपुंसकहोयनेतेनुराज्यजातुंहोयनेवंशजातोहोयपणएथकि तेनिस्तीनेपुत्रयाथ
महि अनेसर्वमक्षकमांथियोताजेवानपुंसकनेतेडाविनेतेस्त्रीनेसंगेराखेतोपणस्त्रीनेपुत्रयायनहि तेमजेनेजगवाननो
महिमासहितनिश्चेनथितोतेनेमुखेगीताजागवतजेवासतग्रंथसांअक्षेपणतेणेकरिनेकोइनुंकल्याणनथियातुंअनेव
क्षिजेमदुधनेसाकरहोयनेतेमांसर्पनिलाक्षपडि पछेएनेजेकोइपियेतेनाप्राणजायतेममहात्म्यसहितजे जगवाननो
निश्चेतेणेरहितएवोजेजीवतेनामुखथकिगीताजागवतनेसांअक्षेतेणेकरिने कोइनुंकल्याणथातुंनथिएमांथितोमुख
गुंजुंहुयायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ १२ ॥ ॥ २१२ ॥ ॥ संवत् १८८२ नापांसवदि ७ सममीनेदिवसस्वामी श्री
सहजानंदजीमहाराज श्रीवरताव्यमध्ये श्रीब्रह्मीनारायणनादरबारमांखिबडानादक्षनितलेपात्यउपर्यगादितकि

व० मृ०
॥ १३ ॥

यानंखाविनेविराजमानहता अनेअंगनेविषेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतां अनेकंठनेविषेश्वेतपुष्पनाहारपेस्याहतां
अनेहस्तकमलेकरिनेएकदाडमनुंफलउच्छालताहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितयादेशदेशनाहरिच
कनिसन्नाअराईनेवेठिहति अनेश्रीजीमहाराजनेउपस्यसोनानेइंडायेसहितछत्रविराजमानहंतुं एविशोचानेधर
तायका श्रीजीमहाराजविराजमानहतातेसमयमांगामन्नादरणनापाटिदारचगुन्नाईश्रीजीमहाराजपासेआव्या
हता तैणेपुछ्युंजेहेमहाराजआसमाधितेकेमथातिहशे पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेजीवुंनकल्याणनेअर्थेआच
रतखंडमांनगवानअवतारधरेछे तेनगवानज्यारेराजारूपेहोयतारेतोओगणचाक्षिसदक्षणेजुक्तहोय अनेदत्त
कपिलजेवासाधुरूपेहोय तारेतोत्रिसदक्षणेजुक्तहोयतेनगवाननिमूर्तिदेखावामांमोमनुष्यसरस्विजआवतिहोय
पणएअतिशेअलोकिकमूर्तिछेजेमपृथ्वीनेविषेसर्वेपथराछेतेमचमकपांणपणपथरोछे पणचमकपांणमांसेहेजे
एवोचमत्काररस्थोछेजेचमकनापर्वतनेसमीपेवांणजायतारेतेनाखिलाचमकनापांणपासेतणाइजायछे तेमनग
वाननिजेमूर्तिराजारूपेछेनेसाधुरूपेछेतेमूर्तिनुज्यारेजेजीवश्रद्धायेंकरिनेदर्शनकरेछे तेनाइंद्रियोनगवानसांमां
तणाइजायछे तारेसमाधियायछे जेमश्रीरुक्मनगवाननुंदर्शनकरिनेमोकुलवासिसर्वेनेसमाधियहति वेअम
वानेतेसमाधिमापोत्तानुंधामदेखाळ्युंहंतुं तेविरित्येजेजेसमयमांनगवाननाअवतारहोयतेतेसमयमांनगवाननि
मूर्तिनेविषेएवोचमत्कारजरूरहोय तेजेश्रद्धायेंजुक्तनगवाननादर्शनकरेतेनाइंद्रियुंसर्वेनगवानसांमांतणाइजा
यअनेतत्कालसमाधियाय अनेकोइकसमयमांनगवाननेधलाकजीवनेपोतानेसन्मुखकरवाहोय तारेवोअनक

वर०
१३

॥ १३ ॥

जीवहोयअथवापशुहोयतेनेपणजगवाननेजोइनेसमाधियईजायछे तोजगवाननाजक्तनेयाय एमांशुआश्रय
छे पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेब्रह्मछेतेतोसर्वत्रव्यापकछेएमसर्वेकहेछे तेजेव्यापकहोयतेनेमूर्तिमानकेमकेवाय
नेजेमूर्तिमानहोयतेनेव्यापककेमकेवायएप्रश्नछे पछेश्रीजीमहाराजबोह्याजेब्रह्मतोएकदेशिछे पणसर्वदेशिनयि
नेतेब्रह्मतेश्रीरुद्रजगवानछेतेएकदेशीयकासर्वदिशीछे जेमकोईकपुरुषेसूर्यनिउपासनाकरिहोय पछेसूर्यतेनेपो
तानासरस्विद्रष्टिआपेतारेतेपुरुषज्यांसुधिसूर्यनिद्रष्टिपोचतीहोयत्यांसुधिदेखे अनेवहीजेमसिद्धदशावाद्योपुरुषहो
यतेहजारुनेखाखुगाउउपस्थकीईकवातकरतोहोयतेनेजेमपासेवार्त्ताकरेनेसांजखेतेमसांजखेछे तेमजखाखुगाउउ
पस्थकीईकवस्तुपडिहोयतेनेमनुष्यनाजेवडाहायहोयतेणेकरिनेपणउपाडे तेमश्रीरुद्रजगवानएकठेकांणेरथाय
कापोतानिइछायेकरिनेज्यांदर्शनदेवांहोयत्यांदर्शनआपेछे अनेएकरूपथकाअनंतरूपेजासेछे अनेसिद्धहोयतेमां
पणदुरश्रवणदुरदर्शनरूपचमत्कारहोयतोपरमेश्वरमांहोयतेमांशुआश्रयछे अनेजगवाननेग्रंथमांव्यापककयाछे
तेतोमूर्तिमानछेतेजपोतानिसामर्थीयेकरिनेअेकठेकांणेरथायकासर्वनेदर्शनआपेछेएमव्यापककयाछेपणआका
शनिपेठेअरुपथकाव्यापकनयि जगवानतोसदामूर्तिमानजछेतेमूर्तिमानजगवानअक्षरधाममांरथायकाजअ
नंतकोटिब्रह्मांडमांजासेछे ॥इतिवचनान्तं॥१३॥ ॥२१३॥ संवत् १८८२ नापोसवदि९नवमिनेदिवसस्वा
मिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरतादयमध्ये श्रीलक्ष्मीनारायणनामंदिरआगल्यविराजमानहता अनेसर्वेश्वेत
वस्वधारणकर्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यमुनितथादेशदेशनाहरिजक्तनिसजाजराइनेबेठिहति पछे

11 92 11

वडोदरानावाधमांडीयारामचंद्रेश्रीजिमहाराजनेप्रभपुछ्युंजेहेमहाराजजेकुपात्रजिवजणातोहोयनेतेनेपणसमा
धियईजायछे तेनुंशुंकारणहशे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेधर्मशास्त्रनेविशेजेवर्णाश्रमनाधर्मकत्याछेतेथकिजे
बाख्यवर्ततोहोयतेनेसर्वेलोकांएमांजेआकुपात्रमाणसछे अनेतेकुपात्रनेजगवानकेजगवाननासंतनांजाहई
यामांगुणआवेतोएनेएमोदुपुन्यथायछे नेवर्णाश्रमनाधर्मलोप्याहतातेनुंजेपापलागुंहुतुं तेसर्वेनाशथइजायछे
अनेतेजिवअतिशेपवित्रथइजायछे मोटेएनेजगवाननास्वरूपमांचितचोटेछे तारेसमाधियईजायछेअनेजेपुरुष
धर्मशास्त्रेकयाएवाजेवर्णाश्रमनाधर्मतेनेपाखतोहोय तारेतेनेसर्वेलोकाधर्मवालोजांणे पणजगवाननेजगवानना
साधुतेनांजांतेद्रोहकरतोहोयतोतेसतपुरुषनाद्रोहनुंएवुंपापलागेछे जेवर्णाश्रमनाधर्मपाह्यानुंजेपुन्यवेनेबाखिने
जस्मकरिनांखेछे मोटेसत्पुरुषनाद्रोहनाकरनारेतेतोपंचमहापापनाकरनारेतेथिपणवधुपापिछे शामाटेजेपंचम
हापापकरयांहोयतेतोसतपुरुषनेआशरेजईनेछुटायछे पणसतपुरुषनाद्रोहकरनेनांताकोईठेकांणेछुट्यानोउपायन
थिकेमजेअन्यठेकांणेपापकर्युंहोयतेतोतिर्थमांजईनेछुटायछे अनेतिर्थमांजईनेपापकरेतेतांवअक्षेपथायछे मोटे
सतपुरुषनाआशरांकरे तारेगमेतेवोपायीहोयतोपणअतिपवित्रथइजायछे नेतेनेसमाधियईजायछे अनेसतपुरु
षनाद्रोहिहोयनेतेगमेतेवोधर्मवालोजणातोहोयतोपणमहापापिछे नेतेनेकोईकाखेजगवाननादर्शनददानेविपेया
अर्जनहिं मोटेजेनेविमुखजिवपापिजांणेछेतेपापिनथि अनेजेनेविमुखधर्मिजांणेछेतेधर्मिनथि ॥ ॥इति
वचनान्तम् ॥ १४ ॥ ॥ २१४ ॥ ॥ संवत् १८८२ नापोसवदि ११ एकादशीनेदिवसखा

वर०

94

11 98 11

મિશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીવરતાલ્યામધ્યે શ્રીલક્ષ્મીનારાયણનામંદિરઆગલ્યલિંગદાનોવૃક્ષદઠમંચઉપસ્થ
ગાદિતકિયાવિહવાવિનેવિરાજમાનહતા અનેકિનસ્વાપનાંસૂરવાલનેઢગલિપેશ્યાંહતાં અનેમસ્તકઉપસ્થમાંટાસાં
નેરિછેદાનુંચારેકસુંબલશેલુંબાંધ્યુંહતું અનેમોટામોટાસોનેરિછેદાનુંકસુંબલશેલુંચાપનાઉપસ્થમાવિરાજમાનહતું અને
મસ્તકઉપસ્થસોનેરિંદાનુંઉગ્રવિરાજમાનહતું અનેપોતાનામુશ્વારવિંદનિઆગલ્યમુનિમંડલસમક્ષતથાદેશદેશના
હરિઞ્જનકનિસન્નાચરાઈનેબેઠિહતિતેસન્નામાંશોનારામશાસ્ત્રિયેપ્રશ્નપુછ્યુંજે હેમહારાજદેવિનેઆસુરિએપ્રકારના
જિવછે તેઅનાદિકાલનાછેકેકોઈકજોગેકરિનેથયાછેપછેશ્રીજિમહારાજબોલ્યાજેદેવિનેઆસુરીએપ્રકારનાજી
વછે તેપ્રથમતોપ્રલયકાલેમાયાનેવિષેલીનથયાહતાપછેજ્યારેજગતનોસર્ગથાયછે તારેતેબેપ્રકારનાજીવપોતપોતા
નાનાવેજુક્તથકાઉપજેછે અનેકેટલાકસાધારણજીવછેતેતાંદેવીનેઆસુરીનેસંગેકરિનેદેવિનેઆસુરિથાયછે અને
કેટલાકદેવિનેઆસુરીજીવછે તેતાંજેવાંજેવાંકર્મકરતાજાયછેતેવાતેવાનાવનેપાંમતાજાયછે તેમાંઆસુરનાવ
નેવિષેનેદેવિનાવનેવિષેમુખ્યહેતુતોસત્પુરુષનોકાંપનેઅનુગ્રહછે જેમજયવિજયઞગવાનનાપાર્ષદહતાતેણેસત્પુરુષ
એવાજેસનકાદિકતેનોદ્રોહકર્યો તારેઆસુરનાવનેપાંમિગયા અનેપ્રહ્લાદજીદત્યહતાતેણેનારદજીનાંઉપદેશગ્રહણ
કર્યોતોપરમઞગવતસંતકેવાંણામાંટાપુરુષનોજેઉપસ્થકાંપથાયતેજીવઆસુરિથઈજાયછે અનેજેઉપસ્થમાં
ટાપુરુષરાજિથાયતેજીવદેવિથઈજાયછે પણવીજુંદેવિઆસુરિથયાનુંકારણનથિ માંડેજેનેપોતાનુંકલ્યાણહછવુંહો
યતેનેઞગવાનનેઞગવાનનાઞક્તનેનોકોડરિત્યંદ્રોહકરવાંનહિં અનેજરિત્યંઞગવાનતેઞગવાનનાઞક્તરાજિથાયતે

व० म०
॥ १५ ॥

मकरवुं ॥ ॥ इति वचनमृतम् ॥ १५ ॥ ॥ २१५ ॥ ॥ संवत् १८८२ नापोसवदि १३ तेरशनेदिवसस्वामिश्री
सहजानंदजिमहाराजश्रीवरतालमध्येश्रीलक्ष्मीनारायणनादरवारमां लिबडानादक्षहेठेमंचउपर्यगादितकियावि
छवाविनेविराजमानहता नेश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनिमंडलसमस्ततथादेशदे
शनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेवेठिहति तेसन्नामांवडोदरानाशाखीबेठाहता तेणेएमकयुंजेहेमहाराजतमेजीकोई
कमोटामाणसनेचमतकारजणावोतोतेमांथिघणोसमासथाय पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेमोटामाणससायेंअ
मारेऊऊंननेनहिशामाटेजेएनेराज्यनोनेधननोमदहोयअनेअमारेत्यागनोनेअक्तिनोमदहोय माटेकोईकेनेनमिदे
एवुंकांमनथि अनेकोईमोटामाणसनेजोसमाधिकरावियेंतोकांईकगामगरासआपेतेनिअमाराहइयामां लाक्षथ्य
नथिकेमजेगामगरासतोसुखनेअर्थइच्छियेतेअमारेतोनेत्रमिचिनेअगवाननिमूर्तिनुंचितवनकरियेंतेमांजेवुंसुख
छेतेवुंचौदक्षोकनाराज्यनेविषेपणनथि अनेजोअगवाननाअजनजेवुंराज्यनेविषेसुखहोय तोस्वायंनुमनुआदिक
जेमोटाभोटाराजातेसर्वेराज्यमुकिनेवनमांतपकरवाशासारुजाय अनेअगवाननाअजनजेवुंखिनेविषेसुखहोय
तोचिअकेनुराजाक्रोड्यखियुंनेशासारुमुके अनेअगवाननाअजननासुखआगद्यतोचौदक्षोकनुंजेसुखतेनर्कजेवुं
कयुंछे माटेजेअगवाननेसुखेसुखीयोथयोहोय तेनेतोब्रह्मांडुंनेविषेजेविषयनुंसुखछेतेनरकतुल्यआसेछे अने
अमारेपणअगवाननाअजननुंसुखतेजसुखजणायछेबिजुंसर्वेदुःखरूपजणायछे माटेपरमेश्वरनुंअजनस्मरण
करतांथकांजेनेसेहेजेसतसंगथाय तेनेकरावियेछईयेपणकोईवातनोअंतरमांआग्रहनथिआग्रहतोकेवलअगवा

वर०
१६

॥ १५ ॥

ननाञ्जननो अनेञ्जगवाननाञ्जनोसतसंगराख्यानोछे एअमाराअंतरनोरहस्यअजिप्रायहतोतेअमेतमारेआ
गस्यकयो॥ ॥इतिवचनामृतम्॥१६॥ ॥२१६॥ ॥संवत् १८८२ नापोसवदि अमांसनेदिवसस्वा
मिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीवरतादयमभ्येश्रीलक्ष्मीनारायणनेसनमुखहवेक्षिउपस्थगादितकियानंखाविनेविरा
जमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगदयसर्वसाधुतथादेशदेशनाहरिअक्त
निसञ्जाअराइनेबेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजेप्रभुपुछ्युंजेपंचज्ञानइंद्रियोनेपंचकर्मइंद्रियोछे तेपोतपोतानाविषयने
यथार्थजांणेछेतेज्ञानि तथाअज्ञानिनेइंद्रियोद्वारेएकसरखाव्यवहारछेपणज्ञानिहोयतेनांइंद्रियोअज्ञानिथकिधिजि
रित्येनथिवर्त्ततां माटेज्ञानिनेजितेंद्रियकयाछेतेकेइरित्येंजांणवाएप्रभछे पछेमुक्तानंदस्वामियेकयुंजेनिर्विकल्पस
माधियाय तारेजितेंद्रियथायएमजणायछे पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेनिर्विकल्पसमाधिवाखानेपणपंचविषय
ग्रहणकरवातेतोसौनिपेठइंद्रियोद्वारेजग्रहणथायछे माटेजितेंद्रियपणुंकेमछे पछेबहुरित्येकरिनेमुक्तानंदस्वामिये
उत्तरकस्यो पणसमाधानथयुंनहि पछेश्रीजिमहाराजेकल्युंजेएनोउत्तरतोएमछे जेशब्दादिकजेपंचविषयछेतेमां
जेदोषरह्याछेतेनेजांणेअनेञ्जगवाननिजेमूर्तिछे तेमांजेकल्याणकारिगुणछेतेनेपणजांणेअनेमाइकजेपंचविषय
तेनेओगववेकरिनेजीवनेनरकनाकुंडनिप्राप्तियायछे नेमहादुखओगववांपडेछेतेनेपणजांणेअनेएमजांणेतारेएने
पंचविषयनोअतिशेअज्ञावआवेछे नेएनेविषेवैरबुद्धियायछे पछेजेसाथेजेनेवैरथयुंतेनेतेनेविषेकांइरित्येप्रीतिया
यजनहिं एमसमझिनेज्यारेपंचविषयनोमनमांथि जेनेअतिशेअज्ञावथैजायतेजितेंद्रियपुरुषकेवायपछेअगवान

व० मृ०
॥ १६ ॥

निश्रवणकीर्तनादिकञ्चक्रियेकरिनेपोतानुंजीवतव्यपुरुंकरे पणविमुखजीवनिपेठपंचविषयमांआसक्तथायनहिं
एवांहोयतेजितेंद्रियकेवाय पछे श्रीजिमहाराजेविजुं प्रश्नपुछुं जे एकत्यागीसंतछेतोकेवलनिवृत्तिमार्गवालाछे
अनेते एमजांणेछे जे अमे आत्माछे ये पण देहनेपोतानुंरुपमानतानथि नेतेनादेह निरितितोजडने उन्मत्तनाजविहोय
अनेते पुरुषने जात्यवर्ण आश्रमतेनुं अन्निमानहोयनहि नेखावुं पीवुं उठवुं वेसवुं ते सर्वे धेडानाजेवुं होय पण लोकमां
चलतुं आवेतेवुं नहोयने एवाजे त्यागीहोय तेने कोयनासंग पण रहेनहि जेमवननुं मृगधुं होयते निपेठे उन्मत्तथको एक
लोफरतोरहेने एनेकोइरित्यनुं बंधन पण थायनाहिं अने विजात्यागीसंतछेतो निवृत्तिमार्गवालाछे तोपण प्रवृत्तिमा
र्गमां वर्त्तेछे अने जे प्रवृत्तिने योगे करिने कामक्रोधलोभमाहमदमछर आशादृष्ट्यादिकदोषदृढाने विशेष वर्त्तेते
विक्रियाने विषे प्रवर्त्तेछे तारेकोइक जात्यनां अंतरमां विकार पण थै आवेछे माटे एत्यागिने एप्रवृत्तिमार्गमां रिवुं घटेके
नघटे अने वल्लि एप्रवृत्तिमार्गमां रितां थकां केइरित्ये निर्विकार रहेवाय अने तमे केशोजे जो परमेश्वर निआज्ञाये करिने ए
प्रवृत्तिमार्गमां रहेतो बंधन नथायते उपस्थ एआशंकाछे जे परमेश्वर निआज्ञाये करिने चांग्यपियेतो शुंगांडानथाय जरु
रगांडोथाय माटे एत्यागिके विरित्ये प्रवृत्तिमार्गमां रहेतो बंधन नथाय एप्रवृत्ति पछे नित्यानंदस्वामियेने शुक्रमुनिये एनुं
समाधान करवामां ड्युं पण यथार्थ उत्तर थयो नहि पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे जे केवल निवृत्तिधर्मवाला त्यागीछे ने
उन्मत्त निपेठे वर्त्तेछेतो केवल आत्मनिष्ठावाला जांणवा अने वलां जे निवृत्तिधर्मवाला त्यागी नगवाननि चक्रियेयु
क्तछे तेने तो परमेश्वरे कल्या एवाजे नियमतने विपेरहिने नगवानने नगवानना चक्रसंबंधि जे प्रवृत्तिमार्गतेने विषे सा

वर०
१६

॥ १६ ॥

वधानथैनेजोडावुं अनेएजेन्नगवाननेन्नगवाननान्नक्तनेअर्थेप्रवृत्तिमार्गमांजोडावुंएनुंनामजन्नक्तिछे अनेएवि
 प्रवृत्तिवालाजेत्यागीछेतेनिबरोवस्यनिवृत्तिमार्गवालोजेकेवलआत्मनिष्ठत्यागीतेयइसकतो नयि शामाटेजेआतो
 त्यागीछे नेनिवृत्तिमार्गवालाछेतोपणन्नगवाननेन्नगवाननान्नक्तनिसेवानेअर्थेप्रवृत्तिमां प्रवर्त्तछे अनेएजेन्नग
 वाननोन्नक्तत्यागीछेतेनेतोपरमेश्वरनानियममांरहिनेप्रवृत्तिमार्गनेविषेरहेवुं पणपरमेश्वरनानियमथीअधिकपण
 वर्तवुंनहि नेन्यूनपणरहेवुंनहि अनेकामक्रोधलोन्नमांहआशात्रध्नास्वादएआदिकजेविकारतेनेत्यागकरिनेन्नग
 वाननेन्नगवाननान्नक्तनिसेवानेअर्थेप्रवृत्तिमार्गनेविषेवर्त्तवुं तोएनेकोईजात्यनुबंधनथायनहिअनेकेवलआत्म
 निष्ठावालोजेत्यागीतेकरतांतोआत्यागीअतिशेष्ठछे नेन्नगवाननिरूपानुं पात्रछे ॥ इतिवचनान्तम् ॥

॥ १७ ॥

॥ २१७ ॥

॥ संवत् १८८२ नामहाशुदि १ पडवा

नेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीवरतादयमध्यसंध्याआरतीथयाकेडेश्रीलक्ष्मीनारायणनामंडपमां गादितकीयानंखावि
 नेविराजमानथयाहतानेसर्वेश्वतवस्त्रनुंधारणकरुंहतुंनेपोतानिच्यारेकोरेमंडपनेउपस्यतथाहेठे परमहंससर्वेतयादे
 शदेशनाहरिन्नक्तसर्वेवेठाहता पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेआतमेसर्वमोढामोढापरमहंसछोतेमनेअमेप्रभपुछी
 येछेयेजेसत्संगिहोयतेने अवश्यपणेशिशिवार्त्ताजांणिजोईयेकमजेतेनेकोईकपुछे अथवापोतानामनमांकांईकत
 केथईआवेतारेजातेवार्त्ताजांणिनहोयतोतेनुंसमाधानकमथायएमप्रभपुछीने पछेपोतेजबोदयाजेदयोएनोउत्तर
 अमेजकरियेछेयेजेएकतोआपणोउद्भवसंप्रदायछे तेनिरित्यजांणिजोईयेतथाविजिगुरुपरंपराजांणिजोईयेतेके

ब० मृ०
॥१७॥

ईरित्येतो उद्धवतेरामानंदस्वामिरुपेहतानंतेरामानंदस्वामिश्रीरंगक्षेत्रनेविषेस्वप्नमां साक्षातरामानुजाचार्यथकोवै
ध्ववीदीक्षानेपांम्यामांटेरामानंदस्वामीनागुरुतेरामानुजाचार्यछे नेतेरामानंदस्वामिनाशिष्यअमेछईयेएविरित्ये
गुरुपरंपराजांणवीअनेअमेअमाराधर्मकुलनुंस्थापनकसुंछे तेनिरित्यजांणवी अनेत्रिजांअमारासंप्रदायमांअ
तिप्रमाणरूपजेशाखछे तेनेजांणवांतेशाखनांनानामवेद १ व्याससूत्र २ श्रीमद्भागवतपुराण ३ अनेमहाभारतनेविषे
विष्णुसहस्रनाम ४ जगवद्गीता ५ विदुरनीति ६ अनेस्कंदपुराणनाविष्णुखंडमांहिदुंवासुंदवमाहात्म्य ७ अनेयाज्ञव
ल्क्यस्मृति ८ एजेआठशाखतेनेजांणवांअनेचोथासर्वेसत्संगिनाजेजेनियमछेतेनेजांणवा अनेपांचमाअपणइष्टदे
वजेश्रीरुद्रजगवानतेनेजांणवाअनेस्थानकसेवकनेकार्यतेनेजेदेकरिनेते श्रीरुद्रजगवाननिर्मुक्तिचुंनुंबहुपणुछे
तेनेजांणवुंअनेतेश्रीरुद्रजगवाननांजेपरांक्षरूपनेप्रत्यक्षरूपतेनेजांणवां तेमांपरांक्षरूपतेकेईरित्येतोमायानातम
थकिपरएवाजेगोळांकतेनेमध्येजेअक्षरधामतेनेविषे श्रीरुद्रजगवानरत्याछेतेद्विजुछेनेकोटीकोटीसूर्यसरखा
प्रकाशमानछेनेस्यामशुंदरछेनेराधिकाजीनेलक्ष्मीजियेंसहितछेनेनंदसुनंदनेश्रीदामादिकजेपार्षदतेमणसेव्याछेने
अनंतकोटिब्रह्मांडनिजेउत्पत्तिस्थितिनेप्रलयतनाकर्ताछे नेमहाराजाधिराजपणेविराजमानछे अनेएवाजेएजग
वानतेचतुर्भुजरूपनेधारेछे अष्टभुजरूपनेधारेछेनेसहस्रभुजरूपनेपणधारेछेनेवासुंदवसंकर्षणअनिरुद्धनेप्रद्युम्नए
जेचतुर्व्यूहनेकेशवादिकजेचांविसव्यूहएसर्वरूपनेधारेछे तथावाराहवृत्तसंहवामनकपिलहयग्रीवएआदिकजेअने
कअवतारतेनेधारेछेनेपोततोसदाद्विजुछे अनेउपनिषदतथासांख्यशास्त्रनेयोगशास्त्रतथापंचरात्रएमनेविषेएज

वर०
१८

॥१७॥

स्वरूपનું वर्णन करूंछे एविरित्ये परोक्षपणे नगवाननुस्वरूप कथ्युं अने सर्वे जे आचार्य थया छे ते मां व्यासजी मोठा आचार्य
छे ते ते व्यासजी जे वातो शंकराचार्य न केवा यरामानुजाचार्य न केवा यमध्वाचार्य न केवा यनिवारक न केवा य विष्णुस्वा
मिन केवा यवल्लभाचार्य न केवा यकेम जे ए आचार्य जो व्यासजी नावचनने अनुसरतो ए आचार्य नावचननुं लोक मां प्र
माण थाय न हितो न थाय अने व्यासजिने तो विजा कोई नि अपेक्षान थिके म जे व्यासजितो वेदना आचार्य छे ने पो ते न ग
वान छे माटे आपणे तो व्यासजी नावचनने ज अनुसरवुं अने ते जे व्यासजी ते ए जीवना कल्याणने अर्थ वेदनो विना ग
कस्यो ने सतरपुराण कस्यां ने महाभारत कस्युं तो पण ते व्यासजी नामन मां एम थयु जें जीवना कल्याणनो उपाय जे म छे
ते मय थार्थ न केवा यो ने ते ए करिने पोताना मन मां संतोपन थायो ते पछे सम भवेदपुराण इतिहास पंचरात्र योगशास्त्र सां
ख्यशास्त्र तेनुं सार एवुं जे श्रीमद्भागवतपुराण तेने व्यासजी करता हवा ते नगवानने विषे सर्व अवतार करतां श्रीरुद्र न
गवानने ज अधिक पणे कथ्या छे ने सर्व अवतार ना धरनारा जे छे ते ज स्वयं श्रीरुद्र नगवान छे अने ए श्रीरुद्र नगवा
ने उद्भव प्रत्ये गुण विनागना अध्याय मां कथ्युं छे जे हुं निर्गुण छुं ने मारा संबंधने जे पां मे छे ते पण निर्गुण थाय छे माटे का
म नाव द्वेष नाव नय नाव संबंध नाव स्नेह नाव ए मां थि जे जे नावे करिने ए श्रीरुद्र नगवानने जे जीव आश्रयाने नि
र्गुण थई गया माटे ए श्रीरुद्र नगवानने निर्गुण छे एविरित्ये व्यासजी ये श्रीरुद्र नगवानने कथ्या छे ने ते व्यासजी ये ए
म सिद्धांत कस्यो छे जे सर्व अवतार ना धरत जे परमेश्वर ते ज स्वयं श्रीरुद्र नगवान छे ने विजा जे अवतार ते ए ना छे
अने जो ए श्रीरुद्र नगवानने निर्गुण नहि कहने शुद्ध सत्वात्मक केश तो तेने नगवानना पूर्वापर संबंध नी खय स्य जन थी

व ० मृ ०
॥१८॥

नेतेनेविषेमांटावाधआवशंकमजे गोपीयुंयंश्रीरुधनेनगवाननजांएयानेकामचावेकरिनेजे श्रीरुधननगवा
ननेनज्यातेणेकरिने तेगोपीयुंनिर्गुणथईगईतारतेश्रीरुधननगवाननेशुद्धसत्वात्मकेकमकेवाय माटेश्रीरुधननग
वानतोनिर्गुणजछे तथाश्रीरुधननगवानेपांतेअर्जुनप्रत्येकसुंछे ॥ जेजन्मकर्मचमेदिव्यमेवंयोवेत्तितत्वत्ततः ॥
त्यक्त्वादेहंपुनर्जन्मनैतिमामेतिसार्जुन ॥ अनेएश्रीरुधननगवानेपांतानाजन्मसमथमांवसुदेवदेवकीने परमेश्वर
पणानिप्रतीतिनेअर्थेजेचतुर्जुजरूपदेखाड्युंतथाब्रह्मानेजे अनेकचतुर्जुजरूपदेखाड्यां तथाअक्रूरनेजेशेषशायी
रूपदेखाड्युं तथाअर्जुननेविश्वरूपदेखाड्युंइत्यादिकरूपनेजेदेकरिनेजे श्रीरुधननगवाननीउपासनानाचेदेकेवा
तेतोयोग्यछे पणएश्रीरुधननगवानब्रजनेविषेबाळमुकुंदकेवायामुरझीमनोहरकेवायाराधारुधनकेवायातथावा
छटांचास्यांगायोचारिगोवर्द्धनपर्वतधास्योगोपीयुंसाथ रासक्रीडाकरितथामथुरांपुरीमांआविनेकंसनेमारथोजा
दवने सुखीयाकस्यातथासांदिपिनिब्राह्मणेने घेरविद्यानण्यातथाकुबज्यासंघाथेविहारकरथो तथाहारिकापुरिमां
वस्यानेरुक्मिणीआदिकअष्टपट्टांणियुंनेपरण्या तथासांलहजारस्त्रीयुंनेपरण्या तथाहस्तिनापुरमांरस्यानेपांडव
निसर्वकष्टथकिरक्षाकरिने द्रौपदीनिदाजराखिनेअर्जुननासारथिथयाइत्यादिकस्थानकनेजेदेकरिनेजेश्रीरुधनन
गवाननि अनेकक्षीदाछेतेणेकरिनेएश्रीरुधननगवाननाद्विजुजस्वरूपनेविषेउपासनानाचेदनकरवानेजेकरशे ते
वचनद्रोहिगुरुद्रोहिछे अनेएश्रीरुधननगवाननांआचरणजेगावाक्षीयानुंउछिष्टस्वाधुं तथारासरमणकसुंइत्यादि
कअनेकप्रकारनांछे तेआचरणप्रमाणेतेश्रीरुधननगवाननाचकनेआचरणनकरवुं अनेएश्रीरुधननगवानेएका

वर ०
१८

॥१८॥

દશસ્કંધમાં તથા નગવદ્વીતામાં તથા વાસુદેવ મહાત્મ્યમાં જે મસાધુનાં લક્ષણ કહ્યાં છે તથા વર્ણાશ્રમનાધર્મ કહ્યાં છે
 તથા પોતાનાં નીચ્છિક સ્થાનું કહ્યું છે તે પ્રમાણે વરતવું પણ એ શ્રીકૃષ્ણ નગવાનના આચરણ પ્રમાણે આચરણ ન કરવું ને જે
 કરશે તે વિમુક્ષ્ય છે અમારો સત્સંગિ નથી અને આપણા ઇષ્ટદેવ એવા જે એ શ્રીકૃષ્ણ નગવાન તેના આચરણ પ્રમાણે જે મનક
 રવું તે મજત મારો સર્વેનો આચાર્યને ગુરુને ઉપદેશ એવાં જે હું તે મારા દેહનાં જે આચરણ તે પ્રમાણે પણ તમારે ન કરવું અને
 અમારા સંપ્રદાયને વિષે જે મજેના ધર્મ કહ્યા છે તે જે અમારાં વચન તે પ્રમાણે તમારે સર્વેને રહેવું પણ અમારા આચરણ પ્ર
 માણે ન રહેવું આજે અમે વાર્તા કરિતે ને સર્વ પરમ હંસ તથા સર્વ સત્સંગિ શીખિલે જ્યોને એ પ્રમાણે સમઝીને એ મજ વરત જ્યોને
 બિજા આગદ્ય પણ એ મજ વાર્તા કર જ્યો એ મકહિને શ્રીજિ મહારાજનાં જનકરવા પધાર્યા એ વિરિત્યની વાર્તાને સાંન
 લિને સર્વે સાધુને સત્સંગિ તે એ મસમઝતા હવા જે એ પરાંક્ષ જે શ્રીકૃષ્ણ નગવાન કયા તે જ આ નીચ્છિક ધર્મના પુત્ર શ્રીજિ મહા
 રાજ છે પણ એ થકિ પરકોઈ નથી અને એજ આપણા ઇષ્ટદેવ છે ને ગુરુ પણ એજ છે ॥

॥ ઇતિ વચનામૃતમ્ ॥

॥ ૧૮ ॥

॥ ૨૧૮ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૨ નામહાશુદ્ધિ ૨ વિજને દિવસ શ્રીજિ મહારાજ સાંઝને સ

મે શ્રીવરતાલ્યમધ્યે શ્રીલક્ષ્મીનારાયણના મંદિરમાં ઉગમણિકોર નિરૂપ્તો કિ ઉપસ્થગાદિત કિયાનંદાવિને વિરાજ
 માનહતાને સર્વે શ્વેતવસ્ત્રધારણ કર્યાં હતાં અને પોતાના મુખારવિંદનિ આગદ્ય મુનિ તથા દેશદેશના હરિ નીચ્છિક નિસન્ના
 રાઈને બેઠિહતિ પછે ઠાકરજિનિ સંધ્યા આરતિ થઈ રે તારે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે સાંનલો નગવાન નિવાર્તા કરિયે છે એ
 જે આજીવને જ્યારે નરત સ્વંદને વિષે મનુષ્ય દેહ આવે છે તારે નગવાનના અવતારકાં નગવાનના સાધુ એજ રૂપ થવી ઉપ

વ૦ મ૦
॥ ૧૧ ॥

ચવિચરતા હોય તે નિજો જીવને ઓલવાંણ્ય થાય તો એ જિવન્નગવાનનો ન્નક થાય છે પછે એ ન્નગવાનનો ન્નક થયો તે
ને ન્નગવાન વિના વિજાકોઈ પદાર્થને વિષે પ્રિતિરાખ વિષ્ટે નહિ શામાટે જે ન્નગવાનના ધામનું જે સુખ છે તે નિઃપ્રાગલ્ય
માયિક પંચવિષયનું સુખ છે તે તો નર્ક જેવું છે અને જે નર્કના કિડા છે તે તો નર્કને વિષે પરમ સુખ માંને છે પણ જે મનુષ્ય હોય
તે તો તે નર્કને પરમદુઃખ ટાઈ જાણે છે તેમજ ને ન્નગવાન નિઃપ્રાગલ્ય થયે તે તો ન્નગવાનનો પાર્ષદ થયો તેને ને ન્નગવાનનો
પાર્ષદ મટિને વિષ્ટાના કિડા નિપેઠ્યે માયિક પંચવિષયના સુખને ઈંછવું નહિ અને જે ન્નગવાનનો ન્નક હોય તે તો જે જે મનોર
થને કરે તે સર્વે સત્ય થાય છે માટે ન્નગવાન વિના વિજા પદાર્થને અણ સમઝાણે કરિને જે ઈંછે છે એજ એને મોટો અવિવેક છે
તે સારુ જે ન્નગવાનનો ન્નક હોય તેને તો ચૌદે લોકનાં જે ન્નોગ સુખ છે તેને કાક વિષ્ટાતુલ્ય જાણ્યાં જોઈયે અને મનક્રમવ
ચને કરિને ન્નગવાનને ન્નગવાનના ન્નકને વિષે જદ્દ પ્રિતિ કરિ જોઈયે અને એમ સમઝ્યું જોઈયે જે જે ન્નગવાનનો ન્નક હો
ય તે તેને જોકદા ચિત્ત ન્નગવાન વિના વિજિવાસનાર હિગઈ હોય તો તે પણ ઇંદ્ર પદવિને પાંમે કાંબ્રહ્મલોકને પાંમે પણ પ્રાક્ર
તજીવ નિપેઠે નર્ક ચોરાશિમાં તો જાય જ નહિ તારે જે યથાર્થ ન્નગવાનનો ન્નક હોય તેનો જે મહિમાને તેનું જે સુખ તે તો બર્ણ
વ્યામાં જ કેમ આવે માટે ન્નગવાનનો ન્નક હોય તેને તો ન્નગવાન માં જદ્દ પ્રિતિરાખ વિ ॥ ૬ ॥ ૧૧ ॥ ૧૧ ॥
॥ ૨૧૧ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૮૨ નામહાશુદ્ધિ ૩ ત્રિજનેદિવસ સ્વામિશ્રી સહજાનંદજી મહારાજશ્રી વરતાલ્યમધ્યે
શ્રીલક્ષ્મીનારાયણનાદરબારમાં લિંગદાનાદક્ષ નિહેઠે વેદિ ઉપસ્યગાદિત કિયાનંદે સ્વામિને વિરાજમાન હતા અને સર્વે શ્વે
તવસ્થધારણ કર્યાં હતાં ને કંઠને વિષે ચમેલિના પુષ્પનાં હાર વિરાજમાન હતા અને મસ્તક ઉપસ્યરાતા અતલ સનુંછત્ર વિરા

વર૦
૨૦

૧૧૧ ॥

जमानहतुं अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नान्नराईनेवेठिहति पछेश्रीजीम
हाराजेपरमहंसनेप्रश्नपुछुं जेरजोगुणमांथिकामनिउत्पत्तिथायछेअनेतमोगुणमांथिकोधनेलोन्ननिउत्पत्तिथाय
छेमाटेएकामादिकनुंविजनरहेएवुंएकसाधनकियुंछेपछेशुकमुनियेकत्थुंजेज्यारेनिर्विकल्पसमाधिथायनेज्यारेआ
त्मदर्शनयाय तारेजएनाहृदामांथिकामादिकनुंविजबलिजाय पछेश्रीजीमहाराजेआशंकाकरिजेशिवब्रह्माष्टंगि
ऋषिपराशरनारदएमने शुंनिर्विकल्पसमाधिनोतिजेकामेकरिनेएसर्वेविक्षेपनेपांम्या माटेएसर्वेनिर्विकल्पसमा
धिवाझाजहतातोपणईंद्रियोनिवृत्तिअनुलोमथई तारेकामादिकेकरिनेविक्षेपनेपांम्या माटेतमेकत्थुंएविरित्येएप्र
श्नोउत्तरनथयो अनेजेमज्ञानिनिर्विकल्पसमाधिनेविषेजाय तारेनिर्विकाररहेछे तेमजअज्ञानिसुषुप्तिनेविषेनि
र्विकाररहेछे अनेज्यारेइंद्रियोनिवृत्तिअनुलोमथायछे तारेतोज्ञानिनेअज्ञानिवेयकामादिकेकरिनेविक्षेपनेपामेछे
एमांतोज्ञानिआज्ञानिनोकांडविशेषजणातोनथि माटेहवेविजापरमहंसउत्तरकरोपछेतोगांपालानंदस्वामीदेवानं
दस्वामिनित्यानंदस्वामिमुक्तानंदस्वामिएसर्वेमलिनेजेवोजेनेआशोतेवोतेणेउत्तरकस्थो पणश्रीजीमहाराजनाप्र
श्ननुं कोईथिसमाधानथयुंनहिं पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजेजेमजनकविदेहिहतातेप्रवृत्तिमार्गमांहतातोपणनि
र्विकारहता अनेज्यारेजनकनिसन्नामांसुखन्नानामेसंन्यासिनीआवि तारेजनकराजासुखन्नाप्रत्यबोल्याजेतुंमा
राचित्तनेमोहपमाढ्यानुंकरेछे पणमारागुरुजेपंचशिखऋषि तेनिरुपायकिहुंसांख्यनेयोगएवेमतनेअनुसस्याहुं
माटेमाराअरधाशरिरनेचंदनचरचे अनेअरधुंशरिरतरवास्येकरिनेकापेएवेयमारेबरोवस्यछे अनेआमारिमिथि

व० नृ०
॥ २० ॥

लापुरिवलिजायतापणमारुंकांडवत्तुनथि एमहुंप्रवृत्तिमार्गयोथकोअसंगिनेनिर्विकारछुं एविरित्येराजाजनकें
सुखचाप्रत्येकत्तुं अनेशुकदेवजिनापणराजाजनकगुरुकेवांणा माटेएप्रअनोएजउत्तरछे जेइंद्रियोनिवृत्तिअनु
लोमपणेवरततीहोय अनेप्रवृत्तिमार्गमार्गयोहोयतापणजो राजाजनकनिपेठेजेनाह्दामांसमऊएयनिद्रताथई
होय तोतेकोईरित्येविकारनेपांमेनहिं अनेजनेजेवुंजांएयुंजाईयेतेवुंयथार्थजाएयुंहोयजेआतेसारछे नेआतेअसा
रछे पछेएकअगवाननिमूर्तिविनाजेटलोमायिकआकारछे तेसर्वेअतिशेदुखदायकछेनेनाशवंतछेएमजांणेअने
पोतानेदेहइंद्रियोनेअतःकर्णेतयकिनोखोआत्मारूपेजांणे पछेएनेएवुंकोईपदार्थनथि जेमोहपमाहवानेअर्थेसम
र्थथायकंमजेएतोसर्वेमायिकआकारनेतुच्छकरिजांणेछे अनेएविरित्येजेनाअंतरमांसमऊएयनिघड्यवेठिहोयने
तेनाइंद्रियोप्रवृत्तिमार्गनेविषेसर्वेअनुलोमपणेवर्त्तताहोय तोपणतेकामादिकेंकरिनेक्षोअनेनपांमे एवोजेहरिअ
क्तहोयतेत्यागिहोयअथवाग्रहस्थहोयपणतेनाह्दामांथिकामादिकनुंविजनाशपांमिजायछे अनेएवोहोयतेजस
र्वेहरिअक्तमांश्रष्टवैध्नवछे माटेग्रहित्यागिनोकांईमेलनथि जेनिसमऊएयमोटितेनेजसौथिमोटो हरिअक्तजांण
वा अनेशिवब्रह्मादिकनेविषेजेखोव्यकेवायछे तेनुंतोएमछेजेकेटलाकनेविषेतोआविरित्यनिसमऊएयनीकसरछे
नेकेटलाकनेविषेतोआविसमऊएयहोय तोपणचुंडादेशकावसंगक्रियादिकनेजोगेकरिने तेमनेकामादिकविकार
रूपखोव्यकेवांणीछे माटेआविसमऊएयहोयतापणकोईप्रकारेकुसंगतोकरवोजनहिंएसिद्धांतवार्ताछे ॥ ॥इति
वचनामृतं॥२०॥ ॥२२०॥ संतत् १८८२ नामाहावदि११ एकादशीनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्री

अम०
३

॥ २० ॥

अमदावादमध्यश्रीनरनारायणनामंदिरमांआथमणिकारेमुखारविंदकरिनेविराजमानहता नेसर्वेश्वेतबलधारण
कस्यांहतां नेकंठनेविषेगुलावनापुष्पनाहारविराजमांनहता नेकांननिउपस्थगुलावनापुष्पनागुच्छविराजमांनहता
नेपाघनेविषेगुलावनापुष्पनातोराविराजमांनहता अनेपोतानामूखारविंदनिआगढ्यमुनितथादेशदेशनाहरिचक्र
निसन्नाचराइनेबेठिहति तेसमामांश्रीजीमहाराजअंतरसांमिद्रष्टिकरिनेवीराजमानहता पछेनेत्रकमलनेउघाडि
नेसर्वेसांमुंजोयुंपछेएमबोढ्याजेअमारेएकध्याननाअंगनिवार्त्ताकरविछे तेवार्त्तामोक्षधर्मनेविषेपणकहीछे अने
जेमोटांमांटाएध्यानेकरिनेसिद्धदशानेपांम्याछे तेपणअमेंघणाकदिठाछे नेअमारापणअनुचवमांएमवर्त्तेछे जेअ
नंतप्रकारनांध्यानछे पणजेआवातकेविछेतेनिबरोबस्यविजुंकोइध्यानथायनहि जेमकोइचमतकारिमंत्रहोयअ
थवाचतकारिऔषधिहोयतेमांस्वाच्चाविकजचमतकाररह्योछे तेमजेआध्यानअमारेकेवुंछे तेध्यानमांपणएवो
स्वाच्चाविकचमतकारछे जेतत्कासिद्धदशानेपांमिजाय हवेतेवार्त्ताकरियेछैयेएजध्याननाकरनारोछेतेनेजमणा
नेत्रमांसूर्यनुंध्यानकरवुंनेडावानेत्रमांचंद्रनुंध्यानकरवुं एविरित्येध्यानकरतांकरतांसूर्यनेचंद्रमाजेवाआकाशमां
छेतेवानेतेवाजनेत्रमांदेखावामांडे तारेजमणुनेत्रछेतेतपवामांडेनेडावुंनेत्रछेतेठरवामांडे तारेसूर्यनिधारणाडावा
नेत्रमांकरविनेचंद्रनिधारणाजमणानेत्रमांकरवि एविरित्येधारणाकरिनेपछेसूर्यनेनेचंद्रनेअंतरद्रष्टिकरिनेदृढा
काशमांजोयाकरवा अनेजोनारोजेपोतानोजिवतेनारूपनेपणदेखवुं अनेदेखनारोजेजिवात्मातेनेविषेपरमात्मा
नुंध्यानकरवुं पछेतेनुंजेवासनादिगदेहछे तेजेमरेटनोफालकोफरेतेमआकाशनेविषेफरतुंजणाय पछेएविरित्ये

વૃમ્ ૦
॥ ૨૧ ॥

ધ્યાન કરતાં થકાં નગવાનનું જે વિશ્વરૂપ છે તેનું દર્શન તેને થાય છે ને તે રૂપને વિષે ચૌદે લોક નિરચના છે તે દેશાઈ આવે છે
અને તે સ્વરૂપ અતિ શેમોં પુણ નર્થી દેશાતું જે મવટ પત્ર શાર્યાં નગવાન એક વડના પત્ર માંનાં નાવાલ કથાને પોઠ્યા હતા
અને તે જ નગવાનના ઉદરને વિશે માર્કેંડરૂપિયેં સમગ્ર બ્રહ્માંડ દિઠું એવિરિત્યે નગવાનનું ધ્યાન કરતાં થકાં જે ટલાં કાંડ
શાસ્ત્ર માં પદાર્થ કયાં છે તે સર્વેં એ નિદ્રાષ્ટિ માં આવે છે તારે એના જિવાત્માને વિષે જે કાંડ કનાસ્તિક નાવરત્યો હોય તે મટિ જા
ય છે અને તેનો જિવ અતિ બલીયો થાય છે અને જે જ શાસ્ત્ર માં કયું છે તે સર્વેં સત્ય છે એવિ એને દ્રઢ પ્રતિતી આવે છે અને અણિ
માદિક અષ્ટ સિદ્ધિયું તે પણ એ ધ્યાનના કરનારને આ વિને હાજર થાય છે અને જિહાં લગણ સૂર્ય નિને ચંદ્ર નિકીરણ પોચતિ
હોય તિહાં લગિ તે નિદ્રાષ્ટિ પોચે એવિ અનંત સિદ્ધિયું પ્રગટે છે પણ પરમેશ્વરનો નક્ક છે માટે કોઈ સિદ્ધિયું ને ગ્રહણ કરતો નથિ
કેવલ પરમેશ્વરનું જ ધ્યાન કરે છે તારે એ ધ્યાનનો કરનારો નારદ સનકાદિક શુક જિના સરસ્વિશિદ્ધદશાને પામે છે માટે
અનંત પ્રકારનાં ધ્યાન છે પણ તત્કાલ સિદ્ધદશાને પમાડે એવું તો એ જ ધ્યાન છે એટલિ વાત્તાંકિરિત્યા તારે મુક્તાનંદ સ્વામિ
યે પુછ્યું જે એવું ધ્યાન તે અષ્ટાંગ યોગને માર્ગેં કરિને પ્રાણાયામ કરતાં હોય તેને જ સિદ્ધ થાય છે કે બિજાને પણ થાય છે તારે શ્રી
જિમહારાજ બોલ્યા જે પ્રાણાયામ વાલાનો કાંડ મેલ નથિ એતો જો એવા ધ્યાનનો અન્યાસ કરે તે પરમેશ્વરનો એકાંતિક
નક્ક હોય તો તેને જ એ ધ્યાન સિદ્ધ થાય છે પણ બિજા જિવ થકિ તો એ માર્ગને વિષે ચલાતું જ નથિ માટે એ ધ્યાનના જે અધિ
કારિ છે તેને તો કલ્યાણે એવું જે એ ધ્યાન તે થકિ બિજો તત્કાલ સિદ્ધ થયાનો ઉપાય નથિ ॥

ચનામૃતં ॥

॥ ૧ ॥

॥ ૨૨૧ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૨

અમ૦

૧

॥ ૨૧ ॥

नाफागणशुदि ११ एकादशनेदिवसस्वामी श्रीसहजानंदजी महाराज श्रीअमदावादमध्ये श्रीनरनारायणनामंदिर
आगव्यवेदिनेविषेपाट्यउपस्थगादितकियानंखाविनेविराजमानहता अनेधोखोखेसपेस्योहतोनेधोखिचादरओढि
हतिनेमस्तकनेविषेगुलाबिरंगनोफेंटाबांध्योहतोनेतेपाधनेविषेगुलाबनापुष्पनातोरफुकिरयाहतानेकाननेउपस्थगु
लाबनावेगुछखोशाहतानेकंठनेविषेगुलाबनापुष्पनाहारपेस्थाहतानेबेजुजनेविषेगुलाबनाबाजुबांध्याहतानेबेहाथ
नेविषेगुलाबनापुष्पनागजरापेस्थाहताएविरित्येसर्वेअंगमां गुलाबनापुष्पेगरकावथयाहताअनेपोतानामुखारवि
दनिआगव्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसजाअराइनेवेठिहति पछे श्रीजिमहाराजसर्वेपरमहंसप्रत्येबाढ्याजे
एकप्रश्नपुछुंछुंजेएकपरमेश्वरनोअक्तछेतेतोजाग्रतस्वप्ननेसुषुप्तिथेकिपरवर्त्तेछेनेमखिनरजतमनेमखिनसत्त्वतेनां
त्यागकरिनेशुद्धसत्त्वमयवर्त्तेछे नेएवोथकोपरमेश्वरनेअजछेनेविजोअजक्तछेतेतोत्रिगुणात्मकवर्त्तेछे नेपरमेश्व
रनेविषेताअतिशेप्रीतियेंजुक्तवर्त्तेछेएवेअक्तमांकियांअक्तश्रेष्ठछे पछेसंतमंडलेतोएमकथ्युंजेअगवाननेविषेप्रिति
वालोश्रेष्ठछे तारे श्रीजिमहाराजबोढ्याजेएकतोनाइधोइपवित्रथइनेअगवाननिपुजाकरेछे अनेएकतोमलमुत्र
नोअस्थोथकोअगवाननिपुजाकरेछेएवेमांकियांश्रेष्ठछे तारेमुनिमंडलेकथ्युंजेपवित्रथइनेअगवाननिपुजाकरेते
श्रेष्ठछे तारे श्रीजिमहाराजबोढ्याजे जेमायिकउपाधिनेतजीनेअगवाननेअजछेतेनेतांतमेन्यूनकहोछोनेजे मा
यिकउपाधियेंसहितथकोपरमेश्वरनेविषेप्रितिवानछे तेनेश्रेष्ठकहोछोतेएकेइरित्येश्रेष्ठछे पछेएप्रश्ननुंकोइथिसमा
धाननथयुं पछे श्रीजिमहाराजबोढ्याजेगितामांच्यारप्रकारनाअक्तकथ्याछे तेमांज्ञानिनेजअगवानपोतानांआ

व० मृ०
॥ २२ ॥

त्माकयांछे माटेजं मायिक उपाधिने तजिने ब्रह्मरूप थइने नगवानने नजंते जन्तु श्रृंछे शामाटेजं नित्य प्रलय जे सु
षुमिने निमित्त प्रलय जे ब्रह्मानि सुषुमिने प्राकृत प्रलय जे प्रकृतिनु कारज्य सर्वे प्रकृतिने विषे लिन थइ जाय अने आत्यंतिक
प्रलय जे ज्ञान प्रलय ते मां तो प्रकृति पर्यंत सर्वे ब्रह्मना प्रकाशने विषे लीन थइ जायछे अने नित्य प्रलय मां जीवनी उपाधि
लिन थइ जायछे ने निमित्त प्रलय मां ईश्वर नि उपाधि लिन थइ जायछे ने प्राकृत प्रलय मां पुरुष नि उपाधि सर्वे लिन थइ जा
यछे पण ज्या रे सृष्टि सृजायछे तारे एत्र एयेने पोत पोतानि उपाधि वल गेछे अने आत्यंतिक प्रलय जे ज्ञान प्रलय ते एकरिने
जे ए मायिक उपाधिना त्याग कस्यो तेने तो पाछि कोई काले माया क उपाधि वल गति नथि अने ए जो कोई काले देह धरे
तो जे म नगवान स्वतंत्र थका देह धरेछे ते म ते पण स्वतंत्र थका देह धरेछे पण काल कर्मने माया तेने आधिन थका देहने न
थि धर तो माटे ब्रह्मरूप थइने परमेश्वरने नजंते जन्तु श्रृंछे अने आवात्तांछे ते जे परमेश्वर नो अनन्य नक्त छे अने एकांतिक
नक्त ना लक्षणे जुक्त छे तेने जस मळायछे॥ ॥ इति वचना मृतं ॥ २॥ ॥ २२ ॥ ॥ संवत् १८८२ नाफाग
णवदि २ द्वितीया ने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जिम हाराज श्री अमदावाद मध्ये श्री नरनारायण नामंदीरने सन्मुख
ओटा उपस्थितो सियो दला विने ते उपस्थित राजमन हताने मस्तक उपस्थित गुलाबिरंग निपाच विराजमान हति ने ते पाघने
विषे गुलाब नाने चमे लीना हार विराजमान हता तथा पोताना मुखार विंदनि आगल्य मुनि तथा देश देशना हरि नक्त मिस
नान्नराइने बंठि हति पछे श्री जीम हाराज समग्र मुनि मंडल प्रत्यक्ष पुछुं जे जिव मात्र छे ते पंच विषयने आधारे जिवे
छे ते कां तो चार पंच विषयने नो गव तो होय अने ज्या रे वात्स्य पंच विषयना जोगन होय तारे अंतःकरण मां पंच विषयनु चीं

अम०
३

॥ २२ ॥

तवनकरणाकरेपणएजीवविषयनाचिंतवनविनानेविषयनेजोगव्याविनाक्षणमात्रपणरहिसकतोअथि अनेजेम
वडनुंरुक्षछेतेनांजेमृलतेजवडनेनिखाराखेछे अनेविजांसर्वेमृलउखडीगयांहोयनेजोएकवडवाइप्रथवीमांचोदि
रइहोयतोपणएवडनुंरुक्षनीदुरेछे तेमउपस्थथकिकटाचितपंचविषयनात्यागकस्यांछे पणअंतरमांविषयनुंचितव
नथायछेएजएनेजनममरणनाहेतुछेएवाजेपंचविषयतेपरमेश्वरनाअक्तनेकेईरित्येजनममरणनाहेतुअथिप्रश्नछे
पछेएनोउत्तरजेमसमजायोतेममुक्तानंदस्वामियेकस्यां पणजथार्थसमाधानथयुंनहि पछेश्रीजिमहाराजबोल्या
जेव्याएप्रश्नोउत्तरअमेकरियेजेमायामयएवांजेत्रणयशरितेनिआवनायेरहितकंवद्वआत्मसत्तारूपेरहि नेजेअ
क्तपरमेश्वरनीमुर्त्तिनुंचितवनकरताहोयतेनेअगवाननाचिंतवननेबलेकरिनेज्यारेउपशमअवस्थावर्त्त तारेएअक्त
नेउपशमनेबलेकरिनेपंचविषयजन्ममरणनाहेतुअथि जेममहिजेवीकेसाअरमतिजेविनदिवेकांठामांवेतिहोय
तारेहाथीघोडावृक्षसर्वेतणाइजायपणकोईठरिसकेनहि तेमउपशमवादानेपणगमेतेवारमणीकजोगइंद्रियोनेगा
चरथयाहोय पणज्यारेअंतरसनमुखदृष्टिकरे तारेजेवापुर्वजन्मनेविषेदस्याहोयनेतेआजन्ममांविसरिजायछे तेवि
तेनिविस्मृतिथईजायछे एविरित्येजेअक्तनेवर्त्ततुंहोयतेउपशमकेवायतेउपशमनोमहिमाअतिमांटांछे अनेजेम
आसंसारनेविषेअज्ञानिखीपुरुषहोयनेतेनेपरणाव्यामांरअतिशेप्रीतिवरततिहोयने पछेतेनेपरणाविनेत्रणयरात्यने
त्रणयदिवससुधीउजागरेनेपंथकराव्याहोयने पछेएवनेजेव्यांकस्यांहोयतोनिद्रानेमास्थेएकविजानारूपनुंकेंस्पर्श
नुसुखजोगववानेसमर्थथायनहि अनेएकविजानेआदिगनकरिरयांहोय तोपणजेमकाष्टनेसांमसांमांवांधिमु

व० मृ०
॥ २३ ॥

क्यां होय ते मसुतां होय पण पंचविषय मां एके सुख आवे नहिं एजो अज्ञान काळे सुषुप्ति मां उपशमने पांम्यां छे तो पण को
इजात्य निविषय निखवस्थरति न थी तो जे ज्ञानि छे ने परमेश्वर ना स्वरूप ने ध्याने करि ने उपशम दशाने पांम्यां छे तेने पंच
विषय के मबाध करे न जकरे मांटे जे उपशम दशाने पांम्यां तेने पंचविषय जन्म मरण ना हेतु थातान थी पछे नित्यानंद स्वा
मिये पुछ्यु जे उपशम दशा पांम्यां ना तमे कल्यां जे आत्मा रूप थइने नगवान ना ध्यान करवा रूप उपपाय ते तो अतिकठण
छे मांटे ए विना विजां ए ना सुगम उपपाय होय ते कहो पछे श्रीज महाराज बांढ्या जे एक तो नगवान नुं अतिशं महात्म्य स
मऊतां होय अने विजुं नगवान ने नगवान ना नक्तनि सेवा चा करि दर्शन करवुं ते मां अतिशे वेगवान श्रद्धा वरत ती हो
य एवो जे नगवान ना नक्तने ए उपशम दशा आवे छे पण अमने ए मजा से छे जे जे सेवक मानि हशे ते तो कोई ने नहिं गम
तो होय अने मानि सेवक पास जे दृष्ट्य चा करि कराव विते तो जे मकाळ पडे तारे मोटां मांण सपण को दराखाइ ने जीव ते
ममानि सेवक ने पास सेवा चा करि कराव वी ते पण ए विछे अने धणि नोराजी पो तो जे वो निर्मानि सेवक उपरय होय एवो
मानि उपरय न होय मांटे धणि नुंग मतुं करे ते जे सेवक साचो पछे शुक्र मुनिये पुछ्यु जे जे ने विवेक ने समऊ एय न होय ते ध
णि ने के मराजि करे पछे श्रीज महाराज बांढ्या जे मूल जी ब्रह्मचारि ने रत्न जी ए अतिशे क्यां डाया छे पण कल्याण नो खप
अतिशे छे मांटे नगवान जे मराजि थाय ते म ए मने कर तां आवे छे खरुं अने वली आस मय मां तो अयोध्या वासि बाई
चाई सर्वे जे वा अमारा गमता मां वरते छे ते वा तो परम हंस तथा सांख्य योगिने कर्म योगि सत्संगिते पण अमारा गमता मां
न थी वरत तां कम जे अयोध्या वासिये तो अतिशे ज सत्संग परायण पोता नुं जीवत व्यकस्युं छे मांटे अयोध्या वासि निपे

अम०
३

॥ २३ ॥

ठन्नगवाननेराजिकरतांकोईनेआवडतुंनथी अनेएअयोध्यावासितोवहुविश्वासिछे माटेकोईककपटीहशेतोएमने
छेतरीजाशेतैसारुएमनेकोईककारज्यनोआदरकरवाहोय तारेमाटेरापरमहंसतथामोटेरासत्संगिग्रहस्थतेमनेपुछी
नेतेकामकवादेवुं पणकोइकएकजणानेकहेकरवादेवुंनहि एविरित्येत्यागितथागृहस्थसत्संगितेअयोध्यावासिनीख
बस्थराखविएमअमारिआज्ञाछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ३ ॥

॥ २२३ ॥ ॥ संवत् १८८२ नावैशाखवदि ११ एकादशीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीग
ढडामध्येदादाखाचरनादरवारमां श्रीवासुदेवनारायणनाफलियानिमांहिलिकोरआथमाणे बास्थआरडानिउंचि
ओसरियेंगादितकियेंजुक्तजे सुंदररंगतढोलियोतउपर्यविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतां अनेम
स्तकनेविपेजेमोठिश्चेतपाघतेमां सुंदरमोगरानापुष्पनोतारोविराजमानहता अनेकंठनेविपेजेमोगरानापुष्पनोहार
विराजमानहता अनेबेहाथनेविपेतेपुष्पनागजराविराजमानहताअनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेश
देशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिहति पछेश्रीजीमहाराजपरमहंसने पुछ्युंजपरमेश्वरनाचक्रनेचुंडादेशकाखा
दिकनोजोगथायतोयपणन्नगवाननिचक्रिमां विघनथायनहिंएविशिसमऊण्यछे पछेपरमहंसनेजवुंसमऊणुं
तेवुंकव्युपणजथार्थउत्तरथयोनिहिं पछेश्रीजिमहाराजबोह्याजेजन्नगवाननेचजेतेनेएकतादृढवैराग्यजाईयेनेबि
जिआत्मनिष्ठाजाईयेतेमां जोवैराग्यनहोयतो ज्यारेमनगमतुंपदार्थमळे तारेजेमन्नगवानमांप्रितिकरेछे तेमबिजा
पदार्थमां पणन्नगवाननाजेविप्रितिथइजाय अनेजोआत्मनिष्ठानहोयतो ज्यारेदेहमांसुखदुःखआवेतारेएचक्रनि

व० म०
॥ २४ ॥

वृत्तिचुंथाई जाय पछे जेने सुखदाइ जाणें ते मां प्रितिकरे अने जेने दुःखदाइ जाणें ते साथे द्वेष करे एविरित्ये एनि नृष्टबुद्धि
थई जाय मांटे जगवानना जक्तने आत्मनिष्ठाने वैराग्य एवेय अतिशे दृढ जांइ ये शासारुजे वैराग्ये करिने तो जगवान
नी मूर्ति विना विजामाई क आकार मात्र खोटा थई जायछे अने आत्मनिष्ठायें करिने माई क जे सुखने दुःख ते खोटा थई
जायछे अने जेने वैराग्यने आत्मनिष्ठान होय तेने तो निर्विकल्प समाधि थई होयतो पण ज्यां सुधिसमाधि मां रहें त्यां सु
ख शांति रहे अने ज्यारे समाधि मां थिवा स्थानि सरे तारे नारायण दास निपठें सारा पदार्थने जांइ ने चाखा चुं थ वामां डे अने
वलि जे जगवानना जक्त होय तेने तो जगवानने विषे ज्ञाननुं अंग होयने कां तो हेतनुं अंग होयते मां जेने ज्ञाननुं अंग होय
ते तो जगवाननुं अतिशे माहात्म्य समजें अने जेने हेतनुं अंग होयते ते तो जगवाननीना अध पडि चाले नहि ते ज्ञानना
अंग वाळा तो फिणो चाइ देव रामने प्रजा शंकर छे एविरित्ये जे हरि जक्त जगवाननुं माहात्म्य जाणें तेने ज्ञानना अंग
वाळा जाणवा अने जे बुं ब्रज निगां पियुं ने जगवानने विषे हेत हतुं ते विरित्ये ना जे हरि जक्त होय तेने हेतनुं अंग जाणवुं अ
ने जेने ज्ञाननुं अंग होयते जगवानने अंतर जां मि जाणें ने एम जाणें जे जगवानने कोईनुं कयुं सां जलें जन ही जगवान तो
जे जक्तनुं जे बुं अंग होयते ते ते बुं जांणिने ते विरित्ये कहे छे पण कोई निशिखां मण्ये करिने चाहता नथि अने जे एम जांणि
जे जगवान तो कोई कना शिख व्याथ काहुं मां वां कन थितो पण मुने कहे छे तेने तो जगवानना स्वरूपनुं ज्ञान जन थि अने
आसं सार मां पण जे मनुष्यने जे संघाथे स्वार्थ होय तेने कोई रित्ये अवगुण लेन हि शा मांटे जे एने पाताना स्वार्थनुं हेत छे
तो जेणे जगवान साथे जन्म मरणना जय थकि दृढवानो स्वार्थ जांण्यो होय तेने कोई रित्ये जगवाननो अवगुण आवे

अम०
४

॥ २४ ॥

नहिअनेजेएमजाणेअगवानतोकोईकनाफेरव्याफरिजायछेएमसमझिनेजेअगवाननोअवगुणलेतेनेतोज्ञाननुअं
गपणनथि अनेहेतनुअंगपणनथिएविरित्येकहिनेश्रीजिमहाराजे मोटामोटापरमहंसनेकस्युंजेतमेतमारुएबेमांथि
जेअंगहोयतेकहोपछेसर्वेपरमहंसकेस्युंजेअमारेतोज्ञाननुअंगछे पछेश्रीमहाराजबोदयाजेजेनेहेतनुअंगहोयतेने
तोपोतानाजेप्रितमतेनेअर्थजेनकरवानुहोयतेपणथाय केमजेआसंसारनेविषेजेचोरहोयतेनेपोतपोतानिस्त्रिनेछो
करांतेनेविषेहेतहोयछेनेज्यारेचारिकरवाजायतारेबिजामांणसनेमारिनेपोतानाघरनामाणसनेद्रव्यआपेछेनेएचो
रपणोनिरदईछेपणपोतानाकुंडुबिउपस्यहेतछे तोतेसंघाथेनिर्दयनथिथातोतेमजेनेअगवानकेअगवाननाअक्तसं
घाथेहेतहोयतेनेअगवानकेअगवाननाअक्तउपस्यक्रोधकेईर्ष्याआवेजनहि अनेअवगुणपणकोईरित्येआवेजनहि
एवुंजेनेहेतहोयतेनेहेतनुअंगकहियेअनेजेनेज्ञानकेहेतएबेमांथिएकेयअंगनथि तेनेचालाचुंथणोकहियेएटलिवात्ता
कहिनेश्रीजिमहाराजपोतानाउतारामांपधास्या पछेतजदिवससांऊनेसमेदाढाखाचरनादरबारमांउगमणेबास्य
ओरडानिओसरियेगादितकियाबीछावेबढोलियाउपस्यविराजमाथयाहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां अ
नेकंठनेविषेमोगरानापुष्पनोहारपेस्योहतो अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसजा
अराईनेबेठिहति अनेपोतानिआगद्वयसाधुदुकडसरोदावजाविनेकीर्तनगाताहता तेकिर्तनअक्तिज्यारेकरिरस्या
तारेश्रीजिमहाराजेएमआज्ञाकरिजेअमारिखेलिजेशिक्षापत्रितेनोपाठअमाराआश्रितजेत्यागि साधुतथाब्रह्म
चारितथागृहस्थवाइआइसर्वेतेणेनित्येकरवो अनेजेनेअणतानआवडतुहोयतेनेनित्येश्रवणकरवुं अनेजेनेश्रवण

વ૦ મૃ૦
॥ ૨૫ ॥

કરવાનો જોગન આવે તેને નિત્ય શિક્ષા પત્રોની પૂજા કરવી એવિરિત્ય અમે શિક્ષા પત્રોમાં જલ્પ સ્વૂંછે માટે એ ત્રણ માંથી
જેને ફેર પડે તેને એક ઉપવાસ કરવો એમ અમારિ આજ્ઞા છે એવિરિત્ય ની જે શ્રીજિ મહારાજ નિ આજ્ઞા તેને પાલવાનો નિયમ
એ સર્વે યેં ધાર્યો જે હે મહારાજ જે મત મેં કહ્યો છો તેમ અમે સર્વે પાલ શું તેને સાંજ લિને શ્રીજિ મહારાજ અતિ શે પ્રસન્ન થઈને સ
ર્વે સાધુને સર્વે બ્રહ્મચારિને મલ્લતા હવા અને સર્વે સત્સંગિના હૃદયને વિષે પોતાનાં ચરણારવિંદ આપતા હવા ॥ ॥
॥ ઇતિ વચના મૃતં ॥ ॥ ૧ ॥ ॥ ૨૨૪ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૮૨ ના જ્યેષ્ઠ શુદ્ધિ ૬ છઠ્ઠીને દિવ
સ સાંજ ને સમે સ્વામિશ્રી સહજાનંદજી મહારાજ શ્રીગઢડા મધ્યે દાદા સ્વાચરના દરબારમાં શ્રીવાસુદેવના રાયણના મંદિર
ના ફલિયાને વિષે બાજો ઠાપણ વિરાજમાન હતા અને મસ્તક ઉપર શ્યામ છંદાનિધો લિપા ઘવાંધિ હતિ અને શ્વેત ચાદર
ઓઢિ હતિ અને શ્વેત સ્વેસ પેસ્યો હતો અને પાગને વિષે મોગરાના પુષ્પનાં તોરે સ્વોશો હતો અને પોતાના મુખારવિંદ નિ આગ
હય મુનિ તથા દેશ દેશના હરિન્નકત નિ સન્નારાઈને બેઠિ હતિ પછે શ્રીજિ મહારાજે પ્રશ્ન પુછ્યું જે જગતને નાશવંત દેસે છે
અને દેહને મુકિને ચૈતન્ય જુદો થઈ જાય છે તેને પણ દેસે છે તો પણ આજિવને જગતનું પ્રધાન પાળું હૈયામાં થિ મટતુ નથિ અ
ને પરમેશ્વરને સર્વ પ્રકારે સુખના સિંધુ જાણે છે તો પણ પરમેશ્વરમાં જોવનું ચિત્ત ચોટતું નથિ તેમ સતસંગ પણ એના હૃદમાં
મુખ્ય થાતો નથિ અને ધન સ્ત્રી આદિક જે સંસારી કપદાર્થ તેમાં થિ પ્રિતિ મટતિ નથિ તેનું શું કારણ હશે પછે મુક્તાનંદ સ્વામિ
યેં કહ્યું જે જિવના હૃદમાં વૈરાગ્ય નથિ તેણે કરિને જગતનું પ્રધાન પણ મટતું નથિ ને જગવાનમાં પ્રિતિ થાતિ નથિ પછે શ્રી
જિ મહારાજ બોલ્યા જે વૈરાગ્ય નિ ન્યૂનતા છે એ તો વાત સાચિ પણ અમને તો એમ જાણે છે જે જેને સત્સંગ થાતાં થાતાં જેવું અંગ

ગ૦ અં.
૨

॥ ૨૫ ॥

बंधाईजायछे तेनुंतेतेवुंजसदायरहेछे पणतेविनाबिजुंथातुंनथि अनेसत्संगेकरिनेतेअंगनिपुष्टितायाय पणअंगतो
तेनुंतेजरहेछे अनेज्यारेजेनेजेअंगबंधायछे तारेअंगबंधातांएनुंचित्तविभ्रांतजेवुंथईजायछेजेमकामिहोयतेनुंषि
सकामेंकरिनेविभ्रांतथायनेजेमक्रोधिहोय तेनुंचित्तक्रोधेकरिनेविभ्रांतथाय नेजेमद्वोन्निहोयतेनुंचित्तद्वोन्नेकरि
नेविभ्रांतथायतेमएनुंचित्तअंगबंधातांविभ्रांतथईजायछे पछेतेविभ्रांतमांजेवुंअंगबंधायतेवुंअंगरहेछे माटेजेस
मछुहोयतेनेपोतानुंजअंगहोय तेनेओलखिराख्युंजोईयेतेज्यारेकामक्रोधादिकेकरिनेपोतानेविद्वेषथातोहोय सरे
पोतानाअंगनोविचारकरे तांतेकामादिकक्षिणपडिजायजेमकोईकगृहस्थहोयतेनेपोतानिमाताबानअथवादिक
रिअतिस्वरूपवानहोय तेनेजोईनेजोन्नुडोघाटथईजायतो पछेतेनिकेविदाऊयथायतेविदाऊयज्यारेसत्संगविना
बिजुंपदार्थप्रधानथायतारेथईजोईये अनेज्यारेएविदाऊयअजोग्यपदार्थनासंकल्पनेदेखिनेनथायतेनात्तदामांता
सत्संगपणप्रधाननरहे अनेसर्वेसाधननुंफलरूपतोआआसत्संगछेतेश्रीकृष्णभगवानेंउद्धवप्रत्येएकादशस्कंधमां
कत्युंछे जेअष्टांगयोगतथासांख्यविचारतथाशास्त्रपठनतथातपत्यागयोगयजननेव्रतादिकेकरिनेहुंतेवोवशथातो
नथि जेवोसत्संगेकरिनेवशथाउंछुं माटेअमनेतोएमन्नासेछेजेपूर्वजन्मनोसंस्कारहशे तेपणसतपुरुषनेजोगेकरि
नेथयोहशेअनेआजपणजेनेसंस्कारथायछेतेसतपुरुषनेजोगेकरिनेजथायछेमाटेएवासतपुरुषनोसंगप्राप्तथयोछे
तोपणजेनेजेमछेतेमसमजातुंनथितेनेअतिशेमंदबुद्धिवालोजाणवोशामाटेजेजेविश्वेतद्विपमांसन्नाछे नेजेविगो
लोकवैकुण्ठलोकनेविषेसन्नाछे नेजेविषदरिकाश्रमनेविषेसन्नाछेतेथिपणहुंआसतसंगिनिसन्नानेअधिकजाणुंछुं

व० मृ०
॥ २६ ॥

अनेसर्वहरिभक्तनेअतिशेप्रकाशेजुक्तदेखुंछुं एमांजोखगारपणमिथ्याकेताहईयेंतोआसंतसज्जानासमछे तेसम
शासारुखावापडेछेजेसर्वनेएवुअक्षोफिकपणुंसमंजातुंनथिअनेदेखवामांपणआवतुंनथि तेसारुसमखावापडेछे
अनेब्रह्मादिकनेपणदुर्लभएवोजेआसत्संगतेमांआविनेंपरमेश्वरविनाजेनेबिजाषदार्थमाहेतरहेछे तेनुंकारणएछे
जेजेविण्जिवनेपरोक्षनेविपंप्रतीतिछे तेविप्रत्यक्षनेविषेदृढपण्णप्रतीतिथातिनथि तेश्रुतिमांकथुंछेजेजेविपरोक्षदे
वनेविपंजिवनेप्रतीतिछे तेविजोप्रत्यक्षगुरुरूपहरिनेविषेआवेतोजेद्वाराअर्थप्राप्तथावानाकल्याछे तेद्वारासर्वेअर्थ
तेनेप्राप्तथायछे अनेज्यारेआवोसतसमागमप्राप्तथयो तारेदेहमुकिनेजेनेंपांमवाहतातेतोदेहछतांजमल्याछे माटे
जेनेपरमपदकहियें भोक्षकहियें तेनेछेतेंदेहेजपांम्योछे अनेआवात्ताजेकहितेजणायछे तोजाहिजेविपणएतोअ
तिशेफिणिछे तेजेएविरित्येवरततोहोयतेनेएमसमजायजेएवात्ताअतिफिणिछे नेबिजानेतोसमज्यामांपणआ
वेतहि एविअतिशेफिणिवात्ताछे एमवात्ताकरिनेश्रीजिमहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपोतानाउतारामांपधार्या॥
॥ इतिवचनामृतं ॥ २ ॥ ॥ २२५ ॥ ॥ संवत् १८८३ नाआशाढवदि १ पढवानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंद
जीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांपोतानाउतारानेविषे विराजमानहतानेतेदिवसठकरहरजियेंपो
तानेघेरश्रीजिमहाराजनांपधरांमणिकरितारेश्रीजिमहाराजत्यांपधार्यापछे उगमणेबारओरडानिओसरियेंतो
सियाउपस्थगादितकियाबिछाविनेश्रीजिमहाराजने विराजमानकल्यापछेहरजिठकरेश्रीजिमहाराजनिकेशरचंद
नादिकेकरिनेपुजाकरिणविरित्येश्रीजिमहाराजपूर्वमुखारविंदेविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतबसधारणकस्यांहतां अ

ग० अं.
३

॥ २६ ॥

नेकंठनेविषे मोगरानापुष्पनाहारतथावेनुजानेविषेतेपुष्पनागजरातथापायनेविषेतेपुष्पनातोरानेअतिशेविराज
मानहता अनेश्रीजिमहाराजनामुखारविंदनिआगल्यमुनिमंडलतथादेशदशनाहरिचक्रनिसन्नाचराईनेयेठिहति
तेसमयमांश्रीजिमहाराजेसर्वेसंतमंडलनेप्रभपुच्छुंजेजे हरिचक्रनालदयनेविषेदयानेस्नेहएबेस्वाच्चाविकरत्याहो
यतारेस्नेहनंस्वरूपतोमधजेवुंछे तेज्यांत्यां चोटेअनेदयानोस्वच्चावएवोछेजेज्यांत्यांदयाकरे तारेचरतजियेमृगसाउप
स्यदयाकरितो तेमृगलिनेपेद्यजन्मलेवोपड्यांअनेजदयावानहोयतनेजेउपस्यदयाआवेते संघायेस्नेहययाविनारहे
नहि अनेएदयानेस्नेहतेनेटादयानोउपायतोआत्मज्ञाननेवैराग्यएबेजछे तेआत्मज्ञानएवुंछेजेजेमांकांईबिजुंसेजे
नहिअनेवैराग्यनुंएवुंस्वरूपछेजेसर्वेनामरूपनेनाशवंतदेखाडेमाटेआत्मज्ञाननेवैराग्यएबेवतेकरिनेदयानेस्नेहना
शयैजायछे अनेस्थूलसूक्ष्मनेकारणएआदिकसर्वेउपाधिनोपणनाशयैजायछे अनेकवलब्रह्मसत्तामात्ररहेछेपछे
एने जगवानतथाजगवाननाचक्रनेविषेदयानेस्नेहरहेछेकेनथिरहेतोएप्रभछे पछेमुक्तानंदस्वामितथाशुकमुनि
तथानित्यानंदस्वामिएआदिकपरमहंसेजेविजेनिदृष्टापुगितेवोतेणेउत्तरकर्या पणश्रीजिमहाराजनाप्रभनुंजथयै
समाधानथयुंनहि पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेदयांअमेउत्तरकरियेएनांताउत्तरएमछे जेज्ञाननेवैराग्येकरिनेत्र
एयशरीरत्रय्यअवस्थानेत्रय्यगुणएसर्वमायिकउपाधियकिचैतन्यजुदांथैजायछेनेकवलसत्तामात्ररहेछे पणमा
यिकउपाधिनोलेशपणरहेतोनथितारेजेमदीपकनोअग्नीतेकोडियुंतेलनेवाद्यएत्रयनेजोगंकरिनेदृष्टिमांआवेतथा
ग्रहणकर्यामांआवेपणज्यारेएत्रय्यप्रकारनिउपाधिनोसंगछुटिजायछे तारेएअग्निकांईनिदृष्टिमांपणनआवेनेअ

व० म०
॥२७॥

हणपणनथायनेउपायियेजुक्तहोयतारेजदृष्टियेआवेनेग्रहणकस्यामांआवे तेमज्ञानवैराग्येकरिनेसर्वेमायिकउपा
धिनिवृत्तिपामेछे तारेएजीवात्माछेतेंकवलब्रह्मसत्तामात्रहेछेनेतेमनवाणिनेअगोचरछे नेकोइइंद्रियेकरिनेग्रह
णकस्यामांआवतोनथि पछेतेकावेतोएनेजोशुद्धसंप्रदायेकरिनेअगवाननुज्ञानप्राप्तयुंहोयनेअगवाननेअगवा
ननाअक्तनुंमहात्म्ययथार्थपणेसमळाणुंहोयतेनेतोसर्वेमायिकउपाधिनोसंगटलिजायने पोतानोजीवात्माब्रह्मरू
पथायतोपणअगवाननेअगवाननाअक्तनेविषेजेदयानेप्रीतितेनिरंतररहेछे त्यांदृष्टांतछेजेमदांपकनिजोत्यछे तेने
ज्यारेउपाधिनोसंगटलिजायछे तारेअग्निफोईइंद्रियेकरिनेग्रहणनथायएवोआकाशनेविषेरेहेछेतोपणअग्निने
विषेसुगंधितयादुर्गंधिनोजेपाशझागोहोयतेदलतोनथितथाजेमवायुछे तेतोअग्निथकिपणवधुअसंगिछे तोपण
तेनेसुगंधितयादुर्गंधिनोपाशझागेछे तेमजजीवात्मानेज्ञानवैराग्येकरिनेमायिकउपाधिनोसंगटलिजायछे तोपण
सत्संगनोपाशझागोछेतेदलतोनथि अनेतेब्रह्मरूपथायछेतोपणनारदसनकादिकनेशुकजिनिपेठ्ये अगवानतथा
अगवाननाअक्तनेविषेअतिशेदयानेप्रीतियेजुक्तवर्तेछे त्यांश्लोकः ॥ परिनिष्ठितोपिनैर्गुणयेउत्तमश्लोकस्त्रीसया
गृहीतचेताराजर्षेआख्यानंयदधीतवान् ॥ तथानित्यंविष्णुजनप्रियः तथा आत्मारामाश्रमुनयो० तथा प्रायेणमु
नयोराजन्० तथा गीतामांकव्युछेजे ब्रह्मचूतःप्रसन्नात्मानशोचयतिनकांक्षति समःसर्वेषुचूतेषुमद्वक्तिलक्षतेप
राम् ॥ १ ॥ इत्यादिकघणाकश्लोकेकरिनेप्रतिपादनकस्युछे जेअगवाननाअक्तहोयतेज्ञानवैराग्येकरिनेमायिकउ
पाधिनेत्यागकरिनेब्रह्मरूपथाहोयता पणअगवानतथाअगवाननाअक्तनेविषेदयानेप्रीतितेणेजुक्तहोयछे अने

ग० अं.
४

॥२७॥

जे नगवाननोन्नतनहोयनेकेवलआत्मज्ञाननेवैराग्यकरिनेमायिकउपाधिनेटाक्षिने सत्तामात्रवर्ततोहोयतेनेतो
साधनदशानेविषेनगवाननीउपासनायेरहितएवाजे केवलआत्मज्ञानीतेनासंगरूपकुसंगनोपाशक्षागोछे माटे
नगवाननेनगवाननान्नक्तनेविषेदयानेस्नेहयातानथीजेमवायुनेनेअग्निनेदुर्गंधनोपाशक्षागोछे तेमजएनेतेकुसंग
नोपाशक्षागोछे तेकोइप्रकारेदत्तोनथिजेमअश्वत्थामाब्रह्मरूपथयाहोपणएनेकुसंगनोपाशक्षागोहता माटेश्री
रुष्णनगवाननेतेनगवाननान्नक्तजेपांडवतेनेविषे दयानेस्नेहयानहीतेमकेवलजेअत्माज्ञानिछेते ब्रह्मरूपथाय
छेतोपणतेनेकुसंगनोपाशजातो नथिनेनगवाननेनगवाननान्नक्तमांदयानेस्नेहयातांनथि माटेनगवाननान्नक्त
नेतोमायिकउपाधिनोसंगमटिजायछे तोपणनगवानतथानगवाननान्नक्तनेनेविषेअतिशेदयानेप्रीतिवृद्धिनेपां
मेछे पणकोइरित्येदयातयाप्रीतिदत्ततिनथिअखंडरहेछे एमवार्त्ताकरिनेश्रीजिमहाराजजयसच्चिदानंदकहिनेपो
तानेउतारेपधास्या॥ ॥ इतिवचनान्तं॥३॥ ॥२२६॥ ॥ संवत् १८८३ नाश्रावणशुदि३तृतीयानेदिव
सस्वाभिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरबारमां पोतानेउतारेमेढिनिओसरिउपस्थगादित
कियाविछवाविनेउत्तरादेमुखारविंदेविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआ
गल्यमुनितयादेशदेशनाहरिनक्तनिसन्नान्नराईनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेनगवाननोन्नतहोयनेते
ज्ञानवैराग्यजुक्तहोयनेविचारनेबक्षेकरिनेपोतानेबंधनकरे एविजेमायिकपदार्थमांप्रितितेनेटाक्षिनांस्विहोयतोपण
एन्नक्तनेज्यांसुधिनिर्विकल्पसमाधियायनहिंत्यांसुधिबाधितानुवृत्तिरहिजायछेतएकरिनेविचारमांएमरहेछेजेर

व० म०
॥ २८ ॥

खेमारेमावापस्त्रीछोकरांद्रव्यकुटंबदेहगेहएमनेविषेप्रितिरहिगईहोयनहि एमवितारहेछेजेमकोइकसुरविरपुरुषहो
यतेणपोतानासर्वेशत्रुमारिनांस्याहोयतोपणतेमरेलशत्रुथकिपणक्यारेकविजायछेतथास्वप्नमांतेशत्रुनेदेखेतारेवि
जायछे तेमतेज्ञानिन्नक्तनेपणजेजेपदार्थअंतरमांथिजुहुंकरिनाख्युंछेनेतेमांथिप्रितितोडिनांखिछेतोपणबाधितानु
वृत्तियेकरिनेअंतरमांमायिकपदार्थनावंधनथकिबिकलागेछे अथवाधनकलत्रादिकपदार्थनिकोईकसमेस्मृतिथे
आवेछे तारेमनमांविजवायछेजेरखेमुनेबंधनकरे एविरित्येजेपदार्थअंतरमांथिअसत्यकरिनांस्यांतेपदार्थनिपा
छिस्मृतिथई आवेतेनेबाधितानुवृत्तिकहियेतेबाधितानुवृत्तिज्यारेनिर्विकल्पसमाधियायतारेनाशथायछेने एपुरुष
नेखाधापिधानितथादिवसरात्रिनितथासुखदुःखनिकशिखबस्त्रहेतीनथि अनेज्यारेएनिर्विकल्पसमाधिमांथिबा
रणेनिसरेनेसविकल्पसमाधिमांवर्त्ते तारेतोबाधितानुवृत्तिरहंखरिमाटेतेहरिन्नक्तनेतावआवेअथवादेहपडवानोस
मोथाय तारेबाधितानुवृत्तिनेजोगेकरिनेन्नगवानविनाविजापदार्थनिपणक्यारकस्मृतिथईआवे अनेतेसमामां
जेबोलायतेपणबरह्याजेबुंबोलाय अनेओयबापओयमाएवांवचनपणबोलायतारेजे आबाधितानुवृत्तिनामर्म
नेनसमऊतोहोयतेनाहईयामांतेहरिन्नक्तनांअवगुणआविजाय जेआन्नगवननोन्नक्तकेबातोहतोनेअंतकालेआं
मकेमबरखेछे एवोजेअवगुणलेबायछेतेबाधितानुवृत्तिनामर्मजाण्याविनालेवायछे अनेआसंसारमांकेदलाक
पापिमनुष्यहोयनेतेअंतसमेबोलतांचालतांखबडदारथकादेहनेमेलेछे अथवाकोईकसिपाइमेरजपुतहोयनेतेनेश
रिरमांघावागेएटलेखबडदारथकानेबोलतांचालतामरिजायछे मांटेन्नगवानथिविमुखहोयनेतेखबडदारथकादे

ग० अं.
४

॥ २८ ॥

हमुकेतोपणशुतेनुंकल्याणथायछे तेनांतोनरकमांजनिवासथायछे अनेजगवाननोन्नतहोयतेजगवानमुंनाम
स्मरणकरतोथकांदेहमुकेअथवाबाधितानुवृत्तिनेजांगेकरिनेबेसुधथईनेदेहमुकेतोपणएजगवाननोन्नतजगवान
नाचरणाविंदनेजपांमेछे अनेतेजदिवससंध्यासमेश्रीजिमहाराजपोतानाउतारामांमेडिनिओसरियेविराजमान
हता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकर्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगल्यसाधुतथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नाभरा
ईनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेमोटेरापरमहंसप्रत्येप्रभपुछुं जेआदेहनेविशेजीवरत्थोछेतेएकठेकांणकेविरित्ये
रत्थोछेनेसर्वदेहमांकेविरित्येव्यापिरत्थोछेतेकहो पछेजेनेजेवुंन्नाशुतेणतेवुंकल्युपणश्रीजीमहाराजनाप्रभनुंको
ईयिसमाधानथयुंनहि पछेश्रीजिमहाराजबांल्याजेजेमदेहनेविषेअन्नादिकरसनाविकारविर्यछे तेमपंचमहाभूत
नोविकाररूपएवुंएकदृढयनेविषेमांसनुचक्रछे तेनेविषेजीवरत्थोछेतेजेमचिंथरानोकाकडाहोयतेनेतेपलाखिमे
अभियेंसलगाव्याहोयतेमजीवछेतेतेमांसनाचक्रसंधायेवलगीनेरत्थोछे अनेवल्लिजेमलाढानोखिलाहोयतेनेविषे
अभिव्यापिरत्थोहोयतेममांसनाचक्रनेविषेजीवजेतेविशेषसत्तायेकरिनेव्यापिरत्थोछे अनेसामान्यसत्तायेकरिने
बधादेहनेविषेव्यापिरत्थोछे माटेजेजेठकांणदेहमांदुखथायछेतेसर्वेदुखजीवनेजेछेपणदेहनासुखदुखथकिणजीव
जुदोनकेवाय अनेकोईकएमकहेशेजेजीवतोप्रकाशमानछे अनेमांसनुचक्रनेदेहतोप्रकाशरहितछेतबेनेएकबीजा
मांसल्याकेमकेवायतोएनोउत्तरएमछे जेजेमतेलकोडियुंनवाट्यनासंबंधविनाएकलांअभिनोज्योतिआकाशनेवि
षेअधरपधररहेतानथि तेमपंचभूतनोविकाररूपएवुंजेमांसनुचक्रतेनासंबंधविनाएकलांजिवरहेतानथि अनेजेम

व० मृ०
॥ २९ ॥

कोडियाथकिनेलथकिनेवाट्यथकिअग्निजुदांछे तेकोडियानेआगवंकरिनेअग्निनाशथातोनाथि तेममांसनाचक्र
नेविषेनेदेहनेविषेजीवव्यापीनेरत्योछे तोपणदेहनेमरवेकरिनेजीवमरतोनाथि अनेदेहनेलोसुखदुखनेतोपांमेखरो
पणदेहनाजेवोएजीवनोनाशवंतस्वभावनाथिएविरित्येजीवअविनाशिछेनेप्रकाशरूपछेनेदेहनेविषेव्यापकछे अ
नेजेममंदोरनेविषेएकस्थलमांदिवांमुक्यांहायतदिवानाअग्निनिज्योतिविशेषकरिनेतोवाट्यनेविषेव्यापिरहीछे अ
नेसामान्यपणेकरिनेतोबधाघरनेविषेव्यापिरहीछे तेमजीवात्माछेतेपणविशेषकरीनेतोपंचमहान्तुतनाविकाररूप
जेमांसनुंचक्रतेनेविषेव्यापिनेरत्योछे अनेसामान्यपणेकरिनेतोबधादेहमांव्यापिनेरत्योछे एविरित्येआदेहनेविषे
जांवरहेछेअनेएजीवनेविषेपरमेश्वरपणसाक्षीरूपेकरिनेरहेछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ४ ॥ ॥ २२ ७ ॥
संवत् १८८३ नाच्नादरवाशुदि ११ एकादशनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरवारमांउग
मणेबास्यओरडानिओसरियेंगादितकियाउपस्थविराजमांनहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्राधारणकर्यांहतानेकंठनेविषे
मोगरानापुष्पनाहारपेस्थाहता अनेपाघनेविषेमोगरानापुष्पनातोराविराजमानहतानेहाथनेविषेमोगरानापुष्पना
गजराविराजमांनहताने पोतानामुखारविंदनिआगट्यमुनिमंडलतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिह
ति तेसमयमांश्रीजिमहाराजेकयुंजेकांईकप्रभपुछो पछेमुक्तानंदस्वामियेंपुछुंजे हेमहाराजज्ञगवाननिजेचक्रि
छे तेमांकोइरित्यनुंविघननथायएवितेंकेइचक्रिछे अनेजेचक्रिमांकोईकविघननथायछे तेकेइजात्यतीचक्रिछे ॥
छे श्रीजिमहाराजबोल्याजेतुतियस्कंधमां कपिलगीतानेविषेमातादेवहूतियेकपिलदेवजीप्रत्येकत्युंछेजे ॥ यन्नाम

ग० अं.
५

॥ २९ ॥

धेयश्रवणानुकीर्तनात् ॥ एवेऽलोकेकरिनेजेवुं नगवाननुं महात्म्यकल्युं छे तथा कपीसजियें मातादेवहूतिप्रत्येपो
तानुं महात्म्यकल्युं छे जे ॥ मद्रयादातिवातोयं सूर्यस्तपति मद्रयात् ॥ एविरित्ये महात्म्यसहित नगवाननि नक्ति हो
ते मां तो कोई जात्यनुं विघन आवे नहिं अने महात्म्यजां एया विना प्राकृत बुद्धियें करिने जो नक्ति करे तो ते मां विघन आवे
छे पछे वलि मुक्तानंद स्वामिये पुछ्युं जे ए महात्म्य जुक्त नक्ति आव्यानुं सुं साधन छे पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे शुक्ल
नकादिक जे वाजे मोटा पुरुष ते निजे सेवाने प्रसंग ते मां थिमहात्म्य सह वर्तमान ए विजे नक्ति ते जीवना ददामां उदेया
छे पछे शुक्ल मुनिये पुछ्युं जे एक तो नगवाननो नक्त एवो होय जे तेने नगवाननो निश्चेषण परी पक होय ने काम क्रोध लो
न मोहादिक जे विकार ते एके तेना ददामां आवे नहि अने बिजो नक्त होय तेने तो नगवाननो निश्चेषण परी पक होय पण काम
क्रोध लो न मोहादिक विकारे करिने अंतर मां विक्षेप था तो होय एवे प्रकार ना नक्त न्यारे देहने मुके तारे एवे य नक्तने न
गवानना धाम मां सरखा सुख नि प्राप्ति थाय छे के अधिक न्यून सुख नि प्राप्ति थाय छे पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे
नगवानना नक्तने नगवाननो निश्चेषण परिपूर्ण होय ने काम क्रोध लो न आदिके करिने विक्षेप ने न पां म तो होय ने अति
शेत्यागीने अति वैराग्यवानने अति आत्मनिष्ठा वा लो होय ने जो ते प्रत्यक्ष श्रीरुद्ध नगवाननि मूर्ति विना कांई क बिजुं
ई छे तो तेने न्यून सुख नि प्राप्ति थाय छे अने बिजो जे नक्त छे तेने पण नगवाननो निश्चेषण तो परिपूर्ण छे तो पण ददामां काम
क्रोध लो न मोहादिक नो विक्षेप आवे तारे पोताना ददामां दाऊन थाय ने नगवानने प्रत्यक्ष श्रीरुद्ध ते नि मूर्ति विना बि
जा कोइ पदार्थ ने ई छे नहिं तेने आत्मनिष्ठा वैराग्य जो थां डां होय तो पण ए देह मुकिने नगवानना धाम मां बहु मोटां सुखने

व० मृ०
॥३०॥

पामेछेशामाटेजेप्रथमकल्याजेन्नक्ततेउपस्थथितोत्यागिनेनिष्कांमिजणायछे पणन्नगवाननिमूर्त्तिविनाविजिआ
त्मदर्शनादिकप्राप्तिनित्दामांइच्छाछे माटेएसकामन्नक्तकेवायनेअनेपरसोकनेविषेजरुरसूनसुखनिप्राप्तिथाय
छे अनेजेविजोन्नक्तकल्या तेउपस्थथितोसकामजेवोजणायपणएन्नक्तन्नगवाननिमूर्त्तिविनाअंतरमांविजुंकांईइ
च्छतानथी अनेन्नगवाननीमूर्त्तिविनाविजासुखनिइच्छानोजोघाटथईजायतोअतिशेमनमांदाछे माटेएनि
ष्कामन्नक्तकेवायतेज्यारंदेहनेमुके तारेवहुमोटासुखनेपोमेछेनेन्नगवाननोपार्षदथायछे अनेश्रीरुध्नन्नगवाननि
मूर्त्तिनेविषेअतिशेप्रितियेजुक्तयायछे ॥ इतिवचनान्तं ॥५॥ ॥२२८॥ ॥संवत् १८८३ नाच्नादरवा
वदि ५ पंचमीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराज श्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरवारमांपोतानाउतारानेविषे
बिराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआमध्यमुनितयादेशदेशनाहरिन्नक्त
निसच्चात्तराईमेयेठिहति पछेश्रीजिमहाराजसर्वहरिन्नक्तउपस्थरुपाट्टिकरिनेबोद्धताहवा जेन्नगवाननोन्नक्तहो
यनेन्नगवाननिकथाकिर्त्तनश्रवणादिकजेनवधांनक्ति तेनेजोहरिन्नक्तउपस्थइर्षायेकरिनेकरे तोतेन्नक्तियेकरिने
न्नगवानअतिशेराजिथातानथि अनेइर्षानांत्यागकरिनेकेवलपोतानाकल्याणनेअर्थेन्नक्तिकरेपणसोकनेदेखाइस
सारुनकरतोतेन्नक्तियेकरिनेन्नगवानप्रसन्नथायछे माटेजेनेन्नगवाननेराजिकरवाहोय तेनेतोसोकसिफाववावे
अर्थेतथाकोइकनिइर्षायेकरिनेन्नक्तिमकरविकेवलपोतानाकल्याणनेअर्थेजकरवि अनेन्नगवाननिन्नक्तिकरतां
थकांकांइकपोतानेअपराधथेजायतेनोदोषविजानेमाथेधरवोनहिं अनेजीवमांननोतोएवोस्वप्नायछे जेअपरेकां

ग० अं.
६

॥३०॥

इकपोतामांवांकआवे तारेएमबांजेमुनेबिजंकांड्येंनुलाय्या तारमारामांनुलयपडिपणमारामांकांडवाकनधि
पणएमकेनारोमाहामुरखांकेमजेबिजोतोकांडककेशेजेतुंकुवामांपड्य तारेएनेकेवेकरिनेशुंकुवामांपडवुं साटेवां
कतांअवसुंकरतेनोजछे नेबिजानेमाथेदोषदेछे तेमजइंद्रियोनेअंतःकरणोवांककडवांएपणजीवनिमुखांइजछे
नेजीवनेमनतापरस्परअतिमित्रछे जेमदुधनेनेपांणिनेमित्रताछेतेमजीवनेनेमननेमित्रताछे तेज्यारंदुधनेनेपांणि
नेनेखांकरिनेअग्निउपस्थमुके तारेपांणिहोयतेदुधनेतखेबेसेनेपांतबखेपणदुधनेबखवानंद तारेदुधपणपांणिनेउमा
रवानेसारुपोतेउन्नराईनेअग्निनेआंखविनांखेछे एविरित्येबंयनेपरस्परमित्राचारछे तेमजजिवनेनेमननेपरस्पर
मित्राचारछेतेजेवातजिवनेनगमतिहांय तेवातनोमनमांघाटथायजनहिं ज्यारंकांडकजीवनेनगमतुंहांयतारेजमन
जीवनेसमळावे अनेजांज्यारेन्नगवाननुंध्यानकरताहोय तारेमनकेशेजेन्नगवाननीअक्तकांडकबाईहोय तेमुं
पणजेसुंध्यानकरवुं पछेतेनासर्वअंगनुंचितवनकराविनेपछे जेमयिजिखीनेविषेखांटाघाटघडेतेमतेनेविषेपण
खांटाघाटघडे तारेजांएन्नक्तनोजीवअतिशेनिर्मलहोयतोतोमननुंकल्युं नमानेनेअतिशेदाज्यथायतामनएवांफ
रिनेक्यारेयघाटघडेनहि अनेजांएनोजीवमस्त्रिनहोयनेपापेजुक्तहांयतामननुंकल्युंमानेतारेवलिमनएनेनुंढाघा
टकराविकराविनेकल्याणनामार्गथीपाडिनाखे तेसारुकल्याणनामार्गथीअवलिरित्येअधर्मनिवार्त्तानेपांतानुंम
नकहे अथवाविजुंकांडमाणसकहेतोतेनेसंघाथेजेशुद्धमुमुक्षूहोयतेनेअतिशेवैरथैजायछे पछेपांतानुंमनअथवा
बिजोमाणसतेफरिनेतेनेतेवात्ताकिंवाआवेनहि अनेमनछेतेतोजीवनुंमित्रजछेतेजीवनेनगमेएवांघाटघडेजनहि

व० मृ०
॥ ३१ ॥

अने ज्यारे कांई मनने अजांग्य घाटय जाय तारे जांजीवने मन उपस्थ अतिशरिस चढति होय तो फरिने मन मां एवो घाट
थाय जनहि अने ज्यारे मनने सदाय अयोग्य घाटय या करता होय तारे एने पोताना जीवना जवांक सम ऊवो पण एकदा
मननो वांक सम ऊवो नहि एविरित्ये समजिने नगवान निज कति करे तो तेने कांई विमुख जीवना तथा पोताना मननो जे
कुसंग ते लेश मात्र अडि सके नहि अने निर्विघन थको नगवान नुं न जन करे ॥ इति वचनान्तं ॥ ६ ॥

॥ २२९ ॥

॥ संवत् १८८३ ना चादरवावदि ६

छत्थने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्ये दादा खाचरनादरवार मां पोताना उताराने विषे गादित किया उपस्थ विराजमान होता अने सर्वे श्वे
तवस्वधारण कर्याहतां अने कंठने विषे मोगराना पुष्पनाहार पेस्याहता नेपाघने विषे मोगराना पुष्पना तोरा विराज
मान होता नेपोताना मुखारविंद निआगल्य मुनि तथा देशदेशना हरि चक्रनि सच्चा नराइने बेठिहति पछे श्रीजिमहारा
ज सर्वे हरि चक्र प्रत्ये बोल्या जे अमारा अंतरना जे सिद्धांत छे ते कहिये छैये जे जेने पोतानुं कल्याण इछुं तेने तो नगवा
नने नगवानना साधु एथि उपरांत बिजुं कांई जगत मां सुखदाइ नथि माटे जे मपोताना शरीरने विषे जीवने आत्मबुद्धि व
र्ते छे ते विनगवानने नगवानना संतने विषे आत्मबुद्धिराखी जोइये अने नगवानना चक्रनो पक्ष द्रढ करि ने राख्यो जोइ
येने ते पक्ष राखतां थकां आथरुवधो अथवा घटो अथवा मानथा ओके अपमानथा ओ अथवा देह जीवो के मरोपण को
इरित्ये नगवानने नगवानना चक्रनो पक्ष मुकवो नहि ने एमनो अचाव आववादे बो नहि अने नगवानना चक्र जे बांदिह
ने देहनां सगां संबंधिने वाखां राखवां नहि एविरित्ये जे हरि चक्र वरते तेने अति श्रद्धावान एवा जे काम क्रोधादिक शत्रुते प

ग० अं.
७

॥ ३१ ॥

एपराजवकरिसकतानथी अनेजेजगवाननुंब्रह्मपुरधामछे तेनेविषेजगवानसदायसाकारमुर्तिविराजमानछे
 अनेजगवाननाचक्रपणएजगवाननाधाममांमुर्तिमानथका जगवाननिसेवानेविषेहेछे तेजगवाननाजेनेप्रत्य
 क्षप्रमाणद्रुद्रआशरांहाय तेनेमनमांएविषिकनराखवि जेहुंखंमरिनेनुतप्रंतथाउंकरखेइंद्रलोकनेजपांमुंकरखे
 ह्रस्वलोकनेजपांमुंएविआशंकामनमांराखविनहिकेमजेजएवांजगवाननाचक्रहोयतेतोजगवाननाधामनेजपांमे
 एवच्यमांक्र्याइतेनेजगवानरंवादेनहिं अनेएचक्रजनहोयतेनेपणपोतानुंजेमनछे तेनेपरमेश्वरनाचरणारविंदने
 विषेद्रुद्रकरिनेराखवुं जेमवज्जनिपृथविहोयतेमांवज्जनिखिलिचांडिहोय तेकोइरित्येउखंडनहि तेमजगवाननाचर
 णारविंदनेविषेपोतानामननेद्रुद्रराखवुं अनेएविरित्येजेजगवाननाचरणारविंदनेविषेपोतानामननेराखे तेनेमरि
 नेजगवाननाधाममांजावुंएमनथिएताछुतिदेहेजजगवाननाधामनेपांमिरयोछेएमवार्त्ताकरिनेजयसच्चिदानंदक
 हिनेसर्वसज्जानेउठवानिआज्ञाकरि॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ ७ ॥

॥ २३० ॥

॥ संवत् १८८३ नाच्चादरवावदि ९ नवर्मानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहारा
 जश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरबारमां उगमणेबास्यआरडानिआंसरियेढाक्षियाउपस्थगादिताकियानंखाविने
 विराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेकठनेविषेमोगरानापुष्पनाहारविराजमानहता नेपाघनेविषे
 मोगरानापुष्पनातोराविराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयमुनि तथादेशदेशनाहरिचक्रनिसज्जानरा
 इनेबंठिहति पछेश्रीजिमहाराजमुनिमंडलनेप्रभपुछ्युंजेजगवाननाचक्रहोयतेनेएवांकियोउपायछे जेजेणकरि

व० मृ०
॥ ३२ ॥

नेसदासुखिरवाय पछे मोटा मोटा साधुहतातेण जेवुं जेने समजाणुं तेण ते वां उत्तर कस्यो पछे श्रीजिमहाराज बाढ्या जे
एनां उत्तर तो एमछे जे जे नगवानना नक्तने एक तो द्रढ वैराग्य होय अने धिजां अतिशे द्रढ स्वधर्म होय अने जे एवे सा
धने करिने सर्वे इंद्रियां नेजितीने पोताने वश कस्यां होय अने जे ने नगवानने नगवानना नक्तने विषे अतिशे प्रिति होय
अने जे ने नगवानने नगवानना नक्तने विषे अतिशे मित्र जाव वरत तो होय अने जे कोई दीवस नगवानने नगवानना
नक्त थकि उदास थाय नहि अने जे नगवानने नगवानना नक्तने संगे जराजिरहे पण कोई विमुख जीवनि सोवत गमे न
हि एवां जे हरि नक्तनां लक्षण होय ते आलोकने विषे तथा परलोकने विषे सदाय सुखियोरहेछे अने वैराग्यने स्वधर्म तेण
करिने जे एपोतानां इंद्रियां ने वशन कस्यां होय तेने नगवान तथा नगवानना नक्तने संगे रया थको पण दुःखी योरहेछे
शामां जे जे एपोतानां इंद्रियां ने जित्यां होय तेने कोई ठेकां एमुख थाय नहि अने नगवाननि नक्ति करता होय तो पण
ग्यार इंद्रियो विषय मां तणाइ जाय तारे ते हरि नक्तना लदामां अति दुख थायछे मां ते सर्वे पोतानां इंद्रियां नेजितीने वश
करते जसदासुखियोरहेछे अने जे ए सर्वे इंद्रियां नेजितीने वश कस्यां होय तेने जे वैराग्यवानने धर्मवाला जाणवां पण
जेनां इंद्रियो वशन थयां होय तेने वैराग्यवानने धर्मवाला जाणवां अने जे वैराग्यवानने धर्मवाला होय तेने तां सर्वे इंद्रि
यां नियम मां होय अने ते सदाय सुखियां होय पछे मुक्तानंद स्वामिये पुछ्युं जे हे महाराज नगवानना नक्त होय तेने न
गवाननि नक्ति मां कियुं अतिशे मोटुं विघनछे पछे श्रीजिमहाराज बाढ्या जे नगवानना नक्तने एज मोटुं विघनछे जे
जे पोता मां दोष होय तेने देखे नहि अने नगवानने नगवानना नक्त थकि जे नुं मननां खुं पडि जाय अने ते नगवानना न

ग० अं.
८

॥ ३२ ॥

कथकिजेनेवेपरवाइयइजवायएजएनेअतिशेमांहुंविघनछे ॥

॥इतिवचनासृतं॥

॥८॥

॥ २३१ ॥

॥ संवत् १८८३ नाआसांशुदि ११ एकादर्शानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडा
मध्येदादास्वाचरनादरबारमां आथमणवारयआरडानिआंसरियेविराजमानहता अनेसर्वेश्वतवसुधारणकर्या
हतां अनेपुष्पनाहारतथागजराविराजमानहताअनेपाघउपस्थपुष्पनातोराकुकिरयाहताअनेपोतानामुखारविंदनि
अगल्यमुनि तथादेशदशनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेवठिहतिपछे श्रीजिमहाराजसर्वेहरिचक्रनेकत्युंजंजंअमारा
मांटामांटापरमहंसछे तेनिजेविस्थितिछेने समऊण्यछेतेअमेतमनेवाइन्नाइसर्वेनेकहियेतेनेसांनलिने पछेजेवि
रित्येतमेसर्वेवर्त्तताहोनेजेवितमने स्थितिहायतेविरित्येतमेकहिंदखाड्योएमकहने श्रीजिमहाराजबोदयाजेआ
मारामुनिमंडलमांजेमांटामांटासंतछे तेनेएमवर्त्तेछेजेपोतानाहृदानेविषेजेजांणपणुंछे तेन्नगवाननाधामनांदर
वाजाछे तेदरवाजाउपस्थसर्वेसंतउन्नाछेजेमराजानाचाकरछे तेराजानाधरनेदरवाजेउन्नारत्याथकाकांडचारच
कारनेराजापासेजवादेतानथिअनेतेराजानाचाकरनेएमहिमत्यरहेछेजेकांडराजापासेविघनकरवाजायतोतेनाक
टकाकरिनांखियेपणकांडरित्येराजामुधिपुगवांदइयेनहि एविहिमत्येसहितदासतरवास्यबांधिनेउन्नारहेछे तेमआ
सर्वेसंतछेतेजांणपणारूपजे न्नगवाननाधामनांदरवाजांत्यांउन्नारहेछे अनेएजांणपणानेमाहिजेअक्षरधामतेमां
न्नगवानछेतेनांदर्शनकरछे अनेतेन्नगवाननेलुंपोतानाहृदानेविषेधनस्त्रीआदिकजे मायिकपदार्थतेनेपसवांदता
नथिअनेकांडजोरकरिनेमायिकपदार्थहृदामांपसवाआवेतातेनांनाशकरिनांखेछेपणकांडरित्येजेठकांणन्नगवान

વ૦ મૃ૦
॥૩૩॥

નેત્તદામાંધાસ્યાછે તેઠેકાંણેપેસવાદેતાનથિ અનંસુરવિરનિપેઠેસાવધાનથકાઉચ્ચારહેછે અનેહાણ્યવદ્દસુખદુઃખ
માનઅપમાનઆદિકઅનંતજાત્યનાંવિધનઆવેતેણેકરિનેપોતાનામુકાંમથિઢગતાનથિ તારેકોઢકઆશંકાકરજે
ત્યાંથિઢગતાનથિતારેદેહનિક્રિયાજે સ્વાંનપાંનાદિકતેનેકેમકરતાહશંતોતેદૃષ્ટાંતેકરિને કહિયેછેયેજેમપાંણિયા
રિહોયતેકુવાઉપસ્યજલસિંચવાજાયછે તારેકુવાનાકાંઠાઉપસ્યપગમુખ્યોહોયતેનિપણસુરત્યરાખેછે જેરખંકુવામાં
પડિજાઉંઅનેબિજિવત્તિયેંકરિનેકુવામાંથિપાંણિસિંચેછે વલિબિજુંદ્રષ્ટાંતજેમકોઢકપુરુષ ઘોંડેચઢયોહોયતારેઘો
ડાનાપેઘડામાંપગહોયત્યાંપણસુરતરાખે અનેઘોડાનિલગાંમપકડિહોયત્યાંપણસુરત્યરાખે અનેદ્રોઢતાંથકાંવાટમાં
ઝાઢઆવેંસ્વાઢાંઆવેપથરાંઆવેંત્યાંપણસુરત્યરાખેવિરિત્યેઆસર્વેસાધુછે તેઅંતરસન્મુખદ્રષ્ટિરાખિનેઞગવાનનિ
સેવામાંપણરહેછે નેદેહનિક્રિયાપણકરેછેનેપોતાનિસ્થિતિમાંથિઢગતાનથિ એવિરિત્યેશ્રીજીમહારાજેમોટામોટાજે
સંતતેનિસ્થિતિકહિદેઘાડિને પછેએમથાંહ્યાજેતમારેસર્વેનેપણેવિરિત્યેઅંતરસન્મુખદ્રષ્ટિરાખિને નિરંતરઞગવાન
નિસેવામાંરહેવું અનેઞગવાનવિનાબિજાંપદાર્થવાલાંથાવાદેવાંનહિંએવાતનિઅતિશોસાવધાનિરાસ્થવિ અનેજેમરા
જાનોઆકરછે તેરાજાપાસેગાફલ્લર્થનેઉઞ્જોહોયતોરાજાપાસેચોરચકારજૈપુગે તારેએવાકરનિચાકરિઓટિયાય
તેમહરિઞક્તનેપણેઞગવાનવિનાબિજાંપદાર્થમાંપ્રીતિથૈજાયતોજેઠેકાંણે પોતાનાત્તદાનેવિષેજાણપણામાંઞગવા
નરયાછે તેઠેકાંણેધનસ્રીઆદિકવિજાંપદાર્થપણપેસિજાય તારેએનિઞક્તિઓટિથૈજાય માટેપોતાનિઞક્તિનેનિર્વિ
ઘનરાખિનેજેપરમેશ્વરનાચરણારવિંદનેંપાંમવાનેહોછેતેનેજાણપણારૂપજે ઞગવાનનાધામનોદરવાજોતેનેવિષેસા

ગ૦ અં.
૯

॥૩૩॥

धनयईनेरहेवुं अनेजगवानविनाबिजांपदार्थत्यांपेसवादेवांनहि एविरित्ये श्रीजिमहाराजेपोतानासर्वेचक्रजनने
शिक्षानांवचनकत्यां ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ॥ १ ॥ ॥ २३२ ॥ ॥ संवत् १८८३ ॥

नाआसोवदि १ २ द्वादशीनेदिवस श्रीजिमहाराज श्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरबारमांडगमणेबाखओरडानिओ
सरियेविराजमानहताने सर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगव्यसाधु तथादेशदेशनासत्सं
गोहरिचक्रनिसञ्जाचराइनेबेठिहति तेसमेश्रीजिमहाराजपासेएकमाध्विसंप्रदायनोविद्वानब्राह्मणआव्योतेनेश्री
जिमहाराजेपुछ्युं जेतमरासंप्रदायनाग्रंथनेविषेवृंदावननेजजगवाननुंधामकळ्युंछे अनेवखीएमकळ्युंछेजेमहाप्र
लयमांपणवृंदावननोनाशयातो नथिअनेशीवमार्गीहोयतंएमकळे जेमहाप्रलयमांकाशिनोनाशनथियातोएवा
र्त्ताअमारासमज्यामांआवतीनथिशामाटेजेमहाप्रलयमांतोपृथ्विआदिकपंचभूतनोअतिशेप्रलययैजायछे तारे
वृंदावननेकाशितेकेमेरेतांहशेनेशानेआधारेरेतांहशे एविजात्यनोअतिशेमोटासंशयथायछे एमवार्त्ताकरिनेश्री
जिमाहाराजेजागवतनुं पुस्तकमगाविनेएकादशस्कंधमांथितथाद्वादशस्कंधमांथिचारप्रकारनाप्रलयनोप्रसंगह
तोतेवांचिसंज्ञाव्योपछे श्रीजिमहाराजबोल्याजेआजागवतनोतथागीतानोमतजोतांतोतेटळुंप्रकृतिपुरुषथिथ
युंछेतेमहाप्रलयमांकांडरहेतुंनथि अनेजोमहाप्रलयमांवृंदावनअखंडरहेतुंहोयतोतेनाप्रमाणनाव्यासजीनाग्रंथ
नोश्लोकतथावेदनिश्रुतितेकहिसंज्ञावोशामाटे जेव्यासजीथिविजाकोइमोटाआचार्यनथि अनेविजातोजेजे
आचार्यथयाछे तेमणेव्यासजीनाकरेलाग्रंथनेआशरिनेपोतपोतानासंप्रदायचलाव्याछे माटेआदिआचार्यजे

વ૦ મૃ૦
॥ ૩૪ ॥

વ્યાસજિતેનાંજે વચનંતેસર્વેઆચાર્યનાવચનકરતાંઅતિપ્રમાણછે માટેવ્યાસજીનાંવચનતથાવેદનિશ્ચુતિયેકરિને
જેવંદાવનમહાપ્રલયમાંનાશનથિયાતુંએવુંજેપ્રમાણતેકહિસંનલાવોતોઅમારોસંશયનિવૃત્તિથાય અનેજેજેઆચા
ર્યથયાતેણેપદ્મપુરાણનાવચનેકરિનેપોતપોતાનોમતસ્થાપનકર્યોછે તેતોપદ્મપુરાણમાંક્ષેપકશ્લોકનાંસ્થિનાંસ્થિને
સ્થાપનકર્યોછે તેપોતાનામતનાહોયતેમાંનેપણબિજાકોડમાંનેનહિમાટેશ્રીમદ્ભાગવતસરસ્વાપ્રસિદ્ધપુરાણનુંવચન
કહિસંનલાવોતોઅમારેપ્રતીતિઆવે શામાટેજેવ્યાસજીયેવેદપુરાણઇતિહાસએસર્વેનુંસારસારગ્રહણકરિનેશ્રીમદ્ભા
ગવતકર્યુંછેમાટેજેવુંભાગવતપ્રમાણએવુંબિજાંપુરાણઅતિશેપ્રમાણનહિ અનેજેવિષ્ણુગવદ્ગીતાપ્રમાણતેવુંસમગ્રભા
રતપ્રમાણનહિમાટેએવાવલ્લવાનશાસ્ત્રનુંવચનકહિસંનલાવોતોઅમનેહાપડેએવિરિત્યનાંજે શ્રીજિમહારાજનાંવચન
તેનેસાંનલિનેતેબ્રાહ્મણએમબોધ્યોજેહે મહારાજતમેજેપ્રશ્નકર્યુંતેસત્યછે નેતમારાપ્રશ્નનોઉત્તરકરવાનેઆપૃથવી
ઉપસ્યકોડસમર્થનથિ અનેમારામનનેતોતમારાસ્વરૂપનિદ્રાપ્રતિતિઆવિછેજેતમેતોસર્વેઆચાર્યનાઆચાર્યછોને
ઈશ્વરનાઈશ્વરછો માટેમુનેતમારુસિદ્ધાંતહોયતેરૂપાકરિનેકહો પછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેવેદપુરાણઇતિહાસને
સ્મૃતિયોએસર્વશાસ્ત્રમાંથિઅમેએસિદ્ધાંતકર્યુંછે જેજીવમાયાઈશ્વરનેપરમેશ્વરએસર્વેઅનાદિછે અનેમાયાછેતેતો
પૃથ્વીનેઠેકાંણેછેનેપૃથ્વીમાંરયાંજેબિજતેનેઠેકાંણેજીવછે અનેઈશ્વરતોમેઘનેઠેકાંણેછે તેપરમેશ્વરનિહિછાયેકરિ
નેપુરુષરૂપજેઈશ્વરતેનોમાયાસંઘાથેસંબંધથાયછે તારેજેમમેઘનાજલનાસંબંધકરિનેપૃથ્વીમાંહતાંજેબિજતેસેવડ
ગીઆવેછેતેમમાયામાંથિઅનાદિકાલનાજિવહતાતેઉદયેઆવેછે પણનવાજીવનથિયાતામાટેજેમઈશ્વરઅનાદિ

ગ૦ અં.
૧૦

॥ ૩૪ ॥

છેતેમમાયાપણઅનાદિછે નેતેમાયાનેવિષેરત્યાજેજીવતેપણઅનાદિછે પણએજીવપરમેશ્વરનાઅંશનથિએતોઅના
દિજીવજછે તેજીવજ્યારેપરમેશ્વરનેશરણેજાય તારેજગવાનનિમાયાનેતરેને નારદસનકાદિકનિપેઢ્યેબ્રહ્મરૂપથેને
જગવાનનાધામમાંજાયછે નેજગવાનનોપાર્ષદથાયછે એવિરિત્યેઅમારોસિદ્ધાંતછેએવિરિત્યનાં જેશ્રીજિમહારા
જનાવચનતેનેસાંજલિનેતેબ્રાહ્મણપોતાનાવૈષ્ણવપણાનામત્તનોત્યાગકરિને શ્રીજિમહારાજનોસમાશ્રયકરતોહવો
અનેઉદ્ધવસંપ્રદાયનિદીક્ષાનેગ્રહણકરતોહવો ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥

॥ ૧૦ ॥

॥ ૨૩૩ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૪ નાઅશાઢશુદિ ૩ તૃતીયાનેદિવસસ્વામિશ્રી

સહજાનંદજીમહારાજશ્રીગઢદામધ્યે દાદાસ્વાચરનાદરબારમાંઉગમણેચાસ્યઓરડાનિઓસરિયેઢોસિયાઉપસ્ય વિ
રાજમાનહતા અનેમર્વેશ્વેતવસ્ત્રધારણકર્યાંહતાં અનેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યમુનિતથાદેશદેશનાહરિજ્ઞક
નિસન્નાચરાઈનેવેઠિહતિ પછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેઅમેએકપ્રશ્નપુછિયેછેયે જેઈંદ્રિયોનેમનએબેનેજિત્યાનુંએક
સાધનછે કેઈંદ્રિયોનેજિત્યાનુંજુદુસાધનછે નેમનનેજિત્યાનુંજુદુસાધનછેએપ્રશ્નછે પછેમોટામાંટાપરમહંસહતા
તેમણેજેવુંજેનેનાશુંતેવુંતેણેકત્યુંપણશ્રીજિમહારાજનાપ્રશ્નનુંસમાધાનથયુંનહિ પછેશ્રીજિમહારાજબોધ્યાજેઓ
ઉત્તરતોએમછે જેવૈરાગ્યસ્વધર્મતપનેનિયમએચ્યારસાધનેકરિનેઈંદ્રિયોજિતાયછે અનેજગવાનનિમહાત્મ્યેસહિતજે
નવધાજ્ઞકિતેણેકરિનેમનજિતાયછે પછેમુક્તાનંદસ્વામિયેપુછ્યુંજેજેવિનિર્વિકલ્પસમાધિનેવિષેજગવાનનાજ્ઞક
નેશાંતિરહેછે તેવિએસમાધિવિનાપણશાંતિરહેવોશોઉપાયછે પછેશ્રીજિમહારાજેકયુંજેજેવિપોતાનાદેહનેવિષેઆ

व० मृ०
॥३५॥

त्मबुद्धिनेद्रदृष्टीतिरहेछे तेविजन्नगवानतथाजगवाननाजक्तनेविषेआत्मबुद्धिनेद्रदृष्टीतिरहेतोजेविनिर्विकल्पसमा
धिमांशांतिरहेछेतेविशांतिएसमाधिविनापणसदायरह्याकरेएजएनोउत्तरछेपछेश्रीजिमहाराजेवलिपरमहंसप्रत्ये
प्रश्नपुछ्युंजेगमेतेवानुंदादेशकालादिकप्राप्तथायतोपण कोइरित्येकल्याणनामार्गमांथिपाछोपडेजनहिएवोजेह
रिन्नक्तहोयतेनिकेइजात्यनिसमऊएयहोयजेजेसमऊएयकरिनेएविरित्यनिएनेद्रदृष्टाआवेछेजेतेनेविषेकोइरित्यनुं
विघनलागतुंनथि पछेमोटामोटासंतहतातेमांजेवुंजेनेचाशुंतेवोतेणेउत्तरकस्थो पणश्रीजिमहाराजनाप्रश्ननुंस
माधानथयुंनहि पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेएनोउत्तरतोएमछेजेजिवनेजेविदेहनेविषेआत्मबुद्धिछेतेविजगवा
नतथाजगवाननाजक्तनेविषेआत्मबुद्धिहोयतोतेने कोइरित्यनुंविघनलागेनहिनेगमेतेवादेशकालादिकनुंदाआवे
तेणेकरिनेएजगवाननेजगवाननाजक्तथकिविमुखथायनहिं पछेवलिश्रीजिमहाराजेपरमहंसप्रत्येप्रश्नपुछ्योजे
जानकिजिनेरामचंद्रजायेवनवासदिधो तारेजानकिजियेअतिशेविलापकरवामांड्यो तारेक्ष्मणजिपणअतिशे
दक्षगीरथया पछेसिताजिबलक्ष्मणजिप्रत्येबोदयाजेहुंमारादुखसारुनथि रोतिहुंतोरामचंद्रजीनादुखसारुओउछुं
शामाटेजेरघुनाथजीअतिक्रपालुछेतेलोकापवादसारु मुंनेवनमांमुकिपणहवेएमविचारताहशे जंसितानेमेंवग
स्वांकेवनमांमुकिछे एमजाणिनेरुपालुंछे तेमनमांबहुदुखपांमताहसे मांटेरामचंद्रजीनेकेज्याजेसितानेतोकांडदु
खनथि नेवाल्मीकअषिनाआश्रममांजइनेसुखेतमारुंनजनकरशे मांटेतमेसितानेदुखेकरितेकांडदुखपांसशोसां
एमसिताजिबलक्ष्मणजिसंघाथेकहिमोकल्पुंपणकोइरित्येरामचंद्रजिनोअवगुणलिधोनहिं एविरित्येजेजगवान

ग० अं.
११

॥३५॥

नेत्रगवाननाञ्जनकोइरित्येअवगुणलेनहिं अनेवैराग्यनेधर्मतेतोसामान्यपणेहोयएकहरिञ्जक्ततोएवोछे अने
बिजोहरिञ्जक्तछेतेनेतोवैराग्यनेधर्मतोअतिआकरांछेपणसिताजिनाजेविसमऊएयतथिएवेप्रकारताहरिञ्जक्तछेते
मांकिवासंधाथेअतिशेप्रीतिराखिनेसोबत्यकरवि पछेचैतन्यानंदस्वामियेंकल्युंजेधर्मनेवैराग्यजोसामान्यपणेहोय
तोपणजेनिजानकिजिनाजेविसमऊएयहोयतेनोजअतिशेप्रीतिकरिनेसमागमकरवो पणअतिशेवैराग्यनेधर्मवा
दोहोयनेत्रगवाननेत्रगवाननाञ्जनकोअवगुणलेतोहोयतोतेनोसंगकरवोनहि पछेश्रीजिमहाराजकल्युंजेजधार्थ
उत्तरथयो ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ ११ ॥ ॥ २३४ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाअशाढवदि ८ अष्टमिनेदिवसस्वा
मिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमांपोतानाउतारानिमेडिनागोखनेविषेबिराजसा
नहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्याहतां अनेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितथादंशदंशनाहरिञ्जक्तनिसञ्जाञ्जरा
इनेबेठिहति पछेश्रीजिमहाराजपोतानाञ्जक्तजननेशिक्षाकरवाने अर्थवार्त्ताकरताहवाजेजेनेपोतानुंकल्याणइछ
वुंतनेकोइप्रकारनुंमानराखवुंनहि जेहुंउंचाकुलमांजन्मपांम्योछुंकेहुंधनाढ्यछुंकेहुंपवानछुंकेहुंपंडितछुंएवुंकोइ
प्रकारनुंमनमांमानराखवुंनहि अनेगरिबसत्संगीहोयतेनापणदासानुदासथहरवुं अनेत्रगवानतथात्रगवाननाञ्ज
क्ततेनोजेनेअवगुणआव्याहोयनेतेसत्संगीकेवातोहोय तोपणतेनेहडकायाश्वानजेबांजांणवोजेमहडकायाश्वान
निस्वाप्तजेनेअढेतेनेपणहडकवाहालेतमजेनेत्रगवाननेत्रगवाननाञ्जनकोअवगुणआव्याहोय तसाथेजेहेतराखे
अथवातेनिवातसांजलेतोतेहेतनोकरनारोनेवातनासांजलनारोपणविमुखसरखाथाय अनेबद्धिजेमक्षयरंगथ

व० मृ०
॥३६॥

योहोयतेकोइआषधेकरिनेमटेजनहि तेमजेनेजगवाननेजगवाननाजक्तनोअवगुणआव्योहोय तेनाहदामांथि
क्यारेयआमुरिमतिटलेनहिं अनेअनंतब्रह्महत्याकरिहोयनेअनंतबालहत्याकरिहोयनेअनंतस्त्रीहत्याकरिहोयनेअनं
तगौहत्याकरिहोयनेअनंतगुरुस्त्रीनांसंगकस्योहोयतेनोपणकोइकाखेछुटकोथायनेशाखमांतेपापछुट्यानाउपायप
णकत्याछेपणजगवाननेजगवाननाजक्तनाअवगुणलेवावादानेकोइशाखमांएपापछुट्यानाउपायकयोनथिअ
नेजेरखायअथवासमुद्रमांपडेअथवापर्वतथिपडेअथवाकोइराक्षसमलेनेखाईजायतोएकजवारमरवुंपडे अनेजे
जगवाननेजगवाननाजक्तनोद्रोहिहोय तेनेतोअनंतकोटिकल्पसुधिमरवुंपडेनेअवतरवुंपडे अनेवस्त्रिगमेतेवोश
रिरमांशोगथयोहोयनेतेणेकरिनेशरीरपडेअथवाकोइशत्रुमलेनेशरीरनोनाशकरिनांखेपणजीवनोनाशथातोनाथि
अनेजगवाननेजगवाननाजक्तनोद्रोहकर्याथितोर्जीवनोपणनाशथईजायछे तारेकोइकेशेजेजीवनोनाशकेम
थातोहशेतोत्यादृष्टांतजेमहिजडोहोय तेपुरुषपणनकेवायनेस्त्रीपणनकेवायएतोकेवल्लव्रंदल्लकेवायतेमजेजगवान
नेजगवाननाजक्तनाद्रोहनोकरनारोहोयतेनोजीवपणएवोनकारोथइजायजे कोइदिवसपोतानाकल्याणनाउपा
यनेकरिजसकेनहि माटेएनोजीवनाशथइगयोजांणवोएमजांणिनेजगवाननेजगवाननाजक्तनोद्रोहकरवोजन
हि अनेवस्त्रिपोतानादेहनाजेसगांसंबंधिहोयनेतेसत्संगीहोयतोपणतेमांअतिशेहेतराखवुंनहिं जेमदुधसाकरहोय
नेतेमांसर्पनिदाखपडिहोयनेतेनुंजेपानकरेतनाप्राणजाय तेमपोतानादेहनाजेसगांसंबंधिहोयनेतेहरिजक्तहोयतो
पणतेमांदिहनासंबंधरूपसर्पनिदाखपडीछेमाटेतेमांहितनाकरनारानुंजरुरअकल्याणथायछे एमजांणिनेजेनेपोता

ग० अं.
१२

॥३६॥

नुंकल्याण्डुबुं होयतेनेदहनां जेसगां संबंदिहोयतेसाथेहतराखवुं नहिं एमसंसारमांथिनिस्पृहथइनेजगवाननाचर
णारविंदमांप्रीतिराखिनेजगवाननुंजनकस्याकरवुं आजेअमेवातकरीछेतेनेजेअंतरमांराखेतेनेकोइरित्येकल्या
णनामार्गमांविघनथायजनहिं अनेआजेवाततेकरामतजेविछेएमकहिनेश्रीजिमहाराजेवार्त्तानिसमाप्तिकरि ॥
॥ इतिवचनामृतम् ॥ १२ ॥ ॥ २३५ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाआषाढवदि ९ नवमीनेदिवसस्वामिश्रीस
हजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्यदादाखाचरनादरबारमां उगमणेबास्यओरडानिओसरियेंविराजमानहताअने
सर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यां हतां अनेकंठनेविषेमोगरानापुष्पनाहारपेस्याहतानेपाधनेविषेतोराविराजमानहता नेपो
तानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नाचराइनेबेठिहति नेआगद्यमुनिमंडलदुकडसरो
दासेइनेकिर्त्तनगावताहता पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेकीर्त्तनराखोहवेजगवदवार्त्ताकरियेएमकहिनेश्रीजिमहा
राजेमुनिमंडलप्रत्येप्रश्नपुछयोजेजीवनोदेहछे तेतोपूर्वकर्मनेआधिनछेतेनोएकनिरधाररेतो नथितेक्यारेकसाजोर
हेनेक्यारेककर्माधिनपणेकरिनेमांदोथइजाय नेक्यारेकस्वतंत्रवर्त्ततोहोयनेक्यारेकपराधिनपणथैजाय अनेधारयुं
होयतेठेकांणरेवायकेनजरेवाय अनेक्यारेकहरिन्नक्तनामंडलमांरताहोइयेनेकर्मकेकालनेजोगेकरिनेनोखापडिग
यानेएकदाजरहिजवाय तारेजेजेनियमराखवानिदृढताहोयतेनोकांइमेदरहेजनहि अथवाइंगरेजजेवोकोईकरा
जाहोयनेतेणेक्यांईकपरवशराख्याअथवापोतानामननेइंद्रियोतेइंगरेजजेवांजछे तेणेजपरवशराख्यातारेजेसंत
नामंडलमांरवुंनेससंगनिमर्यादापालवितेनोकांइमेदरहेनहि अनेशास्त्रमांतोएमजकत्युंछे जेधर्मज्ञानवैराग्यनेज

વ૦ મૃ૦
॥ ૩૭ ॥

ક્ષિણ્યારસંપૂર્ણહોય તારેએકાંતિકન્નકંવાયનેએકાંતિકનિજેમુક્તિછે તેનેપાંમેનેકાલકર્મનેજાંગેકરિનેદેહનિવ્યવ
સ્થાતોએકનિએકરહેએમજણાતુંનથિ માટેન્નગવાનનાન્નકત્તનેકેદરિત્યેએકાંતિકપણુરેછેએપ્રશ્નછે પછેગોપાલાનંદસ્વા
મિચૈતન્યાનંદસ્વામી નિત્યાનંદસ્વામીમુક્તાનંદસ્વામિબ્રહ્માનંદસ્વામિશુકમુનિહ્યાદિકમોટામોટાસાધુહતાતેમણેજે
વુંજેનેજણાંણુંતેવોઉત્તરકચ્છો પણએપ્રશ્નનુંસમાધાનનયયું પછેશ્રીજિમહારાજબોદ્યાજેમઅમારેન્નગવાનનેવિ
ષેનિષ્ઠારેછે તેમઅમેકહિયેજેઅમારેતોગમેતેવુંસુખદુઃખઆવે તથાસંપત્તિવિપત્તિઆવેતેમાંએમરેછે જેએકતાન્નગવાન
નિઅતિશેમોટ્યપજાંણિયેછૈયે તેણેકરિનેઆસંસારમાંમોટામોટારાજાનિસમૃદ્ધિનેરાજ્યલક્ષ્મીતેનેજોઈનેલેશમાત્ર
પણઅંતરમાંતેનોનારઆવતોનથી અનેએમસમઠિયેછૈયેજેઆપણેતોન્નગવાનથકિકાંદુઅધિકનથીનેઆપણુંમન
છે તેન્નગવાનનાચરણારવિંદમાંચોટાહયુંછે અનેન્નગવાનસંઘાથેએવિદ્રઢપ્રીતિકરિછે જેતેપ્રીતિનેકાલકર્મમાયામાં
થીકોઈએટાલવાનેઅર્થેસમર્થનથિ અનેપોતાનુંમનએપ્રિતિટાલવાનેકરેતોયપણન્નગવાનમાંથિએપ્રીતિનટલે એવિરિ
ત્યનોદ્રઢાવછે તેગમેતેવુંસુખદુઃખઆવેછેતોયનથિટલતો અનેસ્વનાવિકમનમાંએવિરુચિરેછેજેસંહેરહોયકેમેહિહો
યકેરાજદરબારહોયત્યાંતોગમેજનહિં અનેવનહોયપર્વતહોયનદીહોયઝાડહોયએકાંતઠેકાંણુંહોયત્યાં અતિશેગમે
છેનેએમજાંણિયેછૈયે જેએકાંતમાંબેસિનેન્નગવાનનુંધ્યાનકરિયેતોસારુએવિસદાયરુચિરેહેછેઅનેજ્યારેઅમનેરામાનં
દસ્વામિનુંદર્શનનોતુંથયું તારેમુક્તાનંદસ્વામીસંઘાથેઅમેએમઠેરાવકરિરાહ્યોહતો જેમુંનેરામાનંદસ્વામિનુંદર્શનકરા
વોતોઆપણેબેજણવનમાંજઈનેન્નગવાનનુંઅસ્તંધ્યાનકરચાકરશું અનેકોઈદિવસવસ્તિમાંતોઆવશુંજનહિ એ

ગ૦ અં.
૧૩

॥ ૩૭ ॥

મમનનોઠરાવહતો તેહમણાંપણમનએવુંનેએવુંજવર્તેછે અનેઞગવાનેઞગવાનનાજેઞકતતેમાંતોએવુંદ્રહતેછે તેને
કાલકર્મનેમાયાતેમાંથિકોઈયેટાલવાનેસમર્થનથિ નેપોતાનુંમનટાલ્યાનુંકરેતોયપણહદામાંથીટસેજનહિં એવિ
ઞગવાનેઞગવાનનાઞકતસંધાયેઅતિશેપ્રીતિછે અનેઅમેકેટલિકવારસત્સંગમાંથીજાવાનેઅર્થેઉદાસથયાછેયે
પણઞગવાનનાઞકતનોસમૂહજોઈનેટવ્યાછેયે તેકોઈરિત્યેમુકિનેજવાતુંનથિ અનેજેનેદુંઞગવાનનોઞકતનજાંણું
તેઠેકાણેતોમુનેરાસ્યાનાકોટિઉપાયકરેતોયનજરેવાય અનેગમેતેવિઅમારિશુશુઆકરેતોયઅઞકતસંધાયે અમારે
બનેજનહિ એવિરિત્યેઞગવાનેઞગવાનનાઞકતસંધાયેઅમેઅમારામનનેઅતિશેપ્રિતિયેકરિનેજોડિરાસ્યુછે અને
તેઞગવાનવિનાવિજુંકાંડપદાર્થવાલુંરાસ્યુંનથિ માટેશાસારુઞગવાનમાંપ્રિતિનહિરહે અનેઞગવાનનાંકથાકીર્ત્ત
નાદિકકરતાહોઈયેંતારેતોએવિમસ્તાડાવેછેજેજાંણિયેંદિવાંનાયડજવાશે અનેજેટલોવિવેકરેછેતેતોકોઈકઞકત
જનનાસમાસનેઅર્થેરેછે પણમનમાંતોએવિનેએવિજખુંમારિરેછે અનેઉપસ્યથીતાંલોકનેઞલતોવ્યવહારરાખિયેછેયે
અનેતેઞગવાનછે તેજઆદેહનાપ્રવર્ત્તાવિનારાછેતંગમેતાંદેહનેહાથિયેચેસારાંનેગમેતાંબંધીલાંનામાંનંઆવો અનેગ
મેતોઆદેહમાંકોઈકમોટોરંગપ્રેરો પણકોઈદિવસઞગવાનઆગદ્યએવિપ્રાર્થનાકરવિનથિ જેહેમહારાજઆમારું
હુસ્વછેતેનેટાલો શામાટેજેઆપણેપોતાનાદેહનેઞગવાનનાગમતામાંવરતાવવોછે તેજેમએઞગવાનનુંગમતુંહોયતેમ
જઆપણેગમેછે પણઞગવાનનાગમતાથિકિપોતાનુંગમતુંલેશમાત્રપણનોખુંરાખવુંનથિ અનેઆપણેજ્યારતનમન
ધનઞગવાનનેઅર્પણકરચુંતારેહવેઞગવાનનિહિછાતેજઆપણુંપ્રારબ્ધછે તેવિનાવિજુંકોઈપ્રારબ્ધનથિ માટેઞગ

व० मृ०
॥ ३८ ॥

वाननिइच्छायकरिने गमेतंबुसुखदुखआवेतमांकोइरित्येअकलाइजावुंनहिं नेजेमन्नगवानराजीतेमजआपणे
राजिरेवुं अनेआविरित्यनिजेन्नगवाननेविषे द्रढप्रीतितेणेजुक्तएवोजेएन्नक्ततेनाजेधर्मज्ञानवैराग्यनेन्नक्तितेनिर
क्षानेताएन्नगवानपोतजकरछे अनेअ्यारकदेशकादनाविशमपणेकरिनेवाहेरथितोतेधर्मादिकनान्नगजेवुंजणा
तुहोय पणतेन्नक्तनाअंतरमांतोधर्मादिकनान्नगथातोजनथि एविरित्येश्रीजिमहाराजपोतानेउपदेशेकरिनेजेन्नग
वाननाअतिदृढन्नक्तहोय तेनेजेमसमऊवुंघटेनेजेमन्नगवानमांद्रढप्रीतिकरिजोईयेतेसर्वेवार्त्ताकरिदेखाढताहवा
॥ इतिवचनान्तम् ॥

॥ १३ ॥

॥ २३६ ॥

॥ संवत्

१८८४ ना आषाढवदि ११ एकादशीनेदिवसस्वामि श्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादर
बारमांउगमणेवास्यआरडानिआसरियेविराजमानहता नेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतां नेमस्तकउपस्थपाघमां
पुष्पनासोराकुक्षिरवाहतानेकंठनेविपुष्पनाहारपेस्याहतानेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसतथादेशदेशना
हरिन्नक्तमिसन्नान्नराइनेबेठिहतिनेमुनिमंडलकिर्त्तनगावताहतापछेश्रीजिमहाराजेकत्युंजे कीर्त्तनन्नक्तिसमाप्तिक
रानेप्रश्नउत्तरकरियेपछेमुक्तानंदस्वामियेहाथजोडिनेपुछ्युंजेहेमहाराजपरमेश्वरथकितोविजुंकांडसारवस्तुनथितो
पणएपरमेश्वरमां एजीवनेकेमद्रढप्रीतिथातिनथिएप्रघ्नछे पछेश्रीजिमहाराजबांल्याजेएनेविवेकनथिजोविवे
कहोयतोएमविच्यारथायजेमारेतोब्रह्मचर्यव्रतछे तोपणस्त्रीनासुखनिदध्नाह्दामांथिट्यतिनथितेएबहुखोदुछे ने
वस्तीनुंसुखतोचोराशिलाखयोनिमांज्यांज्यांजन्मधर्यात्यांत्यांसर्वत्रप्राप्तथयुंछे तेपणमनुष्यदेहथिअधिकप्राप्तथयुं

ग० अं.
१४

॥ ३८ ॥

छे कमजे एजावबकरोथयोहशेतारे हजारबकरियोनेपोते एकदोन्नोगवतोहशे अनेज्यारेघोढोकेपाढोकेसाढकेबुढि
योवानरोइत्यादिकपशुनादेहनेपांम्योहशे तारेतेनेविषेपोतपोतानिजात्यनिअतिशेरुपवाननेजोबनवानएविअनंत
स्त्रियातेएकेएकएनेमस्त्रिहशेनेतेमां कांइप्रारब्धनुकारणनथिनेअगवाननिरुपानुपणकारणनथीएतोसेहेजेमस्त्रिहति
नेवस्त्रिपणजोअगवाननुअजननहिकरेतोजेजेयोनिमांजाशेत्यांत्यांअनंतस्त्रीयांप्राप्तथाशेनेतेमांकोइदेवतानुपणसे
वनपूजननहिकर्युंजोइयनेकोइमंत्रनोपणजपनहि कस्योजोइयेएतोसेहेजेजनेस्त्रीयादिकनासुखनेपांसशे अनेआ
जीवेकटलीकवारदवताथइनेदेवलोकांनपणसुखन्नोगव्यांछेने कटलिकवास्वक्रवत्तीराजाथइनेपृथर्वामांपणअ
नंतसुखन्नोगव्यांछे तोपणएजीवनेस्त्रियादिकजेपदार्थछे तेनेन्नोगव्यानिदृष्टादृष्टतिनथिनेस्त्रियादिकनुंजेसुखछे
तेनुंअतिशेदुर्लभपणुंजांछेनेतेनुं अतिमहात्म्यजांणिनेतेमांप्रीतिकरेछेतेप्रीतिकोइरित्येदालिदृष्टतिनथि एपापेक
रिनेपरमेश्वरमांद्रढप्रतिथातिनथि अनेएविमर्त्तनवासनाआजिवनेथायछे तेअमेनजरदिछे ज्यारेअमेनांना
हता तारेअयोध्यापुरिमांएकशिवनुंमंदिरहतुंतेमांजइनेअमं सुतात्यां एककायथनित्यशिवनुपूजनकरवानेआवतो
तेशिवनिपूजाकरिनेगालवजाडिनेशिवपासएमवरमागतांजहमहाराजहेशिवजिमुनेकोईदिवसमनुष्यनाअवतार
देशोमां शामाटेजेमनुष्यदेहमांतांत्रांबुंखाइखाइनेमरिगदापणस्त्रीनुसुखसारिपेठेअंगवातुंनथि माटेहेशिवजीमु
नेतोजन्मोजन्मद्वंद्वकरणनोजअवतारेदज्यांजेलाजमर्यादामुकिनेसारिपेठेस्त्रीनुंसुखतांअंगवियेएमनित्यशिवजी
पासेवरमागतोएविरित्येआजीवनादृढामांपापरुपवासनाथायछे माटेएनेकोइरित्येपरमेश्वरमांप्रतिथातिनथि

વ૦ મૃ૦
૧૧૩૯

પછે મુક્તાનંદસ્વામિયેવલ્લિપુછ્યું જે હે મહારાજ જેને એવો અતિશે અવિવેક હોય તેને તો નગવાનમાં પ્રીતિ ન થાય પણ જેને
એમ જણાતું હોય જે નગવાન સર્વ સુખના નિધિ છે ને નગવાન વિના બિજાં પદાર્થ છે તે તો કેવલ દુઃખ દાઈ જ છે તો પણ તે
ને નગવાનમાં પ્રીતિ ન થિયા તિતેનું શું કારણ છે પછે શ્રીજિ મહારાજ બોલ્યા જે એ જિવને પૂર્વ જન્મને વિષે અથવા આ જન્મ
ને વિષે કોઈક અતિશે નુંડા જે દેશ કાલ સંગને ક્રિયા તેનો જોગ થઈ ગયો છે તેણે કરિને અતિશે તિક્ષ્ણ કર્મ થયા છે તે નુંડા
કર્મનો એના ચિત્તમાં પાશ લાગો છે માટે સાર અસારને જાણે છે તો પણ એને અસારનો ત્યાગ કરિને પરમેશ્વરને વિષે દૃઢ પ્રીતિ
થાતિ ન થિ ને જે વિરિત્યે નુંડા દેશ કાલ ક્રિયાને સંગ તેને જોગે કરિને નુંડા કર્મનો ચિત્તમાં પાશ બેઠો તે વિરિત્યે અતિશે પવિ
ત્ર દેશ પવિત્ર કાલ પવિત્ર ક્રિયાને પવિત્ર સંગ તેને જોગે કરિને અતિશે તિક્ષ્ણ જો સુરુત કર્મ થાય તો તેને જોગે કરિને અસિ
તિક્ષ્ણ જે નુંડાં પાપ કર્મ તેનો નાશ થઈ જાય છે તારે એને નગવાનને વિષે દૃઢ પ્રીતિ થાય છે એ પ્રશ્નનો એજ ઉત્તર છે પછે અયો
ધ્યા પ્રસાદ જિયે પુછ્યું જે એક નિતો બુદ્ધિ પાળ ધણિ હોય ને શાસ્ત્રમાં પણ બહુ દૃષ્ટિ પુગતિ હોય ને બિજો છે તે નિતો બુદ્ધિ પાળ થો
હિ હોય ને શાસ્ત્રમાં પણ ઝાઝું જાણતો ન હોય અને ધણિ બુદ્ધિ વાલો હોય તે સત્સંગમાં થિ વિમુક્ષ થઈ જાય છે અને થોડિયુ
ધિ વાલો હોય તે દ્રઢ થકો સત્સંગ મરિ છે તેનું શું કારણ છે પછે શ્રીજિ મહારાજ બોલ્યા જે આ સંસારને વિષે દૈવિને આસુરિ બે
પ્રકારમાં જીવે છે તેમાં આસુરિ જિવ હોય તેને ઝાઝી બુદ્ધિ હોય તો પણ સત્સંગમાં થિ વિમુક્ષ થાય ને દૈવી જીવ હોય ને તેને થો
ડિ બુદ્ધિ હોય તો પણ કોઈ કાલે સત્સંગમાં થિ વિમુક્ષ થાય જે મરચાનું બિજ હોય ને લિંબડાનું બીજ હોય ને સિંગડિયા વ
છનામનું બિજ હોય તેને વાવિને નિત્ય સાકરનું પાંણિ સિંચ્યા કરિયે તો પણ મરચાં તે તિલાંજ થાય ને લિંબડો તે કહ્લોજ

ગ૦ અં.
૧૪

૧૩૯

थायनेसिंगडिपोवछनागतेऊरजथायशामाटेजेनुंविजचुंदुंछे नेसेरडिनेवाविनेलिबडानापांननुंखातरनांखिये
नेकडबुंपाणिंसिच्याकरियेतोपणसेरडिनोरसंतमिठांजथायतमदैविजीवछे तेन्नगवाननेसन्मुखजेरछेनेआसुरि
जीवहोयतेविमुखजथायछे पछेशुकमुनियेपुछुंजेदेविनेआसुरिजीवहोयतेकेमजांएयामांआवे पछेश्रीजिमहा
राजबोल्याजेदैविजिवहोयतेनेकामक्रोधलोन्नादिकदोषहोयतेचुंढादेशकालादिकनेजोगेकरिनेहोयपछे सासादे
शकालादिकनोजोगथायतोथोडेककालेकरिनेनाशथइजाय अनेआसुरिजिवनेजेकामक्रोधलोन्नादिकदोषहोय
तेकोईकासेनाशथायनाहिं अनेतेनेएकवारजोकांडककठणवचनकयुंहोयतोजीवत्यांसुधिचुलेनहि अनेतेआसुरि
जिवजोसत्संगीथयोहोयतोसौकरतांसरसहरिन्नक्तजणाय पणजेमन्नालदेशमांमारेसमुद्रहतातेकांपजमाइनेमि
ठिपृथवीथइछे तेज्यांसुधिकांपहोयत्यांसुधिजोखोदियेतोपांणिमिठुंनिसरे अनेतेथिजोहेठुंखोदियेतोसमुद्रनाजेवुं
खारुंऊरपांणिनिसरेतेमआसुरिजीवहोयतेहरिन्नक्तथयोहोयने एनुंगमतुंमरडिनेलगारकछेड्योहोयतो जटलिमारे
साधुनिसेवाकरिहोयतेथिलाखघणोद्रोहकरेतोपणमनमांसंतापनथाय पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछुंजेहेमहाराजत
मेएमकयुंजेआसुरिजिवहोयनेहरिन्नक्तथयोहोयतोतेनुंज्यांलगीगमतुराखिये त्यांसुधितोसत्संगीरहेनेजोगमतुंन
राखियेतोविमुखथायतेज्यांलगीविमुखनथिथयो तेवामांजोतेनांदहपडिजायतोआसुरिरहेकेदैविथाय पछेश्रीजि
महाराजबोल्याजेतेआसुरिजीवज्यांसुधिसारोहोयनेतेवामांदहपडेतांदैविथाय अनेन्नगवाननिन्नक्तिकरिनेपरम
पदनेपांमे पछेनृसिंहानंदस्वामियेपुछुंजेनवधांनक्तिमांश्रेष्टनक्तिकेइछे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेनवधांन

व० मृ०
॥४०॥

क्तिमांथिजेनेजेनक्तियेकरिनेनगवानमांददस्नेहथायतेनक्तिनेनेश्रेष्ठे पछेगोपादानंदस्वामियेपुछुंजेजेनेवा
अवस्थाहोयअथवाजोवनअवस्थाहोयतेनेकेवापुरुषनोसंगराखवो पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेजेवयेकरिनेप
णददहोयनेधर्मज्ञाननेवैराग्यजेनेददहोय अनेनगवाननेविषेपणददप्रतिहोयतेवापुरुषनोसंगप्रीतियेकरिनेएवे
यजणानेकरवो पछेनाजेजोगीयेपुछुंजेएकनुंकोधेकरिनेनगवानमांमनजोडांणुंछेनेएकनुंनयेकरिनेनगवान
मांमनजोडांणुंछे अनेएकनुंतोस्नेहेकरिनेनगवानमांमनजोडांणुंछेएत्रएयमांकियोश्रेष्ठे पछेश्रीजिमहाराजबो
दयाजेजेनुंहेतेकरिनेनगवानमांमनजोडांणुंतेश्रेष्ठे पछेशिवानंदस्वामीयेपुछुंजेनगवाननोक्ततोहोयपणजे
नेश्रीजिमहाराजेकल्युएवोजेसारअसारनोविवेकतेनहोय नेवैराग्यपणनहोयतेनेएवोविवेकतथानगवानविना
विजापदार्थमांवैराग्यतेकमथाय पछेश्रीजीमहाराजबोदयाजेजोप्रथमजनगवानमांददहेतयइजायतोविवेकने
वैराग्यतेहेतनेजागेकरिनेप्रगटथायछेनेजेनेजेपदार्थमांहितथायछे तेनेहेतकहियेअथवाकामनाकहियेतेजेजेपदा
र्थमांहितहोयनेतेमांजांकाइकअंतरायकरेतातेउपस्यक्रोधथइजायछे तेमांणसनादेहमांतोयायपणपशुनेपणक्रो
धथइजायछे जेमपाडोहोयतेकामनायेकरिनेनेशउपस्यआसक्तथयोहोयनेविजोपाडोआवेतोतेनेमारिनांखेछेए
विरित्येपशुपक्षिमांसर्वत्रदेखायछे तेमजेनेनगवाननेविषेददप्रीतिहोयतेनेजेपदार्थतेप्रीतिमांअंतरायकरवाआवे
तोतेउपस्यतुरतक्रोधथइजाय नेतेपदार्थनोततकालत्यागकरे माटेजोनगवानमांददहेतहोयतोएनिमेलेजवैराग्यने
विवेकथइआवेछे पछेवलिशीवानंदस्वामियेपुछुंजेबुद्धिवानतोत्रेयपुरुषछे तेमांएकतोजेमपरमेश्वरकहेतेमजमा

ग० अं.
१४

॥४०॥

निक्षेएवोविश्वासिछे नेविजोतोपरमेश्वरनांवचनहोयतेमांपणमानवुंघटंतेदुंजमानेएवेमांफियांश्रेष्ठे पछेश्री
जिमहाराजबांद्याजेविश्वासिएजश्रेष्ठे तेरामकथामांरामचंद्रजियकयुछे जेजेमारदृढविश्वासेंहेतेनिजेममा
ताबादकनिरक्षकरेछेतेमदुंरक्षकरुंछुंमाटेविश्वासिएजश्रेष्ठे पछेआत्मानंदस्वामियेपुछुंजेमनमांतोएमनिश्चे
छेजेदेहपर्यंतपरमेश्वरनागमतामांजेरुंछे तोपणएमजांणियेछेयेजेपरमेश्वरनेनेसंतनेकेमकरियेतोआपणोवि
श्वासआवे पछेश्रीजिमहाराजबांद्याजेविश्वासतोपरमेश्वरनेनेसंतनेतारेआवेज्यारेअतिशेमांदोथाय नेतेमंदवा
डमांचाकरिपणसारिपेठेनयइहोयतोपणकोइनोअवगुणनलेनेपोतेमुळायपणनहि तथावांकविनापणपरमेश्वर
नेसंततेपोतानुंअतिशेअपमानकरे तोपणकोइनोअवगुणनलेतारेएनापरमेश्वरनेनेसंतनेविश्वासआवे अनेत्रिजो
प्रकारएछे जेजेद्वारासत्संगमांनियमछेतेमांथिजोक्षेमात्रफेरपडेतोअतिशेदुखाइजाय नेतेनुततकालप्रायश्चित्त
करे अनेजोमनमांखोटोघाटथायतोविजानेदेहेकरिनेवर्त्तमानमांफेरपडेतोद्वाराजदुखायनेत्रासपांमे तारेएनापरमे
श्वरनेनेसंतनेपरिपूर्णविश्वासआवेजेआकोइकालेसत्संगमांथिदुगशनहिं पछेअगवदानंदस्वामियेपुछुंजेअक्त
जननामननेविषेअगवाननेअगवाननाअक्तनुंअखंडमहात्म्यहोयतेविजानेकेमजणाय पछेश्रीजीमहाराजबां
ंद्याजे जेनामननेविषेअगवाननुंनेअगवाननाअक्तनुंअखंडमहात्म्यहोय तेअगवाननेअगवाननाअक्तनीनिष्कप
टआवेप्रोतियेकरिनेसेवाकरेनेदेहेकरिनेसर्वसंतनेपगोलागे अनेकोइकसंतमांदाहोयतोतेनुंमांथुंदावेपगदावेनेखाधा
पिधानिखवरखराखे अनेपोतानिपासेपोतानेमनगमतीवाक्षिवस्तुआवेतोतेसंतनेआपिनेपछेपोतानाकाममांवाव

व० मृ०
॥ ४१ ॥

रेणविरित्ये मनकर्मवचने करिने जेवर्त्तना अंतरमां नगवाननुं ने संतनुं महात्म्य अखंड छं एमजांणवुं पछे श्रीजिमहा
राजे संतनं प्रश्न पुछुं जे धर्मज्ञान वैराग्य ने चक्ति ए च्यारे अति तीव्र पणे करिने वर्त्ततां होय तो पण धर्ममां कांई कसं करपणुं
थाय न वैराग्यमां कांई कठकां एरागरहि जाय अने चक्तिमां पण कांई कशि थल पणुं थइ जाय अने ज्ञानमां पण कांई कदेह
आसक्ति रहि जाय तनुं शुं कारण हशे पछे गोपालानंद स्वामिये ने ब्रह्मानंद स्वामिये कयु जे ने धर्मज्ञान वैराग्य ने चक्ति ए
च्यारति ववर्त्तछे एवा जे इश्वर मूर्तिसमर्थ ते मां जे कांई ककसर जे वुं जणाय छे ते तो केवल दयाये करिने रहे छे पण बिजि
कांई जात्यनिक सरनथि अने एवा जे मोटा होय ते वास्वदृष्टिराखिने वर्त्ततारे केटला कजिवुं ने जड चरत जेवाने शु कजि जे
वाकरि मुं के मांटे एवा अतिशे जे मोटा तं मन जे व्यवहारिक द्रष्टिये वरतवुं ते केवल जीवुं उपस्थ दयाये करिने छे पछे श्री
जिमहाराजे कयुं जे एनो उत्तर ए ज छे ॥ इति वचना मृतं ॥ ॥ १४ ॥

॥ २३७ ॥ ॥ संवत् १८८४ ना आषाढ वदि १३ ते रशने दिवस स्वामि श्री सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्ये दादा
खाचरनादरबारमां पोताना उतारानि मेडिना गोख उपस्थ विराजमान हता ने सर्वे श्वेत वस्त्रधारण कस्यंहताने कंठने
विषे भोगराना पुष्पनाहार पेस्याहता ने पोताना मुखारविंद नि आगद्व्य मुनि तथा दश देशना हरि चक्र नि सजा चराइने
बेठि हति पछे मुक्तानंद स्वामि ने श्रीजिमहाराजे कयुं जे आज तो अमे अमारार सोइया हरि चक्र नि आगद्व्य बहुवात क
रितारे मुक्तानंद स्वामि बोल्या जे हे महाराज के इरित्ये वात करि पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे वात तो एम करि जे नगवा
ननो चक्र होय ने ते नगवान निमान सिपुजा करवा बेसे तथा नगवाननुं ध्यान करवा बेसे ते समे एनो जीव प्रथम जे जेनुं

ग० अं.
१५

॥ ४१ ॥

डादेशकादादिकनेजांगेकरिनेपंचविषयथकिपरात्रवपांम्याहोय अथवाकामक्रोधलोभादिकनेजांगेकरिनेपरा
त्रवपांम्याहोय तेसर्वेनिएनेस्मृतिथइआवेछेजेमकोइसुरविरपुरुषहोय नेंसंग्राममांजईनेघायेआव्योहोयनेतेघा
यलथइनेपाछोखाटलामांआविनेसुवे पछेएनेज्यांसुधिपाटोगोठेनहिं त्यांसुधिघानिवेदनाटलेनहिं नेनिद्रापणआ
वेनहिं नेज्यारेपाटोगोठे तारेघानिपीडाटलिजायनेनिद्रापणआवे तेमचुंडादशकादसंगनेक्रियातेनेजांगेकरिनेजी
वनेपंचविषयनाजेघाळागाछे तेज्यारेनवधात्रक्तिमांहिलिजेत्रक्तिकरतांथकांएंपंचविषयनाघानिपीडानरहे नेपं
चविषयनुंस्मरणनथायएजएनेपाटोगोठ्योजांणवोअनेएजएनेत्रजनस्मरणनुंअंगद्रढजांणवुं पछेएअंगमांरहिने
मानसिपुजाकरविनामस्मरणकरवुंजेकरवुं तेएपांतानाअंगमांरहिनेकरवुंतांएनेअतिशंसमामथाय अनेजांपांता
नाअंगनेआदखेनहि तोजेमघायलनेपाटोगोठेनहि नेसुखनथायतेमएनेत्रजनस्मरणमांकोइरित्येसुखनथायने
पंचविषयनाजेघाएनेळागाहायतेनिपीडाटलेनहि मांटेएनवधात्रक्तिमांथिजेत्रक्तिकरतेथकेपांतानुंमनत्रगवान
मांचोटे अनेत्रगवानविनाविजोघाटकरेनहि तारेतेहरिन्नक्तनेएमजांणवुंजेमारुंतांएजअंगछे पछेतंजात्यनित्र
क्तिएनेप्रधानराखविणसिद्धांतवातछे ॥ इतिवचनान्तम् ॥ १५ ॥ ॥ २३८ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाआषाढ
वदि अमावास्यानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांउगमणंबारयआं
रडानिआसरियेंविराजमानहता अनेसर्वेश्वतवस्त्रधारणकस्यांहतां नेकंठनेविपेमोगरानापुष्पनाहारपेस्याहतातथा
पाघमांतोराअतिशोभायमानकुकिरल्याहता नेपांतानामुखारविंदनिआगद्यमुनितथादेशदेशनाहरिन्नक्तनि

व० मृ०
॥ ४२ ॥

सञ्जाञ्जराइनेवेठिहति पछे श्रीजिमहाराजवांढ्याजे मुनिमंडलसमस्ततथागृहस्थहरिचक्रसमस्तप्रत्येअमेंप्रश्नपुच्छि
येछेये तेजथिउत्तरथायतेकरज्योतेप्रश्नएछेजेअगवाननोअक्तहोयतेनेअवगुणवादानोत्यागकरतांकांइवारदागे
नहि पणजेमांअतिशेरुडागुणहोयतेनोकेइरित्येत्यागथाय अनेजेमांरुडागुणहोयतेतोपोतानांसंबंधिहोयअथवा
बिजांकोइकहोय पणगुणवानसंघाथेसहेजेजप्रीतिथाय नेतेगुणनेजोगेकरिनेजेप्रीतिथइहोयतेटाखिटलेजनहि मा
टेअगवाननाअक्तनेअगवानविनाविजेठेकांणेगमेतेवोगुणवानहोयतेनेसंघाथेप्रीतिजनथाय एवोशोउपायछेए
प्रश्नछे पछेमोटांमोटांसंततेमणेजेवोअशोतेवोउत्तरकस्थो पणश्रीजिमहाराजनाप्रश्ननुंसमाधानथयुंनहिं पछे
श्रीजिमहाराजेकयुंजेढ्योअमेंउत्तरकरिये एनोउत्तरएछेजेजेमपतिव्रतास्त्रीहांयतेनेपोतानापतिकंगालहोयनेकुरु
पहोयअथवारोगांकेवृद्धहोय तोपणविजाजतालिवरनरुपवाननेजोबनवानपुरुषतेनेजोइनेलेशमात्रमनमांगुण
आवेनहिं अनेजेपतिव्रताहोयतेतांबिजापुरुषामुंआवेकरिनेजुवेअथवाहसिनेबोले तारेएनुंपतिव्रतापणुंनशपा
मे अनेतेपतिव्रतानेघेरकोईकपरुणाआव्याहोयतातेनेअन्नजलआपे तथापोतानापतिनाजेसंबंधिपुरुषतेनेपणअ
न्नजलआपे तेतोपतिनासंबंधिजांणीनेआपेपणपोतानापतिनाजेविबिजापुरुषमात्रसंघाथेलेशमात्रप्रीतिनहोय
अनेपोतानापतिनाजेवोबिजापुरुषनोगुणपणनआवेनेपोतानापतिनिमरजिप्रमाणेजवरते एविरित्येपतिव्रतास्त्री
नेपोतानापतिसंघाथेद्रुट्टेकछे तेमजअगवाननाअक्तनेपणअगवानसंघाथेद्रुट्टेकजोइये अनेजेवेरूपेकरिनेअ
गवाननुंदर्शनपोतानेथयुंछे नेतेसंघाथेजेनेपतिव्रतानाजेविद्रुट्टप्रीतिबंधाणिछे तेनेमोटांमोटांजेबिजामुक्तसाधुते

ग० अ.
१६

॥ ४२ ॥

संघातेपणप्रीतिथायजनहि अनेपोतानाइष्टदेवजेअगवानतेनाजेबिजाअवतारहोयतेसंघाथेपणप्रीतिथायनहिंके
 वलजेस्वरूपनिपोतानेप्राप्तिथैहोयतेनेसंघाथेजप्रातिरहेनेतेनिमरजिप्रमाणेजवरते नेबिजानेजेकांडिकमानेतेतोते
 नाजाणीनेमाने एविजेनेपोतानाइष्टदेवजेअगवानतेनेविषेपतिव्रतानाजेविद्रढअक्तिहोयनेतेगमेतवाबिजागुणवा
 ननेदेखेपणतेनेविषेहेतथायजनहिं जेमहनुमानजीश्रीरघुनाथजीनाअक्तछेतेरामावतारपछेबिजाकेटसाकअगवा
 ननाअवतारथयाछे पणहनुमानजोनेरामचंद्रजीनेविषेजपतिव्रतानाजेविअक्तिरहिछे तेमाटेहनुमानजीनिअक्ति
 तेपतिव्रतानाजेविछे एविरित्येजेअगवाननाअक्तनिटंकहोयतेनिपतिव्रतानाजेविअक्तिकेवाय अनेजेनुअंगएवुंन
 होयतोतेनिव्यअिचारणीनाजेविअक्तिकेवाय माटेजांणिजोईनेपोतानुंनककपाय एविअक्तिनकरवीनेअगवान
 नाअक्तनेतोसमअिविचारिनेपतिव्रतानाजेविद्रढअक्तिकरवी ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ १६ ॥

॥ २३९ ॥

॥ संवत् ॥ १८८४

नाश्रावणशुदि ६ छठ्यनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचर
 नादरबारमांडगमणेबास्यओरडानिओसरियेंविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेकंठनेविषेपुष्प
 नाहारपेर्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यमुनितथादेशदेशनाहरिअक्तनिसअाअराईनेबेठिहति पछेश्रीजि
 महाराजबाढ्याजेश्रीमद्भागवतमांजेवुंअरतजिनुंआस्थानचमत्कारिछे तेवितांकांडिकथाचमत्कारिनर्थीकमजेअ
 रतजीतोरूपअदेवअगवाननापुत्रहतानेअगवाननेअर्थे समग्रपृथवीनुंरान्यत्यागकरिनेवनमांगयाहता अनेत्यां
 अगवाननुंअजनकरतांथकांमृगक्षीनावच्यानेविषेपोतानेहेतयुं तारेतेमृगनेआकारेपोतानामननिवृत्तिथईगईप

व० मृ०
॥ ४३ ॥

छेएवामांटाहतातो पणतेपापेकरिनेमृगनाअवतारआय्या मांटेअनंतप्रकारनांपापछेपणतेसर्वेपापथकिअगवान
नाअक्तनेअगवानविनाविजेठकांणेंहेतकरवुंतअतिमांदुंपापछे मांटेजेसमकुहोयनेतेजोएअरतजीनिवातविच्या
रेतांअंतरमांअतिविकलागेजेरखेअगवानविनाविजेठकांणेंहेतथैजायएविरित्यनिअतिशेविकलागे अनेअरतजी
ज्यारमृगनादेहनात्यागकरिनेब्राह्मणनेघेस्यअवतस्यातारेअनवानविनाविजेठकांणेंहेतथैजायतेनि विकेकरिनेसं
सारनाव्यवहारमांचित्तिदिधुंजनहिनेजांणिनेगांडानिपेटवत्या अनेजेप्रकारेअगवानमांअखंडवतिरहेतेमजरेताह
वाएटलिवातकरिनेश्रीजिमहाराजठाकारजीनिआर्त्तिथइत्यांपधारया ॥

॥ इतिवचानामृतं ॥

॥ १७ ॥

॥ २४० ॥

॥ संवत् १८८४ नाश्रावणवदि ३० दशमिनेदिवसश्रीजिम

हाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरनदरवारमां उगमणेंबास्यआंरडानिआंसरियेंविराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवंख
धारणकस्यांहतानेकंठनेविषेपुष्पनाहारपेस्याहताने पाघनेविषेपुष्पनाताराखटकिरत्याहताने पोतानामुखारविंदनि
आगल्यमुनि तथादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजनाअतरिजाजेरघुवीरजितेम
णेंप्रश्नपुछ्युंजेजे विजाग्रतअवस्थानेविषेजिवनिस्थितिछे तेविस्वप्रअवस्थानेविषेकमरेतिनथि पछेश्रीजिमहारा
जबोदयाजेजीवजेवाजाग्रतअवस्थामांरहेछे तेवाजस्वप्रअवस्थानेविषेरहेछे केमजेजाग्रतअवस्थामांजेविवास
नाहोयतेविजस्वप्रअवस्थामांस्फुरेछे पछेनिर्लोअनंदस्वामियेपुछ्युंजेहेमहाराजजाग्रतअवस्थामांतोकोईदिवस
दिठांयनहोयनेसांअल्यांपणनहोयतेवांतेवांपदार्थस्वप्नमांस्फुरिआवेछेतनुंशुंकारणहशं पछेश्रीजिमहाराजबोदया

ग० अं.
१८

॥ ४३ ॥

जेनदिठां होयनेनसां नद्व्यां होयएवां जे पदार्थस्फुरेछे तेतो पुर्वजन्मनां जे कर्म तेनि वासनाये करिने स्फुरेछे पछे अखंडा
नंदस्वामिये पुछ्युं जे हेमहाराज आजिवने पुर्वजन्मनां जे कर्म ते कर्मनुं जोर नगवाननां नक्तथाय तो पणक्यां सुधिरेछे
पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे एजिवने ज्यार सतपुरुषनां संगथायछे तारे जेम जेम समागम करतो जाय ते मते मपुर्व
कर्मसंबंधि जे वासना ते जुनि थाति जाय पछे एने जन्म मरण न्नागवावे एविते वासनारहे नहि जेम त्रण्यवर्षनि तथाच्या
रवर्षनि जे जुनि डांगस्थयइ पछे ते जम्यामां तां आवे खरि पणवावे तो उगेनहि ते मपुर्वकर्म नि वासनाछे ते जीर्ण थायता
रे जन्म मरणने न्नागवावे एविरहे नहि तारे कोइक एम पुछ्युं जे वासना जीरण थइ के मजणाय त्यां दृष्टांत जेम कोइक पुरु
षोढा लांतर वास्याले इने सां मसां मा दडाइ करता होय ते ज्यां सुधिसां मसां मा एमने एम उच्चारहे त्यां सुधि एवेंतुं बलबरां
बस्य जणाय अने ज्यार एक जणानो पग पाछो हठ्यो तारे एहास्या के वाय ते म नगवाननां जे नक्त होय तेने नगवानसंबं
धिने विषय संबंधि जे संकल्प ते ज्यां सुधी तुल्य पण वरतता होय त्यां सुधि एम जाणवुं जे वासना बलवानछे अने ज्यार नग
वानसंबंधि जे संकल्प ते विषय संबंधि संकल्पने दठा विंदे तारे एम जाणवुं जे वासना जीरण थइ गइछे पछे श्रीजिमहारा
जे परमहंस प्रत्ये प्रश्न पुछ्युं जे जे नगवाननां नक्तने देहा निमाननि निवृत्ति थइ होयने पंचविषयनां अच्चावथइ गयां
होय ते बिजा सर्वे नक्तने कम कल्पामां आवे पछे मुक्तानंद स्वामिये कयुं जे हेमहाराज आतमारा प्रश्ननो उत्तर अमथि
नहि थाय मां ठत मेरु पा करिने करो पछे श्रीजिमहाराज बोल्या जे नगवाननां नक्त गृहस्थाश्रमी होय अथवा त्या गिहो
यने तेने देहा निमान तथा पंचविषय मां थि आसक्ति ते तोनी वृत्ति थइ होय पछे परमेश्वर नि आज्ञायें करिने जे विरित्ये घटे

व० मृ०
॥४४॥

तेविरित्येदेहाज्जिमानपणराख्युंजोईये अनेजेमजेनेयोग्यहोयतेमपंचविषयपणन्नोगव्याजोईये त्यांद्दष्टांतजेमअ
तिशेदुबलूढारहोयतेनेहेठेलाकडांनराविनेनेसिंघडेपुछडेछालिनेउचुंकरेतज्यांसुधिएमाणसळादिरहेत्यांसुधिउचुं
रहे अनंज्यारेमाणसमुकिदे तारेपृथविउपस्थपडिजायतेमजेनिर्वासनिकहोय तेनेतोज्यांसुधिपरमेश्वरआज्ञायेंक
रिनेजेटलिक्रियामांजोडतेटलिजक्रियानेकरिनेरहेवादेजेमकोडकपुरुषनाहाथमांतिरकमान्यहोय तेज्यांसुधिपुरु
षखेंचेत्यांसुधि एकमान्यकरडिथाय अनंज्यारेपुरुषकमान्यनेखेंचतोआलशिजाय तारे एकमान्यद्वितीथईजाय
छे तेमजेनीर्वासनिकपुरुषछे तेतोजेटलिपरमेश्वरनिआज्ञाहोयतेटलाजव्यवहारमांजोडाय पणआज्ञाथिबास्यकां
इनकरे अनेजेसवासनिकहोयतेतोजेजेव्यवहारमांजोडांणोहोयतेव्यवहारमांथिपोतानिमेलेछुटिसकेनहि अनेपर
मेश्वरनिआज्ञायेंकरिनेपणछुटिसकेनहि एविरित्येनिर्वासनिकपुरुषनेसवासनिकपुरुषनांलक्षणछे ॥ इति
वचनान्तं ॥ ॥ १८ ॥ ॥ २४१ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाश्रा

वणवदि १३ तेरशनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमांआयमणेबास्य
ओरडानिओसरियेंदोखियाउपस्थगादितकियानंखावितेविराजमानहताअनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतांअनेकंठ
नेविषेमोगरानानेकार्णिकारनापुष्पनाहारविराजमानहता अनेपोतानामुखारविंदनिआगदयमुनिमंडलतथादेशदे
शनाहरिचक्रनिसन्नाचराइनेबेठिहति पछे श्रीजिमहाराजबोल्याजेजेणेंसंसारनोत्यागकस्योहोय एवाजेहरिच
क्रतेनेबेकुलक्षणछे तेआसत्संगनेविषेशोचवादेतांनथि तेमांएकतोकामना अनेबिजिपोतानाकुटंबिनेविषेप्रिति

ग० अं.
१९

॥४४॥

अने एवे कुलक्षण जे मां होय ते तो अमने पशु जे वांजणाय छे ते मां पण जे ने पोताना संबंधि मां वधु हंत होय ते नो तो अमा
रे अतिशे अवगुण आवे छे माटे जेणे संसार त्याग करवा होय ते ने तो बेश मात्र पण पोताना संबंधि साथे हेत न राख्युं जोई
ये शा माटे जे पंच महापाप छे ते थकि पण देहना संबंधि मां हेत राखवुं ते वधु पाप छे माटे जे नगवान नो त्यागि न क्त होय
ते ने तो आ देह थकि ने देहना संबंधि थकि पोताना चैतन्य जु दो जां एयां जोई ये जे हुं तो आत्मा छुं अने मारे कोइ साथे बेश
मात्र संबंध न थि अने देहना संबंधि छे ते तो चोरा शिखा खजात्य निहारंग एयां जोई ये अने ते संबंधि ने सत्संगि जांणी ते ते
नुं महात्म्य सम ऊवा जाय तो एक तो संबंध नुं हंत ज हांय ने वसिते नु हरि न क्त पणानुं महात्म्य सम ऊप छे नगवान ने नगवा
नना न क्त थि संबंधि मां वधु हेत बंधा इ जाय छे माटे जे मां स्वात्मा विक हेत रत्युं ज छे एवा जे पोताना संबंधि ते ने हरि जन
जांणि ने जो ते मां हेत करे तो ते नो जन्म खरा ब थई जाय छे अने वसि देहना संबंधि न होय पण जे पोताना सेवा चा करि करतां
होय ते मां पण स्वात्मा विक हेत थै जाय छे माटे जे सम ऊ होय ते ने पोताना सेवा करि करतां होय ते ने हरि न क्त हांय तो पण ते ने वि
षे हेत न राखवुं जे म दु धने सा कर होय ते मां सर पे मो दु नां ख्युं होय तो ते पण ऊर के वाय ते म जे मां सेवा चा करि रूप स्वार्थ न
दयो होय ते ने हरि न क्त होय तो पण ते मां पोताना स्वार्थ लेई ने हेत न राखवुं शामाटे जे पोताना जीवने ए थकि बंधन थाय छे
अने जे म नगवान नुं चितवन थाय ते म जे मां पोताना स्वार्थ होय ते नुं पण चितवन थावा मां डे ए जे ने नगवान ना न
जन मां विधन के वाय जे म नरत जी ने मृगली नु ब च्यु ते ज अविद्या माया रूप थयुं ए विरित्ये जे जे नगवान ना न जन मां अं
तराय थाता होय ते नो नगवान ना न क्त ने अविद्या रूप जांणी ने अतिशे त्याग करवा अने आप्रकरण निजे वात्ता ते ने संत

व० मृ०
॥४५॥

मंडलतयासांख्यजोगिहरिभक्तसमस्ततेमनेनित्यप्रत्येकेविनेसांभलवितेनिविगत्यजेजेनामंडलमां जेमोटेरोहोयते
नेनित्यप्रत्येआवातकरवि अनेयिजानेसांभलवि अनेजेमोटेरोहोयनेजेदिवसवातनकरेतोतेनेतेदिवसउपवासकर
वांअनेजेभ्रोताहोयनेतेश्रद्धायेकरिनेआभगवाननिवातसांभलवानआवे तोतेणेपणउपवासकरवो अनेआवच
ननेअतिशेदृढकरिनेराखज्या ॥ ॥इतिवचनामृतं॥ १९॥ ॥२४२॥ ॥संवत् १८८४ नाश्रावण
वदिअमावास्यानेदिवसरात्रिनेसमेस्वामि श्रीसहजानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरबारमां पो
तानेउतारेविराजमानहता अनेसर्वेश्वतवस्त्रधारणकर्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगदयसाधुतथादेशदेशनाह
रिभक्तनिसञ्जाभराइनेवठिहति पछेदिनानाथभट्टेप्रभपुछुंजेहेमहाराजकालतोभगवाननिशक्तिछे अनेकर्मतो
जीवेकर्यांहोयतेछे पणस्वप्नावतेवस्तुगत्येशुंहशे पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजीवेजेपुर्वजन्मनेविषेकर्मकर्यांछे
तेकर्मपरिपक्वअवस्थानेपांमिनेजीवनेलांएकरसथईगयांछे जेमलाढानेविषेअग्निप्रवेशथईजायतेमपरिपक्वपणा
नेपांमिनेजीवसाथेमलिरयां एवांजेकर्मतेनेजस्वप्नावकईये अनेतेनेजवासनातथाप्रकृतिकैये पछेमुक्तानंदस्वामि
येप्रभपुछुंजेहेमहाराजजीवसाथे एकरसपणानेपांमिरयांएवां जेकर्मएनेजस्वप्नावतथावासनाकरिने कहोछो
एवासनानेढाढ्यानोशोउपायछे ॥ पछेश्रीजीमहाराजबोल्याजे एवासनाढाढ्यानोउपायतो आत्मनिष्ठायेसहित
श्रीकृष्णभगवाननिभक्तिकरविएजन्नासेछे अनेजोआत्मनिष्ठाविनाएकलिजश्रीकृष्णभगवाननि भक्तिहोयतो
जेमभगवानमाहितकरेतेमविजापदार्थमांपणहेतथईजाय माटेआत्मनिष्ठासहितभक्तिकरविएजवासनाढाढ्या

ग० अं.
२०

॥४५॥

नोउपायछे अनेआत्मनिष्ठावादानेपणजोकोइकचुंदादशकादादिकनेजोगेकरिने अज्ञानिनिपेठेजक्षोअथईआ
वेपणजाजिवास्टकेनहिं ॥ ॥ इतिवचनान्तं ॥ २० ॥ ॥ २४३ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाभादरवा
शुदि९ नवमीनेदिवसस्वामिश्रीसहजानंजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांआथमणेवास्यओरडा
नीआंसरियेंढोढीयाउपरघगादितकीयानंखावीने विराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतानेकंठनेविषेचमे
लानापुष्पनाहारविराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्यमुनिमंडलसमस्ततथादेशंदेशनाहरिन्नक्तनिसन्ना
न्नराईनेयेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेगोपादानंदस्वामिने नेशुकमुनिनेप्रश्नउत्तरकरवानिआज्ञाकरि पछेशुकमुनि
येगोपादानंदस्वामिनेप्रश्नपुछ्युंजेन्नगवाननिजेन्नक्तिछे तेणेकरिनेजीवन्नगवाननिमायानेतरेछेने अक्षरधामने
पांमेछे अनेजेधर्मछे तेणेकरिनेतोदेवलोकीप्राप्तिथायछे नेतेपुण्यनेअंत्यपाछोदेवलोकमांथितेजीवपडिजायछे
अनेन्नगवाननाजेअवतारथायछे तेतोज्यारेज्यारेधर्मनीग्लानीथायछे तारेतारेतेधर्मनेस्थापनकरवाने अर्थथाय
छेपणन्नक्तिनास्थापननेअर्थथातानथी अनेजेप्राप्तिन्नक्तिवतेथायछे तेप्राप्तीधर्मेकरिनेजणातिनथि माटेन्नक्तिसर
खीकियेप्रकारधर्ममांमांटाईआवेएप्रश्नछे पछेगोपादानंदस्वामियेएप्रश्ननोउत्तरकरवामांज्योतेजेजेवातकरितेमां
धर्मतेन्नक्तिनुअंगरूपथेजायपणकोईरित्येन्नक्तिसरखीधर्ममांगौरवताआवेनहीं पछेएवार्त्तासांनर्दानेश्रीजीमहा
राजअतिशहसताहवा अनेएमवाल्याजेएप्रश्ननोउत्तरघणोकठणछे माटेद्व्यांअमेएनोउत्तरकरियेजेएधर्मतांवेप्र
कारनोछे एकनिवृत्तिधर्मछेनेविजोप्रवृत्तिधर्मछे तेएवेप्रकारनोधर्मतेन्नगवाननासंबंधेसहितपणछे नेन्नगवानना

વ૦ મ૦
॥૪૬॥

સંબંધરહિતપણછે તેમાં જગવાનના સંબંધ સહિત જન્મ છે તે તો નારદ સનકાદિક શુક જીધુ પ્રહ્લાદ અંબરીષ એ આદિક જે
જન્મ જનતે નો છે અને એ ધર્મને જ જાગવત ધર્મ કહે છે તથા એકાંતિક ધર્મ કહે છે ને તે ધર્મને જ્ઞાતિ તો બે નથી એક જ છે અને જે ધ
ર્મ સ્થાપનને અર્થે જગવાનના અવતાર થાય છે તે પણ એ જ ધર્મના સ્થાપનને અર્થે થાય છે અને જે કેવલ વર્ણાશ્રમના ધર્મ
છે તે તો જાગવત ધર્મ થી અતિ શોભે છે અને જાગવત ધર્મ કરિને તો જીવ જે તે જગવાનની માયાને તરિને પુરુષોત્તમ
ના ધાંમને પામે છે માટે જાગવત ધર્મને જ્ઞાતિ એનું તો એક સરખું ગૌરવ પણ છે અને પ્રાપ્તિ પણ એક સરખી જ છે એ રિત્યે જ્ઞાતિ
નીને ધર્મની સરખી મોટાઈ છે ને કેવલ જે વર્ણાશ્રમ ધર્મ તે તો તે થી અતિ શોભે છે ને તેનું ફલ પણ નાશવંત છે અને અમા
રો પણ મતે છે જે જગવાન તથા જગવાનના એકાંતિક જન્મ તે વિના કોઈ સંધાયે હેતુ કરિયે તો પણ થાતું નથી અને અમને
એમ જણાય છે જે જડ જરત શુક દેવદત્તાત્રેય કૃષ્ણ દેવ જગવાનના સરખાં અમારા જીવનો ઢાલો છે માટે અમને પણ
વનપર્વતને જંગલમાં જ રેવું ગમે છે પણ મોટાં મોટાં સેહેર પાટણ હોય એમાં રેવું ગમતું નથી એવો અમારો સહજ સ્વભાવ છે તો
પણ જગવાન તથા જગવાનના જન્મને અર્થે લાઘુ માંણસના ઝીડામાં રહિયે છે એ તો પણ અમારે જેવું વનમાં રેયે ને નીર્બંધ
રેવાય તેવું જ રેવાય છે અને અમે પોતાને સ્વાર્થે કરિને લાઘુ માંણસ માં નથી રહેતા અમે તો જગવાન તથા જગવાનના જન્મ
ને અર્થે માંણસના ઝીડામાં રહિયે છે એ અને જગવાનના જન્મને અર્થે ગમે તેટલી પ્રવૃત્તિ કરવી પડે તો પણ એને અમે નો વૃત્તિ જા
ણિયે છે એ અને જગવાનનો જે જન્મ હોય ને તે ગમે તેટલા વાંકમાં આવ્યો હોય તો પણ અમારે તેનો અવગુણ આવતો નથી
અમે તો એમ જાણિયે છે એ જે જગવાનના જન્મમાં જો કાંઈ ક્ષતિ અથવા અલ્પ દોષ હોય તો પણ તે જોવાનું હિંમત અમે નહીં

ગ૦ અ.
૨૧

॥૪૬॥

पोतामां होय तो तेने टाह्यानो उपाय करवो पण नगवानना नक्तमां एजात्यनो दोष होय तो पण एहरिजननो अवगुण
खेवोनहि नेहरि नक्तनो तो अवगुण ज्यारे मोटा वर्तमानमां चुकी जाय तारे खेवोनें बीजा अष्टपदोष होय ते सारु नगवा
नना नक्तनो अवगुण खेवोनहि अने नगवानना नक्तनो होय तेने वादविवाद करि जीतिने राजी थावुं नहि एसा ये तो हारि
ने जराजी थावुं ने जे वादवीवाद करि नगवानना नक्तनो जीते छे ते तो पंच महापापना जे करनारा तेथी पण वधुपापी छे अ
ने अम आगव्य जे कोइ नगवानना नक्तनुं घसातुं बोले ते तो अमने दिठो जगमे नहि ने जे नगवानना नक्तनो अवगुण खे
तो होय तेना हाथनुं तो अन्न जस पण जावें नहि अने देह नो संबंधी होय पण जो नगवानना नक्तनो अवगुण खे तो ते साये
पण अतिशे कुहेत ये जाय शामाटे जे आपणे तो आत्मा छे ये ते आपणे देहने देहना संबंधी साये शासारुहेत जोइ ये आपणे
तो सत्तारूपरहिने नगवान तथा नगवानना नक्तनो संघाथे हेत कस्युं छे पण देह बुद्धिये करिने हेत कस्युं नथि ने जे सत्तारूपर
हिन हि सके तेने तो कांमक्रोधलोभमदमदरादिक जे शत्रुते पिड्या विनारहे जनहि माटे जे आत्मसत्तारूपथे ने नक्ति
नहि करता होय तेनुं रूप तो आसत्संगमां उघाडुं थयावीनारहे जनहि शामाटे जे आसत्संग छे ते तो अक्षौकी कछे ने जे वाश्वे
तद्वीपवैकुण्ठगोलोक तेने विषे नगवानना पार्षद छे ते जे वाज आसर्वे सत्संगी छे ने अमे तो जे वासर्वथी पर जे दीव्य अक्षर
धांम तेने विषे नगवानना पार्षद छे ते जे वाजो आसत्संगीने नजाणता है ये तो अमने नगवान तथा नगवानना नक्तना स
मछे अने जेनें ज्ञान वैराग्य धर्मने नक्ति ए अतिशे द्रढ नहि होय ते तो अंतजातां दीक्षोपड्यावीनानहि जरहे जे मणि पायें
खदोरो होय तेने शोयाक्षामां ने चोसासामां तो अकडरहे पण ज्यारे उनाझो आवतारे जरु रदीक्षो थै जाय ते मअहियां हरि न

व० मृ०
॥ ४७ ॥

कने सर्वे प्रकार सुख रहने सत्संगमां पण सनमान था तुरहे ते रूप जे चो मासुने शीया लोते मां तो ज्ञान वैराग्य धर्म ने चक्ति
ते सुधां आकरां जणाय पण ज्यार सत्संगमां अपमान थायने देहे करिने पण दुखी थाय ते रूप जे उना लोते मां तो ज्ञान वैरा
ग्य धर्म ने चक्ति ते मिणे पाये लदारा नीपे ठेदी लायै जाय तो पण अमे तो ते नो त्याग करतान थि पण एज एनी मेले मन मां ओ
शीया लोथैने सत्संगमां थो पाछो हठी जाय छे पछे ते सत्संगी के वा तो होय तो पण तेने अंतरे सत्संग संबंधी सुख न रहे माटे
सत्संग करवां ते तो आत्म सत्तारूप थैने अति द्रढ पणे करवां पण देह तथा देहना संबंधी ते संघाथे हे तर ही जाय एवो सत्सं
ग करवां नहि जेम सोनानां दारो कस्यो होय ते छये ऋतु मां सरखारहे पण उना दाने तापे करिने ठी ला थाय नहि ते मजे नो
द्रढ सत्संग होय तेने गमे ते वां दुख आवी पडे तथा गमे ते लुं सत्संगमां अपमान थाय पण तेनुं कोई रित्ये सत्संगमां थो मन पा
छुं हठे नहि एवा जे द्रढ सत्संगी वैष्णव छे ते जे अमार तो सगावा ला छे तेने ते जे अमारि ना त्य छे ने आदे हे करिने पण एवा वै
ष्णव जे लुं जर हे वुं छे ने श्री कृष्ण जगवान ना धां म मां पण एवा वैष्णव जे लुं जर हे वुं छे एम अमारो निश्च छे ने तमार पण ए
म जनिश्च राख्यो जोई ये शामाटे जेत मे सर्वे अमार आश्रित थया छो माटे अमार ते मन हे तनी वात होय ते कहि जोई ये ने मी
अपण तेने ज जां एवा जे पोताना हे तनी वात होय ते दुख ल गाडीने पण कहे एज मित्र नुं लक्षण छे ते सम किरा खज्यो ॥ ॥
॥ इति वचना मृतं ॥ ॥ २३ ॥ ॥ २४४ ॥ ॥ संवत् १८८४ नाच्चा दरवावदि ४ चोथ्यने दिवस स्वामि श्री
सहजानंद जी महाराज श्री गढडामध्ये दादा खाचरना दरबारमां आथ मणे बास्य ओरडानि ओसरिये विराजमान हता
अने सर्वे श्वेत वस्त्र धारण कस्यां हता अने पाधने विषे धोला पुष्पना तो राकु किरया हता अने कंठने विषे धोला पुष्पना हार

ग० अं.
२२

॥ ४७ ॥

विराजमानहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिभक्तनिसन्नाभराईनेबेठिहति नेपरम
हंसदुकडसरोदाखेईनेपोतानिआगद्यविष्णुपदगावताहता तसमयमांश्रीजिमहाराजअंतरसनमुखद्रष्टिकरिनेविरा
जमानहता पछेश्रीजिमहाराजएमबोदयाजेजुं प्रेमलक्षणाभक्तियेजुक्तआकीर्तननेविषेहरिजननुंअंगकयुंछे ए
बुंतोछिणाभ्राइनुंअंगछे तथापर्वतभ्राईनेमुलुजीएनांपणएवांअंगहतां माटेअमेअंतरसनमुखद्रष्टिकरिनेविचार
ताहताअनेबिजापणसतसंगमां एवाअंगवालाहशेअनेजेनेप्रेमलक्षणाभक्तिनुंअंगआवेतेनेपंचविषयनेविषेप्रीति
दक्षिजायछे अनेआत्मनिष्ठाराख्याविनानिजरछे पछेमुक्तानंदस्वामियेपुछ्युंजेनरसैमेतोतोसखिआवेश्रीकृष्णभग
वाननेभजतानेकेटलाकनारदादिकभगवाननाभक्तछे ततोदासआवेकरिनेभगवाननेभजेछेएवंप्रकारनाभक्त
मांकेनिभक्तिश्रेष्ठजांणवि पछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेनरसैमेतोगोपियोने नारदसनकादिकएमनिभक्तिमांवेप्र
प्रकारनथिएतोएकप्रकारजछे अनेदहतांपुरुषनांनेस्त्रीनांवेयमायिकछेनेनाशवंतछे अनेभजननांकरनारोजंजी
वात्मातेपुरुषपणनथीनेस्त्रीपणनथि एतोसत्तामात्रचैतन्यछेतेंदहमुकिनेभगवाननाधाममांजायछे तारेजेविभग
वाननिमरजीहोयतेवांतेनांआकारबंधायछे अथवाएभक्तनेजेवांसवानांअवकाशआवेतेवांआकारधरिनेभग
वाननिसेवाकरेछे अनेजेभगवाननाभक्तहोयतेनेजेमभगवानमांप्रतिहोयतेमजजोधनस्त्रीआदिकपदार्थमांप्री
तिथैजाय तोएभगवाननादृढभक्तकवायनहि अनेपरमेश्वरनाभक्तथईनेभक्तिकरतांथकांजेपापकरेछे नेसत्संग
मांजकुवासनावांधेछेतेंपापतोएनेवज्जलेपथायछे अनेकुसंगमांजईनेपरस्त्रीनांसंगकरेतेंथकिपणसत्संगमांभग

વ૦ સ્ત૦
॥૪૮॥

વાનનાન્નક્રત્તુપચ્ચકુદ્દષ્ટિયજોવાણુંહોયતોતેનુંવધુપાપછે માટેજેનેન્નગવાનમાંદ્રઢપ્રિતિકરવીહોયતેનેતોકોઈ જા
ત્યનુંપાપપોતાનિબુદ્ધિમારિહેવાદેવુંનહિં શામાટેજેસત્સંગિહરિજનછેતેતોજેવાંપોતાનાંમાબેનકંદિકરિહોયતેવાંછેઅ
નેઆસંસારનેવિષેઅતિશેજેપાપીહોયતેપોતાનાગોત્રનિશ્ચિયાંનેવિષેકુદ્દષ્ટિરાવેછે માટેજેહરિજનનેવિષેકુદ્દષ્ટિરાવેતે
અતિશેપાપીછેનેતેનોકોઈકાલેછુટકોથાયનહિં માટેજેનેરસિકન્નક્રત્તુથાવુંહોયતેનેઆવિજાત્યનુપાપતેનાંત્યાગકરિ
નેપછેરસિકન્નક્રત્તુથાવું અનેસર્વપાપમાંથિમોટુંપાપછે જેન્નગવાનનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુનેવિષેદોષબુદ્ધિથાયનેતેદોષ
બુદ્ધિયેકરિનેન્નગવાનનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુસંઘાથેવૈરવંધાઈજાય માટેકોટિગૌહત્યાકરિહોયતથામઘમાંસનુંન્નક્ષણ
કરચુંહોયતથાઅસંસ્યગુરુસ્ત્રીનોસંગકરચોહોય તેપાપથકિતોકોઈકાલેછુટ્યકોથાયપણન્નગવાનનેન્નગવાનના
ન્નક્રત્તુનોજેદ્રોહિતેનોતોકોઈકાલેપાપથકિછુટ્યકોનથાયઅનેતેપુરુષહોયતોરાક્ષસથેજાયને સ્ત્રીહોયતોરાક્ષસીથે
જાય પછેતેકોઈજન્મમાંઅસુરમટિનેન્નગવાનનોન્નક્રત્તુથાતોનથિ અનેજેનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુનોદ્રોહઆદસ્યોહોયનેપ
રિપકદ્રોહિનયયોહોયતેનિતો દ્રોહબુદ્ધિમોટાપુરુષનેસંગેકરિનેટલેછે પણજેનિપરિપક્કદ્રોહબુદ્ધિયેઈહોયતેનિતોકોઈ
જોગેકરિનેદ્રોહબુદ્ધિદલેનહિં અનેદ્રોહકસ્યાનિસાધનદશામાંહોયનેએમજાંણેજેન્નગવાનનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુનોમેંદ્રો
હકસ્યોએમોટુંપાપકરચુંમાટેદુંતોઅતિશેનીષછુંઅનેન્નગવાનનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુતેતોયદુમોટાછે એવિરિત્યેજેન્નગવા
નનોનેન્નગવાનનાન્નક્રત્તુનોગુણલે અનેપોતાનેવિષેદોષજુવેતોગમેતેવાંમોટાંપાપકસ્યાંહોયતોપણતેનાશપાંમેછેઅને
ન્નગવાનપોતાનાન્નક્રત્તુનાદ્રોહનાકરનારાઉપચ્ચજેવાકુરાજિથાયછે નેદુસ્વાયછેતેવાકોઈપાપેકરિને દુસ્વાતાનથિ

ગ૦ અં.
૨૨

॥૪૮॥

अनेज्यारवैकुण्ठलांकमांजयविजयसनकादिकनुंअपमानकस्युं तारेन्नगवानतत्कादसनकादिकपासेआव्यानेसन
कादिकप्रत्येएमबोदयाजेतमजेवासाधुछंतेनोजद्रोहकरेतोमाराशत्रुछेमाटेतमेजयविजयनेशापदिधोएबहुसारुं
कस्युं अनेतमजेवान्नगवदिब्राह्मणतेनोतोमाराहायद्रोहकरेतोतेहायनेपणहुंकापिनांखुतोबिजानिशीवातकेवि
एविरित्येवैकुण्ठनाथन्नगवानसनकादिकप्रत्येबोदयानेजयविजयहता तेन्नगवदिनाअपराधरूपिजेपापतणेकरिने
दैत्यथयाएविरित्येजेजेन्नगवाननाचक्रनोद्रोहकस्योछे तेसर्वेमांटेपदवीमांथिपडिगयाछेतेशाखमांवातप्रसिद्धे
मांटेजेनेपोतानुंरुंदुइछुवुं तेनेन्नगवाननाचक्रनोद्रोहकरवानहिं नेजांजांणेअजांणेकांईकद्रोहयंगयोहोयतोपरो
दागीस्तुतिकरिनेजमंतराजीथायतेमकरवुं ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ॥ २२ ॥

॥ २४५ ॥ ॥ संवत् १८८५ नाआसोशुदि १५ पुन्यमनेदिवसरात्रिनेसमेस्वामीश्रीसहजानं
दजीमहाराजश्रीगढडामध्ये दादाखाचरनादरवारमांपोतानाउतारानेविषेफलियानिवच्येदोदियांढवाविनेतेउपस्थ
विराजमानहता अनेसर्वेश्वेतवस्वधारणकरयांहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिच
क्रनिसन्नान्नराईनेवेठिहति ॥ पछेश्रीजिमहाराजरुपाकरिनेसर्वेहरिजनप्रत्येबोदयाजेजेन्नगवाननाचक्रहोय तेनि
त्येन्नगवाननिमानसीपूजाकरेतमानसीपूजाकरवानिएमविक्रिछे जेउनाळांशियाळांतेचोमासुंएत्रएयेरतुनेविषे
नापिनोपिमानसीपूजाकरवीतेमांउनादानाचारमहिनासुधी तोएमपूजाकरविजेसारुंटाहुंसुगंधिमानपवित्रजल
होय तेणेकरिनेन्नगवाननेप्रथमनवराववाने पछेधोयेदोधांखेसमुंदरकिणोनेघाटाहोय तेपरवाआपवानेपछे

व० मृ०
॥४९॥

सुंदर आसन उपस्थ विराजमान एवाजे नगवान तेना अंग अंग ने विषे सुंदर मलिया गरचंदन घसिने वाढ्य कामां उतारि
राख्युं होय ते चरचवुं ते प्रथमतो लादने विषे चरचिने लादने सारि पेठे निरखवुं तथा हाथ ने विषे चरचीने हाथ ने सारि पेठे
निरषवा तथा हृदय उदर साथ धांपि डि ए आदिक जे अंग तेने विषे ते चंदन नुं छेपन करि करिने ते ते अंग ने निरखवां तथा चर
णार विंदनि उपस्थ ने तसे सुंदर कंकुचो पडवुं ने ते चरणार विंदने निरखवां पछे मोगरा चमेळि गुलाब चंपो ए आदिक जे सु
गंधिमान पुष्प तेना हार तथा कंकण बाजु बंधटो पि ए आदिक जे आच्युषण ते ते पुष्प नां पेरववां अने मोगरा ना पुष्प जेवुं
धोखुं ने फिणुं ने बहु नारे नहि एवुं वस्त्र मस्तक ने विषे धराववुं तथा धोखि फिणि ने हलकी एवी जे सुंदर पछे दिते ओढाववी
पछे ते नगवान ने मलवुं ते एकवार मलवुं बेंवार मलवुं जेवुं पोताने हेत उपजे ते ममलवुं तथा नगवान नां चरणार विंदपो
तानी छाति मांझे वां तथा मस्तक उपस्थ धारवां अने ते मलवे करिने जे नगवान ना अंग नुं चंदन पोताना अंग मां वलगे तथा
नगवान ना चरणार विंदने पोतानि छाति मां ने मस्तक उपस्थ धारवां होय तेणे करिने जे कंकु वलगे तथा पुष्प ना हार नां चि
न्हई त्यादिक जे जे पोताना अंग मां वलगे तेने धारवुं केंतां एम जाणवुं जे नगवान नुं प्रसादि चंदन कंकु ने हार ते मारा अंग सां
अद्यांछे अने शिया दाना च्यार महिना सुधितो एम पूजा करवी जे प्रथमतो नगवान ने उंने जसे करिने नवराववाने पछे
धोखो खेस पेरवा आपवोने पछे ठोलिया उपस्थ मखमल नुगादलुं पाथरिने ते उपस्थ धोखो ओछाड ओछाडिने ते उपस्थ
नगवान ने विराजमान करवाने पछे सुरवात पेरववो तथा डगली पेरववी तथा सोने रिता राखो नारे कसुं विरेटो मस्त
कें बंधाववो तथा कंड्ये नारे रेटो बंधाववो तथा खन्ने नारे रेटो धराववो तथा हिरामो तिसुवर्ण लादनां जे नाल्य नाल्य नां

ग० अं.
२३

॥४९॥

घरेणांतिअंगअंगनेविषेधराववांतथामांतिनिमाझापेराववी अनेवस्त्रपेराविनेतथाआचूषणपेराविनेअगवामनां
जेतेतेअंगतेनेसारिपेठेनिरखवां अनेअगवाननाझळाटनेविषेएककंकुनीचांदलोकरवो अनेचोमासानाध्यामहि
नासुधिएमपूजाकरवीजेजांणियेअगवानकोईकगामथिआव्यातेधोळांवल्लसर्वेपल्लिगयांछे अथवानदियेपरम
हंसेसहितनावापधास्याहतात्यांथिपल्लिनेआव्याछे पछेतेपल्लेळांजेवस्त्रतेनेउतराविनेसर्वेकसुंबल्लवस्त्रपेरावाआ
पवां अनेझळाटनेविषेपिडुंजेकेसरचंदनतेनुंलेपनकरवुं अनेउनालोहोयतारेचोगांनजायगामांतथाफुलवाडिमां
अगवानविराजमानछे एविरित्येअगवाननेधारवा अनेशियाळांनेचोमासुंहोयतारेकोईकसारिमेडिनेउपस्थअग
वानविराजमानछे अथवाघरनेमाहेलिकोरेविराजमानछेएविरित्येअगवाननेधारवा अनेअगवाननेजमवाकेई
वस्तुआपवीतोजेअक्ष्यओज्यक्षेत्यचोक्ष्यपोतानामनमांखावानेगमतांहोयतेवांअगवाननेअर्थेचितववां अनेतेवां
अगवाननेनआवतांहोयतोपणपोतानेगमतांजओजनअगवाननेअर्थेचितववां अनेबिजाजेधूपदीपआरति
आदिकउपचारतेजथाजोग्यअगवानने अर्पणकरवाएविरित्येअण्येरतुमांअन्नअन्नपुजाकरेतोतेअक्तनेअगवा
ननेविषेहेतनिवृद्धियायछे नेतेनाजीवनेबहुसमासथायछेमाटेजेणेआवातसांअलिछे तेराखज्यांनेनित्येआविरि
त्येअगवाननीमानसीपूजाकरज्यांनेआविवातअमेकोईदिवसकरिनाथि अनेवल्लिथ्रीजिमाहाराजेएकविजिवात
करिजेज्यारेअगवाननेअगवानाअक्ततेपोतानेउपस्थराजिथाय तारेतेअक्तनेएमविचारवुंजेमारांमोटांआग्यजेमा
रिउपस्थअगवाननेअगवाननाअक्तराजिथया अनेशिखानेअर्थेअगवाननेअगवाननाअक्तपोतानेबढेतारेपण

व० मृ०
॥ ५० ॥

एमविचारवुं जेमारांमोटांआग्यजेमुनेजगवाननेजगवाननाजक्तवहुया जेणेकरिनेमारामांअवगुणहशेतेजाशेए
विरित्येवदतापणराजिथावुंपणवदं तारेमनमांशोकनकरवानेकचवाववुंनहिनेपोतानाजीवनेअतिपापिनमानवो
राजिरवुंआवातपणराख्याजेवीछे ॥

॥ इतिवचनामृतम् ॥

॥ २३ ॥

॥ २४६ ॥

॥ संवत् १८८५ नाआसोवदि १२ द्वादशीनेदिवसश्रीजिम

हाराजश्रीगढडामध्यदाडाखाचरनादरवारमां श्रीगोर्पानाथजीनामंदिरनेविषेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधार
णकस्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगल्यसाधु तथादेशदशनाहरिजक्तनिसज्जराईनेबंढिहति पछेश्रीजिमहा
राजनेमुक्तानंदस्वामियेप्रश्नपुछ्या जेजगवाननाजेजक्ततेअक्षरधामनेविषेजगवाननिसंवामांरहेछे तेसंवानि
प्राप्तिनांजेसाधनतेशांछे तारेश्रीजिमहाराजबाढ्याजेश्रद्धास्वधर्मवैराग्यनेसर्वप्रकारेइंद्रियोनोनिग्रहकरवानेअहिं
साब्रह्मचर्य साधुनोसमागमआत्मनिष्ठानेमहात्म्यज्ञाने जुक्तएविजेजगवाननिनिश्चलजक्तिने संतोषनिर्दजपणुंद
यातपनेपोताथिगुणकरिनेमोटाजे जगवाननाजक्ततेमनेविषेगुरुआवराखिनेतेमने बहुप्रकारेमानवानेपोतानेब
रोबरियाजे जगवाननाजक्ततेमनेविषेमित्रआवराखवाने पोताथिउतरताजेजगवाननाजक्ततेमनेविषेशिष्यआ
वराखिनेतेमनुहितकरवुंएविरित्ये आसांलसाधनकरिनेजगवाननाएकांतिकजक्तजेते अक्षरधामनेविषेजगवान
नीसंवानेरुडिरित्येपांमेछे पछेशुकमुनियेप्रश्नपुछ्या जेआपणासर्वसंतवर्त्तमानमांरहेछे तथाप्रिएमनेविषेएवुंकी
युंलक्षणछे जेजेणेकरिनेएमजाणियेजेणेआपत्काळपडशे तोपणएधर्ममांथिनहिदगेतारेश्रीजिमहाराजबाढ्या

ग० अं.
२४

॥ ५० ॥

जे नगवाननां जे नानां मांटां वचन ते नि उपस्थ निरंतर जे निद्रा स्थिर हे पण वचन बाहेर पगंदे वा पडे ते मां अतिकठण पडे
अने ते वचन थि आगव्य पगमां डिने अधिक पण नवर ते अने ओछो पण नवर ते तेने जांणिये जे एधर्म मां थि आपत्काक्षेप
ण नहि पडे पछे श्रांजिमहाराजे कृपा करि ने एमवात्ता करि जे प्रकृति जे जाविते जीवने बहु कठण छे तथापि जांससंग मां
स्वार्थ जणाय तो प्रकृति टलवी कठण न पडे जे मदादा खाचरना घरना माण सुने अमने राखवाना स्वार्थ छे तां अमने जे प्र
कृति नगमे ते राखतान थि तेम स्वार्थ करि ने प्रकृति टले छे तथा नये करि ने पण टले छे पण ते अतिशन थी टलति कम जे ज्यार
कोई मां ए सहाय तारे तेनां नय राखे ने मां ए सनहाय तां न राखे जे मराजाने नये करि ने चार प्रकृतिना त्याग करे छे ॥ अने
जे नो जे स्वप्नाव होय ते नि उपस्थ वारं वार अमे कठण वचन नाडं कमास्या हांय ने कच वा व्यां हांय तां पण ते कोई रित्ये पाछे
न पड्यो होय ते उपस्थ तो अमार एवुं हे तर हे छे ते जाग्रत स्वप्न मां संचार विना ते हेत एमनुं एमरत्युं जाय छे ने गमे ते मथाय
पण ते हेत टलनुं न थि अने वलि जे हरि नक्तने विषे जे अंग होय ते मां एक अंग सरस हांय ते कही ये छे ई ये जे दादा खाचरने वि
श्वासनुं अंग अने राज बाई ने त्यागनुं अंग अने जीव बाई ने श्रद्धानुं अंग अने लाहु बाई ने अमारि प्रसन्नता करवी ए अंग
अने नित्यानंद स्वामिने अमारि प्रसन्नता करवी ए अंग अने ब्रह्मानंद स्वामिने सत्संग निमर्यादानां कोई रित्ये नंग न थाय
एवो आग्रह ए अंग अने मुक्तानंद स्वामिने अमारि प्रसन्नता करवी तथा अमारो विश्वास ए अंग अने सोमदा खाचरने
सदा ए करेणी पणुं ए अंग चेतन्यानंद स्वामिने एमजे कोई रित्ये महाराज प्रसन्न थाय एम आपणी वत वरताय तां ठिक ए अंग
ग अने स्वयं प्रकाशानंद स्वामिने निश्चय तथा महात्म्य ए अंग अने ठाकोर छिणा चाई ने एमजे नगवान विना बिजाप

दार्थमारखेमारुमनबंधाईजायनहिएवुंअंग अनेमोटाआत्मानंदस्वामिनेअमारावचननुंउलंघनथायनहिएवुंअंग
 एविरित्येघणाकमोटेरापरमहंसतथाहरिचक्रतेनांअंगकयांअनेपछेएमबोल्याजेअहिंनीमोटेरित्रण्यबाईयुंतथागो
 पाक्षानंदस्वामिब्रह्मानंदस्वामिमुक्तानंदस्वामिनित्यानंस्वामिशुकमुनिनिसोमलोखाचरदाढोखाचरएतमेसर्वेजे मह
 मणांआवर्त्तमानकालेकेवारुडिरित्येवरतोछोतथापिजोदेशकालसंगक्रियाएच्यारनेविषेविशमपणुंथाय तोएमनो
 एमरंगरहेनहिएवातमांकाईसंशयनथि अनेकदाचितविषयमांबंधाडुगयोहोय पणजोजेनेविषेजेदृष्टोज्ञानांशवधा
 रोहोय तोतेविषयनाबंधननेतोडिनेनिकसेतेज्ञानांशतेशुंतोएमसमऊल्यहोयजेहुंजेजीवतेआवांछुं तथादेहतेआ
 वोछेतथादेहनांसंबंधीतेआवांछे तथाप्रकृतिपुरुषविराटसूत्रात्माअव्याकृततेनांस्वरूपतेआविरित्यनांछे तथाअग
 वानतेआविरित्यनाछे तथाअगवाननुंधामतेआविरित्यनुंछेइत्यादिकजेज्ञानांशतेनिजेअंतरमांदृढतानीअंथितेप
 डिहोयनेपछे जेवैराग्यउपजेतेवैराग्यस्वरोअनेएवीनाबीजोजेवैराग्यतेतोउपरथिजणायपणएमांबलनहि बसतो
 ज्ञानांशथिउपनोजेवैराग्यतेमांजछे जेमदीवानांअग्नितेनेवायुलागेतारे ओलाइजाय अनेबडवानलअग्नितथामे
 घमांजेबीजक्षीनांअग्नितेजलमांरयोछे पणतेजलनोपराअवएनेथातोनाथिप्रज्वलितथकोरहेछे तेमज्ञानांशविना
 नांजेवैराग्यतेनेविषयनोसंबंधथायतारेएवैराग्यटकेनहि अनेज्ञानांशेकरिनेयजोजेवैराग्यतेनेविषयनोसंबंधथाय
 तोपणएवैराग्यक्षीणनपडेवडवानलअग्नीनिपेठेप्रज्वलितथकोवरतेछे अनेएवोजेज्ञानांशतेनिकोडिरित्येकरिनेतमा
 रामनमांआंठिपडिजायतेसारुअमेनिरंतरवात्ताकरियेछैये केमजेकोइकवात्तानीचुंकलागेतोएविआंठिपडिजाय

અનેજેએમનસમઝેને આમારિજાત્યઆમારિમાઆમારોવાપઆમારાસંબંધિએવિરિત્યનીઅહંમમતાયેયુક્તજેનિસ
 મઝાણ્યછે તેનેતોઅતિપ્રાકૃતમતિવાલોઅણસમઝુજાણવો અનેવલોશ્રીજિમહારાજેરૂપાકરિનેએમવાર્તાકરિજે
 મુમુક્ષુનેઉત્કૃષ્ટગુણનીપ્રાપ્તિયાયતેનુંકારણશુંછે તોજગવાનનીકથાવાર્તાસાંજન્યમાંજેનેજેટલીપ્રિતિતેનેતેટલોજ
 ગતનોઅંજાવયાયતથાકામક્રોધલોનાદિકદોષનોનાશયાય અનેજોકથાવાર્તામાંજેનેઆલસહોયતેનીકોરનિ
 એમઅટકલકરવીજેએમાંમોટાગુણનહિઆવે અનેશાસ્ત્રમાંનવપ્રકારનીજ્ઞતિકહિછેતેમાંશ્રવણજ્ઞતિનેપ્રથમગણિ
 છે માટેજોશ્રવણજ્ઞતિજેનેહોયતોપ્રેમલક્ષણાપરજંતસર્વેજ્ઞતિનાંઅંગાનેપ્રાપ્તયાશેએવિરિત્યેવાર્તાકરિ અનેતેજ
 દિવસમધ્યાનસમેદાદાવાચરનાદરવારમાં ઉત્તરાદેવાસ્થાપોરઠાનિઓસરિનિઆગલ્યપરમહંસસર્વેનિપંક્તિજમવા
 સારુબેઠિહતિતેસમયમાં શ્રીજિમહારાજલિંબડાનાવૃક્ષનેહેઠઠોલિયોઢલાવિનેવિરાજમાનહતાપછેશ્રીજિમહારાજ
 પરમહંસઆગલ્યએમવાતકરિજેબાઈયુંહરિજ્ઞતિછે તેનુંમાહાત્મતોઝાઝુંસમઝવુંનહિ કેમજેમાહાત્મ્યનેમિસેકરિને
 મનમાંનુંમનનથાયએટલેસ્વપ્નમાંઆવે માટેમાહાત્મ્યલેવુંતોસૌનુંસમપણેલેવુંજેએસર્વેજગવાનનાજ્ઞતિછે પણઅ
 ધિકન્યૂનપણેમાહાત્મ્યલેવુંનહિઅનેજોઅધિકન્યૂનપણેમાહાત્મ્યસમઝેતોતેમાંમોટુંવિઘ્નછે તેમજબાઈયુનેજાડાંઓનું
 મહાત્મ્યપણસમપણેસમઝવું અનેજોએમનસમઝેતોએબાઈયુનેપણમોટુંવિઘ્નછે ॥

॥ ઇતિવચ

નામૃતમ્ ॥ ૨૪ ॥

॥ ૨૪૭ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૫ નાકાર્તિકશુદિ

૧૦ દશમીનેદિવસસ્વામીશ્રીસહજાનંદજિમહારાજશ્રીગઢડામધ્યેદાદાવાચરનાદરવારમાં આયમણાવારનાઅ

व० मृ०
॥ ५२ ॥

रडानिआसरियेदोखियाउपस्थविराजमानहताने सर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपर
महंस तथादेशदेशनाहरिन्नक्तनिसन्नाचराइनेवेठिहति पछेश्रीजीमहाराजेरुपाकरिनेएमवार्त्ताकरिजे नगवानसं
बंधिन्नक्तिउपासनासेवाश्रद्धाधर्मनिष्ठाएआदिकजेजेकरवुं तेमांविजाफलनीइच्छानराखवीएमसच्छास्त्रमांकयुं
छे तेतोसाचुंपणएटलीतोइच्छाराखवीजेएणेकरिनेमारिउपस्थन्नगवाननीप्रसन्नताथायएटलीइच्छाराखवी अनेए
वीइच्छाराख्या विनाअमथुंकरेतोतेनेतमोगुणीकेवाय माटेन्नगवाननीन्नक्तिआदिकजेगुणतेणेकरिने नगवत्पस
न्नतारूपफलनेइच्छवुं अनेजोएविनाविजिइच्छाराखेतोचतुर्द्धामुक्तिआदिकफलनिप्राप्तिथायअनेन्नगवाननिजेप्र
सन्नतातेघणाउपचारकरिने जेन्नक्तिकरतेनिजउपस्थथायनगरिवउपस्थनथायएमनथिगरिबहांयनेश्रद्धासहितज
लपत्रफलफुलन्नगवाननेअर्पणकरेतोएटलीमांपणराजिथायकेमजेन्नगवानतोअतिमोटाछे तेजेमकांडकराजाहो
यतेनानांमनां एकश्लोकजकांडककरिलावेतोतेनेगामआपेतंमन्नगवानतुरतराजिथायछे अनेवलीन्नगवाननोख
रोन्नक्ततेकोंणकेवायतो पोतानादेहमांकांडकदीर्घरोगआविपडे तथाअन्नखावानमलेवस्त्रनमलेइत्यादिकगमेएट
लुंदुःखअथवासुखतेआविपडेतोपणन्नगवाननी उपासनान्नक्तिनियमधर्मश्रद्धाएमांथिरंचमात्रपणमोखोनपडेर
तिवासरसथायतेनेखरोन्नक्तकहीयें पछेश्रीजिमहाराजनराजवाइयेप्रभपुछावुंजेहेमहाराजकियागुणेकरिनेतमेरा
जीथाओनेकियादोषकरिनेकुराजिथाओनारेश्रीजिमहाराजबाह्याजेआटलातोवचनमांदोषछे तेकियातोपोताना
अंतरमांकांडकविशेषवरतवानुंहोयतेनुंअमनेएकवारकहीदेवुंजेहेमहाराजतमेकहोतोहुंआविरित्येवरतुंपणवारंवा

ग० अं.
२५

॥ ५२ ॥

रनकेवुं जेहेमहाराजहुंआमवरतुंकआमवरतुंततमेकममुनेकतानथितेनगमेअनेमुनेपोतानोइष्टदेवजाणेनेवारवार
मार।वेणउपस्थवेणलावेतेनगमेअनेहुंकोइनीआगद्यवातकरतोहउंनेबोलाव्याविनावच्यमांबोलेतेनगमेअनेअग
वाननुंथ्यानकरवुं तथाधर्मपाखवांचक्रिकरवीइत्यादिकजेजेशुचक्रियाकरवानीछेतेनेजेअगवानउपरधनांखेजेअ
गवानकरावशेताथाशेतेनगमेअनेआमहुंकरिशआमहुंकरिशएमकेवलपोतानुंजबलराखेपणअगवाननुंबलनरा
खेतेनगमेअनेजेनेबोल्यामांपोतानाअंगनोठानहोयतेतोअतिशेनगमेअनेविजाव्यवहारिककामकरवांहोयतेमां
तोलाजतथाआलसनहोयनेअगवाननिवात्ताकरवीकथाकरवीकीर्त्तनगाववांतेमांलाजराखेनेआलसराखेतेनग
मेअनेत्यागनोअथवाअक्तिनोअथवाकोइरित्यनोजेअहंकारबोलीमांलावेतेनगमेअनेसच्चाबेठिहायतारेसउथि
छेलोआविनेबसेपणपोतानेज्यांघटतुंहोयत्यांनयेसेतेनगमेतथाकोइकमोटातेसच्चामांबेठाहोयनेतेनेकुणिमारिने
मागकरिनेपोतेवेसेतेनगमेअनेबाइमाणसहोयनेतेपोतानाअंगनेदांकिनेलज्जासहितवरतेतेनगमेतथाचालेतारेनि
चिद्रष्टिराखिनेचालेपणफाटिद्रष्टराखेनेहतेनगमेअनेअमारांदर्शनकरताहोयनेकोइकबाइचाइआवेअथवाकुतरुं
निसरेकंदोरनिसरेककांडकखडखडेतेनिसांमुवारंवारदर्शनमुकीनेजुवेपणएकदृष्टीयेदर्शननकरेतेनिउपस्थतोएविरि
सचडेजेशुंकरियेसाधुथयानहिताएनुंकांडकताडनकरियेपणतताथायनहिकेमजेसाधुनेकोइनुंताडनकरवुंएअति
अयांग्यकर्मछेअनेजकपटराखेपणपोतानामननाजेमंकल्पतेजेनेकेवायांग्यहोयनेनिआगद्यपणकहेनेहतेनगमे
अनेमानतथाक्रोधतथाकोइथिदवाइनेरेवुंतशुंतोपोतानामनमांजेवुंहोयतेवुंविजाथिदवाइनेकेवायनहि एअण्य

व० मृ०
॥ ५३ ॥

वांनांतोअतिशेचुंडांछे अनेहरिचक्रनेमां होमांहीबरोबरीयापणुरेहेपण एकएकनोचारनआवेएपणअतिशेचुंडांछे॥
॥ इतिवचनान्तं ॥ २५ ॥ ॥ २४८ ॥ ॥ संवत् १८८५ नाकार्तिकशुदि ११ एकादशीनेदिवसस्वा
मीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्येदादाखाचरनादरबारमां श्रीगांपीनाथजीनामंदिरनेविषेविराजमानह
ता नेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयपरमहंसतथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचरई
नेबेठिहति पछे श्रीजीमहाराजें एमवात्ताकरिजे नगवाननिपेठसेवाकरवाजोग्यएवाजेसंततेकेवाहोयतोइंद्रियुं अंतः
करणआदिकजेमायानागुणतेनिजेक्रियातेनेपोतेदाबिनेवरतेपण एनिक्रियायेकरीनेपोतेदबायनहि ने नगवानसं
बंधिक्रियानेजकरे नेपंचवर्तमानमां दृढरेहताहोयनेपोतानेब्रह्मरूपमानेनेपुरुषोत्तमनगवाननीउपासनाकरे एवा
जेसंततेने मनुष्यजेवानजाणवानेदेवजेवापणनजाणवाकंमजेएविक्रियादेवमनुष्यनेविषेहोयनहि अनेएवासंत
मनुष्यछे तोपणनगवाननिपेठसेवाकरवायोग्यछे माटेजेनेकल्याणनोखपहोयएवाजेपुरुषतेनेएवासंतनिसेवाकर
वीअनेएवासाधुगुणेंजुक्तजेबाइतेनिसेवाबाइनेकरवी पछे श्रीजिमहाराजनेआत्मानंदस्वामीयेप्रश्नपुछ्यो जेआस
त्संगमांजेवर्तमाननांप्रबंधछे तेमांज्यांसुधीरेहताहोयत्यांसुधीताजेवोतेवोहोयतेनेपणपंचविषयकरिनेबंधनथाय
नहि पणकोइकदेशकालनेजोगेकरिनेसत्संगथिबाहेरनिसरिजबायतोपणजेनेपंचविषयबंधननकरिसकेतेपुरुषके
वोहोयतेनांअक्षयकहो तारे श्रीजीमहाराजबोल्याजेजेनिबुद्धिमांधर्मांशविशेषपणवरततोहोयनेआस्तिकपणुं हो
यजेआलोकमांजेसारुनरसुं कर्मकरेछे तेनुंजेसारुनरसुं फलतेनेजरुपरलोकमांजागवेछे एविदृढमतिजेनेहोय

ग० अं.
२६

॥ ५३ ॥

तथा लाज होय जे नुंदुंकर श्रुंतो आलोक मांमाणस आगव्य सुंमुख देखाड शुं एवो जे होय ते गमे त्यां जाय तो पण एने को
इपदार्थ तथा स्त्रियादिक ते बंधन करि सकेन हि जे ममयाराम न दृष्टे तथा मूल जी ब्रह्मचारि छे तथा निष्कुलानंद स्वामी छे ए
विजात्य ना जे होय तेने स्त्रिधनादिक पदार्थ नो जोग थाय तो पण एदगे नहि अने एवो होय तेने जे एक आत्मनिष्ठा पणुं हो
य जे हुंतो आत्मा छुं ब्रह्म छुं ते मारे विषे शुं न अशुं न क्रिया द्वागती न थि हुंतो असंग छुं एवुं अंग होय तथा विजुं एम होय जे
नगवान नो महिमा बहुरसम ऊने ते महीमानि बहुराज्या करे जे कांडक धर्म विरुद्ध वरताई जाशे ते नो शो नार छे नगवा
न नो महिमा बहुराज्या छे एवे रित्य ना जे होय ते मां एवे रित्य ना जे दोष ते धर्म पाद वामां मांटा अंतराय रूप छे माटे आविरि
त्ये सम ऊने तो सारुं जे आत्मनिष्ठा पण यथार्थ होय तथा नगवान नुं माहात्म्य पण सारि पेंठ सम ऊने अने निष्काम पणुनि लो
न पणुनिः स्वाद पणुनिः स्नेह पणुनिः निर्मान पणुं एआदिक जे धर्म तेने नगवान नी प्रसन्नताने अर्थे सम ऊने दृष्ट पण पादने
एम सम ऊने जे हुं एधर्मने पालिश तो मारि उपर नगवान बहुराजि थाशे ने जामुने कांड रित्य धर्म मां थिकांडक नगपद शे
तो नगवान नो मारि उपर बहुराजि पो थाशे एविरित्य जे ना अंतर मां दृष्ट ग्रंथि होय ते नक्त जे ते धर्म मां थिकांड दिवस
पड जे नहि अने एवो जे होय तेने कांड मायिक पदार्थ बंधन करि सकेन हि अने आविरित्य नि सम ऊने एवालो न होय तेने वि
जोग मे ते वा ज्ञान वा द्रो होय के नक्तिवान होय तेने पण धर्म मां थिकांडक नग थइ जाय खरो तथा मार्या क पदार्थ बंधन
करे खरुं ए सिद्धांत वात्ता छे पछे वलि श्रीजी महाजे रुपा करि ने एम वात्ता करि जे अमने अहंकार नग मे ते अहंकार नक्ति
पणानो होय त्याग पणानो होय वैराग्य पणानो होय ब्रह्म पणानो होय सम ऊने एना होय वर्तमान पादयानो होय ए रित्य ना

च० मृ०
॥५४॥

जेजेअहंकारतेअमनेनगमे अनेदंअनगमेतदंअतेशुतोपोतानाहृदयमांअगवाननोनिश्चयअक्तिनेधर्मतेथोडाहो
यनेबिजाआगद्व्यपोतानिमांस्थपवधारयासारुउपस्थथितोतेनेबहुजणावेतेनगमे अनेपोतानेनेअगवाननेजेअ
अदपणेअजेतेनगमे तथाजेनियमधारयाहोयतेनियमनेघडीकमुफिदेनेवडीघडिकमांपांलेएविरित्येजेशीथसवर
ततोहोयतेनगमेअनेअगवाननोमहिमातोआजोमांठांसमऊनेपोतानेअतिशेतुच्छुपणेसमऊपणेदेहथिजुदोजेआ
त्मातेरूपपोतानेनमांतेनगमे अनेहवेजेगमेतकहीयेछेयेजेअगवाननोमहिमातोयथार्थसमऊनेपोतानादेहथिव्य
तिरिक्तजेपोतानोआत्मातेनेब्रह्मरूपसमऊ अनेधर्ममांदहरयाहोयअनेअगवाननिअचक्षअक्तिकरतोहोय अनेआ
विरित्यनोपोतेहोअतोपणसत्संगमांकोइककांइनसमऊतोहोयनेअगवाननोनिश्चयतोहोयतेनेमोठोजांणे नेतेनि
आगद्व्यपोतानेअतितुच्छजाणे अनेवार्ताकस्यांमांपोतानेमांदकरिनेपोतानिसमऊएयनोकेफकोइनिआगद्व्यसगा
रणजणावेनहि एवांजेहोयतेअमनेबहुगमेएविरित्येश्रीजिमहाराजवार्ताकरिनेपोतानेउतारेपधारया ॥ ॥ इति
वचनामृतं ॥ २६ ॥ ॥ २४९ ॥ ॥ संवत् १८८५ नाकार्तिकशुदि १५ पुन्यमनेदिवसस्वामिश्रीसह
जानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादाखाचरनादरवारमांश्रीगोपीनाथजीनामंदिरनेविषविराजमानहता अनेस
र्वेश्वेतवस्वधारणकर्याहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगद्व्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिअक्तनिसञ्चाअराईनेबेठि
हति पछेश्रीजिमहाराजेवार्ताकरिजेशब्दस्पर्शरूपरसनेगंधाणंचविषयसंबंधिजेसुखतेदिव्यमूर्तिएवाजेअगवान
पुरुषोत्तमतेनिजेसुखमयमूर्तितेरूपजेएकस्थलनेविषेरयुंछे तेजोअगवाननिमूर्तिनादर्शनकरताहोइयेतोरूपनुंसु

ग० अं.
२७

॥५४॥

खप्राप्तथायनेविजाजस्पर्शादिकच्यारविषयतेनुंमुखपणप्राप्तथायतेएकजसमयनेविषेथायछेअनेविजा।मायिक
जपंचविषयछेतेमांतोएकविषयनासंबंधथायतारएकविषयनुंजमुखप्राप्तथायपणविजानुंनथायमाटेमायिकविष
यमांनिन्ननिन्नपणसुखरयुछेअनेतसुखतातुच्छछेनेनाशवंतनेअंतअपारदुःखनुंकारणछेअनेअगवानमांतांसर्व
विषयनुंसुखएककालेप्राप्तथायछेनेतसुखमहाअलोकिकछेनेअखंडअविनाशिछेतेसारुजेमुमुक्षुहोयतेनेमायिक
विषयमांथिसर्वप्रकारेवैराग्यपांमिनेअलोकिकसुखमयएविजेअगवाननिदिव्यमूर्तितेनेविषेसर्वप्रकारेजोडावुंअ
नेवक्षीश्रीजिमहाराजेएमवार्त्ताकरिजे जेहरिअक्तनेअगवाननीअक्तिनोखपहोयतथासंतसमागमनोखपहोयतांत
गमेतेवोपोतानोखआवहोयतातेनेटाक्षिनेजेमतेसंतकहेनेतेनिमरजिहोयतेमवरते अनेतेस्वआवताएवोहोयजेचैत
न्यसायेजडाईगयोहोयतोपणतेनेसत्संगनाखपवालाटाक्षिनांखेतउपर्यपोतानिवात्ताकरिजे अमारोप्रथमत्यागि
स्वआवहतोपणजोश्रीरामानंदस्वामिनादर्शननोखपहतो तोमुक्तानंदस्वामिनीआज्ञानेअनुसारेवरत्यापणअमारा
मननुंगमतुंकांइनकस्युंअनेवलिजेहरिअक्तहोयतेनेकोइजात्यनीआंठिपाडवितेनिएमविगतिछेजेएकतोनिष्कामादि
कवर्त्तमाननीआंठिपाडिहोयनेएकएवीआंठिपाडिहोयजे आठेकांणहुंआसनकरुंतोनिद्राआवेनेविजेठेकांणेनआवे
एआदिकअनेकप्रकारनिजेतुच्छस्वआवनिआंठिपाडीहोय एवेएनेएकरित्यनीनसमऊविवर्त्तमाननिआंठितोपोता
नाजोवनरूपछेनेतेनेविषेबहुमालछे एविरित्येमाहात्म्येसहिततेनिआंठिपाडवी अनेविजास्वआवनिआंठिपाडिहोय
तेनेविषेतोतुच्छपणुंजाणवुंनेतेनेसंतमुकावेतोमुकिदेविनेप्रथमनिआंठिमुकविनहिअनेएवेयनेवरोवरसमऊतोएने

વ૦ મ૦
॥૫૫॥

વિષેમુદ્દપણુંજાણવું જંમચાલકહોયતેણેમુઠિમાંવદામઝાલિહોયતેનેકોડકમુકાવેતોમુકેનહિનેરૂપેયાનિમુઠિવાલી
હોયનેસોનામોરનિમુઠિવાલિહોયનેતેનેમુકાવેતોતેનેમુકેનહિતારેવાલકેબદામતથારૂપેયાનેસોનામોરતેનેવિષેચરો
વસ્યમાલજાણ્યો માટેવાલકનેવિષેમુદ્દપણુંછે અનેવલિજેમકોડકનાહાથમાંવદાંમહોયનેચોરઆવિનેકહેજેતું
મુકિદેનહિતોતરવાસ્યેમાથુંકાપિનાલિશ તારંઢાયાંહોયતેનેઆપિદેનેમુર્ખહોયતોનઆપે તેમએબેપ્રકારનિઆંટિમાં
ન્યુનઅધિકપણુંજાણવુંનેએમહોયનહિનેવેયમાંસામાન્યપણુંજાણેતોએનાંઆંટિદારસ્વચાવજાણવાનેતેનેમાનિજાણ
વાનેઆંટિયેકરિનેતેવર્તમાનપાલતોહોયનેજોમરણપરજંતએમનેએમનન્નેતાંતોઠિક પણતેનોપુરોવિશ્વાસનઆવેકે
મજેજોએનેકોડકજાત્યનાંવેણલાગે અથવાતેનુંમાનનરહેતાંએવોએરહેશનહિંઅનેજેઆંટિયેકરિનેવર્તમાનપાલતોહો
યનેનક્તિકરતાંહોયતેતોરાજર્ષિકેવાય નેજેનગવાનનિપ્રસન્નતાનેઅર્થેનગવાનનિનક્તિકરતાંહોય તથાવર્તમાન
પાલતોહોય તેતોબ્રહ્મર્ષિકેવાયનેતેસાધુકેવાયએવિરિત્યેએવેયમાંફલનાંનેદપણુંછે અનેવલિએમવાતકરિજેમાનદૂર્ષા
નેક્રોધએન્રણ્યદોષતેકામકરતાંપણઅતિશેનુંડાછે કેમજેકામિઉપસ્યતોસંતદયાકરે પણમાનિઉપસ્યનકરેનેમાન
માંથિદૂર્ષાનેક્રોધઉપજેછેમાટેમાનમોટોદોષછેનેમાનેકરિનેસત્સંગમાંથિપડિજાયછેએવોકામેકરિનેનથિપડતોકેમ
જેઆપણાસત્સંગમાંગ્રહસ્યહરિનક્તધણાછે તેસત્સંગમાંપડ્યાછે માટેમાનદૂર્ષાનેક્રોધએન્રણ્યઉપસ્યઅમારેઅતિશે
અન્નાવરહેછે નેઅમારાંજેજેવચનલલેલાંહશે તેમાંપણએમજહશેતેવિચારિનેજુવોતોજણાઈઆવશે માટેનગવાન
નુંમાહાત્મ્યસમજિનેમાનનેટાલવું અનેવલિશ્રીજિમહારાજેએમવાર્તાકરિજેનગવાનનોનિશ્ચયતેકેનેકહિયે તોજેમ

ગ૦ અં.
૨૭

॥૫૫॥

आसंसारमां प्रथमवाक्यकपणामां थिमावापवर्ण आश्रमनात्यजात्यपशुमनुष्यजत्न अग्नी पृथ्वीवायु आकाश इत्या
दिकजे जे पदार्थ नो निश्चय थयो छे ते शास्त्रे करिने थयो छे ने शास्त्रन सां न्हव्यां होय तो लोक मां जे शब्द ते शास्त्र थि ज प्रवर
त्या छे ते एकरिने ते नो निश्चय थयो छे ते मशास्त्रे कयां जे निष्काम निर्लोचन निर्मान निःस्वाद निःस्नेह इत्यादिक संतनां लक्षण
तेने सां न्हवने एवां लक्षण ज्यां देखाय एवा जे संत तेने ने न्नगवानने साक्षात् संबंध होय मां एवा संत नावचने करिने न्नग
वाननो निश्चय करवोने ते नावचन मां द्रढ विश्वास करवो तेने निश्चय कहिये अने ते पछे वडोदरावाला नाथ न्नक्ते श्रीजिमहा
राजने प्रश्न पुछ्यो जे जे ने न्नगवाननो द्रढ निश्चय होय एवा जे न्नगवाननो न्नक्त तेना जे संबंधिते नुं कल्याण ते न्नक्त ना संबंध
धे करिने छे केन थि तारे श्रीजिमहाराज बोल्या जे जो एना संबंधिने तथा एना पित्रिने एने विषे हेत होय तो एनुं कल्याण था
यने हेत न होय तो न थाय ने जो संबंधि पण न होय ने जो तेने ए न्नक्त ने विषे हेत होय तो ते नुं पण सारुं थाय केम जे एने मुवाटा
णुं थाय तारे ते न्नक्त तेने सां न्नरि आवेने ते न्नक्त निवृत्तितो न्नगवाननाथे निरंतर द्वागी छे ने ते न्नक्त नुं तेने स्मरण थाय मा
टे ते नुं कल्याण थाय छे अने वलि श्रीजिमहाराज बोल्या जे अमे आत्माना स्वरूप निवार्त्ता करिये छैये तथा न्नगवानना
स्वरूप निवार्त्ता करिये छैये ते वार्त्ताये करिने जे वुं एनुं सुख छे ते वुं ज सुख तो आवतुं न थि अने जे वुं एनुं यथार्थ सुख छे ते
तां स माधिये करिने जां एया मां आवे छे तथा देह मुक्या कंडे जां एया मां आवे छे पण केवल वार्त्ताये करिने जां एया मां आव
वतुं न थि जे मरूप नुं सुख तेने ने करिने न्नगवाय छे पछे ते सुख ने मुखे करिने वखांण करे जे बद्दुसार रूप दिहुं तारे ते सुख
नो अनु न्नव जे वोने ने थयो तेवो मुखने न थयो तथा श्रवणे करिने शब्दने सां न्हव्यां नासिकाये करिने गंध मुं ध्यां त्वचा

व० नृ०
॥ ५६ ॥

येकरिनेस्पर्शस्त्रिधाजीह्वायेकरिनेरसचाख्यो पछेतेतेसुखनुंवचनेकरिनेवखाणकरे जेबहुसारोगंधहतोबहुसारोर
सहतो बहुसारोस्पर्शहतोबहुसारोशब्दहतोएकयुंतोखरुं पणजेविरित्येतेतेइंद्रियोनेतेतेसुखनोअनुन्नवथयो ते
वांवचनेनथयो तेमसमाधियेकरिनेतथादेहमुकिनेजेवांअगवाननासुखनोअनुन्नवथायछेनेआनंदथायछे तथा
आत्मानासुखनोअनुन्नवनेआनंदथायछे तेवांएनिकेवलवातकरंतणेकरिनेथातोतथि अनेजोएवंनिवात्तासांअ
खिनेतेनुंमननेनिदिध्यासकरे तांएनांसाक्षात्कारथायनेसाक्षात्कारथाय तारेसमाधियेकरिनेजेवांएवंनोअनुन्नव
नेआनंदथाय तेवांजथायमाटेएवंनिवात्तासांअखिनेएनुंमननेनिदिध्यासकरवां ॥ इतिवचनान्तं ॥ २७ ॥
॥ २५० ॥ ॥ संवत् १८८५ नाकार्तिकवदि पडवानेदिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढडामध्येदादा
खाचरनादरबारमांश्रीगोपिनाथजीनामंदिरनेविषेविराजमानहतानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकर्यांहतां नेपोतानामुखार
विंदनिआगद्वयपरमहंस तथादेशदेशनाहरिअक्तनिसन्नाअराईनेबेठिहतिपछेश्रीजिमहाराजबोदयाजेअगवाननि
अक्तिमांथिबेप्रकारेजोवपडछे एकतांशुष्कवेदांतनाग्रंथनेसांअखिनेबिजाआकारनेखोटाकरेतेमश्रीरुघ्नादिकजे
अगवाननाआकारतेनेपणखोटाकरेएशुष्कवेदांतिनेअतिअज्ञानिजांणवाअनेबिजोजेएमसमऊतोहोयजेअगवा
ननेअजियेतांगोलाकनेवैकुण्ठलोकांसीअगखानपानआदिकजेपंचविषयनांसुखतेनेपांमिये पछेतेसुखनिआस
क्तियेकरिनेअगवानने पणअखिजायनेमुलगांकुबुद्धिवालांथइनेएमसमऊजेसुखनहोय तोएधाममांराधिकाख
क्ष्मीआदिकसीयुंअखेअगवानपणरमेछे माटेएमुखपणखरुंछे पणअगवाननेपूर्णकामनेआत्मारामनसमऊ अ

ग० अं.
२८

॥ ५६ ॥

ને એવિજેન્નગવાનનિક્રિયાઉંછે તેતોપોતાનાન્નકનાસુખનેઅર્થેછે તેસારુજ્ઞાનવૈરાગ્યેસહિતન્નગવાનનિન્નક્રિકર
વિ અનેએન્નગવાનનાસ્વરુપનેજેણેએમજાણ્યુંહોય જેસર્વસુખમયમૂર્તિતોએન્નગવાનજછે નેયિજેપંચવિષયમાંજેસુ
સ્વતેતોએન્નગવાનનાસુખનોકિંચિતલેશછે એમન્નગવાનનેમાહાત્મ્યેસહિતજેસમઝોહોય તેકોહપદાર્થમાંબંધાયજ
નહિ અનેએન્નગવાનનાધામનાસુખઆગદ્યવિજાણાંકનાંજેસુસ્વતેતોનર્કજેવાંછે એમમોક્ષધર્મમાંકયુંછેઆવિરિ
ત્યેન્નગવાનનાન્નકનેસમઝવું અનેએમનસમઝેતોએવેયપ્રકારેકરિનેન્નગવાનમાંથિપડિજાયછે પછેશ્રીજિમહારા
જનેસુરાસ્વાચરેપ્રશ્નપુછ્યો જેન્નગવાનનેતથાસંતનેજેવાંછે તેવાનિશ્ચયપણેજાણીનેપણકોડનુંઅંતરપાછુપડીજા
યછેતેનુંશુંકારણછે પછેશ્રીજિમહારાજેઉત્તરકસ્યોજેણેન્નગવાનનાંનિશ્ચેકસ્યોહતા તારેજેમાંકાચ્યપરહિગઈછે
તેશુંતોકોડકનેસ્વાદેકરિનેસારુંસારુંસ્વાવાજોડ્યુંહોય નેતેનેન્નગવાનતથાસંતતેસ્વાદે તારેતેનુંઅંતરપાછુંપડિજાય ત
થાકામનાંઘાટરહીગયોહોય નેતેનેસ્વાદેતથાલાંન્નરયોહોય નેતેલાંન્નનેમુકાવેનેકહેજેઆતારુંધનમાલ્યસ્વંતરવાઢી
તેકોડકનેઆપિદે તારેતેવચનપલેનહિતેણેકરિનેપાછોપડીજાયતથા માનહોયનેતેમાનનેસંતતથાન્નગવાનસ્વાદેને
અપમાનકરેતારેતેણેકરીનેપણપાછોપડિજાય એવિરિત્યેનિશ્ચયહોયનેજેજેપોતામાંઅવગુણરહિગયોહોયતેણેકરિ
નેપાછોપડિજાયછે અનેજેણેનિશ્ચયકસ્યોહોયતેસમયમાંજેઅવગુણનેટાલીનેકસ્યોહોય તોતેપાછોપડેનહિઅને
એઅવગુણહમણાંપણજેમાંજેમાંહશે તેજોવિચ્ચારિનેપોતાનાઅંતરમાંમુજુવેતોજણાઈઆવેજેઆવિરિત્યેનેઅંગેદુંકા
ચોછુંતેજોએમમુનેપાલ્યાનુકેહેશેતોદુંવિમુખથાઈશએમયથાર્થજાણે પછેબ્રહ્માનંદસ્વામિતથાશુકમુનિતથાસુરાસ્વા

व० मृ०
॥५७॥

चरएत्रएयनेश्रीजिमहाराजेंपुछुं जेतमंजेंणकरिनेपाछापडिजाओएवोतमारामांकियोअवगुणछे तारेएत्रएये
कयुंजेहेमहाराजमानरूपदोपछे माटेजोकोइकबरोबरियासंतअपमानकरेतोकांडकमुंऊवएयथाय पछेश्रीजिम
हाराजबोल्याजेअमेपुछियेछेयेजे ॥धुपतयएवनतेययुरंतमनंततया॥ एविरित्येमहात्म्यसहितअगवाननेजांएयाहो
यनेएवाजेअगवानतेनाजेंसंततसाथेमानइर्षाक्रोधकेमथायनेजोथायछे तोशुंजांएयामांफेरछेकेमजेगवरनरसाहे
बनेजांएयोछेजेएसमग्रपृथ्विनापाशाहछेनेबलियोछेनेजोतेनोएकगरिवसरखोहमेलियोआव्योहोय तोतेनोहुकम
मोटोराजाहोय तेषणमानेनेतेजमकहेतमदोखोदोराय शामाटेजेतेराजायेएमजांएयुंछेजेबलियोजेगवरनरसाहे
बतेनोएहमेलियोछे अनेजेथिजेबलियोतंनिआगद्वयमानरहेनहि तेमजेणेअगवाननेसमग्रऐश्वर्यसमृद्धिनाधणि
जांएयाहोय तोतेनासंतनीआगद्वयमानकेमरहेपछेब्रह्मानंदस्वामियेकत्युंजेहेमहाराजतमेठीककहोछोजोएममाहा
त्म्येसहितअगवाननेजांएयाहोय तोमानइर्षाक्रोधतेसंतनीआगद्वयथायजनहि पछेश्रीजिमहाराजबोल्याजेजुवो
नेउद्धवजिकेवामोटाहतानेकेवाढायाहता पणजोअगवाननिमोटाइनेजांएताहता तोतेअगवाननेविषेहेतवाधिजे
ब्रजनिगोपियुतेनाचरणनिरजनेपांम्यासारुवनवेक्षिनोअवतारमाग्योतेकयुंछेजे ॥ आसामहोचरणरेणुजुषामहं
स्यां०॥ तथाब्रह्मायेपणकयुंजे॥ अहोआग्यंमहोआग्यंनंदगोपब्रजौकसां॥ यन्मित्रंपरमानंदंपूर्णब्रह्मसमातनं॥ एवि
रित्येब्रह्मापणअगवाननुंमाहात्म्यजांएताहता तोएविरित्येबोल्यातेमाटेजोअगवाननिनेसंतनिएविरित्येमोटाइजा
एतोहोयतोमानइर्षाक्रोधरहेजनहि नेतेनेआगद्वयदासानुदासथइनेवरतेनेगमेतेदुखुंअपमानकरे तोपणतेनासंर

ग० अं.
२८

॥५७॥

નેમુકિનેછેંટજાવાનેહૃદ્યજનહિને એમમનમાંથાયનહિજેહવેતોવ્યાંસુધિસ્વમિયંઆપણતાંઆપણંધરવેઠાયકાજન
 જનકરશું તેમોટેએમમાહાત્મ્યસમજેતોમાનટલેએવિરિત્યેવાર્તાકરિ અનેવલ્લિશ્રીજિમહારાજેએમવાર્તાકરિજે જગ
 નનાંજનકરહોયનેતેનેકોઈકર્મયોગેકરિનેસુધિયંચઢાવ્યાંનેતસમયમાં એમેપણતેનિપાસેઉન્નાહોઈયેપણતેજનકવાલ
 દયમાં એમઘાટનથાયજેઆજગવાનમુનેસુધિનાકષ્ટથકિ મુકાવેતોઠિકએવિરિત્યેપોતાનાદેહનાસુખનોસંકલ્પત
 થાયનેજેકષ્ટપડેતેને જાંગવિલેએવાંજેનિષ્કામજનકતેનિઉપસ્થજગવાનનિબહુપ્રસન્નતાથાયછે અનેવલ્લિશ્રીજિમહા
 રાજેએમવાર્તાકરિજે જગવાનસંબંધિસુખનેકોણપામેછે તોતેકહિયેછેયેજેજેમમાછલુંહોયતેનેજલછે તેજીવનરૂપ
 છેતેજલનોયોગજ્યાંસુધીહોયત્યાંસુધિ તેજલમાંમાછલુંચાલેહાલેક્રિઢાકરેને જલનોવિયોગથાય તારેતેનિચંચલતા
 ટલિજાયનેમરિજાય તેમજેનેપંચવિષયેકરિનેજીવનપણું જ્યાંસુધિમનાંણુંછેનેતેણેકરિનેસુખમાંનુંછેને તેનાંવિયો
 ગથાય તારેમુવાંજેવાંયેજાયછે એવાંજેહોયતેજગવાનનાસુખનેવ્યારેપણપામેનહિ અનેપંચવિષયેકરિનેજેનેજીવ
 નપણુંટલિગયુંછે તેજજગવાનનાસુખનેઅનુજવેછેનેજાંગવેછેને એવાંજેજગવાનનાસુખનિપ્રાપ્તિથાયછે ॥ ॥

॥ ઇતિવચનામૃતં ॥

॥ ૨૮ ॥

॥ ૨૫૭ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૫ ॥

નાપોસશુદ્ધિ ૨ વિજનેદિવસશ્રીજિમહારાજશ્રીગદ્દામધ્યે ઢાઢાલાચરનાઢરવારમાં મંડિનેઆગલ્યઆંટાઉપસ્થહો
 લિયોદ્દલાવિનેરાત્રિનેસમેવિરાજમાનહતાને સર્વેશ્વેતવસ્થધારણકર્યાંહતાંને પોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યસાધુ
 તથાદેશંદેશનાહરિજનકનિમજાજરાહનેવેઠિહનિ પછેશ્રીજિમહારાજેશુકમુનિનેપ્રશ્નપુછ્યાંજેવેસત્સંગીછે તેનિઅ

व० मृ०
॥१८॥

वस्याविमविमवरमनिछे तथावेयनेनिश्चैतन्नक्तिवैराग्यधर्मतेवरावस्थछे अनेतेमांथिएकनेताप्रारब्धयोगेकरिने
परणीने स्त्रामखिनेएकनेनमखिनेमांस्वयोगीरयाने एनेपणपरएयानितोइच्छाहतिपणमखिनहि तारेएवेजएनेती
ब्रवैराग्यतोप्रयमथिजनोतो माटेविषयन्नोगमांवेयनेतीक्ष्णवृत्तिहतिनेतीक्ष्णवृत्तीआछिते एग्रहस्थथयांतेनिथाय
केमांस्वयोगीनिथायतेकहां अनेवेदताएमकहेछे जेजेनेतिब्रवैराग्यहोयतेने ब्रह्मचर्यपणाथकिजसंन्यासकरवोने
जेनेमंदवैराग्यहोयतेनेविषयन्नोगनि तीक्ष्णताटाह्यानेअर्थेग्रहस्थाश्रमकरवोने पछेवानप्रस्थथावुंने पछेसंन्यास
करवां माटेविचारिनेउत्तरकरज्या पछेशुकमुनियेएनोउत्तरकरवामांड्योपणथयानहि पछेश्रीजिमहाराजेएनोउत्त
रकस्थोजेएग्रहस्थाश्रमीसारोने बीजोजेसांस्वयोगीतिनुंडोकेमजेएनेतीब्रवैराग्यनथी माटेएणेविषयनेतुच्छनेअस
त्यजाणयानर्यातेमकांडपांतामांआत्मनिष्ठानीपणद्रढतानर्यांत सारुएसत्संगथिबाहंरजायनेविषयनोजोगथायतो
बंधाईजायनेजोविषयनो योगनथायतोसत्संगनीपाछीबालचराखेनेसत्संगमांआवे अनेजेग्रहस्थछे तेनेछमही
नेसंतनांदर्शनथायतोपणसमासरहेमाटेमंदवैराग्यवाद्यानेत्यागकरवोएठिकनथित्यागतोतीब्रवैराग्यवाद्यानेकरवो
तेठीकछे अनेमंदवैराग्यवाद्यांत्यागकरतोएनोत्यागदेहपरजंतननेनहीवरसेवेवरसेदशवरसेतेनात्याममांविघ्नजरु
रपडे तारेशुकमुनियेआशंकाकरिजेहमहाराजएमंदवैराग्यवाद्यांत्यागीछे तेसंतथकीजमवाननाभाहास्यनीबात
मांअनेनेपछेपेतेमनमांविचारकरतोशुंएनेतीब्रवैराग्यनआवे अनेप्रयमथिजतीब्रवैराग्यतोकोईकनेप्रारब्धजोगे
करिनेहशेनेबहुधातोएमप्रत्यक्षदेखायछे जेआनेवैराग्यनांतोनेपछेथयांतारेएनुंकेमसमऊवुं पछेश्रीजिमहाराजकां

ग० अं.
२९

॥१८॥

ह्याजें एनांतां एम उत्तर छे जे पाताने विचार तथा कांई रित्ये ती बवैराग्य थाय नही अने जां धर्म ज्ञान वैराग्य जति एव्यार
गुण करिने संपन्न एवा जे मोटा साधु ते निसाथे एने अति श्रेष्ठ तथाय जे मन्त्र गवान साथे हेत थाय छे तारे तांते जुबे सां मन्त्र
बांधे इत्यादिक जे जे क्रियाने करे ते पाताने जे मोटा संत साथे हेत छे ते निमर जि प्रमाणे ज करे पाते निमर जी न हांय वेकी
कोई क्रिया करे नही अने ते संत नीमर जी थी बाहर वस्त्या मांते नाम नने विषे निरंतर जय करते जे जो हुं एम निमर जी प्रमा
णे नहि वस्तुंतां एमारि साथे हेत नही राखे ते सारु निरंतर ते निमर जी प्रमाणे वरते मांटे जां एवुं संत साथे हेत थु हांय तां वैरा
ग्य न होय तो पण एनां त्याग पाख पंडे अने जुवाने आपणा सत्संग मां बाई चाई परम हे स ए सर्वे ने अमारी उपर्य हेत छे तो
मांटेरी धेन एय बाई यु छे ते थरो बस्य थी जिस वें बाई युं वर्त्तमान पाये छे कम जे एम न मां एम जां ए छे जे जां अमे ख बडदार थ
ने वर्त्तमान नही पाखी ये तो महाराज नुं हेत अमारी उपर्य न ही रहे ने कुरा जी थाश तथा परम हे स मां पण एम छे तथा बिजा
जे सत्संगित था वल्ल चारित था पाखा ए सर्वे मां पण एम छे तथा देश देश ना हरि न्त बाई चाई छे टेर या छे ते पण वर्त्तमान मां
ख बडदार वरते छे ने एम जां ए छे जे जां आपण सारि पेंठ नहि वरतिये तो महाराज कुरा जि थाशे मांटे अमार विषे हेत करिने
बंधां एय का सर्वे धर्म मां हेत पण वरते छे पण वैराग्य तो कांई कने थोडा हशे ने कांई कने छा जा हशे ते ना कांई मल छे नहि अ
ने अमे पंचाला मां मोरे मांदा थया हताने ते मां थि जा कांई कथ युं होत तां जे महमणा सर्वे निवृत्ति युं छे ते विन रहत तारे तो जे
ती बवैराग्य वा ला होय ते धर्म मां रहेत था ते निसाथे जे ए पां ताना जीवने हेत करिने बांधिरा ख्या होय ते धर्म मां रहे तथा जे
सत्संग ना जे गराखे ने जगवान ने अंतर जां मि जां एने पां त पां ताना नियम कल्या छे ते प्रमाणे वरते तां धर्म मां रहे अने ए

व० मृ०
॥ ५९ ॥

विना बिजानुं तो कांई ठां करहं नही मांटे अमे ज प्रभु छ्या ह तो ते नो आ अ मे क त्या ए ज उत्तर छे ॥ ॥ इति वचना मृतं ॥
॥ २९ ॥ ॥ २५२ ॥ ॥ संवत् १८८५ नापोस शुदि १५ पुष्य म वे दि व स श्री जिम हारा ज श्री गढ डामध्ये
दादा खाचर नादर बार मां श्री गोपी नाथ जी ना मं दि र ने वि षे वि रा ज मा न ह ता ने स र्वे श्वे त व स्र धा र ण क र्पा ह ता ने पो ता ना
मुखार विं द नि आ ग ह्य मु नि त था दे श दे श ना हरि न क्त नि स न्ना न रा ई नं वं ठि ह ति प छं श्री जिम हारा ज बां ह्या जं अ मा रा
म न मां आ बे वा र्ता ग मे छ ने त्यां म न अ ट कं छ ते मां ए क तो ज ने ए म हां य ज ए क चै त न्य ना ते ज नो रा शि छ ने ते ना म ध्य ने वि षे
श्री पुरु षोत्त म न्न ग वा न नी मूर्ति स दा वि रा ज मा न छे ए वां द्र द नि श्वे हो य ने तं न्न ग वा न नी उ पा स ना न्न क्ति क र तो हो य ते वा
त ग मे प ण के व ल चै त न्य ते ज ने मां न तो हो य ने ते नि उ पा स ना क र तो हो य ने न्न ग वा न ने स दा सा क र न मां न तो हो य ने ते नि उ
पा स ना न क र तो हो य तो ते न ग मे अ ने बि जुं ए म जे ए वा जे न्न ग वा न ते ने अ र्थे जे त प ने क र तो हो य त था जो ग ने सा ध तो हो य
त था पंच वि ष य ना अ न्ना व ने क र तो हो य त था वै रा म्य वा न हो य इ त्या दि क जे जे सा ध न ते न्न ग वा न नि प्र स न्न ता ते अ र्थे मि
र्दं न्न प णे क रे ते ग मे अ ने ए वा ने दे खि ने अ मा रं म न रा जि था य छे जे ए ने शा बा श छे जे ए वा वि स्ति ते व र ते छे अ ने व सि ष्ठा
षां ष व र्ता नु अ मा र नि त्य नि रं त र अ नु संधा न रे छे ते मां ए क तो ए म जे आ प णे आ दे ह ने मु कि ने ज रु र म रि ज वु छे से ते तो
वि स्रं य न र्था ज णा तो ए तो ए म ज नि श्रे ज णा य छे जे आ ध दि आ क्ष ण मां अ प णे स र वुं छे ने मु ख दु ख रा जि प्रो कु र जि षो म
र्वे क र्मा मां ए वि स्ति ते व र ते छे ए वां वै रा म्य क त्या अ ने बि जुं ए म जे आ प ण म र भुं ते मां आ ट दु का म तो आ प णे क र वुं छे ने अ
ट वुं था कि छे ते क र वुं छे ए वुं नि रं त र अ नु संधा न रे छे अ ने बि जुं ए म जे अ मा रा म न मां पंच वि ष य नी वा स ना ट स णि छे ते

ग० अं.
३०

॥ ५९ ॥

થીટલી અને એમજાંણુંજેટલીતોગેઉ તારંતંતંવિષયનીજેક્રિયાતંકેમથાયછેતારંસ્વેનરક્ષીહોયએમજાણિશ્વાસનું
 નિરંતરઅનુસંધાનરહેછે અનેચોથુંએમજેમુક્તાનંદસ્વામિઆદિકમોટામોટાસાધુતથાવિજાણમોટામોટાહરિષ્કર્ષ
 એસર્વેછેતેનેવંચવિષયનીવાસનાટલીગેઉકેનહી અનેઆનિવાસનાટલીછેનેઆનેઆનિવધીટલીવંચસર્વમાનસકર્મ
 મુખોપાકરવુંએમઅનુસંધાનરહેછેઅનેપાંચમુંએમજેજોદુમારામનનેઉદાસીકરવાસાગુંતોકોણજાણેક્યાંજાવુંએ
 એવેદેહપડીજાયમોટાએમજાંણાયેછેએ જેમનનેઉદાસીનકરવું કેમજેઅસાઅમારંજાંગેકરિવેઆસર્વેવાઈઆઈપરમ
 હંસરાજિયેયંદ્રાજગવદ્ધતિકરેછેતોએઠીકછેનેજગવદ્ધતિનેકરતાંદેઈનેમનમાંબહુરાજિપોથાયછે એમશીતોમર્ચેતે
 જાવુંછેવલ્લઆધિરિત્યંઅતિકરવીએજર્જાવ્યાનોમોટોલાજછેએમનિરંતરઅનુસંધાનરહેછે એવિરિત્યંશ્રીજિમહારાજ
 પોતાનાજ્ઞાનિશિદ્ધાનેઅર્થેપોતાનુંવરતનલેઈનેવાત્તાંકરીનેપાંતનાંસાક્ષાતપુરુષોત્તમનારાયણછે ॥ ॥હલિ
 વચનામૃતં ॥ ॥ ૩૦ ॥ ॥ ૨૫૩ ॥ ॥ સંવત્ ૧૮૮૫ નામહાશુદિ ૪ પોષ્યએદિવસસાંજનેસમે

શ્રીજિમહારાજશ્રીગૃહામધ્યેદાદાસ્વાચરનાદરબારમાં આયમશાચારનાઓરહાનીઓસરીયેહોધિયાઉપકથવિરાજ
 માવહતાનેમાયેધોસોલેંટોંધાંધ્યોહતાનેધોસોલેંસંપરંધોહતોતથારાલીકોરનુંવિલાહતિધોંધોંધોતિયુંઆંદહુદનુંસેપોત
 વામુસ્વારવિંદવિધ્યામહ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહરિજ્ઞતની સજ્જાસહનથેઠિહતિનેવાજાંવગાડીનેકીર્તનગાન
 પરમહંસકરતાહતાતે ॥ હરિમંરેહારલકીલકરી ॥ એકીર્તનગાઈરયાતારંમહારાજેકયુંજેજમુનાંકેતીરઠાંદોએકીર્તનસગ
 વોપછેએકીર્તનગાવવાલાગાતારંએવાસમયમાશ્રીજિમહારાજબહુવારવિધ્યારિરયાનેપછેયાંલ્યાજેદેવકીર્તનરાસો

व० मृ०
॥ ६० ॥

अमे आत्मा कवात्ता करिये छं ये ते छं तो यां डी कपण ध्यान ना कर नारा ने बहु ठिक आवं ए वि छं न ए वा त को ई दिव स अमे क
री न थि प छं व क्षी ने त्र क म द न ने मा चि ने वि च्या रि रिया ने प छं वा द्या जं कां दि कां ठी चं द्र वा म्पू र्ण अ पि ने वा जं वा ते ज नो स मू ह
छं ने ते ते ज नो स मू ह म मु द्र जे वा ज णा य छं ए वुं ब ह्म रु प ते जां म य जे ज न वा न नुं धा म ते नं विं जे पु रु षो स म ज ग वा न नी
आ कृ ति र छिं नं ते अ कृ ति मा थि ए पां ते ज ग वा न अ व तार धा रं छं अ ने ते ज ग वा न के वा छं तो क्ष र अ क्ष र व कि प र छं ने
सं व कार ण ना प्र ण कार ण छं ने अ क्ष र रु प वा जे अ नं त कां दि मु क ते म णं मे ध्यां छं व र ण क म द जे नां त वा छं अ मे वा जे
ए ज ग वा न ते ज पां ते द वा यं करि ने जी वु ना प र म क द्या ण क र वा मे अ र्थे ह म णा प्र ग ट प्र मा ण थ का त ना रि स र्व नि द्दि ने मां
न र मा द्या त प णं व र्त्ते छं मा द ते जे धा म मां र हि मृ ति ने आ प्र ग ट श्री कृ ष्ण नि मृ ति ते मां अ धि क प षे मा द्वा प णं छं ते श्री कृ ष्ण
नी जे म नु श्च रु प मृ ति ते ना ध्या न नो क र त ल जे हां य ते नि जे दृ ष्ठि ते ज ग वा न ना रु प वि ना बि जा रु प वि ष य मा त्र मां अ सि शे
वै र ण य न पां भि ने ते ज ग वा न ना रु प मां ज सु ख या य तारे ते नं ते प्र त्व क्ष ज ग वा न नी मृ ति ने धा म नी मृ ति ते वे प मां स मां र ष
ए जे न ज णा य ने ते मृ ति ने आ मृ ति ना रु प अ व स्था ते व रं च र्य ज णा य त या ते मृ ति जे दू सी उ चि छं मे जे दू सी पु रं छं ने धा मे
क वी ज आ मृ ति क ण ज णा य छं प ण ते मां ने आ मां ए क रं म नो प णं क र न ज णा य अ ति शं ए क प णं ज णा य त वि ति य ने मां
ते आ मृ ति मां फ र द वा र ष ण न वि ते मृ ति ने आ मृ ति ए क ज छं ए वि जे प्र त्व क्ष मृ ति ते नुं ध्या न ने ज न आ य द्य को र षे मा
रे तो ते मां ने ए मां द गार फ र न थि ने ते ज मृ ति ने ध्या न नो क र त ल प्र ति लो म प णे पो ता ना ने त्र मां जु वे तारे ते ज मृ ति प्र व क ज
हा त ते वि म ज णा य ने ने त्र नी की की मां जे व डी मृ ति छं ते व डी ज णा य प छं व क्षी ए ध्या न नो क र त ल प्र ति लो म प षे कं र थि रे

ग० अं.
३३

॥ ६० ॥

ठसुभिमां हि सीकोरे श्याने करिने जु बेतारे एज मूर्तिने मोरे । बे प्रकारे देखतो ते मन देखेने तेज मूर्तिने बहुज मोटी बहुज उ
 चि बहुज जाहीने बहुज नयं कर एवीने देखे । जेम मध्यांन कासनो सूर्य होय तारे छाया पुरुष नाशरीर मरो बरय होय तेज
 सूचने अथप्यायं पुंयाय । तारं उज्या मोटी सांवी थाय पण पुरुष नाशरीर प्रमाणे न थोरे ती ते मते मूर्ति पण पूर्व कही ते जी
 मोटी थाय । पछे ए मूर्तिने ददयने विषेर हिजे बुद्धिते बुद्धिने विषे जु वेत थाते बुद्धि मां रयो जे पोताना जीव ते मने विषे जु वेता
 रते ज मूर्तिने अंगुष्ठमात्र परिमाणे जु वेअने द्विजु ज जणाय के चतुर्भुज ज जणाय पण मोरे अण्य प्रकारे देखी ते की मने स्थाय
 अने पछे बली एथ्यान ना करत सने प्रतिदोभ पण पोताना जीव विषर कोटि कोटि सूर्य चंद्र अभिना ते जना समूहने । विषे
 मूर्ति जणाय छे ते जे बिदृष्टि आगदय जणा ती हती ते विजरित्य नी जणाय छे । पण झगार फेरन थो जणा तो मटे गुणातीत
 एवुं जे अक्षर धाम तेने विषे जे मूर्ति छे ते ज मूर्ति प्रत्यक्ष छे एवे मां फेरन थो जेम धाम नि मूर्ति गुणातीत छे । तेम जम तुं प्रमू
 र्ति पण गुणातीत छे । अने पूर्वे जेम मूर्ति मां फेर पड्यो ते तो गुण मय एवां जे स्थान कते एकरिने पड्यो तेने त्रमां सत्व गुणने क
 ठ मां रजोगुणने बुद्धि मां रयो जे जीव ते पण गुण मय छे । एम वार्त्ता कस्तिने पछे बोधया जे मोरे गाता हाता ते कीर्त्तन गावो ए
 विरित्ये श्रीजिमहाराज जे पोताना पुरुषोत्तम स्वरूप नानिरूपण नी वार्त्ता परोक्ष पण करिने कहि ॥ इति वचनामृतं ॥
 ॥ ३१ ॥ ॥ २५४ ॥ ॥ संवत् १८८५ नामहा शुदि ५ पंचमीने दिवस स्वाभि श्रीसहजानंद
 जिमहाराज श्रीगृह्यामध्ये दादास्वाचरनादरबारमां आथमणे वास्व आरडानि ओसरिये टोडिया उपस्थ विराजमां
 नहताने सर्वे श्वेत वस्त्रधारण कर्यां हतां नेपोताना मुखारविंद नि आगदय मुनि तथा देश देशना हरि जक्त नि सन्मानराई

नेवेठिहति वेगवैयापरमइसवसंतनांकीर्त्तनगावताहता पछेश्रीजिमहाराजेमुक्तानंदस्वामिआदिकसाधुनेकत्युं जे
 विषयाविनिवर्त्तते० ॥ एश्वोक्तोअर्थकरो तास्तेमणेरामानुजआप्येसहितअर्थकस्यो तारपछेश्रीजिमहाराजबां
 द्यजेएनोतोअमेएमतिश्वेकरथोजे जवानअवस्थ्याजेनेहोयतेने आहारक्षीणकरवाने युक्ताहारविहारपणेरहेवुंने
 आहारक्षीणथाय तारेदेहनुंबदक्षीणथायने तारेजइंद्रियुंजीतायतेविनाइंद्रियोजीतायनहिने एवोथकोपोतानाम
 नतेनगवाननीनवप्रकारनिजक्तिनेविषेरुचिसहितराखे नेनक्तिमांप्रीतिराखेएबेप्रकारेएवरतेतोएनोसवसंगपारथ
 पडेनेएमनहोयतोएज्यारे तारेजरुरइंद्रियुंनेवशथैनेत्रिमुखथाय तेगोवर्धनजेबांसमाधिनिष्ठहोय तांपणएनोएनेन
 यछेतोबिजानिशिवार्ता अनेआहारनियममांकरवोतेषणाकउपवासठामुकाकरवामांढतेणेकरिनेनथाय एमतो
 काजिल्लआथाय नेमुल्लगोआहारवधेनेउपवासनोखांगोखायतारेबमणोवालेमाटेएतोधीरेधीरेआहारनेघटाव
 मांढेतोनियममांआवे जेममेघफिणिफिणिबुंदवरसेछे पणबहुपाणिथायछेतमधीरेधीरेआहारनेनियममांकरवो
 नेएमकरे तारेइंद्रियुंनियममांआवे नेनक्तिमांप्रीतिहोयतोएपारथपडेएनिश्रितवार्ताछे अनेबडीश्रीजिमहाराज
 मवार्ताकरिजे नगवाननोजेसाचोचकतेनेनगवाननुंमाहात्म्यसमकथानिकेविरित्यछे तोजेनगवानछेतेजेबां
 मबएबुंजेपोतानुंअक्षरधामतेनेविषेसदासाकारमूर्तियकाविराजमानछेनेसर्वनाकारणछेसर्वनानियंताछेसर्वना
 अंतरजांमिछे अनेककनेटिअमांडनाराजाधिराजछे नेअसौकिकदिव्यसुखमयमूर्तिछेनेमायाजागुणथकिरहितछे
 एविरित्येप्रत्यक्षनगवाननेजांणिनेतेनगवानविनाजे बिजांसर्वेमायिकप्रदार्थमात्रतेनेअतिशेहुछेतेनाशर्वतसम

ऊनेएकचगवाननेविषेजप्रीतिकरे नेनवप्रकारनिभक्तिनेकरे अनेवलीएमसमऊजे एवाअतिशंमोटाजेचगवा
नतेनिमरजादानेविषेकलमायाब्रह्माशिवसूर्यचंद्रमाइत्यादिकसर्वेसमर्थछे तेपणनिरंतरवरतेछे एवुंजांखिनेतअ
मवानेजांखिजेधर्ममर्यादातेनेविषेतेचगवाननिप्रसन्नतानेअर्थे पोतेनिरंतरवस्तेपणतेधर्ममर्यादानोव्याख्यलोपन
करेअनेजेकुबुद्धिवालोहोयतेकमसमऊतोएवामोटाजेचगवानंततोपतितपावनछेअधमउधारणछे तेमाटेकाईक
धर्मविरुद्धअवधुंवरबाईजाशेतोतेनिशिचिंताछे चगवानतोसमर्थछे एविरित्येमाहात्म्यनोओथलेईनेमुलगोपाप्र
करवायकिडरेनहिएवांजेहोयतेतोदुष्टछेपापिछे नेएविसमऊएयवालोहोयनेतेउपस्थितिभक्तजेवोजणातोहोयतोप्र
णतेनेभक्तनजांणवानेतनोसंगक्यारयनकरवो अनेभक्ततांप्रथमकहितेविरित्यनीसमऊएयवालानंजजांणवाने
तनोजसंगकरवो ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ३२ ॥ ॥ २५५ ॥ ॥ संवत् १८८५ नाफागणशुद्धि ११ ए
कादशीनेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमहाराजश्रीगढढामध्यदादाखाचरनादरवारमांश्रीगोपीनाथर्जनानामंदिरने
विषेविराजमानहत्तानेसर्वेश्वेतवस्त्रधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगल्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिभ
क्तनिसन्नाभराईनेबैठिहति पछेश्रीजिमहाराजेसर्वपरमहंसआगल्यएमवार्त्ताकरिजेधनदोलतस्त्रानेपुत्रएआदिक
जेपदार्थतेणेकरिनेजेनीबुद्धिमांफेरपडेनहिनेएनेअर्थेकोईनेविषेआस्ताआवेनहि एवातोसत्संगमांथोडाकगणतिना
हरिभक्तहोयपणऊजाहोयनहिएमकहिनेवलिबोल्याजेएवातोआमुक्तानंदस्वामितथागोपालानंदस्वामिछेतेएमने
कोईबिजोगमेतेबोहोयनेचमत्कारदेखाडेतोपणतेनोकोईरित्येचारआवेजनहि अनेकबोहोयतेनेकोईनोचारनआ

વ૦મૃ૦
॥૬૨॥

વે તોજેમસમઝતોહોયજેઆદેહથિનોસ્વાજેઆત્માતેહુંહું નેતેહુંપ્રકાશમાનસત્તારૂપહુંનેતેમારાસ્વરૂપનેવિષેપ્રત્યક્ષજગવાતઅસંઘવિરાજમાનછે નેતેજગવાનનાઆકારવિનાબિજાજેપ્રાકૃતઆકારમાત્રતેઅસત્યછેનેઅનંતદોષેજુતછે એવોવૈરાગ્યહોયનેજગવાનનુંમાહાત્મ્યયથાર્થજાણતોહોયતેનેકોઈજાત્યનોબુદ્ધિમાંઅથથાનહિ પણએવાત્તાઅતિકઠણછે કેમજેએવામોટાછેતોપણજોએમનેમાનનોબહુજોગથાયતથારૂપેયાનેસોનામોરનાઢગલાઆગલ્યપ્રાવિનેપઢવાલાગે તથારૂપવાનએવિજેલ્લીયુંતેનોજોગથાય તોએત્યાગિછેતોયપણએળેકરિનેએમનુંઠેકાંણુંરહેનહિ અનેજોએવોજોગથાય તોઆજઆપણાત્યાગિમાંજેઅતિઉતરતોહશેતેજેવાપણરહેકેનરહે એમાંપણસંશયછેકેમજેએપદાર્થનોતોજોગજેવોછે એઆઆપણસર્વેવેઠાછડ્યેતેકેવાડાયાછડ્યેપણજોદારુનાશિસાનુંપાનકરચુંહોયતોકાંઈઠારહેનહી તેમએપદાર્થનોસંગજરૂરલાગ્યાવિનારહેજનહી માટેએપદાર્થનોજોગજોનથાવાદે તોએએથિવચનંએનોજોગથયા મોરએનોજયરાશેજેરખેમુનેએનોજોગથાય અનેએવાત્તાશાસ્ત્રમાંપ્રસિદ્ધછે જોએનોસંગતોએકજગવાનનેનલાગેતેકલ્યુજ ॥ ઋષિનારાયણમૃત૦ ॥ તથાયેડ્યસ્વતઃ પરિહૃતાદપિવિચ્યતિસ્મ ॥ અનેપછેશ્રીજિમહારાજએમ્બોદયાજેવાસુદેવજગવાનનોએકાંતિકજ્ઞકેનેકહિયે તોજેનેવિષેસ્વધર્મજ્ઞાનવૈરાગ્યનેમાહાત્મ્યેજુતએવિવાસુદેવજગવાનનીઅત્યન્નક્તિએટલાવાંનાંહોયતેનેએકાંતિકજ્ઞકહિયે નેએનિગતિએમકહિછે જોએનોવાસુદેવજગવાનમાંપ્રવેશથાય વેપ્રવેશતેશુંતોતેજનામંડલનેવિષે દિવ્યમૂર્તિએવાજેવાસુદેવજગવાનતેનેવિષેએજ્ઞકેનેસ્રોહોયતેસ્રોહેકરિનેવાસુદેવજગવાનનીમૂર્તિનેવિષેએનામનનુંનિરંતરઅનુસંધાનરહેનેઆસક્તયકોવરતેનેએવિરિત્યેરયોથકોએ

ગ૦અં
૩૩

॥૬૨॥

वासुदेव जगवानનો સેવાને વિષે પણ બાહેર થકી રહે જેમ લક્ષ્મીજી છે તે વાસુદેવ જગવાનના હૃદયને વિષે ચિન્હરૂપે સ્નેહ
ના આધિક્ય પણે કરિનેરયાં છે ને બાહેર થકી સ્ત્રીરૂપે કરિને સેવામાં પણ રયાં છે તેમ એકાંતિક જ્ઞાતનો વાસુદેવ જગવાન
ને વિષે પ્રવેશ જાણવો અને હમણાં પણ જે જ્ઞાતને જગવાનની કથાની કીર્તનનામસ્મરણદ્વિત્યાદિક જે દશ પ્રકારની જ્ઞાતિ
થા જગવાનનું માહાત્મ્ય તથા સ્વધર્મ તથા વૈરાગ્ય તથા આત્મનિષ્ઠા તથા સંતનો સમાગમ એનું બંધાણ હોય તે એવું હોય જે તે
વિના કોઈ રિત્યે ચાલે જ નહીં જેમ અપીણ આદીકનો બંધાણી હોય તેને તે વિના ચાલે નહીં ને તે અપીણ તો કહવું ઝર છે તો પ
ણ અપીણના બંધાણને અપીણ વિના ચાલે નહીં તથા દારુનું બંધાણ હોય તો તે દારુ પણ પિયે તારું ગળું બંધે એવાં છે તો પણ તે
વિના ચાલે નહીં તેને ઘણાં કરૂપે આપે તો પણ તે બંધાણથી તેવા હાલના થાય ને નલે કેમ જે એવ્ય સનનાં જીવસંપાદ્યે
જડાઈ ગયું છે તેમ જેને જગવદ્ભક્તિ આદિક ક્રિયાનું બંધાણ થયું હોય તે ગમે તે વાંકું સંગ થાય તો પણ તે વિના એને ચાલે જ ન
હીં તે એ વિના વિજાકાર જ્યમાં એનું મન રાજિ થાય નહીં ને જગવદ્ભક્તિ આદિક ક્રિયામાં એનો જીવ જડાઈ મયાં હોય ને એ
ની જ એને અતિ ઈસક હોય એવો જે જગવાનનો જ્ઞાત તે તો પણ વાસુદેવ જગવાનને વિષે પ્રવેશ છે એમ જાણવું અને તે જગવ
દ્ભક્ત કેવો હોય તો જગવાનની સેવા વિના ચતુર્દ્ધા મુક્તિને પણ નહીં તો વિજાની શીવાર્ત્તા એવાં હોય તે જગવાનનો એકાંતિ
ક જ્ઞાત જાણવો ને એને કોઈ પદાર્થમાં ઈસક નહોય અને એવો નહોય ને ક્યારેક જગવાનની જ્ઞાતિમાં યસુવાં યથાયને જો
કું સંગનો જોગ થાય તો જ્ઞાતને જુલો જાય ને તે ચાલે ચઢિ જાય એને તો પ્રાકૃત દેહાન્નિમાની કહીયે પણ એ જ્ઞાત સ્વરોને જો
ને એનો વિશ્વાસ નહીં અને વલી શ્રીજિ મહારાજે એમ વાર્તા કરિ જ જગવાનના જ્ઞાતને સ્ત્રીધન દેહાન્નિમાનને સ્વચાવે અથા

व० मृ०
॥६३॥

रवानां मां काच्यपहोयनेतं नगवाननि नक्तिकस्तां होयतोपण एनि नक्तिनां विश्वासनहि एनि नक्तिमां जरुरविघ्न आ
वे केमजेन्यारेक एनेस्त्रीधननोजोगथाय तो नक्तिनोठारहेनहि नेतेमां आसक्तथैजाय तथादेहाध्यासहोय तोज्यारे
देहमारोगादिककष्टप्राप्तथाय तथा अन्नवस्त्रादिकनमस्ते अथवाकोईककठणवर्तमानपासवानी आज्ञाथाय तारेप
णतेने नक्तिमां नंगथायनेविकलथैजायनेकांईविचारनरहे नेचालाचुंथवासागे तथाकोईकरित्यनोस्वप्नावहोयतेने
संतटोकवामांढेनेतेस्वप्नावप्रमाणेवरतवानदेनेबिजिरित्येवरतावे तारेपण एमुळायने एनेसंतनासमाजमरिहेवायन
हि तारेनक्तितेक्यांथिरहे माटेजेनेदृढनक्तिइच्छुर्वाहोयतेने एच्यारवानां मां काच्यपराखवीनही ने एच्यारनीकाच्यप
होयतोपण समळीनेधीरेधीरेत्यागकरवी तोवासुदेव नगवाननीनिश्चलनक्तिथाय आवात्तातिआंमजछे पण एमां
कांईसंशयनथि ॥

॥ इतिवचनामृतं ॥

॥ ३३ ॥

॥ २५६ ॥

॥ संवत् १८८५ नाचैत्रशुदि ३ त्रिजनेदिवसश्रीजिमहाराजश्रीगढढामध्ये

दादाखाचरनादरवारमां श्रीगोपीनाथजीनामंदिरनेविषेविराजमानहतानेसर्वेश्वतवस्त्रधारणकर्यांहतांनेपोताना
मुखारविंदनिआगह्यपरमहंसतथादेशदेशनाहरिनक्तनिसच्चाचरार्इनेबेठिहति पछे श्रीजिमहाराजनेशुकमुनिये
प्रश्नपुछ्योजे नगवानविनाबिजामायिकपदार्थमात्रनेविषेवासनानरहे ने एकनगवाननेविषेजवासनारहेतेनांवि
साधनजणायछे एकतो नगवाननेविषेप्रीतिनेविजांज्ञानेसहितवैराग्यएवेसाधनछे ते एवेसाधनतो जेने अतिशेपणे
नवरततां होय ने नगवाननोनिश्चयनेविश्वासतां होय एवानेपण एकनगवाननीजवासनारहेनेबिजापदार्थनीवास

ग० अं.
३४

॥६३॥

नानरहएवांविजांकोईउपायछे तारेश्रीजीमहाराजबांढ्याजेएप्रश्रखरांनेएवेसाधनेकरिनेजएकन्नगवाननीवास
नारहेनेबिजापदार्थनीनरहतेखरं अनेजोएवेसाधननहोयतोएनेन्नगवानविनाअन्यपदार्थनीवासनानटसे माटे
जोवतेदुःखीयोवरतेनेन्नगवाननोनिश्चयछे माटेमरेतारेएनुंकल्याणन्नगवानकरेअनेन्नगवानवीनाअन्यपदार्थनी
वासनाटाढ्यानांजेमएवेसाधनछे तेमत्रिजुंपणएकछेतेशुंतांजेनाजेवानियमकयाछे तेमांसावधानपणेवरतेते
नियमकियातोएकतास्वधर्मसंबंधिनियमतेकमतोजेमआत्मनिवेदिसाधुब्रह्मचारिनानियमछे तेमजआत्मनिवेदि
नहोयतोपणस्त्रीनेनजोवानोनियमराखेतथास्त्रीनीवात्तानिंसांनलवानोनियमराखेएविरित्ये पंचविषयनात्यागसं
बंधिनियमनेदृढपणेसावधानथकोपाळे तथान्नगवाननेन्नगवाननान्नक्ततेनिंदहेकरिपरिचर्याकरे तथान्नगवा
ननांकयासांनलइत्यादिकनवप्रकारनीन्नक्तिसंबंधिजेनियमतेनेपाळे तारेएनामनमांपणशुन्नसंकल्पथावालागे
एविरित्येबेप्रकारनानियममांजेवरतेतोतेनेवैराग्यनेन्नगवाननेविषेप्रीतिएबेनहोयतोपणतेथाय नेअतिशंबलियो
थईजायनेएनेपदार्थमांअशुन्नवासनाटल्लिनेएकन्नगवाननिवासनादिवसेदिवसेद्विपांमतीजायछे पछेवल्लिश्री
जिमहाराजनेशुकमुनियंअशुन्नपुछ्योजेहमहाराजजेक्रोधछेतेशामांथिउत्पन्नथायछे तोपोतानेजेपदार्थनीकामना
होयतथाजेमांपातेममत्वबांध्याहोयनेतेनोन्नगकोईककरे तारेतेनेतेमांथिक्रोधउपजेछे नेकामनाजेईछातेनोन्नग
ययांतारेतेकामहतातेक्रोधरूपेपरिणामनेपांमेछेमाटेएनोतोएवोस्वन्नावजथयोजेएमांक्रोधउपजे अनेएमथायतो
पणक्रोधनउपजेएमछेकेनहीतारेश्रीजीमहाराजबांढ्याजेजेमांटासाधुछे तेमणेन्नगवाननीआज्ञायेकरिनेअथवा

व० नृ०
॥६४॥

शास्त्रदृष्टियेकरिनेमाहात्म्यजाणीनेपोतानीइछायेकरिने अनेकजीवुंनेधर्ममर्यादामांरखाववानेजगवाननेमार्गेच
ठाववाएवोशुभसंकल्पमनमांइछयोहोयनेतेमांप्रवरत्याहोय अनेकोईकजीवधर्ममर्यादानोजंगकरीनेअधर्ममां
प्रवरते तारेतेमोटापुरुषनेतेजीवनिउपस्थक्रोधउपजीआवेकेमजेपोतानोजेशुभसंकल्पतेनोतेणेजंगकस्यो माटेध
र्ममर्यादामांरखवानीशिक्षाने अर्थेतेनिउपस्थक्रोधकरीनेतेनेशिखांमएयनदेतोमर्यादानोजंगथातोजाय नेतेजी
वनुंसारुंनथाय माटेएविरित्येतोक्रोधथायतेठीकनेएमांकांईबाधनही केमजेएवामार्गमांजेमोटासाधुप्रवरत्यातेने
आशरीने हजारोमांणसरयांहोयतेनकांईकरीसकरिनेकयाविनानुंकेमचालेअनेक्रोधतो तारेनथायजेजेमांथिक्रो
धथायतेनोत्यागकरिदेअनेएकाएकीवनमांफरतोरहेतारेक्रोधनथायपणएमतोएमनाथिकेमकरायकेमजेएमणेतो
अनेकजीवनेवार्त्ताकरिनेजगवत्सन्मुखकरवानेतेनुंजेकल्याणथाय तेनुंजेमहाफलतेशास्त्रदृष्टियेकरिनेसमऊचुंछे
तथाएवीरित्यनीजेजगवाननीआज्ञातेनुंमाहात्म्यजांण्युंछे माटेक्रोधथायतोयपणएजेपोतानोशुभसंकल्पतेनोत्या
गकरेजनही अनेवर्त्ताजेनेकोईकमोटासाधुसंधायेहेतथयुंहोयनेतेनेविषेपीतानाकल्याणथावारूपस्वार्थमान्योहो
यनेएमजांणतोहांयजेआसाधुथीजमारुंसारुथाशो एवोजेहोयतेनेक्रोधनोस्वभावहोयतोपणतेमोटासाधुउपस्थ
एनेकोईदिवसक्रोधनथायनेएक्रोधनेमुकीजदेएमपणक्रोधजायछे अनेपदार्थनालेणदेणसारुतंतुच्छपदार्थनेअर्थ
जेसाधुसंधायेक्रोधकरेछे तेनेतोसाधुनुंमाहात्म्यतथासाधुनोजेआविरित्यनोमार्गतेसमऊंणोजनथीनेसमऊंणो
होयतोतुच्छपदार्थसारुक्रोधकरेनही नेबुद्धिवानहोयसमऊहोयनेतुच्छपदार्थसारुसाधुसंधायेक्रोधकरेतोतेनिबु

ग० अं.
३४

॥६४॥

द्विराजानाकामदारनाजेवीव्यवहारिकजाणवीपणसाधुपणानिबुद्धिनेआविजनथीएमसमऊवुं ॥ ॥ इति
वचनामृतम् ॥ ॥ ३४ ॥ ॥ २५७ ॥ ॥ संवत् १८८५ नाचैत्रशुदि ९ नवमीनेदिवसस्वामिश्रीसह
जानंदजिमहाराजश्रीगढडामध्ये दादास्वाचरनादरबारमांश्रोगोपीनाथजीनामंदिरनेविषेविराजमानहतानेसर्वे
तवस्वधारणकस्यांहतानेपोतानामुखारविंदनिआगद्वयसाधु तथादेशदेशनाहरिचक्रनिसच्चाचराइनेबेठिहति पछे
श्रीजिमहाराजनेशुकमुनियेप्रश्नपुछ्योजेहेमहाराजजेनाहृदयमांनगवाननोनेनगवाननाचक्रतोहृदआश्रयहांय
जेआश्रयगमेतेवोआपत्कासआविपडेनेदेहनेसुखदुःखमानअपमानदेशकासनुंविशमपणुं इत्यादिकेकरिनेजाय
नहीतेकेमजाणायजेएनेएवोआश्रयछेने तेनामननोअचिप्राय तथादेहनोआचारतेकेवोहोयतेकहोतारेश्रीजिमहा
राजबोल्याजेजेचक्रनेएकनगवाननेविषेजमोक्षपहोयनेनगवानयिबिजुंकोईपदार्थअधिकनजाणतोहोयने न
गवानविनाविजासर्वेनेतुच्छजाणतोहोय तथापोतानिजेप्रकृतिहोयतेनेनगवान तथासाधुतेमरोडेनेप्रकृतिप्रमा
णनचासवादेने प्रकृतिहोयतेयिबिजिरित्येवरतावे तारेजेमुळायनहिनेप्रकृतिमरोडेतेमांकचवाईजायनहीने पोता
निप्रकृतिगमेतेवीकठणहोयतेनेमुकीनेजेमनगवान तथासाधुतेकहेतेमजसरसपणवरतेएबिबेप्रकारेजेनिसमऊ
एयहोयतेने गमेतेवोआपत्कासपडेतोपणनगवाननोआश्रयनटले तारेवल्लीशुकमुनियेपुछ्युंजे मुळातोताहोयके
मजेप्रकृतिनेमरोडेतारेजीवनेमुळवण्यथाय पणतेमुळवण्यमांपणकांईफेरछेकेनही तारेश्रीजिमहाराजबोल्याजे
प्रकृतिमरोडेनेमुळायतारेजेपोतानोजअवगुणले पणनगवाननोनेसाधुनोअवगुणनलेएसारोनेजेपोतानोअव

गुणनखेने जगवाननाने साधुनां अवगुणलेतो एनां विश्वास नहीने एवो जे होय तेना आश्रय नो पण ठानही तारे वल्लि शुक्र
मुनिये पुछ्युं जे जे निजे प्रकृति होय तेने जगवाने तथा साधु ये कोई दिवस मरोडे न होय तारे ते पोताना मन मां के मसम के
जे मारि प्रकृतिने मरोड शे तारे मारुठा कनही रहें कम जे पांत जे अजमावे लवात्ता न होय तेनो विश्वास के म आवे तारे श्री
जिमहारा जयो दया जे एतो पोताना मनना जे संकल्प तेने सांभी दृष्टि राखे जे मारामन मां जगवान विना विजापंच विषय
संबंधि जागळे ते मां शांति वासना बलवान छेने बलवान पणे कीया विषय जागवो संकल्प थाय छे एम विचारे तो जे वो
पांत होय ते ममा मपंड पण विजिरित्येन पडेने ज्यारे ए विचारे तारे एम विचारे जे आपदार्थ नो मारे बलवान घाट छेने ते
मांडुं प्रवरतुं छे ने ते मां थिज्यार मुने साधु मरोड शे तारे मारुठा कनही रहें एम एने पोतानो निश्चय थाय अने बलवान प्र
कृति होय ते तदपि जा एनी प्रकृतिने जगवान तथा साधु कोई दिवस मरोडे नही तो तो एपास्य पडी जाय ते जो मरोडे ते तो
एना ठार हेन ही अते अति मुकाईने विमुख थई जाय अने वली श्रीजिमहारा जे एम वात्ता करी जे साधुनां द्रोह नुं शास्त्र मां
सर्व करतां अधिक पाप क्युं छे तेनुं शुं कारण छे तो एसाधुनां हृदयने विषे साक्षात् श्रीकृष्ण जगवान स्थाछे माटे साधुनो
द्रोह करे तारे जगवान तो द्रोह थाय छे के म जे ते साधुनां द्रोह करे तारे तेना हृदय मां रया जे जगवान ते दुखाय छे तारे ए जग
वानना द्रोह नुं अधिक पाप छे माटे संतना द्रोह नुं सर्व करतां अधिक पाप क्युं छे अने कंस शिशुपाल पूतनां ए आदिक जे
दैत्य ते मखे जगवानना द्रोह कर्योने तेनुं पण जक्तनी पठे जगवाने कल्याण कर्युं तेनो शो अभिप्राय छे जे ए दैत्ये वैर बुद्धिये
करिने पण जगवाननुं चितवन कर्युं तारे जगवाने एम जां एयुं जे वैर बुद्धिये करिने पण ए दैत्ये मां खिंतवन कर्युं ने मां ससं

बंधनं पांश्या माते मारुतं कल्याणकरं एविरित्येने विषे न गवाननी दयानुं अधिकपणुजां पणुं अने वलि एव जे
वुं जे एवैर बुद्धिये करिने आशर्यातेनुं पण न गवाने कल्याण करुं तो जे नक्त नक्तिये करिने एना आशर्ये जे ने न गवा
नने नक्तिये करिने राजि कर शेतेनुं न गवाने कम कल्याण नही करे कर शे जे एविरित्ये अगवाननी दयानुं धर्म धर्म पणुं
एविवेष नुष्यने न गवाननी नक्तिमां प्रवरताववा एवो अत्रि प्रायशालवा करनारानो छे पण एमनथि जे दैत्य निपे छे अ
गवाननुं अण ममतुं करुं माटे न गवाननी उपर्यवैर न्नावराखिने जे न गवाननो द्रोह करे ने अण ममतुं करे तेने तो दैत्य जे
जां एवाने एपक्ष दैत्य नो छे अने जे म न गवाननुं गमतुं होय ते प्रमाणे जवरतवुं ने नक्ति कर बिने न गवानने न गवाम
ना नक्तने राजि करवा एवो न गवानना नक्तनो पक्ष छे पछे शुक्र मुतियें श्री जिम हारा जने पुछुं जे हे महाराज जे साधु मां
हृदय मां न गवानर त्या होयने तेना द्रोह थि न गवाननो द्रोह थायने तेनि सेवा करिये तो न गवाननि सेवा थाय ते साधु मां
ब्रह्मण शांते कहो तारे श्री जिम हारा ज थो डो कवार वि आसीने रुपा करीने बां द्या जे प्रथमतो मोरुं ब्रह्मण एछे जे न ग
वानने क्यारिय पण निराकारन सम के सदाय दिव्य साकार मूर्ति सम के अने गमे एह द्वां पुराण उपनिषद वेद इत्यादिक ग्रंथ
नुश्रवण थायने ते मां निराकार पण जे वुं सां न द्या मां आवं तो पण एम जां जे कां तो आपणने ए शास्त्र नो ग्रंथ सम अ
वोन थोने कां तो ए मां के म कयुं ह शो पण न गवानतो सदा साकार ज छे अने जो साकारन सम के तो तेनि उपासना हृदय के कथ
यने साकारन होयने विषे आकाश नी पंठ कर्ता पणुं न के वाय तथा एक देशने विषे रेहे वा पणुं न के वाय माटे न गवाननो
सदा साकार ज छे ने अने कब द्वां डनी उत्पत्ति स्थिति प्रलय ना कर्ता छे ने सदा पोताना अक्षर धामने विषे विराजमान छे ने

व० ब०
॥६६॥

राजाधिराजछे नतेजआप्रत्यक्षछेएविरित्यंजेआसमऊएयतेकोईरित्येकोईकासेडगीनजायसदाएभजसमऊएक
तोएक्षक्षणहोय १ तथाएभगवाननिजेएकांतिकभक्तितेनेपोतेकरतोहोयवे एभगवाननुजेनामस्मरणनेकथाकी
र्तनादिकवेनेकोईकरतुंहोयतेनेदेखीनेमनमांषदुराजियाय २ तथाएभगवाननाभक्तमारेहेबुंहोयतेभांकोईस्वभाव
आडोआवेनहीनेतेस्वभावनेमुकेपणभगवद्रक्तनासंगतो त्यागनकरेनेतेपोतानास्वभावनेसाधुस्वदितोसाधुनीअ
भावमदेनेपोतानास्वभावनोअवगुणखेतोरहेपणकचवाईने भक्तनासमुहमांथिछेउरेहवानोकोईदिवसमनयाए
पणतकरेएमनेएमभक्तनासमुहमांपढ्योरेहएवोहोय ३ तथासारुंवससारुंजोजनसारुंजदतथाजेजेकोईसारुं
दार्थपोतानेप्राप्तयायतामनएमघाटकरे जेआपदार्थहुंभगवाननाभक्तनेआपुंतोठिकनेतेपदार्थतेनेआपेनेराजिया
याएवोहोय ४ तथाभक्तनासमुहमांरेहोहोय नेतेनिकारनुंएमनथायजेआतोकेरुलायवरसभेगोरयोपणएनाअस
रुनोतोकांईसगआप्योनहीनेआतेकोएजांएकेबोयहशेएनुंतोकांईकसातुंनयी एवोभहोयनेजेबोएमांहियाहेरहोय
तेनेसर्वजांएजेआतेआवोलेएवोजेसरदस्वभाववालोहोय ५ अवेशांतस्वभाववालोहोयतोपणकुसंभिनिंसौबस्य
तरामेनेतेथायवांतपीजायएविरित्येविमुखनासंगनिस्वाभाविकअरुचिवरतनीहोय ६ आवेछोसंखणजेनुकजेसाधु
होयवेताउदयमांसाक्षातभगवानविराजमानछेएमजांणवुं अनेएवासाधुनोद्रोहकरेतोभगवानोद्रोहकरयाकसे
बेस्यमपढागे अनेएवासाधुनिसेवाकरेतोभगवाननिसेवाकरयातुस्यपसथायछे ॥ इतिवचनार्थ ॥
॥ ३५ ॥ ॥ २५८ ॥ ॥ संवत् १८८५ नावैशाखशुदि १ पडवानेदिवसस्वामीश्रीसहजानंदजीमाहात्म्यजम्मी

ग० अं.
३६

॥६६॥

गठहामभेदादास्वाचरनादरवारमांथिघोडियेचदिने श्रीलक्ष्मीवाढियेपधास्वाहतानेतेवाढिनेमध्येजेओरोतेउपरच
विसाजमानवयाह्मनेसर्वेश्वेतवसधारणकस्याहतां नेपोतानामुखारविंदनिआगव्यपरमहंसतथादक्षदेशतद्वि
अक्षविसाजमानवयाह्मनेवेठिहति पछे श्रीजिमहाराजेसर्वपरमहंसतथाहरिचक्रप्रत्येप्रभकस्थोजेआजीवनेकस्याणुं
असाधारणसाधनशुंछे जेजेनेविषेप्रवरतेतोएनुनिश्वेकस्याणुथायनेतेमांविजांकोईविघ्नप्रतिबंधकरेनहितेकहो
तथाएषाकस्याणुनासाधनमांमोटुंविघ्नशुंछे जेजेणेकरिनेतेमांथिनिश्वेपडिजायतेपणकहो पछेसर्वेयेपोतानिकुडि
प्रमाणेउत्तरकस्याणुएप्रभनुंसमाधाननथयुं तारे श्रीजिमहाराजबोह्याजेकस्याणुंअसाधारणसाधनतोएछे जे
पुरुषोत्तमभगवाननेब्रह्मज्योतिनासमूहनेविषेअनादिसाकार मूर्तिसमऊवानेतेनाजसर्वेअवतारछे एमसमज्जीने
वेप्रत्यक्षभगवाननोजेतेजावेकरिनेआश्रयकरवोनेधर्मेसहितते भगवाननीभक्तिकरवीनेतेवीभक्तियेंजुक्तजेसा
धुतेनोसंगकरवोएकस्याणुंअसाधारणसाधनछे अनेएमांविजांकोईविघ्नप्रतिबंधकरतांतथी अनेएसाधननेवि
घ्नेमोटुंविघ्नएछे जे शुष्कवेदांतिनोसंगकरवोने जोएनोसंगकरेतांतेनेशुंविघ्नथायतोतेनोसंगकरनारो जेपुरुषतेने
वेनेविषेहेतथायनेजेहेतथायतेगुणेकरिनेथायछे जेमकोईकेकालमांअन्नआमीनेजिवाढ्योहोयतेनिउपरचहतथा
अएविरित्येजेजेणेगुणकस्थोहोयतेनिउपरचहतथाय तेमतेशुष्कवेदांतितेएनेएमगुणदेखाडेजेआत्माछे तेनेजन्मम
रणवयीनेतेनिराकारछे नेगमेएटुंपापकरेतोपणतेनेदोषनदागेएवोएनेगुणवतावीनेभगवाननीमूर्तिनाआकारनुं
खंडनकरीनांखेतारेएनेएमोटुंविघ्नथयुंकेमजंभगवाननीमूर्तिमांथिपडीगयो माटेशुष्कवेदांतिनोसंगक्यारंयनक

व० नृ०
॥ ६७ ॥

स्वोनेण्शुक्वेदांतितोमहाअज्ञानिछे नेत्रगवाननाचक्रिमागमांएवुंमोदुंकोईविघ्ननथी एटलीवार्ताकरिनेश्रीजि
महाराजपाछादादास्वाचरनादरबारमां पधास्यानेउगमणावारनाओरडानिओसरियेंढोबियाउपस्थवेसिनेएमवा
र्ताकरीजेअमेसर्वशास्त्रनेसांअदीनेएसिद्धांतकस्थोछे अनेअमेआपृथवीमांसर्वेठेकांणेफस्यानेतेनेविषेपणाकसि
इदीठोछे एमकहीनेगोपासदासजिआदिकसाधुनिवार्ताकरीदेखाहीने पछेएमबोल्याजेहुंतोएमजांएछुंजेअग
गवाननीमूर्तिनिजेउपासनानेध्यानतेविनाजे आत्मानेदेखवोनेब्रह्मनेदेखवोतेतोथायजनहीनेउपासनायेकरिनेज
आत्मादेस्वायब्रह्मदेस्वायपणतेविनातोदेस्वायजनही नेउपासनाविनाआत्माब्रह्मनेदेखवानेइछुवुंतेकेमछे तोजेम
आकाशनेजीअेकरिनेसोवरससुधीचाटीयेतोपण क्यारेयखाटोखारोस्वादआवेजनही तेमअगवाननीमूर्तिनीउ
पासनाविनाआत्माब्रह्मदेस्वायजनही तेगमेएटछुंजतनकरेतोपणनदेस्वायअनेनिर्विजएवाजेसांस्थनेयोगतणेकरी
नेजेआत्मानुंदर्शनशास्त्रमांकयुंछे तेअमेकछुंछे पणअमेएवोकोईदीठोनथीनेअनुअवमांपणएवार्तामिदतीआव
तीसयीमांऐएवार्ताखोटीछे ॥ ॥ इतिवचनामृतं ॥ ३६ ॥ ॥ २५८ ॥ ॥ संवत् १८८५ नावैशाखशु
दि ६ धिजमेठिवसस्वामिश्रीसहजानंदजीमहाराज श्रीगढडामध्येदादास्वाचरनादरबारमां उत्तरादेबास्थओरडानि
ओसरियेचकसाउपस्थविशजमानहता नेसर्वेश्वेतवस्वधारणकस्यांहतांनेपोतानामुखारविंदनिआगध्यप्रमहंसत
कादेशदेसमाहरिअकनिसजाअराइनेवेठिहति पछेश्रीजिमहाराजेसर्वेसाधुतयासर्वेहरिअकप्रत्येएमवार्ताकरिजे
जेनेअगवाननास्वरूपनुंयथार्थज्ञानएकवारथबुंहोयनेपछेतेनेदेशकादक्रियासंगविशमर्थजाय तोपणतेज्ञाननाळे

ग० अं.
३७

॥ ६७ ॥

शजायनहि त्यांद्रष्टांतछे जेमकोइकमोटो राजा होय अथवामोटोदखशरीसाहुकारहोय नेतेनेप्रारब्धानुसारेंतेंअधि
कारछुटिगयो नेदारिद्रपणुंआवीगयुंतेणेकरिनेपढधानखावामले अथवाढोडीनीआजिमलेतथाकोठांबोरांबाफे
क्षीपीपस्थोइत्यादिकजेवुंतेवुंखावामले तारेतेनेखायपणमोरेंजपांतेंआरेआरेमेंवाखाधाहोयतथाआरेमुखबाळोची
जुंकोइनेनमलेएविमगावीनखाधीहोय तेसर्वेसांआरिआवेनेमनमांएमघाटकरेंजेएविएविआरेचीजुंनेहुंमोरेंखातां
नेहवेहुंआवुं जेवुंतेवुंआन्नखाउछुंएविरित्येज्यारेज्यारेखाय तारेतेसांआरिआवेनेजप्रथमथिजजेवुंतेवुंअन्नखातां
होयनेतेनेदारिद्रपणुंबधुआवे तारेपणतेजखायतारेतेनेशुंसांआरेतेमजेणेअगवाननास्वरूपनुंसुख तथाअगवान
नाअजाननुंसुखपोतानामनमांएकवारयथार्थपणेजांएयुंछेनेतेनेपछेसमागमनोजोगनरत्यो नेबाहेरनिकलीगयो
तोपणतेसुखनेसंआरतोयकोजसुखदुःखनेप्रारब्धानुसारेंजोगवेपणतेसुखनेअक्षिनजाय अनेजेणेअगवाननुंसु
खजांएयुंनथी नेतेनोअनुअवथयांनथी तेतेशुंसंआरे एतोपशुजेवोछे हवेंतेअगवाननुजेस्वरूपतेनुज्ञानकहीयेछेये
जेअगवाननोजेआकारछे तेवोआकारविजादेवमनुप्यादिकजेप्रकृतिमांथिआकारथयाछे तेकाइनोनथीनेअग
वानविनाथिजासर्वनेकालअक्षणकरिजायछेनेअगवाननास्वरूपमांकाक्षनुसामर्थ्यपणुनथिचाक्षतुंएवाअगवान
छे नेअगवानजेवातोएकअगवानजछे पणविजोकोइनथि अनेअगवाननासाधर्म्यपणानेपांम्या एवाजेअगवा
ननाधाममांअकछे तेनोआकारपणअगवानजेवोछे तोपणतेपुरुषछेनेअगवानपुरुषांतमछे नेतेसर्वेमांश्रेष्ठछेने
एमनेउपास्यछे नेसर्वेनास्वामिछेनेएअगवाननामहिमानोकोइपारपांमतानथीएवादिव्यमूर्तिजेअगवाननेनिर्गुण

વ. ૪૦
॥ ૬૮ ॥

હેને વ્યય છે ને એનું જીવ્યાન કરે છે તે નિર્ગુણ થૈ જાય છે એવું જગવાન નુસ્વરૂપ છે અને એ જગવાન છે તે પોતાના ધામરૂપ એક
દેશને વિષે રત્યાથકાજ અન્વયપણે અનેક બ્રહ્માંડને વિષે રત્યાજે સર્વ જીવના સમૂહ તેમને વિષે તેમના થયા યોગ્ય કર્મ ફલ
પ્રદાતા પણે અંતર્યામિ રૂપે કરિને રત્યા છે અને સર્વ જીવના જીવન છે ને એવી ના એ જીવ કાંઈ કરવાને ને જોગ વવાને સમર્થ ન
થી થાતો અને એ જ જગવાન તે સિદ્ધેશ્વર છે જેમ કોઈ કસિદ્ધિ વાલો પુરુષ હોય તે અહિયાં બેઠો થકો બ્રહ્માના લોકમાં પ્રદાર્થ
હોય તેને આદ્ય કસ્તિને ગ્રહણ કરિ લે તેમ જગવાન એક દેશમાં રત્યાથકાજ પોતાના યોગ કલાના સામર્થ્યે કરિને સર્વ ક્રિ
યાને કરે છે અને જેમ અગ્નિ જે તે કાષ્ટને વિષે ને પાપાણને વિષે રત્યો છે તે અગ્નિ નુસ્વરૂપ વિજિરિત્ય નું છે ને કાષ્ટ પાપાણ નુસ્વ
રૂપ વિજિરિત્ય નું છે તેમ જગવાન સર્વ જીવને વિષે રયા છે તે જગવાન નું સ્વરૂપ વિજિરિત્ય નું છે ને તે જીવ નું સ્વરૂપ વિજીરિ
ત્ય નું છે અને એ વિરિત્યના અનંત એશ્વર્યે જુક્ત એવા જે એ જગવાન તે જ પોતે જીવું ના કલ્યાણને અર્થે મનુષ્ય જેવા થાય છે તે જ
ગવાનના સ્વરૂપ નુજ્ઞાન જેને આ વિરિત્યે થયું હોય ને તે જગવાનની જ્ઞાતિકરી હોય ને તે જ્ઞાન જ્ઞાતિના સુખનો પોતાના જીવ
માં અનુજીવ એક વાર ચથાર્થ થયો હોય તો તેની વિસ્મૃતિ ક્યારેય થાય નહિ ને ગમે તેવું સુખ દુઃખ પડે તો પણ તેને વિષે તે જગ
વાનના સ્વરૂપના સુખનો જે અનુજીવ તે વિસરિ જાય નહિ જેમ તે રાજાને પ્રથમ નું જે પોતાનું સુખ તે દરિદ્ર પણામાં પણ વિસર
વું નથી તેમ અને આવા ત્તાશાસારુ કરીયે છે એ તો આવાં સત્સંગનો જોગ હમણાં તો છે પણ કદાચિત દેશ કાલ પ્રારબ્ધના વિ
ષમ પણાથકી એવો જોગ નરહે તારે જો આ વિવાર્તા સમઝીરાં લિહોય તો તેના જીવનું કલ્યાણ થાય ને એને એવાં દૃઢ નિશ્ચે હો
ય તો એને ક્યારેય એમન સમઝાય જેમાં રું ક્યારેય અકલ્યાણ થાશે અને આવાં જોગ રહેવો તો બહુ દુર્લભ છે ને આ વિરિત્યે

ગ. ૦. અ.
૩૮

॥ ૬૮ ॥

દેહેવરતવુંતપણદુર્લભછે કેમજેકોઈકદિવસવાહેરનીકર્ણીજવાય તારેઆમદેહેનવરતાયતોપણઆવાત્તાસમ઼િરા
સ્વીહોયતાંનાજીવનુંબહુસારુથાય માટેઆવાત્તાકરિછે ॥ ઇતિવચનાશ્રુતં ॥

॥ ૩૭ ॥

॥ ૨૬૦ ॥

॥ સંવત્ ૧૮૮૫ માવૈશાખશુદ્ધી

૧૫ ચૌદશમેદિવસસ્વામીશ્રીસહજાનંદજીમહારાજશ્રીગદ્દામધ્યેદાદાસ્વાચરનાદરબારમાંશ્રીગોપીનાથજિનામંદિ
રનેવિષેવિરાજમાનહતાનેસર્વેશ્વેનવસ્ત્રધારણકર્યાંહતાં નેપોતાનામુખારવિંદનિઆગલ્યપરમહંસતથાદેશદેશનાહ
રિન્નકનિસન્નાન્નરાહનેબેઠિહતિ પછંશ્રીજીમહારાજયોગ્યાજેઅમેસાંસ્યાદિકશાસ્ત્રનાવિચારકરિનેઅમનિશ્ચેકર્યા
છે જેમાયાનાકારજ્યમાંથિઉત્પન્નથયાજેઆકારમાત્રતેસર્વેમિથ્યાછે કેમજેએસર્વેઆકારકાલેકરિનેનાશપાંમે
છે અનેન્નગવાનનાઅક્ષરધામનેવિષેજેન્નગવાનનોઆકારછે તથાતેન્નગવાનનાપાર્પદજેમુક્તતેમનાજેઆકારછે
તેસર્વેસત્યછેનેદિવ્યછેનેઅતિશંપ્રકાશેજુક્તછે અનેતેન્નગવાનનોનેતેમુક્તનોજેઆકારતેપુરુષનાજેવાંદ્વિન્નુજછેને
સચ્ચિદાનંદરૂપછે અનેતેઅક્ષરધામનેવિષેરત્યાજેન્નગવાનતેજેતેતેમુક્તપુરુષતેમણેદિવ્યેવાજેનાનાપ્રકારનાઉપ
ચારતેણેકરિનેસેવ્યાથકાનેતેમુક્તપુરુષનેપરમઆનંદનેઉપજાવતાથકાસદાવિરાજમાનછે અનેએવાસર્વોપરિજેપુ
રુષોત્તમન્નગવાનતેજદયાયેકરિનેજીવુંનાકલ્યાણને અર્થેઆપૃથર્વાનેવિષેપ્રગટથયાથકાસર્વજનનાનયનગોચર
વર્તેછેનેતમારાદૃષ્ટદેવછેનેતમારિસેવાનેઅંગીકારકરેછે નેએવાજેપ્રત્યક્ષપુરુષોત્તમન્નગવાનતેનાસ્વરૂપમાંનેઅક્ષ
રધામનેવિષેરત્યાજેન્નગવાનતેનાસ્વરૂપમાંકાંઈપણજેદનથીએબેકજછે અનેએવાજેઅપ્રત્યક્ષપુરુષોત્તમન્નગવા

નતેઅક્ષરાદિકસર્વનાનિયંતાછે નેઈશ્વરનાપણઈશ્વરછેનેસર્વકારણનાપણકારણછે નેસર્વોપરિવરતેછેનેસર્વઅવ
તારનાઅવતારીછેનેતમારેસર્વેનેएकाંતિકન્નાવેકરિનેઉપાસનાકરવાયોગ્યછે અનેઆજગવાનનાજેપૂર્વેઘણાક
અવતારથયાછે તેપણનમસ્કારકરવાયોગ્યછેનેપૂજવાયોગ્યછે અનેવલ્લિશ્રીજીમહારાજેએમવાર્તાકરિજેએકદ્રવ્યા
દિકનોલોચ્છતથાસ્ત્રીનેવિષેબંઠાઠઠ્યાનીવાસનાતથારસનેવિષેજીઘ્ઘાની આસક્તિતથાદેહાન્નિમાનતથાકુસંગીમાંહે
તરહિજાય તથાસંબંધિમાંહિતહોયએચ્છોવાંનાંજેનેહોયતેનેકોઈદિવસજીવતેનેમરિનેપણસુખતોક્ષારેયથાયજનહિ
માટેજેનેસુખહચ્છવુંહોયતેનેએવાસ્વન્નાવહોય તાંદાલવાનેનિવૃત્તિપરથાવુંનેચરોચરીયાનીસોબત્યનરાશ્વરીનેદેહાન્નિ
માનેરહિતનેવૈરાગ્યેજુક્તનેજગવાનનુંઅલ્પવચનહોયતેમાંફેરપડે તાંતેમહતવચનમાંફેરપડ્યોહોયતેમમાંનતાહોય
એવાજેજગવદ્ભક્તમોટાસાધુતેસંઘાથેપોતાનાજીવનેજડોદેવાનેતેનાવચનમાંમનક્રમવચનેવરતવું નેવિષયનાસંબં
ધથીતોછેટેજરહેવુંપણએનોસંબંધપોતાનાનિયમનોત્યાગકરીનેથાવાદેવાંનહી નેજોવિષયનોસંબંધકરવામાંડેતોએ
નોઠારેહેજતહીએસિદ્ધાંતવાર્તાછે ॥

॥ઇતિવચનામૃતમ્ ॥

॥૩૮॥

॥૨૬૧॥

॥સંવત્ ૧૮૮૬ નાઆષઢવદિ ૧૦ દશમીનેદિવસશ્રીજીમહારાજશ્રીગઢડામધ્યેદાદાશ્વાચરનાદરબારમાં ઉમ
મણેશાસ્ત્ર્યઓરડાનિઓસરિયેંવિરાજમાનહતા નેસર્વેશ્વેતવસ્થધારણકર્યાંહતાં નેપોતાનામુશ્વારવિંદનિઆગદ્યપર
મહંસતથાદેશદેશનાહરિન્નક્તનિસન્નાચરાર્જનેબેઠિહતિ પછેશ્રીજીમહારાજેસર્વપરમહંસતથાસર્વસત્સંગિઆગદ્ય
વાર્તાકરિજેજગવાનનીમાયાતેકેઈછેતોદેહનેવિષેઅહંબુદ્ધિનેદેહસંબંધિપદાર્થનેવિષે મમત્વબુદ્ધિએજમાયાછે તેએમા

યાનેટાલ્લવીનિયમાયાનેજેણેટાલીતેમાયાનેતર્યાં કેવાયનેએમાયાનેટાલીનેઝગવાનમાંપ્રીતિકરવીએટલુંસર્વશાસનું
સિદ્ધાંતછેતેનેઆજસમઝાંકેઘણેદિવસેકરિનેસમઝાંઝનેહનુમાનનારદપ્રહ્લાદએજેમોટામોટાઝગવાનનાઝક્તેમ
ણેપણઝગવાનપાસેએમજમાગ્યુંછે જેઝહંમમત્વરૂપમાયાથકીરક્ષાકરજ્યોનેતમારેવિષેપ્રીતિથાજ્યો નેએમાયાનેત
ર્યાહોયનેતમારેવિષેપ્રીતિવાલાહોય એવાજેસાધુતેનોસંગથાજ્યો નેએસાધુનેવિષેહેતનેમમત્વથાજ્યો માટેઆપણેપ
ણએમકરવુંનેએમમાગવું નેએનોશ્રવણમનનનિદિધ્યાસકરવો ઝનેઝગવાનનોજેઝક્તહોયતેનેઆત્મનિષ્ઠાનુંબલત
થાઝગવાનનામાહાત્મ્યનુંબલએબેબલજોઈયેતેઆત્મનિષ્ઠાતેશુંતોપોતાનાઆત્માનેદેહથિપૃથકજાંણવો ઝનેસાધુને
દારેહેતાહોઈયેતેમાંપરસ્પરકોઈકનિમિત્તેબોલાચાલિથાય તથાકોઈકજાત્યનોઝહંમમત્વથાય તથામાનક્રોધસ્વા
દસોઝકામમત્સરઈર્ષાએઆદિકઝવગુણનિપ્રવૃત્તિથાય તારેજોઆત્માપોતાનેનજાંણતાહોઈયેતોસાધુનોઝવગુણ
આવેતેમાંથિએનુંબહુન્નુંદુંથાય માટેપોતાનેદેહથિપૃથકઆત્મજાંણવોનેતેઆત્માછે તેબ્રાહ્મણનથીક્ષત્રિનથિકણવી
નથીકોઈનોદીકરોનથિકોઈનોબાપનથીએનિકોઈજાત્યનથીનાત્યનથીએવોછે ઝનેએઆત્માતાંસૂર્યતથાઝગ્રિજેવોતે
જસ્વીછેનેજાંણપણેજુક્તછેનેતેઝગ્રિનીજ્વાલાતયાસૂર્યનાકિરણતેતોજડછે કેમજેતેનેઝાંગલીઝઢાડીયેતોરવસેનહી
નેકીડીહોયનેતેનેઝાંગલીઝઢાડીયેતોરવસીનેઝબલીચાસેમાટેઆત્માતેજાંણપણેજુક્તછે નેએસૂર્યઝગ્રિજેવોકહિયે
છેયેતેનોએનોઆકારએવોતેજસ્વીછેતેમાટેકહીયેછેયેઝનેએઆત્માઝનેકયાંનિનેપાંમ્યાંછેઝનેએમકેવાયછેજેજેટલું
સમુદ્રનુંપાણિછે તેટલુંએજીવપોતાનીમાતાનુંદુધધાવ્યાંછે ઝનેત્યાંત્યાંઝનેકપ્રકારેમરાંણોછે તોપણમર્યોનથિજેવા

વ૦ મ૦

॥ ૭૦ ॥

છેતેવોનેતેવોજછે નેએજ્ઞાનઅવસ્થામાંપોતાનેદેહરૂપેમાંતોહતો તારેપણનમસ્યોતોહવેઆપણેએનુંજ્ઞાનથયુંતારે
તોએકેમમરશે એવોજેઆત્માતેનેપોતાનુસ્વરૂપમાંનવું અનેજગવાનનુંમાહાત્મ્યકેમજાણવુંતોજગવાનછેતેઅનેકબ્ર
હ્માંડનારાજાધિરાજછેઅનેજેબ્રહ્માંડનારાજાછે તેબ્રહ્માંડનિપણગણતીનથીતેકત્યુંછેજે ॥યુપતયેવનતેયચુરંતમ
નંતતયા૦॥ અનેતેએકેકબ્રહ્માંડમાંબ્રહ્માવિષ્ણુશિવહોયતથાસાતદ્વીપસાતસમુદ્રમેરુલોકાલોકઆદિપર્વતતેજો
ક્ષપૃથવીનિરચનાહોય તથાચૌદલોકનિરચનાહોયતથાઅષ્ટઆવરણનીરચનાહોયઇત્યાદિકસામગ્રીયેસોતાંજેઅને
કબ્રહ્માંડતેનારાજાજગવાનછે નેજેમઆપૃથવીનોચક્રવર્તીરાજાહોયનેતેરાજાનાંજેગાંમહાંતેતોગણાયેવાંહોયતો
પણતેનીકેટલીમોટ્યપજાંણ્યામાંઆવેછેનેજગવાનનેતોએવાબ્રહ્માંડનીપણગણતીનથી માટેજગવાનનીતોબહુજમો
ટથપછે અનેતેબ્રહ્માંડનેવિષેઆજીવછે તેજગવાનનીઆગદ્યશાલેસ્વામાંછેકાંઈનથીઅતિતુછછે અનેતેજગવાનેએબ્ર
હ્માંડનેવિષેપંચવિષયસંબંધિસુખજીવુંનેઆપ્યુંછે તેસુખકેવુંછેતોએસુખનેસારુકેટલાકપોતાનાંમાથાંકપાવેછેએવુંમ
હાદુર્લજેવુંજણાયછેતારેપોતાનિમૂર્તિમાંતથાપોતાનાધામમાંજેસુખછેતેતોબહુજારેછેઅનેપ્રાકૃતવિષયસુખછેતે
તોઅન્યપદાર્થનેઆશરીનેરત્યુંછે તથાપૃથકપૃથકછે અનેજેજગવાનછેતેતોસર્વેસુખમાત્રનારાશિછે નેએજગવાન
સંબંધિજેસુખછેતેઅવિનાશિછેનેમહાઅલોકીકછે અનેજેમકોઈકજારેધનાદ્યગ્રહસ્થહોયતેપોતાનાઘરમાં અને
કપ્રકારનાંજોજનજમતોહોયને તેજમીનેઉછિષ્ટકાંઈકથટકુંરોટલોવધેતેકુતરાનેનાંશે તારેતેઅતિશેતુચ્છકેવાયને
પોતેજમતોહોયતેમહાસુખમયકેવાયતેમજગવાને બ્રહ્માંડનેવિષેઅનેકજીવુંનેપંચવિષયસંબંધિસુખઆપ્યુંછે તેતો

ગ૦ અં.

૩૯

॥ ૭૦ ॥

કુતરાનેનાં સ્થોજે થટકુંરોટ્યોતેની પેઠે અતિતુચ્છ છેને પોતાને વિષે જે સુખ છે તે તો મહા મોટું છે અને વહ્ની સુષુપ્તિ અવસ્થા
ને વિષે એ જીવને જગવાન મોટું સુખ પમાડે છે તે ગમે તેવી વેદના થૈ હોય ને સુષુપ્તિ માં જાય તારે સુખી થઈ જાય છે અને વહ્ની
એ જગવાનના ચરણ કમલની રજને બ્રહ્મા શિવ લક્ષ્મી જિરાધા જીનારદ શુકસન કાદિક નવયોગેશ્વર એવા એવા મોટા છે તે
પણ પોતાના મસ્તક ઉપર ચઢાવે છે ને માનને મુકી ને એ જગવાન નિનિરંતર ચક્તિ કર્યા કરે છે અને વહ્ની એ જગવાને જગત
માં વિચિત્ર સૃષ્ટિકે વિકરિ છે ને તેમાં કેવું ઢાપણ કર્યું છે જે જીવોને માંણસ માંથિ માંણસ થાય છે પશુ માંથિ પશુ થાય છે ઝા
ડ માંથિ ઝાડ થાય છે કીડા માંથિ કીડો થાય છે ને માંણસના અંગ માંથિ કોઈક અંગનો જંગ થઈ ગયો હોય ને ગમે તેવો ઢાપો
હોય તો પણ તે અંગને તેવું ને તેવું કરવાને સમર્થ કોઈ રિત્યે ન જ થાયદિત્યાદિક અને કકલા જગવાન માર્હિ છે એવિરિત્યે જગ
વાનનું માહાત્મ્ય જાણીને તથા જગવાનને સુખ મય મૂર્તિ જાણીને વિજા સર્વ પદાર્થ માં વૈરાગ્ય થાય છે ને એક જગવાન માં
જ પ્રીતિ થાય છે અને એવિરિત્યે પ્રથમ કલ્પે જ પોતાના જીવાત્માનું જ્ઞાન તથા જગવાનના માહાત્મ્યનું જ્ઞાન એ બે જ ને સિદ્ધ થયાં
હોય ને તે જોગમે તેવા પંચ વિષય સંબંધિ સુખ માં કદાચિત્ત બંધાઈ ગયો હોય તો પણ તેમાં બંધાઈ રહે નહીં તેને તો ઢીનેની કક્ષી જ
રહે છે અને જે વિષયના સુખનો ત્યાગ કરિને વરતો હોય ને તેનું બંધાય એમાં તે શું કવું માટે એ પ્રકારના જ્ઞાનને સાં જગવાને
એનો પોતાના મનમાં વેગલ ગાડી દેવો જેમ કોઈક શુરવીરને આકરોમાંણ સહાય ને તેનો કોઈક પ્રતિપક્ષી હોય તેણે તેનો બા
પમારીનાં સ્થો હોય તો તેની તેને બહુ ઢાળ થાય ને તે ઢાળ્ય થાયા તો હોય ને વહ્ની તેનો દીકરો મારીનાં સ્થે ને વહ્ની જાઈ ને મારીનાં
સ્થે ને વહ્ની બાયડીને લેઈ જાય ને વહ્ની માને લેઈ ને મુસલમાનને આપે ને વહ્ની ગામગરા સઠુટીલે એવિરિત્યે જેમ જેમ એનો પરા

नवकरंतेमतेमएने बहुमनमांदाऊयथायनेजाग्रतस्वप्नमांसर्वकाक्षे एनेएवातनोजआलाचरहेतेमजेने आवेवात
 नोनिरंतरआलाचरहे तारेएनेएज्ञानसिद्धथाय अनेएनेगमेतेवोआपत्कालपडेतोतेनेविषेएनिसहायकरे अनेजेमवि
 शल्यकरणीऔषधीलावीने हनुमानजीयेरामचंद्रनेपीवाडी तारेजेदेहमांशल्यलागांहतां तेसर्वेएनिमेलेदेहथिबाहेर
 नीकलीगयांतेमजेने आवेवातमनमांदागीगईहोयतेनेइंद्रियोनेविषयभोगनीइच्छारहिछे एशल्यछेतेसर्वेनीकली
 जायकेताविषयभोगमांथिएनिइंद्रियोनिवृत्तिनिकलिनएकभगवानमांवलगे अनेसत्संगिपणएनेजकहीयेकेमजे
 सत्यरूपएवोजे पोतानोआत्मातथासत्यरूपएवाजेभगवानतेनोजेने आविरित्येसंगथयोतेनेसत्संगिकहीये अने
 आवेप्रकारेजेवार्त्ताछे तेनेदेवीजीवसांभलेतारेतेनाहृदयमांदागीने रगरगमांप्रवरतीजायनेजेआसुरीजीवहोयने
 तेसांभलेतारेतेनेतोकांनथिबाहेरजनीकलीजायपणहृदयमांउतरेनहीजेमस्वांनहोयनेतेखीरखायतेतेनापेटमांरहेज
 नहीवमनथैजायनेखीरजेवुं काईभोजनसरसनकेवायतोपणतेस्वांननापेटमांरहिने रगरगमांप्रवरतेनहीनेतेखीरने
 मांणसखायतारेतेनेपेटमांरहेने रगरगमांप्रवरनेतेबहुसुखथायतेमस्वांनजेवोजेआसुरीजीवतेनाहृदयमांतोआ
 वातपेसेजनहीनेमांणसजेवोजेदेवी जीवतेनाहृदयमांउतरेनेरगरगमांव्यापीजाय अनेवलीजेभगवानछे तेजेवा
 तोएएकजछेने भगवाननेभजिभजिनेघणाकभगवननासाधर्म्यपणानेपांम्याछे तोपणतेभगवानजेवातोथाता
 जनथीनेजांएभगवानजेवाजथायतोतोभगवानघणाकथाय तारेतो जगतनीस्थितितेएकजात्यनिजनरहेकेमजे
 एकभगवानकहेशेहुंजगतनिउत्पत्तिकरिशने बिजोकहेशेहुंजगतनोप्रलयकरिश अनेवलीएकभगवानकहेशेहुंवर

સાતકરીશને વિજાંકહેશું નહીં કરુને એકકહેશું માંણસનાધર્મપશુમાં કરીશને વિજાંકહેશું પશુનાધર્મમાંણસમાં
કરીશ એવિરિત્યે સ્થિતિ નરહે અને આતો જુવોને જગતમાં કોવિરિત્યે બરાવસ્ય અદલ પ્રમાણે સર્વક્રિયાની પ્રવૃત્તિ થાય છે
પણ તલ્લ નાર પળ ફેર પડતો નથી માટે સર્વક્રિયાના પ્રવરતાવનારને સર્વના સ્વામિ એક જ નગવાન છે તથા નગવાન સંધા
યે વિજાને દાવ બંધાય એમ પણ જણાતું નથી માટે નગવાન તે એક જ છે પણ વિજાં એ જ વોથાતો નથી અને આ સર્વે વાત કરિ
તે થોડી કહે છે પણ એમાં સર્વે વાત આ વિગઈ અને આવા તનું જે રહસ્ય છે તે જે હાથો હાથ તેને સમજાય પણ વિજાને સમજાય
નહી અને આટલી વાત સમજીને જેણે દૃઢ કરી તેને સર્વે વાત સંપૂર્ણ થઈ એને કાંઈ કરવું વાકી નરત્યું અને આ વિરિત્યે જે અ
મે વાત કરિ તેને સાંઝલિને તેને વાત નિજે નગવાનના નક્કને દૃઢતા હોય તેનો સંગરા સ્વવોતો એને આવા ત્તાં નિદિવસે દિવસે
દૃઢતા થાતિ જાય અને આવા ત અમે કરિયે છે એ તે કાંઈ બુદ્ધિ નિકલ્પનાયે નથી કરતા તથા સિદ્ધાઈ જણાવવા સારુ નથિ ક
રતા આતો અમારિ અજમાવેલ વાત છે ને જેમ અમે વરતીયે છે એ તે મવાત કરિયે છે એ કેમ જે અમારે સ્ત્રીધનાદિક પદાર્થનો
નારે જોગ છે તથા પંચવિષયનો નારે જોગ છે તથા સુરત અમદાવાદ વડોદરા વરતાલ્યે જાઈયે છે એ તારે હજારોમાંણસ
ને ગાંથાય છે ને તેમાં છે તથા વાજતે ગાજતે અતિ સન્માન કરિને પધારવે છે તથા ત્યાં ત્યાં નારે નારે જાય ગાઓ જાય માં
આવે છે તથા નારે વસ્ત્રવાહનાદિકનો જોગ થાય છે એ સર્વે છે તથા પિપોતાના આત્મા સાંમી દ્રષ્ટિ કરિયે છે એ તથા નગવા
નના માહાત્મ્ય સાંમિ દ્રષ્ટિ કરિયે છે એ તારે એ સર્વેનું અતિ તુણ પળું થૈ જાય છે ને એમાં કોઈ ઠેકાણે બંધાઈ જવાતું નથી ને પૂર્વદે
હ નિજે મ વિસ્મૃતિ છે તેમ એ સર્વે નિ વિસ્મૃતિ થૈ જાય છે માટે એ વાત અમારે સિદ્ધ થઈ છે તે સારુ એમ અમારે વરતાય છે અને

व० मृ०
॥७२॥

विजोपणजोएवेवातनेसिद्धकरे तोतेनेकदाचितएवोकांडकजोगथईजायतोपणएनेएमवरताय माटेआवातअव
श्यसमजवानिछे एविरित्येश्रीजिमहाराजेरुपाकरिनेविजानेसमजाववासारूपोतानुंवस्तनद्येईनेवार्त्ताकरि नेपो
तेतोसाक्षातश्रीपुरुषोत्तमनारायणछे ॥ इतिवचनान्तं ॥ ३९ ॥ ॥२६२॥
एविरित्येआजेसर्वेश्रीजिमहाराजनांवचनामृततेमुक्तानंदस्वामीतथागोपादानंदस्वामीतथा नित्यानंदस्वामीतथा
शुकमुनिएच्यारसाधुयेंनेद्येथईने जेमसांनद्युंछेनेजेमपोतानिबुद्धिछेतेप्रमाणेलस्यांछे ॥ अनेश्रीजिमहाराज
जेतेदिवसदिबसप्रत्येआविआविरित्यनिअनेकप्रकारनिवार्त्तानि करताथकानेपोतानाअक्तजमनेआनंदउपजाव
तायकाश्रीगढडानेविषेविराजताहवा ॥ श्लोकाः ॥ ॥ मुक्तानंदश्चगोपादानंदोमुनिरुदारधीः ॥ नित्यानंदश्चमुक्तानं
दौचत्वारोमुनयस्तुये ॥ १ ॥ एतैःसंगत्यद्विखितानीत्यंधर्मजनेहरेः ॥ बध्मोमृतानिसर्वाणियथामतियथाश्रुतम् ॥ २ ॥
तत्रादौदुर्गनगरेस्वामिनोक्तानितेनतु ॥ अष्टसप्ततिसंख्यानितानिसंतीष्टदानिहि ॥ ३ ॥ प्रोक्तानिचतस्तनसारंमपुरसं
ज्ञके ॥ ग्रामेऽष्टादशसंख्यानितानीष्टानिअवतिहि ॥ ४ ॥ तेनोक्तानितस्तानिग्रामेकार्यायनान्निधे ॥ संतिद्वादशसंख्या
निसर्वसौख्यकराणिहि ॥ ५ ॥ लौहान्निधेततोग्रामेतानिप्रोक्तानितेनच ॥ संत्यष्टादशसंख्यानिअक्तान्नीष्टप्रदानि
हि ॥ ६ ॥ ग्रामेपंचाससंज्ञेऽथतेनतान्युदितानिवै ॥ संत्येकांतिकअक्तानांप्रेष्ठानिसप्तसंख्याया ॥ ७ ॥ पुनर्दुर्गपुरेतेन
स्वामिनाकथितान्यय ॥ संतितानिसप्तषष्टिसंख्यातानिहितत्त्वतः ॥ ८ ॥ ततोवृत्तालयपुरेतेनधर्मसुतेनच ॥ तानि
विंशतिसंख्यानिकथितानिअवतिहि ॥ ९ ॥ ततःश्रीनगरेतानिप्रोक्तानित्रीणितेनच ॥ श्रीअक्तिधर्मपुत्रेणसंतिञ्च

ग० अं.
३९

॥७२॥

कप्रियाणिहि ॥ १० ॥ कथितानिपुनस्तेनस्वामिनादुर्गपत्तने ॥ तानिसंत्येकोनचत्वारिंशत्संख्यानितत्त्वतः ॥ ११ ॥
 एवंहितानिसर्वाणिमितानिद्विरसाक्षिन्निः ॥ संतिसंक्षिप्तानि श्रीमहाराजनिदेशतः ॥ १२ ॥ इमानियेपठिष्यन्तिश्रो
 ष्यन्तिचादराज्जनाः ॥ न्रविष्यतिहरौतेषांन्रक्तिरेकांतिकीध्रुवम् ॥ १३ ॥ आप्याययन्निजजनान्स्वकीयवचनान्मृतैः ॥
 जयतिश्रीहरिःस्वामीश्रीमदुर्गपुरेप्रभुः ॥ १४ ॥ स्वधर्मस्यचजीवात्मज्ञानस्यविरतेस्तथा ॥ माहात्म्येनसहस्रायज्ञा
 नन्रत्त्वयोर्यथार्थतः ॥ १५ ॥ दक्षणानिस्वन्नक्तेन्योयउवाचदयानिधिः ॥ नानाविधैःप्रसंगैस्तंनमामोन्नक्तिनंदन
 म् ॥ १६ ॥ निजैर्वचोमृतैर्लोकैस्तर्पयद्योनिजाश्रितान् ॥ प्रीतो नः सर्वदासोऽस्तुश्रीहरिर्धर्मनंदनः ॥ १७ ॥ तद्वचोमृ
 तपातारोयेस्युस्तत्पदसंश्रयाः ॥ सत्संगिनःप्रसन्नास्तेन्रवंत्वस्मासुसर्वदा ॥ १८ ॥ ॥ इति
 श्रीन्रक्तिधर्मात्मजश्रीसहजानंदस्वामिवचनान्मृतानिसंपूर्णानि ॥ ॥ श्रीन्रक्तिधर्मात्मजायसहजानंदस्वा
 मिनेनमोनमः ॥ ॥ शुन्नंन्रवतुल्लेखकपाठकयोः ॥ ॥ श्रीः ॥ ॥ ६३ ॥ ॥

॥ इति श्रीहरिवचनामृतानिसंपूर्णानि ॥

